

БРАЙЪН ОЛДИС

ХЕЛИКОНИЯ ПРОЛЕТ

НАЧАЛОТО НА ЕДНО ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНО
ПЪТЕШЕСТВИЕ В ДРУГ СВЯТ — ПРЕКРАСНО
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО
КЪМ ВАШЕТО ВЪОБРАЖЕНИЕ

ЛИРА ПРИНТ

ФАНТАСТИКА

БРАЙЪН ОЛДИС ХЕЛИКОНИЯ. ПРОЛЕТ

Превод: Мария Донева

chitanka.info

Брайън Олдис е един от водещите английски писатели — фантасти и критици. Известен е като лидер на Новата вълна в научнофантастичния жанр в Англия. Един от писателите наложил сексуалната тема в научната фантастика.

Носител е на наградата **Небюла** за романа „Слънчевото дърво“, с „Дългия следобед на Земята“ печели наградата **Хюго**. Носител е и на наградите **Дитмар**, **Джеймс Блиш**, **Жул Верн**, **Джон Кемпбел**, титлата **Най-добър британски автор** и др.

„ХЕЛИКОНИЯ. Пролет“ е първата книга от епичната трилогия за планетата Хеликония, следват „ХЕЛИКОНИЯ. Лято“ и „ХЕЛИКОНИЯ. Зима“.

„Животът на планетата Хеликония е драматично ограничен от капризите на природата. Заедно с още три планети тя се движи в орбита около звездата Баталикс; цялата система описва гигантска елипса около Фрейър — огромно слънце, чиято маса е 15 пъти по-голяма от масата на нашето, а светлината му 60 000 по-ярка...

Климатът е жестоко контрастен, сезоните остават непроменени в течение на векове. Една обиколка на планетарната система се извършва за три хилядолетия — време, през което се раждат и умират цели цивилизации. Само зимата на Голямата Година трае пет столетия...“

Брайън Олдис

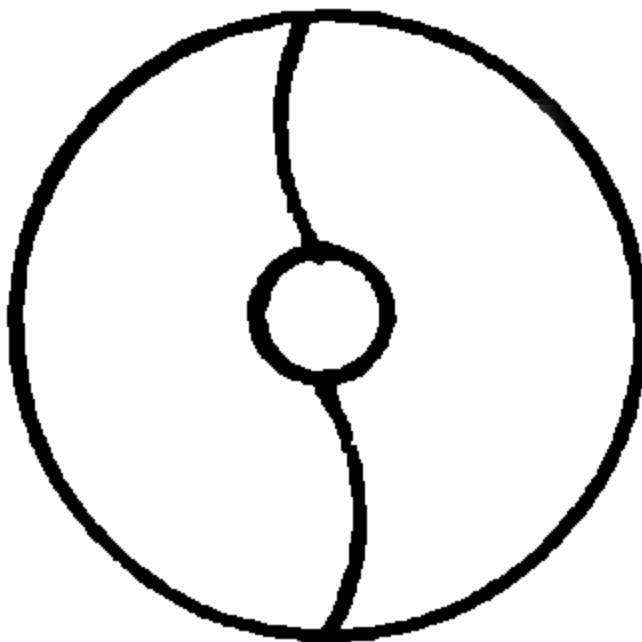
*А защо безброй героични дела са избледнели
в паметта и славата им не е увековечена?
Убеден съм, че отговорът е — защото **този
свят е сътворен не толкова отдавна.**
Произходът му не е скрит в далечната древност.*

*Ето защо дори и сега има място да се
усъвършенстват изкуства и занаяти —
процесът на развитието продължава. Да, така
е, истината за природата бе открита
неотдавна и аз дори съм първият, предал тези
откровения на родния си език...*

Тит Лукреций Кар
„За природата на
нещата“

55 г. пр.н.е.

ПРОЛОГ ЮЛИ

Ето как Юли, син на Ейлхо, попадна на едно място, наречено Олдорандо, където наследниците му щяха да благоденстват в по-добрите времена, които предстоеше да дойдат.

Юли беше седемгодишен, вече зрял мъж, когато изпълзя с баща си изпод кожената палатка и се вторачи в пустата земя, известна още тогава под името Кампанлат. Събуди се от леката дрямка, защото баща му го ръгна с лакът в ребрата и каза с пресипнал глас:

— Бурята отминава.

Вече трети ден бурята бушуваше от запад и навяваше сняг и ледени парчета от Преградните планини. Светът около тях бе зареден с бучаща енергия, тя го превръщаше в сиво-бял мрак и ги обгръщаше с могъщ вой, на който нито едно човешко същество не би могло да

устои. Издатината, върху която си бяха направили бивака, им осигуряваше слаба защита от най-силния напор на вятъра. Бащата и синът можеха само да лежат под кожата, да дремят и от време на време да дъвчат парче сушена риба, докато бурята вилнее над главите им.

Когато вятърът утихваше, снегът се изсипваше върху тях като вихрушка от перушина в мрачината на пейзажа. Макар Фрейър да бе високо в небето — тъй като ловците се намираха между тропиците, — лъчите му бяха по-скоро като ледени висулки. Светлината му идваше на талози, сякаш танцуваше златен шал и ресните му докосваха земята, а гънките му се издигаха все нагоре и нагоре и се губеха в оловния зенит на небесата. Те нито им светеха, нито ги сгряваха.

Бащата и синът инстинктивно станаха, протегнаха се, разтърпкаха се, яростно заувиваха ръце около масивните си, приличащи на кащи тела. И двамата мълчаха. Нямаше какво да си кажат. Бурята бе отшумяла. Ала те все пак трябваше да чакат. Знаеха, че скоро йелките ще дойдат. Бдението им нямаше да продължи още дълго.

Макар че земята беше неравна, липсваха й очертания, тъй като бе покрита с лед и сняг. Зад двамата мъже повърхността също се надигаше и бе наметната с бяло чергило. Само на север, където небето се спускаше като наранена ръка, за да докосне морето, тъмнееше мрачна сивота. Очите и на двамата обаче бяха неподвижно насочени на изток. След време, когато се разтърпкаха и пошляпаха за загревка, а въздухът наоколо се изпълни с влажната мъгла на дъха им, те отново седнаха под кожата и зачакаха.

Ейлхо се намести, опрял космат лакът на скалата, мушна палец дълбоко в кухината на лявата си буза, крепейки тежестта на черепа върху скулата си и криейки очи с четирите си пръста, обвити с набръчкани ръкавици.

Синът му не чакаше толкова търпеливо. Въртеше се вътре в защитите кожи. Нито баща му, нито той бяха свикнали с подобен вид ловуване. Ловът на мечки в Преградните планини бе начинът им на живот, като и на бащите им преди това. Ала режещият студ, който високият, враждебен кратер на планините издишваше, ги бе отблъснал надолу, към по-мекия климат на равнината. Ето защо Юли бе неспокоен и се боеше.

Болната му майка и болната му сестра заедно със семейството на майка му чакаха на няколко мили отгук, чичовците му с надежда бяха

поели с шейната и копията си от слонова кост към замръзналото море. Юли се чудеше как ли пътуват в бурите, които продължаваха с дни, пък дори и да се гощават, да пригответ риба или парчета тюленово месо в бронзовата тенджерка на майка му. Усети вкуса на месото в устата си, грубата плът, примесена със слюнка, докато преглъща, аромата... При тази мисъл нещо в празния му стомах се размърда.

— Там! Погледни! — сръга го баща му с лакът.

Огромен оловносив облак бързо се издигаше в небето, затъмняваше Фрейър и хвърляше сянка върху пейзажа наоколо. Всичко се бе превърнало в бяла пелена без никакви очертания. Под издатината, на която се бяха излегли, се простираше огромна ледена река, реката Варк, както Юли бе чувал да я наричат. Тя бе скрита под толкова дебел пласт сняг, та никой не можеше да твърди със сигурност, че това е река, освен ако не навлезе в нея. Затънали до колене в снежното течение, те бяха усетили слаб звън под стъпалата си. Ейлхо се бе спрял, бе опрял дръжката на копието в леда, а обратната страна — до ухото си, и се бе заслушал в далечното бълбукане на водата, някъде дълбоко под краката им. Отсрещният бряг на Варк беше слабо нагънат, издатините се прекъсваха тук-там от тъмни петна — там лежаха съборени дървета, полускрити от снега. А отзад се простираше тягостната равнина, много еднообразни мили площ, додето се стигне до кафявата ивица под начумереното небе далеч на изток.

Юли примигна с очи, вторачи се в ивицата веднъж, после втори път. Разбира се, баща му беше прав. Неговият баща знаеше всичко. Сърцето му трепна от гордост при мисълта, че е Юли, син на Ейлхо. Йелките идваха.

След минути само погледите им различаха водещите животни, които стъпваха тежко, разгърнати в широк фронт, а пред тях, там, където елегантните им копита риеха снега, се образуваше вълна от снежен прах. Вървяха с наведени глави, а зад тях останалите животни прииждаха и прииждаха безкрай. На Юли му се стори, че ги забелязаха и се насочваха право към тях. Погледна разтревожено Ейлхо, а той му направи знак с пръст, че трябва да внимава.

— Чакай.

Юли потрепери в мечата си кожа. Това, което се приближаваше, беше храна, достатъчна, за да задоволи всички племена, над които светят Фрейър и Баталикс и на които Утра се усмихва.

Когато животните се приближиха още повече, стъпвайки бързо и твърдо, Юли се опита да прецени големината на стадото. Половината пространство пред тях вече се бе изпълнило с движещи се животни, нашарени с бели и тъмни петна, а откъм изток прииждаха още и още. Кой знае какво ги очаква? Какви ли тайни, какви ли ужаси? И все пак нищо не можеше да бъде по-лошо от Преградните планини с изгарящия студ и огромния ален кратер, който Юли бе зърнал през гонещите се от вятъра облаци и който изливаше лавата си надолу по димящите склонове...

Вече можеха да забележат, че животинската маса не се състоеше единствено от йелки, макар те да съставляваха основната ѝ част. В средата на стадото имаше групи от по-едри екземпляри, изпъкващи като купчини заоблени камъни върху движеща се равнина. Те напомняха йелките — със същия продълговат череп, около който се къдреха защитните им елегантни рога, същата влакнеста грива върху гъстата козина, същата гърбица към задницата. Ала бяха двойно по-високи от останалите. Това бяха гигантски двуйелки, забележителни животни, способни да носят двама души на гърба си — така му бе казал един от чичовците му.

Различиха и трети вид. Бяха гунадо — Юли виждаше дългите им вратове. Докато йелките равнодушно се движеха напред, гунадото развълнувано подтичваха от фланг на фланг, а дребните им главички подскачаха върху дългите вратове. Най-забележителната им част, двете гигантски уши, се обръщаха насам-натам и се вслушваха за неочаквани тревожни звуци. Те бяха единствените двуноги животни, които Юли бе виждал — чифт огромни, приличащи на бутала крака направляваха туловището, покрито с дълга козина. Гунадото се движеха двойно по-бързо от йелките и двуйелките, преминавайки два пъти по-голямо разстояние, ала независимо от това нито едно не променяше местоположението си по отношение на стадото.

Глух продължителен тропот придружаваше движението на стадото. От мястото срещу баща си, където бе залегнал, Юли различаваше трите вида животни само защото знаеше какво да търси с поглед. Всички се смесваха ведно на фона на мрачната пъстрота. Черната предна част на облака напредваше по-бързо от стадото и вече изцяло закриваше Баталикс; смелият страж щеше да остане невидим в продължение на дни. Набръчканият килим от живи същества

пресичаше равнината, отделните движения бяха незабележими, също както теченията в бурна река.

Над животните се спускаше мъгла и съвсем ги скриваше от погледа. Мъглата се състоеше от пот, изпарения и дребни крилати хапещи насекоми, способни да съществуват единствено в топлината, излъчваща се от едрокопитното стадо.

Като дишаше тежко, Юли погледна отново и — стой! — съществата от предните редици вече достигаха брега на потъналата в сняг река. Близо, още по-близо — светът се бе превърнал в едно-единствено породисто животно, което не може да избяга никъде. Юли извърна очаквателно глава към баща си. Макар да забеляза знака на сина си, Ейлхо остана вторачен напред, със стиснати зъби, очите му застинаха от студа под тежките клепачи.

— Не мърдай! — изкомандва той.

Живото течение се изля покрай брега, понесе се по реката и заподскача върху покрития със сняг лед. Някои възрастни екземпляри, които се движеха с грохот, и подскачащите младоци се спъваха в скритите дънери, пъстрите им крака яростно ритяха във въздуха, преди да бъдат стъпкани от лавината.

Вече се различаваха отделните животни. Държаха главите си наведени. Очите им бяха широко отворени, обрамчени в бяло. От устите на мнозина се стичаше зелена слюнка. Студът замразяваше парата от обърнатите им нагоре ноздри и лед покриваше муцуните им. Повечето бяха в бедствено състояние, козината им бе изцапана с кал, изпражнения и кръв или пък раздрана на ивици там, където съседните животни ги бяха прободили с рогата си.

Двуйелките бяха заобиколени от по-младите екземпляри, раменете им бяха огромни, покрити със сива, на места сплъстена на буци козина, стъпваха със страх, който обаче контролираха добре. Очите им се въртяха напрегнато, когато дочуха писъците на потърпевшите и разбраха, че някаква опасност ги дебне напред — там, накъдето неизбежно трябваше да отидат.

Животните прекосяваха замръзналата река, разривайки снега. Шумът вече стигаше безпрепятствено до ушите на двамата наблюдаващи — не само тропотът на копитата, а и задъханото дишане, непрекъснатият хор от ръмжене, хъркане и даване, звуците, издавани

при търкането на рога в рога, силното плющене на ушите им, когато ги тръскаха, за да прогонят нахалните мухи, накацали върху им.

Три двуйелки пристъпиха едновременно върху замръзналата река. Ледът се счупи със силен отекващ трясък. Огромни, дебели около метър парчета се преобърнаха, когато тежките животни паднаха в реката. Паника обхвана йелките. Онези, които бяха върху леда, се опитаха да се разпръснат във всички посоки. Много се препънаха и се изгубиха под нозете на останалите животни. Трясъкът от разчупването на леда отекна надалеч. Въздухът бе пронизан от сива, враждебна вода, силна и студена — реката продължаваше да тече. Струите се стрелнаха нагоре, разпръснаха се и се разпениха, сякаш се радваха на освобождението си, а животните влязоха вътре с отворена уста и започнаха да потъват. Нищо не можеше да спре прииждащите йелки. Те бяха също такава природна сила като реката. Продължаваха да се стичат, забравяйки падналите си по пътя другари, не забелязваха и широките рани, отворени във Варк, използваша мостовете от лежащи тела, за да се приближат до отсамния бряг.

Сега вече Юли се повдигна на колене и с блестящи очи грабна копието си. Баща му го хвана за ръката и го дръпна обратно долу.

— Не виждаш ли фагорите, глупако! — изрече той и изгледа сина си с яростно презрение, като в същото време посочи напред с копието си, за да му покаже опасността.

Целият разтресен, Юли легна отново, ужасен колкото от гнева на баща си, толкова и от мисълта за фагорите.

Стадото йелки напираше около скалистото островче и се разделяше, за да заобиколи скривалището на двамата мъже. Облакът от мухи и щипещи насекоми, населяващи движещите се гърбове на животните, обгърна Юли и Ейлхо. Синът се взираше през завесата, която образуваха, като се опитваше да различи фагорите. Отначало не видя нищо.

Не забелязваше нищо друго, освен живата лавина от козина, водена от неразбираема за човека сила. Тя покриваше замръзналата река, бреговете ѝ, целия сив свят чак до хоризонта, където потъваше под мрачните облаци като одеяло под възглавница. Лавината включваше стотици хиляди животни, а насекомите висяха над тях като безкраен черен дъх.

Ейлхо дръпна сина си долу и с движение на веждата си му посочи наляво. Полуприкрит от кожата, която им служеше за бивак, Юли се вторачи натам. Две гигантски двуйелки трополяха към удобната им позиция. Масивните, покрити с бяла козина рамене стигаха почти до равнището на издатината, където се бяха разположили. Когато Юли издуха облака насекоми пред очите си, бялата козина се превърна във фагори. Четирима от тях, яздещи по двама върху йелките, силно се притискаха към вълнистите им гърбове.

Чудеше се как не ги бе видял по-рано. Макар да се сливаха с гигантските животни, те излъчваха онази атмосфера, която отличаваше ездача от пешаците. Приведени върху раменете на двуйелките, те направляваха намусените им муцуни напред, към височините, където стадото щеше да поспре, за да пасе. Очите им блестяха изпод извитите нагоре рога. От време на време някой светкавично пъхаше тънкия си белезникав език в процепите на мощните си ноздри, за да разпъди алчните насекоми.

Тромавите им глави се въртяха над телата, изцяло покрити с дълга бяла козина. Съществата бяха целите бели, с изключение на розово-зелените им очи. Яздеха тичащите двуйелки така, сякаш бяха част от тях. Груба кожена торба със сопи и оръжия се мяташе зад всекиго от тях.

Сега, когато Юли вече беше нащрек, знаейки естеството на опасността, забеляза и други фагори. Яздеха само привилегированите. Редовите членове на рода им вървяха пеша, със скоростта на животните. Докато наблюдаваше — тъй напрегнато, че не смееше дори да издуха мушиците от очите си, Юли видя една групичка от четирима фагори да преминава на няколко метра от мястото, където бяха залегнали двамата с баща му. Нямахше да му е трудно да удари водача им с копието между плешките, само ако Ейлхо му бе дал такава заповед.

Юли погледна с особен интерес рогата, преминаващи покрай него — две по две. В полумрака изглеждаха гладки, но сега видя, че от върха до основата си те бяха остри ножове.

Юли пожела да притежава един от тях. Рогата на мъртвите фагори се използваша за оръжие в жестоките условия на Преградните планини. Именно заради тях учените мъже в далечните градове,

приютили се в кабинетите си далеч от бурите, наричаха фагорите ансипитална раса: порода с два заострени рога.

Водещият ансипитал напредваше неустрашимо. Поради липса на обикновена коленна става ходът му изглеждаше неестествен. Вървеше механично, както трябва да е извървял мили преди това. Разстоянието не бе пречка за него.

Продълговатият му череп се издаваше напред в типичната за фагорите поза — главата му бе сгусена дълбоко между раменете. На всяка ръка имаше допълнителни каиши, на които се крепяха насочени навън шипове, с метални върхове. С тях съществото би могло да прободне всяко животно, движещо се твърде близо до него. Иначе не бе въоръжено, ала някои вещи бяха привързани към най-близката йелка — колчан с копия и ловен харпун. Околните животни с нежелание носеха багажа на останалите фагори в групата.

Зад водача се движеха още двама мъжкари, следвани от женските си — така предположи Юли. Женската бе по-дребна и носеше нещо като чанта, завързана по средата на туловището ѝ. Под дългата ѝ бяла козина се клатушкаха розови бозки. На раменете яздеше малкото ѝ, заловило се неудобно за козината на врата на майка си и опряло глава върху нейната. Очите му бяха затворени. Женската се движеше автоматично, като в сън. Можеше само да се гадае колко дни тя и останалите бяха вървели или какво разстояние бяха изминали.

Имаше и други фагори, разпръснати около главното стадо. Животните не ги забелязваха, приемаха ги така, както фагорите възприемаха летящите насекоми.

Трополенето на копитата се прекъсваше от тежко дишане, пъшкане и звуците на напористия вятър. Долетя друг, различен шум. Фагорът, който водеше малката групичка, изпускаше нещо подобно на мучене и ръмжене — груб шум, произвеждан от вибрациите на езика и променящ височината си. Вероятно имаше за цел да ободрява останалите трима, които го следваха. Звукът ужасяваше Юли. С изчезването му изчезнаха и фагорите. Идваха още животни, след тях заприиждаха други фагори, непоколебимо следвайки останалите. Юли и баща му лежаха неподвижно на мястото си, плюеха мухите в очакване на часа, когато щяха да извоюват месото, от което отчаяно се нуждаеха.

Преди залез вятърът отново се появи, навяващ както и преди ледени парчета откъм Преградните планини право в лицата на мигриращата армия. Фагорите вървяха с наведени глави и притворени очи, а от краищата на устите им се точеше зелена слюнка, която замръзваше върху гърдите им като мас.

Атмосферата бе оловна. Утра, богът на небесата, бе отдръпнал талазите светлина и бе метнал саван, за да прикрие покоите си. Вероятно бе загубил още една битка.

Изпод тъмното наметало Фрейър се виждаше само когато достигнеше хоризонта. Покривалото от облаци се гърчеше встрани, за да разкрие как часовият изтлява сред златистото пепелище. Беше малко, но светло слънце, дискът му бе с три пъти по-малък от неговия побратим Баталикс, ала светлината на Фрейър бе все пак по-силна, по-ожесточена.

То потъна в пазвата на земята и изчезна.

Настъпи времето на здрачевината, преобладаваща през лятото и есента — като че ли единственото, което разграничаваше двата сезона от още по-безмилостните периоди. Тя разстилаше ивица полусветлина върху нощното небе. Само на Нова година Баталикс и Фрейър изгряваха и залязваха заедно. Ала сега животът им бе самотен, често скрит зад облак дим — резултат от войната, водена от Утра.

Докато денят се превръщаше в здрачевина, Юли разчиташе предсказанията на времето. Напористи ветрове скоро щяха да заскрежат дъха им. Припомни си стихчето, което припяваха на древен олонецки — езика на магията, на отминалите неща, на червения упадък, езика на катастрофата, на красивите жени, на великаните с богата храна, езика на непостижимото вчера. Римата отекваше в дълбоките пещери на Преградните планини:

*Тъжният Утра
заравя Фрейър в могила,
а нас обвива в мъгла.*

Сякаш в отговор на променящата се светлина през йелките премина обща тръпка и те спряха. Настаниха се с пъшкане върху утъпканата земя, подпъгнаха крака под туловищата си. Тази маневра

бе невъзможна за огромните двуйелки. Те останаха по местата си и заспаха, закривайки очи с ушите си. Някои фагори се събраха на групички да си правят компания, други просто се простряха на земята там, където стояха, и заспаха, опирайки гърбове в излегналите се отстрани йелки.

Всичко спеше. Баща и син легнаха на скалистата издатина, придърпаха защитната кожа върху главите си и заспаха с празни стомаси, заровили лица в сгънатите си ръце. Всичко спеше, с изключение на облака хапещи и щипещи насекоми.

Общо взето, пейзажът без сенки и с постоянно страдание можеше да се стори на всекиго, който го вижда за пръв път, не толкова завършен свят, колкото място, тепърва очакващо сътворението си.

В този период на здрач в небето се диплеше само слабото северно сияние, увиснало отдавна над сцената на действието. Самотен Вестител долетя откъм морето и заплува във въздуха на няколко метра над полегналата жива маса. Изглеждаше не по-голям от широко крило, с червен отблясък като въглените на затихващ огън. Когато премина над животните, те се извърнаха в съня си и тежко въздъхнаха. Изви към скалата, където лежаха двамата мъже. Юли и баща му въздъхнаха тежко също като йелките, сякаш им се бе присънило странно видение. После то изчезна, самотно се запъти към планините на юг, оставяйки след себе си пътеката от алени искри да избледнее в атмосферата като собственото си ехо.

След известно време животните се събудиха и се изправиха на крака. Разтърсиха уши, изпохапани до кръв от насекомите, и отново поеха напред. Двуйелките и гунадото, разбягали се наоколо, се събраха, с тях тръгнаха и фагорите. Двамата мъже станаха и ги загледаха как се оттеглят.

През целия следващ ден движението продължи, виелиците вилнееха и обсипваха животните със сняг. На свечеряване, когато вятърът разгони облаците по небето и всичко наоколо сякаш звънеше от студ, Ейлхо видя края на стадото. В ариергарда животните не бяха тъй сгущени едно до друго, както отпред. Изостаналите от стадото се мъкнеха няколко мили отзад, някои куцаха, други мъчително кашляха. Отстрани и зад тях вървяха същества с дълга козина и влачещи се по земята кореми в очакване на жертвите си.

Последните фагори минаха покрай скалната издатина. Не вървяха в задните редици или от страхопочитание към кореместите месоядни, или защото ходенето по утъпканата земя, покрита с останки от преминалата жива лавина, ги затрудняваше.

Сега вече Ейлхо се изправи и направи знак на сина си да стори същото. Двамата с оръжие в ръка се плъзнаха надолу.

— Добре! — каза Ейлхо.

Снегът бе осеян с мъртви тела, особено около бреговете на Варк. Дупката, образувана при счупването на леда, бе запълнена от удавени животни. Много от тях, принудени да останат там, където бяха паднали, бяха замръзнали и вече се превръщаха в лед. Очертанията им почти не се различаваха след ожесточената виелица.

Щастлив, че може да се движи, малкият Юли тичаше, скачаше и викаше на висок глас. Втурвайки се към замръзналата река, заподскача в опасен танц от тяло на тяло, като се смееше и махаше с ръце. Баща му строго му извика.

Ейлхо посочи към леда. Едва-едва се мержелееха черни плуващи сенки, които почти не се различаваха от дирята мехурчета. Те се стрелкаха в нечистата среда, шмугваха се под замръзналите пластове и нападаха трапезата, сервирана сякаш нарочно за тях.

Други хищници пристигаха откъм небето. Огромните бели птици долитаха от изток и навъсения север, тежко се спускаха надолу, протягаха пъстри човки и ги напъхваха под леда, за да се докопат до плътта от долната страна. Докато я разкъсваха, те впиха преценяващ поглед в ловеца и сина му.

Ала Ейлхо не си губеше времето с тях. Махна на Юли да го последва и тръгна натам, където стадото се бе натъкнало на падналите дървета, размахвайки копие и крещейки, за да подплаши хищниците. Мъртвите животни бяха лесно достъпни на това място. Макар и жестоко стъпкани, все беше останало нещичко, непокътнати бяха и главите им. Именно към тях насочи вниманието си Ейлхо. С помощта на ножа си той разтваряше устите им и с рязко движение отрязваше дебелите им езици. Кръв се стичаше по китките му и капеше върху снега.

Междувременно Юли се бе покатерил върху падналите дървета и събираше трески. Изрина снега от един дънер и си направи защитено от вятъра място, за да стъкми огън. Обви кордата на лъка си около

права пръчка и започна да търка. Ронливото дърво задимя. Той лекичко подухна. Появи се тънко пламъче, каквото често бе виждал да проблясва изпод вълшебния дъх на Онеса. Когато огънят се разгоря, Юли постави бронзовата тенджерка върху него и я напълни със сняг, за да се стопи, като добави сол от джоба, скрит дълбоко в кожата му. Когато баща му дойде със седем лигави езика в ръце и ги плъзна в тенджерката, Юли бе вече готов.

Четири от езиците бяха за Ейлхо, три за сина му. Ядяха и блажено грухтяха от удоволствие. Юли се мъчеше да улови погледа на баща си и му се усмихна доволно, ала Ейлхо дъвчеше, навъсил вежди и забил поглед надолу, в утъпканата земя.

Имаше още работа за вършене. Преди да са приключили с храненето, Ейлхо се изправи и изрита встрани тлеещите въглени. Хищните птици, които чакаха наблизко, моментално скочиха, ала после отново се заеха с гощавката. Юли изпразни бронзовата тенджерка и я завърза за колана си.

Бяха почти до мястото, където огромното стадо животни достигаше западните граници на миграцията. Тук, на по-високото, щяха да търсят лишей под снега и да пасат пухкавия зелен мъх, обвиващ боровите гори наоколо. Някои от животните щяха да дойдат върху ниското плато на паша и да доведат малките си. Именно към това плато, на не повече от миля разстояние, се бяха запътили Ейлхо и неговият син през сивия ден. В далечината забелязаха други ловци, движещи се в същата посока; всяка от групите сякаш нарочно не забелязваше останалите. Юли отбеляза, че никоя не се състоеше само от двама души — наказанието, което фамилията плащаше заради това, че не принадлежат на равнината, а на Преградните планини. За тях всичко бе по-трудно.

Вървяха превити надве нагоре по склона. Пътят бе осеян със заоблени каменни блокове, където древното море се бе отдръпнало пред нахлуващия неистов студ. Ала те не го знаеха и нехаеха; само настоящето бе от значение за Ейлхо и неговия син.

Стояха на края на платото, заслонили очи срещу хапещия студ, канейки се продължат по-нататък. По-голямата част от стадото бе изчезнала. Онова, което бе останало след отминалото стадо, бяха рояците хвъркати насекоми и острата миризма. На платото се бяха задържали животните, които се разплъждаха.

Сред набелязаните индивиди имаше не само йелки, а и покрежките гунадо, както и плътните тела на гигантските двуйелки. Те лежаха неподвижно, върху твърде голям район, мъртви или полумъртви, понякога все още дишащи. Друга група ловци се движеше по-близо до умиращите животни. Ейлхо изръмжа и посочи нанякъде, двамата с Юли се запътиха към боровата горичка, край която лежаха няколко йелки. Юли се изправи до едно животно, за да наблюдава как баща му убива безпомощното същество, което вече си проправяше път към сивия свят на вечността.

Също като чудовищните си братовчеди двуйелките, както и гунадото, и йелката бе некрогенна, което означава, че даваше живот единствено чрез смъртта си. Животните бяха хермафродити — понякога женски, понякога мъжки. Твърде грубо устроени, за да притежават органите на млекопитаещи, като например яйчници и матка. След чифтосването спермата се развиваше в топлите вътрешности и се превръщаше в малки личинкообразни форми, които започваха да растат и разкъсваха корема на приютилото ги животно.

Идваше време, когато личинкообразните йелки достигаха някоя главна артерия. Тогава се разпростираха по кръвен път из целия организъм на животното-майка, причиняващи смъртта му за съвсем кратко време. Това се случваше, когато огромните стада достигнеха платото на западната граница на миграцията. Така бе ставало векове наред, които никой не можеше да преброи.

Докато Ейлхо и Юли стояха над животното, коремът му хлътна като стара торба. То отметна глава и издъхна. Ейлхо мушна копието си по церемониален начин. И двамата коленичиха в снега и разпориха корема му с камите си.

Личинкообразните йелки бяха вътре — не по-големи от човешки нокът, твърде малки, за да се забележат, ала взети заедно, твърде вкусни за ядене и изключително хранителни. Щяха да подкрепят болната Онеса. Личинките загинаха, изложени на мразовития въздух.

Оставени сами на себе си, личинкообразните йелки щяха да оцелеят в безопасност, скрити в козината на приютилото ги животно. В тясната си тъмна вселена нямаше да се поколебаят да се разкъсват едно друго — кървавите битки, разразили се в аортата и артериите в коремната кухина, бяха многобройни. Оцелелите растяха в последователни метаморфози и колкото повече порастаха, толкова по-

малко оставаха. Накрая две или вероятно три малки бързодвижещи се йелки щяха да се появят от устата или ануса на мъртвото животно и да се срещнат с безмилостния външен свят. Появяването им щеше да стане тъкмо навреме, за да избягнат смъртта вследствие на стъпкване — животните сега се движеха бавно по платото, подготвяйки се за обратна миграция на север към далечния Чалс.

Дебели каменни стълбове бяха разпръснати из платото сред непрекъснатото раждащите се и умиращи животни. Бяха поставени там от по-ранна човешка раса. На всеки стълб бе изсечена проста фигура — колело с вписано по-малко кръгче в средата. От центъра радиално излизаха две вълнообразни линии и достигаха до външния кръг. Нито един на платото, изваяно от морето, бил той ловец или животно, не обръщаше ни най-малко внимание на украсените стълбове.

Юли бе въодушевен от улова. Откъсна ивици кожа, натъпка ги в торбата, в която бе насъбрал изстърганите личинки-йелки. В това време баща му разрязваше трупа на части. Всичко от мъртвото туловище можеше да бъде използвано. От по-дългите кости щяха да направят шейна, чиито части щяха да закрепят с парчета кожа. Рогата ще служат за плъзгачи, за да ги улеснят при тегленето по пътя за дома. Защото дотогава малката шейна щеше да бъде натоварена догоре с хубави парчета от раменете, гърдите и ребрата на животните, покрити с остатъка от кожата.

Двамата работеха заедно, пъшкаха от усилието, ръцете им се зачервиха, над главите им се образува облак от топлия им дъх и там се събраха насекоми, които баща и син не забелязваха.

Внезапно Ейлхо нададе ужасен вик, падна заднешком, опита се да избяга.

Юли се огледа объркано. Трима огромни бели фагори бяха допълзели от скривалището си край боровете и се надвесиха над тях. Двамата скочиха върху Ейлхо, когато той се изправи, и го повалиха на снега. Третият удари Юли. Момчето с писък се изтърколи встрани.

Съвсем бяха забравили за опасността да срещнат фагори и бяха пропуснали да вземат предпазни мерки. Докато се търкаляше и подскачаше, за да избегне сопата, Юли забеляза, че останалите ловци бяха наблизко и спокойно работеха върху умиращите животни, както двамата с баща му допреди малко. Толкова бяха решени да свършат работата си, да стъкмят шейните и да потеглят обратно, че продължиха

дейността си, като само от време на време поглеждаха към биещите се. Нещата щяха да бъдат различни, ако те бяха роднини на Ейлхо и Юли. Ала тези бяха равнинни хора, улегнали и недружелюбни. Момчето им викна за помощ, но без полза. Най-близко стоящият замери фагорите с окървавена кост. Това беше всичко.

Юли се затича, въртейки сопата във въздуха, и се подхлъзна. Над него избумтя гласът на фагора. Той инстинктивно падна в защитна поза, на едно коляно. Когато фагорът се нахвърли върху него, Юли хвана камата и я заби в широкия корем на нападателя. Наблюдаваше със застинало изумление как ръката му потъна в сплъстена гъста козина и как внезапно оттам изригнаха гъсти златисти мръсотии и се разпръснаха навсякъде около него. После туловището го удари и Юли продължи да се търкаля — сега вече по желание, за да избегне опасността и да се скрие. Търкулна се задъхано зад могъщите гърди на една мъртва йелка, надникна оттам да види света, който внезапно се бе оказал враждебен.

Нападателят му се бе строполил. Надигна се, като крепеше златистите парчета в корема си с огромните си рогови лапи и безумно крещеше:

— Ау-у! Ох! О-о-ох!...

После падна с главата напред и не помръдна.

Зад падналото тяло Ейлхо лежеше пребит на земята. Беше се свил, ала двамата фагори тутакси го вдигнаха и единият го метна на раменете си. Огледаха се, вторачиха се в падналия си другар, погледнаха се един друг, изпъшкаха, обърнаха гръб на Юли и се отдалечиха.

Юли се изправи. Краката му се бяха заплели вътре в кожата и трепереха. Нямаше представа какво да прави. Разсеяно заобиколи трупа на убития от него фагор — как щеше да се хвали пред майка си и чичовците си! — и побягна обратно към мястото на схватката. Вдигна копието си, а после, след известно колебание, взе и копието на баща си. Сетне последва фагорите.

Те стъпваха тежко и пъшкаха нагоре по хълма с товара си. Скоро усетиха момчето зад тях, заобръщаха се, сякаш се опитваха да го отпратят. Правеха заплашителни жестове. Очевидно мислеха, че не заслужава да замахнат с копието си по него.

Когато Ейлхо дойде в съзнание, двамата фагори спряха, изправиха го на крака и го накараха да върви между тях, като го окуражаваха с удари. Юли издаде серия звуци с уста, за да разбере баща му, че е наблизо; но колчем възрастния мъж посмееше да хвърли поглед през рамо, получаваше ритник и се превиваше.

Фагорите бавно се изравниха с друга група, състояща се от двама мъжкари. Единият беше стар и се опираше тежко по нагорнището на висок колкото самия него прът. Непрекъснато се препъваше в разпръснатите остатъци от йелки.

Най-последно останките от мъртва плът изчезнаха и заедно с тях изчезна и острият мирис. Движеха се нагоре по стръмна пътека, която мигриращото стадо не можеше да изкачи. Вятърът утихна, по склона растяха смърчове. Вече се виждаха няколко групички фагори, изкачващи се по хълма, мнозина от които се бяха привели под тежестта на йелкови кожи. А зад тях се мъкнеше малко човешко същество, което със страх в сърцето се опитваше да не изпуска баща си от очи.

Въздухът се сгъсти, стана тежък, сякаш омагьосан. Забавиха стъпка, клоните на бориките се надвесваха по-ниско и фагорите бяха принудени да се скупчат още повече. Грубата им песен, стържеща изпод роговите им езици, се усили, а тананикането им понякога се издигаше в неприятно кресчендо, после затихна. Юли бе ужасен и остана по-назад, като се стрелкаше от дърво до дърво.

Не разбираше защо Ейлхо не се отърве от неприятелите си и не побегне надолу по хълма; тогава би могъл да хване отново копието си и двамата един до друг щяха да убият рунтавите фагори. Вместо това баща му се оставяше в плен и по-дребната му фигура вече се губеше сред тълпата в мрачевината под смърчовете.

Тананикането остро се извиси и спря. Отпред блесна мъглява зелена светлина, предсказваща нови изпитания. Юли се промъкна напред, превит одве, до следващото дърво. Мерна се някаква ограда с голяма порта, която леко се откряна. Отвътре просветна слаб огън. Фагорите викнаха и портата се отвори още малко. Скупчиха се в желанието си да влязат по-бързо. Светлината се оказа факла, високо вдигната от един от техните.

— Татко! Татко! — изпищя Юли. — Бягай! Аз съм тук!

Никакъв отговор. В мрачината, сгъстена още повече от факлата, беше невъзможно да се види дали вече са вкарали Ейлхо вътре. Един-

двама фагори безизразно се извърнаха при виковете на Юли и му шътнаха без никакво въодушевление.

— Върви да викаш на вятъра! — викна един на олонецки. За слуги им трябваха само зрели хора. Последваха още крясъци и вратата се затвори. Юли изтича плачейки натам, заудря с юмруци по грубото дърво и чу как от вътрешната страна резето издрънча — залостиха вратата. Остана дълго така, с чело опряно в дървената врата, неспособен да приеме онова, което се бе случило.

Портата бе вградена в каменно укрепление, чиито блокове бяха грубо напасвани, а между тях растеше гъст мъх. Постройката сигурно беше вход към една от подземните пещери, обитавани, както бе чувал Юли, от фагорите. Те бяха мързеливи и отпуснати същества и предпочитаха да им работят човеци.

Юли се помота около портата и се заизкачва по стръмния склон, докато откри онова, което търсеше. Комин, три пъти по-висок от него и с внушителна обиколка. Можеше да го изкачи с лекота, тъй като се стесняваше към върха, а каменните блокове, от които бе направен, бяха грубо напасвани и това му позволяваше да намери много места да закрепил краката си. Камъните не бяха тъй смразяващо студени, както би могло да се очаква, и по тях нямаше скреж.

Когато достигна върха, Юли непредпазливо мушна лице в крайчеца на отвора и тутакси се дръпна назад, изтърва се, падна на дясното си рамо и се затъркаля в снега.

Взрив от горещ въздух, смесица от дим от горящи дърва и дъх на жребец, бе изригнал в лицето му. Коминът представляваше вентилатор за развъдниците на фагорите под земята. Разбра, че не може да проникне по този път. Беше залостен навън, а баща му бе загубен за него.

Нещастният Юли седна в снега. Краката му бяха покрити с кожи, разпокъсани на места. Беше облечен в панталон и туника от мечка кожа, защита тук-там от майка му за кожата най-близо до тялото му. А за да му е още по-топло, носеше наметало с кожена качулка. По времето, когато се чувстваше достатъчно добре, Онеса бе украсила наметката с бели кожички от заек около раменете — по три кожички около всяко рамо, и бе избродирала деколтето със сини и червени мъниста. Въпреки всичко обаче Юли имаше окаян вид, тъй като наметката бе изцапана с останки от храна и мазни лекета, а украшенията бяха

напоени с мръсотия; те силно воняха. Лицето му, светложълто, почти бежово, когато бе чисто, бе набраздено от кафяво-черна мръсотия, а косата му мазно лепнеше около слепоочията и яката му. Носът му беше с плоски ноздри и той ги затърка, устата му беше широка и чувствена и когато се изкриви в плач, откри един счупен преден зъб сред съседните бели зъби. Юли заудря по снега с ръка.

След малко стана и се заразхожда сред самотните борики, като тътреше бащиното си копие след себе си. Не му оставаше нищо друго, освен да тръгне обратно по следите си и да се завърне при болната си майка, ако може да открие обратния път през снега.

Осъзна, че е гладен.

Объркан и отчаян, той заудря по портата. Като че ли никой не го чуваше. Заваля сняг — бавно, ала упорито. Стоеше с вдигнати над главата си юмруци. Изплю се и плюнката пльосна върху дъските. Това за баща му. Презираше го за слабостта му. Спомни си колко бой бе изял от ръката му. Защо не бе набил и фагорите?

Най-после се обърна и с отвращение тръгна през снега надолу по хълма. Захвърли копието на баща си в храстите.

Глад и умора се бореха за надмощие, ала Юли стигна до Варк. Надеждите му мигновено изчезнаха. Не беше останала нито една неразкъсана йелка. Хищници се бяха довеликъде и се бяха гоцавали с месото им. Бяха останали единствено кожи и купчини оглозгани кости. Завика от ярост и безпомощност.

Реката бе замръзнала и върху дебелия лед се бе натрупал сняг. Застърга го с крака и погледна. Трупове на удавените животни си лежах на заледени; главата на едно от тях се бе провесила към тъмното течение. Огромни риби гложгаха очите му.

Като работеше усърдно с копието си, Юли проби дупка в леда, разшири я и зачака с вдигнато копие. Във водата пляскаха перки. Той удари. Риба на сини петна с отворена от удивление уста проблесна на върха на копието, когато го извади — от нея се стичаше вода. На дължина бе колкото двете му педи. Изпече я на слаб огън и тя стана невъобразимо вкусна. Сви се и спа два часа сред дънерите. После закрачи на юг по вечния път на миграцията.

Фрейър и Баталикс размениха дежурството си в небето, а той все още вървеше — единствената движеща се фигура в пустошта.

— Майко — викна на жена си старият Хазеле, преди още да е влязъл в колибата. — Майко, погледни какво открих до Тримата смешници.

А старицата му Лорел, куца по рождение, подскочи към вратата, измъкна носа си навън в хапещия студ и рече:

— Няма значение какво си открил. Дошли са господата от Пановал по работа.

— Пановал ли? Чакай да видят какво намерих до Тримата смешници. Имам нужда от помощ, майко. Излез, не е толкова студено, пропиля си живота в тази къща.

Постройката беше невероятно груба. Просто Хазеле беше струпал речни камъни, някои от които по-високи от човешки ръст, и беше напъхал между тях дъски и дървета. Отгоре бе покрита с кожи, върху които растеше трева. Дупките по стените бяха обрасли с лишеи и бяха запушени с кал за изолация, а на много места от къщата стърчаха стволоче на дървета, така че цялата приличаше на умрял таралеж. Към главната постройка бяха прилепени допълнителни помещения в същия импровизиран стил. Бронзови комини се впибах в намусеното небе и тихо димяха; в някои стаи се сушаха кожи, в други се продаваха. Хазеле бе и трапер, и търговец и бе спечелил достатъчно, така че сега, към края на жизнения си път, можеше да си позволи да има съпруга и шейна, теглена от три кучета.

Къщата бе кацнала на стръмна скала, която завиваше на изток в продължение на мили. Скалата бе обсипана със заоблени камъни, на места разцепени на части, другаде натрупани един върху друг. Те служеха за убежище на дребни животни и представляваха добър източник на улов за стария трапер, който не беше вече склонен да пътува надалеч, както правеше в годините на своята младост. Бе дал имена на някои от по-големите струпвания и Тримата смешници бе едно от тях. Там бе изкопал солница, откъдето черпеше материал за обработката на кожата.

По-малки камъни се търкаляха по скалата, всеки заснежен откъм източната страна, като количеството скреж се променяше според вида

на камъка, сочейки точно посоката, откъдето свиреше западният вятър на Преградните планини. Някога тук е имало плажна ивица по бреговете на отдавна изчезнало море; тук е бил северният бряг на континента Кампанлат, ала тогава времената са били по-благоприятни.

На изток от Тримата смешници растеше гъсталак от бодливи храсти. Те се бяха настанили на завет зад камъните и от време на време пускаха по някой зелен лист. Старият Хазеле ценеше тези листа и навсякъде около храстите бе поставил капани, за да не ги ядат малките животинчета. Именно там, оплетено сред острите клонки, лежеше момчето, което бе открил и което сега влачеше с помощта на Лорел към топлината на свещения си дом.

— Не е дивак — доволно рече жена му. — Погледни как е извезана наметката му — със сини и червени мъниста. Красиви са, нали?

— Не се заплесвай по тях, а му дай малко супа.

Лорел така и направи. Тя леко потупваше Юли по гърлото, за да влезе супата надолу, ала пациентът ѝ потрепери, закашля се, седна и шепнешком си поиска още. Докато го хранеше, жената беше свела поглед надолу и с присвита уста гледаше слабото му лице и ушите му, окървавени от безбройните ухапвания на насекоми, кръвта, събрана и засъхнала под яката му. Тя го притисна до себе си, прегърна го под мишницата си и го залюля, припомняйки си древното щастие, което никога повече не би могла да изпита.

Виновно се огледа за Хазеле, но разбра, че вече е излязъл в нетърпението си да свърши работата с господата от Пановал.

Жената положи долу тъмнокосата глава на момчето, въздъхна и последва съпруга си. Той си сръбваше с двамата едри търговци, а от наметките им се издигаше пара. Лорел дръпна Хазеле за ръкава.

— Може би двамата господа биха взели със себе си в Пановал болното момче? Тук не можем да го изхраним. Не ни стига храната. А градът е заможен и богат.

— Остави ни, майко, преговаряме — отвърна Хазеле с господарски тон.

Лорел заобиколи къщата изотзад и видя пленника фагор да се грижи за кучетата в снежната им бърлога, влачейки веригите си. Погледна над превития му гръб към чакълестия сив пейзаж, простиращ се самотно надалеч към пустия сив хоризонт. Момчето бе

дошло някъде оттам, от пустошта. Вероятно един-два пъти в годината хората, сами или по двойки, берейки душа, се откъсваха от ледената пустиня. Лорел никога нямаше да разбере откъде наистина пристигаха, не можеше да знае, че отвъд пустинята се издигаха планини, още по-студени. Един беглец се бе появил от замръзналото море, което очевидно можеше да бъде прекосено. Тя очерта с ръка свещения кръг пред гърдите си.

Когато беше по-млада, неясната представа за света я измъчваше. В такива мигове се увиваше в повече кожи, заставаше на зъбера и зарейваше поглед на север. Няколко Вестителя прелитаха над нея, размахали самотно криле, и тя падаше на колене, замаяна от смътните видения за мъже — множество светци, въртящи огромното плоско колело на света към незнайно място, където невинаги валеше сняг и невинаги духаше вятър. Прибираше се в дома си разплакана — мразеше надеждата, донесена от Вестителите.

Макар старият Хазеле да бе отпратил жена си с господарски той, както винаги бе запомнил думите ѝ. Когато сделката с господата от Пановал беше сключена и малката купчина ценни билки и подправки, вълнена прежда и брашно се появи върху кожата, които мъжете щяха да товарят в шейната си, ловецът повдигна въпроса да върнат болното момче в цивилизования свят. Спомена, че е облечено в хубаво украсена наметка и следователно — само като възможност, господа — може да е някоя важна персона или син на високопоставен човек.

За негова голяма изненада двамата заявиха, че биха могли да вземат момчето със себе си. Ала трябваше да плати с още една кожа от йелка, с която да го завият и да покриват допълнителните разходи. Хазеле измърмори нещо, а после доволно се предаде. Нямаше да може да си позволи да храни още едно гърло, ако момчето оживееше, а ако умреше — винаги е мразел да подхвърля на кучетата си останки от човешки труп, а местният обичай за мумифициране, както и нереалното погребение също не бяха по вкуса му.

— Дадено — отвърна той и отиде да вземе най-лошата кожа, която можеше да намери.

Момчето се бе събудило. Изпи още малко супа от ръката на Лорел и изяде крачето сготвен заек. Когато чу, че мъжете идват, легна по гръб и затвори очи, като мушна ръка в наметката си.

Те го погледнаха мимоходом и извърнаха глави. Планът им бе да натоварят шейната с придобивките си, да прекарат няколко часа в забавната компания на Хазеле и жена му, да се напият, да си отспят, а после да потеглят обратно по изпълнения с предизвикателства път на юг към Пановал.

Така и направиха: издаваха кресливи звуци, наливайки се с напитките на Хазеле. Когато заспаха върху купчината кожи, високо захъркаха. А Лорел скришом се грижеше за Юли, хранеше го, миеше лицето му, решише гъстата му коса, прегръщаше го.

В ранния здрачен ден, когато Баталикс бе паднал ниско в небето, той си отиде от нея, все още преструвайки се на припаднал, когато двамата господа го вдигнаха и го поставиха в тяхната шейна. Грабнаха камшиците, свъсиха вежди в старанието си да постигнат равновесие между махмурлука и студа, който премрежваше погледа им, и най-после потеглиха.

Двамината водеха труден живот и ограбваха Хазеле и всички останали трапери, изпречили се на пътя им. Все пак това си имаше граници, защото траперите знаеха, че и те на свой ред ще бъдат ограбени, когато продават кожата. Измамата бе един от начините на оцеляване, както топлото облекло. Планът на двамата беше прост — още щом разкривената къща на Хазеле се скрие от погледа им, да се отърват от нежелания спътник, да изхвърлят трупа му в близката пряспа и да се погрижат единствено красивата наметка заедно с долната туника и панталона му да пристигнат здрави и читави до пазара в Пановал.

Те подвикнаха на кучетата и спряха шейната. Единият измъкна блестяща кама и се обърна към лежащия. В същия миг фигурата скочи с вик, отхвърли кожата, с която бе завита, и я метна върху главата на мъжа, като едновременно гневно го срита в корема и се затича като стрела на зигзаг, за да избегне евентуалния удар на копията им.

Когато сметна, че се е отдалечил достатъчно, Юли се обърна, скри се зад един сив камък, за да провери дали го следят. В дрезгавата светлина шейната им вече не се забелязваше. От двамата мъже нямаше и следа. Всичко бе спокойно с изключение на свистенето на западния вятър. Юли бе съвсем сам в мразовитата пустош часове преди изгрева на Фрейър.

Обзе го ужас. След като фагорите взеха баща му в подземното си леговище, той се бе скитал из пустошта повече дни, отколкото би могъл да преброи, преследван от студ и безсъние, влуден от насекомите. Съвсем бе изгубил пътя и бе близо до смъртта, когато припадна в бодливия храсталак.

Почивката и малкото храна бързо възвърнаха силите му. Беше позволил да го натоварят на шейната не защото се доверяваше на двамината от Пановал, които отдалеч понамирисваха на мошеници, а защото не можеше да понася старата врана. Тя все се мъчеше да го докосне, а това никак не му се нравеше.

След краткото премеждие ето го отново тук, в пустошта, с уши, премръзнали от вледеняващия вятър. Още веднъж си помисли за майка си Онеса и за болестта ѝ. Последния път, когато я видя, тя кашляше, а от устата ѝ бликаше кръв. Беше го погледнала по същия ужасен начин, както и Ейлхо. Едва сега Юли разбра какво означаваше този поглед — тя не очакваше да го види отново. Беше безполезно да се опитва да отиде при майка си, ако щеше да завари само трупа ѝ.

Тогава какво?

Щом иска да оцелее, съществува само една възможност. Юли се изправи и се затича по следите, оставени от шейната.

Седем кучета с огромни рога от вида асокини теглеха шейната. Водеше ги кучката Грипси. Кучетата бяха известни като впряга на Грипси. На всеки час почиваха десет минути, през почивката получаваха за храна вмирисана сушена риба. Двамата мъже се редуваха да вървят пешком и да се возят на шейната.

Скоро Юли разбра защо правят така. Той се придържаше неотстъпно към следите. Дори когато не виждаше шейната поради обилния снеговалеж, острият му нюх долавяше мириса на хора и кучета пред себе си. Понякога се приближаваше, за да види как вървят нещата. Целта му беше да разбере как може сам да управлява кучешки впряг.

След три дни непрекъснато пътуване, когато асокините трябваше да починат по-дълго време, стигнаха до стана на друг трапер. На това място той си бе построил малък дървен форт, украсен с обикновени и богато разклонени рога на диви животни. Кожени ивици се

полюшваха, стегнати от студа. Мъжете останаха вътре, докато Фрейър се изгуби от небето, бледият Баталикс също изчезна, а по-светлият часовой изгря отново. Те или се надвикваха, пияни, заедно с трапера, или спяха. Юли открадна малко сухар от шейната и удобно заспа на завет до нея, увит в една кожа.

Продължиха пътя си.

Спряха още два пъти, между спирките пътуваха по няколко дни. Впрягът на Грипси следваше неумолимо южна посока. Вятърът вече не бе толкова студен.

Най-после стана ясно, че приближават Пановал. Мъглявината, към която тичаха кучетата на Грипси, се превърна в каменни блокове.

От равнината започваха планини, чиито склонове бяха покрити с дебел сняг. Самата равнина се издигаше нагоре и те трудно преодоляваха възвишенията. Тогава и двамата мъже бяха принудени да вървят до шейната, дори да я бутат. Появиха се каменни кули. Върху някои от тях имаше стража — да разпитва и да пропуска хората в града.

Попитаха и Юли.

— Следвам татко и чичо — викна той.

— Изоставаш. Вестителят ще те отнесе.

— Знам, знам. Но татко бърза да стигне вкъщи при мама. Аз също.

Махнаха му да влиза, като се усмихнаха на младостта му.

Най-после мъжете подвикнаха на кучетата да спрат. Хвърлиха сушена риба на Грипси и останалите от впряга и ги разпрегнаха. Измъкнаха нещо като корито, покриха се с кожи, поляха вътрешностите си с алкохол и заспаха. Още щом дочу хъркането им, Юли пропълзя близо до тях.

Трябваше да се отърве и от двамата едновременно. Нямахше да може да пребори нито един от тях, затова не биваше да допусне да го усетят. Мислеше да ги промуши с камата си или да разбие главите им с камък, ала и двете възможности криеха опасност.

Юли се огледа дали някой не го наблюдава. Взе един колан от шейната, допълзя до тях и успя да завърже левия крак на единия за десния крак на другия, така че който и да скочеше пръв, щеше да бъде възпрян. Те продължаваха да хъркат.

Докато развързваше колана от шейната, забеляза няколко копия. Вероятно са искали да ги продадат, ала не са могли. Не се помая. Измъкна едното от придържащата го каишка и го подхвана преценяващо — разбра, че ще му е трудно да го метне. Ала копието бе извънредно остро.

Върна се до коритото, побутна единия с крак и той с грухтене се изтъркаля по гръб. Юли вдигна копието, сякаш се прицелваше в риба, и го прободде през наметката в ребрата и сърцето. Жертвата му направи ужасно конвулсивно движение. Изражението му бе нечовешко, очите — широко отворени. Той седна, сграбчи дръжката на копието, клюмна върху него, после бавно се свлече назад с дълга въздишка, завършваща с хъркане. Устата му избълва смесица от повръщане и кръв. Другарят му само помръдна и промърмори нещо в съня си.

Юли разбра, че бе замахнал толкова яростно, че копието се бе забило в земята. Върна се до шейната за ново и направи с другия мъж същото, каквото и с първия, пак успешно. Шейната беше негова. Впрягът също.

На слепоочието му пулсираше една вена. Съжаляваше, че жертвите му не бяха фагори. Събра скимтящите асокини и ги изведе от мястото.

Бледи талази светлина затанцуваха по небето, заобиколено с високи планински хребети. Юли видя ясно една пътека, по-скоро път, който се разширяваше с всяка измината миля. Водеше нагоре до щръкнали към небесата скали. В основата им момчето откри защитена от ветровете висока долина, охранявана от забележителен замък.

Той бе от камък, а задната му част бе вградена в скалите. Имаше широки стрехи, за да може снегът да се свлича от покрива направо върху пътя. Пред замъка, до спуснатата дървена бариера, която преграждаше пътя, стояха на стража четирима мъже.

Когато единият, чиито кожи бяха украсени с лъскави бронзови знаци, излезе напред, Юли спря.

— Кой си ти, момче?

— С двама приятели съм. Търговци сме, както сами виждате. Те се движат след мен, с другата шейна.

— Не ги виждам.

Говореше със странен акцент: не на онзи олонецки, който Юли бе свикнал да слуша в Преградните планини.

— Идват всеки миг. Не познахте ли впряга на Грипси? — и замахна с камшик по посока на кучетата.

— Познах ги, разбира се. Добре ги познавам. Тази кучка не носи името си напразно.

Той пристъпи встрани и махна с яката си десница.

— Хайде, вдигайте!

Барьерата се вдигна, камшикът изсвистя, Юли се промъкна и всичко бе наред.

Когато за пръв път зърна Пановал, дъхът му спря.

Пред него се извисяваше огромна скала, толкова стръмна, че снежинка не можеше да се задържи върху нея. Върху гладката ѝ стена бе издялан в огромни размери образът на Акха Великия — приклеknал в традиционната си поза, с колене, почти опрели в раменете, обвил ръце около коленете си, събрал обърнати нагоре длани, за да опази в тях свещения пламък на живота. Главата му бе голяма със сплъстена коса. Получовешкото му лице всяваше ужас в сърцето на всеки, който го видеше. Дори бузите му бяха страшни. Ала огромните му бадемови очи бяха ласкави, а в обърнатите му устни и величествените вежди се четеше и тъга, и ярост.

До левия му крак имаше отвор в скалата, изглеждащ още по-малък поради гигантското изображение. Когато шейната се приближи, стана ясно, че всъщност той е огромен, вероятно три пъти по-висок от човешки ръст. Вътре се виждаха светлини, стражи със странни маниери и странен акцент, със странни мисли в главата.

Момчето изпъчи млада гръд и закрачи смело напред.

Ето как Юли пристигна в Пановал.

Никога нямаше да забрави влизането си в Пановал и сбогуването с поднебесния свят. Като в сън направляваше шейната покрай стражите, покрай рехавата горичка от окаяни дръвчета. Спря, за да обхване с поглед покритото пространство пред него, в което толкова много хора изживяваха дните си. Влажната мъгла се примесваше с тъмнината, за да образува един изрисуван град с форми, ала без очертания. Беше нощ. Малцината скитащи се наоколо бяха увити с дебели дрехи, които пък на свой ред бяха увенчани с ореол мъгла — обгърнала ги целите, плаваща над главите им, движеща се зад тях на

слаби вихри като гънките на плащ. Всичко беше от камък, издялан и превърнат в стени, прегради, сергии, къщи, кошари и стълбища — защото огромната тайнствена пещера навлизаше нагоре и навътре в планината и през вековете бе надробена на малки площадки, всяка една отделена от другата със стълбища и подпорни стени.

Факли примигваха на всяко стъпало. Косият им пламък не осветяваше коридорите, а гъстия влажен въздух, който димът още повече стъстяваше.

В течение на дълги векове водата беше създала множество свързващи се пещери в скалата — с различни размери и на различни равнища. Някои бяха обитаеми, човешката ръка бе започнала да ги облагородява. Имаха си имена и бяха снабдени с предмети, необходими за примитивен живот.

Дивакът спря, тъй като не можеше да продължи в дългия лабиринт без придружител. Страниците, които също като Юли посещаваха Пановал, се озоваваха в една от най-големите пещери, известна на населението като Пазара. Тук бе пренесена основната дейност на обществото, тъй като не бе необходима много светлина, след като очите свикнеха с тъмнината. През деня мястото ехтеше от гласове и от шума на чукове. На Пазара Юли имаше възможност да продаде асокините и стоката от шейната и да купи предметите, необходими за новия му живот. Трябваше да остане тук. Нямахме къде другаде да отиде. Постепенно свикна с мрачината, дима, смъденето в очите и кашлицата на хората; приемаше всичко, защото бе на сигурно място.

Имаше късмет да попадне на възрастен търговец на име Кайле, който заедно с жена си държеше магазинче на едно от малките площадчета в Пазара. Той се държеше бащински с него. Кайле бе тъжен човек, с увиснали ъгълчета на устните, скрити под сиво-черни мустаци. Защо се сближи с момчето и го защитаваше от мошениците, и самият Юли не можеше да разбере. Пое и трудното задължение да го представи на този нов свят.

За част от ехтящите шумове в Пазара беше причина един поток — Вак. Той течеше в задната част на пещерата, дълбоко в коритото си. Това бе първият свободно течащ поток, който Юли виждаше, и остана в съзнанието му като едно от чудесата на селището. Пенещите се води

го изпълваха с щастие и поради примитивното си светоусещане гледаше на Вак почти като на живо същество.

Над реката бяха прехвърлени мостове, така че хората можеха да достигнат и до най-крайните части на Пазара, където бе по-стръмно и поради това имаше повече стъпала; те стигаха до широк балкон, на който бе разположена огромна статуя на Акха, изсечена в самата скала. Фигурата му се виждаше идеално чак от отсрещния край на Пазара, раменете му се издигаха над околните сенки. В протегнатите си ръце държеше истински огън, поддържан на равни интервали от свещеник, който се появяваше от една врата в корема на статуята. Хората често идваха пред нозете на своето божество, поднасяха му най-разнообразни подаръци, които свещениците, незабележими в робите си на бели и черни райета, приемаха. Молещите се просваха пред статуята, а един послушник измиташе земята с метла от пера и чак след това хората посмяваха да погледнат с надежда нагоре към черните каменни очи, високо над тях в паяжините от сенки, и да се оттеглят в не толкова свещените части на Пазара.

Този церемониал беше неразбираем за Юли. Той попита Кайле и бе удостоен с лекция, която го обърка още повече.

Никой не можеше да обясни тази религия на чужденец. Все пак Юли остана с впечатлението, че древното същество, сътворено от камък, възпира силите, вилнеещи във външния свят, и по-специално Утра, който владее небесата и всички злини, идващи оттам. Акха не се интересуваше кой знае колко от хората — те бяха твърде нищожни за неговото внимание. Той имаше нужда само от редовните им подаръци, за да запази силата си в борбата срещу Утра. Съществуваше огромен религиозен съвет, който следеше за изпълнението на желанията на Акха, за да не надвисне катастрофа над общността.

Свещеничеството заедно с милицията управляваше Пановал. Тук нямаше един-единствен владетел, освен самия Акха, за когото всички вярваха, че кръстосва планините с небесното си оръжие и търси Утра и неговите съучастници — червеите.

Това удиви окончателно Юли. Утра бе великият дух, пред който неговите родители, Ейлхо и Онеса, изричаха молитвите си в дни на опасност. Той беше благодетел, носител на светлина. И доколкото момчето си спомняше, те никога не бяха споменавали за Акха.

Разнообразни коридори, преплитащи се и объркани като законите, издадени от свещеничеството, водеха до други кухни, които се свързваха с Пазара. Някои бяха достъпни, други забранени за общността. Хората не обичаха да говорят за забранените райони. Но Юли скоро забеляза, че злосторниците биваха завличани със завързани на гърба им ръце по тъмни стъпала в лъкатушните сенки. Някои отправяха в Холис, други — в наказателната ферма зад Пазара, наречена Туинк.

Не след дълго Юли мина по тесен коридор с издялани стъпала към огромна правилна пещера, наречена Рек. Тук също се издигаше могъща статуя на Акха — на верига около врата му висеше животно, предназначено за участие в състезание. В Рек се организираха бойни игри, изложби, спортни състезания и гладиаторски борби. Стените бяха оцветени в пурпурно и кървавочервено със спираловидни орнаменти. През повечето време пещерата бе почти празна и гласовете кухо ехтяха в пространството. После идваха граждани със специални поклони, доказващи тяхната святост, и оплакваха с виещ глас в бездънната тъмнина. Но когато се провеждаха игрите, в тяхна чест всичко се осветяваше, звучеше музика и пещерата преливаше от хора.

От Пазара се влизаше и в други важни пещери. От източната му страна множество от малки площадки и полуетажи водеха нагоре между виещи се стъпала, прекъсвани от тежки балюстради, към обширна пещера-резиденция, наречена Вак — на името на потока, който минаваше край нея и клокочеше в дълбоката клисура. Арката на входа на резиденцията Вак бе богато гравирана с кръгли фигури, преплетени с пенещи се вълни и звезди, но много от тях бяха разрушени от отдавнашно свличане на покрива.

Вак бе най-старата пещера след Пазара и беше пълна с убежища, както ги наричаха, датиращи от много векове. За човек от външния свят, прекрачил прага ѝ, разглеждайки или по-скоро предполагайки какво би могъл да види, стръмните и объркани тераси на пещерата се губеха в неизвестността. В неясната светлина Вак бе като сън, в който материалното не можеше да се различи от нереалното, и детето на Преградните планини усети как сърцето му се сви. Нужна беше сила като Акха, за да спаси всеки, който пристъпва в такъв многолюден некропол.

Ала Юли се приспособи с гъвкавостта, характерна за младите. За него Вак беше разточителен град. Попаднал в гилдията на чираци на неговата възраст, той бродеше из убежищата, струпани на етажи и често преминаващи едно в друго. Килиите бяха една върху друга, във всяка мебелите бяха неподвижни, тъй като бяха изсечени от същия камък, както стените и подовете, и всичко бе подредено в една редица. Сложна беше историята на правилата за движение и уединение в този жив лабиринт, ала всички те бяха неизменно свързани със системата от гилдии на Вак и винаги, когато имаше някакъв спор, той биваше разрешаван от свещеник.

В едно от тези убежища Туска, вежливата Кайлева жена, му намери собствена стая само на три врати от тяхното жилище. Беше без покрив и стените ѝ бяха вълнообразни; Юли имаше чувството, че живее в каменно цвете.

Вак се издигаше стръмно и бе слабо осветена от естествена светлина — по-слабо и от Пазара. Въздухът бе пълен със сажди от дима на лоените лампи, които се използваха икономично, защото свещениците събираха такса за всяка. Глинените им основи бяха номерирани. Тайнствената влага, пронизваща Пазара, не беше толкова силна тук.

Една галерия водеше от Вак направо в Рек. Макар и на по-ниско равнище, тук също имаше порутени сводове, през които се влизаше в пещера с висок покрив, наречена Гройне. Тя се отличаваше с хубавия си чист въздух, въпреки че жителите на Рек смятаха жителите на Гройне за доста диви, главно защото принадлежаха към по-долните гилдии — месари, кожари, събирачи на кварц, глина и вкаменелости.

В шуплестата скала, свързваща Гройне и Рек, имаше още една голяма пещера, населена с хора и говеда. Това беше Преин, избягвана от мнозина. Когато Юли пристигна, гилдията на сапъорите я разширяваше. Преин събираше фекалиите от другите пещери и хранеше свинете и благоденстващите в мрака растения, които вирееха в топлината ѝ. Някои от фермерите отглеждаха като странично занимание птицата прийт, която имаше светещи очи и луминесцентни петна по крилете си. Прийтите бяха кафезни птици; те внасяха малко светлина в убежищата на Вак и Гройне — макар че и за тях свещениците на Акха събираха такса.

„В Гройне са тъпи, в Преин са груби“ — казваше местната поговорка. Ала на Юли хората му се видяха безжизнени, освен когато бяха възбудени от състезанията. Не бяха като малцината търговци и трапери, живеещи в Пазара, по терасите на собствената си гилдия, които редовно имаха възможност да бъдат благословени от Акха и ги изпращаха по работа във външния свят — като двамината, с които се бе срещнал, а те представляваха рядко изключение.

От главните пещери, а и от по-малките излизаха пътеки и тунели и водеха до скала без вход и без изход, някои слизаха долу, други се изкачваха нагоре. Пановал бе пълен с легенди за магически животни, достигнали до днешни времена от първородната тъмнина на скалата или от хората, тайно отвлечени от убежищата им и изведени в планината. Най-добре да стоиш в Пановал, където Акха се грижи за собствеността си със сляпото си око. По-добре Пановал и данъците, отколкото студения блясък навън.

Тези легенди се пазеха от гилдията на разказвачите, чиито членове стояха на всяка площадка или чакаха по стъпалата и разказваха фантастични приказки. В този свят на неясна светлина думите служеха за пътеводител.

На Юли не му бе разрешено да проникне в една част на Пановал, която често се споменаваше. Това бе Холис. Дотам можеше да се стигне по галерия и стъпала от Пазара, но мястото беше обградено от милиция. Никой не отиваше доброволно там по виещите се коридори. В Холис живееше милицията, която пазеше закона в Пановал, и свещеничеството, което се грижеше за душите на хората.

Всички тези институции изглеждаха в очите на Юли тъй величествени, че той не можеше да схване несправедливостта им.

Трябваше му малко време, за да разбере всъщност колко изкъсо бяха държани хората. Изобщо не се учудваха на системата, в която бяха родени. Ала Юли, свикнал с откритите пространства и твърде ясните закони за оцеляване, бе удивен от това, че всяко тяхно движение се подчиняваше на някакво правило. И в същото време се чувстваха изключително привилегирани.

С товара си от законно получени кожи Юли смяташе да закупи щанд до магазинчето на Кайле и да завърти търговия. Откри, че съществуват множество подзакони, които забраняват нещо толкова обикновено. Не можеше да търгува, ако не притежава щанд, освен ако

няма специално разрешително, а за това Юли трябваше да бъде роден като член на гилдията на амбулантните търговци. Освен това беше необходимо да е преминал период на чиракуване, да е получил известна квалификация — нещо като изпит, което можеше да разреши само свещеничеството. Нуждаеше се и от сертификат в две части, издаден от милицията, заедно със застраховка и препоръки. Нито пък имаше право да търгува, ако обитава убежище. Той и сега не можеше да притежава стаята, която Туска бе наела за него, освен ако не е официално признат от милицията. Нямахше възможност да получи и най-елементарната квалификация: вратата в Акха и доказателство за редовното си служене на божеството.

— Много е просто. Най-напред, тъй като си дивак, трябва да отидеш при свещеник.

Това му заяви остролик милиционерски капитан, пред който Юли трябваше да се яви. Срещата се състоя в малка каменна стая, чийто балкон бе на метър-метър и нещо над една от терасите на Пазара, откъдето човек можеше да наблюдава всичко, което става на площада.

Капитанът носеше дълго наметало в черно и бяло над обичайните кожи, които служеха за облекло. На главата си бе сложил бронзов шлем със свещения символ на Акха — два вписани кръга с две радиални линии. Кожените ботуши стигаха до средата на прасците му. Зад него стоеше фагор. Над белите му рунтави вежди около главата му бе завързана лента в черно и бяло.

— Гледай в мен! — изръмжа капитанът.

Но Юли непрекъснато шареше с очи; спираше ги само върху мълчаливия фагор — чудеше се какво прави тук.

Ансипиталът стоеше с мълчаливо самообладание, навел тромавата си глава. Рогата му бяха скъсени, а режещите им краища бяха изтъпени с пила. Юли забеляза, че има кожен нашийник и кожена яка, полускрити от бялата му коса, символ за подчинение пред властта на човека. Та нали представляваше заплаха за гражданите на Пановал! Много офицери се появяваха на публични места, придружавани от фагори — те бяха ценени за способността им да виждат в тъмнината. Обикновените хора трепереха от страх при вида на тромавите

животни, които говореха примитивен олонецки. Юли се чудеше как е възможно тези хора да се свържат със същите животни, които бяха затворили баща му — същества, които всички в открития свят ненавиждаха от самото си раждане.

Разговорът с капитана бе отчайващ, ала това не бе най-лошото. Юли не би могъл да остане тук, ако не се подчинява на правила, а те нямаха край; не му оставаше нищо друго — както му внушаваше Кайле, — освен да се примири. За да стане гражданин на Пановал, трябваше да мисли и да чувства като пановалец.

Така че се налагаше да се срещне със свещеник и това стана в коридора на убежищата, където беше и неговата стая. Последваха многобройни продължителни беседи, по време на които бе обучаван в ритуалната история на Пановал („роден от сянката на Великия Акха във вечните снегове...“) и принуден да изучи голяма част от свещените писания наизуст. Трябваше да върши всичко, което Сатаал, свещеникът, го караше да върши, да изпълнява много досадни поръчки, тъй като Сатаал бе мързелив. За Юли не бе голямо утешение, че децата в Пановал преминават подобни курсове и инструктажи в най-ранна възраст.

Сатаал бе мъж със здраво телосложение, бледолик, с малки уши и тежка ръка. Главата му бе обръсната, брадата — сплетена на плитки като на мнозина от неговия орден. В плитките проблясваха бели кичури. Носеше роба до коленете в черно и бяло. Лицето му беше белязано от прекарана едра шарка. На Юли му трябваше известно време, за да установи, че въпреки белите кичури Сатаал не бе достигнал и средна възраст, нямаше и двайсет години. Ала се движеше с прегърбени рамене, с което искаше да се покаже и по-възрастен, и по-загрижен.

Когато се обръщаше към Юли, Сатаал винаги говореше вежливо, ала спазвайки дистанция. Поведението му вдъхваше увереност на момчето, сякаш му казваше: „Това е работа, която двамата трябва да свършим, но аз няма да я усложнявам, като се намесвам в личните ти чувства.“ Ето защо Юли си мълчеше, посветил се на задачата да изучи всички надути стихчета, които му бяха необходими.

— Но какво означават те? — попита той веднъж, съвсем объркан.

Сатаал бавно се изправи в малката стая, обърна се, така че приведените му рамене се очертаха в черно пред някакъв далечен

светилник, а всичко останало се скри в обгръщащата го сянка. На темето му лъсна бледа светлина, когато той тръгна към Юли и поучително заговори:

— Най-напред ги научи, приятелю, а обясненията после. Когато ги научиш, ще срещнеш по-малко трудности в интерпретирането им. Почувствай всичко със сърцето си, едва ли ще ти е необходим размисъл. Акха никога не изисква разбиране от хората си, единствено подчинение.

— Каза, че Акха е безразличен към хората в Пановал.

— Важното, Юли, е, че Пановал не е безразличен към Акха. Хайде сега, още веднъж:

*Отровата на Фрейър който лочи,
както риба въдица в поточе,
човек голям когато порасте,
огромни рани ще ни нанесе.*

— Но какво значи това? — попита отново Юли. — Как мога да го науча, като не го разбирам?

— Повтори го, синко — изрече сурово Сатаал. — „Отровата на Фрейър...“

Юли се сля с тъмния град. Мрежите на неговите сенки обвиха духа му, така както във външния свят бе виждал мрежите на мъжете да оплитат рибата под леда. Майка му идваше в сънищата му, а от устата ѝ бликаше кръв. После се събуждаше и разбираше, че лежи върху тясната кушетка с поглед, зареян високо нагоре, далеч над рамките на напомнящата каменно цвете стая, към покрива на Вак. Понякога, когато въздухът бе сравнително чист, той виждаше далечни подробности, висящите прилепи, сталактитите, скалата, блестяща от течност, която бе престанала да бъде течност. Тогава желаше да излети от капана, в който се намираше. Ала нямаше къде да отиде.

Веднъж в среднощно отчаяние се промъкна в дома на Кайле, за да се утеши. Кайле се ядоса, че го будят, и му каза да си ходи, ала Туска му говореше тъй нежно, сякаш бе неин син. Тя го потупа по рамото и тихо го хвана за ръката.

След малко тихо заплака и сподели с него, че наистина имала син, хубаво и добро момче на неговата възраст, на име Юзилк. Ала полицията го прибрала по обвинение в престъпление, което никога не бил извършил. Всяка нощ лежала будна и мислела за него — къде ли го крият, в някое от онези ужасни места в Холис, пазен от фагори, и се чудела дали ще го види пак.

— Милицията и свещениците тук са толкова несправедливи — прошепна ѝ Юли. — Моят народ се задоволява с малко в пустошта, но всички там са равни пред негодите на студа.

Туска помълча, после отвърна:

— В Пановал има хора — както жени, така и мъже, които не наизустяват свещените книги и смятат да отхвърлят управляващите. Но без управляващите ние ще бъдем унищожени от Акха.

В мрака Юли се вгледа в силуета ѝ.

— Мислиш ли, че Юзилк е бил отведен... защото е искал да отхвърли властващите?

Тя отговори тихо, като здраво стискаше ръката му:

— Не бива да задаваш такива въпроси, ако не искаш да си намериш белята. Юзилк винаги е бил непокорен — да, може би е попаднал сред лоши хора...

— Спрете да дърдорите! — викна Кайле. — Върни се в постелята си, жено, и ти в твоята, Юли.

През всичкото време, докато траеха сбирките със Сатаал, Юли мислеше за техния разговор. Привидно се съгласяваше със свещеника.

— Не си глупак, макар и да си дивак, а това можем да променим — заяви Сатаал. — Скоро ще преминеш към следващото равнище. Защото Акха е бог и на земята, и на подземното царство и ти ще разбереш някои неща за живота на земята и за нашия живот във вените ѝ. Вените ѝ се наричат земни октави, а нито един човек не може да бъде нито щастлив, нито здрав, ако не живее по своите собствени земни октави. Макар и бавно, ти би могъл да получиш просветление. Може би ако докажеш, че си достатъчно добър, самият ти ще станеш свещеник и ще служиш на Акха по по-добър начин.

Юли държеше устата си затворена. Беше извън силите му да заяви на свещеника, че не желае особеното внимание на Акха: новият живот, който бе започнал в Пановал бе едно просветление.

Дните спокойно отминаваха един след друг. На Юли му правеше огромно впечатление неизменното търпение на Сатаал и вече не мразеше толкова много инструктажите му. Дори без компанията на свещеника той мислеше за тях. Учението бе ново и изненадващо вълнуващо. Сатаал му бе казал, че някои свещеници, които постят, могат да общуват с мъртвите, дори с личности от историята; Юли никога не бе чувал за подобни неща, но преди да ги нарече глупости, се поколеба.

Тръгна да броди сам из покрайнините на града и гъстата тъмнина му напомни нещо познато. Вслушваше се в разговорите на хората, които често обменяха мисли за вярата, в ораторите, които разказваха истории по ъглите на улиците и често ги преплитаха с религията.

Тя бе романтика на тъмнината, както и ужас за хората от Преградните планини, които пъдеха зли духове с тамтамите на племето. Малко по-късно Юли започна да схваща от разговорите за религията ядрото на истината, а не просто безсмислици; трябваше да има някакво обяснение защо хората се раждат и умират. Само диваците нямаха нужда от обяснения.

Чувстваше се също както когато откриеше животинска следа в снега.

Веднъж попадна във вонящата част на Прејн, където изсипваха сметта в канавки, засадени с нощни култури. Тук хората бяха груби, както се казваше в поговорката. Един мъж с късо подстригана, свободно развята коса — значи нито свещеник, нито разказвач, изтича и скочи върху количката, с която караха мръсотииите.

— Приятели — викна той, застанал пред тях. — Ще ме чуете ли за минута? Спрете да работите и чуйте какво ще ви кажа. Не говоря от свое име, а от името на Великия Акха, чийто дух се движи вътре в мен. Трябва да говоря от негово име, макар че така животът ми ще бъде застрашен, защото свещениците изопачават думите му, използвайки ги за своите собствени цели.

Хората спряха и наостриха уши. Двамина се опитаха да се пошегуват, ала останалите се заслушаха с подчертан интерес, включително и Юли.

— Приятели, свещениците твърдят, че трябва да се жертваме в името на Акха, защото само тогава той ще ни пази в огромното сърце на своята планина. А аз твърдя, че това е лъжа. Свещениците живеят в

охолство и не се интересуват от нашия живот, от страданията на обикновените хора. Чрез моята уста ви говори Акха — трябва да направите нещо повече. Трябва да се почувстваме по-добре. Водим твърде опростен живот — щом си плащаме данъците и се жертваме, за друго нехаем. Само ходим на състезания. Толкова често чувате, че Акха нехае за нас и се интересува единствено от борбата си с Утра. Трябва да го накараме да ни обърне внимание и да бъдем достойни за неговото внимание. Трябва да се променим! Да, да се променим! Свещениците, които живеят толкова лесно, трябва също да се променят...

Някой извика, че пристига милиция.

Младежът млъкна, после продължи:

— Казвам се Нааб. Помнете думите ми. Нам също е отредена роля във Великата борба между Небето и Земята. Ако мога, ще се върна да продължа онова, което имам да ви казвам — да довърша обръщението си към цял Пановал. Промяна, промяна! Докато не стане твърде късно...

Когато младежът скочи долу, събраната тълпа се раздвижи. Огромен, завързан с въже фагор се втурна напред — войник държеше свободния край на въжето. Той настигна Нааб и го сграбчи за рамото с мощните си рогови ръце. Младежът нададе вик на болка, но бялата рунтава ръка обви шията му и той бе отведен в посока на Пазара и Холис.

— Не биваше да говори такива неща — измърмори един сив човечец, когато тълпата се разпръсна.

Юли импулсивно последва човека и го хвана за ръкава.

— Но Нааб не каза нищо против Акха. Защо милицията го отведе?

Човекът плахо го огледа.

— Познавам те. Ти си дивак; иначе нямаше да задаваш такива глупави въпроси.

Вместо отговор Юли вдигна юмрук.

— Не съм глупак, затова ти задавам този въпрос.

— Ако не беше глупав, щеше да си мълчиш. Кой, мислиш, държи властта тук? Свещениците, разбира се. Ако говориш против тях...

— Но нали това е властта на Акха?

Сивият човечец се стопи в тъмнината. А наоколо в мрака, в който Юли винаги беше нащрек, се усещаше нечие чудовищно присъствие. Акха?

Един ден предстоеше голямо състезание в Рек. Именно тогава Юли, вече свикнал с живота в Пановал, беше разтърсен до дъното на душата си и получи просветление. Тримата с Кайле и Туска бързаха за игрите. Лоените лампи горяха в нишите по целия път от Вак до Рек. Множество хора се катереха по стесняващите се каменни коридори, бореха се със стръмните стъпала, подвиквайки си, докато се подреждаха на площадката за състезания.

Повлечен от човешката гълпа, Юли внезапно зърна Рек пред себе си, вълнообразните му стени с играещи светлини по тях. Отначало видя само част от помещението, ограничено от стените на коридора, по който трябваше да мине простолюдието. Юли се движеше, а отпред, в ограниченото пространство, заедно с него се движеше самият Акха — високо над главите на хората.

Не слушаше какво му говори Кайле. Върху него бе паднал взорът на Акха; чудовищното присъствие в тъмнината бе излязло наяве.

В Рек свиреше музика, трепетна и стимулираща. Свиреше за Акха. Божеството стоеше с широки, всяващи ужас вежди, с големите си каменни невиждащи и в същото време всевиждащи очи, осветени отдолу с факли. Краищата на устата му бяха увиснали в презрителна гримаса.

В пустошта не съществуваше подобно нещо. Юли почувства слабост в коленете. Някъде вътре в него един мощен глас, в който той едва разпозна своя собствен глас, възкликна: „О, Акха! Най-последно ти ярявам. Твоя е властта. Прости ми и ми разреши да ти служа.“

И все пак заедно с този робски глас се появи втори, който говореше едновременно с първия, съвсем земен: „Народът на Пановал сигурно разбира великата истина и ще е полезно да я проумея, следвайки Акха.“

Юли се удиви на объркаността в душата си, а вътрешната му борба продължи и в помещението, където се виждаше по-голямата част от каменното божество. Нааб беше казал: „На хората е отредена роля в борбата между Небето и Земята.“ Сега вече той усещаше тази борба вътре в себе си.

Състезанията бяха напрегнати и вълнуващи. Бягането и мятането на копие бяха последвани от борба между хора и фагори, които бяха с отрязани рога. После дойде стрелбата по прилепи и Юли излезе от състоянието си на обърканост, за да се слее с въодушевлението. Той се страхуваше от прилепи. Високо над тълпата покривът на Рек бе претъпкан с косматите същества, клатушкащи се над главите на хората на мъхестите си криле. Стрелци с лъкове се изправиха и стреляха поред със стрели, към които бяха прикачени копринени конци. Когато улучеха прилеп, той пърхаше надолу, белязан със съответния конец.

Победител стана едно момиче. То носеше светлочервено облекло, стегнато в шията и дълго до земята; дръпна тетивата и попадението ѝ бе по-точно от на който и да е мъж. Косата ѝ беше дълга и тъмна. Казваше се Искадор и публиката бурно я аплодира, но все пак Юли ѝ ръкопляска най-много.

Последваха гладиаторски борби — мъже срещу мъже, мъже срещу фагори, и арената се изпълни с кръв и смърт. И през всичкото това време, дори когато Искадор опъваше лъка и извиваше тялото си, Юли с огромна радост си мислеше за голямата вяра, която бе открил у себе си. Объркаността ще премине в познание, което щеше да придобие — така предполагаше.

Припомни си легендите, които бе слушал около бащиното си огнище. По-възрастните разговаряха за двама Стражи в небесата и как веднъж хората обидили Бога на небето, наречен Утра. Ето защо той бе лишил земята от топлина. Сега стражите очакваха часа, когато Утра щеше да се завърне, за да погледне отново с обич земята и да види дали хората се държат по-добре. Ако е доволен, ще стопи вечните ледове.

Е, Юли трябваше да признае, че неговите хора бяха диваци, както твърдеше Сатаал. Как иначе баща му щеше да се остави да бъде отвлечен от фагорите? И все пак в тези приказки сигурно имаше някаква истина. Тук, в Пановал, разказваха историята по-правдоподобно. Утра бе просто едно дребно божество, ала бе отмъстителен и се рееше свободно в небесата. Акха бе великият земен бог, който управляваше закрилящото ги подземие. Двамата Стражи не пазеха добросъвестно в небесата, те принадлежаха на Утра и можеха да се обърнат срещу човечеството.

Запаметените цитати вече придобиваха смисъл. От тях се излъчваше светлина и затова Юли си ги повтаряше с удоволствие. Преди цитирането им го измъчваше, а сега го правеше с радост, втренчил поглед в лицето на Акха:

*Небето лъже безобразно —
не гледайте натам, човеци,
а срещу гадните намеци
недрата на Акха ни пазят.*

На следващия ден той скромно отиде при Сатаал и му заяви, че вече е приел вярата.

Свещеникът извърна бледото си лице към него, барабанейки с пръсти по коляното си.

— Как прие вярата? В наши дни лъжите се множат като мухи.

— Погледнах лицето на Акха. За пръв път го видях ясно. Душата ми се разтвори.

— Още един лъжепророк бе арестуван онзи ден.

Юли се удари в гърдите.

— Онова, което чувствам вътре в себе си, не е лъжа, отче.

— Не е толкова лесно — каза свещеникът.

— О, много е лесно — сега всичко ще бъде много лесно!

И той падна в краката на отеча, като плачеше от възторг.

— Нищо не е толкова лесно.

— Учителю, дължа ти всичко. Помогни ми. Искам да стана свещеник, да бъда като теб.

През следващите няколко дни той бродеше из коридорите и убежищата и виждаше все нови и нови неща. Не усещаше повече ръката на мрака, обвила сърцето му под земята. Живееше в облагодетелстван район, защитен от всички жестоки сили, превърнали го в дивак. Чак сега забеляза колко гостоприемен е сумракът.

Видя и колко красив е Пановал, навсякъде, във всички свои кътчета. По време на дългото си пребиваване тук художници украсяваха пещерите. Цели стени бяха покрити с рисунки и гравюри,

много от тях илюстрираха живота на Акха и великите битки, които е водил, когато повечето човеци са вярвали в силата му. Върху картините, поизбелели от годините, бяха нарисувани нови. Художниците все още работеха, често опасно увиснали на стигащо до покрива скеле, напомнящо скелета на митично дълговрато животно.

— Какво става с теб, Юли? Вече не идваш — попита го Кайле.

— Ще ставам свещеник. Окончателно реших.

— Никога няма да ти разрешат — нали идваш от външния свят?

— Моят свещеник разговаря с властите.

Кайле подръпна меланхоличния си нос, ръката му бавно продължи надолу, подръпна мустака си, като в същото време замислено наблюдаваше Юли. Очите на момчето вече се бяха приспособили към полумрака до такава степен, че забелязваше съвсем ясно всеки нюанс в изражението на лицето на приятеля си. Кайле мълчаливо мина в задната част на магазинчето си и Юли го последва.

Сграбчвайки отново мустака си, сякаш търсеше безопасност там, Кайле постави другата си ръка върху рамото на Юли.

— Ти си добро момче. Напомняш ми за Юзилк, но той никога нямаше да се залови с това... Чуй ме: Пановал не е онова, което беше в детството ми, когато тичах бос из пазарите. Не знам какво стана, но няма повече покой. Според мен всички думи за промяна са чисти глупости. Знаят го дори свещениците, а лудите само повтарят — промяна, та промяна. Та ти казвам, остави всичко да върви по пътя си. Разбираш ли ме?

— Да, разбирам те.

— Добре тогава. Може би си мислиш, че когато станеш свещеник, ще ти бъде лесно? Може би. Но не ти го препоръчвам засега. Не е толкова... толкова безопасно, колкото беше. Следиш ли мисълта ми? Започват да нервничат. Чувам, че в Холис често екзекутират свещеници-еретици. По-добре е да стоиш тук, около мен, да бъдеш полезен. Разбираш ли? Говоря ти за твое добро.

Юли заби поглед в утъпканата земя.

— Не мога да ти обясня как се чувствам, Кайле. Някак обнадежден... Мисля, че нещата трябва да се променят. Самият аз искам да се променя, макар да не знам по какъв начин.

Кайле въздъхна и сне ръка от рамото на Юли.

— Добре, момче, ако държиш на своето, добре. Само не казвай, че не съм те предупреждавал...

Въпреки грубия тон на мъжа Юли бе развълнуван, че проявява загриженост. А Кайле съобщи новината за намеренията на Юли на жена си. Когато вечерта момчето се върна в малката си вълнообразна стая, Туска се появи на прага.

— Свещениците могат да ходят навсякъде. Ако те посветят, ти ще управляваш тук. Ще влизаш и ще излизаш от Холис.

— Предполагам.

— В такъв случай ще можеш да разбереш какво е станало с Юзилк. Опитай се заради мен. Кажу ми, че още мисля за него. Ела да ми кажеш, ако научиш нещо за него.

Тя постави ръка на рамото му. Той ѝ се усмихна.

— Много си мила, Туска. Нима твоите въстаници, които искат да свалят властниците на Пановал, нямат никакви новини за сина ти?

Тя се изплаши.

— Юли, когато станеш свещеник, ще се промениш съвсем. Затова няма да говоря повече, защото се страхувам да не навредя на семейството си.

Той сведе поглед.

— Ако някога ви навредя, Акха ще ме накаже.

Следващия път, когато се показа пред свещеника, там присъстваше и един войник — стоеше зад Сатаал в мрачината с фагорна кайшка. Свещеникът попита Юли дали би дал всичко, което притежава, за да последва пътя на Акха. Младежът отговори, че би го направил.

— Тогава да бъде.

Свещеникът плесна с ръце и войникът се отдалечи. В този миг Юли осъзна, че е загубил всичките си притежания, колкото и малко да бяха; всичко, с изключение на дрехите на гърба му и ножа, който майка му бе гравирала, щеше да бъде отнето от военните. Без да продума повече, Сатаал се обърна, повика го с пръст и тръгна към Пазара. Юли не можеше да направи нищо друго, освен да го последва, а сърцето му щеше да се пръсне.

Когато стигнаха до дървения мост, свързващ бреговете на бездната, в чието дъно Вак подскачаше и се пенеше, Юли се обърна,

погледна отвъд търговците и клиентите, чак към далечната арка на входа и улови блясъка на снега.

Неизвестно по каква причина той си помисли за Искадор, момичето с тъмните развети коси. После с бърза крачка последва своя свещеник.

Изкачваха се по терасите на боготвореното място, където хората се блъскаха, за да оставят подаръците си в краката на Акха. Отзад имаше разноцветни паравани. Сатаал се промъкна покрай тях и тръгна по стесняващ се коридор нагоре по леко наклонени стъпала. Много бързо наоколо притъмня още повече и те завиха покрай един ъгъл. Издрънча звънец. Юли се стресна, понеже беше напрегнат. Стигнаха до Холис по-бързо, отколкото бе предполагал.

За пръв път, откакто беше в многолюдния Пановал, наоколо не се виждаше жива душа. Стъпките им кънтяха в тишината. Юли не виждаше нищо; свещеникът пред него бе само едно усещане, тъмна сянка, нищо, тъмнина в тъмнината. Не смееше да спре или да извика — от него сега се изискваше сляпо подчинение и той трябваше да приема всичко като изпитание на желанието му. Акха обичаше тъмнината на преизподнята, той също трябваше да я обича. И все пак липсата на каквото и да било, празнотата, набиваща се в сетивата му само като шепот, го плашеше.

Вървяха цяла вечност навътре в земята. Така му се стори.

Внезапно съзря мека светлина — светлинен стълб прониза неподвижното езеро от тъмнина. В основата му се образува светъл кръг, в него се движеха двете свити фигури. Извиси се силуетът на свещеника, около него се вееше дрехата му в черно и бяло. Това подсказва на Юли къде се намира.

Нямаше стени.

Беше по-страшно от пълната тъмнина. Беше толкова свикнал с рамките на селището, с наличието на скали, ниши, приятелски гръб, женско рамо, винаги блъскащи се един в друг, че чак го хващаше агорафобия. Той падна на земята, въздъхна шумно и запълзя.

Свещеникът не се обърна. Достигна там, където падаше светлината, и продължи да върви с твърда крачка, подметките на обувките му отчетливо потракваха и фигурата му почти веднага се скри зад ослепителната светлина.

Изоставен и отчаян, младежът се изправи и се втурна напред. Когато ослепителната светлина обви и него, той погледна нагоре. Високо над главата си видя дупка, през която нахлуваше обикновената светлина на деня. Там горе бяха нещата, които познаваше от рождението си, нещата, от които се бе отрекъл заради Бога на тъмнината.

Зърна нацърбена скала. Сега вече разбра, че е в зала, по-голяма и по-висока от всички останали в Пановал. По сигнал — вероятно звънеца, който беше чул — някой бе вдигнал капак високо горе към външния свят. Като предупреждение? Или като съблазън? Или просто бе ефектен номер?

Може би и трите, помисли си той, тъй като всички бяха толкова по-умни от него. Побърза зад изчезващата фигура на свещеника. След миг по-скоро усети, отколкото видя, че светлината зад него изчезна — капакът се бе затворил. Юли отново се намираше в непроницаема тъмнина.

Най-после двамата стигнаха отсрещната стена на гигантската зала. Юли чу, че свещеникът забавя крачка. Сатаал безпогрешно стигна до вратата и почука. След малко им отвориха. Във въздуха плаваше лампа, която непрекъснато подсмърчаща възрастна жена носеше над главата си. Тя им разреши да влязат в каменен коридор, преди да залости вратата зад тях.

Подът бе покрит с килими. Наоколо една срещу друга се намираха врати. Покрай двете стени имаше тясна, достигаща до коляното ивица с гравюри. Юли искаше да ги види по-отблизо, ала не посмя. Иначе стените бяха голи. Подсмърчащата жена почука на една от вратите. Когато отвориха, Сатаал я бутна и махна на Юли да влезе. Младежът се поклони, отмина протегнатата ръка на учителя си и влезе в стаята. Вратата зад него се затвори. Това бе последният път, когато Юли видя Сатаал.

Стаята бе обзаведена с неподвижни мебели от камък, покрити с шарени черги. Бе осветена от двойна лампа върху желязна поставка. До каменната маса седяха двама мъже. Вдигнаха сериозен поглед от някакви документи. Единият беше капитан от милицията, шлемът с отличителните знаци лежеше на масата до лакътя му. Другият беше слаб сив свещеник с по-скоро дружелюбна физиономия. Той примигваше, сякаш лицето на Юли го заслепяваше.

— Юли от външния свят? Щом си стигнал толкова далеч, значи си направил една стъпка към свещенослужене на Великия Акха — заяви свещеникът с писклив глас. — Аз съм отец Сифанс и най-напред бих искал да те попитам дали имаш някакви прегрешения, които разколебават духа ти и които би искал да изповядаш?

Юли бе разстроен, че Сатаал го бе изоставил тъй внезапно, без дори да му прошепне сбогом, макар да разбираше, че трябва да изостави светските неща като любов и приятелство.

— Нямам какво да изповядам — намусено отвърна той, без да гледа слабия свещеник в очите.

Свещеникът се прокашля. Капитанът заговори:

— Младежо, погледни ме. Аз съм капитан Еброн от Северната охрана. Ти влезе в Пановал с шейна, теглена от асокини, известни като впряга на Грипси. Била е открадната от двама известни търговци в града — Атримб и Праст, и двамата от Вак. Телата им са намерени недалеч от тук, прободени с копия, по всичко изглежда убити, докато са спели. Какво ще кажеш за това престъпление?

Юли се бе вторачил в пода.

— Не знам нищо.

— А ние мислим, че знаеш всичко... Ако престъплението бе извършено на територията на Пановал, присъдата щеше да бъде смърт. Какво ще кажеш?

Юли усети, че започва да трепери. Не това беше очаквал.

— Нямам какво да кажа.

— Много добре. Не можеш да станеш свещеник, докато това престъпление лежи на съвестта ти. Трябва да си признаеш. Ще те затворят, докато не признаеш.

Капитан Еброн плесна с ръце. Влязоха двама войници и сграбчиха Юли. Той се възпротиви за миг, за да изпита силата им. Извиха силно ръцете му и младежът се остави да бъде поведен.

Да, мислеше си Юли, Холис, пълен със свещеници и войници. Заловиха ме на място. Какъв глупак съм бил, жертва. О, татко, ти ме изостави...

Той изобщо не можеше да забрави за двамата мъже. Двойното убийство все още тегнеше на душата му, макар че се опитваше да го оправдае, че те първи се опитаха да го убият. Много дълги нощи, докато лежеше буден на леглото си във Вак, вторачен във високия свод,

той виждаше отново очите на мъжа, когато се надигна и се опита да измъкне копието от тялото си.

Килията беше малка, влажна и тъмна.

Когато се съвзе от шока на самотата, той се огледа загрижено. В затвора му нямаше нищо друго освен зловоние и ниска издатина да му служи за легло. Юли седна на нея и скри лице в ръцете си.

Бяха му предоставили доста време за размисъл. В непроницаемата тъмнина мислите му заживяха свой собствен живот, сякаш откъслеци от кошмар. Хора, които познаваше, и други, които никога не беше виждал, населяваха пространството около него, заети с някакви тайнствени дела.

— Мамо! — възкликна той.

Онеса беше там, същата като преди болестта си — тънка и подвижна, с издълженото си сериозно лице, винаги готово да се усмихне на сина си, макар и сдържано. На раменете си носеше тежък наръч клони. Късороги черни прасенца вървяха пред нея. Небето беше блестящо синьо. И Баталикс, и Фрейър грееха над тях. Онеса и Юли вървяха по една пътека в тъмната смърчова гора и бяха заслепени от светлината отразяваше се в снежните преспи и изпълваше целия свят.

Пред тях се издигаха развалини. Въпреки че в далечното минало постройката бе солидна, времето я бе разрушило, плесен растеше върху старото дърво. Пред нея имаше широки стъпала, вече порутени. Онеса захвърли дървата на земята и толкова нетърпеливо се затича нагоре по стъпалата, че почти летеше. Вдигна ръце, облечени в ръкавици и дори запя в мразовития въздух звънка мелодия.

Юли много рядко беше виждал майка си в подобно настроение. Защо ли се държеше така? Защо не беше по-често такава? Юли не смееше да я попита направо, ала копнееше да чуе дума от нея, затова попита:

— Кой е построил това място, мамо?

— О, то винаги си е било тук. Старо е като планините...

— Но кой го е построил, мамо?

— Не знам. Вероятно семейството на баща ми, много, много отдавна. Те са били заможни хора, имали са много зърно.

Легендата за заможността на семейството на майка му му бе добре известна, както и подробностите около зърното. Той тръгна по рухналите стъпала и блъсна една врата, която се отвори трудно. Когато си пробиваше път навътре с рамо напред, наоколо се бе разпрострял облак от сняг. Там беше зърното — златно, купища зърно, достатъчно за всички тях за цял живот. То се заизлива към него като река, огромни купчини се стичаха на водопади по стъпалата. А изпод житото се появиха две мъртви тела, които сляпо се бореха да достигнат светлината.

Той скочи с гръмогласен вик, изправи се на крака и тръгна към вратата на килията. Не можеше да разбере откъде пристигаха тревожните картини, сякаш не бяха част от него.

Юли си помисли:

„Сънищата не са за теб, мошенико. Твърде си груб. Сега мислиш за майка си, а кога си показал любовта си към нея? Беше те страх от юмука на баща ти. Мисля, че наистина мразех баща си. Мисля, че се зарадвах, когато фагорите го отвлякоха, нали?

Не, не... Просто преживяното ме е направило корав. Ти си безчувствен, мошенико, безчувствен и жесток. Ти уби онези двамата. Какъв ще станеш? По-добре е да си признаеш за убийствата и да видиш какво ще стане. Опитай се и ме обичай, опитай се и ме обичай.

Знам толкова малко. Това е. Целия свят — искаш да го откриеш. Акха трябва да знае. Очите му виждат всичко. Но аз — ти си толкова малък, мошенико, животът не е нищо повече от странно усещане при отлитането на Вестителя.“

Той се ободри от собствените си мисли. Най-последно викна на охраната да отвори вратата и разбра, че е престоял в карцера само три дни.

Една година и един ден Юли служи в Холис като послушник. Не му беше разрешено да напуска помещенията, блуждаеше в нощно бдение, без да знае дали Фрейър и Баталикс плуват в небето поотделно или заедно. Желанието да побегне през бялата пустош постепенно го напусна под въздействието на мрачното величие на Холис.

Беше си признал убийството на двамата мъже. Не последва наказание.

Слабият сив свещеник с примигващи очи, отец Сифанс, бе отговорен за Юли и за още няколко послушници. Сплете пръсти и му каза:

— Нещастният инцидент с убийството сега е заключен в миналото. Все пак никога не бива да го забравяш, да не би, забравяйки го, да повярваш, че изобщо не се е случвал. Всичко в живота е взаимосвързано като покрайнините на Пановал. Пример за това е грехът ти и желанието ти да служиш на Акха. Нима си въобразяваш, че светостта кара човек да служи на Акха? В никакъв случай. Грехът е по-силната движеща сила. Приеми тъмнината — чрез греха ти се споразумяваш със собственото си нищожество.

По едно време думата „грях“ често се появяваше на устните на отец Сифанс. Юли го наблюдаваше с интерес, със задълбочеността, която малките ученици посвещават на учителя си. Начинът, по който се движеха устните му, произнасяйки тази дума, бе нещо, което той после имитираше, съвсем сам, като използваше движенията му, за да повтори всичко, което трябваше да наизусти.

Докато отецът имаше на разположение собствено жилище, където се оттегляше след наставленията, Юли спеше в обща спалня с останалите момчета, обитаваше тъмнина в сърцето на самата тъмнина. За разлика от отците на тях не им разрешаваха никакви удоволствия: песните, напитките, момичетата, забавленията бяха забранени, храната им беше оскъдна, подбрана от подаръците, които Акха получаваше всеки ден.

— Не мога да се съсредоточа. Гладен съм — оплака се той веднъж на наставника си.

— Гладът е вездесъщ. Не можем да очакваме от Акха да ни храни. Той ни защитава от външните враждебни сили, поколение след поколение.

— Кое е по-важно: оцеляването или индивидът?

— Индивидът притежава достойнства в собствените си очи, предимство имат поколенията.

Юли се бе научил да спори по неговия метод, стъпка по стъпка.

— Но поколенията са съставени от индивиди.

— Поколенията не са просто сбор от индивиди. Те съдържат стремежи, планове, история, закони и преди всичко приемственост. Те съдържат миналото, както и бъдещето. Акха отказва да работи само с

индивиди, затова индивидът трябва да се потисне, ако е необходимо — дори да изчезне.

Много хитро отчето научи Юли да се съгласява. От една страна, у него трябваше да гори сляпата вяра, от друга — нуждаеше се от разум. През своето дълго пътешествие през годините подземната общност се нуждаеше от всички начини за оцеляване — и от молитва, и от разум. Според свещените писания някога в бъдещето, в самотната си битка Акха можеше и да бъде победен, а светът да премине през период, в който от небесата ще се спусне всепоглъщащ огън. Индивидът трябваше да изчезне, за да избегне ужаса на изгарянето.

Юли се движеше между подземните стени с тези идеи, които се самооборваха сами. Те преобръщаха света му с главата надолу, ала именно в това се криеше тяхната изключителна привлекателност, тъй като всяко ново революционно виждане подчертаваше предишното му състояние на невежество.

Сред всички лишения, сред объркаността му се прокрадна нещо приятно, което го успокои. Свещениците намираха пътя си през тъмния лабиринт, като четяха по стените чудотворната мистерия, в която Юли скоро трябваше да бъде посветен. Имаше още един ориентир, измислен, за да достави удоволствие. Музиката. Отначало в святата си невинност Юли си въобрази, че чува звуците на духовете над себе си. Не можеше да разбере откъде идва приятната мелодия, изпълнявана на еднострунен инструмент. Ако не е дух, нима е песента на вятъра в процепа на скалите?

Удоволствието му бе толкова тайно, че не попита никого за звуците, не попита дори другарите си послушници, докато един ден неочаквано не попадна с отец Сифанс на религиозна служба. Хоровете бяха важни, не по-малко важно бе едногласното пеене, когато гласът се извисяваше високо в празното тъмно пространство. Ала онова, което Юли хареса най-много, беше втъкаването на нечовешки гласове, изтръгнати от инструментите на Пановал.

В Преградните планини не бе чувал нищо подобно. Единствената музика, известна на тамошните племена, беше протяжното биене на кожените барабани, чукането на животински кости една в друга, пляскането на човешки ръце в съпровод на монотонния припев. Именно извисената сложност на новата музика убеди Юли в реалността на все още събуждащия се в него духовен

живот. Особено впечатление му направи една мелодия и го сграбчи за сърцето — наричаше се „Олдорандо“. В нея бе включена партия за един инструмент, който се извисяваше над всички останали, после се гмуркаше сред звуците им и накрая отстъпваше и преливаше в обикновена мелодия, в която диреше собствено укритие.

За Юли музиката почти се превърна в заместител на светлината. Когато разговаряше с останалите послушници, откри, че те не усещаха такава опияненост. Но пък те — беше започнал да го осъзнава — носеха в душите си много по-голямо обвързване с Акха от него. Повечето от тях обичаха или мразеха Акха от рождение, за тях той бе самата природа, а за Юли не беше.

Когато се бореше с подобна материя по време на малобройните часове, отредени за сън, Юли се чувстваше виновен, че не е като останалите. Той обичаше музиката на Акха. Тя беше нов език за него. Ала беше музика, сътворена от човеци, а не от...

Дори когато сподави съмненията си, те се появиха наново. Ами езикът на религията? Не беше ли той също творение на човеците — може би на приятни, безполезни хора като отец Сифанс?

„Вярата не е покой, а мъчение; единствено Великата война е покой“ — поне този цитат съдържаше истина.

Междувременно Юли се затвори в себе си и само външно проявяваше приятелски чувства към останалите послушници.

Срещаха се на инструктаж в ниско, влажно, мъгливо помещение, наречено Клефт. Понякога там цареше непроницаема тъмнина, друг път се осветяваше с фитили, носени от отците. Всяка сбирка завършваше с един и същ ритуал — свещеникът притискаше с ръка челото на послушника, правеше жест към мозъка му — действие, на което по-късно в спалнята послушниците се присмиваха. Пръстите на свещениците бяха груби от четенето по стените — така се придвижваха бързо из лабиринтите на Холис и в най-гъстата тъмнина.

Всеки послушник седеше на скамейка с много странна форма, направена от глинени тухли и обърната с лице към инструктора. Всяка бе украсена с различни барелефи, за да могат по-лесно да се разпознават в тъмнината... Учителят им седеше отпред и над тях, възседнал глинено седло.

Когато бяха изминали само няколко седмици от послушанието, отец Сифанс обяви темата „Ерес“. Говореше с тих глас, като от време

навреме покашляше. Да вярваш в нещо погрешно е по-лошо, отколкото изобщо да не вярваш. Юли се наведе напред. Двамата седяха в тъмното, ала отецът-настояник в съседната кабина им светна с примигващ пламък, който хвърляше мъглив оранжев ореол около главата на Сифанс и засенчваше лицето му. Черно-бялата дреха на стареца нарушаваше целостта на силуета му, така че той се сливаше с околната тъмнина. Край тях се носеха облаци мъгла, проследяваха всеки, който минаваше наблизко чрез четене по стената. Ниската пещера се изпълни с кашлица и мърморене; някъде непрекъснато капеше вода и отекуваше като малки звънчета.

— Човешките жертви, отче, така ли казахте?

— Тялото е ценно, духът — излишен. Някой говорил против свещениците, твърдейки, че би трябвало да са по-скромни, за да помагат на Акха... Вече достатъчно напредна в учението, за да присъстваш на екзекуцията му... Ритуал, останал от варварските времена...

Напрегнатите му очи, две малки оранжеви точки, шареха в тъмнината като сигнал от далечно разстояние.

Когато времето дойде, Юли тръгна през скръбните галерии, като нервно опипваше стената, за да разчете знаците. Влязоха в голямата зала на Холис, наречена Стейт. Светлината беше забранена. Въздухът бе изпълнен с шепота на събиращите се свещеници. Юли тайничко се улови за края на дрехата на отец Сифанс, за да не се изгуби. После долетя гласът на свещеник, рецитиращ историята на продължителната война между Акха и Утра. Нощта принадлежеше на Акха и свещениците защитаваха стадото си по време на дългата нощна битка. Онези, които се опълчваха срещу охраната, трябваше да умрат.

— Доведете затворника.

Много се говореше за затворниците в Холис, ала това бе нещо различно. Можеше да се чуе трополенето на тежките милиционерски ботуши по пода. Раздвижване, после светлина.

Светлинен сноп се плъзна надолу. Послушниците притаиха дъх. Юли забеляза, че стоят в просторното помещение, през което го бе водил Сатаал преди много, много време. Източникът на светлина бе предишният — високо над множеството глави. Беше ослепителна.

В основата на стълба от лъчи стоеше човешка фигура, завързана за дървена рамка, с разперени ръце и крака, с главата нагоре и съвсем

гола.

Когато затворникът издаде вик, Юли позна излъчващото страст лице, квадратно и обрaмчено от късо подстригана коса. Лицето на младежа, когото беше слушал да говори в Прейн — Нааб.

Гласът и посланието му бяха също познати на Юли.

— Свещеници, аз не съм ваш враг, макар да ме третирате като такъв. Аз съм ваш приятел. Поколение след поколение вие тънете в бездействие, редиците ви намаляват, Пановал загива! Ние не сме прости почитатели на Великия Акха. Не! Ние трябва да се борим заедно с него. Ние също трябва да страдаме. Във Великата война между Небето и Земята ние имаме своето място. Трябва да се променим и да се пречистим.

Зад прикования се виждаха милиционери в бляскави шлемове, които го охраняваха. Пристигнаха и други с димящи факли в ръце. Придружаваха ги техните фагори, водени на кожени каишки. Спряха и се обърнаха навътре. Надигнаха факлите високо над главите си и димът лениво се заиздига нагоре. Надменен кардинал излезе напред. Той се бе превил под черно-бялата си дреха и тежката митра. Удари три пъти златния си жезъл в пода и викна със слаб глас на свещенически олонецки:

— Свършено е, свършено е, свършено е... О, Велики Акха, Бог наш войнствен, появи се пред нас!

Звънна звънец.

Втори стълб блестяща бяла светлина по-скоро направи по-тъмна, отколкото отхвърли заобикалящата нощ. Зад затворника, зад фагорите и войниците се появи Акха, издигащ се високо нагоре. Тълпата нададе приглушен вик на очакване. Сцената беше призрачна. Милицията и масивните бели зверове, Акха, тебеширеноблед в снопа светлина — всичко това на фона на обсидиана. Получовешката глава на божеството бе наклонена напред с отворена уста. Очите му бяха както винаги невиждащи.

— Вземи този незадоволителен живот, о, Велики Акха, и го използвай за Твоето удовлетворение.

Участниците леко се придвижиха напред. Един от тях задвижи ръчката от едната страна на рамката, върху която бе закрепен затворникът. Тя заскърца и се раздвижи. Затворникът слабо извика,

тялото му се наклони назад. Когато шарнирите се разтвориха, тялото му се изви силно назад, излагайки на показ неговата безпомощност.

Двама капитани излязоха напред с един фагор помежду им. Изпилените рога на звяра бяха покрити със сребро и достигаха до веждите на войниците. Той стоеше в типичното положение на фагорите с издадени напред глава и гърди, а дългата му бяла козина леко се полюшваше от течението в огромната зала.

Отново прозвуча музика — барабан, гонгове, струни, и всички те удавиха гласа на Нааб, а над тях се извисиха по-различни трели. После всичко стихна.

Тялото вече бе превито на две, ръцете и краката му бяха извити някъде назад и не се виждаха, главата му висеше също назад, а вратът и гръдният му кош изпъкваха с бледи отблясъци в снопа от лъчи.

— Вземи, о, Велики Акха! Вземи онова, което вече е Твое! Изкорми го!

При писъка на свещеника фагорът пристъпи крачка напред и се наведе. Отвори устата си и захапа с равните си тъпи зъби издадената шия. Захапа. Вдигна глава и преглътна огромен зальк плът. Дъвчейки, фагорът се върна на мястото си между двамата войници. По бялата му предница потече червена кръв. Задният стълб светлина изчезна. Акха се стопи в уютната си тъмнина. Мнозина от послушниците припаднаха.

Когато се блъскаха да излязат от Стейт, Юли попита:

— Но защо използвате проклетите фагори? Те са врагове на човека. Трябва да бъдат избити.

— Те са творения на Утра, както показва цветът им. Държим ги, за да ни напомнят за врага — отвърна Сифанс.

— А какво ще стане с тялото на Нааб?

— Няма да бъде пропиляно. Всяка негова частица ще бъде използвана. Целият труп може да послужи за гориво — може би за грънчарите, които непрекъснато имат нужда от огън. Не знам със сигурност. Предпочитам да стоя настрана от административните подробности.

Юли не посмя да продължи разговора си с отец Сифанс, защото усети нежелание в гласа на стария свещеник. А на себе си непрестанно повтаряше: „Какви жестоки зверове. Какви жестоки зверове. Акха не трябва да използва и частица от тях.“ Ала фагорите обитаваха всички

части на Холис, вървяха търпеливо с милиционерите, а техните всевиждащи в нощта очи шареха насам-натам изпод рунтавите им вежди.

Един ден Юли се опита да обясни на своя отец-наставник как фагорите уловиха и убиха баща му в пустошта.

— Не знаеш със сигурност, че са го убили. Фагорите не винаги са безсмислено жестоки. Понякога Акха подчинява духа им.

— Сигурен съм, че вече е мъртъв. Нима има някакъв начин да се уверя?

Той дочу как свещеникът колебливо облизва устни, после се наведе към Юли в тъмнината.

— Има начин, сине мой.

— О, да, ако изпратите голяма експедиция на север от Пановал...

— Не, не... други начини, много по-удобни. Някой ден сам ще разбереш сложния живот в Пановал. Може и да не ги научиш. Защото съществуват съвършено различни ордени — мистичните воители, за които нищо не ти е известно. Може би трябва да спра дотук...

Юли го подкани да продължи. Гласът на свещеника едва се чуваше, докато съвсем се изгуби в шума на капещата вода наблизо.

— Да, мистичните воители, отrekli се от удоволствията на плътта, за да получат тайнствена сила...

— Ето какво проповядваше Нааб, а бе убит заради това.

— Екзекутиран след съдебен процес. Висшите ордени предпочитат ние, административните ордени, да си останем такива, каквито сме... Но другите... те общуват с мъртвите. Ако си един от тях, ще можеш да разговаряш с баща си и след неговата смърт.

Юли едва прикри удивлението си в тъмнината.

— Много човешки и божествени способности могат да се тренират, сине мой. Когато баща ми умря, самият аз изпаднах в дълбока скръб и след много, много дни го видях съвсем ясно, висящ в земята, която принадлежи на Акха, като отделен неин елемент, с ръце на ушите си, сякаш чува звуци, които не му харесват. Смъртта не е край, а продължение на Акха — спомни си учението, сине мой.

— Все още съм сърдит на баща ми. Вероятно затова срещам затруднения. Накрая той се показва слаб. Искам да съм силен. Къде са тези мистични воители, за които говореше, отче?

— Усеждам, че не вярваш на думите ми. Тогава е безсмислено да ти говоря повече.

В гласа му имаше премерени нотки раздразнение.

— Съжалявам, отче. Дивак съм, прав си. И ти мислиш, че свещениците трябва да се променят, както твърдеше Нааб, нали?

— Нещо такова.

Той седна и се наведе напред малко напрегнато, примигваше, сякаш имаше още нещо да каже. Юли чу шума от потрепването на клепачите му.

— Много схизми разделят Холис, Юли, както сам ще разбереш, ако те посветят в ордена. Нещата не са толкова лесни, каквито бяха в детството ми. Понякога ми се струва, че...

Водата продължаваше да капе и в далечината някой се изкашля.

— Какво, отче?

— О!... В главата ти има достатъчно еретични мисли, няма смисъл да насаждам още. Не мога да разбера защо ти говоря така. Край на беседата за днес, момче.

Постепенно Юли научи нещо за структурите на властта, които обединяваха Пановал, ала не от разговорите си със Сифанс — той обичаше да се изразява двусмислено, — а с останалите послушници. Администрацията беше в ръцете на свещениците, а те работеха заедно с милицията, като взаимно се подкрепяха. Не съществуваше арбитър, нито властен вожд, както беше при племената в пустошта. Зад всеки орден стоеше друг. И така поредицата продължаваше и се губеше в метафизична тъмнина, в бледа йерархия, нито една степен от които нямаше властта да командва останалите.

Според слуховете някои ордени обитаваха по-отдалечени пещери в планинската верига. Нравите в Холис бяха доста безпътни. Свещениците можеха да служат като войници и обратно. При тях идваха и си отиваха жени. Обърканост цареше във всички молитви и учения. Акха не беше тук, а другаде, където съществуваше повече вяра.

Някъде по веригата на властта, мислеше си Юли, там трябва да е орденът на воините-мистици, за които му говореше Сифанс, дето могат да общуват с мъртвите и да вършат други удивителни неща. Слуховете, които се чуваха не по-силно от капещата вода по канарата, шепнеха за

орден, обитаващ висините над главите на живеещите в Холис, наричайки ги — ако изобщо говореха за тях — Пазителите.

Според слуховете Пазителите бяха секта, в която човек биваше допускан чрез избор. Те комбинираха двойната роля и на свещеници, и на войници. Пазеха познанието. Знаеха неща, неизвестни дори в Холис, и това познание им даваше сила. Като пазеха миналото, те даваха своя отпечатък на бъдещето.

— Кой са тези Пазители? Ние виждаме ли ги? — попита Юли.

Тайнствеността го вълнуваше и още щом чу за тях, в душата му се роди една мечта — да стане част от тайнствената секта.

Отново разговаряше с отец Сифанс в края на послушничеството. Времето го бе направило по-зрял; повече не скърбеше за родителите си, а в Холис винаги беше зает. Наскоро бе открил у своя отец-наставник огромен вкус към клюката. Очичките му запримигнаха често, устните му затрепераха и хапките падаха от устата му. Всеки ден, когато двамата работеха в молитвената зала на техния орден, отец Сифанс си позволяваше да сподели съвсем малко.

— Пазителите се смесват с нас. Не можем да ги разпознаем. Външно те не се различават от нас. Аз също бих могъл да съм Пазител, защото всички знаете...

На следващия ден след молитва отец Сифанс повика Юли с пръст:

— Ела, защото срокът ти на послушание е почти към края си и искам да ти покажа нещо. Спомняш ли си за какво разговаряхме вчера?

— Разбира се.

Отец Сифанс сви устни, стисна очи, вирна малкия си остър нос към тавана и няколко пъти отсечено кимна с глава. После закричи ситно-ситно и Юли го последва.

В тази част на Холис светлините бяха рядкост, а някои места — изцяло забранени за посещение. Двата уверено се движеха през непрогледната тъмнина. Юли бе протегнал пръстите на дясната си ръка и леко докосваше гравюрите по стената на коридора. Минаваха през Уорбор и Юли разчиташе пътя си по стената.

Трябваше да вървят направо. Две от птиците със светещи очи пърхаха в плетена от ракета клетка: показваха пътя между главния коридор и стъпалата. Юли и старият му отец-наставник непоколебимо продължаваха нагоре, трак-трак-трак, нагоре по стъпалата, по

коридори на друго равнище, по навик отбягваха други, които потъваха в мрака на варовиковата скала.

Вече бяха в Тангуайлд. Стенните надписи под пръстите на Юли му го подсказаха. В неповторимо преплитачи се клонки по стената подскачаха дребни животинки и Юли си помисли, че трябва да са фрагменти от въображението на някой мъртъв художник — подскачаха, плуваха, катереха се и се търкаляха. Неизвестно защо Юли си ги представяше цветни. Стенните надписи продължаваха с мили във всички посоки — бяха широки не повече от човешка длан. Това бе една от тайните на Холис: никой не можеше да се изгуби в тъмните лабиринти, щом помни разнообразните видове, показващи отделните сектори, и закодираните знаци, сигнализиращи, че следват стъпала или разклонения на коридора.

Свърнаха в ниска галерия, резониращите звуци им подсказаха, че бе безлюдна. На това място орнаментите по стената представяха странни хора, приклепнали с издадени напред длани сред дървени колиби. Сигурно са някъде навън, помисли си Юли, като се наслаждаваше на стената, изписана под пръстите му.

Сифанс спря и Юли се блъсна в него. Извини му се, а старецът се облегна на стената.

— Пази тишина и ме остави да си поема дъх — каза той.

След миг, сякаш съжаляваше за суровия си тон, продължи:

— Остарявам. Наближавам двайсет и пет. Но смъртта на индивида е нищо пред нашия господар Акха.

Юли се безпокоеше за него.

Отчето затършува по стената. По скалата се стичаше влага и проникваше във всички цепнатини.

— Ха, да, тук някъде...

Отецът-наставник отвори малка вратичка и ги обля светлина. Юли трябваше за миг да закрие очите си с ръце. После застана до отец Сифанс и погледна навън.

Едва потисна вика си на изумление.

Под тях се простираше малък град, построен на хълм. Тесни улици се виеха нагоре и надолу, навремени свършваха до доста големи къщи. Пресичаха ги други улици, разпръснатите сгради представляваха лабиринт от домове. От едната страна течеше река в дълбоко корито и къщичките опасно бяха надвиснали над него. Хората,

дребни като мравки, се движеха по улиците и се блъскаха из стаите без покрив. Шумът от движението им слабо достигаше до мястото, откъдето двамата се взираха надолу.

— Къде сме?

Сифанс посочи с ръка.

— Това е Вак. Забравил си го, нали?

Старецът гледаше и се забавляваше, носът му бе вирнат, а Юли се бе вторачил с широко отворена уста.

Колко съм бил прост, мислеше си той. Без да пита като дивак, трябваше да се досети, че е Вак. Виждаше арката, която водеше към Рек — бяла като лед в далечината. Разпозна разкривените убежища по-наблизо и уличката, където се намираха неговата стая и домът на Кайле и Туска. Добре си го спомняше, както и красивата тъмнокоса Искадор, мислеше за тях с копнеж, ала чувствата му бяха притъпени — нямаше смисъл да копнее за вече отминалия свят. Кайле и Туска сигурно вече са го забравили, както ги бе забравил той. Онова, което го изненада, бе колко светъл изглеждаше Вак, защото си го спомняше с дълбоките си сенки и с безцветието си. Разликата му показва, че зрението му се беше изострило след престоя му в Холис.

— Спомняш ли си, че ме попита кои са Пазителите? — обади се отец Сифанс. — Попита ме дали ги виждаме. Ето го моя отговор.

И той посочи светът под тях.

— Хората долу не ни виждат. Дори ако погледнат нагоре, няма да ни забележат. Ние сме по-висши от тях. Както са Пазителите в сравнение с обикновените членове на свещеничеството. Вътре в нашето укрепление има друго тайно укрепление.

— Отче Сифанс, помогни ми. Това тайно укрепление... дали е дружелюбно към нас? Тайните неща не винаги са дружелюбни.

Отчето запримига.

— Въпросът по-скоро трябва да бъде дали тайното укрепление е необходимо, за да оцелеем. А отговорът е: да, каквото и да струва. Може би намираш отговора ми за странен, тъй като идва от мен. Мнението ми винаги се намира някъде по средата, но не и на този въпрос. Екстремните ситуации в нашия живот, срещу които Акха се бори да ни защити, пораждаат нови екстремни ситуации. Пазителите съхраняват Истината. Според свещените книги светът ни се е оттеглил от огъня на Утра. Преди много поколения пановалците се осмелили да

се опълчат срещу Великия Акха и се преместили да живеят извън свещената закриляща ни планина. Градове като Вак, който е сега пред очите ни, се строели под открито небе. После сме били наказани с огън, изпратен ни от Утра и неговата кохорта. Оцелели малцина и те се завърнали отново тук, в родния дом. И това не е просто свещено писание, Юли. Не обръщай внимание на сквернословното „просто“. Бих казал, че е свещено писание. И то е част от нашата история. Пазителите в своето тайно укрепление пазят тази история, както и много други неща, оцелели от периода, когато сме живели под открито небе. Убеден съм, че ясно виждат онова, което за нас е забулено в тайна.

— А защо нас в Холис не ни смятат за достойни да познаваме тези неща?

— Достатъчно е да ги познаваме като свещени книги, като притчи. Що се отнася до мен, аз мисля, че истинското познание се пази от нас: първо, защото властващите винаги са предпочитали да скриват познанието, което е сила, и второ, защото вярват, че въоръжени с подобно познание, ние отново ще се опитаем да се върнем във външния свят под открито небе, когато Великият Акха прогони снеговете.

Юли си помисли с разтуптяно сърце, че искреността на отец Сифанс го удивява. Ако познанието е сила, къде остава вярата? Струваше му се, че го поставят на изпитание, и усещаше как свещеникът напрегнато очаква отговора му. За по-безопасно той отново се върна към името на Акха.

— Ако Акха прогони снеговете, нима това няма да бъде подкана да се завърнем в света на Небето? Не е естествено мъже и жени да се раждат и умират в тъмнина.

Отец Сифанс въздъхна.

— Така... но нали ти си роден под открито небе?

— Надявам се и там да умра — добави Юли със страст, която учуди самия него. Страхуваше се, че необмисленият му отговор ще предизвика гнева на неговия отец-наставник, ала вместо това старецът постави ръката си в ръкавица с един пръст на рамото му.

— Всички ние имаме взаимоизключващи се желания... — Той се бореше със себе си дали да говори, или да замълчи, после спокойно продължи:

— Хайде да се връщаме. Ти ще водиш. Вече отлично разчиташ пътя по стената.

Старецът затвори вратичката към Вак. Те се вгледаха един в друг в отново настъпилата нощ. После се върнаха през тъмния ръкав на галерията.

Посвещаването на Юли в свещенически сан бе голямо събитие. Той пости цели четири дни и се появи пред кардинала в Латорн с ясен ум. Заедно с него имаше още трима младежи, също готови да дадат обет като свещеници, също да пеят два часа в стегнатите си дрехи без музикален акомпанимент литургиите, наизустени за случая.

Гласовете им слабо се извисиха в огромния, тъмен храм и отекваха като в празна цистерна:

*Покрий ни, о, покрый ни, мрак,
завинаги ти скрий тоз грешник!
Да пеем. Започваме нежно
така: Свещенико със сан висок,
безценен за Акха всеок,
по право древно си ти най-благ.*

Между тях и фигурата на седналия кардинал имаше самотна свещ. Старецът остана неподвижен по време на церемонията, вероятно беше заспал. Подухваше лек ветрец и пламъкът трепкаше и се накланяше към кардинала. Отзад стояха тримата свещеници-наставници, предложили младежите за свещенически сан. Юли едва виждаше Сифанс, с вирнат нагоре набръчкан от удоволствие нос, кимащ с глава в такт с песента. Нямаше нито милиция, нито фагори.

В края на посвещаването схванатата старческа фигура, стегната в черно-белите си одежди и златни вериги, се изправи на крака, вдигна ръце над главата си и извиси глас в молитва за новопосветените:

— ... и ти предавам най-последно, о, Древни Акха, за да се придвижим още по-далеч в дълбините на Твоята мисъл, докато открием в самите себе си тайните на необятния океан, без измерения и

граница, наричан от света „живот“, и който ние, малцината привилегирани, познаваме като „Всичко отвъд Смъртта и Живота“...

Засвириха флугели, музиката на вълни изпълни Латорн и сърцето на Юли.

На следващия ден той получи първата си задача — да отиде сред затворниците на Пановал и да се вслуша в тревогите им.

Съществуваха установена процедура за новопосветените свещеници. Първо служеха в сектор „Наказание“, после ги прехвърляха в „Сигурност“, преди да им се разреши да излязат и да заработят сред обикновените хора. По време на обучението те трябваше да се откъснат от хората, предложили ги за ръкополагане.

Сектор „Наказание“ бе изпълнен с шум и дим. Там също си имаше пазачи, изтеглени от милицията, имаха си и фагори. Беше разположен в една извънредно влажна пещера. През повечето време падаше лек дъждец. Ако погледнеш нагоре, човек виждаше капките влага, стичащи се надолу по лъкатушести вдлъбнатини и по сталактитите над главата му.

Пазачите носеха ботуши с тежки подметки, които трополяха по камъните. Покритите с бяла козина фагори, които ги придружаваха, не носеха нищо, тъй като можеха да разчитат на естественото си облекло.

Задължението на брат Юли се състоеше да дежури заедно с един от тримата лейтенанти от охраната — груб набит човек на име Дравог, който вървеше така, сякаш троши бръмбари, а говореше тъй, сякаш ги преглъща. Непрекъснато удряше ботушите с палката си и вдигаше непоносим шум. Всичко, отнасящо се до затворниците — включително самите затворници, му служеше за удряне. Движенията се изпълняваха под ударите на гонга, а всяко закъснение се наказваше с палката. Денят се характеризираше с наличието на ужасен шум. Затворниците бяха мрачно племе. Юли трябваше да узаконява насието и често да лекува жертвите му.

Скоро откри, че се гнуси от безумната бруталност на Дравог, а непреодолимата враждебност на затворниците опъваше нервите му. Макар навремето не винаги да го съзнаваше, дните, прекарани с отец Сифанс, бяха щастливи. В новото грубо обкръжение му липсваха непрогледната тъмнина, тишината, тъгата и дори самият Сифанс с

предпазливото си дружелюбие. Приятелството не бе измежду качествата, уважавани от Дравог.

Част от сектор „Наказание“ се наричаше Туинк. Там отряди затворници разрушаваха задната стена, за да открият нови работни пространства. Безкраен труд.

— Те са роби и трябва да ги биеш, за да не спират да работят — заяви Дравог.

Забележката накара Юли да осмисли нещо от историята на Пановал — вероятно целият град е бил построен по този начин.

Камъните от разкопките се изнасяха в груби дървени колички. Необходими бяха усилията на поне двамина, за да се помръднат. Количките се избутваха до развѣдниците на Холис, където Вак течеше дълбоко под земята, и там в бездѣнна шахта се изсипваха изкопаните камъни.

В Туинк имаше ферма, разработена от затворниците. Отглеждаха ечемик, който растеше на тъмно, за да си правят хляб, и риба в изкуствено езеро, подхранвано от един поток, извиращ от скалите. По-едрата риба ловяха всеки ден. Развалената и болната заравяха в дълги изкопи, където растяха грамадни ядливи лишеи. Острата миризма удряше неприятно в носа всеки, който влизаше в Туинк.

В другите кухни наоколо имаше още ферми и кварцови мини. Ала Юли беше почти толкова ограничен в движенията си, колкото и затворниците; самият Туинк бе твърде ограничено място. Юли бе изненадан, когато Дравог в разговор с член на охраната спомена, че един от страничните коридори, излизащи от Туинк, води до Пазара! Самото име събуди у него възпоминанието за оживения свят, който бе оставил зад себе си като един различен живот, и с тъга си помисли за Кайле и жена му. „Никога няма да стана истински свещеник“ — въздъхна той.

Гонговете забиха, пазачите закрепяха, затворниците изправиха превитите си гърбове. Фагорите се щураха насам-натам, като от време на време си разменяха по някое ръмжене. Юли се отвращаваше от присъствието им. Четирима затворници ловяха риба под окото на един от пазачите на Дравог. За да изпълнят задачата си, на мъжете им беше заповядано да влязат до кръста в леденостудената вода. Когато мрежите им се напълниха, разрешиха им да излязат и да извлекат улова на брега.

Рибата беше светлобежова, почти бяла, с невиждащи сини очи. Безнадеждно се мятеше, докато я влачеха извън естествената ѝ среда.

В същото време минаваше количка с камъни, тикана от двама затворници. Колелото се удари в камък. Единият затворник се спъна и падна. Когато се изправяше, удари рибаря, който се опитваше да улови здраво мрежата, и той падна във водата с главата надолу.

Пазачът се развика и го заудря с палката. Фагорът му скочи напред и сграбчи затворника, който се бе спънал, като го отлепи от земята. Дравог и другият пазач изтичаха тъкмо навреме, за да ударят по главата младежа, който се измъкваше от водата.

Юли дръпна Дравог за ръката.

— Остави го на мира. Беше случайно. Помогни му да излезе.

— Не му е разрешено да влиза в езерото по свое желание — яростно му отвърна Дравог, изтласка го встрани с лакът и отново се втурна да бие младежа.

Затворникът излезе от водата окървавен, кръвта се смесваше с водата и се стичаше от главата му. Втурна се още един пазач, факлата съскаше от влагата, фагорът му го следваше, а очите му червенееха в тъмнината. Пазачът викаше от съжаление, че може да изпусне вълнуващото преживяване. Присъедини се към Дравог и останалите и зарита с ботушите си полуудавения затворник към килията му в съседната пещера.

Когато оживлението замря и тълпата се разотиде, Юли предпазливо се приближи до килията тъкмо навреме, за да чуе затворника от съседната килия:

— Добре ли си, Юзилк?

Юли отиде в канцеларията на Дравог и взе ключовете. Отвори вратата на килията, взе лоена лампа от една ниша в коридора и влезе.

Затворникът лежеше на пода в локва вода, превит така, че острите му плешки болезнено стърчаха през ризата. От главата и страните му се стичаше кръв.

Погледна намръщено Юли, после, без да промени изражението си, отново отпусна глава.

Гледайки напоената с кръв и вода коса, Юли се чувстваше измъчен. Приклепна до младежа, като остави лампата на мръсния под.

— Разкарай се, попе! — изръмжа мъжът.

— Ще ти помогна с каквото мога.

— Не можеш да ми помогнеш. Да те няма!

Двамата останаха така, без да се движат и говорят, а в локвата водата се смесваше с кръвта.

— Мисля, че се казваш Юзилк.

Никакъв отговор. Слабото лице бе клюмнало към пода.

— Името на баща ти Кайле ли е? И живее във Вак?

— Остави ме на мира.

— Аз го познавам... добре го познавам. И майка ти. Тя се грижеше за мен.

— Чу какво казах...

Неочаквано затворникът се хвърли върху Юли и го удари, макар доста слабо. Юли се претърколи и скочи като асокин. Щеше да отвърне на удара, но се спря. Със силата на волята си остана на място, после се отдръпна. Без да каже нито дума повече, той взе лампата и излезе от килията.

— Много е опасен този — каза му Дравог, като си позволи да се ухили хитро — подиграваше се на свещеника, защото забеляза обърканото му изражение. Юли се оттегли в параклиса на братята и започна да се моли в тъмното на неоткликващия Акха.

В Пазара Юли беше чул история за някакъв червей, небезизвестна на свещенослужителите в Холис.

Червеят бил изпратен от Утра, злия Бог на небесата. Утра го поставил в лабиринта коридори в свещената планина на Акха. Червеят бил огромен и дълъг, обиколката му била приблизително колкото ширината на коридора. Бил слузест и безшумно се плъзгал в тъмнината. Чувало се само дишането му през увисналите устни. Червеят ядял хора. Докато се чувстват в безопасност, внезапно чуват зловещото дихание, шумоленето на дългите мустаци и после вече са погълнати.

Също като червея на Утра в ума му започна да дълбае една мисъл. В острите превити рамене на окървавения затворник той съзираше бездната между думи и дела в учението на Акха. Не че думите бяха чак толкова благочестиви — всъщност бяха практични. Не че животът бе толкова лош. Онова, което го тревожеше, бе, че те си противоречаха.

Спомни си нещо, което му бе казал отец Сифанс: „Не добротата и светостта карат човека да служи на Акха. По-често това прави

грехът, такъв като твоя.“ Което означаваше, че много свещенослужители бяха убийци и престъпници — не по-добри от самите затворници. И все пак бяха над затворниците. Защото притежаваха власт.

С навъсено лице Юли вършеше задълженията си. Вече се усмихваше по-рядко. Като свещеник не се чувстваше щастлив. Нощите прекарваше в молитви, дните — в размисъл, а когато бе възможно, се опитваше да установи контакт с Юзилк.

А той го отбягваше.

Най-после службата на Юли в отдел „Наказание“ изтече. Той навлезе в период на медитация, преди да премине в службите за сигурност. Беше забелязал този сектор от милицията, когато работеше в килиите, и в него започна да зрее опасна идея.

Само след няколко дни в отдел „Сигурност“ червеят на Утра в мозъка му го зачовърка още повече. Задължението му се състоеше в това да гледа как измъчват и разпитват хората и да им даде последна благословия, когато умират. Ставаше все по-мрачен, докато най-сетне началниците му дадоха случаи, с които самият той трябваше да се справи.

Разпитите бяха прости, тъй като съществуваха само няколко категории престъпления. Хората или лъжеха, крадяха и говореха неразрешени неща. Или пък посещаваха забранени места и подготвяха революция — престъпление, в което Юзилк бе обвинен. Някои дори се опитваха да избягат в света на Утра — под открито небе. Именно сега Юли разбра, че някакъв недъг бе обхванал тъмния свят; всички властващи подозираха, че се подготвя революция. Това бе болест, покълнала в мрака и създавала дребнавите закони, ръководещи живота в Пановал. Заедно със свещенослужителите селището наброяваше почти шест хиляди седемстотин и петдесет души, всеки един от които бе насилствено вкаран в някоя гилдия или орден. Във всяко убежище, гилдия, орден, спално помещение гъмжеше от агенти, но на тях също не им вярваха и също биваха шпионирани от други агенти. Мракът пораждаше недоверие и някои от жертвите му минаваха вързани пред очите на Юли.

Макар и да се мразеше за това, Юли откри, че добре изпълнява задълженията си. Изпитваше достатъчно съчувствие, за да намали съпротивата на жертвите си, и достатъчно разрушителен гняв, за да

измъкне истината от тях. Въпреки убежденията си той разви професионален вкус към задълженията си. Едва когато се почувства съвсем сигурен, нареди да доведат Юзилк.

В края на всеки работен ден имаше служба в пещерата Латорн. Тя бе задължителна за свещенослужителите, а за членовете на милицията — не. Латорн имаше изключителна акустика: хорът и музикантите изпълваха тъмнината с омайваща музика. Наскоро Юли бе започнал да свири. Усъвършенстваше се във флугела — бронзов инструмент, не по-дълъг от дланта му, който отначало ненавиждаше, защото останалите свиреха на огромни пийти, врахи, баранбоими и двуклави. Ала малкият флугол превръщаше дъха му в звуци, които летяха високо като Вестител, издигаха се към тъмния покрив на Латорн и звучаха над всички останали. Духът на Юли се извисяваше заедно с тях в традиционните трели на „Натруфените“, „В Неговия ореол“ и в любимата му, пълна с контрапунктове „Олдорандо“.

Една вечер след службата Юли излезе от Латорн със свой познат свещеник на име Бервин. Двамата тръгнаха заедно по гробищните коридори на Холис, като разчитаха с пръсти нови фигури по стените, изгравирани от тримата братя Киландар. Съвсем случайно срещнаха отец Сифанс, който вървеше сам и нервно си напяваше под нос някакъв псалм. Сърдечно се поздравиха. Бервин учтиво се извини, така че Юли и Сифанс тръгнаха сами и се разговориха.

— Нямам добро усещане за работата, която съм свършил през деня, отче. Но съм доволен от службата си.

Както беше прието, отец Сифанс отвърна нещо неопределено.

— Чувам прекрасни отзиви за работата ти, брат Юли. Ще трябва да помислиш за издигане. Когато решиш, ще ти помогна.

— Много си любезен, отче. Спомням си думите ти — и Юли понижи глас — за Пазителите. Организация, в която човек може да пожелае да влезе, така ли каза?

— Не, казах, че за да станеш Пазител, трябва да те изберат.

— Как бих могъл да кандидатствам?

— Когато стане необходимо, Акха ще ти помогне.

Той подсмърчаше от смях.

— Сега си един от нас... чудя се... да си чул нещо за един орден, който стои по-високо дори от Пазителите?

— Не, отче. Знаеш, че не се вслушвам в слухове.

— А би трябвало. Слуховете са зрението на слепите. Но щом си толкова добродетелен, няма да ти кажа нищо за Ползвателите.

— Ползвателите ли? Кои са те?

— Не, не, не се тревожи, няма да ти кажа и дума повече. Защо да си измъчваш главата с тайни организации или приказки за скрити езера, в които няма лед? Разбира се, всичко това може да се окаже лъжа. Легенди като тази за червея на Утра.

Юли се засмя:

— Много добре, отче. Възбуди достатъчно интереса ми. Сега можеш да ми кажеш всичко.

Сифанс издаде странен звук с тънките си устни. Забави крачка и се облегна в една ниша.

— След като ме насилваш... Много жалко... Сигурно си спомняш как живеят хората във Вак, в стаи една до друга, една над друга, нахвърляни, без ред. Да предположим, че планинската верига, в която се намира Пановал, е като Вак, дори нещо повече като тяло с различни взаимосвързани части: далак, бели дробове, гениталии, сърце. Да предположим, че навсякъде наоколо има пещери, не помалки от нашите. Не е ли възможно, как мислиш?

— Не е.

— Аз пък ти казвам, че е възможно. Това е една хипотеза. Да кажем, че някъде под Туинк съществува водопад, който пада от кухня, разположена над нас. И то на по-ниско ниво от това, което обитаваме ние, малко по-долу. Водата си тече, където си пожелае. Да кажем, че пада в езеро с чиста и топла вода, където не може да се задържи и парченце лед. Да си представим, че в това безопасно и желано място живеят най-облагодетелстваните, най-силните. Ползвателите. Те вземат най-доброто от най-доброто, познанието и властта, за да ги запазят за нас до деня, когато Акха победи.

— И пазят всичко това от нас...

— Какво, какво? Не чух добре какво каза, братко. Е, просто ти разказвах една интересна история.

— Трябва ли човек да бъде избран, за да стане Ползвател?

Отчето зацъка с език.

— Че кой би могъл да проникне в това привилегировано място, ако наистина съществува? Не, момчето ми, човек се ражда Ползвател — няколко властващи фамилии с красиви жени за уют и вероятно тайни входи и изходи отвъд покоите на Акха... Не, ще трябва да има... е, ще трябва да стане революция, за да се доближиш до подобно хипотетично място.

Той заби нос нагоре във въздуха и се изкиска.

— Отче, нарочно дразниш бедните свещеници, твоите подчинени.

Старият свещеник осъдително наклони главата си на една страна:

— Че сте бедни, бедни сте, млади ми приятелю, и най-вероятно ще си останете такива. Но ти не си прост. Ето защо никога няма да станеш истински свещеник. Затова те обичам.

Те се разделиха. Забележката на свещеника разтревожи Юли. Да, той не бе истински свещеник, Сифанс бе прав. Меломан, нищо повече.

Юли наплиска лицето си с ледена вода да поохлади мислите си. Цялата йерархия от свещенослужители — ако наистина съществуваше — водеше единствено към властта. Не към Акха. Вярата не обяснява със словесна точност, която да съперничи на изразителността на музиката, как предаността би могла да развълнува каменното изображение. Думите, изразяващи вяра, водят до мъглява неопределеност, наречена святост. Осъзнаването на тази истина го потресе.

Лежеше в спалното помещение, без да мигне, и виждаше колко дълго са работили, за да изтръгнат от душата на стария Сифанс истинската любов, да го лишат от нея, и как са му оставили само призраците на привързаността. На Сифанс му бе все едно — беше му станало безразлично вероятно преди много, много години, — дали понискостоящите вярват или не. Намеците и загадките му изразяваха дълбока незадоволеност от собствения му живот.

Изпитал внезапен страх, Юли си каза, че би било по-добре да умре като човек в пустошта, отколкото като безгласна буква в мрачната безопасност на Пановал. Дори ако това би му отнело любимия флугел и трелите на „Олдорандо“.

Страхът го накара да отметне одеялото и да стане. Тъмните ветрове, неуморно населяващи спалното помещение, духаха над

главата му. Той потрепери.

С огромно вълнение, напомнящо онова, което бе изпитал преди години, влизайки в Рек, той прошепна гласно:

— Не вярвам. В нищо не вярвам.

Юли вярваше във властта над хората. Виждаше я всеки ден. Но това бе чисто човешко качество. Вероятно бе спрял да вярва в друго, освен в човешкото потисничество, в онзи миг в Стейт, когато хората бяха разрешили на омразния фагор да прекъсне със зъби думите, извиращи от гърлото на младия Нааб. Вероятно думите на Нааб щяха да възтържествуват, а свещениците да се променят, докато животът им има някакъв смисъл. Думи, свещеници — ето това бе реалността. Акха бе едно нищо.

И в неспокойната тъмнина той прошепна думите:

— Акха, ти си нищо!

Не умря, вятърът продължи да роши косите му.

Той скочи и хукна да бяга. Пръстите му бързо разчитаха надписите по стените. Юли тичаше и тичаше, докато спря изтощен с разранени от камъка пръсти. Обърна се задъхан. Власт — ето какво желаше той, власт, а не подчинение.

Вътре в него вече нямаше борба. Върна се при одеялото си. Утре щеше да започне да действа. Край на свещенослуженето.

Вече задрямвайки, той отново скочи. Беше се върнал на замръзвания склон. Баща му го бе изоставил, заловен от фагорите, и той презрително захвърли бащиното си копие в храстите. Спомни си движението на ръката си, съскането на копието във въздуха и падането му в хрусталака, острия като бръснач студен въздух в гърдите.

Защо ли изведнъж си бе спомнил тази незначителна подробност?

Тъй като не притежаваше способността да се самоанализира, той заспа, без да си отговори на въпроса.

Сутринта започна последният ден от разпита на Юзилк — разпитите се извършваха само шест последователни дни, после на жертвата се разрешаваше да си почине. В това отношение правилата бяха строги, а милицията гледаше свещениците с подозрение.

Юзилк не бе казал нищо съществено, не реагираше нито на побой, нито на ласкателства.

Стоеше изправен пред Юли, който бе седнал на инквизиторския стол, изсечен от цял скален къс и сложно резбован. Това показваше разликата в общественото положение на двамата мъже. Изглеждаше, че Юли се чувства удобно, а Юзилк бе полумъртъв от глад, с прегърбени рамене и бледо безизразно лице.

— Знаем, че към теб са се обърнали хора, които застрашават сигурността на Пановал. Искаме само да ни кажеш имената им и после ще те освободим, ще се върнеш във Вак.

— Не ги познавам. Говореха в тълпата.

И въпросите, и отговорите бяха станали нещо обикновено.

Юли стана от стола си и заобиколи затворника, без да издава емоциите си.

— Слушай, Юзилк. Не изпитвам омраза към теб. Както ти казах, уважавам родителите ти. Днес е последната ни среща. Няма да се видим повече и ти със сигурност ще умреш в това мизерно място, и то без причина.

— Аз си имам своята причина, попе.

Юли се учуди. Не очакваше отговор. Понижи глас.

— Всички ние си имаме причини... Ще поставя живота си в ръцете ти. Не съм способен да бъда свещеник, Юзилк. Роден съм в бялата безбрежност под открито небе далеч на север от Пановал и там искам да се върна. Ще те взема със себе си, ще ти помогна да избягаш. Истина ти говоря.

Юзилк вдигна поглед към Юли.

— Измитай се, попе. Тези номера не ми минават.

— Истина ти говоря. Как да ти го докажа? Да сквернословя срещу Бога, в който съм се клел? Мислиш ли, че бих могъл да изрека с лекота подобни неща? Пановал ме е оформил, ала нещо в истинската ми природа ме кара да се опълча срещу него и неговите институции. Те даряват убежище и сигурност на мнозина, но не и на мен, макар че като свещеник аз съм в благоприятно положение. Не мога да разбера защо не приемеш, че съм такъв, какъвто...

Юли преглътна края на думите си.

— Ще постъпя така. Ще взема едно расо. Когато след малко излезем от тази килия, ще ти помогна да се измъкнеш от Холис и ще избягаме заедно.

— Разкарай се с твоите номера...

Юли изпадна в ярост. Бе направил всичко възможно да се спре и не удари младежа. Излетя като куршум към стената, на която висяха инструментите за мъчения, и се върна с камшик в ръка. Сграбчи лоената лампа от масата и я навря в лицето на Юзилк... Удари се в гърдите.

— Защо ще те лъжа, защо ще се предавам сам? Какво знаеш ти всъщност? Нищо, нищо, което е от значение. Ти си едно нищожество, заловено във Вак, и животът ти не струва пукнат грош. Трябва да те измъчват и да те убият, защото това е съдбата ти. Добре, продължавай, наслаждавай се на напускащите те сили, ден след ден — това е цената, която плащаш за гордостта и за собствената си глупост. Прави каквото щеш, умри хиляди пъти. Дойде ми до гуша. Не мога повече. Край. Когато лежиш в тъмнината, мисли си за мен, защото аз ще бъда навън, свободен, под открито небе, където властта на Акха няма да ме достигне.

Той изкрещя последните думи, без да го е грижа, че могат да го чуят, до крайност разгорещен от бледото наранено лице на Юзилк.

— Разкарай се, попе.

Същата ядовита фраза, която използваше от седмица.

Юли подскочи назад. Замахна с камшика и удари Юзилк през нараненото лице. В удара вложи всичката си сила и ярост. Огненият му поглед долови къде точно попадна удара — под окото, в основата на носа му. Стоеше с вдигнат камшик, гледаше как Юзилк вдигна ръце към лицето си, как коленете му се превиха. Олюля се и рухна на пода, подпрял тялото си на колене и лакти.

Стиснал камшика в ръка, Юли го прескочи и излезе от килията.

Объркан, не забелязваше суматохата около себе си. Пазачи и милиционери тичаха насам-натам, което бе напълно необичайно за тях — нормалното движение през вените на Холис бе нарушено.

Към Юли забързано се приближи един капитан с факла в ръка, който крещеше някакви заповеди.

— Ти си от свещениците, които разпитват затворници, нали? — попита той.

— Какво има?

— Искам всички стаи да бъдат освободени от затворници. Върнете ги в килиите им. Ранените ще настаняват ето тук. Гледай внимателно.

— Ранените ли? Какви ранени?

Капитанът с досада изръмжа:

— Глух ли си, отче? Защо, мислиш, са всички тези крясъци през последния час? Новите разкопки в Туинк са причинили срутване и много добри хора са погребани живи. Там прилича на бойно поле. Хайде, движи се и заведи затворника в килията му. Бързо! За две минути искам коридорът да е чист.

Той продължи нататък, като викаше и ругаеше. Наслаждаваше се на собственото си вълнение.

Юли се обърна. Юзилк продължаваше да лежи сгърчен на пода. Свещеникът се наведе, подхвана го под мишниците и го изправи. Затворникът изстена — изглежда не бе напълно в съзнание. Юли прехвърли едната му ръка през рамото си и го накара да се движи. В коридора, където капитанът продължаваше да крещи, другите също преместваха жертвите си, развълнувано се блъскаха и никой не изглеждаше разочарован от внезапната смяна на обстановката.

Тръгнаха в тъмнината като две сенки. Това бе неговият шанс да изчезне, сега, когато всички наоколо се суетяха. А Юзилк?

Яростта му се стопяваше и се заменяше с чувство за вина. Осъзнаваше желанието си да покаже на Юзилк, че е бил искрен в предложението си да му помогне.

Решението беше взето. Вместо да се запъти към килиите, той тръгна към квартирата си. В мозъка му назряваше план. Първо трябваше да съживи Юзилк, да го подготви за бягството. Безполезно беше да го води в спалното помещение на братята-монаси, където биха могли да бъдат разкрити; знаеше по-сигурно място.

Като четеше по стената, той сви в коридора преди спалните помещения, влачейки Юзилк по извитата стълба, която водеше до подредените като клетки стаи на някои свещеници. Фигурите под пръстите му показваха къде се намира дори когато мракът стана тъй непрогледен, че през него започнаха да пробягват призрачно червени линии като превитите стебла на тръстики. Той почука на вратата на отец Сифанс и влезе.

Както предполагаше, нямаше никого. По това време на деня Сифанс бе зает другаде. Той издърпа Юзилк вътре.

Много пъти беше стоял пред тази врата, ала никога не бе влизал. Чувстваше се объркан. Помогна на Юзилк да седне и да се облегне на

стената и заопипва да разбере къде са скобите за лампата.

След известно лутане я откри и удари кварцовото палило на стената. Проблесна искра, появи се пламъче, той вдигна лампата от гнездото ѝ и се заоглежда. Тук се намираха всички земни блага на отец Сифанс, всъщност много малко. В единия ъгъл имаше малък олтар със статуята на Акха, мазна от докосване. Място за миене. Имаше полица с два-три предмета, включително и един музикален инструмент, подът бе покрит с черга. Нищо повече. Нито маса, нито столове. В сянката се криеше алковът и Юли знаеше и без да поглежда, че там бе леглото, където старецът спеше.

Захвана се с работа. С вода от легена, процеждаща се от скалата, изми лицето на Юзилк и се опита да го посъживи. Младежът пийна и повърна. В един съд на полицата имаше малко клисав овесен хляб. Юли даде на Юзилк и сам похапна.

Леко разтърси рамото му.

— Нали ще ми простиш за лошото държание? Ти го предизвика. По сърце съм дивак, не съм свещеник. Сега виждаш, че говоря истината — ще избягаме оттук. При това срутване в Туинк няма да е толкова трудно да се измъкнем.

Юзилк само изстена.

— Какво казваш? Не си толкова зле. Ще трябва сам да се движиш.

— Няма да ме измамиш, попе.

Юзилк го погледна през цепките на подпухналите си очи.

Юли приклепна до него. Това движение накара затворника да се отдръпне.

— Виж какво, вече сме се посветили на едно и също дело. Аз съм се посветил. Опитай се да разбереш. Не искам нищо от теб, Юзилк. Само се опитвам да те измъкна оттук. Сигурно има някакъв начин да изчезнем през северната порта, облечени като монаси. Познавах една стара траперка на име Лорел, живее не много далеч на север оттук, която ще ни разреши да се приютим при нея, докато свикнем със студа.

— Няма да мръдна оттук, човече.

Юли потърка чело и каза:

— Ще се наложи да го направиш. Скрили сме се в стаята на свещеник. Не можем да останем тук. Той не е лошо старче, но със

сигурност ще ни обади, ако ни открие.

— Не е така, Юли. Твоето нелошо старче е гроб за тайните ти.

Юли скочи, обърна се и застана лице в лице с отец Сифанс, който тихо се бе появил от алкова. Протегна съсухрената си ръка, сякаш да се защити от неочаквано нападение.

— Отче...

Отец Сифанс запримигва на бледата светлина.

— Почивах си. Бях в Туинк, когато покривът се срути — каква бъркотия! За щастие не бях в опасност, но един камък отхвъркна и ме удари по крака. Съветът ми е — през северната врата не може да се избяга. Охраната я затвори и обяви извънредно положение, в случай че достойните граждани намислят нещо не толкова разумно.

— Ще ни обадиш ли, отче?

От стари времена, от времето на юношеството си, Юли пазеше едно-единствено свое притежание — костения нож, който майка му бе изработила в добрите си дни. Ръката му се плъзна под расото и докато задаваше въпроса, улови дръжката му.

Сифанс изсумтя:

— Също като теб и аз ще сторя нещо не толкова разумно. Ще ти посоча най-добрия път да напуснеш страната ни. Искам и да те посъветвам да не вземаш този човек със себе си. Остави го тук, аз ще се погрижа за него. Скоро ще умре.

— Не, отче, той е корав. Бързо ще се съвземе, когато идеята за свобода проникне в мозъка му. Много е преживял, нали, Юзилк?

Затворникът се вторачи в тях над посинялата си буза, която вече бе тъй подпухнала, че едното му око се затваряше.

— Освен това е твой враг, Юли, и такъв ще си остане. Внимавай с него. Остави го при мен.

— Моя е грешката, че ми е враг. Ще поправа отношенията ни и когато сме в безопасност, той ще ми прости.

— Някои не прощават — отвърна му отчето.

Докато Юли и отец Сифанс се гледаха един друг, Юзилк трмаво се опитваше да се изправи на крака, застана прав и задъхан, подпря чело на стената.

— Отче, едва ли бих могъл да те попитам такова нещо — започна Юли, — защото доколкото ми е известно, ти си Пазител. Ще дойдеш ли с нас във външния свят?

Старческите очи бързо запримигваха.

— Преди да ме посветят, чувствах, че не мога да служа на Акха, и веднъж се опитах да напусна Пановал. Ала ме хванаха, защото винаги съм бил покорен, не съм дивак като теб.

— Не си забравил произхода ми.

— О, завиждах на диваците. Все още им завиждам. Но бях победен; желанието ми бе унищожено от порива на природата ми. Заловиха ме и ме третираха — е, няма да описвам как се отнесоха с мен, нека само да кажа, че аз също не съм от онези, които прощават. Това бе много отдавна. Оттогава ме повишиха.

— Ела с нас.

— Ще остана тук и ще се погрижа за крака си. Винаги съм намирал извинение, Юли.

Свещеникът взе един камък от пода и нарисува скица на стената, като обясни на Юли как могат да се измъкнат.

— Пътуването ще бъде дълго. Трябва да минете под Кузинтските планини. Най-накрая ще се намерите не на север, а в по-милосърдния юг. Бъдете здрави, желая ви успех.

Той се изплю в дланта си, изтри скицата и захвърли камъка в ъгъла на стаята.

Тъй като нямаше какво да каже, Юли прегърна стареца, който потъна в обятията му.

— Тръгваме веднага. Сбогом.

Юзилк с трудност проговори:

— Трябва да го убиеш. Още сега. Иначе ще ни издаде още щом излезем оттук.

— Аз го познавам и му се доверявам.

— Това е някакъв номер.

— Стига с твоите проклети номера, Юзилк. Няма да ти разреша да докоснеш отец Сифанс.

Той изрече тези думи доста ядосано, защото Юзилк тръгна към стария свещеник и Юли протегна ръка да го спре. Юзилк го удари през ръката и за миг двамата се сборичкаха, ала Юли с лекота го бутна настрана.

— Хайде, Юзилк, щом си способен да се биеш, да тръгваме.

— Почакай. Виждам, че мога да ти се доверя, попе. Докажи, че говориш истината, като освободиш един мой приятел. Казва се Скоро.

Работехме заедно на рибарското езеро. Ще го намериш в килия 65. Доведи и приятеля ми от Вак.

Юли потърка брадичката си и отвърна:

— Не си в положение да поставяш условия.

Всяко закъснение беше опасно за тях. Но ако искаше в бъдеще да се разбират добре с Юзилк, трябваше да направи жеста, за да го предразположи. Според Сифанс ги очакваше опасно пътуване.

— Става дума за Скоро, нали? Спомням си го. Твой другар от революционната организация, нали?

— Продължаваш да ме разпитваш ли?

— Отче, може ли Юзилк да остане при теб, докато отида да доведа този Скоро? А кой е мъжът от Вак?

По израненото лице на Юзилк пропълзя нещо като усмивка.

— Не е мъж, жена е. Моята жена, попе. Казва се Искадор, кралица е на стрелбата с лък. Живее в Боу, Долната алея.

— Искадор... да, да, познавам я, виждал съм я веднъж.

— Доведи я. Двамата със Скоро са издръжливи. После ще те видим и теб колко издръжаш, попе...

Свещеникът дръпна Юли за ръкава и тихо му прошепна, като почти напъха носа си в ухото му:

— Извини ме, но промених решението си. Не смея да остана насаме с този надут и глупав човек. Моля те, вземи го със себе си! Имаш думата ми — няма да излизам от стаята си.

И той се вкопчи в ръката му.

Юли плесна с ръце.

— Добре, много добре. Юзилк, тръгваме заедно. Ще ти покажа откъде да откраднеш расо. Сложи си го и върви да доведеш Скоро. Аз ще сляза във Вак и ще доведа момичето ти, Искадор. Ще се срещнем във вътрешния ъгъл на Туинк, откъдето излизат два коридора, за да можем да избягаме при необходимост. Ако двамата със Скоро не дойдете, ще тръгна без вас, тъй като е възможно да ви заловят. Ясно ли е?

Юзилк изсумтя.

— Ясно ли е?

— Да, да тръгваме.

Тръгнаха. Напуснаха убежището на малката свещеническа стая и потънаха в непрогледната нощ на коридора. С пръсти по стената, Юли

водеше. От вълнение бе забравил дори да се сбогува със стария си учител.

По това време жителите на Пановал бяха практични. Не ги вълнуваха по-велики мисли от това да напълнят коремите си. Ала все пак в историите, разпространявани от разказвачите, се прокрадваха известни промени.

На главния вход до бараките на охраната, преди посетителят на Пановал да достигне терасите на Пазара, растяха дървета — хилави и малко на брой, ала определено зелени дървета.

Те бяха ценени за това, че рядко се срещат, и от време на време раждаха набръчкани орехчета, наричани „благодарствени послания“. Нито едно дърво не успяваше да даде реколта всяка година, но винаги някое раждаше по няколко бледи послания, разклащани от вятъра. В по-голямата част от посланията имаше личинки; ала жените и децата на Вак, Гройне и Преин ги ядяха заедно с плода.

Понякога личинките загиваха при счупването на ореха. Според историята бедните малки личинки загивали от шок. Вярвали, че вътрешността на ореха представлява целия свят, а набръчканата черупка наоколо небето. После един ден светът им се разтваря и те с ужас виждат, че извън техния съществува друг огромен свят, във всяко отношение по-важен и по-светъл. На личинките им идвало много и те издъхвали от откритието си.

Юли си мислеше за личинките в орехчетата, когато за пръв път от цяла година напускате тъмнината на Холис и объркан се завръщаше в ослепителния свят на обикновените хора. Отначало шумът, светлината и блъсканицата на толкова много хора го докараха до шоково състояние.

Всички предизвикателства и съблазни на този свят се събираха ведно в лицето на Искадор, хубавицата Искадор. Съвсем ясен бе споменът му за нея, сякаш я бе видял вчера. Когато се изправи пред нея, той я намери още по-красива и започна да заеква от вълнение.

Жилището на баща ѝ имаше няколко подразделения и представляваше част от малка фабрика за лъкове; той бе шефът на гилдията.

Тя покани свещеника у дома си доста надменно. Той седна на пода, изпи чаша вода и бавно зараказва историята си.

Външността на Искадор издаваше упоритост и остър ум. Кожата ѝ бе млечно бяла и контрастираше с дългата ѝ черна къдрава коса и кафяви очи. Имаше едро лице с високи скули, с широка и бледа уста, движенията ѝ бяха енергични. Тя скръсти ръце делово, заслушана в думите на Юли.

— Защо не дойде Юзилк да ми разкаже за тези перипетии?

— Той отиде да вземе още един приятел. Не може да дойде във Вак. По лицето му има белези и би могъл да привлече вниманието на хората.

Тъмната коса се спускаше от двете страни на лицето ѝ като крила. Те нетърпеливо изпърхаха назад от движението на главата ѝ, когато Искадор каза:

— Както и да е. След шест дни имам състезание и искам да го спечеля. Не желая да напускам Пановал, тук съм си щастлива. А Юзилк винаги се е оплаквал. Освен това не съм го виждала много дълго. Сега си имам друг приятел.

Юли стана и леко се изчерви.

— Прекрасно, ако наистина се чувстваш така. Само си мълчи и не казвай на никого за моето посещение. Аз тръгвам и ще предам съобщението ти на Юзилк.

Пред нея се чувстваше неспокоен и това го караше да се държи по-грубо, отколкото би желал.

— Почакай — тя пристъпи напред с протегнатата ръка. — Не съм ти споменала, че можеш да си тръгваш, попе. Онова, което ми разказа, е доста вълнуващо. Значи трябва да защитаваш интересите на Юзилк и ме молиш да тръгна с вас.

— Само две неща, госпожице Искадор. Името ми е Юли, а не „поп“. И защо трябва да защитавам интересите на Юзилк? Та той не ми е приятел и освен това...

Гласът му затихна. Той я гледаше свирепо, цял почервенял.

— Освен това какво?

Във въпроса ѝ се усещаше смях.

— О, Искадор, толкова си красива! Исках да кажа, че самият аз те обичам, това е.

Държанието ѝ се промени. Тя вдигна ръка така, че почти скри бледите си устни.

— Ето две важни „освен това“. Е, Юли, това променя нещата. И ти самият не си лош, както виждам. Как стана свещеник?

Усетил промяната, той се подвоуми, после смело заяви:

— Убих двама души.

Тя дълго време го наблюдаваше изпод гъстите си мигли.

— Почакай тук, докато събера багажа си и взема един здрав лък — произнесе накрая.

Срутването на покрива предизвика вълнение и суматоха из целия Пановал. Беше се случило нещо, от което най-много се бояха. Чувствата бяха някак смесени. Ужасът премина в облекчение, когато се разчу, че под скалите са били погребани само затворници, пазачи и няколко фагори. Вероятно са си го заслужили и затова Акха им го е изпратил.

В задната част на Пазара бариерите бяха вдигнати и милицията бе излязла, за да съблюдава реда. Спасителните отряди, мъже и жени от гилдията на лекарите, както и работници, се щураха насам-натам на мястото на трагедията. Тълпи зяпачи се трупаха и притискаха напред, някои умълчани и напрегнати, други весели, тъй като се бе появила група акробати и музиканти, за да ги забавляват. Юли премина през тълпата с момичето след себе си — по стародавна традиция хората правеха път на свещеника.

Туинк — мястото на трагедията беше съвсем променено. Не се разрешаваше преминаването на минавачи, бяха запалени ярки факли в помощ на спасителите. Затворниците доливаха масло, за да поддържат светлината.

Сцената беше мрачна — затворниците копаеха, а зад тях чакаха други, които да ги сменят. Фагорите бяха изпратени да дърпат количките с камъни. Много често се извисяваха викове; тогава закопаваха още по-трескаво и от земята се появяваше тяло, което предаваха на лекарите.

Степента на разрушенията бе внушителна. Освен всичко друго се бе строполил и половината покрив на централната пещера. По-голямата част от пода бе покрита с купчини канари, а развъдниците за риба и лишеи бяха изчезнали. Източникът на трагедията се бе оказал

подземен поток, който сега бликаше на свобода и освен всичко останало бе причинил наводнение.

Задните коридори бяха почти затрупани. Юли и Искадор трябваше да пропълзят над отломките, за да стигнат до тях. За щастие един голям куп камъни ги скриваше от очите на любопитните. Те се покатериха, без някой да ги спре. В сянката ги очакваха Юзилк и приятелят му Скоро.

— Черно-бялото ти отива, Юзилк — саркастично подметна Юли, за свещеническите одежди, с които се бяха дегизирали двамата затворници. Подразни го, че Юзилк с нетърпение се бе втурнал да прегърне Искадор. Може би нараненото му лице не й се нравеше, защото тя го държеше на разстояние и го укротяваше, стискайки го за ръцете.

Дори в новите си дрехи Скоро все още приличаше на затворник. Беше висок и слаб, с отпуснати рамене, характерни за човек, прекарал твърде дълго в твърде тясна килия. Ръцете му бяха големи и покрити с белези. Очите му — поне по време на тази среща — шареха. Здрависвайки се с Юли, той не го гледаше, но после, когато вниманието на свещеника се разсея, затворникът крадешком го погледна няколко пъти. Юли го попита дали е готов за трудното пътешествие и той само кимна с глава, изсумтя и намести торбата с вещите на гърба си.

Началото не предвещаваше нищо добро и за миг Юли съжали, че бе действал импулсивно. Рискуваше твърде много, за да си позволи да очаква единомислие с хора като Юзилк и Скоро. Най-напред, помисли си той, трябва да наложи авторитета си, в противен случай ще си имаме доста неприятности.

Очевидно Юзилк таеше същата мисъл.

Той се разбърза, намествайки торбата си.

— Закъсня, попе. Помислихме, че си се върнал, че това е още един от номерата ти.

— Вие двамата готови ли сте за трудно пътешествие? Изглеждате зле.

— По-добре да тръгваме и да не се мотаем тук в приказки — отвърна Юзилк, изпъчи гърди и тръгна между Искадор и Юли.

— Аз ще водя, ти ще помагаш — заяви Юли. — Да сме наясно с това, за да се разбираме по-нататък.

— Какво те кара да мислиш, че ти ще водиш, попе? — попита подигравателно Юзилк и кимна към спътниците си за подкрепа. С полузатвореното си око той изглеждаше хитър и злонамерен. Отново бе станал свадлив пред перспективата на идващата свобода.

— Ето отговора на въпросите ти — отвърна Юли, сви дясната си ръка в юмрук, замахва с него и го заби в корема на Юзилк.

Той се преви, започна да пъшка и да ругае.

— Разкарай се, ти...

— Изправи се, Юзилк. Да тръгваме, преди да са ни открили.

Спорът свърши дотук. Те тръгнаха кротко след него. Слабите светлини на Туинк се изгубиха зад гърба им. Пръстите на Юли шареха по стената и разчитаха знаците. Закачливите спирали като мъниста и нанизите от мидени черупки се виеха като мелодия, изпълнена на флугол, и ги водеха надолу в необятната тишина на планината.

Останалите не познаваха свещеническата му тайна и все още разчитаха на светлината. Замолиха го да върви по-бавно или да им разреши да запалят лампа, ала Юли не направи нито едното, нито другото. Възползва се от възможността да хване Искадор за ръката, което тя с радост му позволи — удоволствието да усеща плътта ѝ до своята беше огромно. Другите двама се задоволиха да се държат за дрехите ѝ.

След известно време коридорите се разклониха, повърхността на стената загрубя и знаците прекъснаха. Бяха стигнали границата на Пановал и вече наистина бяха сам-сами. Починаха си. Докато другите разговаряха, Юли си припомняше скицата, която отец Сифанс му бе надраскал. Вече съжеляваше, че не прегърна стареца на сбогуване.

Отче, разбираш ми душата по своя особен начин, така мисля. Знаеш какво неоформено парче пръст съм. Знаеш, че се стремя към доброто, ала не мога да се извия над собствената си примитивна природа. И все пак не ме предаде. Е, и аз не те прободох с ножа, нали? Трябва да продължиш опитите си да се промениш, Юли — най-последно все още си свещеник. Наистина ли съм? Е, когато излезем навън, ако изобщо излезем... А тук това чудесно момиче... Не, не, аз не съм свещеник, стари отче, бъди благословен, но никога няма да бъда. Все пак се опитам и ти ми помогна. Сбогом завинаги...

— Ставайте — викна той и скочи на крака, като помогна на момичето.

Искадор леко постави ръка на рамото му, преди отново да поемат в тъмнината. Когато Юзилк и Скоро се заоплакваха от умора, тя не продума.

Най-после легнаха да спят, сгъшени един до друг в основата на чакълест склон — момичето лежеше между Юзилк и Юли. Обзеха ги страховете на нощта. В тъмнината си въобразяваха, че чуват дъха на червея на Утра, който пълзи към тях с отворени челюсти и слузести мустаци.

— Ще спим на запалена лампа — реши Юли.

Беше студено и той здраво бе прегърнал момичето. Заспа с лице, опряно в кожената ѝ туника.

Когато се събудиха, яростно се нахвърлиха върху храната, която носеха със себе си. Пътят ставаше все по-труден. Имаше скални срутвания и с часове трябваше да пълзят по корем, носовете им се опираха в краката на предишния, всеки силно викаше на другаря си, за да не се изгубят в непрогледната подземна нощ. По коридора, през който си пробиваха път, подухна мразовит вятър и превърна косите им в ледени шушулки.

— Да се връщаме — замоли се Скоро, когато най-сетне станаха с превити гърбове и си поеха дъх. — Предпочитам затвора пред това тук.

Никой не му отговори. Вече не можеха да се върнат. А и се умълчаха пред величавото присъствие на планината.

Юли безнадеждно се изгуби. Скалното срутване го бе изкарало от равновесие. Не можеше да си спомни картата на стареца и бе почти толкова безпомощен, колкото и останалите. Надигаше се шептящ шум и той тръгна към него. Пред широко отворените му очи се появи преграда с неопределен цвят; усети, че се притиска в здрава скала. Дъхът излизаше от отворената му уста на пресекулки. По взаимно съгласие спряха да си починат.

Пътят им вървеше все надолу и така с часове. Едва се влачеха — Юли се подпираше с една ръка на стената, а другата бе вдигнал пред лицето си, за да не удари глава в скалата, както вече му се бе случило няколко пъти. Искадор се хвана за дрехата му. Както беше уморен, той усети допира ѝ по-скоро като нещо досадно.

С блуждаещия си мозък Юли започна да си представя, че цветовете, които се появяват пред очите му, имат връзка с дишането му.

Все пак не беше съвсем така, тъй като пред тях се появи нещо като светлина. Той се втурна напред, още по-надолу, стискайки здраво подпухналите си клепачи, после отвори очи. Сякаш бе ослепял — виждаше бледа млечна светлина. Огледа се и му се стори, че като в сън зърва лицето на Искардор — или по-скоро като в кошмар, защото очите ѝ бяха широко отворени, а по средата на призрачното ѝ лице зееше устата и.

Усетила погледа му, тя дойде на себе си. Спря, улови се за него за опора, а Юзилк и Скоро се блъснаха в тях.

— Отпред се вижда светлина — каза Юли.

— Светлина! Отново мога да виждам... — Юзилк сграбчи Юли за рамото. — Ах, ти, проклет злодей, все пак ни изведе! Ние сме в безопасност, ние сме свободни!

Той се смееше гръмко, втурна се напред с протегнати ръце, сякаш да прегърне източника на светлина. Другите го последваха радостни, стъпваха по грубата земя през светлината, която преди не съществуваше, освен само над някое непознато северно море, където плаваха и се сблъскаха айсберги.

Пътят стана равен, покривът изчезна. Пред краката им се разстилаха езера. Те нагазиха в тях и пътеката отново се заизкачва нагоре, докато стана тъй стръмна, че намалиха ход, а светлината не се засилваше за разлика от острите шумове наоколо.

Внезапно стигнаха края на пътя и застанаха на ръба на дълбока цепнатина. Бяха заобиколени от светлина и шум.

— Очите на Акха — задъхано изрече Скоро и ухапа юмука си.

Цепнатината преминаваше в гърло, което водеше надолу към утробата на земята. Можеха да го видят — от ръба му бликаше река и падаше надолу в пролома. Точно под мястото, където стояха, водата със сила се удряше в първото си препятствие — един камък — и оттам се разнасяше силното бумтене, което бяха чули. После се спускаше в дълбини, недостижими за погледа им. Дори където не се пенеше, водата беше бяла с размазани зелени и сини петна. Въпреки че именно тя излъчваше слабата светлина, на която се бяха зарадвали, скалите зад нея не бяха по-тъмни, а обвити във вихри от бяло, червено и жълто.

Много преди да престанат да се взират в тази гледка и в бледите си призрачни фигури, те се намокриха от пръските.

— Това не е изходът — обади се Искадор. — Сляп коридор е. Юли, а сега накъде?

Той посочи отсрещния край на скалната тераса, където бяха застанали.

— Ще минем по този мост.

Предпазливо се запридвижваха към моста. Почвата бе хлъзгава от водорасли. Мостът изглеждаше посивял от старост. Беше построен от големи камъни, изкопани от близките скали. Арката му се извиваше нагоре и прекъсваше — беше разрушен, представляваше останки от мост. В полумрака на отсрещния бряг на бездната се забелязваше другата му част. Някога са се прехвърляли оттатък, но вече не можеше.

Те постояха така, загледани във водата, без да се поглеждат един друг. Първа се раздвижи Искадор. Наведе се, остави торбата си на земята и измъкна от нея лък. Завърза конец на стрелата — същата като при състезанията, наблюдавани от Юли много, много отдавна. Момичето безмълвно се настани на ръба на бездната и вдигна лъка. Опъна назад ръката си, присви очи и пусна стрелата да лети.

Тя проряза светлината, изпълнена с пръски. Достигна най-високата си точка над скалната козирка, изчерпала ускорението си, отскочи от каменната скала над водопада и падна обратно. Заби се до краката на Искадор.

Юзилк я потупа по рамото.

— Блестящо. Какво ще правим сега?

Вместо да отговори, тя завърза дебела корда към края на конеца. Хвана края на конеца, вързан за стрелата, започна да дърпа и предният край на кордата премина над козирката, и се върна обратно в ръката ѝ. После Искадор извади въже, направи му примка, издърпа и него над издадената над главите им скала, спусна другия край на въжето през примката и здраво го стегна.

— Искаш ли да тръгнеш пръв? — попита тя Юли и му подаде края на въжето. — Нали си ни водач.

Той се взря в дълбоко поставените ѝ очи, чудейки се на лукавството и на искреността им едновременно. Не само че посочваше на Юзилк, че не е водач, а караше и него, Юли, да докаже, че е такъв. Той разбра думите ѝ, реши, че има право, хвана въжето и изправи гърди да посрещне предизвикателството.

Прецени, че е страшно, ала не толкова опасно. Можеше да се полюее над бездната, после да тръгне по вертикалната скала и да се захване за ръба, откъдето бликаше водата. Доколкото виждаха, имаше достатъчно пространство да се изкачи догоре, без да бъде изтласкан настрана от струята. Друго можеше да измисли едва когато вече се изкачи. Нямаше никакво намерение да проявява страх пред двама затворници, нито пък пред Искадор.

Юли доста прибързано се хвърли над бездната, част от мисълта му бе още при момичето. Малко непохватно се блъсна в отсрещната скала, левият му крак се плъзна по зелената тиня, натърти си рамото о стената, попадна в пръски и изпусна въжето. В същата секунда започна да пада надолу в бездната.

Сред бученето на водата се разнесе общият им вик и това бе първото нещо, което направиха заедно.

Юли се удари в камък и се залови за него с всички фибри на тялото си. Сви колене, размърда пръстите на краката си и се улови за скалата.

Беше се смъкнал около два метра, ала от падането всяка негова частица бе наранена и костите му се натъртиха от остриите издатини на скалата. Имаше място колкото да си постави стъпалото, но и това му беше достатъчно.

Задъхан, той се преви в неудобно положение, не смееше да помръдне, брадата му бе почти на равнището на ботушите му.

Потъмнелият му от болки поглед падна върху някакъв син камък пред очите му. Той се съсредоточи, като се чудеше дали му е дошло времето да умре. Камъкът беше гладък. Почувства, че би могъл да се протегне над издатината, където се бе свил, и да го вземе. Внезапно сетивата му подсказаха истината — не се взираше в камъка, а в нещо синьо далеч под себе си. Зави му се свят, не можеше да помръдне. Свикнал с равнината, Юли нямаше имунитет срещу подобно преживяване.

Затвори очи и се хвана още по-здраво. Чак когато дочу виковете на Юзилк, идващи някъде отдалеч, се насили да ги отвори отново.

Точно отдолу бе разположен друг свят. През отвор, не по-голям от човешка длан, Юли бе надникнал в огромна кухня. Тя бе осветена. Онова, което бе взел за син камък, всъщност беше езеро, може би дори море, тъй като той можеше да види само част от цялото, чиито размери

не се наемаше да уточни. На брега на езерото имаше няколко песъчинки — Юли едва сега разбра, че са сгради. Лежеше като в транс, безсмислено загледан надолу.

Нещо го докосна. Той не можеше да помръдне. Някой му говореше, стискаше ръцете му. Без каквото и да е желание седна и опря гръб в скалата, обгърнал с две ръце раменете на спасителя си. Лице с белези, счупен нос, одрана буза и едно затворено черно-зелено око плаваха пред очите му.

— Дръж се здраво, човече. Тръгваме нагоре.

Едва тогава успя да се улови за Юзилк. Младежът бавно си проправяше път нагоре и най-после спря с огромно усилие на ръба на скалата, откъдето бликаше водата. Тогава Юзилк припадна, просна се на земята, задъхан и стенещ. Юли погледна надолу за Искардор и Скоро, които едва се забелязваха на отсрещния бряг на бездната с обърнати нагоре лица. Вторачи се и още по-надолу в разседа, ала видението бе изчезнало зад водните струи. Крайниците му трепереха, но той бе в състояние да ги контролира и да помогне на останалите да дойдат при тях двамата.

Мълчаливо се прегърнаха, благодарни един на друг.

Мълчаливо поеха пътя си сред речните камъни откъм страната, където реката бързаше към ръба на водопада.

Мълчаливо продължиха. И Юли не им каза нищо за другия свят, който беше видял. Ала отново си помисли за стария отец Сифанс. Не би ли могло това да бъде тайно укрепление на Ползвателите, разкрили се за миг пред него сред пустошта на скалите? Каквото и да беше, той пазеше тайната в себе си, бе онемял.

Плетениците в планината сякаш нямаха край. Без светлина четиримата стъпваха едва, бояха се от неочаквани цепнатини. Когато прецениха, че би трябвало вече да е нощ, намериха си удобно кътче за спане и се сгушиха един до друг, за да им е по-топло и да не ги е страх в тъмнината.

Веднъж, след като се бяха изкачвали с часове по естествен коридор, осеян с камъни от отдавна изчезнала река, откриха ниша на височината на раменете си, в която се събраха и четиримата, за да се скрият от студения вятър, дето бе духал в лицата им цял ден.

Юли тутакси заспа. Събуди се от разтърсването на Искадор. Другите двама бяха седнали и неспокойно си шушукаха.

— Чуваш ли? — попита го Искадор.

— Чуваш ли? — попитаха го Юзилк и Скоро.

Юли се заслуша в диханието на вятъра по коридора, в далечния шум от вода. После наистина чу онова, което ги беше разтревожило — непрекъснат стържещ звук, сякаш нещо се движеше и се търкаше о стените.

— Червеят на Утра! — възкликна Искадор.

Той здраво я прегърна.

— Това е само приказка — зауспокоява я Юли. Ала кръвта му се смрази и той сграбчи камата си.

— В тази ниша сме в безопасност — обади се Скоро. — Само трябва да пазим тишина.

Надяваха се да е прав. Нямаше никаква грешка, нещо се приближаваше. Те се свиха на място, вторачили поглед в тунела. Скоро и Юзилк бяха въоръжени с тояги, откраднати от пазачите в сектор „Наказание“, Искадор си извади лъка.

Шумът се засилваше. Акустиката мамеше, но според тях идваше от същата посока, от която духаше вятърът. Сега в шума се намеси стържещ звук и трополене от камъни, отхвърляни безразборно. Вятърът замря, вероятно нещо го спираше. Ноздрите им доловиха странен мирис.

Вонеше на разложена риба, на мръсотия, на развалено сирене. В коридора нахлу зеленикава мъгла. Според легендата червеят на Утра бе тих, ала сега напредваше с тътен.

Ръководен повече от ужас, отколкото от смелост, Юли надникна в нишата.

И го видя да напредва бързо. Чертите му едва се различаваха иззад зелената луминесцентна светлина, която го предхождаше. Четири очи, от всяка страна по две, мустаци и гигантски зъби. Юли ужасен се отдръпна. То напредваше неумолимо.

В същия миг и четиримата видяха лицето му в профил. То пълзеше покрай тях, а очите му гледаха диво. Коравите му мустаци се отъркаха в кожата им. После очите им се спряха на покритите с люспи ребра, извиващи се пред тях, целите осветени в синьо, обсипващи ги с прах, даващи ги с отвратителна воня и мръсотия.

Сгущени един в друг, четиримата се взираха от скривалището си кога ще отmine. В началото на обсипания с камъни коридор имаше поширока пещера, през която бяха дошли. Конвулсии разтърсиха въздуха, пелената от зелена светлина се развълнува.

Червеят ги бе усетил. Обръщаше се и приближаваше. Идваше за тях. Искадор преглътна вика си.

— Камъни, бързо! — изкомандва Юли.

Биха могли да хвърлят скални отломки. Пресегна се към наклонената стена на нишата. Ръката му докосна нещо странно с козина. Отдръпна се. Удари кварцовото си палило. Проблесна искра и се изгуби. Но времето му бе достатъчно да забележи, че са си правили компания с останките на човек — кости, обвити в кожи. Имаше и някакво оръжие.

Отново щракна с палилото.

— Ама това е косматко! — извика Юзилк, използващ затворническият жаргон за фагор.

Имаше право. Продълговат череп, върху който плътта се бе съсухрила, рога — това бе фагор. До трупа лежеше прът, който завършваше с острие. Акха се бе притекъл на помощ на застрашените от червея на Утра. Юзилк и Юли едновременно се пресегнаха и сграбчиха оръжието.

— За мен е. Използвал съм подобни неща — ръгна го Юли.

Внезапно предишният живот премина пред очите му, спомни си как посрещаше връхлитащите йелки.

Червеят на Утра се връщаше. Отново се чу стържещият звук. Отново ярка зелена светлина. Юли и Юзилк си позволиха да надникнат бързешком от нишата. Ала чудовището стоеше неподвижно. Виждаха мъглата, излъчваща се от лицето му. Беше се обърнало и се взираше към тях, ала не се движеше.

Изчакваше.

Случайно обърнаха поглед в противоположна посока. Друг червей идваше оттам, откъдето бе дошъл първият. Два червея... В същия миг във въображението на Юли се появи цяла система пещери, гъмжащи от червеи.

Четиримата се вкопчиха един в друг от ужас, когато светлината стана по-ярка, а шумът — по-близък. Но чудовищните твари се интересуваха единствено една от друга.

След вълна зловоние главата на чудовището се плъзна край тях, вторачено и с четирите си очи напред. Юли държеше долната част на новопридобитото си оръжие. Опря копието в стената на нишата и мушна острието над скалата, като стискаше дръжката с двете си ръце.

То прободе изпъкналото туловище на червея в движение. От дългата разкъсана рана бликна гъста, подобна на желе течност и потече по туловището. Чудовището забави движение, преди косматата му опашка да премине покрай нишата, където се бяха скрили четирите човешки същества.

Не можаха да разберат дали двата червея са имали намерение да се бият, или да се съвкупляват. Вторият не достигна обекта си. Постепенно спря. Вълни на остра болка се предаваха по тялото му и то се загърчи, а опашката му се замята във всички посоки. После замря.

Светлината, която излъчваше, бавно се стопи. Настъпи тишина, чуваше се само диханието на вятъра.

Те не смееха да помръднат. Не смееха да сменят положението си. Първият червей все още чакаше някъде в тъмнината и присъствието му се забелязваше по слабото зеленикаво сияние, което трудно проникваше над трупа на мъртвото чудовище. После всички решиха, че това е била най-лошата част от изпитанията им. Всеки предполагаше мислено, че първият червей знае къде се намират, че мъртвият е част от двойката и първият само чака да се помръднат, за да се нахвърли и да си отмъсти.

Най-после първият червей наистина се раздвижи. Чуха дращенето на мустаците му в скалата. Той предпазливо се плъзна напред, сякаш очакваше да попадне в капан, и главата му се надвеси над трупа на мъртвия червей. После започна да се храни.

Четиримата не можеха да издържат повече. Звучите бяха твърде ужасяващи и ги караха да си представят най-страшното. Те прескочиха плисналата се течност, излязоха отново в коридора и се изгубиха в тъмнината.

Пътешествието им във вътрешността на планината продължаваше. Ала сега вече често спираха и се вслушваха в звучите на тъмнината. А когато искаха да си говорят, правеха го с тих, треперещ глас.

От време на време намираха вода за пиене. Но храната им свърши. Искадор простреля няколко прилепа, ала не можаха да ги ядат.

Скитаха се из каменните лабиринти и силите им отслабваха с всеки изминал час. Времето минаваше и те забравиха сигурността на Пановал: от живота им бе останала единствено безкрайната тъмнина, която трябваше да бъде преодоляна.

Започнаха да попадат на животински кости. Веднъж използваха палилото и откриха два човешки скелета, проснати в една ниша, единият прегърнал другия. Времето бе отнело нежността, която тази прегръдка някога е излъчвала: бяха останали само кости до кости и ужасяващо ухилени един на друг скелети.

Достигнаха място, където вятърът бе още по-студен, доловиха някакво движение и откриха две животни с червена козина, убиха ги. Наблизо видяха някакво кутре, което скимтеше и навираше тъпото си носле в тях. Те разкъсаха кутретото и докато месото бе още топло, разкъсаха и двамата му родители, сякаш ги бе обхванал жесток пристъп на ярост, породен от неистовия им глад.

По стените живееха организми, излъчващи светлина. Откриха следи от човешко присъствие. Навсякъде по останките от колиба и нещо като лодка никнеха лишеи. Наблизо един комин служеше за убежище на ято птици. С непогрешимата си стрела Искадор повали шест от тях и те си сготвиха топло ястие с лишеи и щипка сол за вкус. През тази нощ сънищата им бяха населени с приятни и живи неща, които приписваха на вкусните лишеи. Когато на другата сутрин отново тръгнаха, само след два часа стигнаха до ниска широка кухня, в която се процеждаше зелена светлина.

В единия ъгъл на пещерата тлееше огън. В грубо скованата кошара имаше три кози, чиито очи блестяха в полумрака. Около купчина кожи седяха три жени — стара вещица с бяла коса и две помлади. Като зърнаха Юли, Юзилк, Искадор и Скоро, младите жени хукнаха да бягат с неистови писъци.

Скоро изтича напред и скочи при козите. Взе стоящия наблизо съд и започна да ги дои, без да обръща внимание на виковете на бабата. Млякото беше малко. Но те си го поделиха, хвърлиха ведрото настрана и побързаха да си тръгнат, преди да са дошли мъжете от племето.

Навлязоха в коридор, който рязко извиваше, ала бе преграден. Зад преградата бе изходът на пещерата, а навън — откритото

пространство с планини и долини и ярката светлина на царството на Утра, Бога на небесата.

Те стояха един до друг, защото наслаждавайки се на красивата гледка, усетиха още по-здро̀во силата на приятелството. А когато се погледнаха, в очите им имаше радост и надежда — не можаха да се въздържат и възторжените им викове се смесиха с щастливия им смях. Обърнаха се един към друг и се запрегръщаха. Когато очите им свикнаха достатъчно със светлината, заслони́ха ги с ръце и се взряха в Баталикс, обвит в тънък облак, наслаждаваха се на бледооранжевия му диск.

Вероятно приближаваше пролетното равноденствие и беше по пладне — причините Юли да мисли така бяха две: Баталикс висеше вертикално над главите им, а Фрейър се носеше под него на изток. Вторият бе няколко пъти по-ярък и разсипваше светлината си над заснежените планини. По-бледият Баталикс винаги е бил по-бързият страж и скоро щеше да залезе, докато Фрейър все още се задържаше в зенита си.

Каква прекрасна гледка представляваха двойката Стражи! Моделът на движението им по небето през различните сезони отново се завърна в спомените на Юли, сърцето му примря, ноздрите му се разшириха. Той се облегна на грижливо изработеното копие, с което бе убил червея, цялото му същество се изпълни с дневната светлина.

Но Юзилк възпираше с ръка Скоро и се помаиваше пред входа на пещерата, тревожно поглеждайки навън.

— Не е ли по-добре да останем в тези пещери? — викна на Юли той. — Как ще живеем там, под открито небе?

Без да отделя поглед от околния пейзаж, Юли усети, че Искадор стои между него и Юзилк. Отговори му, без да се обръща.

— Спомняш ли си историята, която разказвах в Вак за личинките в орехчетата? Те мислели, че гнилият орех представлява целия свят и когато той се счупил, те загинали от шока. И ти ли си личинка, Юзилк?

Момъкът нямаше какво да отговори. Но не и Искадор. Тя се приближи до Юли изотзад и мушна ръка в неговата. Той се усмихна, душата му запя, ала продължи жадно да поглъща с очи гледката пред себе си.

Видя, че планините, под които бяха преминали, щяха да ги предпазват откъм юг. Хилави дървета, не по-високи от човешки ръст, растяха на групички. Стояха изправени, което показваше, че студеният западен вятър на Преградните планини нямаше сила тук. Юли беше запазил старите си умения, които бе научил от Ейлхо преди много години. В планините щяха да открият дивеч и да живеят разумно под небесата, както им бяха предначертали боговете.

Настроението му се подобри, той се развеселяваше все повече, докато накрая разпери ръце.

— Ще живеем в това благословено място. Четиримата ще се държим заедно, каквото и да се случи.

Над снежната обвивка на планинския склон в далечината се виеше дим и се смесваше със сивото небе на отминаващия ден. Той посочи натам:

— Тук живеят хора. Ще ги накараме да ни приемат. Това ще стане и наше място. Ще ги управляваме и ще ги учим на нещата, които знаем. Отсега нататък ще живеем по свои собствени закони, а не по законите на другите.

Изпъчи се и пое надолу по склона сред хилавите дръвчета. Искадор го последва първа с горда походка.

Някои от намеренията на Юли се сбъднаха, други — не.

След многобройни предизвикателства те бяха приети в малко селище, сгущено в защитена планинска долчинка. Хората живееха бедно и примитивно. Благодарение на всичките познания и смелостта си Юли и неговите приятели наложиха волята си на общността, управляваха я по своите собствени закони.

Все пак те не можаха да се слоят напълно с населението, защото лицата им бяха по-различни, а олонецкия, който говореха, се различаваше по изговор. Тогава откриха, че заради предимствата му това населено място винаги бе живяло в страх от нашествия от страна на по-голямото селище от другата страна на замръзналото езеро. Наистина неведнъж през годината, която последва, преживяха подобни набези и те донесоха много страдания, загуби и смърт.

Но Юли и Юзилк проявиха хитрост, създадоха яростна съпротива срещу нашествениците от Дорзин, както се наричаше по-

голямото селище. А Искадор научи всички млади жени да изработват лъкове и да си служат с тях. Местните жители успяха да достигнат голямо умение. Следващия път, когато нашествениците нахлуха от юг, мнозина от тях загинаха със стрели в гърдите и след това нападенията от тази посока секнаха.

Ала безжалостният климат ги мъчеше. Лавини се търкаляха надолу по планината. Бурите нямаха край. Можеха да отглеждат хилави растения и мизерни животни единствено във входовете на пещерите, за да получават месо и мляко. Броят на животните си оставаше един и същ, а те бяха непрекъснато гладни или страдаха от болести, които можеха да бъдат приписани само на злите богове (Юли не разрешаваше да се споменава името на Акха).

Юли взе красивата Искадор за своя жена, обичаше я и широкото ѝ силно лице му вдъхваше уют. Имаха си дете, момче, което нарекоха Си в памет на стария свещеник от Пановал. То преживя всички болки и опасности на детството и израсна голям и див мъж. Юзилк и Скоро също се ожениха: Юзилк за дребна жена с кафява кожа на име Исик, което странно напомняше неговото собствено. Въпреки ръста си тя тичаше като сърна, беше интелигентна и добра. Скоро взе едно момиче на име Фити, капризна жена, която пееше хубаво и направи живота му ад; двамата имаха момиченце, което почина на една годинка.

Но Юли и Юзилк не се разбираха. Макар да се бяха обединили пред лицето на общата опасност, понякога Юзилк проявяваше враждебност към Юли и плановете му и когато можеше, му играеше номера. Както бе казал старият свещеник, някои хора не забравят.

Ала от по-голямото селище Дорзин пристигна делегация; имаха много загуби поради някаква епидемия. Чули за славата на Юли и го помолиха да ги управлява и да замести мъртвия им водач. Юли така и направи, за да бъде далеч от обидата на Юзилк — той, Искадор и детето им заживяха до замръзналото езеро, където дивечът бе в изобилие, и строго прилагаша законите.

Но дори в Дорзин не съществуваше изкуство, което да разнообрази монотонния им труден живот. Макар че по празници хората танцуваха, те нямаха музикални инструменти с изключение на кречетала и звънци. Нямаха и религия, като изключим постоянния им страх от зли духове и стоическото приемане на неимоверния студ, на болестите и смъртта. Така че най-после Юли стана истински

свещеник, опитваше се да внуши на хората чувство за тяхното собствено духовно безсмъртие. Повечето от мъжете отхвърляха думите му, защото макар да го бяха приели, той беше външен човек, а те бяха твърде враждебно настроени, за да учат нови неща. Ала Юли ги научи да обичат небето във всичките му проявления.

Но в него, в Искадор и в техния син съществуваше непобедима жизненост, в душите им се таеше надеждата, че идват по-добри времена. Той пазеше видението от планините, че вероятно съществува по-приятен живот от този, който се предоставя на хората, по-сигурен, по-малко подчинен на късмета и на природните сили.

Ала той и красивата му Искадор остаряваха и с всяка изминала година усещаха студа още по-силно.

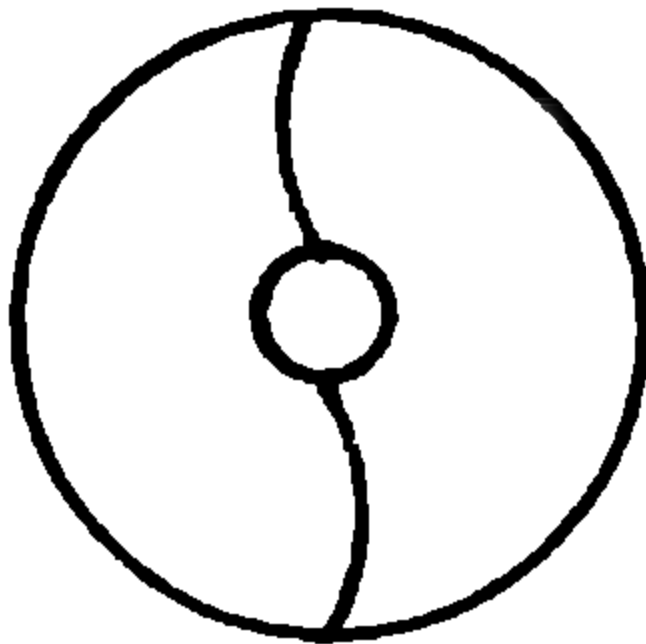
Те обичаха това място до езерото и в памет на един друг живот и други надежди и очаквания го нарекоха Олдорандо.

Това е историята на Юли, сина на Ейлхо и Онеса.

Историята на потомците им и съдбата, която им бе отредена, е далеч по-дълга. На тях не им бе известно, ала Фрейър се приближаваше към студения свят: в неразбираемите притчи, които навремето Юли бе отхвърлил, имаше истина, защото леденото небе след време щеше да се превърне в огнено. Само петдесет хеликонийски години след раждането на сина им безмилостният свят, познат на Юли и неговата красива Искадор, щеше да посрещне истинската пролет.

Раждаше се нов свят.

ЕМБРУДОК

И рече Шей Тал:

— Мислите, че живеем в центъра на Вселената? Аз пък ви казвам, че живеем в центъра на ферма. Положението ни е толкова незначително, че дори не можете да разберете колко.

Казвам го на всички ви. В миналото е станала катастрофа, в далечното минало. Тя е била толкова всеобхватна, че никой не може да обясни каква точно е била и как е станала. Знаем само, че е донесла мрак и студ.

Опитайте се да живеете колкото е възможно по-добре. Живейте добре, обичайте се един друг, бъдете добри. Но не се преструвайте, че катастрофата няма нищо общо с вас. Дори да е станала много отдавна, тя е повлияла върху всеки ден от нашия живот. Тя ни състарява, износва, разкъсва, отделя децата ни от нас. Прави ни не само невежи, тя ни кара да обичаме невежеството си. Ние сме опустошени от невежество.

Предлагам ви да тръгнем на лов за съкровища — ако щете, на проучване, в което може да се включи всеки един от нас. Искам да осъзнаете ниското положение, в което се намираме, и да не преставате да търсите причините за това. Трябва да съберем късчетата познание за случилото се, което ни е ограничило да обитаваме тази студена ферма. Едва тогава ще бъдем в състояние да подобрим съдбата си и да се погрижим катастрофата да не се стовари отново върху нас и нашите деца.

Това е съкровището, което ви предлагам. Познанието. Истината. Да, вие се страхувате

от нея. Ала трябва да я дирите. Трябва да се извисите дотам, че да я обикнете.

I

СМЪРТТА НА ЕДИН ДЯДО

Небето беше черно, мъжете с факлите се появиха откъм южната порта. Бяха облечени в дебели кожи и вдигаха крака високо, за да преодолеят снега, затрупал улиците. Светият човек пристигаше! Светият човек пристигаше!

Младият Лейнтал Ей се скри до портика на разрушения храм, а лицето му светеше от вълнение. Наблюдаваше процесията, която преминаваше между двете стари каменни колони, затрупани със сняг откъм изток, откъдето в началото на деня бе дошъл снежният облак. Забеляза, че само главните на пукащите факли, носът на баща му и езиците на шестте кучета от впряга му бяха оцветени в червено. Тежкото оловно небе, където бе погребан стражът Баталикс, изличаваше всички останали цветове.

Отец Бондорлонганон от далечен Борлиен бе дебел и в огромните кожи, с които се бе увил, изглеждаше още по-дебел. Кожите не бяха такива, каквито носеха в Олдорандо. Беше дошъл тук самичък — придружаващите го мъже бяха местни ловци и Лейнтал Ей ги познаваше всичките. Момчето прикова вниманието си върху лицето на свещеника, тъй като чужденци идваха много рядко. То бе по-дребно и сега не беше толкова закалено при предишното идване на отеча.

Светият мъж имаше овално лице, гъсто нарязано с хоризонтални линии, между които очи като неговите бяха тъкмо на мястото си. Линиите придаваха на удължената му уста жестокост. Той седна в шейната и се огледа с подозрение. Нищо в държането му не показваше, че се радва на присъствието си в Олдорандо. Погледът му се спря върху развалините на храма. Посещението бе необходимо, защото, както знаеше, Олдорандо бе унищожил свещеничеството си преди няколко поколения. Недоброжелателният му поглед докосна за миг момчето между двата четвъртити стълба.

Лейнтал Ей отвърна на погледа му. Стори му се, че очите на свещеника бяха жестоки и пресметливи. Пък и не можеше да мисли

хубави неща за човек, дошъл да изпълни последния ритуал над умирацията му дядо.

Долови мириса на кучетата, когато минаха покрай него, усети и катранения дъх на горящи факли. Процесията свърна и се отдалечи от храма, отправяйки се към главната улица. Лейнтал Ей се двоумеше дали да ги последва. Стоеше на стъпалата, свиваше се и наблюдаваше как шейната привлича хората и те излизат от кулите си въпреки студа.

Процесията спря в мрака в другия край на улицата, под високата кула, където живееше Лейнтал Ей със семейството си. Появиха се слугите и се заеха с кучетата — щяха да бъдат настанени в обора под кулата. В същото време светият отец схванато се изхлузи от високата седалка и се скри на завет.

Междувременно откъм южната порта към храма се приближаваше ловец. Беше чернобрад мъж на име Аоз Рун, когото момчето обожаваше заради наперения му вид. Зад него тежко стъпваше старият му слуга-фагор Мик с пранги на вроговените глезени.

— Е, Лейнтал, виждам, че отецът е пристигнал от Борлиен. Няма ли да го посрещнеш?

— Не.

— Защо? Нали си го спомняш?

— Ако не беше дошъл, дядо нямаше да умре.

Аоз Рун го потупа по рамото.

— Добро момче си ти, ще ти провърви. Някой ден ти ще властваш над Ембрудок.

Той използва старото име на Олдорандо, с което това място бе известно, преди хората на Юли да пристигнат — две поколения преди Малкия Юли, който сега лежеше в очакване на свещеническото опело.

— Не искам да властвам, искам дядо да е жив.

Аоз Рун поклати глава:

— Не говори така. Всеки би властвал, ако му дадат възможност. Аз също.

— От теб става добър властник, Аоз Рун. Когато порасна, ще стана като теб, ще знам всичко и ще убивам всичко.

Аоз Рун се засмя. Зъбите му блеснаха между устните и Лейнтал Ей си помисли колко е хубав. В него имаше ярост, ала му липсваше лукавството на свещеника. В много отношения Аоз Рун бе герой.

Имаше си рождена дъщеря на име Ойре, почти на възрастта на Лейнтал Ей. Носеше дреха от черни кожи, одрани от гигантска планинска мечка, която бе надвил сам — никой друг нямаше подобни одежди.

— Хайде, майка ти ще те търси — безгрижно подхвърли Аоз Рун. — Качи се на Мик и той ще те отнесе.

Огромният бял фагор протегна роговите си ръце и почака момчето да се покатери нагоре и да възседне раменете му. Мик служеше в Ембрудок отдавна — фагорите живееха по-дълго от хората.

— Хайде, момче — изговори той с дебелия си ръмжащ глас.

Лейнтал Ей се покатери и се улови за рогата му за по-голяма сигурност. И двата остри ръба на рогата на Мик бяха изпилени и гладки, което доказваше принадлежността му към фагорите-слуги.

Трите фигури поеха нагоре по утъпканата от времето улица към топлината. Тъмнината вече се спускаше и започваше една от безбройните нощи на зимата — зима, която от векове властваше над тропическия континент. Вятърът отвяваше ситния сняг от стрехите и той се носеше право към тях.

Още щом светият отец и кучетата влязоха в голямата кула, сеирджиите се разотидоха и се заеха с работите си. Мик свали Лейнтал Ей в утъпкания сняг. Момчето весело махна с ръка на Аоз Рун и се стрелна в портата в основата на сградата.

В мрака го посрещна ужасна смрад. Кучетата се хранеха с риба, уловена в замръзналата река Ворал. Когато момчето влезе, те скочиха, като лаеха свирепо, дърпаха каишите си и показваха острите си зъби. Слугата, придружаващ отчето, им викна, но без резултат. Лейнтал Ей им се озъби в отговор и мушнал ръце под мишниците си, се изкачи по дървените стъпала.

Отгоре се процеждаше светлина. Над обора се издигаха шест етажа. Той спеше в един тъгъл на първия етаж. Майка му и баща му обитаваха последния. Между тях се бяха подслонили най-различни ловци, които служеха на дядо му. Когато момчето мина покрай тях, те обърнаха широките си гърбове към него — събираха багажа си. Като се качи на своя етаж, Лейнтал Ей забеляза, че малобройните принадлежности на отец Бондорлонганон бяха стоварени там. Отецът имаше намерение да спи при него. Несъмнено щеше да хърка, възрастните хора обикновено хъркат. Момчето стоеше и се взираше в

одеялото на свещеника, възхищаваше се на чудатата материя, после се качи горе, където лежеше дядо му.

Лейнтал Ей спря и провря глава в квадратния отвор в пода на стаята, откъдето се влизаше в нея. Разгледа помещението. Всъщност това беше стаята на баба му, стаята на Лойл Брай още от моминството ѝ, от времето на баща ѝ — Уол Ейн Ден, господар на племето Ден. Господар на Ембрудок. Беше изпълнена със сянката на Лойл Брай. Тя стоеше с гръб към огъня, който гореше в железния мангал близо до отвора, откъдето надничаше внука ѝ. Сянката ѝ страховито се клатеше по стените и заплашително се кривеше по тавана, подкрепян от дебели, ниско поставени греди. Върху стените не се отразяваше нищо от богато украсената роба, която баба му носеше винаги, виждаше се само размазаният ѝ силует, а ръкавите му се мятаха като крила на птица.

Забеляза още трима души, ала над всички доминираше Лойл Брай и сянката ѝ. На кушетката в ъгъла лежеше Малкия Юли, брадичката му стърчеше над кожата, с които го бяха увили. Беше двайсет и девет годишен, съвсем стар. Старецът нещо мърмореше. Лойланун, майката на Лейнтал Ей, седеше до него, стиснала лактите си с длани, а жълтото ѝ лице имаше съвсем нещастен вид. Още не бе забелязала сина си. Човекът от Борлиен, отец Бондорлонганон, седеше най-близо до Лейнтал Ей и се молеше на глас със затворени очи.

Именно молитвата накара Лейнтал Ей да спре. Обикновено обичаше да стои в тази стая, изпълнена с тайнствата на баба му. Лойл Брай знаеше толкова приказни неща и до известна степен заместваше на Лейнтал Ей баща му, убит по време на лов за стънджбези.

Стънджбезите засилваха застоялата миризма на мед в стаята. Едно от чудовищата бе наскоро уловено и го донесоха вкъщи на части. Счупени парчета от бронята, изсечени от гърба му, служеха за поддържане на огъня и така се спасяваха от студа. Дървесният заместител гореше с жълт съскащ пламък.

Лейнтал Ей погледна западната стена. Там беше порцелановият прозорец на баба му. Слабата светлина отвън се превръщаше в потискащо оранжево сияние, което не можеше да съперничи на светлината на огъня.

— Тук е доста забавно — каза той най-после.

Изкачи още едно стъпало и бляскавото око на мангала го освети.

Без да бърза, отецът свърши молитвата си към Утра и отвори очи. Сякаш уловени в мрежата от бръчки по лицето му, те останаха тесни като цепки, но той добродушно ги прикова върху момчето и без да го поздрави, рече:

— По-добре е да дойдеш, младежо. Донесъл съм нещо за теб от Борлиен.

— Какво е то? — момчето мушна ръце зад гърба си.

— Ела да видиш.

— Кама ли е?

— Ела да видиш.

Свещеникът седеше съвършено неподвижен. Лойл Брай хлипаше, умиращият стенеше, огънят съскаше.

Лейнтал Ей предпазливо се приближи до свещеника. Не можеше да разбере как хората живеят извън Олдорандо — та той беше център на Вселената, другаде имаше само пустош, пустошта на леда, простираща се безкрай, нарушавана понякога от нашествията на фагорите.

Отец Бондорлонганон извади малко кученце и го постави в ръката на момчето. То бе малко по-дълго от дланта му. Бе изваяно от рога на кайдо, с много детайли, които го очароваха. Върху гърба на кученцето имаше дебело палто, а миниатюрните му лапички завършваха с обуценца. Той го разглежда известно време и забеляза, че опашката му се движи. А когато я вдигаше и сваляше, челюстите му се разтваряха и затваряха.

Нямаше друга такава играчка. Лейнтал Ей се затича из стаята от вълнение, като през всичкото време лаеше, майка му скочи да го усмири и го гушна в прегръдките си.

— Един ден този младеж ще стане Господар на Олдорандо — каза Лойланун на отца, сякаш искаше да го извини. — Той ще наследи властта.

— По-добре е да обича познанието и да се учи, за да научи повече — отвърна Лойл Брай почти като страничен човек. — Такива бяха предпочитанията и на моя Юли — и тя се разплака в шепите си.

Отец Бондорлонганон присви още повече очи и попита за възрастта на Лейнтал Ей.

— Шест и половина години.

Само чужденци можеха да задават подобни въпроси.

— Е, почти си зрял мъж. Още една година и ще станеш ловец, така че трябва да решаващ. Какво искаш повече — власт или знание?

Момчето се загледа в пода.

— И двете, господине... или по-лесното.

Свещеникът се засмя и отпрати с жест момчето, после стана и се заклатушка да изпълни задълженията си. Беше спечелил благоразположението на околните, а сега на работа. Ухото му, от опит привикнало да долавя пристигането на смъртта, усети промяна в дишането на Малкия Юли. Старецът бе на път да напусне този свят и да поеме страшното пътешествие надолу по своята земна октава, към каменния свят на шепнещите. Бондорлонганон накара жените да му помогнат и обърна смъртника на една страна с глава на запад.

Доволно, че се е отървало от мъченията, момчето се затъркаля по пода, боричкайки се с кучето-играчка, тихичко полайвайки, когато челюстите ѝ се отваряха и затваряха. Дядо му издъхна, докато се водеше една от най-яроствните битки между кучета в историята на света.

На следващия ден Лейнтал Ей искаше да е по-близо до свещеника от Борлиен, в случай че в ръкавите си е скрил още играчки. Ала свещеникът бе зает с посещение на болни, освен това Лойланун държеше здраво сина си.

Бунтовническият дух на Лейнтал Ей бе обуздан от кавгата между майка му и баба му. Момчето се удиви още повече, тъй като двете жени се обичаха много, когато дядо му беше жив. Трупът на Юли, онзи, който носеше името на човека, слязъл от планината заедно с Искадор, бе натоварен и отнесен върху земната му октава, корав като замръзнало парче кожа, сякаш последното му желание беше да се дърпа отчужден и студен от милувките на жените. Отсъствието му остави черен тъгъл в стаята, където Лойл Брай клечеше по цял ден и тя се обръщаше само за да изсъска нещо на дъщеря си.

Племето бе здраво, телата им бяха безформени от подкожна тлъстина. Снагата на Лойл Брай, известна навремето с красотата си, бе все още запазена, макар косите ѝ да бяха посивели. Главата ѝ се губеше между костеливите ѝ рамене, когато се приведе над студеното ложе на своя мъж — мъжа, когото страстно обичаше през половината

от живота си, тъй като го бе видяла за пръв път като ранен нашественик.

Лойланун нямаше толкова гореща кръв. Енергията, силата да обича, широкото лице с непрекъснато дирещи очи като тъмни корабни платна — всичко това я бе подминало и бе преминало директно от бабата в малкия Лейнтал Ей. Лойланун бе като сламка, с жълто лице. Понеже съпругът ѝ бе починал твърде млад, походката ѝ бе колеблива. Колебание имаше и в опита ѝ да подражава на царственото поведение и познания на майка си. Беше станала спривава, тъй като Лойл Брай почти непрестанно плачеше в ъгъла.

— Мамо, стига, хленченето ти ми действа на нервите.

— Ти се оказа твърде слаба, за да оплачеш мъжа си както трябва! Ще плача, ще плача, докато си отида, ще плача с кървави сълзи.

— Много добре ще ти се отрази.

Предложи хляб на майка си, но тя ѝ отказа с презрителен жест:

— Правила го е Шей Тал. Няма да го ям.

— Дай го на мен, мамо — обади се Лейнтал Ей.

Пред кулата се появи Аоз Рун и им викна, държеше за ръка рождената си дъщеря Ойре. Тя бе с една година по-малка от Лейнтал Ей и когато двамата с Лойланун показаха глави от прозореца, въодушевено им замаха с ръка.

— Ела да видиш играчката ми, Ойре. Истинско куче-боец, като баща ти.

Ала майка му го дръпна назад в стаята и се обърна строго към Лойл Брай:

— Аоз Рун иска да ни придружи до погребението. Мога ли да му разреша?

Като се полюшваше леко, старицата отвърна, без да се обръща:

— Не се доверявай на никого. Не се доверявай на Аоз Рун — много е дързък. Той и приятелите му се надяват да наследят властта.

— Все трябва да се доверим на някого. Сега ти ще управляваш, мамо.

Лойл Брай горчиво се засмя и Лойланун погледна надолу към сина си, който с щастлива усмивка стискаше кученцето.

— Тогава ще управлявам аз, докато Лейнтал Ей порасне. Той ще стане Господарят на Ембрудок.

— Глупава си, ако мислиш, че чичо му Накри ще ти позволи — отвърна ѝ старицата.

Лойланун не каза нищо повече, изви горчиво уста и премести поглед от гледащия я с очакване син към покрития с кожи под. Знаеше, че жените не управляват. Още преди баща ѝ да почине, властта на майка ѝ над племето отлетя, изтече като водите на реката Ворал и никой не разбра къде. Тя се обърна на пета и без повече да се суети, викна през прозореца:

— Качвайте се.

Лейнтал Ей бе тъй удивен от вида на майка си — сякаш тя бе приела, че той никога няма да бъде равен на дядо си, да не говорим за по-предишния притежател на името Юли, — че се дръпна назад, твърде наранен, за да поздрави Ойре, когато тя влезе в стаята заедно с баща си.

Аоз Рун бе на четиринайсет, хубав наперен млад ловец, който, след като съчувствено се усмихна на Лойланун и погали Лейнтал Ей по косата, отиде да поднесе съболезнованията си на вдовицата. Беше Лето деветнайсетото след Обединението. Лейнтал Ей вече притежаваше усет към историята. Тя струеше от стаената миризма във всяко кътче на старата стая — влажна, с лишеи и паяжини. Самата дума „история“ му напомняше за виещи вълци между кулите, за снега по бутите им, за някой обичан герой, който предава богу дух.

Не само дядо Юли беше мъртъв. Мъртъв беше и Дресил, братовчедът на Юли, прачичото на Лейнтал Ей, баща на Накри и Клилс. Бяха повикали свещеника и чичо му си отиде втвърден в прахта на историята.

Момчето си спомняше за Дресил с обич, ала се боеше от чичовците си кавгаджии, синовете на Дресил — Накри и надутия Клилс. Очакваше — независимо от това какво говореше майка му, че по стара традиция Накри и Клилс ще управляват. Поне бяха млади. Лейнтал Ей щеше да стане добър ловец и те щяха да го уважават, а не да го пренебрегват, както сега. Аоз Рун щеше да му помогне.

Този ден ловците не напуснаха селището. Те очакваха погребението на стария си господар. Светият отец бе изчислил къде точно да бъде гробът — близо до интересно гравирани камък, където почвата бе омекнала достатъчно от горещите извори, така че лесно да се копае.

Аоз Рун придружи двете жени — съпругата и дъщерята на Малкия Юли, до мястото на погребението. Зад тях вървяха Лейнтал Ей и Ойре, шушукаха си, а слугите им и фагорът Мик ги следваха. Лейнтал Ей раздвижи кученцето си и Ойре се закиска.

Студът и водата създаваха странна сцена на скръб. Изпарения, гейзери, извори изригнаха от земята на север от селцето и се разливаха по голите скали и камънаци. Носени от вятъра, водите на няколко гейзера се разперваха като ветрила на запад и създаваха завеса, която замръзваше, преди да достигне земята, и така се образуваха сложни и странни фигури, които се преплитаха. По-горещите извори заливаха ледените пластове с топла вода и ги задържаха в опасно меко състояние, така че от време на време се откъртваха парчета, които падаха върху скалата и постепенно биваха отмивани.

Бяха изкопали дупка да приюти стария герой, завоевателя на Ембрудок. Двама души с кожени кофи в ръце изгребваха водата отвътре. Увит в грубо платно без каквато и да е украса, трупът на Малкия Юли потъваше в дупката. Нищо не отиваше с него. Хората от Кампанлат — или онези, които си бяха направили труда да разберат — знаеха какво има долу, в света на шепнещите: нямаше нищо, което човек би взел със себе си, за да му бъде в помощ.

Около гроба се беше сгушило населението на Олдорандо — сто и седемдесет мъже, жени и деца.

Към групата се присъединиха кучета и гъски, които шареха нервно, по животински, с очи, докато хората стояха пасивно и от време на време преместваха тежестта на тялото си от единия крак на другия. Беше студено. Баталикс бе високо в небето, ала целият бе обвит в облаци; Фрейър стоеше все още на изток — бе изминал час от изгрева му.

Хората бяха тъмни на цвят и здраво сложени, с огромни като каци тела и масивни крайници, характерни за всички на планетата по онова време. Възрастните тежаха средно дванайсет стейна по местната скала за тежина, независимо дали бяха жени или мъже, със съвсем малки изключения; по-късно щяха да се появят драстични промени... Бяха се сгушили на две почти равни по брой групи и дъхът им се стелеше на облаци над тях: едната група бе на ловците и техните жени, а другата — на членовете на гилдиите и техните жени. Ловците носеха костюми от еленова кожа с толкова гъста козина отгоре, че дори най-

върлата виелица не можеше да раздели косъм от косъм. Работниците в гилдиите имаха по-лека носия от червеникавокафява кожа от сърна, по-подходяща за живот на закрито. Един-двама от ловците се пъчеха с дрехи от фагорски кожи, ала те бяха мръсни, тежки и неудобни.

Пара се носеше над двете групи и вятърът я отвяваше. Дрехите на хората блестяха от влага. Те стояха неподвижно и гледаха. Някои от жените, припомнили си по нещо от старата религия, подхвърлиха всяка по едно голямо листо от брасимип — единствената зеленина, която можеше да се намери. Листата несигурно се носеха във въздуха и се обръщаха със свистене. Някои се затъркаляха във влажната дупка.

Бондорлонганон не обръщаше внимание на нищо и си гледаше работата. Като стискаше силно очи, сякаш искаше да ги строши като орехи, той изричаше съответната молитва към езичниците около себе си. Започнаха да зариват дупката с кал.

Процедурата бе кратка, съобразена с времето и неговото влияние върху хората. Когато дупката се запълни, Лойл Брай нададе ужасен вик. Тя се втурна напред и се хвърли върху гроба на съпруга си. Аоз Рун избърза, подхвана я и я вдигна, докато Накри и брат му гледаха със скръстени ръце и се забавляваха.

Лойл Брай се откъсна от ръцете на Аоз Рун. Пристъпи, гребна две шепи кал от земята и намаза лицето и косата си, като плачеше неутешимо. Лейнтал Ей и Ойре се засмяха от удоволствие. Колко бе забавно да гледаш как възрастните вършат глупави неща!

Макар светият отец да продължаваше, все едно нищо не се е случило, лицето му се сви от отвращение. Това нещастно място, Ембрудок, бе известно с езичеството си. Е, техните мъртви щяха да страдат, щяха да потънат вдън земя.

Високата стара вдовица на Малкия Юли тичаше между чупещите се ледени фигури през мъглата надолу към замръзналата Ворал. Гъските се разбягаха объркани пред нея, а тя тичаше по брега и плачеше, луднала вещица, преживяла двайсет и осем трудни зими. Някои от децата се смееха, докато майките им, засрамени, им шъткаха да млъкнат.

Полудялата старица подрипваше по леда със стегнати резки движения като кукла на конци. Фигурата ѝ бе тъмносива на фона на сивото, синьото и бялото на заобикалящата ги пустош, свидетелка на всички техни драми. Също като Лойл Брай и останалите балансираха

на ръба, откъдето започваше спускането надолу към ентропията. Смехът на децата, тъгата, лудостта, дори отвращението представляваха човешки израз на въставане срещу вечния студ. Никой не го осъзнаваше, ала въставането се трупаше ли, трупаше — то бе в тяхна полза. Също като своя прародител Юли Свещеника, основател на племето, и Малкия Юли се бе появил от мрака и леда. Младият Лейнтал Ей беше предтеча на идващата светлина.

Скандалното поведение на Лойл Брай направи гощавката, последвала погребението, по-пикантна. Всички празнуваха. Малкия Юли бе щастливец, или поне го смятаха за такъв, защото баща му щеше да го посрещне в света на мъртвите. Бившите му поданици празнуваха не само неговото заминаване, но едно по-земно пътуване — завръщането на светия човек в Борлиен. Свещеникът трябваше да бъде наситен с храна и овесено вино, за да оцелее в студа на път за дома си.

Накараха робите, пленени борлиенци — факт, на който отец Бондорлонганон не обръщаше внимание, да натоварят шейната и да впрегнат скимтящите кучета. Лейнтал Ей и Ойре тръгнаха към южната порта заедно с веселата тълпа да изпратят госта.

Когато зърна момчето, лицето на свещеника се изкриви в нещо подобно на усмивка. Неочаквано се наведе и целуна Лейнтал Ей по устата.

— Желая ти власт и познание, синко!

Твърде развълнуван да отговори, Лейнтал Ей го поздрави с вдигната ръка, в която държеше кученцето-играчка.

Тази нощ в кулите се допиваха последните бутилки и отново се разказваха истории за Малкия Юли, как той и племето му пристигнали в Ембрудок. И колко нежелани били тук.

Когато отец Бондорлонганон се довлече в Борлиен, полупремръзнал от студ, докато бе пресичал огромната равнина, облаците се разсеяха. Над него като мъниста в нощното небе блестяха блудните звезди.

Сред съзвездията и самотните слънца пълзеше светла точица. Това не беше комета, а наблюдателната станция „Авернус“ от планетата Земя.

Отдолу станцията се виждаше като малка светла точка, наблюдавана от време на време от пътници и трапери, когато преминаваше над тях. Отблизо представляваше гигантска сфера, а на разстояние от нея плаваха сложни уреди, изпълняващи редица специализирани функции.

„Авернус“ побираше около пет хиляди мъже, жени и деца, както и андроиди. Всички възрастни бяха специалисти в някаква област, свързана с планетата под тях — Хеликония. Планета, наподобяваща Земята и представляваща особен интерес за земните хора.

II МИНАЛО КАТО СЪН

Лейнтал Ей, изгарящ от жегата и изтощен от умора, заспа много преди края на тържествата. Историите се носеха над главата му, както ветровете около планетата, яростно студено и по свойски близо.

Историите засягаха дейността на човека и преди всичко неговия героизъм, как убил това или онова страшно животно, как победил враговете си и по-специално — тъкмо тази нощ, нощта след погребението — как първият Юли пристигнал от тъмнината, за да започне нов живот.

Юли бе завладял въображението им, защото беше свят човек, ала въпреки всичко се бе отказал от религията си заради собствения си народ. Биеше се и побеждаваше богове, които вече нямаха имена.

Едно първично качество в характера на Юли, нещо средно между безжалостност и честност, бе събудило отклик у племето. После въображението им бе обогатило легендата, така че дори неговият правнук, Малкия Юли, се питаше в тежки моменти: „Какво ли щеше да направи първият Юли?“

Първото място, в което слязоха с Искадор от планината и което нарекоха Олдорандо, не благоденстваше. Стараеше се единствено да оцелее. То плашливо съществуваше на брега на замръзналото езеро Дорзин и можеше само да се прекланя пред природните стихии на зимата, без да предполага, че са на път да изтощат силите си. В целия Юлиев живот нямаше и намек за това. Може би тази бе още една от причините, поради което настоящото поколение в каменните кули на Ембрудок обичаше да говори за него: той бе техният предшественик, живял в суровата зима. Той олицетворяваше тяхното собствено оцеляване. Легендите им бяха първата стъпка към осъзнаването на възможността за промяна на климата.

Заедно с градовете, сгъсени вътре в големите планински вериги на Кузинт, този първи Олдорандо, построен от дърво, бе разположен по-близо до екватора, по средата на обширния тропически континент Кампанлат. По времето на първия Юли никой нямаше представа, че

това е континент. Светът им бе ограничен в територията за ловуване и селището. Единствен той имаше опит в тундрата и ледовете, простиращи се далеч на север от Кузинт. Единствен Юли имаше опит в подножието на огромната естествена гънка, оформяща западния край на континента, известна като Преградните планини. Там, сред бягащите мъгли, вулканите, издигащи се на повече от четири хиляди метра над морското равнище, добавяха нещо към непреходността на времето, като разстилаха плато от лава над древните сплавени скали на Хеликония.

Спестено му бе да знае за съществуването на страховитите територии на Нктрик.

На изток от Кампанлат се издигаше Източната верига. Скрита от очите на Юли и останалите хора зад облаци и бури, почвата тук се бе нагънала в огромни планински вериги. Те достигаха кулминационната си точка във вулканичния щит, през който си пробиваха път ледниците и се спускаха надолу от върхове четиринайсетхилядници. Елементите огън, земя и въздух съществуваха в почти чист вид, уловени в студена яростна прегръдка, която бе твърде силна, за да позволи да се претопят в по-податлива сплав. Ала дори и тук малко по-късно — по времето, когато Малкия Юли почина — се наблюдаваше ансипитален живот върху ледените плоскости, които почти проникваха в стратосферата: той се бе заловил здраво и ликуваше сред яростните бури.

Бялата пустиня на Източния щит бе известна на фагорите. Те я наричаха Нктрик и вярваха, че представлява трона на Белия магьосник, който ще изхвърли синовете на Фрейър, омразните човеци, от техния свят.

Нктрик се простираше на почти три и половина хиляди мили от север на юг и отделяше вътрешната част на континента от студените източни морета. Те се разбиваха в скалите на Нктрик, които се издигаха отвесно на хиляда и осемстотин метра над водата. Вълните отскачаха нагоре, превръщаха се в лед, обвиваха скалите с ледени висулки и падаха обратно във въртопа във вид на градушка. Ала разпръснатият човешки род не знаеше нищо за това.

Поколения наред човеците живееха от лов. Той бе сюжет на повечето истории, които се разказваха. Макар ловците да излизаха заедно и си помагаша, в основата си ловът бе изпитание за смелостта на мъжа, когато той останеше сам-самин срещу дивия звяр и трябваше

да се пребори с него. Предстоеше му или да живее, или да умре. Ако оживееше, жените и децата също можеха да просъществуват в безопасност. Ако умреше, много възможно беше цялото племе да загине.

И така, народът на Юли, малобройна група край замръзналото езеро, живееше, както му бе отредено, придържаше се към начина си на съществуване като всеки животински вид. Хората обичаха да слушат истории от времето на замръзналото езеро. Тогава ловели риба по начин, описан с такива подробности, че ги използваха в риболова във Ворал. Правеха дупки в леда, хвърляха еленови глави и така обираха хранещите се змиорки — също както Юли бе постъпвал навремето.

Хората на Юли също се биеха с гигантски стънджбези, убиваха елени и диви глигани и се защитаваха от набезите на фагорите. В зависимост от сезона събираха бързозрееща реколта от овес и ръж. Кръвта на врага се изпиваше.

Жените раждаха малко деца. В Олдорандо те съзряваха на седемгодишна възраст и остаряваха на двайсет. Дори когато се смееха и радваха, отвсякъде бяха сковани от мраз.

Първият Юли, леденото езеро, фагорите, ужасният студ, миналото — всичко беше като сън. Всички знаеха отделните части на легендите и често ги разказваха. Защото малобройната група хора, приютили се в Ембрудок, бяха ограничени в собственото си съществуване и това ограничение ги правеше свършено слепи. Когато достигнеха пубертетна възраст, зашиваха всеки един от тях в животински кожи — животните ги обгръщаха отвсякъде. Ала сънищата и миналото им, което бе като сън, ги даряваха с допълнително пространство и всички можеха да го обитават.

След погребението на Малкия Юли, сгушени в основата на кулата, където живееха Накри и Клилс, те отново се наслаждаваха на разказите за миналото, което бе като сън. За да придадат още повече живот на отминали събития или може би да се отдалечат от настоящето, пиеха рател, който слугите на Накри не преставаха да наливат. Рателът бе най-ценената течност в Ембрудок, след червената кръв, разбира се.

Погребението на Малкия Юли им даде възможност да разчупят еднообразното си всекидневие и да се пренесат във въображаемото.

Така че великата приказка за миналото — за двете племена и тяхното обединяване, дори за обединяването на мъжете и жените, се преразказваше отново и отново. Предаваше се от уста на уста като канчето с рател, един разказвач поемаше последната фраза на предишния и продължаваше, без да прави пауза.

Там бяха и децата на племето. С блестящи в опушената светлина очи те отпиваха рател от дървените канчета на родителите си. Приказката, в която се бяха заслушали, тъй като я чувстваха като лично своя, наричаха Великата приказка. На всяко празненство, независимо дали бе погребение или рожден ден, или пък в чест на Двойния залез, някой все ще извика в настъпващия мрак:

— А сега Великата приказка!

Описваше историята на тяхното минало, но и нещо много повече. Тя бе единственото изкуство, създадено от племето. Нямаха музика, нито живопис, нито литература и почти нищо изящно. Всичко, което бе съществувало, бе разрушено от студа. Ала им оставаше миналото, което бе като сън, и то бе оцеляло, за да бъде предавано от човек на човек.

Никой не слушаше с такова внимание като Лейнтал Ей, когато успяваше да остане буден. Една от темите на приказката беше обединението на двете племена. Добре го разбираше, тъй като разделението, прикрито с това обединение, в което племето трябваше да вярва като в религия, беше много отдавна част от живота на фамилията. Едва по-късно, когато порасна, откри, че никъде не съществува обединение, а само прикрити противоречия. Ала разказвачите в спарения салон в Лето деветнайсетото след Обединението щастливо се наговаряха да разказват Великата приказка като Приказка за обединението и успеха.

Това беше тяхното изкуство.

Разказвачите скачаха един след друг и декламираха своята част с различна убедителност. Първите разказваха за Великия Юли и за това как пристигнал от бялата пустош северно от Пановал при леденото езеро Дорзин. Но едно поколение дава предимство на следващото дори при разказване на легендите и скоро стана друг разказвач, за да каже за онези, не толкова могъщите, които последвали Юли. Това бе Рол

Сакил, акушерката, до нея седяха мъжът ѝ и красивата ѝ дъщеря Дол. Тя наблегна на по-солените случки от своята част на разказа, които бяха високо оценени от публиката.

Докато Лейнтал Ей дремеше на топло, Рол Сакил разказваше за Си, сина на Юли и Искадор. Си станал главен ловец на племето и всички се бояли от него, защото очите му забелязвали всичко. Взел си местна жена на име Крета, или според езика на племето ѝ — Кре Та Ден, която родила на Си син Орфик и дъщеря Ифилка. Орфик и Ифилка били буйни и силни в онези дни, когато било необичайно в семейството да оцелеят и двете деца. Ифилка отишла при Саргот, или Сар Гот Ден, който бил най-добрият ловец на милки, двуръката риба под леда на езерото Дорзин. Момичето можело да разбива леда с песента си. Ифилка родила син на Сар Гот, когото нарекли Дресил Ден — много известно име в легендите. Той станал баща на познатите вече братя Накри и Клилс. (Смях.) Дресил бил прачичото на Лейнтал Ей.

— О, колко те обичам, дете мое! — говорела Ифилка на детето си, като го милвала и му се усмихвала. Но това било времето, когато фагорските племена се скитали в шейни, теглени от кайдо по леда, и нападали човешките селища. Хубавата Ифилка и Сар Гот били убити по време на едно нападение, докато се опитвали да избягат от студените брегове на езерото. После някои укорявали Сар Гот за страхливостта му или пък че не е бил достатъчно бдителен.

Дресил, малкото сираче, отишло да живее при чичо си Орфик, който имал свой собствен син на име Юли. Макар че растял едър и силен, нарекли го Малкия Юли в памет на величието на своите предци. Дресил и Малкия Юли станали неразделни и такива си останали цял живот въпреки задаващите се изпитания. На младини и двамата били велики бойци и прелъстителни мъже, които съблазнявали жените на Ден и причинявали много беди заради насладите си. По този повод има няколко приказки, които щях да ви разкажа, ако тук не присъстваха някои хора. (Смях.)

Всички като един признавали, че братовчедите Дресил и Юли си приличат: и двамата имали силни тъмни лица, орлови носове, малки къдриви брадички и блестящи очи. И двамата били стегнати и стройни. И двамата носели еднакви кожи с украсени качулки. Враговете им

пророкували, че ще имат една и съща съдба, ала пророчествата не се сбъднали, както доказва и легендата.

Наистина старите хора, чиито дъщери били застрашени, предсказвали, че проклетата двойка ще свърши зле — и колкото по-скоро, толкова по-добре. Само че техните дъщери, които лягали и разтваряли крака в тъмнината, обзядени от любовниците си, знаели колко са надарени, колко се различават един от друг. Знаели, че по природа Дресил е страстен, а Юли — нежен като крило на птица и точно толкова деликатен.

На това място Лейнтал Ей се надигна. Сънено се питаше как старият му дядо, толкова прегърбен, толкова бавен, е бил способен да се занимава с момичета.

Друг продължи историята.

Старейшините и старият шаман на племето край езерото се събрали да решат как да накажат Дресил и Юли за тяхното сладострастие. От устата им излизала пяна от яд, тъй като в душата си таели завист. Други говорели благопристойно, защото, вече остарели, можели да си позволят единствено да бъдат благочестиви. (Разказвачът изрече простата мъдрост с нисък старчески глас, за да разсмее слушателите.)

Единодушно ги укорили. Макар редиците им да били оредели в резултат на болестите и набезите на фагорите и всеки ловец да бил нужен, старейшините решили, че Малкия Юли и Дресил трябва да бъдат изгонени от селището. Разбира се, не позволили на жените да се изкажат в защита на приятелите си.

Съобщили на Юли и Дресил. Те не виждали какво могат да направят, освен да си тръгнат. Докато събирали оръжието и багажа си, в лагера пристигнал полумъртъв трапер от друго племе, обитаващо източните брегове на езерото. Носел съобщение, че фагорите пак се приближават и този път били много повече. Убивали всеки човек, когото срещнали. Било по време на Двойния залез.

Ужасени, мъжете от племето спешно събрали жените и покъщината си и запалили домовете си. Тукатси тръгнали на юг. Юли

и Дресил поели с тях. Зад гърба си оставили пожарища, които издигали червени и черни завеси нагоре към небето, докато накрая езерото се изгубило от погледа им. Вървели по течението на река Ворал, пътували ден и нощ, тъй като през онзи период Фрейър светел през нощта. Най-добрите ловци водели и охранявали фланговете на движещата се маса хора, които дирели храна и безопасен път. Поради бедственото положение греховете на Юли и Дресил били опростени.

Групата се състояла от трийсет мъже, петима от които старейшини, двама и шест жени и десет деца под седемгодишна възраст, възрастта на пубертета. Возели и шейните си, теглени от асокини и кучета. Следвали ги многобройни домашни птици и кучета, някои наподобяващи вълци и чакали или кръстоска от двете; те често служели за забавление на децата, които си играели с тях като с малки кутрета. Пътуването продължило няколко дни. Времето било меко, макар че не срещнали много дивеч. Веднъж, когато Фрейър изгривал, двамина от ловците на име Баруин и Скелин, които били изпратени напред като разузнавачи, се върнали и съобщили, че пред тях има някакъв странен град.

— Там, където реката се слива със замръзнал поток, във въздуха изригва вода с невъобразим шум. А в небето са забили върхове огромни кули от камък.

Това било съобщението на Баруин, което всъщност е първото описание на Ембрудок.

Разказал, че каменните ни кули са построени в редици, украсени с пъстро оцветени черепи, за да отблъскват нежеланите посетители.

Стояли в плитка камениста долчинка и обсъждали какво да правят. Пристигнали още двамина ловци — влачели със себе си трапер. Уловили го, когато се връщал в Ембрудок. Хвърлили го на земята и го заритали. Той им казал, че в Ембрудок живее миролюбивото племе Ден.

Като чули, че наблизо има хора с името Ден, петимата старейшини тутакси заявили, че трябва да заобиколят града. Викнали им да млъкнат. По-младите искали веднага да нападнат — тогава биха били приети като равни от племето, техни далечни родственици. Жените се съгласили с радост, защото мислели, че ще им бъде приятно да живеят в каменни сгради.

Вълнението нараствало. Траперът бил пребит до смърт. Всички — мъже, жени и деца — потопили пръсти в кръвта му и пили от нея, за да победят, преди да се спусне нощта.

Трупът бил хвърлен на кучетата и птиците.

— Двамата с Дресил ще тръгнем напред, за да проучим разположението на града — обадил се Малкия Юли.

Той предизвикателно гледал останалите мъже. Те свели очи и не отвърнали нищо.

— Ние ще ви донесем победата. Но ако успеем, ще управляваме и повече няма да търпим глупостите на тези старци. Ако загубим, хвърлете труповете ни на дивите зверове.

— А после — подхвана следващият разказвач, за да продължи историята, — като чули смелото изказване на Малкия Юли, кучетата вдигнали глави от гощавката си и заръмжали одобрително.

Слушателите умислено се усмихнаха, припомнили си тази подробност от миналото, което бе като сън.

Историята стана по-напрегната. Слушателите по-рядко отпиваха от ратела, заслушани как Дресил и Малкия Юли планирали да завземат града. С тях тръгнали петима отбрани герои, чиито имена още се помнеха: Баруин, Скелин, Малдик, Куруейн и Големия Афардл, убит през същия онзи ден, и то от ръката на жена.

Другите останали по местата си, за да не ги издаде лаят на кучетата.

Отвъд ледената река нямало никакъв сняг. Растяла трева. Във въздуха бликала гореща вода и забулвала околностите с пара.

— Истина е — шушукаха си слушателите. — Все още е така, както казва.

Една жена водела черни космати прасета нагоре по пътеката. Две дечица играели голи в топлата вода. Нашествениците наблюдавали.

Видели каменните ни кули — здравите и разрушените, всички, подредени покрай улиците. И старата градска стена, превърнала се в отломки. Чудили се.

Дресил и Юли заобиколили Ембрудок. Видели кулите с наклонени чак догоре стени, така че стаята на последния етаж винаги да е по-малка от тези под нея. Забелязали, че държим животните си най-долу, за да се топлим — над насипа, за да не бъдат засегнати от Ворал, когато придойде. Видели и животинските черепи, ярко оцветени, обърнати с лице навън, за да плашат нежеланите гости. Винаги сме имали магьосница, нали, приятели? По онова време магьосница била Лойл Брай.

Е, братовчедите видели и двама възрастни часовои на върха на Голямата кула — точно където сме сега, приятели — и за нула време се промъкнали и очистили брадатите старци. Трябва да ви кажа, че доста кръв се проляла.

— Цветето — викна някой.

— О, да, цветето е важно. Спомнете си как хората от езерото пророкували, че братовчедите ще имат една и съща съдба. Когато Дресил се ухилил и казал: „Добре ще управляваме този град, братко“, Юли се загледал в малките цветенца с бледи листенца в краката си — вероятно скантиоми.

— Хубав климат — казал учудено той, откъснал цветето и го изял.

Когато за пръв път чули Час-свирача, тъй като тогава още не знаели за известния гейзер, те се изплашили. Съвзели се, разпределили силите си така, че да бъдат готови за часа, когато двата небесни Стража ще залязат и ловците на Ембрудок ще се завърнат по домовете си, носейки със себе си плячката от лова и всякакви неочаквани неща.

Тук Лейнтал Ей стана. В миналото, което бе като сън, е имало битки, за които сега някой щеше да разказва. Ала новият разказвач заяви:

— Приятели, всички ние имаме предци, участвали в последните битки, и те вече са в света на мъртвите. Говорим за загиналите преждевременно в тази битка. Достатъчно е да заявим, че храбро са се сражавали.

Но тъй като бе младеж, той не можа да се удържи и с горящи като въглени очи, без да ще, разказва вълнуващата част.

Простодушните и смели ловци били изненадани от стратегията на Юли. От върха на Кулата на билките внезапно лумнал огън и във вечерния въздух избуяли огромните цветя на пламъците. Ловците естествено закрещели тревожно, хвърлили оръжието си и се втурнали да спасяват града.

Върху им полетели копия и камъни от съседната кула. Въоръжените нашественици се появили от скривалищата си, с крясъци замервали с копията си незащитените тела. Нашите ловци падали в собствената си кръв, ала все пак успели да убият някои от враговете си.

В града ни имало повече въоръжени мъже, отколкото били преценили братовчедите. Това били храбрите членове на гилдиите. Прииждали от всички страни. Но нападателите се биели отчаяно и се криели във вече завладените къщи. Малките момчета също трябвало да се бият и сред тях са били и някои от вас, вече преминали първа младост.

Пожарът се прехвърлил върху съседните кули. Искрите хвърчали и съскали над главите на хората, отвявани от вятъра, сякаш щели да подпалят небето. По улиците и канавките продължавала кървавата сеч. Нашите жени взели мечовете от мъртвите, за да защитават живите.

Всички храбро се биели. Ала битката била спечелена от по-смелите и по-отчаяните — няма да говоря за водачите, които тогава се преселили в света на мъртвите, за да се присъединят към своите предци. Най-накрая защитниците на града захвърлили оръжието си и с виковете побягнали в сгъстяващата се тъмнина.

Кръвта на Дресил кипяла. Отмъстителна ярост свъсила веждите му. Бил видял до него да убиват Големия Афардл, при това в гръб, и то от жена.

— Това е била моята добра баба! — извика Аоз Рун и предизвика смях и веселие сред всички. — В нашата фамилия никога не е липсвала смелост. Ние сме от рода на Ембрудок, а не от Олдорандо.

Дресил бил неузнаваем в своята ярост. Лицето му почерняло. Заповядал на своите да претърсят Ембрудок и да убият всеки мъж.

Жените трябвало да се съберат точно в тази кула, приятели. Какъв ужасен ден е останал в летописите ни...

Ала победителите, водени от Юли, укротили насила Дресил и му казали, че повече убийства не са нужни. Убийствата са извор на горчивина. От утре всички трябва да заживеят в мир, племето да стане силно, иначе нямало да останат достатъчно хора за оцеляване.

Тези мъдри думи не означавали нищо за Дресил. Той се бил, докато Баруин не донесъл студена вода и я плиснал върху му. После Дресил паднал на земята като в несвяст и заспал съня на боец след бой — без сънища и видения.

Баруин казал на Юли:

— Поспи заедно с Дресил и останалите. Аз ще пазя, в случай че ни изненадат с контранападение.

Ала Малкия Юли не можел да заспи. Не казал нищо на Баруин, но бил ранен и главата му се маела. Усетил, че е близо до смъртта, и изпъзлял навън, за да умре под небето на Утра, където Фрейър вече се готвел да залезе, тъй като бил в третата си четвъртина. Тръгнал по главната улица, където тревата расте корава сред потоци от кал, и видял как някакво бездомно куче се влачи с пълен корем от трупа на един от приятелите му ловци. Облегнал се на една рушаща се стена, дишал тежко.

Срещу него бил храмът — така порутен, както и сега. Той се взрял неразбиращо в знаците, издялани върху камъка. Не забравяйте, че в онези дни, преди Лойл Брай да го цивилизова, Юли бил нещо като варварин. Пред входа се гонели плъхове. Юли тръгнал към храма, в ушите му бучало. В ръката си държал меч, който бил отнел от убития си противник — по-добро от всички оръжия, които бил притежавал някога, направено от хубав черен метал, тук, в нашите ковачници. Ритнал вратата, държейки меча си насочен напред.

Вътре риели с копита вързани дойни свине и кози. В онези дни там се складирали и инструментите, с които работели по полето. Юли се огледал и забелязал капак на пода, чул шушукане.

Хванал халката на капака и го повдигнал. В тъмнината под нозете му димяла лампа.

— Кое е там? — попитал мъжки глас и предполагам, че всички знаете на кого е принадлежал.

Бил Уол Ейн Ден, тогава Господар на Ембрудок, когото всички добре си спомняме. Можете да си го представите — висок и изправен, макар младостта му да била отлетяла, с дълги черни мустаци, ала без брада. Най-напред се забелязвали очите му, които биха могли да стреснат и най-храбрите, и изпитото му красиво лице, което навремето извиквало сълзи в женските очи. Провела се историческата среща между него, стария Господар, и Малкия Юли.

Пришелецът бавно слязъл по стълбата при него, сякаш го познавал отпреди. Вътре били и някои от майсторите. Те стояли с Господаря Уол Ейн, ала не посмели да промълвят и дума, докато Юли не слязъл долу, много блед, стиснал меч в ръка.

Господарят Уол Ейн казал:

— Щом си дивак, работата ти е да убиваш и най-добре е да се заловиш още сега. Заповядвам ти да убиеш първо мен.

— Какво друго заслужаваш, щом си се скрил в това мазе?

— Ние сме стари и безсилни в битките. Навремето не беше така.

Те се загледали втренчено. Никой не помръдвал.

Юли проговорил с огромно усилие, струвало му се, че гласът му идва някъде отдалеч.

— Вие, старци, защо оставихте този голям град тъй слабо защитен?

Господарят Уол Ейн отвърнал с присъщия си авторитетен глас:

— Не винаги е било така. В миналото ти и другарите ти щяхте да бъдете посрещнати по друг начин, както сте мизерно въоръжени. Преди много векове Ембрудок е била велика земя, простираше се до планините Кузинт, а на юг почти до морето. Тогава управлявал великият Крал Денис, ала нахлул студът и разрушил всичко, което той бил създал. Сега сме по-малобройни откогато и да било, тъй като миналата година, и то още в първата ѝ четвъртина, бяхме нападнати от белите фагори, които язدهа бързо като стрели върху гигантските си животни. Много от най-добрите ни воители, включително и синът ми, бяха убити, докато защитавах Ембрудок, и сега потъват към първичния камък.

Той въздъхнал и добавил:

— Може би си прочел какво е издялано върху камъка на тази сграда, ако можеш да четеш. Там пише: „Първо фагорите, после човеците.“ Именно заради тази легенда и по някои други причини

свещениците ни бяха убити още преди две поколения. Човеците трябва винаги да са първи. Чудя се дали някой ден пророчеството ще се сбъдне.

Малкия Юли слушал като в транс думите на Господаря. Когато се опитал да отговори, безкръвните му устни останали все тъй безмълвни и той усетил как силата изтича от вътрешността на тялото му.

Един от старците казал и с жалост, и със спотаен смях:

— Младежът е ранен.

Когато Юли пристъпил към тях, те отстъпили назад. Там имало нисък сводест вход, който водел към коридор, мъгляво осветен от процеждащата се през горните решетки светлина. Тъй като вече не бил в състояние да спре, той тръгнал по коридора, като влачел краката си. Нали познавате онова чувство, приятели, когато сте пияни, като сега например?

В коридора било влажно и топло. Усетил топлината по лицето си. От едната страна имало каменна стълба. Не можел да разбере къде се намира, сетивата му отказвали.

На стълбата се появила млада жена със свещ в ръка. Била похубава от небесата. Лицето ѝ заплувало пред погледа му.

— Била е баба ми! — извика Лейнтал Ей, целият треперещ от гордост. Той развълнувано слушаше и когато всички се засмяха, силно се смути.

По онова време дамата нямала никакво намерение да дарява някакъв Лейнтал Ей на света. Взираше се в Малкия Юли с див поглед и му казала нещо, което той не разбрал.

Опитал се да отговори. От гърлото му не излязъл звук. Коленете му се подгънали. Той се свлякъл на пода. После изгубил съзнание и всички помислили, че е мъртъв.

На това вълнуващо място разказвачът отстъпи думата на по-възрастен слушател, ловец, който не гледаше чак толкова драматично

на нещата.

В онзи ден Утра реши да спаси живота на Юли. Дресил взе нещата в свои ръце, докато братовчед му се възстановяваше от раните си. Вярвам, че Дресил се засрашил от жаждата си за кръв и вече се опитваше да се държи по-цивилизовано, намирайки се сред цивилизовани хора като нас. Може да си е спомнил добрината на своя баща Сар Гот и нежността на майка си Ифилка, убита от омразните фагори. Той се настани в Кулата на Праст, където по онова време складирахме солта, заживя на върха ѝ и заповядваше на останалите като истински господар, докато Юли лежеше на легло в ниската стая на долния етаж.

Навремето много хора, включително и аз, мразеха Дресил и се отнасяха с него като с нашественик. Мразехме да ни заповядват. Ала когато разбрахме какво възнамерява, ние започнахме да му помагаме, защото оценихме неоспоримите му качества. По онова време ние от Ембрудок бяхме деморализирани. Дресил ни върна бойния дух и създаде отбраната.

— Баща ми беше велик човек и аз ще се боря срещу всеки, който го хули — извика Накри, като скочи от мястото си и размаха юмруци така енергично, че брат му трябваше да го задържи, за да не падне по гръб.

— Никой не говори против Дресил. От върха на кулата си той наблюдаваше околностите на града, хълмовете на север, откъдето бе дошъл, гейзерите и горещите извори, тъй странни за него по онова време. Особено го поразяваше Час-свирачът, нашия величествен гейзер, който при всяко изригване свири като ураганен вятър.

Спомням си, че ме попита за гигантските цилиндри, както ги наричаше, разпръснати в околностите на града. Никога не бе виждал раджабарали. Изглеждаха му като кули на магьосник с плосък връх, изработени от странно дърво. Не беше глупав, но не разбра, че са дървета.

Дресил бе човек на действието, не на съзерцанието. Той разпореди къде да се настанят хората от леденото езеро и ги разпрати в различни кули. Прояви такава мъдрост, Накри, която всички ние трябва да следваме. Въпреки че мнозина тогава недоволстваха, Дресил се погрижи неговите хора да заживеят заедно с нашите. Битките бяха забранени и всичко се делеше поравно. Това разпореждане бе причина щастливо да се смесим едни с други.

Когато разквартируваше семействата, всичко се преброяваше. Той не можеше да пише, ала нашите майстори водеха сметките и му ги представяха. Старото племе наброяваше четирийсет и един мъже, четирийсет и пет жени и единайсет деца под седемгодишна възраст. Това правеше всичко деветдесет и осем души. Шейсет и един от езерото бяха оцелели след битката — ставахме общо сто петдесет и осем души. Населението се бе увеличило. Като момче се радвах, че наоколо отново ще закипи живот. Искам да кажа — след всичката смърт по време на битката.

Тогава заявих на Дресил:

— Тук, в Ембрудок ще ти хареса.

— Вече се нарича Олдорандо, момче — отвърна той. Още си спомням как ме изгледа.

— Да чуем още нещо за Юли — викна някой, рискувайки да предизвика гнева на Накри и Клилс. Ловецът приседна с пъшкане на пода и един по-млад мъж зае мястото му.

Малкия Юли бавно се възстановявал от раните си. Можел да върви само на къси разстояния, придружен от братовчед си, и да наблюдава територията, в която се озовали, за да разбере как най-добре би могло да се ловува и да се защитава градът.

Вечер разговаряли със стария Господар. Той се опитвал да ги запознае с историята на нашите земи, ала те не се интересували много. Говорил им за вековете история, преди да се спусне студът. Казал им, че навремето кулите били построени от печена глина и дърво, както строели първобитните хора през времето, когато климатът бил топъл. После камъкът изместил глината, но кулите запазили същия си вид. А

камъкът издържал много векове. Под земята имало много коридори, макар в по-добрите времена да били още повече.

Разказал им за мъката на Ембрудок, превърнал се в малко селце. Преди тук се издигал пищен град, чиито жители управлявали на хиляди мили наоколо. Хората разправяли, че през онези времена нямало фагори, от които да се страхуват.

А Юли и братовчед му Дресил се разхождали из стаята на стария Господар, слушали, мръщели се, спорели, ала винаги проявявали уважение към него. Питали го за гейзерите, чиито горещи извори ни дават топлина. Нашият стар Господар им разказал за Час-свирача, извор на непресъхваща вяра за нас.

Разказал им как Час-свирачът изсвирвал точно на всеки час открай време. Това е нашият часовник, нали така? Нямаме нужда от Стражите в небето.

Час-свирачът помага на властите да изготвят исторически документи — задължение на майсторите на гилдиите. Двамата братовчеди с удивление узнали как разделяме часа на четирийсет минути, а всяка минута на сто секунди, точно както денят съдържа двайсет и пет часа, а годината — четиристотин и осемдесет дни. Тези познания сме ги засмукали с майчиното мляко. Двамата трябвало да научат още, че годината била Осемнайсетата от Господарския календар — нашият Господар бил управлявал вече осемнайсет години. Край замръзналото езеро не съществували такива постижения на цивилизацията.

Забележете, че не казвам нищо лошо за двамата братовчеди. Макар да били варвари, те скоро схванали системата на производствените гилдии: седем гилдии, всяка отговаряща за изработката на различни неща, като най-добра била гилдията на металурзите и с гордост трябва да ви кажа, без да се хваля, че и аз принадлежа към нея. Ръководителите им по него време били членове на Господарския съвет, също както е и сега. Макар че според мен в съвета трябва да заседават двама членове на металурзите, тъй като ние сме най-важни и не допускаме грешки.

Сред шеги и смехове рателът отново пое от ръка на ръка, а една жена, надхвърлила средна възраст, продължи разказа.

Сега ще ви разкажа една история, много по-интересна от писането и отмерването на времето. Ще попитате какво станало с Малкия Юли, когато се оправил от раните си. Е, ще ви отговоря с няколко думи. Влюбил се, а това бе по-лошо от нанесените му рани, тъй като той, горкият, така и не можа да се съвземе от тази болест.

Старият ни Господар Уол Ейн постъпи мъдро: той пазеше дъщеря си далеч от бедите — горката галеница Лойл Брай Ден, която сега е потопена в дълбока скръб. Чакаше, докато се увери, че нашествениците не са чак толкова лоши. По него време Лойл Брай беше много красива, с хубава фигура, имаше си всичко, от което се интересуват мъжете, и вървеше като кралица, вие си я спомнете. И ето че един ден нашият господар я представи на Малкия Юли в стаята си.

Юли вече я бил виждал. В ужасната нощ на битката, когато, както всички чухте, едва не загинал от раните си. Да, това била чернооката красавица с изваяни бели скули и с устни като криле на птица, вече споменати от други. Беше най-красива от всички, тъй като мисля, че жените от замръзналото езеро нищо не струваха. Чертите ѝ бяха изваяни изящно върху кадифената кожа на лицето, а тези устни, тъй като са много фини, имаха цвета на бледа канела. Да си кажем правичката, и аз изглеждах долу-горе така като момиче.

Ето каква беше Лойл Брай, когато Юли я зърна за пръв път. Тя бе най-голямото чудо на града. Трудно момиче, израснало в самота — хората не я обичаха много, но аз я харесвах. Юли беше омагьосан от нея. Винаги търсеше случай да останат насаме — или навън, или още по-добре затворени двамата в нейната стая с порцелановия прозорец в Голямата кула, където живее до ден-днешен. Сякаш го бе хванала треска. В нейно присъствие не можеше да се владее. Когато бе до нея, той се перчеше, надуваше се, ругаеше и се държеше като истински глупак. На много мъже им се случва, ала не трае чак толкова дълго.

Що се отнася до Лойл Брай, тя седеше като малка кукла, гледаше го и се усмихваше с очи над високите си скули, отпуснала ръце в скута си. Окуражаваше го, разбира се, няма нужда да ви го казвам. Носеше дълга тежка роба, украсена с мъниста, а не кожи като останалите жени. Чух, че носела кожата си под нея. Ала робата ѝ бе наистина

необикновена, стигаше почти до земята. Бих искала и аз да имам такава...

Начинът, по който говореше, представлява смесица от поезия и загадки. При езерото Дорзин Юли никога не бил чувал такава нещo. Беше смаян. Започна още повече да се перчи. Разтягаше приказки за това какъв голям ловец е, когато тя каза — познавате музиката в гласа ѝ:

— Изживяваме живота си в различни видове тъмнина. Дали да ги пренебрегнем или да ги изучим?

Той само се опулил, а тя си седяла, красива в изящното си облекло. Върху него блестели мъниста, както вече ви казах, много хубави мъниста. Попитал я дали ѝ е тъмно в стаята. Тя му се присмяла.

— Къде, мислиш, се намира най-тъмното място във Вселената, Юли?

А той, горкият глупак, отвърнал:

— Чувал съм, че далечният Пановал е тъмен. Нашият пралядо, чието име нося, дошъл от Пановал, та той разказваше, че там било тъмно. Градът се намирал под планината, но аз не вярвам. Просто тогава така се е говорело.

Лойл Брай разглеждала пръстите на ръката си, които лежали като малки розови мъниста в скута на прелестната ѝ одежда.

— Мисля, че най-тъмното място се намира в умовете на хората.

Беше загубен. Тя го правеше на истински глупак. Е, нали трябва да мисля, какво говоря за мъртвите... Ала Малкия Юли все пак поомекна...

Тя го омая с романтичните си приказки. Знаете ли какво казвала обикновено?

— Помислял ли си някога, че знаем много повече, отколкото можем да изречем с думи?

А това е истина, нали?

— Копнея за някого — продължавала тя, — на когото бих могла да кажа всичко, някой, за когото разговорът да е море, в което той свободно плава. Тогава ще вдигна тъмното си платно...

Всъщност не знам какво точно му е казала.

А Юли лежал буден, държал се за раната си и кой знае за още какво, мислел за тази жена-магьосница, за красотата ѝ и за тревожестите ѝ думи: „някой, за когото разговорът да е море, в което

свободно да плава...“ Дори структурата на изреченията ѝ му се струвала само нейна и ничия друга. Копнеел да навлезе в морето и да заплава заедно с нея независимо от посоката.

— Я стига с твоите женски глупости! — викна Клилс и скочи на крака. — Тя му направила магия, така каза татко. Той ни разказа и за хубавите неща, които чичо Юли вършел отначало, преди тя да го изуми.

И той продължи разказа.

Малкия Юли разучил всеки сантиметър от Олдорандо, докато се възстановявал от раните си. Видял как е разположен: Голямата кула в единия край на главната улица и храмът в другия ѝ край. Между тях се намирали сградата на жените, домовете на ловците от едната страна, а от другата — кулите на гилдиите на производителите. По-нататък били развалините. Всичките ни кули имали централно отопление — каменните тръби отвеждали топлата вода от изворите до тях. Днес не бихме могли да построим и половината на това чудо.

Когато видял разположението на града, разбрал как да построи отбраната. С помощта на баща ми Юли планирал истински укрепления, за да спаси града от по-нататъшни нападения, особено от фагорите. Чували сте как всеки бил задължен да участва в издигането на вал с ров от външната страна и яка ограда на върха. Идеята била добра, макар да струвала доста пришки по ръцете на хората. Обучили редовни стражи и ги поставили в четирите ъгъла на града, където си стоят и сега. Това били дела, извършени от Юли и моя баща. На стражите дали рогове — да свирят при опасност от нападение. Абсолютно същите рогове се използват и днес.

И ловуването, и защитата — всичко било наред. Преди сливането на племената хората почти умирали от глад. След като затворили целия град, Дресил, моят баща, накарал ловците да отглеждат истински ловни кучета. Други псета не се допускали тук. Множеството ловни кучета били способни да носят дивеча и да тичат по-бързо от нас. Нямамо кой знае какъв успех, но трябва пак да опитаме.

Какво още? Увеличили състава на гилдиите. Бояджиите включвали и няколко деца измежду пришълците. Направени били нови чинии и канчета за всички от глина, която се намирала наоколо. Изковани били повече мечове. Всички били задължени да работят за общото благо. Никой не гладувал. Баща ми се трудел до пълно изтощение. А вие, пияници, трябваше да си спомните и за Дресил, не само за братовчед му. Беше много по-добър от него. Наистина беше.

Бедният Клилс се обля в сълзи. Някои закрещяха, други се смееха, трети се сбиха. Аоз Рун, залитащ от изпития рател, грабна Лейнтал Ей и Ойре и ги отнесе да спят на безопасно място.

Той хвърли премежен поглед на спокойните им лица, като се опитваше да мисли. Докато разказваха легендата за миналото, което бе като сън, те решиха съдбата на бъдещото управление в Олдорандо.

III СКОК ОТ КУЛАТА

На следващия ден след погребението на Малкия Юли и празненството по този случай всички трябваше да се върнат на работа както обикновено. Отминалата слава и неуспехи бяха временно забравени, може би с изключение на Лейнтал Ей и Лойланун. Лойл Брай непрекъснато им напомняше за миналото, защото когато не плачеше, тя обичаше да си спомня за щастливите дни от младостта си.

По стените на стаята ѝ все още висяха гоблени, изобразяващи сцени от миналото. Тръбите с топла вода продължаваха да гъргорят под подовете. Порцелановият прозорец продължаваше да блести. Това все още бе място, изпълнено с благовонни масла, пудри и парфюми. Ала Юли го нямаше вече, а Лойл Брай бе изнемоощяла от старост. Молци бяха нападнали гоблените. Внукът ѝ растеше.

Но преди да дойде времето на Лейнтал Ей — в дните, когато взаимната любов между баба му и дядо му процъфтяваше, се случи нещо на пръв поглед съвсем обикновено, но резултатите му оставиха съкрушителна следа върху Лейнтал Ей и върху целия Ембрудок: умря един фагор.

Когато се съвзе от раните си, Малкия Юли взе Лойл Брай за жена. Голяма церемония отбеляза огромната промяна, настъпила в Ембрудок, тъй като съюзът между двамата млади символично обединяваше двете племена. Постигнато беше съгласие Олдорандо да бъде управляван от триумвират: стария Уол Ейн, Юли и Дресил. Управлението се оказа удачно, защото всички трябваше здраво да се трудят, за да оцелеят.

Дресил работеше неуморно. Взе за жена слабо момиче с мелодичен глас и ленив поглед, чийто баща ковеше мечове. Казваше се Длай Хойн Ден. Разказвачите изобщо не споменаха, че Дресил скоро се разочарова, нито пък че беше привлечен от нея отчасти защото беше хубава, ала обикновена жена от новото племе, с което искаше да се слее, тъй като за разлика от братовчед си Юли той виждаше в

колективизма начин на оцеляване. Никога не работеше само за себе си. До известна степен това се отнасяше и за Длай Хойн.

Тя роди две момчета — Накри и година по-късно Клилс. Макар да не разполагаше с много време, Дресил даваше мило и драго за синовете си, обливаше ги със сантименталната любов, която поради смъртта на родителите му, Ифилка и Сар Гот, винаги му бе липсвала. Той възпита у децата и техните приятели уважение към легендите, свързани с прапрадядо им Юли, свещеник от Пановал, разгромил богове, чиито имена вече никой не си спомняше. Длай Хойн само ги научи да четат и нищо повече. Под грижите на баща си двете момчета станаха добри ловци. Домът им бе винаги пълен с тревожен шум. За щастие любящият им баща не забелязваше някои черти от характерите им — особено клоунските маниери на Накри.

Сякаш да опровергае онези, които вярваха в пророкуването, че двамата братовчеди ще имат една и съща съдба, Малкия Юли се вгълби вътрешно толкова, колкото Дресил се бе отдал на общността.

Под влиянието на Лойл Брай характерът на Юли стана по-мек и той ходеше на лов все по-рядко. Усещаше неприязънта на общността към Лойл Брай, към екзотичните ѝ идеи и се отчужди от хората. Седеше в Голямата кула и оставяше бурите да бушуват навън. Жена му и старият ѝ баща го учеха на много тайнствени неща — и за отминалия, и за подземния свят.

И стана така, че Малкия Юли наистина навлезе в онова море, където черното платно на Лойл Брай се носеше на свобода, далеч от сушата.

Като заговорихме за подземния свят, един ден във втората четвъртина на годината, Лойл Брай каза на Малкия Юли, като го гледаше с блестящите си очи:

— Прекрасни мой, в себе си ти общуваш с родителите си. Понякога ги виждаш така ясно, сякаш още обитават земята. Въображението ти притежава силата да извика забравената светлина, в която са се движели. И все пак тук, в нашата империя, ние имаме начин да общуваме пряко с онези, които отдавна са си отишли от нас. Те все още живеят, потънали в подземния свят към първичния камък, и

ние ги достигаме, тъй както рибата се стрелка към дъното, за да се нахрани.

В отговор той измърмори:

— Бих искал да разговарям с баща си Орфик, вече съм достатъчно поумнял, за да го сторя. Ще му кажа за теб.

— Ние също ценим чудесните си родители и техните родители, които са били силни като великани. Нали виждаш каменните кули, които обитаваме? Ние не можем да ги построим, ала нашите родители са могли. Нали виждаш как бликащата вода е отведена по тръби, за да топли кулите ни? Ние не можем да достигнем това умение, а родителите ни са могли. Макар невидими за очите ни, те все още съществуват като шепнещи и наставляващи.

— Научи ме на тези неща, Лойл Брай.

— Защото си мой любим и сърцето ми примира от удоволствие, когато се слея с плътта ти, ще те науча да разговаряш направо с баща си и чрез него с цялото племе, съществувало някога.

— Възможно ли е да разговарям и с прапрадядо си, Юли от Пановал?

— Любими мой, нашите две племена ще се слоят чрез нашите деца, както стана с децата на Дресил. Ще се научиш да разговаряш с Юли и ще добавиш неговата мъдрост към твоята собствена. Ти си велика личност, любов моя, не обикновен член от племето като нещастните глупаци отвън. Като говориш с, Юли, ще станеш още по-велик.

Лойл Брай хранеше голяма обич към Малкия Юли, защото имаше нужда от човек, когото да дари с такава любов, ала въпреки това чувстваше, че той ще бъде повлиян от силата ѝ още повече, ако го научи на езотеричното изкуство. Защитена от Юли, тя би могла да остане в разточителното си безделие, както преди нашествието.

Малкия Юли обичаше безумно своята ленива и интелигентна жена, ала разбираше, че по този начин тя може да го обвърже яко към себе си, и реши да научи от нея всичко, което може, без да бъде измамен. Обаче разликата в темпераментите и в положението им го правеше податлив дори и на измама.

Лойл Брай повика една учена старица и един учен старец. С тяхна помощ изучи Юли на изкуството да общува с баща си. Той изцяло изостави лова, за да може да размишлява — Баруин и

останалите ги снабдяваха с храна. Юли започна да упражнява изпадането му в паук и се опитваше да се свърже с духа на баща си Орфик и чрез него да общува с наставляващите, духовете-предци, потънали през подземния свят към първичния камък, от който е произлязъл светът.

По онова време Юли рядко напускаше дома си. Подобно поведение недостойно за мъж беше загадка за Олдорандо.

Като момиче Лойл Брай дълго скиташе из околностите на Ембрудок, както щеше да прави и внукът ѝ Лейнтал Ей. Тя искаше Юли сам да види редицата от камъни, отбелязващи земните октави.

Лойл Брай нае един сивокос, приличащ на ястреб човек на име Асур Тал Ден, дядо на Шей Тал, която по-късно играе важна роля в нашия разказ, и му нареди да заведе Юли на североизток от Олдорандо. Веднъж бе останала там да наблюдава как денят се превръща в сумрак, а сумракът бързо става на нощ. Усети пулса на света да преминава през тялото ѝ.

И така, Асур Тал и Юли тръгнаха пеша през един по-мек ден. Бе ранна зима, когато Баталикс изгрява на югоизток и свети самичък по-малко от час, като интервалът от ден на ден намалява, преди да изгрее другият небесен страж. Духаше вятър, ала небето бе ясно като излъскана мед. Макар Асур Тал да бе вече стар и доста прегърбен, той измина разстоянието по-лесно от Юли, който бе загубил навика да върви. Накара младежа да не обръща внимание на вълците в далечината и да научи всичко, свързано с езотеричното изкуство. Показа му каменни колони, подобни на онези, които се намираха край езерото Дорзин. Стълбовете се издигаха самотни в необитаеми места и всеки един бе белязан със знака на колелото с вписаното кръгче по средата и двете вълнообразни линии, свързващи двете окръжности. Старецът обясни значението им с напевен глас.

Според него това бил символът, на силата, която произлиза от центъра и отива към периферията, както силата се предава от предците на поколенията, или от наставляващите през шепнеците към живите. Стълбовете отбелязвали земните октави. Всеки мъж или жена били родени върху някоя от тях. Силата на земните октави се променяла съобразно със сезоните и определяла дали детето ще е момче или

момиче. Те били разпилени навсякъде, докато стигнат до далечното море. Хората живеели най-щастливо, когато били в съгласие със своите земни октави.

Само ако бъдели погребани върху истинската си земна октава, тогава духът можел да се надява, че ще общува с живите си деца. А пък те, когато дойдело времето за тяхното пътуване към подземния свят, също трябвало да бъдат погребани върху съответната земна октава.

Старият Асур Тал протегна ръка и като със сатър отсече хълмовете от долините пред себе си.

— Помни това просто правило и ще можеш да се свържеш с баща си. Изреченото отслабва, както ехото заглъхва в планинските долини, от едно изгубено поколение към друго, през цялото царство на мъртвите, които са повече от живите, както въшките са повече от хората.

Малкия Юли гледаше голите планини, когато внезапно в душата му се надигна силно отвращение срещу това учение. Досега се интересуваше единствено от живите и се чувстваше свободен.

— Тази работа с общуването с мъртвите... — проточи тежко той. — Живите не бива да пресичат пътищата си с мъртвите. Нашето място е тук, нашият път е в този свят.

Старецът се изкикоти, фамилиарно хвана кожения ръкав на Юли и посочи надолу.

— Може и така да мислиш. За нещастие съществуването ни е определено така, че нашето място е и тук, и долу под земята. Трябва да се научим да използваме шепнещите, тъй както използваме животните — за нашето благо.

— Мъртвите трябва да останат на своите места.

— Е, добре... Колкото до това, и ти ще бъдеш мъртъв някой ден. Освен това господарката Лойл Брай желае да научиш тези неща, нали?

На Юли му се прииска да изкрещи:

— Мразя мъртвите и не желая нищо от тях!

Ала преглътна думите си и не каза нищо. И така загуби себе си.

Въпреки че се научи да изпълнява ритуалите за общуване с баща си, Малкия Юли никога не можа да разговаря с него, още по-малко с

първия Юли. Мъртвите не му отговаряха. Лойл Брай обясни това с факта, че вероятно родителите му не са били погребани в своите земни октави. Никой не разбираше напълно тайнствата на подземния свят. Когато се опитваше да разбере нещо повече, той попадеше още по-силно под влиянието на жена си.

През всичкото това време Дресил работеше за общността, като се съветваше със стария Господар. Той продължаваше да обича Юли, дори караше синовете си да изучат някои от премъдростите, които странната им леля с готовност им наливаше в главите. Ала никога не им разрешаваше да остават дълго при нея, за да не ги омагьоса.

Две години след като на Дресил се роди Накри, Лойл Брай дари Малкия Юли с дъщеря. Наречекоха я Лойланун. С помощта на акушерка тя се роди в кулата под порцелановия прозорец.

Юли и Лойл Брай дариха дъщеря си със специален подарък. Дадоха ѝ, а чрез нея на целия Олдорандо, календар.

Поради разцеплението през вековете Ембрудок нямаше само един календар. От трите предишни най-известен беше така нареченият Господарски календар. Той просто отчиташе годините от възкачването на власт на последния Господар. Другите два бяха отхвърлени като стари, а единия, Ансипиталния, считаха за доста зловец. Изоставиха го по тази причина и по същата причина бе останал жив завинаги.

По старите календари рождената година на Лойланун бе съответно 21, 343 и 423. Сега годината на раждането ѝ бе провъзгласена като Година трета след Обединението. Оттук насетне датите щяха да се отбелязват по годините, изминали след обединението на Ембрудок и Олдорандо.

Населението прие подаръка със същия стоицизъм, с който посрещна новината за скитащите се из околностите ансипитални мародери.

Веднъж, когато Баталикс изгряваше зад хоризонта, когато облаците бяха гъсти като слуз и мраз бе сковал древните постройки на града, от източната кула проехтяха звуците на стражевите рогове. Хората тутакси се разтичаха с викове. Дресил нареди жените да бъдат заключени в женската кула, където много от тях вече бяха започнали работа. Събра мъжете, въоръжени, на барикадите. Малките му синове

застанаха разтреперени до него и се загледаха към изгряващото слънце.

На фона на светлия от зазоряването хоризонт се появиха рога.

Фагорите яростно нападаха. Двама от тях язدهа кайдо, техните специални животни — рогати зверове с гъста и твърда червена козина, която устояваше на всякакъв студ.

Докато нападаха барикадите, Дресил заповяда на един от хората си да изпуснат малкия бент, който бяха построили преди това при горещ извор. Фагорите изключително мразеха водата. Върху им се изсипа бликналият горещ потоп, стана наводнение, водата ги заля до коленете и причини ужасно объркване сред редиците им. Някои ловци рипнаха да се възползват от предимството.

Едното кайдо падна в жълтата кал и зарита с копита, докато не бе убито от точно насочено в сърцето копие. Обзет от паника, другият фагор скочи високо с рогатия си кон и се прехвърли отвъд ограждението. Това бе легендарният скок, който твърде малко хора бяха наблюдавали досега. Животното се озова сред войните на Олдорандо.

Те пребиха кайдото до смърт и плениха ездача му. Много други зверове бяха ранени с камъни. Най-последно нападателите отстъпиха, а защитниците бяха дали само една жертва. Всички бяха изтощени до смърт. Някои се хвърляха в горещите извори, за да възстановят силите си.

— Това е огромна победа на обединените ни действия — заяви Дресил. Той ходеше възбуден, тържествуващо свъсил вежди, като викаше на всички, че сега вече са едно племе и обединението им е скрепено с кръв. Оттук насетне всички трябва да работят за общото благо, за благоденствието на всеки един от племето. Жените се събраха да го слушат и си шушукаха, докато мъжете лежаха на земята, за да се съвземат. Това бе Година шеста.

Месото на кайдото беше вкусно. Дресил нареди да се проведе тържествена гощавка, която щеше да започне при залеза на двете небесни светила. Кайдото бе сварено в бликащите от земята води, после го опекоха на огънове, които запалиха на площада. Раздадоха овесено вино и рател да отпразнуват победата.

Дресил произнесе реч, същото стори и старият Господар Уол Ейн. Пяха се песни. Мъжете, отговорни за слугите, доведоха пленения

фагор.

Никой присъстващ на тази вечер от Година шеста нямаше причина за лоши предчувствия. Човеците отново бяха победили легендарните си врагове и всички искаха да отпразнуват случая. Празненствата щяха да включват и погубването на техния пленник.

Жителите на Олдорандо изобщо не можеха да знаят колко особено положение заемаше пленникът сред себеподобните си, нито пък че смъртта му щеше да отекне през годините, а над главите им и над главите на поколенията щеше да се излее ужасно отмъщение.

Когато чудовището се изправи сред тях и ги загледа с огромните си алени очи, всички замлъкнаха. Ръцете му бяха завързани зад гърба с кожено въже. Вроговените стъпала неуморно риеха земята. Изглеждаше грамаден в сгъстяващата се тъмнина — вампир от нощни кошмари, създание от ужасни съновидения в полумрака. Бе обвит в рунтава бяла козина, оцапана с кал и кръв. Застанал предизвикателно пред пленилите го хора, издаваше тежка миризма, костеливата му глава с двата дълги рога бе източена напред между раменете му. Дебелият му бял език се пъхаше в ноздрите му — най-напред в едната, после в другата.

Звярът носеше странен костюм. Широк пояс, изработен от кожа, обгръщаше туловището му; от шпорите на глезените и китките му стърчаха остриета. Елегантно наострените рога бяха обковани в метал. Върху гигантския му череп те приличаха на шлем, а от челото между веждите му стърчеше двузъбец, извиваше се зад ушите и беше сложно стегнат под челюстта, обгръщайки дългокостите му страни.

Баруин излезе напред:

— Видяхте ли какво постигнахме с общи усилия? Пленихме водач. Съдейки по украшенията на главата му, този звяр трябва да командва цяло племе. Добре го огледайте вие, младежи, които никога не сте виждали отблизо косматко, тъй като те са наши традиционни врагове и денем, и нощем.

Мнозина от младите ловци пристъпиха напред и подръпнаха сплъстената му козина. Той остана неподвижен и издаде дълга пръдня, която прозвуча като немоцна гръмотевица. Те хукнаха изплашени назад.

— Тези зверове организират стадата си в племена — обясни Дресил. — Повечето говорят олонецки. Поробват човеци и са

достатъчно диви, за да изяждат пленниците си. Като водач той разбира всичко, което говорим. Нали разбираш? — И го халоса по грубите рамене.

Чудовището го гледаше студено.

Старият Господар застанал до Дресил, заговори:

— Мъжките фагори се наричат сталуни, а женските — гилоти или филоки, това знам. И женските, и мъжките участват заедно в нападения и заедно се бият. Те са създания на леда и мрака. Вашият велик праядо ви е предупредил за тях. Те носят болести и смърт.

Тогава фагорът заговори на олонецки с хриптящ гъгнец глас:

— Вие, безполезни синове на Фрейър, всички ще се разкапете преди последната буря! Този свят, този град принадлежат на нас, ансипиталите.

Жените се изплашиха. Замятаха камъни по злото същество, което говореше сред тях, и закрепяха:

— Убийте го! Убийте го!

Дресил вдигна ръка.

— Закарайте го до върха на Кулата на билките, приятели! Закарайте го догоре и го хвърлете оттам.

— Да, да — зареваха те и тутакси по-храбрите ловци се втурнаха, хванаха огромното дърпащо се животно и с всички сила го заблъскаха към близката сграда. Настана огромно оживление и радост, децата тичаха с викове около възрастните.

Сред тях бяха и двамата синове на Дресил — Накри и Клилс, и двамата едва проходили. Тъй като бяха много малки, те можеха да се промъкват между краката на млатещите звяра хора и така стигнаха до десния крак на фагора, издигащ се като космат стълб пред очите им.

— Ти го пипни.

— Не, ти.

— Не смееш, страхливецо.

— И ти си страхливец!

Те протегнаха топчестите си пръстчета и докоснаха крака едновременно.

Под руното козина се движеше тежка мускулна маса. Кракът се повдигна и трипръстото ходило тупна в калта.

Въпреки че чудовищните създания можеха да се оправят с олонецкия език, те далеч не приличаха на човеци. Мисълта в главата

им протичаше нелогично. Старите ловци знаеха, че в бъчвообразните им туловища червата се намираха над белите дробове. По механичната им походка личеше как различно бяха свързани крайниците им — там, където трябваше да има лакът и коляно, фагорите прегъваха долните части на ръцете и краката си под най-невъзможни ъгли. Само това бе достатъчно, за да всее ужас в душите на малките момчета.

За миг те осъществиха допир с непознатото. Дръпнаха ръцете си, като да се бяха опарили — всъщност температурата на ансипиталите бе по-ниска от човешката, — и си размениха ужасени погледи.

После избухнаха във викове от страх. Длай Хойн взе момченцата в прегръдките си. В това време Дресил и останалите бяха отвели чудовището.

Въпреки че огромното животно се бореше да се освободи от въжетата, хората го натикаха насила да влезе в кулата. Оживената тълпа от площада чуваше шумовете отвътре, които се местеха нагоре към върха на сградата. Когато първият ловец се появи на покрива, в задимения въздух се издигна радостен възглас. А трупът на кайдото се печеше зад тях и никой не го наглеждаше, ароматът му се смесваше с дима на горящи дърва и се носеше над площада, изпълнен с вдигнати нагоре лица. Втори възглас, по-висок от първия, отбеляза появата на фагора на покрива. Силуетът му се открояваше черен на фона на небето.

— Хвърли го долу! — крещеше тълпата, обединена в своята омраза.

Чудовищният водач се бореше с блъскащите го хора. Когато започнаха да го ръгат с ками, той заръмжа. После, сякаш разбрал, че играта свърши, скочи на парапета и остана така, втрещен в блъскащата се тълпа под него.

В последен изблик на ярост той разкъса въжетата си. Спусна се с прострени напред ръце, направи огромен скок и се отлепи от кулата. Тълпата не успя да се разпръсне навреме. Огромното туловище падна и смаза трима души под себе си — мъж, жена и дете. Детето почина веднага. От устата на останалите се изтръгна вик на ужас и отчаяние.

Дори тогава огромното животно още не бе мъртво. Изправи се на клатушкащите се крака, за да посрещне насоченото оръжие на ловците. Остриетата го промушиха през гъстата козина и твърдата

плът. Чудовището продължаваше да се бори, докато жълтата му пихтиеста кръв потече по утъпканата от хората земя.

От известно време климатът показваше острите си зъби на човечеството. Мразовитият вятър проникваше през всеки лошо направен шев по дрехите на хората.

Двете небесни светила Фрейър и Баталикс вървяха по пътя си и изпълняваха задълженията си, а Час-свирачът продължаваше да свисти.

Половин година небесните стражи бдяха заедно над тях. После часовете на залеза им се раздалечиха, докато постепенно Фрейър завладя небето през деня, а Баталикс — през нощта. По онова време нощта рядко приличаше на нощ, а на деня не достигаше светлина, за да бъде наричан с право ден. След това небесните стражи отново се помиряваха: дните ставаха доста по-светли с две светила, а нощите — катраненочерни.

През една нощ, когато само студените звезди светеха над Олдорандо, когато студът и мракът бяха невъобразимо жестоки, старият господар Уол Ейн Ден издъхна. Спусна се в подземния свят, за да се превърне и той в шепнещ и да потъне до първичния камък.

Измина една година, после още една. Израсна ново поколение, остаря още едно. Броят на жителите бавно се увеличаваше под мирното управление на Дресил, а слънцата неизменно изпълняваха функциите си над главите им.

Въпреки че дискът на Баталикс бе по-голям, Фрейър винаги бе по-светъл и по-топъл. Баталикс бе старо светило, а Фрейър — млад и прелъстителен. Никой не можеше да се закълне, че Фрейър увеличава диска си, ала така разказваха легендите. Човечеството оцеля — в страдание или щастие, поколенията се раждаха и умираха и живееха с надеждата, че Утра ще удържи победа в света над тях и ще подкрепи Фрейър.

В тези легенди се съдържаеше истина, както луковицата съдържа в себе си самото цвете. Така че хората знаеха, без да знаят, че знаят.

Що се отнася до многобройните, ала ограничени по вид и порода животни и птици, сетивата им бяха по-силно свързани с магнетичните колебания на планетата, отколкото човешките. Те също знаеха, без да

знаят, че знаят. Усетът им подсказваше, че вече е в ход неизбежната промяна — надигаше се изпод земята, проникваше в кръвта по вените, във въздуха, в стратосферата и във всичко, което се съдържаше в биосферата.

Над стратосферата се носеше малък свят, построен от метал, извлечен от богатите пространства сред звездите. От повърхността на Хеликония този свят се забелязваше в нощното небе като обикновена звезда, която бавно се носи в небесата.

Това беше земната наблюдателна станция „Авернус“.

Бинарната система на Фрейър и придружителя му Баталикс бе внимателно наблюдавана от „Авернус“. Фамилиите на борда на станцията проявяваха особен интерес към Хеликония и това продължаваше повече от една от нейните бавни големи години около Фрейър, или звездата А, както го наричаха на борда на станцията.

Хеликония представляваше изключителен интерес за хората от Земята, особено през този период. Планетата се въртеше около Баталикс — звездата Б, както го знаеха на борда на станцията. И слънцето, и неговата планета бяха започнали да ускоряват движението по орбитите си. Те се намираха все още на около шестстотин пъти по-голямо разстояние от Фрейър, отколкото се намираше Земята от Слънцето. Ала седмица след седмица разстоянието се стопяваше.

Планетата сега беше няколко века след апастрона, най-студената част на своята орбита. В наблюдателната станция се долавяше нов дух на оживление — всеки разбираше какво означава повишаващата се благоприятна температурна разлика.

IV

БЛАГОПРИЯТНИ ТЕМПЕРАТУРНИ РАЗЛИКИ

Децата или следват родителите си, или не. Лейнтал Ей израсна със съзнанието, че майка му е тиха жена, отдадена на същото научно усамотение като майка ѝ и баща ѝ. Ала преди животът да я победи, Лойланун не се държеше винаги по този начин.

Като малка тя отхвърли обучението на Лойл Брай и Малкия Юли. Крещеше им и ги убеждаваше, че ненавижда задушната атмосфера на стаята им, която те пък с течение на годините все по-често отказваха да напускат. След яростна кавга тя избяга и отиде да живее при роднини в друга кула.

В селището имаше много работа. Лойланун се специализира в меленето на брашно и в щавенето. Веднъж, когато изработваше чифт ловни ботуши, тя се запозна с бъдещия им собственик и се влюби в него. Едва бе навлязла в пубертета. За пръв път усети света и мамещата му красота. Стана жена на ловеца. Можеше да даде живота си за него.

Навиците в Олдорандо се променяха. Ловецът взе Лойланун със себе си на лов за елени. Навремето Дресил нямаше никога да разреши на жените да тичат заедно с мъжете, ала колкото повече остаряваше, толкова по-слабо откликваха гражданите на неговите заповеди. В тясното дефиле ловците на елени се срещнаха с един стънджбег. Пред очите на Лойланун любимият ѝ бе прегазен и прободен от рога на животното. Издъхна, преди да стигне до дома.

Лойланун се завърна при родителите си с разбито сърце. Те я приеха, тихо я приласкаха. Когато веднъж си почиваше в ароматните сенки, усети, че в утробата ѝ се движи живот. Бе забременяла. Спомни си радостта от това усещане, когато времето дойде и тя роди момченце. Нарече го Лейнтал Ей, а родителите ѝ приеха и него тихо и съвсем естествено. Беше пролетта на Година 13 след Обединението, или 31 по стария календар на Господарските години.

— Ще израсне в един по-добър свят — каза Лойл Брай на дъщеря си, като гледаше бебето с блестящи очи. — Според историята

ще дойде време, когато раджабаралите ще се отворят и въздухът ще се сгрее от топлината на земята. Ще има храна в изобилие, снегът ще изчезне, хората ще бъдат съвсем открити един към друг. Как копнеех за това време на младини! Лейнтал Ей може да го дочака. Много исках да е момиче — те чувстват и виждат повече от момчетата.

Детето обичаше да наблюдава порцелановия прозорец на баба си. Беше единствен в Олдорандо, макар Малкия Юли да твърдеше, че навремето имало много, ала се счупили. Година след година дядото и бабата на Лейнтал Ей бяха вдигали очи от старинните си документи, за да гледат как прозорецът става розов, после оранжев и кървавочервен от залеза, когато Фрейър или Баталикс се спускаха в огненото зарево. Цветовете щяха да изчезнат. Нощ щеше да покрие в черно порцелановия прозорец.

Навремето долиташе Вестител и пърхаше около кулите на Олдорандо — същото видение, което Юли бе видял за пръв път, когато заедно с баща си прекосяваха бялата пустош.

Вестителят идваше само през нощта. Искри като пера ще запламтят зад порцелановия прозорец, а там ще бъде Вестителят, бавно кръжащ и махащ с единственото си крило. Дали беше крило? Когато хората се втурваха да го видят, силуетът му бе объркващ и неясен.

Вестителят пораждаше странни мисли у хората. Юли и Лойл Брай ще легнат върху постелките си от кожи и ще почувстват, че мислите в главите им оживяват в един и същ миг. Спомняха си отдавна забравени сцени и картини, които никога не бяха виждали. Лойл Брай често се разплакваше и криеше очи в дланите си. Казваше, че се чувства тъй, сякаш общува с десетина покойници едновременно. След това ѝ се дощяваше да изживее неочакваните сцени още веднъж, ала отлетели, те не се завръщаха — смущаващата им красота се разпръскваше и изчезваше като аромат.

Вестителят отплава. Никой не знаеше кога ще дойде и кога ще си отиде.

Обикновено обитаваше горните слоеве на тропосферата. От време на време електрическото налягане го притискаше и го караше да се приближи към повърхността на планетата. Невронните електрически импулси в мозъка на хора и животни го привличаха за кратко, караха го да поспре и да покръжи, сякаш и той бе създание с

интелект. После се издигаше и отново изчезваше. Вестителят можеше да плава във всички посоки — напред, нагоре, да се носи заедно с магнитните течения, да циркулира, без да се нуждае от почивка, и това зависеше от местните капризи на гигантските магнитни бури в Хеликонийската система.

И все пак те не бяха вечни. Защото електрическите образувания, наречени от човеците Вестител, не бяха гъвкави, не можеха да се приспособят към промените и бяха уязвими.

Температурите в тропическия континент Кампанлат непрекъснато се променяха. В един мек летен ден, докато Лойланун разсеяно си играеше с малкия си син, температурата на повърхността на земята в Олдорандо се повиши с няколко градуса над нулата. Малко по на север, до езерото Дорзин, тя беше десет градуса под нулата. През лятото, когато небесните Стражи си вършеха работата и ден, и нощ, в покритите места почвата не замръзваше и хората отглеждаха житни култури.

На три хиляди мили от Олдорандо, в Нктрик, дневните температури се движеха в диапазон от минус дванайсет по Целзий до минус сто и петдесет градуса — близо до температурата, при която криптонът се превръща в течност.

Промяната отначало не се проявяваше и за нея използваха термина латентна промяна. Последниците идваха бързо, тъй като температурните разлики в горните слоеве на атмосферата отговаряха на повишената радиация на Фрейър. Процесът бе постоянен, ала скокообразен. Веднъж дори земната наблюдателна станция „Авернус“ измери дванайсетградусово повишение на температурата на екваториална височина 16,6 мили в течение само на един час.

При това затопляне циркулацията в стратосферата рязко се засили и планетата бе обхваната от мощни бури. Над Нктрик бяха забелязани потоци, като реактивни струи, носещи се със скорост над двеста седемдесет и пет мили в час.

Внезапно Вестителите се изгубиха. Съвсем.

Началото на онова, което за хора и животни трябваше да донесе съживяване, се оказа катастрофално за Полъха. Условиата, които ги бяха създали, изчезнаха за година-година и половина. Вихрите,

създадени от пиезоелектричен прах и натоварени с електрическа енергия частици, бяха твърде слаби, за да устоят на една по-динамична система. Вестителите изчезнаха, като оставиха след себе си краткотрайни следи от искри в разреждения въздух в горните слоеве на атмосферата.

Юли и Лойл Брай напразно се вглеждаха за Вестител. Лейнтал Ей скоро забрави, че го е виждал.

Фагори на групи се появяваха под зеленикавото небе, често срещано в тези височини, където небесните Стражи — когато не бяха обвити в облаци — изпращаха лъчите си през множество ледени кристали. Фагорите — и сталуни, и гилоти, бързаха да се подредят, движейки се с нечовешката си походка. Върху раменете на мнозина бяха накацали птици или кръжаха над главите им. Птиците и фагорите бяха бели, теренът беше бял или кафяв, на места изсушен до черно, небето зад тях — сиво-зеленикаво. Съществата се подредиха в една редица срещу ледника Хригт.

На едно място ледникът бе разделен от скален масив, който като адски замък бе устоял векове на обсадата. Ледът бе рязал стените му, ала той бе оцелял и издигаше неравните си кули към небето. Там, където падаше ледената река, се простираше покрито с фирн плато. На това място бе застанал двурогиат вожд, неподвижен като статуя, докато кохортите на похода се събираха.

Именно частите на кзаните на Храстипрт първи решиха да посеят разруха сред синовете на Фрейър, населяващи далечните равнини. Младият вожд бе Хр-Брал Ипрт. Той щеше да води похода. Далечните синове бяха унищожили неговия дядо, Великия кзан Хр-Трик Храст. Легионите щяха да се отправят напред, за да търсят отмъщение под ръководството на Хр-Брал Ипрт.

Защото тъкмо под ръководството на Хр-Брал Ипрт племето процъфтя и отново набра сили, след като Фрейър подпали света последния път. Силата на множеството, както и съзнателното решение ги подтикнаха да започнат тази широкомащабна миграция, на която не можеше да се устои.

В душите им зрееше желание за мъст. То ги бе раздвижило под влияние на благоприятните температурни промени в стратосферата.

Топлинната вест трептеше по протежение на петстотинте мили на ледника, който се изсипваше от лишеното от въздух плато на високата планина Нктрик до оголените долини на изток от Олдорандската равнина, като измъкваше ансипитали изпод техните стрехи и дупки.

Хр-Брал Ипрт чакаше неподвижен. Той също бе дочул топлинната вест през въздушната си октава.

Предшественикът на главната климатична промяна активизираше други форми на живот в района, от които фагорите отчасти зависеха за получаване на белтъчини. Едно от племената протогностици^[1], наричано Мади, живееше в осеяната с камъни земя на ледниците. Мършави от вечното недохранване, те също възвръщаха скитническите си навици. Караха пред себе си кози и аранги — четириноги, които се хранеха с лишеи или скални въшки. Мадите търсеха по-ниски пасбища. Ала нямаха намерение да тръгват, преди фагорите да разчистят пътя.

Младият Хр-Брал Ипрт изръмжа заповедта си за възсядане. Само най-висшите от неговите офицери имаха кайдо. Ръждивочервените ездитни животни бяха възседнати още щом проехтя заповедта, офицерите се настаниха зад гърбиците им.

Тази заповед прозвуча в края на Година 13 според скромния календар на Лойл Брай. Според ансипиталния календар това бе Въздушният обрат, или Година 353 след малкия апотеоз на Великата година 5 634 000 след катастрофата. Според по-съвременното пресмятане описаните събития ставаха в края на Година 433.

Тогава Лейнтал Ей бе съвсем малък и овдовялата му майка го дундуркаше на колене.

Щеше да дойде време, когато щеше да се наложи той да се опълчи срещу огромната мощ на похода, започнат от Хр-Брал Ипрт.

До кайдото на кзана стоеше креат — млад мъжки фагор, който носеше развяващо се над всички знаме.

Хр-Брал Ипрт бе висок колкото добре сложен мъж, но тежеше един път и половина повече. Роговите му трипръсти ходила служеха за основа на мощните му крайници, имаше масивни мишци, а гърдите му бяха по-широки от човешките.

Главата му, подаваща се между яките рамене, бе забележителна. Продълговата, костелива, с рязко изпъкнали надочни кости, които придаваха особен израз на очите му, защитени от огромни примигващи

клепачи, покрити с блестящ скреж. Рогата му излизаха зад ушите и се извиваха напред, преди да щръкнат нагоре като завършек на силуета му. Бяха набраздени със сиви жилки като мрамор, а краищата им бяха смъртоносно остри. Тези оръжия се използваша само в бой с фагори, никога срещу други видове живи същества, върховете им нямаше да се опетнят с кръвта на някой син на Фрейър.

Изпъкващата зурла на Хр-Брал Ипрт беше черна зад извивките на ноздрите му, също като на дядо му. Всяко негово движение придаваше още по-голяма сила на яростната му властност.

Специално за този поход неговите оръжейници му бяха изковани сложен шлем. Той бе оформен почти като цвете надолу по дългия нос на кзана. Извиваше се около основата на рогата му и се издигаше като още два остри железни рога, които бяха способни да намушкат врага смъртоносно.

Когато заплашваше някой свой подчинен, кзанът бърчеше горната си устна и показваше два реда тъпи, набраздени по дължина зъби, отстрани с дълги кучешки резци.

Туловището му бе стегнато в броня — елек от корава кожа на кайдо с три пелерини и колан, разширяващ се около корема му като кожена кесия, в която бяха скрити гениталиите му, клатушкащи се изпод грубата сплъстена козина на таза му.

Името на неговото кайдо бе Рук-Грл. След като го възседна, младият кзан вдигна ръка. Огромен извит музикален инструмент, изработен от рог на стънджбек, зазвуча под дъха на един човек-роб. Диафонията му ечна в околната сивота.

Следващи скръбния повик, от пещерата на скалния масив се появиха още роби — те носеха телата на бащата и пращадото на Хр-Брал Ипрт.

Тези изтъкнати създания вече бавно потъваха към финалните вихри на небитието. Забележимото отслабване на жизнените им процеси беше свило размерите им до минимум. Пращадото му почти изцяло се бе превърнал в рогово вещество.

При появата на телата на родоначалниците през редиците на племето от сталуни и гилоти премина трепет. Те се проснаха върху замръзналата земя, върху близките била и разпръснатите камъни, а силуетите им се сляха със събиращите се по есенното небе облаци. Някои се облегнаха на копията си, а огромните птици продължаваха да

кръжат над главите им. Когато бяха неподвижни, приличаха на част от околния пейзаж. Единствено някое мърдащо тук-там ухо показваше, че са живи. Промениха позицията си обърнаха погледи към младия си вожд и към някогашните предводители.

Телата бяха донесени при кзаните от човеци-роби, които унизително коленичиха пред тях.

Хр-Брал Ипрт слезе и застана между прародителите и кайдото си. След като се поклони, той смирено зарови лице в ръждивата козина на Рук-Грл. Разумът му напусна туловището. Като в някакъв транс той повика духовете на баща си и працядо си обратно в настоящия живот.

Духовете се появиха пред него. Фигурите им бяха дребни, не високи от снежни зайци. Произнесоха поздравление. Както никога през истинския си живот, те се затичаха на четирите си крайници.

— О, свещени предци, смесили се с пръстта — извика младият кзан, произнасяйки думите на тромавия език на своя вид, — най-последно тръгвам да отмъстя за онзи, който сега трябваше да стои помежду ви, храбрим ми дядо, Великия кзан Хр-Трик Храст, убит от голокожите синове на Фрейър. Очакват ни години на изпитания. Дайте сила на ръката ми, предпазвайте ни от опасности, дръжте високо рогата ни.

Працядо му сякаш се бе настанил дълбоко вътре в Рук-Грл. Роговото видение проговори:

— Върви, дръж рогата си високо, не забравяй омразата. Пази се от приятелство със синовете на Фрейър.

Хр-Брал Ипрт не обърна внимание на тези думи — той и без това не изпитваше към традиционните си врагове нищо друго, освен омраза. Обвързаните не винаги са по-мъдри от свободните.

Вроговеният образ на баща му бе по-голям от този на дядо му, тъй като той бе преминал в отвъдното по-скоро. Фигурата се поклони на сина си и заговори, като създаде серия картини пред очите на сина си.

Хр-Англ Хрот показа на сина си картина, ала младият кзан я разбра само отчасти. Тя би била неразбираема за човешко същество. И все пак това бе видение, което до голяма степен обуславяше отношението им към живота.

Прельстително движещ се орган се издваше и свиваше. Състоеше се от три части и всяка една напомняше силно стиснат човешки юмрук. Частите бяха взаимозависими и с различен цвят.

Единият, сив, представляваше познатия свят, другият, ослепително бял — Баталикс, черният и нашарен — Фрейър. Когато Фрейър се издуваше, другите две части се свиваха; когато Баталикс се уголемяваше, уголемяваше се и познатият свят.

Този движещ се орган бе обвит в пара. През нея преминаваха жълти нишки — въздушните октави. Те се извиваха, сякаш отлитаха от Фрейър, ала всъщност се увиваха около него. Частта, представляваща Фрейър, пускаше черни пипала, които придърпваха въздушните октави и ги доближаваха към познатия свят. Той бълваше пяна.

Изображенията бяха познати на младия кзан. Те бяха предизвикани с цел да му влеят сигурност преди тръгването. Кзанът разбра и предупреждението, съдържащо се в тях: че въздушните октави, които походът щеше да следва, стават все по-хаотични и че изключителният усет за направление, който той и неговият вид притежават, ще бъде нарушен. Походът ще напредва бавно и ще продължи много въздушни обрати, или години.

Той поблагодари на вроговените фигури с дълбок гърлен звук.

Хр-Англ Хрот му разкри още картини. Те носеха духа на древното. Бяха извадени от дълбокия кладенец на мъдростта, от героичните времена, когато Фрейър е бил още съвсем незначителен. Виждаше се армия от вроговени предци, които правеха изображението още по-внушително.

Хр-Англ Хрот му показваше какво щеше да се случи, когато въздушните обрати, на брой колкото пръстите на ръцете и краката на фагора, се отклонят, преминавайки през тройния орган. Бавно петнистият черен Фрейър ще се скрие зад Баталикс. И ще се скрива така двайсет пъти последователно. Това бе ужасяващ парадокс: макар частта на Фрейър да расте, той ще се скрие зад свиващия се Баталикс.

Двайсетте скривания обозначаваха началото на жестокото властване на Фрейър. След двайсетото нататък ансипиталният компонентен народ щеше да падне под владичеството на синовете на Фрейър.

Това бе предупреждението, ала в него имаше и надежда.

Бедните невежи синове щяха да се ужасят от изчезването на Фрейър и да си помислят, че им крои нещо лошо. Най-много ще ги деморализира третото скриване. Именно тогава фагорите трябваше да се нахвърлят върху тях, да изпепелят града, където Великият кзан Хр-

Трик Храст бе загинал. Това бе времето за отплата. Времето да се пали и убива.

Помни. Бъди храбър. Вдигни високо рога. Войната започна!

Хр-Брал Ипрт се държеше така, сякаш за пръв път бе получил урок по мъдрост. Всъщност го беше получавал много пъти. Все един и същ. Той му служеше за размишление. През предишните четвъртини всички от племето, които имаха издъхнали предци, неведнъж бяха получавали същите изображения — идваха от познатия свят, от въздуха, от предците, които дълго време вече не бяха между живите. Те бяха неопровержими.

Всички решения се вземаха в резултат на предупреждаващите видения, изпращани от кератиновите предци. Онези, които бяха съграждали миналото, бяха повече от живите. Старите герои бяха живели в героично време, когато Фрейър бе още недоразвит.

Младият кзан излезе от състоянието си. Заобиколилото го войнство се размърда, зашляпа с уши. Птиците над тях бяха застинали. Нестройният зов на рога отново зазвуча и куклоподобните фигури бяха отнесени в пещерата в скалния масив.

Време беше да тръгват.

Хр-Брал Ипрт се метна върху високото седло на Рук-Грл. Движението му накара бялата птица Жрк на рамото му да запърха с криле. Тя се завъртя във въздуха, после отново се настани на рамото на Хр-Брал Ипрт. Много от воините също имаха свои птици. Пронизителното им гракане бе като музика за ухото на фагорите. Птиците играеха полезна роля — ядяха кърлежите, които населяваха туловищата на ансипиталите.

Кърлежът, самият той незначително създание, осъществяваше жизнената връзка в сложната екологична структура на света, както и невидимата връзка между смъртните врагове — фагора и човека.

Докато младият кзан бе в особеното състояние, позволяващо му да общува със своите предци, над снежните върхове заплуваха сивосинкави облаци. Лъчите се отразяваха в заледената земя и отново се връщаха към небето. Човек би се изгубил в разсеяната, неполяризирана светлина, където нямаше никакви сенки, а живите същества приличаха на призраци. Липсваше хоризонт. Всичко бе като безкрайна седефена пелена.

Ала това не пречеше на армията ансипитали, които следваха своите въздушни октави. След като церемонията по общуването приключи, слугите докараха четири понита кайдо. Единичните гърбици на животните едва се забелязваха — грубата им кожа бе още на петна. Те бяха оседлани и възседнати от четирите жени на младия кзан — филоки. Всяка носеше орлови пера или белезникави пеперудообразни скални цветя, вплетени в козината на главата си. Този квартет от млади красавици бе избран от племето да прави компания на Хр-Брал Ипрт през годините на похода.

От ледниковите върхове на изток духаше мразовит вятър, четирийсет градуса под нулата, и развяваше нежните влакна от украшенията на дамите-ансипитали. Под тях се виждаше дебелата сплъстена фагорска козина, почти непроницаема за студа, освен когато се напоеше с вода.

Вятърът разгони похлупака облаци. Сякаш се вдигна тъмна завеса — формите на познатия свят се върнаха по местата си. Разкри се цялото войнство, появиха се отвесните стени на Хригт зад него и четирите филоки, отначало призрачно бледи. Сивата пелена избледня. Пред тях се откриха студените клисури, водещи към съдбовното място на дванайсет хиляди метра по-ниско от мястото, откъдето тръгваха.

Знамето на Храстипрт се развя.

Младият кзан вдигна ръка и посочи напред.

Той скрива хълбоците на Рук-Грл с роговите си пети. Животното вдигна рога и тръгна през чупливия фирн. Войнството бавно пое с неестествен тронав вървеж. Шистите издаваха стържещ звук, ледът звънтеше. Птиците полетяха нагоре. Походът започна.

Щяха да стигнат целта си, както предсказваха виденията, изпратени от предците, когато Фрейър се скрие за трети път зад Баталикс. Тогава армията на кзана щеше да нападне синовете на Фрейър, обитаващи прокълнатия град, където благородният дядо на Хр-Брал Ипрт бе убит. Великият стар кзан бе принуден да скочи от върха на кулата и намери смъртта си под нея. Трябваше да отмъстят: градът щеше да бъде сравнен със земята.

Може би не бе никак странно, че невръстният Лейнтал Ей се разплака в скута на майка си.

Походът напредваше с всяка изминала година. Жителите на Олдорандо не знаеха нищо за далечното отмъщение. Те се трудеха, за да сътворят собствената си история.

Дресил не беше вече толкова енергичен водач, колкото преди. Оставаше все повече в града, организираше никому ненужни дейности. Синовете му ловуваха вместо него.

Предусещането за промяна правеше всички неспокойни. Младежите от гилдиите на производителите искаха да напуснат и да се заловят с лов. Младите ловци от своя страна не бяха онова, което трябваше да бъдат. Дресил пазеше под свое разпореждане ловец, който имаше родна дъщеря от жената на един по-стар мъж. Подобно неморално поведение ставаше нещо обикновено.

— Когато бях млад, ние се държахме по-прилично — оплака се Дресил на Аоз Рун, забравил походженията от собствената си младост. — Ще започнем сами да се убиваме, както диваците от Кузинтските планини.

Дресил не можеше да реши дали да се опита да пречупи Аоз Рун чрез хвалебствия или със сила. Бе по-склонен да стори последното, тъй като Аоз Рун бе започнал да се прославя като хитроумен ловец и това дразнеше сина му Накри, който виждаше враг в негово лице по причини, известни единствено на младите.

Длай Хойн, нелюбимата съпруга на Дресил, се разболя и умря в края на Година 17 след Обединението. Отец Бондорлонганон дойде и я погребва на нейното място, върху нейната земна октава. Когато жена му си отиде, в живота на Дресил се отвори пропаст и за пръв път той почувства, че я е обичал. Оттогава мъка почерни душата му.

Въпреки годините си той изучи изкуството за общуване с покойниците и постигна състояние, в което да разговаря с напусналата го Длай Хойн. Срещна нейния шепнещ дух да се носи в долната земя. Тя го укори, че не я е обичал, че е пропилял живота им, за студенината му и за много други неща, донесли скръб в душата ѝ. Той побягна от хулите ѝ, от тракащите ѝ челюсти и оттогава стана мълчалив.

Понякога говореше на Лейнтал Ей. Момчето бе по-умно от Накри или Клилс, ала Дресил стоеше настрана от братовчед си Малкия Юли. Ако преди го презираше, сега чувстваше завист. Юли имаше жива съпруга, която обичаше и с която бяха щастливи.

Юли и Лойл Брай продължаваха да си живеят в своята кула и се опитваха да не обръщат внимание на посивелите си коси. Лойланун наблюдаваше как Лейнтал Ей се приобщи напълно към грубите удоволствия на новото поколение.

Далеч от Кузинтските планини живееше религиозна секта, наречена Ползвателите. Навремето първият Юли ги бе зърнал за кратко. Защитени в гигантска кухня, загрята от вътрешната топлина, те не знаеха за температурните промени в горните слоеве на атмосферата. Ала поддържаха тайни връзки с Пановал. Именно оттам се разпространи идеята, която представляваше толкова важна промяна, колкото и промяната в температурните стойности.

Макар идеята да бе сектантска, тя криеше красота за суровите мозъци на Ползвателите и сякаш носеше истината, която винаги върви заедно с красотата.

Ползвателите — жени и мъже, носеха сложно скроени дрехи, като да бяха опаковани от брадата до петите. В профил приличаха на полуотворено цвете, обърнато обратно. Носеха само този чарфрал.

Чарфралът можеше да се разглежда като емблематичен за мисленето на Ползвателите. Разбиранията им си оставаха все същите поколения наред, а теологията им налагаше много правила. Ползвателите бяха и похотливи и сдържани. Насилственото налагане на религията доведе до парадокси и невротичен хедонизъм^[2].

Вярата във Великия Акха не бе несъвместима с организирания разгул поради една основна причина: Великият Акха не обръщаше внимание на самото човечество. Той се бореше против разрушителната светлина на Утра, а това отговаряше на интересите на хората. Ала Акха не се бореше в тяхно име, а за самия себе си. Нямаше значение какво прави човекът. Етиката на евдемонизма^[3] произтичаше от човешкото безсилие.

Дълго след смъртта си пророк Наба промени всичко това. Думите му най-накрая проникнаха от Пановал долу до света на Ползвателите. Пророкът обеща, че ако мъжете и жените отхвърлят собствената си похотливост и не лягат безразборно един с друг, така че никой да не знае кой е неговият баща, тогава Великият баща, самият Акха, ще се погрижи за тях. Той ще им разреши да вземат участие като

воини във войната срещу Утра. Тя нямаше да продължи дълго. Човечеството — и това бе същността на посланието на Наба — не е безсилно, освен ако само не си избере да бъде такава.

Човечеството не беше безсилно. За погребаните долу Ползватели посланието беше убедително. То никога не можеше да бъде тъй убедително в Холис — там хората винаги са били убедени, че човечеството може да действа.

За една година Ползвателите промениха нравите си. Старият непоклатим кодекс бе променен и налагаше сдържаност и добродетел в името на каменния бог. Онези, които не се съобразяваха с новите морални норми, бяха екзекутирани с меч или побягваха още преди главата им да падне.

В процеса на революцията за Ползвателите не бе достатъчно да се променят. Винаги е било така. Революционерите трябва да вървят напред и да променят другите. Наба, пророкът на Акха, стана вдъхновител на Поход на вярата. Преминавайки стотици мили подземни коридори, Походът на вярата разпространяваше посланието. А първата спирка по пътя бе Пановал.

Градът прояви безразличие към думите на своя собствен пророк, който бе отдавна екзекутиран и вече забравен. Пановал се обяви против нашествието на фанатичното учение.

Милицията използва сила и се разразиха битки. Фанатиците бяха готови да се бият. Не искаха нищо друго, освен да загинат за каузата. Ако загинат и противниците, толкова по-добре. Техните шепнеци духове, спускайки се надолу в земните октави, ги подканяха към победа. Те се втурнаха напред. Милицията доста се постара през един дълъг ден, изпълнен с кръвопролития. После се обърна в бяг.

Ето как Пановал се поклони на посланието за сила и на новия режим. Бяха изработени чарфрали специално за да бъдат публично изгорени. Онези, които не се подчиняваха, избягаха или бяха убити.

Бегълците си пробиха път навън, в света на Утра, във вечните равнини на север. Излязоха по време, когато снегът се топеше. Никнеше трева. Двамата Стражи пазеха още по-добре небесата и самият Утра сякаш се бе укротил. Те оцеляха.

Година след година се придвижваха все по на север в търсене на храна и защитено кътче, където да се заселят. Разпръснаха се по течението на река Ласвалт, на изток от големите равнини. Нападнаха

мигриращите стада йелки и гунадо. Придвижваха се към провлака Чалс.

В същото време повишаването на температурите внасяше безпокойство сред народите на ледения континент Сиборнал. Вълни от парцаливи колонизатори се придвижваха на юг, надолу към провлака Чалс в Кампанлат.

Един ден, когато Фрейър властваше самичък в небето, племето от Пановал, тръгнало от най-северната част на континента, се срещна с бегълците от Сиборнал, които се придвижваха в най-южната му част. Онова, което се случи, се бе повтаряло много пъти и преди — и бе речено, че отново ще стане.

Утра и Акха щяха да се погрижат за това.

Ето в какво състояние бе светът, когато Малкия Юли го напусна. В Олдорандо пристигнаха търговци на сол от Кузинтските планини и донесоха новината за лавини и природни аномалии. Когато дойдоха, Юли — вече много стар — побърза да ги види, подхлъзна се по стъпалата и си счупи крака. След седмица ги посети светият човек от Борлиен, а Лейнтал Ей се радваше на кучето си играчка с подвижна челюст.

Цяла епоха бе отлетяла. Започваше царуването на Накри и Клилс.

[1] Прачовеци, първобитни хора. — Б.ред. ↑

[2] Хедония (от гр.) — висша наслада. — Б.ред. ↑

[3] Евдемония (от гр.) — щастие, благополучие. — Б.ред. ↑

V ДВОЕН ЗАЛЕЗ

Накри и Клилс се намираха в една от стаите на Кулата на билките — трябваше да сортират еленови кожи. Вместо това двамата гледаха през прозореца и клатеха глави пред онова, което виждаха.

— Не го вярвам — каза Накри.

— Нито пък аз — додаде Клилс. — Изобщо не го вярвам.

Той започна да се смее и спря чак когато брат му го удари по гърба. Двамата наблюдаваха висока възрастна жена да тича по брега на Ворал. Близките кули скриха фигурата ѝ после отново я зърнаха с размахани във въздуха мършави ръце и крака. Спря веднъж, загреба кал, размаза я по лицето и главата си, после пак затича с клатушкаща се походка.

— Полудяла е — отбеляза Накри и с удоволствие поглади мустаци.

— Ако питаш мен, още по-лошо. Луда е до мозъка на костите си.

Зад бягащата фигура вървеше друга — момче на прага на зрелостта. Лейнтал Ей следваше баба си, за да е сигурен, че няма да ѝ се случи нищо лошо. Тя тичаше пред него и плачеше на висок глас. Той я следваше — начумерен, мълчалив, загрижен.

След като поклатиха глави, Накри и Клилс ги доближиха една до друга.

— Не разбирам защо Лойл Брай се държи така — рече Клилс. — Спомняш ли си какво ни каза татко?

— Не.

— Каза ни, че Лойл Брай само се е преструвала, че обича чичо Юли. Каза, че изобщо не го е обичала.

— А, спомням си. Че защо ще продължава да се преструва, когато той вече е мъртъв? Няма смисъл.

— Намислила е нещо хитро. Това е някакъв номер.

Накри отиде до отвора в пода. Долу работеха жените. Затвори го с ритник и се обърна към по-младия си брат.

— Каквото и да прави Лойл Брай, няма значение. Никой не разбира защо жените се държат така или иначе. Важното е, че чичо Юли е мъртъв и сега ние с теб ще управляваме Ембрудок.

Клилс изглеждаше уплашен:

— А Лойланун? А Лейнтал Ей — какво ще кажеш за него?

— Още е хлапак.

— Но не за дълго. Скоро ще стане на седем и ще бъде пълноправен ловец — само след две четвъртини.

— Има достатъчно време. Сега е нашият шанс. Ние сме силни, поне аз. Хората ще ни приемат. Няма да искат да ги управлява хлапе, а освен това тайно ненавиждат дядо му, който през всичкото време се излежаваше с тази луда жена. Трябва да измислим какво да кажем на хората, какво да им обещаем. Времената се менят.

— Така е, Накри. Кажи им, че времената се менят.

— Нуждаем се от подкрепата на майсторите. Ще отида да говоря с тях още сега. Ти по-добре стой настрана, защото по една случайност знам, че съветът те мисли за голям пакостник и глупак. Като спечелим някои водещи ловци като Аоз Рун и останалите, всичко ще се оправи.

— А Лейнтал Ей?

Накри удари брат си по гърба.

— Стига си говорил за него. Ще се отървем от момчето, ако ни създава грижи.

Тази вечер, когато първият Страж напусна небесния свод, а Фрейър бе на път да покаже едноцветния си диск, Накри свика събрание. Ловците си бяха у дома, повечето от траперите се бяха върнали. Той заповяда да затворят градските порти.

Когато хората се събраха на площада, Накри се появи под Голямата кула. Върху еленовите си кожи бе метнал стамел — груба вълнена дреха в червено и жълто без ръкави — като знак за достойнство. Той бе среден на ръст с дебели крака. Лицето му бе безизразно, ушите — големи. Издаваше напред долната си челюст по характерен за него начин, което придаваше на чертите му нещо зловещо и отблъскващо.

Обърна се към хората със сериозен тон, като им припомни за големите качества на триумвирата — Уол Ейн, баща му Дресил и чичо му Юли. Триумвиратът съчетавал в себе си храброст и мъдрост. Сега племето било единно, храбростта и мъдростта били общи качества.

Той щял да продължи традицията, но щял да постави ударението на друго място, което да съответства на новото време. Двамата с брат си щели да управляват заедно със съвета и винаги щели да се вслушват в думите на всеки един.

Припомни им, че нападенията от страна на фагорите продължават да бъдат заплаха за тях и че търговците на сол от Кузинтските планини говорят за религиозни войни в Пановал. Олдорандо трябвало да си остане обединен и да продължи да набира сили. За това били нужни още усилия. Всеки трябвало да работи усърдно. Жените трябвало да се трудят повече от досега.

Прекъсна го женски глас:

— Слез от платформата и сам свърши някоя работа!

Накри изгуби присъствие на духа. Зяпна срещу тълпата под себе си, без да знае какво да отговори.

От тълпата се обади Лойланун. До нея стоеше Лейнтал Ей, свел поглед към земята. Лойланун бе разтърсена от страх и ярост.

— Нямах право да заставах там, ти и пияният ти брат! — извика тя. — Аз съм творение на Юли, аз съм негова дъщеря. Тук е синът ми, Лейнтал Ей, когото всички познавате и който само след две четвъртини ще стане зрял мъж. Аз самата не притежавам по-малко мъдрост и знания от който и да е мъж, придобила съм ги от родителите си. Запази триумвирата, както очакваше баща ви Дресил, когото всички уважаваха. Настоявам да управлявам заедно с вас — жените също трябва да имат глас. И държа на рода си. После, когато Лейнтал Ей порасне, той ще заеме мястото ми. Ще го науча на всичко.

Лейнтал Ей почувства, че страните му горят, и се огледа изпод вежди. Ойре съчувствено му направи знак.

Няколко жени и мъже завикаха, ала Накри бе възстановил самочувствието си. Надвика ги.

— Никой няма да бъде управляван от жена, докато зависи от мен. Чували ли сте някога нещо подобно? Лойланун, трябва да си се побъркала като майка си, за да си го помислиш. Всички знаем колко бе нещастна, когато убиха мъжа ти, всички съжалявахме, ала онова, което говориш, е пълна глупост.

Хората се обърнаха и видяха как лицето на Лойланун се изчерви. Но тя отвърна на погледа му без колебание.

— Времената се променят, Накри. Нужни са не само мускули, а и ум. Честно казано, мнозина от нас не се доверяват нито на теб, нито на тъпия ти брат.

Мнозина се обадиха в защита на Лойланун, ала един от ловците, Фаралин Фърд, възкликна грубо:

— Тя няма да управлява мен, та тя е жена! По-скоро ще се примиря с двамата мошеници.

Забележката бе посрещната с добродушен смях и този ден победата бе на страната на Накри. Докато тълпата се смееше, Лойланун се измъкна и отиде да се наплаче. Лейнтал Ей с нежелание я последва. Съжеляваше майка си, обожаваше я. Вътре в душата си обаче също мислеше, че е абсурдно жена да управлява Олдорандо. Никой не бе чувал подобно нещо, както чичо му Накри бе казал.

Когато спря в края на тълпата, една жена на име Шей Тал дойде при него и го дръпна за ръкава. Тя бе млада, приятелка на майка му, с хубав тен на лицето и остър като на ястреб поглед. Познаваше я като странна и изпълнена със съчувствие, тъй като от време на време посещаваше баба му и ѝ носеше хляб.

— Ще дойда с теб да успокоя майка ти, ако нямаш нищо против — рече Шей Тал. — Знам, че те разстрои, но хората често се разстройват, когато чуят някого да говори от сърце. Обичам майка ти, както обичах дядо ти и баба ти.

— Да, тя е смела. Но това не пречи на хората да се смеят.

Шей Тал внимателно го погледна.

— Не им пречи, прав си. Ала мнозина от онези, които се смяха, също я обичат. Те се страхуват. Повечето хора доста се страхуват. Помни това. Ще трябва да се опитаме да променим мисленето им.

Лейнтал Ей тръгна с нея — изведнъж почувства лекота в душата си и се усмихна в отговор на суровия ѝ поглед.

Щастието осени Накри и Клилс. Тази нощ от юг задуха бурен вятър, който свистеше край кулите като Час-свирач. На следващия ден рибарите съобщиха, че реката гъмжи от риба. Жените слязоха с кошници и ги напълниха с лъскави рибки. Неочакваното изобилие бе прието като добър знак. Голяма част от рибата бе осолена, ала остана достатъчно за гощавка, по времето на която хората пиха овесено вино и така отпразнуваха новата власт — тази на Накри и Клилс.

Ала на Клилс му липсваше здрав разум, а на Накри — мъдрост. Още по-лошо — никой от тях не се интересувахе от заобикалящите ги хора. По време на лов те не надминаваха средното равнище. Често се караха помежду си и не можеха да решат как да постъпят. И тъй като осъзнаваха тези свои недъзи, пиеха твърде много и още повече се караха.

Късметът обаче не ги напусна. Времето продължаваше да се оправя, често попадаха на богат улов на елени, а болестите ги избягваха. Нашествията на фагорите престанаха, макар чудовищата да се мяркаха на няколко мили от Олдорандо.

Животът в селището бе поел по еднообразния път на благоденствието.

Управлението на двамата братя не задоволяваше всички. То бе нежелано за някои от ловците, както и за някои жени. Лейнтал Ей също не го искаше.

Сред ловците имаше група младоци, които се опълчваха срещу опитите на Накри да ги разцепи. Главатар им беше Аоз Рун Ден, достигнал вече зрелостта на истинския мъж. Беше едър, с честно лице и на два крака тичаше толкова бързо, колкото глиганът на четири. Фигурата му бе забележителна — носеше кожа от черна мечка и дрехата му го отличаваше отдалеч.

Мечката бе убил със собствените си ръце. Горд от подвига си, той я бе донесъл сам-самичък чак от планините и я захвърли в нозете на обожаващите го свои приятели в кулата, която обитаваха. След разпивката с рател той повика майстор Датнил Скар да одере животното.

В начина, по който Аоз Рун дойде в кулата, също имаше нещо забележително. Родът му произхождаше от един чичо на Уол Ейн, който бе господар на брасимипите. Те бяха производителен район, в който отглеждаха зеленчуци — жизнено важни за местната икономика. Именно от брасимипите идваше храната за свинете, които даваха мляко за направата на ратела. Ала Аоз Рун смяташе фамилията за тиранична, още в ранна възраст въстана против нея и се установи в една отдалечена кула заедно с веселия Илейн Тал, похотливия Фаралин

Фърд и верния Тант Ейн. Те пиеха в чест на тъпотата на Накри и неговия брат. Цял град считаше разпивките им за изискани.

Аоз Рун бе забележителен и в други отношения. Отличаваше се със смелостта си в едно общество, в което смелостта бе нещо обикновено. По време на племенния танц той можеше да се преметне във въздуха, без да докосне земята. Освен това силно вярваше в единството на племето.

Присъствието на родната му дъщеря Ойре ни най-малко не възпираше обожанието на жените. Бе уловил погледа на Шей Тал, приятелката на Лойланун, и топло отвърна на необикновената ѝ хубост, ала сърцето му не принадлежеше на никого. Виждаше, че някой ден Накри и Клилс ще се сблъскат с трудности и ще им се предадат. Тъй като разбираше — или поне си мислеше, че разбира — кое е добро за племето, той искаше да властва и не можеше да разреши на никоя жена да владее сърцето му.

С тази цел Аоз Рун се отнасяше към приятелите си доброжелателно, обръщаше внимание на Лейнтал Ей, като го окуражаваше да се движи до него по време на лов, когато момчето официално достигна тази възраст.

При един лов на елени на югозапад от Олдорандо двамата с Лейнтал Ей бяха разделени от останалите от прииждащата вода. Трябваше да заобиколят и да преминат през трудна местност, осеяна с огромните цилиндри на раджабаралите. Тогава попаднаха на десет търговци, излежаващи се край лагерния огън, в несвяст от пиене. Аоз Рун уби двама, докато спяха, останалите не помръднаха. После двамата с Лейнтал Ей нахлузиха животински черепи на главите си и с викове се втурнаха в лагера. Останалите осем търговци се предадоха от суеверен страх. Много години случката се разнасяше от уста на уста в Олдорандо с огромно удоволствие.

Осмината търгуваха с оръжие, жито, кожи и с много други необходими неща. Бяха от Борлиен, където хората от край време се смятаха за страхливци. Те прекосяваха земите от южните морета до Кузинтските планини на север. Повечето от тях бяха известни в Олдорандо като лъжци и мошеници. Аоз Рун и Лейнтал Ей ги докараха и ги направиха роби, като разпределиха стоката им между всички. Аоз Рун си избра за свой собствен слуга един младеж на име Калари, малко по-голям от Лейнтал Ей.

Този епизод донесе още по-голяма слава на ловеца. Скоро той се оказа в положение да съперничи на Накри и Клилс. Ала както винаги се държеше настрана и се ограничаваше да дружи само с хора от собствената си черга.

Сред гилдиите на производителите назряваха вълнения. Един младеж на име Датка се опитваше да се отцепи от металообработвателите и отказваше да отслужи при тях срока си като чирак. Заведоха го при двамата братя. Той не сведе глава дори пред Накри и Клилс. Датка изчезна от полезрението на хората цели два дни. Една жена съобщи, че лежи окован в рядко използвана килия с изранено лице.

Като чу това, Аоз отиде при Накри и го помоли да разреши на Датка да дойде при ловците.

— Ловуването не е лесна работа. Все още има доста дивеч, но поради капризите на времето през последните няколко години пасбищата намаляха. Както знаеш, доста сме притиснати. Така че нека Датка, ако желае, да се присъедини към нас. Защо не? Ако не работи добре, ще го изхвърлим и пак ще помислим. На възраст е колкото Лейнтал Ей и може да влезе в ловната ни дружинка.

Там, където бе застанал Накри, падаше сянка. Той наблюдаваше слугите, които дояха свинете, даващи рател. Наоколо беше прашно. Таванът бе нисък, ето защо леко се бе привел, сякаш раболепничеше пред излъчващото се от Аоз Рун предизвикателство.

— Датка трябва да се подчинява на законите — заяви Накри, обиден от ненужното позоваване на името на Лейнтал Ей.

— Разреши му да ловува и той ще се подчинява на законите. Още преди да зараснат раните по лицето му, ще го накараме да заслужи хляба си.

— Няма нужния опит — изстреля Накри. — Той е производител. За да станеш нещо, трябва да те обучат.

Братът се боеше, че момъкът ще издаде тайните на металообработвателите. Гилдиите ревниво пазеха тайната на майсторлъка си и поддържаха властта на управляващите.

— Ако не работи, нека го накараме да живее трудно като нас, да видим как ще оцелее — настояваше Аоз Рун.

— Много е мълчалив и начумерен.

— Мълчанието помага в откритите равнини.

Най-подир Накри освободи Датка. Както каза Аоз Рун, двамата с Лейнтал Ей влязоха в една ловна дружинка. От него стана добър ловец, той се опияняваше от преследването.

Макар да бе мълчалив, Лейнтал Ей го прие като брат. Бяха свършено еднакви на височина, а разликата във възрастта им нямаше и една година. Докато лицето на Лейнтал Ей беше широко и усмихнато, това на Датка бе продълговато, а очите му непрекъснато бяха забити в земята. Тяхната изкусност в лова стана пословична.

Тъй като бяха почти винаги заедно, старите жени говореха, че един ден ще ги достигне една и съща съдба, както навремето пророкуваха за Дресил и Малкия Юли. Както тогава, така и сега: съдбите им щяха коренно да се различават. На младини те просто си приличаха и Датка се отличи до такава степен, че Накри започна да се гордее с него и понякога правеше намеци за собствената си далновидност, че бил освободил младежа от задължението да служи в друга гилдия. Когато Накри минаваше наблизко, Датка мълчаливо свеждаше поглед към земята и никога не забрави кой го е бил. Някои не забравят.

Лойл Брай не беше същата след смъртта на мъжа си. Докато преди не се отделяше от ароматизираната си стая, сега, стара и уязвима, тя бе избрала да се скита из зелената пустош в околностите на Олдорандо — пееше си или сама си говореше. Мнозина се бояха от нея, ала никой не смееше да я доближи с изключение на Лейнтал Ей и Шей Тал.

Един ден я нападна мечка, спасила се от лавините в близките планини. Лойл Брай се влачеше ранена, погнаха я кучета, убиха я и загризаха плътта ѝ. Когато откриха разчленения ѝ труп, жените го посъбраха и с плач го отнесоха в града.

После погребяха екстравагантната Лойл Брай по традиционния начин. Мнозина от жените скръбно я оплакваха: те уважаваха нереалността на нейната личност, родена в годините на снеговете. Тя бе успяла да остане сред тях и в същото време да води свършено различен живот. В отнесеността ѝ виждаха някакво вдъхновение: сякаш не можейки да го постигнат сами, те го изживяваха чрез нея.

Всички почетоха паметта на Лойл Брай. Накри и Клилс дойдоха да поднесат почитанията си на старата си леля, макар да не си направиха труда да повикат отец Бондорлонганон да я опеет. Те стояха в края на опечалената тълпа и си шушукаха. Шей Тал отиде с Лейнтал Ей да подкрепят Лойланун, която нито заплака, нито проговори, когато спускаха майка ѝ в калната земя.

Когато си тръгнаха, Шей Тал чу Клилс да се кикоти и да говори на брат си:

— И все пак, братко, тя беше просто жена...

Шей Тал пламна, препъна се и щеше да падне, ако Лейнтал Ей не я сграбчи през кръста. Тя отиде право във ветровитата стая, където живееше със старата си майка, и подпря чело на стената.

Фигурата ѝ беше хубава, въпреки че нямаше изявените черти на жена, годна да ражда деца. Хубостта ѝ се криеше в гъстата ѝ черна коса, нежните черти на лицето ѝ и начина, по който се движеше. Гордата ѝ походка привличаше някои мъже, ала много повече отблъскваше. Шей Тал бе отхвърлила ухажванията на своя жизнерадостен родственик Илейн Тал. Това стана твърде отдавна, за да забележи, че оттогава никой не я доближаваше — с изключение на Аоз Рун. Ала дори с него тя не можеше да потисне непокорния си дух.

Сега, опряна на влажната стена, където сиви лишеи бяха разпрострели хилави цветчета, тя реши, че независимостта на Лойл Брай трябва да ѝ служи за пример. Тя нямаше да бъде просто една жена, каквото и да казваха после над гроба ѝ.

Всяка сутрин по зазоряване жените се събираха в тъй наречената женска кула. Тя беше нещо като фабрика. Женските фигури, сгущени в кожите си и често навлекли още дрехи, за да се предпазят от студа, се измъкваха от срутващите се кули и се отправяха към работното си място.

Тези утрини бяха изпълнени с проникваща навсякъде мъгла, която сенките на кулите сякаш разрязваха. През нея преминаваха като облаци тежки бели птици. По камъните се стичаше влага, а под краката на жените пльокаше кал. Женската сграда се издигаше в единия край на главната улица, близо до Голямата кула. Малко зад нея, надолу по склона, течеше река Ворал и се плискаше в старите, отмити от водата брегове. Когато жените тръгнаха за работа, гъските — домашните

птици в Ембрудок, кряскаха и тракаха с човки, искайки храна. Всяка жена носеше залци и им ги подхвърляше.

Когато тежката скърцаща врата на сградата се затвореше, жените започваха с вечните си задължения: мелеха жито за брашно, варяха и печеха, шиеха дрехи и обувки и обработваха кожи. Обработката на кожи бе особено трудна работа и се наблюдаваше от един мъж — Датнил Скар, майстор на гилдията на кожарите. В работния процес употребяваха сол и по правило кожарите отговаряха за нея. Топяха кожите в гъши изпражнения, твърде дългопробна работа за мъжете. Работата се оживяваше от клюките, тъй като през всичкото време и майки, и дъщери обсъждаха недостатъците на мъжете и съседите.

Лойланун бе изпратена да работи на това място заедно с останалите жени. Тя бе много отслабнала, а лицето ѝ бе пожълтяло. Злобата ѝ към Накри и Клилс я изяждаше отвътре толкова, че тя рядко проговаряше дори на Лейнтал Ей, на когото бе вече разрешено да живее сам. Нямаше приятелки освен Шей Тал, която притежаваше качества на ясновидка. Мисленето ѝ бе твърде далеч от тъпото съществуване, което жените в Ембрудок водеха.

Една мразовита утрин Шей Тал тъкмо се бе измъкнала от леглото си, когато на долната врата се почука. Мъглата проникваше в кулата и обвиваше всичко в стаята, в която спяха двете с майка си. Седеше в сивата тъмнина и си нахлузваше ботушите, когато се почука втори път. Лойланун бутна долната врата, премина през обора и помещението над него и се качи в стаята на Шей Тал. Прасетата шаваха и сумтяха топло в мрака. Лойланун се заизкачва по скърцащите стъпала нагоре. Когато влезе в стаята, Шей Тал я посрещна и стисна студената ѝ ръка. Направи ѝ знак да мълчи, като посочи най-тъмния ъгъл на стаята, където спеше майка ѝ. Баща ѝ бе заминал с останалите ловци.

В затворената и миришеца на животински тор стая двете приличаха на сиви силуети, ала Шей Тал забеляза нещо не както трябва в прегърбената стойка на Лойланун. Неочакваното ѝ посещение предполагаше неприятности.

— Лойланун, болна ли си? — прошепна Шей Тал.

— Уморена съм, Шей Тал, просто съм уморена. Цяла нощ разговарях с духа на майка ми.

— Говорила си с Лойл Брай! Вече е там... Какво ти каза?

— Всички са там, хиляди на брой, под нозете ни, чакат ни... Става ми страшно, като си помисля за тях.

Лойланун трепереше. Шей Тал прегърна по-възрастната жена и я поведе към леглото на пода, където двете седнаха сгушени една до друга. Навън гъските щракаха с човки. Двете жени се обърнаха една към друга, всяка търсеше утеха от другата.

— Не за пръв път изпадам в това състояние, откак издъхна — рече Лойланун. — Преди не я намирах. Долу, където трябваше да бъде, имаше празно място... крещяща празнота... Духът на баба ми стенеше да ѝ обърна внимание. Там долу всички са толкова самотни...

— Къде е Лейнтал Ей?

— О, той замина на лов — отвърна Лойланун небрежно, после веднага се върна на предишната тема. — Толкова са много, носят се долу и не вярвам, че разговарят помежду си. Защо мъртвите се мразят, Шей Тал? Ние не се мразим, нали?

— Разстроена си. Хайде да тръгваме на работа. Ще похапнем нещо.

В сивата светлина, която се процеждаше едва, Лойланун съвсем приличаше на майка си.

— Може би няма какво да си кажат. Винаги толкова отчаяно разговарят с живите. И бедната ми майка...

Тя заплака. Шей Тал я прегърна и се огледа дали майка ѝ се е размърдала.

— Трябва да тръгваме, Лойланун. Ще закъснеем.

— Мама изглеждаше тъй различна, когато се появи... тъй различна, горкичката сянка. Всичкото ѝ достойнство приживе сега бе изчезнало. Започнала е да... се сгърчва. О, Шей Тал, ужасно е, като си помисля как ще се чувстваме, когато сме там завинаги...

Последната забележка бе изречена на висок глас. Майката на Шей Тал се обърна настрана и изпъшка. Отдолу прасетата заквичаха.

Час-свирачът изсвистя. Трябваше да са на работа. Ръка в ръка те се затичаха надолу. Шей Тал тихичко повика прасетата по име, за да ги успокои. Когато се облегнаха на вратата, за да я затворят, и усетиха заскрежената дъска под пръстите си, разбраха колко е мразовито. В сивата лапавица на ранната утрин още сенки се носеха към женската сграда. Силуетите нямаха ръце, тъй като жените се бяха увили в одеяла.

Докато се движеха покрай анонимни фигури, Лойланун говореше на другарката си:

— Духът на Лойл Брай ми разказа за дълготрайната си любов към баща ми. Сподели много неща за мъжете, жените и отношенията помежду им, които не разбирам. Изказа се жестоко за моя мъж, който е мъртъв.

— Никога ли не си говорила с него?

Лойланун отбягна отговора.

— Мама почти не ми даде да проговоря. Как могат мъртвите да бъдат тъй емоционални? Колко е ужасно! Тя ме мрази. Всичко друго е изчезнало, останали са само емоциите, като някаква болест. Каза, че мъжът и жената заедно представляват едно цяло. Не разбирам. Казах ѝ, че не разбирам. Трябваше да я спра да говори.

— Казала си на духа на майка си да спре да говори?

— Не се стряскай толкова. Мъжът ми ме биеше. Страхувах се от него...

Тя се задъха и гласът ѝ се загуби. Те с благодарност се натъпкаха заедно с останалите в топлината на сградата. От трапа за дъбене на кожи се носеше пара. Дебелите свещи в нишите, направени от гъша мас, горяха и издаваха звук, сякаш се трошаха кости. Двайсетина жени се бяха събрали — прозяваха се и се чешеха.

Шей Тал и Лойланун задъвкаха парче хляб и преди да отидат до работните си места, взеха порцията си рател. По-възрастната от двете — сега лицето ѝ се различаваше по-ясно — изглеждаше ужасно, със сенки под очите и със сплъстена коса.

— Духът каза ли ти нещо полезно? Нещо, което да ти помогне? Нещо за Лейнтал Ей?

— Каза, че трябва да събере знания. Да уважаваме познанието. Тя ми се присмя.

Говореше с пълна уста.

— Каза, че знанието е по-важно от храната. Е, всъщност заяви, че знанието е храна. Вероятно се е объркала, нали не е свикнала там долу. Трудно е да се разбере какво говорят всички те...

Когато се появи надзирателят, те отидоха при житото.

Шей Тал погледна приятелката си отстрани. Кухините под очите ѝ се бяха напълнили с пепелявосива светлина от източния прозорец.

— Знанието не може да бъде храна. Колкото и да знаем, пак трябва да смелим брашно за храна на селото.

— Когато мама беше жива, показа ми рисунка на машина, която се движи от вятъра. Тя мели брашното, а жените не помръдват пръст, така ми каза. Вятърът вършел женската работа.

— На мъжете няма да им хареса — засмя се Шей Тал.

Въпреки предпазливостта си Шей Тал реши окончателно: стана най-отявлената противничка на онова, което останалите жени приемаха, без да се замислят.

Беше се специализирала в паренето. Тук брашното се смесваше с животинска мас и сол и се пареше над бързотечащата вода на горещите подземни извори. Когато тъмнокафявите самуни бяха готови, те се изстудяваха и едно слабичко момиче на име Врай ги разпределяше между жителите на Олдорандо. Шей Тал бе специалистка в тази област, нейните самуни се славеха като най-вкусния хляб в града.

Отвъд самуните хляб сега тя виждаше тайнствени перспективи. Всекидневните задължения повече не я блазнаха и момичето започна да се държи някак отвлечено. Когато Лойланун легна болна от неизлечима смъртоносна болест, въпреки протестите на баща си Шей Тал я взе с Лейнтал Ей в собствената си къща и търпеливо се грижеше за по-възрастната жена. Двете разговаряха с часове. Понякога Лейнтал Ей ги слушаше, по-често обаче му доскучаваше и излизаше по своите работи.

В работилницата Шей Тал прокарваше идеите си и сред останалите жени. Особено внимание обръщаше на Врай, която бе във възрастта на послушанието. Говореше за човешките предпочитания към истината, а не към лъжата, което напомняше предпочитанията към светлината, а не към тъмнината. Жените слушаха и неловко мънкаха.

И не само жените. Обвита в тъмните си кожи, Шей Тал беше величествена и в очите на мъжете — Лейнтал Ей бе сред тях. Гордата ѝ приказка отиваше на гордото ѝ държание. И държанието ѝ, и приказката ѝ привличаха Аоз Рун. Той слушаше и спореше. В душата на Шей Тал откри място за флирт и тя му отговаряше. Шей Тал одобри подкрепата му за Датка пред Накри, ала не му позволяваше никакви

волности. Нейната собствена свобода зависеше от това — да не му позволява да се държи свободно с нея.

Седмиците отлитаха и над кулите в Ембрудок бучаха страшни бури. Гласът на Лойланун отслабваше и един ден тя издъхна. По време на болестта си бе предала част от познанията, получени от Лойл Брай, на Шей Тал и на други жени, които идваха да я видят. Тя превърна миналото в реалност за тях и всичко, което говореше, се преработваше в тъмното въображение на Шей Тал.

Докато гаснеше, Лойланун помогна на Шей Тал да сформира така наречената академия, която бе предназначена за жени, в нея заедно щяха да търсят начини да се превърнат в нещо повече от робини. Мнозина от жените плачеха около смъртното ложе на Лойланун, докато в изблик на нетърпение Шей Тал ги изхвърли навън.

— Можем да наблюдаваме звездите — рече Врай и повдигна детинското си лице. — Забелязали ли сте как неотклонно се движат по вече установени пътища? Бих искала да науча повече за звездите.

— Всичко ценно е погребано в миналото — отвърна Шей Тал и погледна лицето на мъртвата си приятелка. — Това място излъга Лойланун, то лъже и нас. Шепнещите, духовете на нашите предци, ни очакват. Животът ни е предначертан. Трябва да станем по-добри хора, тъй както трябва да правим по-вкусен хляб.

Тя скочи и със замах отвори избелелите от старост капаци на прозореца.

Острият ѝ интелект прозря, че мъжете от Ембрудок няма да имат никакво доверие в академията, най-вече Накри и Клилс. Единствено неопитният Лейнтал Ей щеше да ги подкрепи, макар да се надяваше, че ще се наложи над Аоз Рун и Илейн Тал. Разбра, че с каквато и съпротива да се сблъска академията, тя трябва да се бори и тази борба щеше да е необходима, за да обнови духа им. Ще се опълчи срещу общото бездействие. Беше време за напредък.

Вдъхновението подтикна Шей Тал. Когато погребяха бедната ѝ приятелка, тя стоеше, поставила ръка върху рамото на Лейнтал Ейн. Улови погледа на Аоз Рун. Тогава думите ѝ заприиждаха като порой. Те звучаха диво и високо сред гейзерите.

— Тази жена бе принудена да бъде независима. Помагаше ѝ знанието. Някои от нас не могат да бъдат слуги. В представите ни съществува по-добър свят. Слушайте какво ще ви кажа. Светът ще се промени.

Те я зяпаха, доволни от новостите, които изричаше.

— Мислите, че живеем в центъра на Вселената. Аз пък ви казвам, че живеем в центъра на ферма. Положението ни е толкова незначително, че дори не можете да разберете колко. Казвам го на всички ви. В миналото е станала катастрофа, в далечното минало. Тя е била толкова всеобхватна, че никой не може да ви обясни каква е била или как е станала. Знаем само, че е донесла мрак и студ. Опитайте се да живеете колкото е възможно по-добре. Живейте добре, обичайте се един друг, бъдете добри. Но не се преструвайте, че катастрофата няма нищо общо с вас. Дори да е станала много отдавна, от нея се е повлиял всеки ден от нашия живот. Тя ни състарява, износва ни, разкъсва ни, разделя децата ни от нас. Прави ни не само невежи, кара ни да обичаме невежеството си. Ние сме опустошени от невежеството. Предлагам ви да тръгнем на лов за съкровища — ако щете, на проучване. Проучване, в което може да се включи всеки един от нас. Искам да осъзнаете ниското положение, в което се намираме, и да не преставате да търсите причините за това. Трябва да съберем късметата познание за случилото се, което ни е ограничило да обитаваме тази студена ферма. Едва тогава ще бъдем в състояние да подобрим съдбата си и да се погрижим катастрофата да не се стовари отново върху нас и нашите деца. Това е съкровището, което ви предлагам. Познанието. Истината. Да, вие се страхувате от нея. Ала трябва да я дирите. Трябва да се извисите дотам, че да я обикнете. Търсете светлината!

Като деца Ойре и Лейнтал Ей често минаваха огражденията и изследваха местата отвъд тях. Пустошта бе изпъстрена с каменни стълбове — обозначения на стари пътища, които служеха за кацане на огромни птици, пазещи владенията си. Двамата се скитаха из изоставените развалини, напомнящи черепите на отдавнашни домове, скелети на древни стени, чиито порти лъщяха от скреж, а времето бе разяло всичко. Децата нехаеха за това. Смахът им се блъскаше в отминалото величие на стените.

Сега смехът им бе утихнал, а помежду им се усещаше необичайно напрежение. Лейнтал Ей бе достигнал пубертетната възраст; премина и през церемонията, при която се отпиваше кръв, и бе посветен в ловец. Ойре се бе развила като палава девойка и вървеше със скоклива стъпка. Игрите им станаха предпазливи. Старите приключения бяха изоставени тъй лесно, както и местата, където ги бяха търсили, за да не се завърнат никога повече там.

Съществуващата все още невинност в отношенията между двете деца, напълно изчезна, когато Ойре настоя Калари, бащиният ѝ слуга, да ги придружи на поредния излет. Тази случка отбеляза края на съвместните експедиции, макар никой да не го осъзна в онзи ден; преструваха се, че търсят съкровища, както и преди.

Попаднаха на купчина зидария, от която бе задигнат всичият дървен материал. Листа брасимици бяха разпръснати сред останките от монумент — стара изящна изработка, потънала в льоса. Навремето като деца тук си бяха направили замък: играеха на войници, защитаващи се от прииждащите фагори, и имитираха оживено звуците на въображаемата битка.

Лейнтал Ей бе обзет от по-тревожно видение, което даде понататък храна на въображението му. Панорамата, разкрила се пред погледа му, приличаше на облак, ала същевременно сякаш бе изявлението на Шей Тал или може би някое древно обръщение, изсечено върху камък — той, Ойре и техният намусен слуга, и Олдорандо, и дори фагорите, и някакви неизвестни създания, обитаващи пустошта, бяха във вихъра на един велик процес... Но дотам — светлината на интелекта му изгасна и го остави да се чуди на ръба на пропастта, опасна и едновременно с това величествена. Той не знаеше какво не знае.

Лейнтал Ей се покатери на развалините, наблюдаваше Ойре отгоре. Тя се бе навела и разглеждаше нещо, което не го интересуваше.

— Възможно ли е някога тук да се е издигал голям град? Някой би ли могъл да го възстанови в идните времена? Хора като нас, богати.

Като не получи отговор, той приклепна върху стената, загледа се надолу в превития ѝ гръб и продължи да задава въпроси:

— С какво са се хранили всички тези хора? Мислиш ли, че Шей Тал знае нещо? Дали съкровището ѝ не е тъкмо тук?

Обвита в кожата си и приведена одве, гледана отгоре, тя приличаше повече на животно, отколкото на момиче. Ровеше в една ниша сред камъните и всъщност не го слушаше.

— Свещеникът от Борлиен разправя, че навремето Борлиен е бил огромна страна, която е владеела Олдорандо и околностите, докъдето може да достигне сокол.

Той огледа внимателно равнината, засенчена от дебелия облачен слой.

— Глупости.

Той знаеше онова, което на Ойре вероятно не ѝ бе известно — че територията на соколите е по-строго определена, отколкото на самите хора. Позоваването на Шей Тал го накара да се замисли за други неща от живота, които безрезултатно предъвкваше, докато начумерено гледаше фигурата под себе си. Ойре го дразнеше, а не можеше да каже защо. Копнееше да споделя с нея, да намери език за онова, което се криеше зад мълчанието ѝ.

— Ела да видиш какво открих, Лейнтал Ей.

Светлокафявото ѝ лице се вдигна към него. Чертите ѝ бяха станали по-нежни, като на жена. Той забрави раздразнението си и се спусна надолу по разрушената стена.

От нишата тя бе измъкнала малко голо живо същество. Плъхообразното му розово личице бе изкривено от тревога и то се гърчеше в шепата ѝ.

Когато Лейнтал Ей се наведе да погледне новото животинче, населяващо техния свят, косите на двамата се допряха. Той сложи ръката ѝ в своята груба шепа и пръстите им се сплетоха около гърчещото се същество.

Тя вдигна очи към неговите, устните ѝ бяха леко разтворени и усмихнати. Той долови аромата ѝ. Прегърна я през кръста.

Ала до тях стоеше слугата и намусеното му лице показваше, че разбира огъня на новото чувство, разгоряло се между двамата. Ойре направи крачка встрани и напъха малкото бозайниче обратно в нишата. После начумерено заби поглед в земята.

— Безценната ти Шей Тал не знае всичко. Татко ми довери, че според него тя е твърде странна. Да си тръгваме.

Известно време Лейнтал Ей живя при Шей Тал. След като родителите му, баба му и дядо му починаха, детството му свърши. Но двамата с Датка бяха вече пълноправни ловци. Лишен от наследство от чичовците си, той бе решен да докаже, че не стои по-долу от тях. Рано заякна и съзря, лицето му излъчваше жизнерадостност. Челюстите му бяха здраво стиснати, чертите му изсечени. Скоро всички забелязаха колко е силен и бърз. Много момичета му хвърляха погледи, ала той имаше очи единствено за дъщерята на Аоз Рун.

Макар да бе популярен, нещо караше хората да стоят на разстояние от него. Бе взел присърце думите на Шей Тал. Някои говореха, че твърде дълбоко осъзнава произхода си — от Великия Юли. Дори в компания той се държеше настрана. Датка Ден, станал ловец от чирак в гилдията, бе единственият му близък приятел, а той рядко говореше, дори на Лейнтал Ей. Както някой бе казал, Датка бе вторият най-добър човек при липса на първи.

Най-после Лейнтал Ей заживя с някои от ловците в Голямата кула, над стаята на Накри и Клилс. Там слушаше да се преразказват старите истории и се научи да пее старинни ловджийски песни. Ала най-много обичаше да вземе провизии и обувки за сняг и да се скита из равнината, която лека-полека се раззеленяваше. При подобни експедиции той повече не търсеше компанията на Ойре.

В този период никой не рискуваше да излиза сам. Ловците ловуваха на групи, стадата се движеха по строго определени пътеки около селището, хората, които отглеждаха брасимипи също работеха заедно. Самотата често бе съпроводена от опасност и смърт. Лейнтал Ей се сдоби със славата на ексцентрик, макар че положението му не пострада от това, тъй като значително допринасяше за увеличаването на животинските черепи, украсяващи оградите на Олдорандо.

Бурните ветрове бучаха. Той пътуваше надалеч, без да го е грижа за негостоприемната природа. Откри пътища до незнайни долини и до развалините на древни градове, отдавна изоставени от своите жители, чиито жилища сега бяха обитавани от вълци и сурови ветрове.

По време на празненствата по случай Двойния залез Лейнтал Ей си спечели име сред племето с подвиг, съперничец на онзи, който двамата с Аоз Рун бяха извършили, когато заловиха борлиенските търговци. Пътуваше сам в откритата равнина на североизток от Олдорандо, през дълбоки снегове, когато под краката му се отвори

трап и той падна вътре. На дъното седеше един стънджбег и очакваше следващото си похапване.

Стънджбезите най-много приличат на срутена дървена колиба, покрита със слама. Израстват много дълги, рядко се хранят, необикновено бавни са и нямат друг враг освен човека. На дъното на дупката Лейнтал Ей видя само, че животното се е свило в ъгъла, откъдето се подаваше асиметричната му, увенчана с рога глава и отворената му уста със зъби, направени като че ли от дървени чепове. Когато челюстите се склупчиха около крака му, Лейнтал Ей зарита и се изтърколи на една страна.

Като се бореше със затрупващия го сняг, той измъкна копието си и го затъкна дълбоко в устата на животното. Ритмичните движения на стънджбега бяха бавни, ала мощни. Отново повали Лейнтал Ей, но не можеше да затвори устата си. Момъкът отскочи от насочените към него рога, хвърли се върху гърба на звяра и се улови за твърдата му козина, която растеше между осмоъгълните плочи на бронята му. Измъкна ножа от пояса си. Като държеше козината с една ръка, той замахна с ножа към сухожилието, придържащо една от бронираните плочи.

Стънджбегът изръмжа от ярост. И на него му пречеше снегът, така че не можеше да се търколи и да смачка Лейнтал Ей. Момчето успя да откъсне плочата от гърба на животното. Тя сякаш бе направена от материя, напомняща дърво. Натика я в гърлото на звяра и се захвана да реже главата му.

Тя се търколи на земята. Нямаше кръв, само малко белезникава сукървица. Този стънджбег имаше четири очи — съществуваше по-малък вид с две очи. Единият чифт се намираще отпред, другият бе разположен на тила в рогообразни издатини. И двата чифта се бяха откъснали и се търкаляха в снега, като продължаваха невярващо да примигват.

Обезглавеният труп заотстъпва назад в снега. Лейнтал Ей го последва сред белотата на падащия сняг, докато двамата — той и звярът — излязоха на открито.

Стънджбезите бяха пословично трудни за убиване. Този щеше да продължи да се движи още дълго, преди да се разпадне на парчета.

Лейнтал Ей нададе тържествуващ вик. Извади кремъка си, скочи на врата на звяра и запали твърдата козина, която запламтя с

необикновено съскане. Зловонна смрад се издигна към небето. Като подпалваше ту едната, ту другата му страна, Лейнтал Ей го управляваше надясно и наляво. Така звярът заподскача заднешком към Олдорандо.

От високите кули засвириха рогове. Той зърна струите на гейзерите. Оградата се издигаше, украсена с боядисани във всички цветове на дъгата черепи. Жени и ловци се втурнаха да го поздравяват.

В отговор той размаха кожения си калпак. Настанил се в самия край на пламтящата дървена гъсеница, Лейнтал Ей яздеше победоносно заднешком по улиците на Ембрудок.

Всички се смееха. Ала трябваше да изминат няколко дни, преди зловонието да се измирише от стаите в кулите, намиращи се близо до триумфалния му път.

Неизгорелите останки на стънджбега бяха използвани по време на празненствата, посветени на Двойния залез. Дори робите бяха включени — един от тях бе предложен за жертвоприношение на Утра.

В Олдорандо Двойният залез съвпаднаше с Нова година. Посрещаха Година 21 от новия календар и празненствата бяха добре подготвени. Въпреки всичко, което природата им поднасяше, животът бе хубав и трябваше да бъде подсигурен с помощта на жертвоприношение.

Седмици наред Баталикс настигаше по-бавния си придружител в небето. В средата на зимата те се приближиха един до друг, а дните и нощите се изравниха по продължителност, сумракът изчезна.

— Защо трябва да се движат тъкмо по този начин? — Врай попита Шей Тал.

— Винаги са се движели така — отвърна жената.

— Не отговаряш на въпроса ми, госпожо — недоволстваше Врай.

Очакваното жертвоприношение, последвано от гощавка, правеше церемонията в чест на залеза по-възбуждаща. Преди да започне, имаше танци около огромен огън на площада. Музиката се изпълняваше от малък барабан, гайда и флугол — за последния инструмент се твърдеше, че бил измислен от Великия Юли. Бе осигурен рател за танцьорите, след който всички, изпотени под кожените си облекла, се отправиха отвъд огражденията.

На изток от старата пирамида лежеше жертвеният камък. Жителите се събраха около него, но на почетно разстояние, както им бе

наредил един от майсторите.

Робите хвърлиха чоп. Честта да стане жертва се падна на Калари, младия борлиенски слуга, който принадлежеше на Аоз Рун. Изведоха го напред със завързани на гърба ръце и тълпата го последва в очакване. Мразовита неподвижност изпълни въздуха наоколо. Над главите им висеше сив облак. На запад двамата небесни Стражи потъваха зад хоризонта.

Всички носеха факли, направени от кожата на стънджбег. Лейнтал Ей поведе мълчаливия си приятел Датка да се присъединят към Аоз Рун, тъй като красивата дъщеря на ловеца също бе там.

— Сигурно съжаляваш, че ще изгубиш Калари, Аоз Рун — каза Лейнтал Ей на по-възрастния мъж с поглед, вторачен в Ойре.

Аоз Рун го потупа по рамото:

— Принципът ми е никога да не съжалявам. Съжалението е смърт за ловеца, както бе за Дресил. Идната година ще пленим много повече роби. Калари няма значение.

Понякога Лейнтал Ей не се доверяваше на сърдечността на приятеля си. Аоз Рун погледна Илейн Тал и двамата се засмяха в един глас, като лъхнаха на рател.

Всички се блъскаха и се смееха, с изключение на Калари. Като се възползва от суматохата, Лейнтал Ей хвана Ойре за ръката и я стисна. Тя му отвърна с усмивка, ала не посмя да го погледне в очите. Той се стопи от възторг. Животът наистина бе прекрасен.

Когато официалната церемония започна, момъкът не можеше да спре да се хили. Баталикс и Фрейър щяха едновременно да изчезнат от царството на Утра и да потънат в земята като духове. Утре, ако жертвата се приемеше, те щяха да изгреят заедно и да светят през деня, а нощта щеше да бъде оставена на мрака. През пролетта отново щяха да се разминат и Баталикс щеше да дари с мъждива светлина деня.

Всички говореха, че времето е станало по-меко. Множаха се знаците, които предвещаваха подобрене на климата. Гъските дебелееха. Въпреки това сред тълпата настъпи траурно мълчание, когато хората се обърнаха на запад и сенките им се удължиха. И двамата Стражи напускаха царството на светлината. Витаеше предчувствие за болести и злочастие. Трябваше да им предложат живот — да не би и двете светила да напуснат небесата завинаги.

Когато двойните сенки се удължиха, тълпата застина и само се местеше от крак на крак като огромен звяр. Веселото настроение се изпари. Лицата се изгубиха зад завесата на димящите факли. Тъмнината се разпротря над тях. Сивота, която не можеше да се разпръсне от факлите, хвърли плащ върху всичко наоколо. Хората бяха потопени в нощта и сякаш се бяха слели в една душа.

Старейшините от съвета, всички посивели и прегърбени, се подредиха отпред в една редица и с немощни гласове запяха молитва. Четирима роби доведоха Калари. Той се влачеше с увиснала глава и пяна по устата. Над главите им долетя ято птици, крилете им плющяха като проливен дъжд. Сетне се отдалечиха към златното зарево на запад.

Поставиха жертвата върху жертвения камък с формата на ромбоид, наместиха главата ѝ във вдлъбнатината, изсечена на повърхността му в западна посока. Стегнаха краката ѝ в дървена скоба. Те сочеха хоризонта, откъдето сега се спускаше нощта — там, където щяха да се появят Стражите идния път, ако успешно завършат опасното си пътуване. По този начин тялото на жертвата, с всичките си сложни органи и отвори, представляваше мистичния съюз между двете огромни тайнства на човешкия и космическия живот: както отгоре, така и долу, с помощта на общата воля.

Жертвата вече беше лишена от индивидуалност. Макар да въртеше очи, тя не издаваше звук, неподвижна, сякаш благоговееща пред Утра.

Когато четиримата роби отстъпиха назад, появили се Накри и Клилс. Над кожата си бяха наметнали боядисани в алено плащове. Жените им ги придружиха до края на тълпата и ги оставиха да продължат сами. Разрошените им плъхообразни бради за пръв път придаваха тържественост на лицата им. Разбира се, и те бяха преbledнели като жертвата и Накри ѝ хвърли поглед, преди да вземе брадвата. Той вдигна страховития инструмент. Удари гонг.

Накри стоеше изправен, държеше брадвата с две ръце, а по-слабата фигура на брат му беше точно зад него. Паузата се удължи и тълпата заропта. Беше време за смъртоносния удар: ако се пропуснеше мигът, кой знае какво щеше да стане с небесните Стражи. Ропотът изразяваше мълчаливото недоверие към двамината братя, които бяха на власт.

— Удряй! — извика някой от тълпата. Час-свирачът изсвистя.

— Не мога — каза Накри и отпусна брадвата. — Няма да го направя. Животно — да, но не и човек. Дори да е от Борлиен, не мога.

По-младият му брат се стрелна напред и грабна инструмента.

— Страхливец! Караш ни да се чувстваме като глупаци тук, пред всички. Сам ще го направя и ще те засрамя. Ще ти покажа кой от двама ни е по-добрият, страхопъзльо!

С оголени зъби той метна брадвата на рамо. Вторачи се в преbledнялото лице на жертвата, което гледаше нагоре като от гроба си.

Мускулите на Клилс се свиха и сякаш отказаха да му се подчинят. Острието на инструмента отрази лъчите на залеза, после се отпусна и застина върху камъка. Клилс се опря на дръжката и изпъшка.

— Трябваше да изпия повече рател...

Тълпата му отвърна с нарастващ ропот. Дисковете на светилата се опряха в неравния хоризонт.

Дочуха се отделни гласове:

— Те са двама клоуни...

— Твърде много са слушали Лойл Брай, така да знаете...

— Баща им им тъпчеше главите със знания, а на мускули останаха слаби.

— Да не си снасял яйцата си твърде дълго, а, Клилс?

Този груб въпрос предизвика смях и мрачното настроение изчезна. Когато Клилс пусна брадвата в утъпканата кал, тълпата го заобиколи.

Аоз Рун се откъсна от приятелите си, втурна се напред и грабна брадвата. Ръмжеше като куче. Двамата братя отскочиха встрани от него, като неуверено запротестираха. Те отстъпиха още повече с вдигнати за защита ръце, когато Аоз Рун размаха брадвата над главата си.

Слънцата изчезваха, почти потънали в морето тъмнина. Светлината им се разливаше като жълтъците на две гъши яйца, бозавожълти, сякаш смесица от кръв на фагор и човек, блисната над застинала пустиня. Захвърчаха прилепи. Ловците поздравиха Аоз Рун с вдигнати юмруци.

Слънчевите лъчи се срещнаха с пирамидата и върхът ѝ ги разцепи на тъмни ивици. Разчленената светлина преминаваше точно

покрай изгъркания камък, върху който лежеше жертвата, и очертаваше силуета ѝ. Самата жертва оставаше в сянка.

Острието на инструмента, с който се извършваше екзекуцията, бе обляно отчасти от светлина, отчасти оставаше тъмно.

Звънтенето на удара бе последвано от общ звук, идващ от тълпата, нещо като ехо на брадвения удар, възпроизведено от дробовете, които въздъзнаха като един, сякаш всички присъстващи бяха предали богу дух.

Главата на жертвата падна отсечена на една страна, сякаш целуваше камъка. Той започна да се облива с кръв, която бликаше от раната, разливаше се и попиваше в пръстта. Когато и последните лъчи потънаха зад хоризонта, тя продължаваше да се стича.

Церемониалната кръв бе вълшебната течност, която се лееше в името на човешкото съществуване. Щеше да продължи да капе през цялата нощ, да свети на двамата небесни Стражи по проходите и пътеките на първичния камък, за да доживеят здрави и читави до идната сутрин.

Тълпата бе доволна. Високо вдигнали факлите си, хората се върнаха обратно през огражденията в древния град, където кулите се издигаха черни на фона на облачното небе и призрачно отразяваха светлината на приближаващите се факли.

Датка вървеше до Аоз Рун. Хората се бяха отстранили от него в знак на уважение и му правеха път.

— Как можа да обезглавиш собствения си роб? — попита го Датка.

По-възрастният мъж му хвърли презрителен поглед.

— Има решителни моменти.

— Но Калари... — запротестира Ойре. — Беше толкова страшно. Аоз Рун не обърна внимание на дъщеря си.

— Момичетата не разбират. Преди церемонията упоих добре Калари с рател. Той не усети нищо. Вероятно още му се струва, че е в обятията на някое борлиенско слугинче — засмя се той.

Тържествата свършиха. Вече малцина се съмняваха, че Фрейър и Баталикс ще изгреят отново. Отидоха да празнуват и да се напият. Имаше скандал, за който да си шушукат — мекосърдечието на техните управници. Единствената приятна тема за разговор при яката разпивка, преди преразказването на Великата приказка.

Лейнтал Ей зашепна на Ойре в тъмнината:

— Влюби ли се в мен, когато ме видя да яздя пленения стънджбег?

Тя му се изплези:

— Колко си самодоволен! Помислих си, че изглеждаш доста глупаво.

Той разбра, че празненствата поемат по своя по-сериозен път.

VI

„ПИЯН И МОКЪР КАТО СМОК...“

Пред него земята се издигаше като кон на задните си крака, хоризонтът се приближи — с ръка да го докоснеш. Малките гъвкави растения под нозете му се простираха до самия хоризонт и дори отвъд него, до самата долина. Лейнтал Ей спря задъхан, подпря ръка на хълбока си и погледна назад. Олдорандо бе на разстояние шест дни пеша.

Отсрещната страна на долината се къпеше в ясносиня светлина, всяка подробност ярко се открояваше. Небето бе сиво-пурпурно, бременно със снежни бури. Там, където стоеше Лейнтал Ей, не проникваше светлина.

Продължи да върви нагоре. Иззад близкия вълнообразен хоризонт се появи още земя — черна, непристъпна. Никога не бе идвал на това място. Докато вървеше, хоризонтът се преместваше и внезапно пред очите му изникна връхът на кула. Построена отдавна по олдорандски модел, със същите наклонени навътре стени и прозорци в четирите ъгъла на всеки етаж, тя се бе превърнала в каменни развалини. Останали бяха само четири етажа.

Най-после Лейнтал Ей се изкачи на върха на склона. Огромни сиви птици кълвяха пред кулата, заобиколена от собствените си отломки. А зад нея се издигаше непристъпна планина, огромна и черна, осветена от оловното небе. Между него и безкрайността се точеше редица раджабарали. Студеният вятър проникваше между зъбите му и той стисна устни.

Какво диреше тази кула тъй далеч от Олдорандо?

Разстоянието не е толкова голямо за птица, не, не е голямо. Дори за фагор, яздец кайдото си. А за боговете разстоянието бе нищо.

Сякаш да подчертаят мислите му, птиците хвъркнаха, шумно пляскайки с криле, и се понесоха ниско над тресавището. Лейнтал Ей продължи да ги гледа, докато се скриха от погледа му и той остана съвсем сам в огромната необитаема земя.

О, Шей Тал сигурно е права. Преди светът е бил друг. Когато каза на Аоз Рун за речта ѝ, той заяви, че подобни неща били маловажни. Нищо не можело да се промени. Важното било племето да оцелее, племето и неговото единство. Ако послушали Шей Тал, с единството на племето щяло да бъде свършено. Тя не била права, като твърдяла, че единството не е толкова важно.

Той бе потънал в мисли, които променяха съзнанието му, както сенките на облаците променят пейзажа. Влезе в кулата и погледна нагоре. Развалината бе куха отвътре. Дървеният под бе разкъртен и използван за гориво. Той постави багажа и копието си в един ъгъл и се покатери по грапавата каменна стена, като се възползваше от всяка вдлъбнатина, и най-после се изправи върху развалините. Огледа се. Отначало потърси фагори — това бе тяхната страна, ала взорът му срещна единствено голи и неодушевени форми.

Шей Тал не напускаше селището. Вероятно готвеше нещо необикновено. Да, ала странни неща съществуваха и без нейна помощ. Той разглеждаше гигантските земни формации и с благоговение се питаше: кой ги е сътворил? С каква цел?

Високо в огромното заоблено възвишение зад него — то дори не бе и предпланина на предпланинските възвишения на Нктрик — забеляза движещи се храсти. Бяха дребни, измъчено зелени под обилната светлина. Като ги загледа по-внимателно, различи протогностици, облечени в парцаливи дрехи, приведени одве, да се катерят нагоре. Водеха пред себе си стадо кози и аранги.

Лейнтал Ей нарочно изчака да измине малко време, наблюдавайки далечните същества, сякаш в тях се криеха отговорите на неговите въпроси или на въпросите на Шей Тал. Хората вероятно бяха номади — племена, които се движат по определени маршрути и чийто език няма нищо общо с олонецкия. С мъка се придвижваха по предопределения си път, ала сякаш си стояха все на същото място.

Еленовите стада, които даваха на селищата голяма част от храната, се намираха по-близо до Олдорандо. Съществуваха няколко начина да се убиват елени. Накри и Клилс предпочитаха следния.

Имаха си пет опитомени животни, които ползваха за примамка. Ловците ги отвеждаха на кожени каиши до мястото, където елените излизаха на паша. Мъжете вървяха приведени зад елените и така можеха да маневрират зад подвижните си прикрития сред самото

стадо. После се втурваха напред и с помощта на копиехвъргачи изхвърляха копията си, като по този начин убиваха колкото е възможно повече животни. По-късно влачеха кожата у дома, а опитомените животни носеха мъртвите си себеподобни на гърба.

Валеше сняг. Леката киша около обяд затрудняваше движението им. Елените бяха по-малобройни от обикновено. Вече три дни поред ловците се придвижваха все на изток по труднопроходимата земя заедно с животните за примамка, докато най-последно зърнаха малко стадо.

Ловците бяха двайсет. Накри и брат му се бяха съвзели след нощта на Двойния залез с помощта на порция рател, която разделиха по братски. Лейнтал Ей и Датка вървяха до Аоз Рун. Не говореха много по време на лов, пък и не трябва много думи там, където съществува доверие. Забележителен в черните си кожи, Аоз Рун им вдъхваше смелост в околния пущинак и двамата младежи, както и върнатата му хрътка Кърд, не изоставаха нито на крачка от него.

Животните пасяха по хребета на малко възвишение на известно разстояние пред тях, а вятърът духаше към стадото. Трябваше да заобиколят отдясно, откъм хълма, за да не ги усетят по миризмата.

Оставиха двама души да държат кучетата. Останалите се закатериха по склона, покрит с три сантиметра кишав сняг. Хребетът бе белязан с прекъснатата редица дънери и купчини развалини, заоблени от вековете и въздействието на климата. Ловците се намираха в ниското и можеха да зърнат стадото само когато се изкачат на възвишението и полето се открие пред погледа им, но сега пълзяха и влачеха копията и копиехвъргачите си.

Стадото се състоеше от двайсет и две сърни и три елена. Мъжкарите бяха поделили сърните помежду си и от време на време се пъчеха предизвикателно един срещу друг. Бяха рошави и в лошо състояние, ребрата им се брояха, а червеникавите им гриви се влачеха по земята. Сърните съсредоточено се хранеха, през повечето време главите им бяха сведени надолу, за да отмитат снега встрани с муцуните си. Пасяха, брулени от вятъра, който духаше право в лицата на дебнещите ги ловци. В копитата им се пречкаха огромни черни птици.

Накри даде знак.

Двамата с брат си водеха два от опитомените елени. Заобиколиха стадото откъм левия фланг, като държаха животните между себе си и пасящите сърни, а те спряха, любопитни да видят какво става. Аоз Рун, Датка и Лейнтал Ей водеха останалите три опитомени животни и заобиколиха откъм десния фланг.

Аоз Рун водеше своя елен, като държеше главата му вдигната високо. Условиата никак не му харесваха. Когато стадото побегне, ще се отдалечи от ловците, вместо да се приближи до тях, мъжете щяха да се лишат от удоволствието на лова. Ако той водеше дружинката, щеше да обърне повече внимание на предварителната подготовка, ала Накри бе твърде несигурен в себе си и не можеше да чака. Животните пасяха от лявата му страна, рехавата горичка ги разделяше от неравния каменист терен вдясно. В далечината се виждаха остри скали, зад тях възвишения и възвишения, които преминаваха във високи планини, предвещаващи буря под перестите пурпурни облаци.

Горичката служеше за прикритие на ловците. Кората на посребрените дънери бе обелена. Високите им клони бяха окършени от предишни бури. Повечето лежаха хоризонтално с върхове, обърнати противоположно на посоката на вятъра. Някои се бяха заплели един в друг, сякаш вкопчени във вечна битка. Тъй изстъргани от вековете и природните стихии, те приличаха на миниатюрни планински вериги, издигнати в резултат на размествания на геоложките пластове.

Докато вървеше под прикритието на опитоменото си животно, Аоз Рун запечатваше в мозъка си всяка подробност. Често бе идвал тук преди, когато придвижването бе по-лесно и снегът по-твърд. Мястото бе защитено и предоставяше широка видимост на табуните. Сега забеляза, че по дърветата, колкото и безжизнени, дори вкаменени да изглеждаха, покълваха зелени клонки, къдреха се и се вкопчваха в земята там, където бяха на завет.

Движение напред. Един отцепил се от групата елен се появи в полезрението им — изскочи внезапно иззад дърветата. Аоз Рун долови миризмата на животно — нещо кисело, което в началото не можа да идентифицира.

Опитоменият елен се втурна малко несръчно сред стадото и бе предизвикателно посрещнат от най-близко стоящия от трите мъжкар. Той тръгна към него, като риеше пръстта с копита, ръмжеше, навел

глава с рогата напред. Опитоменият стоеше на мястото си, без да заема обичайната защитна поза.

Еленът от стадото сплете рогата си с тези на неканения гост. Когато двамата застанаха лице в лице, Аоз Рун забеляза кожена каишка, опъната през рогата на новодошлия. Той тутакси предаде животното си на Лейнтал Ей, скри се зад най-близкия дънер и притича към следващия.

Дървото беше мъртво и почерняло. През изпочупените му клони Аоз Рун зърна жълтеникаво валмо козина, промъкващо се сред поотдалечените дървета. Сграбчи копието с дясната си ръка, отметна я назад, готова за хвърляне, и се затича, тъй както само той можеше да тича. Под подметките на ботушите си усещаше остриите, покрити със сняг камъни, чуваше мученето на препънатите животни, видя огромния мъртъв дървен ствол да се изправя пред него и през всичкото време напредваше бързо и колкото е възможно по-тихо.

Аоз Рун забеляза, че валмото козина е рамото на фагор. Чудовището се обърна. Очите му изригнаха алени пламъци. Той наведе рога и разтвори широко ръце, за да посрещне нападението. Ловецът мушна копието си под ребрата му.

Огромният ансипитал падна по гръб с мощен вик. Повлече и Аоз Рун. Фагорът обви ръце около него и заби роговите си лапи в гърба му. Те се затъркаляха в кишата.

Бялото и черното същества се превърнаха в едно животно, което се бие само със себе си на фона на първобитния пейзаж, целящо да се саморазкъса. То се удари в посребрените коренаци и отново се раздели на две съставни части, като черното остана отдолу.

Фагорът отметна глава назад и разтвори челюсти, готов за удар. Пред Аоз Рун блеснаха два реда жълти остри зъби и сиво-бели венци. Той успя да освободи едната си ръка, грабна камък и го напъха между дебелите устни и зъбите тъкмо когато те се затвориха над главата му. Ловецът се надигна, видя дръжката на копието все още забито в туловището на фагора, и легна върху нея с цялата си тежест. С мощно изригване на въздух от устата си фагорът предаде богу дух. От раната бликаше жълта кръв. Ръцете на чудовището се отпуснаха разтворени на земята и задъхан, Аоз Рун се изправи на крака. Една птица литна от земята край тях и тежко запляска с криле към изток.

Свърши навреме, за да види как Лейнтал Ей убива още един фагор. Други двама изтичаха от убежището си иззад хоризонтално натрупаните клони, качиха се на кайдото си и се отдалечиха към скалите. Следваха ги бели птици с махащи криле и зловещи писъци, които се връщаха обратно при тях като ехо от пустошта.

Датка се приближи и безмълвно стисна Аоз Рун за рамото. Те се погледнаха и се усмихнаха един на друг. Аоз Рун показа белите си зъби, макар че го болеше. Датка се усмихна само с устни.

Лейнтал Ей дойде при тях, преизпълнен с възторг.

— Убих го! Той умря! Червата им са в гръдния кош, а пък белите им дробове — в корема им...

Аоз Рун ритна настрана мъртвия фагор и се надвеси над дървесния ствол. Силно издиша през устата и ноздрите си, за да пропъди зловонието, излъчващо се от врага. Ръцете му трепереха.

— Повикайте Илейн Тал — каза той.

— Аз го убих, Аоз Рун! — повтаряше Лейнтал Ей и сочеше трупа върху снега.

— Доведете Илейн Тал! — заповяда Аоз Рун.

Датка се приближи до мястото, където двата елена продължаваха да се бият с наведени глави, преплетени рога, риешци сняг и кал с копитата си. Извади ножа си и им преряза гърлата със замах на стар ловец. Животните застинаха, от гърлата им бликаше жълта кръв. После, безсилни да останат прави, те се сринаха на земята и издъхнаха, все още заклезили рогата си.

— Каишка между рогата — много стар номер за ловене на дивеч — обади се Аоз Рун. — Когато я видях, веднага разбрах, че ще...

Дотърча Илейн Тал, придружен от Фаралин Фърд и Тант Ейн. Те изблъскаха младежите и подхванаха Аоз Рун.

— От теб се иска да избиваш тази паплач, а не да се помайваш — рече Илейн Тал.

Стадото отдавна бе избягало. Братята бяха убили три сърни и сега тържествуваха. Останалите ловци пристигнаха да разберат какво е станало. Пет животни не бе лош улов, Олдорандо щеше добре да си похапне, когато се приберат у дома. Труповете на фагорите щяха да останат да се разлагат тук. Никой не искаше кожата им.

Лейнтал Ей и Датка държаха опитомените животни, докато Илейн Тал и останалите преглеждаха Аоз Рун. Той се измъкна от

ръцете им и изруга.

— Хайде да се измитаме оттук — подпря ръка в подребрието си и се преви от болка. — Там, където има четирима фагори, нищо чудно да има още.

Натовариха мъртвите сърни на гърбовете на опитомените животни и поеха по пътеката към дома, като влачеха двата елена по земята.

Ала Накри се сърдеше на Аоз Рун.

— Тези мръсни елени са много мършави. Месото им няма да може да се дъвче.

Аоз Рун мълчеше.

— Само лешоядите предпочитат елен пред сърна — додаде Клилс.

— Млъкни, Клилс — извика Лейнтал Ей. — Не виждаш ли, че Аоз Рун е ранен? Върви да се научиш как се върти брадва.

Аоз Рун не вдигаше поглед от земята и мълчеше, което ядоса поголемия брат още повече. Вечният пейзаж около тях бе застинал безмълвен.

Когато най-последно в далечината зърнаха Олдорандо и заобикалящите го горещи извори, стражите на кулите надуха роговете. Това бяха старци или болни мъже, които не можеха да ходят на лов. Накри им бе дал по-лесна задача, но ако роговете не зазвучаха в мига, в който ловната дружинка се появише в далечината, той спираше полагаемия им се рател. Това беше сигнал за младите жени да прекратят работа и да излязат извън огражденията да посрещнат мъжете си. Мнозина се страхуваха да не би някой да не се върне жив — вдовството предполагаше долнопробна работа, мизерно съществуване, ранна смърт. Този път преброиха главите на пристигащите мъже и се зарадваха. Завръщаха се всички ловци. Тази нощ щяха да празнуват. Някои жени щяха да заченат.

Илейн Тал, Тант Ейн и Фаралин Фърд викнаха на жените си и в обръщенията им имаше по равно и мили думи, и обиди. Аоз Рун куцукаше самичък и не проговаряше, макар да поглеждаше изпод черните си вежди за Шей Тал. Но нея я нямаше.

Нито една жена не чакаше и Датка. Той придаде на младежкото си лице тежък, сериозен вид и така премина през блъскащата се тълпа от посрещачки. Беше се надявал, че приятелката на Шей Тал, Врай,

може да се покаже. Аоз Рун тайно презря Датка, тъй като никоя жена не се втурна да му стисне ръката, макар че самият той бе в същото положение.

Забеляза изпод черните си вежди как един ловец улови за ръката Дол Сакил, акушерската дъщеря. Видя и собствената си дъщеря Ойре да се втурва към Лейнтал Ей и да го поздравява. Помисли си, че двамата ще бъдат великолепна двойка и че от събирането им може да има полза.

Разбира се, момичето бе твърдоглаво, докато Лейнтал Ей имаше благ характер. Щеше доста да го разиграе, преди да му стане жена. В това отношение Ойре приличаше на безценната Шей Тал — труднопревземаема, красива и винаги със собствено мнение.

Той премина накуцвайки през широката порта с наведена глава, като продължаваше да подпира хълбока си с ръка. Наблизо вървяха Накри и Клилс и отблъскваха пронизително пискащите си жени. И двамата му хвърлиха заплашителни погледи.

— Знай си мястото, Аоз Рун — изсъска Накри.

Аоз Рун извърна поглед и им обърна гръб.

— Ударих с брадвата си само веднъж и, в името на Утра, ще бъда точен и занаят — изръмжа той.

Всичко играеше пред взора му. Изгълта чаша рател с вода, ала болката продължаваше. Покачи се в бърлогата си, която споделяше със своите другари, за пръв път равнодушен към работата по одирането на животински кожи. Там припадна. Ала не можеше да понася робиня да разкъсва дрехите му и да преглежда раните му. Почина си, притискайки ребрата си с ръка. След около час излезе да потърси Шей Тал.

Тъй като времето за залеза приближаваше, тя носеше остатъци от хляб към Ворал, за да нахрани гъските. Реката бе широка. През деня не замръзваше и показваше черните си води, осеяни с парчета лед, върху които врякаха гъски. Когато и двамата бяха малки, реката замръзваше от бряг до бряг.

Тя рече:

— Вие, ловците, напразно ходите толкова надалеч. Тази сутрин видях дивеч на отсрещния бряг. Мисля, че бяха диви коне.

Мрачен и без настроение, Аоз Рун сведе поглед към нея и я хвана за ръката.

— Винаги предлагаш нещо различно, Шей Тал. Нима мислиш, че знаеш повече от ловците? Защо не дойде, когато чу звука на роговете?

— Имах си работа.

Тя издърпа ръката си и започна да подхвърля трохи на заобиколилите я гъски. Аоз Рун ги скрита и отново я хвана за ръката.

— Днес, убих един косматко. Силен съм. Той ме нарани, но все едно убих тази воняща мърша. Всички ловци се вслушват в думата ми, както и всички моми. Но аз желая теб, Шей Тал. Защо ти не ме искаш?

Тя обърна пронизващи очи към него — не бе сърдита, ала в тях се четеше скрит гняв.

— Искам те, но ако тръгна против теб, ще ми счупиш ръката. Двамата никога няма да бъдем на едно мнение. Ти не си нежен с мен. Можеш да се смееш, можеш да се чумериш, ала не можеш да гукаш. Това е!

— Не съм от този тип мъже. Нито пък ще счупя красивата ти ръка. Предлагам ти нещо реално, по което да помислиш.

Тя мълчаливо хранеше гъските. Баталикс потъваше зад снежния хоризонт и позлатяваше кичурите на разпуснатите ѝ коси. Черните дълбини на водата бяха единственото движещо се нещо в хладния застинал пейзаж.

След като постоя и я погледа объркано, пристъпвайки от крак на крак, той попита:

— Че каква работа имаше преди малко?

Тя напрегнато отговори, без да отвърне на вторачения му поглед.

— Чу думите ми в онзи скръбен ден, когато погребвахме Лойланун. Говорех главно на теб. Тук живеем във ферма. Искам да знам какво става в света извън нея. Искам да науча още неща. Нуждая се от помощта ти, ала ти като че ли не си човекът, който би ми помогнал. Затова, когато имам време, обучавам другите жени, защото по този начин уча и самата себе си.

— Какво ще спечелиш от това? Търсиш си белята.

Тя не отговори, вторачена отвъд реката, върху която падаше последният къс от мизерното злато на деня.

— Трябва да те метна на коляното си и да те напляскам.

Беше слязъл на брега и я гледаше отдолу нагоре.

Тя му хвърли яростен поглед. Почти мигновено изражението на лицето ѝ се промени. Засмя се, като откри зъбите и розовото си набраздено небце, после закри уста с длан.

— Ама ти наистина нищо не разбираш!

Той се възползва от момента и я сграбчи в прегръдките си.

— Ще се опитам да ти гугукам и дори ще направя нещо повече, Шей Тал. Заради хубавия ти нрав и заради очите ти, блестящи като водата. Забрави за учението, без което хората могат, и стани моя жена.

Той я завъртя във въздуха и гъските се разпръснаха с достолепно протегнати към хоризонта шии.

Когато стъпи отново на земята, тя каза:

— Говори ми обикновено, Аоз Рун, моля те. Животът ми е много скъп и мога да го отдам само веднъж на един мъж. Познанието е важно за мен, важно е за всички. Не ме карай да избирам между теб и него.

— Обичам те от дълго време, Шей Тал. Знам, че се дразниш заради Ойре, ала не бива да ми отказваш. Стани моя жена веднага или ще си намеря друга, предупреждавам те. Кръвта ми е гореща. Заживей с мен и ще забравиш академията.

— О, просто се повтаряш. Ако ме обичаш, постарай се да чуеш какво ти казвам.

Тя се обърна и се заизкачва по склона нагоре към кулата. Ала Аоз Рун се завтече и я настигна.

— Нима ще ме напуснеш така, незадоволен, Шей Тал? След като ме накара да ти наговоря всички тези глупости?

Когато ѝ заговори наново, тонът му бе хрисим, с хитри нотки:

— А какво щеше да сториш, ако аз управлявах тук, ако бях Господар на Ембрудок? Не е толкова невъзможно. Тогава наистина ще трябва да станеш моя жена.

По начина, по който го погледна, той разбра защо я преследва тъй упорито. Макар и за миг се докосна до същността ѝ, когато тя тихо изрече:

— Значи за това си мечтаеш, Аоз Рун? Е, знанието и мъдростта са друг вид мечта и ние сме обречени всеки от нас да преследва сам мечтата си. И аз те обичам, но не по-малко от теб мразя някой да има власт над мен.

Той мълчеше. Тя знаеше, че трудно би могъл да приеме забележката ѝ, поне така си мислеше. Ала разсъжденията му вървяха в

друга насока и Аоз Рун попита твърдо:

— Но ти мразиш Накри, нали?

— Той не ми пречи.

— Да, но пречи на мен.

Както обикновено, след всеки успешен лов следваше пиршество с ядене и пиене през цялата нощ. В допълнение към обичайния рател, наскоро ферментирал, приготвен от пивоварни култури, имаше и тъмно ечемичено вино. Пееха се песни, танцуваше се джигата, тъй като алкохолът ги бе хванал. Когато опиянението достигнеше върха си, повечето мъже се запиваха в Голямата кула, откъдето се виждаше цялата главна улица. Долният етаж се освобождаваше и там гореше огън, който изпращаше гъст дим към обрамчените с метал покривни греди. Аоз Рун беше все още в лошо настроение и спря да пее. Лейнтал Ей го видя да си тръгва, ала бе зает да убеждава Ойре да уговори баща си. Аоз Рун се изкачи по стъпалата, премина през етажите и излезе на покрива за глътка хладен чист въздух.

Датка, който нямаше слух, за да пее, го последва в тъмнината. Както обикновено, мълчеше. Застана, скръстил ръце пред себе си, и се загледа в неясните очертания на нощта. От небето се спускаше завеса от тъмнозелен пламък и гънките ѝ се губеха в стратосферата.

Аоз Рун залитна назад и болезнено изпъшка. Датка го улови и го изправи на крака, ала по-възрастният мъж грубо го отблъсна.

— Какво ти е? Пиян ли си?

— Ето! — Аоз Рун посочи в тъмното празно пространство. — Тръгна си, мръсницата. Жена със свинска глава. Как само гледаше!

— А, привиждат ти се разни неща. Пиян си.

Аоз Рун гневно се обърна към него:

— Не ми казвай, че съм пиян, пале такова! Видях я! Истина ти говоря! Гола, висока, тънкокрака, цялата космата и с четиринайсет бозки. Идваше към мен.

Той се затича по покрива, като размахваше ръце.

От отвора на покрива се появи Клилс — леко се клатушкаше, а в ръцете си държеше кокал и го гложгаше.

— Вие двамата нямате работа тук горе. Това е Голямата кула. Тук идват само онези, които управляват Олдорандо.

— Я стига, бе, отрепко! — отвърна Аоз Рун и се приближи към него. — Не можеш и брадва да държиш!

Клилс гневно го цапна по врата с оглозгания кокал. Аоз Рун изръмжа, сграбчи го за гърлото и започна да го души. Ала Клилс го ритна по глезена, удари го с юмрук в диафрагмата и го завлече до каменния парапет, който ограждаше покрива. Част от него започна да се руши и се срути. Аоз Рун падна по корем, а главата му увисна в бездната.

— Датка! — викна той. — Помогни ми!

Датка безмълвно се приближи до Клилс изотзад, сграбчи го здраво под коленете и го повдигна от земята. Завъртя тялото му и го надвеси през стената над седеметажната бездна.

— Не, не! — викаше Клилс и яростно се бранеше, обвил с две ръце шията на Аоз Рун. Тримата се биеха в зеленикавия мрак. Битката се съпровождаше от пеенето на долния етаж, а двамата, опиянени от ратела, се бяха обединили сили срещу нестабилния Клилс. Най-после го откопчиха от врата на ловеца. С един последен вик падна долу. Двамата чуха как тялото му се удари в земята.

Аоз Рун и Датка задъхани седнаха на парапета.

— Отървахме се от него — рече Аоз Рун. После се сви от болката в ребрата. — Благодарен съм ти, Датка.

Датка не отговори.

Слез известно мълчание Аоз Рун каза:

— Ще ни убият за това, мръсните отрепки. Накри ще се погрижи да ни убият. Хората вече ме мразят.

Помълча още малко и гневно избухна:

— Клилс беше виновен! Той ме нападна. Вината е негова.

Неспособен да издържи на мълчанието, Аоз Рун скочи на крака и закрачи по покрива, като си мърмореше под нос. Грабна оглозгания кокал и го запрати в мрака.

После се обърна към безмълвния Датка:

— Виж какво, върви долу и говори с Ойре. Тя ще направи, което ѝ кажа. Накарай я да доведе Накри. Ако тя му предложи да се качи на покрива, той ще се разтопи — виждал съм го как я гледа, мръсникът му с мръсник.

Датка вдигна рамене и тръгна, без да промълви дума. Напоследък Ойре се занимаваше с домакинството на Накри за най-

голямо неудоволствие на Лейнтал Ей. Тъй като изпълняваше почетна длъжност, тя разполагаше с повече свободно време от другите жени.

Аоз Рун се преви и закрачи треперещ по покрива, изричайки ругатни в тъмнината, докато Датка се върна.

— Води го — кратко изрече той. — Ала не те съветвам да сториш онова, което си си наумил. Нямам нищо общо.

— Мълчи.

За пръв път Датка получаваше подобна заповед. Три човешки фигури се заизкачваха по стълбата към покрива — първа беше Ойре. Датка се отдръпна назад и застана в най-гъстия мрак. След Ойре се появи Накри с канче в ръка, после Лейнтал Ей, решен да не се отделя от Ойре. Изглеждаше ядосан и дори когато погледна Аоз Рун, изражението на лицето му не се промени. Аоз Рун отвърна на намусения му поглед.

— Остани долу, Лейнтал Ей. Не бива да се намесваш — грубо изрече той.

— Ойре е тук — отвърна Лейнтал Ей, сякаш това бе достатъчна причина, и не се помръдна.

— Той се грижи за мен, татко — обади се Ойре.

Аоз Рун я отстрани с ръка и се изправи пред Накри с думите:

— Накри, двамата с теб винаги сме се карали. Сега се пригответи да се биеш с мен като мъж с мъж.

— Махай се от покрива ми — заповяда Накри. — Няма да те оставя да стоиш тук. Мястото ти е долу.

— Пригответи се да се биеш.

— Много си нахален, Аоз Рун, след като се осмеляваш да се държиш така след неуспешния си лов. Пил си повече, отколкото трябва.

Гласът на Накри бе предрезгавял от виното и ратела.

— Осмелявам се, да, осмелявам се и така ще бъде занапред — извика Аоз Рун и се нахвърли върху Накри.

Той плисна канчето в лицето му. Ойре и Лейнтал Ей уловиха Аоз Рун за ръцете, ала той се дръпна, освободи се и удари Накри по лицето.

Онзи падна, претърколи се и измъкна кама от пояса си. Единствената светлина идваше от лоения фитил, който гореше на пода на долния етаж. Тя рязко се отрази в острието. Зелените дипли в

небето придаваха особен нюанс на човешките действия. Аоз Рун ритна с крак към камата, не я улучи и тежко се срути върху Накри, като спря дъха му. Мъжът изпъшка и започна да повръща, като принуди Аоз Рун да се изгърколи встрани. После задъхано се вкопчиха отново един в друг.

— Престанете и двамата! — извика Ойре и пак задърпа баща си.

— За какво се карате? — попита Лейнтал Ей. — Ти го провокираш, Аоз Рун. Макар да е глупак, правото е на негова страна.

— Ти ще мълчиш, ако искаш дъщеря ми — изръмжа Аоз Рун и нападна. Накри, все още борец се за глътка въздух, не можа да се защити. Бе изгубил камата си. Под порой от юмручни удари той се намери до парапета. Ойре изписка. Накри се люшна, коленете му се прегънаха. После изчезна.

Всички чуха как тялото му се удари в подножието на кулата. Застинаха по местата си и виновно се загледаха. От вътрешността на сградата до ушите им долетя пиянска песен:

*Пиян и мокър като смок,
запътих се към Ембрудок;
свине танцуваха игри
и падаха на камари...*

Аоз Рун се надвеси над парапета.

— Това беше краят ти, Господарю Накри — рече той с по-мек тон.

Преви се одве и задиша тежко. Обърна се и хвърли див поглед на младежите.

Лейнтал Ей и Ойре мълчаливо се бяха вкопчили един в друг. Ойре хлипаше.

От мрака се появи Датка и им заговори с безизразен глас:

— Вие двамата ще си мълчите, Лейнтал Ей, и ти, Ойре, ако искате да живеете. Видяхте колко лесно е да се погуби човешки живот. Аз ще им кажа, че съм видял Накри и Клилс да се карат. Сбили са се и са се доближили до парапета. Не сме могли да ги спрем. Запомнете какво ви казвам, представете си сцената. Ще мълчите. Аоз Рун ще стане Господар на Ембрудок и Олдорандо.

— Ще стана и ще управлявам по-добре от двамата глупаци — залитайки, заяви Аоз Рун.

— Погрижи се да е така — тихо изрече Датка, — защото ние и тримата знаем истината за двойното убийство. Помни, че нямаме нищо общо с него: това бе твое дело, от начало до край. Отнасяй се с нас по съответния начин.

Годините в Олдорандо под управлението на Аоз Рун щяха да изминат подобно на онези, когато управляваха другите господари; животът е нещо, което управниците не могат да докоснат. Само климатът стана по-чудноват. Ала, както и много други неща, беше извън контрола на който и да е владетел.

Температурните разлики в стратосферата се увеличиха, тропосферата се затопли, температурата на повърхността на планетата започна да се повишава. Седмици наред се лееха поройни дъждове. В низините на тропиците снегът изчезна. Ледниците се изтеглиха в по-високите райони. Земята се раззелени. Израснаха високи растения. Невиждани дотогава птици и животни летяха и обикаляха около огражденията на древното селище. Всичко в живота се променяше. Нищо не беше както преди.

За мнозина по-възрастни хора промените не бяха добре дошли. Те си спомняха безграничната снежна пустош от годините на своята младост. Хората на средна възраст приветстваха промените, но клатеха глави с думите, че е твърде хубаво, за да продължи дълго. Младите не познаваха друго, освен настоящето. В тях животът кипеше така, както във въздуха наоколо. Храната им бе разнообразна, раждаха повече деца, а родените не умираха тъй често.

Колкото до двата небесни Стража, Баталикс бе същият като преди. Ала Фрейър ставаше по-ярък и по-горещ с всяка изминала седмица, с всеки изминал ден, с всеки изминал час.

Сред драматичните климатични промени се развиваха човешки драми, които всяка жива душа трябваше да изиграе било за удоволствие, било за разочарование. За повечето хора плетеницата от незначителни обстоятелства бе от жизненоважно значение, тъй като всеки един виждаше себе си в центъра на сцената. И това бе така по

цялото кълбо на Хеликония, независимо колко малобройни бяха групите мъже и жени, които се бореха за живот.

А земната наблюдателна станция регистрираше всичко.

Когато стана Господар на Олдорандо, Аоз Рун изгуби чаровния си сърдечен нрав. Стана суров, а това се отрази и на свидетелите и съучастниците в престъплението, което бе извършил. Дори онези, които имаха достъп до него, не разбираха до каква степен самоизолацията му се дължеше на непрекъснатото ферментиране на вината в неговата душа. Хората не си дават труд да разберат другите. Забраната върху убийството беше силна. В малката общност, в която загубата дори на един-единствен работоспособен човек се усещаше, всички бяха толкова съвестни, че дори на мъртвите не бе разрешено напълно да напускат себеподобните си.

Случайно жените и на Накри, и на Клилс нямаха деца, затова ги оставиха да общуват с техните шепнеци духове. И двете съобщаваха, че в света на духовете царял черен гняв. Гневът на шепнеците се усеща болезнено, тъй като никога не може да бъде облекчен. Той бе приписан на яростта, която братята бяха изпитвали по време на пиянската братоубийствена лудост. На жените им бе отказано по-нататъшно общуване с тях. Братята и ужасният им край престанаха да бъдат главна тема за разговор. Засега тайната на убийството бе запазена.

Ала Аоз Рун никога не забрави. На сутринта след убийството той се надигна изморен и се обръсна с ледена вода. Студът засили треската, която го бе обхванала. Цялото му тяло се разкъсваше от болка, която сякаш преминаваше от орган на орган.

Треперещ от терзанията, които не можеше да сподели с другарите си, той тръгна забързано от кулата си, придружен от вярната си хрътка Кърд. Излезе на улицата, където в призрачната мъгла на първата ранна светлина се виждаха само увитите фигури на жените, които, без да бързат, отиваха на работа. Аоз Рун ги избягна и се отпрати към северната порта. Трябваше да мине покрай северната кула. Преди още да го осъзнае, той се сблъска с разбития от падането труп на Накри, проснал се пред нозете му, с все още отворени и изпълнени с ужас очи. Откри и неузнаваемия труп на Клилс, от

другата страна на кулата. Все още не ги бяха открили и не бяха вдигнали тревога. Кърд заскимтя и започна да обикаля подпухналия труп на Клилс.

Една мисъл прониза сънения мозък на Аоз Рун. Никой нямаше да повярва, че братята са се убили един друг, ако ги намереха да лежат от различни страни под кулата. Той сграбчи ръката на Клилс и се опита да отмести трупа. Но той се бе вкочанил и не можеше да помръдне, сякаш бе закован за земята. Аоз Рун трябваше да се наведе и почти да напъха лицето си във влажната вонлива коса, за да вдигне трупа на ръце. Отново се изправи. Нещо бе станало с голямата му бликаща сила. Не можеше да помръдне Клилс. Като пъшкаше и сумтеше, той го заобиколи и го задърпа за краката. В далечината крякаха гъски, сякаш се присмиваха на усилията му.

Най-после помръдна трупа. Клилс бе паднал с лице надолу, а ръцете и едната страна на лицето му бяха замръзнали в калта. Сега се отцепиха и трупът затрополи по коравата земя. Той го захвърли до трупа на брат му — неподвижен, незначителен предмет, и веднага се опита да го изтрие от ума си. После се повлече към северната порта.

Отвъд огражденията се извисяваха развалините на няколко кули, често заобиколени — всъщност разрушени — от раджабаралите, които се издигаха над останките им. Там Аоз Рун намери убежище в един от тези паметници на времето с изглед към ледената повърхност на Ворал. Една замърсена стая на втория етаж бе непокътната от разрухата. Макар дървените стъпала да бяха изчезнали преди много време, той можа да се покатери по купчината отломки и да се намести в каменната стая. Стоеше задъхан, като се подпираше с една ръка на стената. После грабна камата и като в лудост започна да разрязва обвиващите го кожи.

В планините загина мечка, за да облече Аоз Рун. Никой друг не носеше подобна черна кожа. Той я разкъса с един замах.

Най-после остана гол. Гледката бе срамна дори за него. Голотата не бе част от културата на Олдорандо. Хрътката му седеше и дишаше тежко, гледаше го и скимтеше.

Тялото му с хлътнал корем и изпъкнали мускули бе обхванато от напомнящи огнени пламъци обриви. Езиците им го покриваха целия. Той гореше от глава до пети. Сграбчил пениса в ръката си, Аоз Рун

нещастно обикаляше и стенеше от всички видове болки, които изпитваше.

За Аоз Рун огънят бе наказание за вината му. Убийство! Ето го резултата — тъмната му мисъл се понесе назад, към причината. Нито за миг той не се бе връщал в мислите си към инцидента по време на лова, когато бе тъй близо до огромния бял фагор. Не си бе и помислил, че въшките, които нападат този космат вид, биха могли да се прехвърлят върху неговото тяло. Нямахше познанията, за да направи подобна връзка.

Земната наблюдателна станция се носеше горе и регистрираше.

На борда си имаше апаратура, която даваше възможност на земяните да научат неща за планетата под себе си, неизвестни за жителите ѝ. Познаваха жизнения цикъл на кърлежите, приспособили се да паразитират и върху фагорите, и върху човешките същества. Бяха анализирали състава на андезитния^[1] слой на Хеликония. Там бяха събрани всички факти, от най-незначителния до най-важния, за да бъдат анализирани и изпратени към Земята. Сякаш Хеликония би могла да бъде разглобена атом по атом и изпратена в съвсем непозната посока през галактиката. Всъщност до известна степен тя се пресъздаваше на Земята в енциклопедии и аналитични медии.

Когато от „Авернус“ видяха двете слънца да изгряват от изток иззад снажната планинска верига Нктрик, нейните върхове пробождаха стратосферата, а мракът и величието им я насищаха с тайнственост. Романтиците на борда закопняха да вземат участие в грубия живот, кипящ долу, на дъното на въздушния океан.

С ругатни и проклетия увитите в кожи фигури си проправяха път в сумрака към Голямата кула. От изток връхлиташе студен вятър, свиреше между старите кули, плющеше в лицата им и покриваше брадите им със скреж. Седем часът в пролетната вечер и най-черната нощ.

Влязоха в кулата, затръшнаха разхлопаната дървена врата и възкликнаха. После се изкачиха по каменните стъпала към стаята на

Аоз Рун. Тя бе отоплена от горещата вода, която течеше по каменните тръби в мазето. По-горните стаи към върха на кулата, обитавани от слугите му и от някои ловци, бяха по-далеч от източника на топлина и съответно по-студени. Ала тази нощ вятърът, провиращ се през хилядите цепнатини, вледеняваше всичко.

Аоз Рун провеждаше първия си съвет като Господар на Олдорандо.

Последен пристигна старият майстор Датнил Скар, който оглавяваше гилдията на кожарите. Той бе и най-възрастният от всички присъстващи. Бавно излезе на светлината — гледаше предпазливо в очакване на клопка. Старите винаги се отнасят с подозрение към смяната на управлението. По средата на пода, уютно покрит с кожи, бяха поставени две свещи в панички. Неравните им пламъчета се накланяха на запад и в същата посока се извиваха двете спирали дим.

На трепкащата светлина на свещите майстор Датнил видя Аоз Рун, седнал на дървен стол, и още девет души, коленичили върху кожите. Шестима от тях бяха майсторите на останалите шест гилдии на производителите. След като се поклони най-напред на Аоз Рун, майсторът направи поотделно поклон пред всеки един от тях. Другите двама бяха ловците Датка и Лейнтал Ей, които седяха един до друг, сякаш да се защитят. Датнил Скар не обичаше Датка по простата причина, че момъкът бе напуснал гилдията заради лекомисления живот на ловеца. Така мислеше майсторът. Той не харесваше и непрекъснатото мълчание на момъка.

Ойре бе единствената жена сред присъстващите и от неудобство бе забила поглед в пода. Тя седеше полускрита зад стола на баща си в танцуващите по стената сенки.

Всички физиономии бяха добре познати на стария майстор, както и призрачните лица, наредени на стената под таванските греди — черепите на фагорите и на останалите врагове на селището.

Майстор Датнил се настани върху една черга на пода до другарите си от гилдиите. Аоз Рун плесна с ръце и от горния етаж се появи робиня с табла, върху която бяха поставени единайсет гравирани дървени чаши. Когато му подадоха чашата с рател, майстор Датнил разбра, че навремето те са принадлежали на Уол Ейн.

— Добре дошли — поздравя ги Аоз Рун на висок глас и вдигна чашата си. Всички отпиха от сладкия омайващ алкохол.

Аоз Рун заговори. Каза, че възнамерявал да управлява с по-голяма твърдост от предшествениците си. Няма да търпи беззаконие. Както и преди, щял да се консултира със съвета, както и преди, съветът щял да се състои от майсторите на седемте гилдии на производителите. Щял да защитава Олдорандо от всички врагове. Няма да разрешава на жените или на робите да се месят в хода на живота. Щял да гарантира хляб за всички. Щял да разрешава на хората да общуват с шепнещите, когато пожелаят. Според него академията била загуба на време за жените, които и без това имали толкова много работа.

Повечето от нещата, които говореше, бяха пълна безсмислица и от тях следваше едно — че се готви да управлява. Не можеше да не се забележи, че говореше по особен начин, сякаш се бореше с демони. Очите му често се вторачваха в една точка и той стискаше страничните облегалки на стола, сякаш го измъчваха вътрешни терзания. Макар самите му забележки да не бяха последователни, начинът, по който ги изказваше ужасяваше. Вятърът свиреше, а гласът му ту се издигаше, ту спадаше.

— Лейнтал Ей и Датка ще бъдат главните ми помощници и ще съблюдават за изпълнение на заповедите ми. Те са млади и разумни. Е, по дяволите, това е. Стига толкова приказки.

Ала майсторът на пивоварната го прекъсна с твърд глас:

— Господарю мой, говориш твърде бързо за нашите бавни улове. Някои от нас могат да се заинтересуват защо назначаваш за свои помощници две хлапета, когато сред нас има стабилни мъже, способни да ти служат по-добре.

— Направих избора си — отвърна Аоз Рун и затърка гърба си на облегалката.

— Може би си избързал, Господарю. Помисли само колко много достойни мъже имаме... Какво ще кажеш за вашето собствено поколение, например Илейн Тал и Тант Ейн?

Аоз Рун удари с юмрук страничната облегалка на стола си.

— Нуждаем се от млади хора, от действия. Изборът ми е направен. Сега всички можете да си тръгвате.

Датнил Скар бавно стана:

— Извини ме, Господарю мой, но толкова бързо разпускане на съвета ще повлияе лошо на твоето име, не на нашето. Зле ли ти е,

болен ли си?

— А бе, човече, върви си, като те молят. Ойре...

— Според обичая съветът на майсторите трябва да пие за теб, да вдигне наздравица за царуването ти, Господарю.

Господарят на Ембрудок плъзна поглед по таванските греди, после отново го сведе към хората.

— Майстор Датнил, знам, че вие, старците, сте къси по ум, а дълги на приказки. Спестете ми ги. Вървете си, хайде, преди и вас да съм заменил. Вън, всички вън! Благодаря, но всички се махайте навън в змийския студ.

— Но...

— Вървете!

Аоз Рун изохка и се улови здраво за стола си.

Враждебно ги отпрати и старците от съвета си тръгнаха с мърморене, като надуха беззъбите си бузи от негодуване. Лош знак... Лейнтал Ей и Датка поклатиха глави и също си тръгнаха.

Щом остана насаме с дъщеря си, Аоз Рун се срути на пода и се сви. Пъшкаше, риташе и се дереше.

— Донесе ли лековитата гъша лой от госпожа Датнил, дъще? — попита я той.

— Да, татко.

Ойре извади кожена кутийка, пълна с мека мазнина от гъска.

— Ще трябва да намажеш тялото ми с нея.

— Не мога да го направя, татко.

— Разбира се, че можеш и ще го сториш.

Ойре запримигва с очи.

— Няма да го направя. Чу какво ти казах. Нека робинята да те намаже. Нали е за това? Мога да повикам и Рол Сакил.

Той скочи на крака, оголи зъби и я улови за ръката.

— Ти ще го направиш. Не мога да си позволя да покажа другиму състоянието си, иначе ще се пусне дума. Те ще разберат, не виждаш ли? Ти ще го направиш, дявол да те вземе, или ще счупя милото ти вратле. Твърдоглава си като Шей Тал.

Когато дъщеря му заскимтя, гневът отново го обзе и той кресна:

— Ако си толкова гнуслива, затвори си очите, направи го със затворени очи. Не е нужно да гледаш. Но много бързо, преди да съм излязъл от кожата си.

Започна да се разсъблича с див поглед, сетне додаде:

— И ще те омъжа за Лейнтал Ей, за да си мълчите и двамата. Не ти искам мнението. Виждал съм го как те гледа. Един ден ще дойде твоят ред да управляваш Олдорандо.

Панталонът му се свлече и той застана пред нея съвсем гол. Тя здраво стисна очи, извърна лице настрана, отвратена от собственото му унижение. Ала не можеше да не забележи това гладко тяло, чиито мускули се гърчеха под кожата му. Баща ѝ бе покрит с алени петна до шията.

— Хайде, започвай, глупава патко! Агонизирам, дявол да го вземе, умирам!

Тя протегна ръка и размаза лепкавата мас върху гърдите и корема му.

После Ойре избяга от него, а от устата ѝ изригнаха ругатни. Изчезна и от сградата, излезе навън и подложи лицето си на студения вятър: повдигаше ѝ се от отвращение.

Такива бяха първите дни от властването на баща ѝ.

Група мади лежаха неудобно в безформените си дрехи. Спяха. Това ставаше в една долина на незнайно колко мили разстояние от Олдорандо. Караулът им дремеше.

Заобиколени бяха от шистова скала. Под атаките на мраза скалата се бе разцепила на тънки пластове, които хрущяха под стъпките им. Нямаше никаква растителност с изключение на тук-там израснали хилави храсти. Листата им бяха твърде горчиви за ядене и дори всеядните аранги не ги поглеждаха.

Мадите бяха изненадани от гъста мъгла, често срещана по тези високи места. Нощта се спусна и те не смееха да помръднат от мястото си. Светът вече бе видял изгрева на Баталикс, ала в студената цепнатина на каньона все още царяха мрак и влажна мъгла и протогностиците все още спяха.

Командирът Йол-Гар Уирик от похода на младия кзан, се бе изправил гордо на няколко метра над тях и наблюдаваше как групата мъжки и женски воители пълзяха под командата му нагоре към беззащитните мади.

Десет възрастни протогностици съставляваха групата в полумрака. С тях имаше едно бебе и три деца. До тях лежаха седемнайсет аранги, яки козообразни животни с гъста козина, които посрещаха повечето от скромните нужди на номадите.

Самото съществуване на мадите се обуславяше от безразборно съешаване; нямаше забрана върху кръвосмешението. Телата им бяха плътно притиснати едно до друго, за да пазят топлината, а рогатите им животни бяха полегнали недалеч пред тях и оформяха нещо като защитен пръстен срещу смразяващия студ. Извън кръга се намираще само караулът, а пък той невинно спеше върху козината на един аранг. Протогностиците нямаха оръжие. Бягството бе единствената им защита.

Разчитаха на мъглата. Ала острият поглед на фагорите ги откри. Изключително трудният терен временно бе откъснал Йол-Гар Уирик от главната част, командвана от Хр-Брал Ипрт. Воините му бяха зверски гладни, също както и прачовеците, които щяха да нападнат.

Носеха наръчи копия. Хрущенето от приближаващите стъпки върху шистовото корито се заглушаваше от хъркането и сумтенето на мадите. Още няколко крачки. Постовият се сепна от някакъв сън и седна, изпълнен с ужас. Грозни фигури се появяваха от влажната мъгла като призраци. Той нададе вик. Другарите му се размърдаха. Твърде късно. С диви викове фагорите нападнаха и безмилостно се нахвърлиха върху тях.

За съвсем кратко време всички протогностици бяха мъртви заедно с малобройното си стадо. Бяха се превърнали в белтъчини за похода на младия кзан. Йол-Гар Уирик слезе от скалата, за да нареди как да се разпредели храната.

Баталикс изгря през мъглата — убиточервено кълбо — и надникна в пустия каньон.

Беше Година 361 след Малкия апотеоз на Великата година 5 634 000 от катастрофата. Походът бе навлязъл в осмата си година. След още пет години фагорите щяха да пристигнат в града на синовете на Фрейър, тяхната крайна цел. Ала все още нито едно човешко око не можеше да съзре връзката между съдбата на Олдорандо и онова, което се случи в далечния гол каньон.

[1] Слой, образуван от древна и по-нова вулканична дейност. —
Б.пр. ↑

VII

ЛЕДЕНО ПОСРЕЩАНЕ НА ФАГОРИТЕ

— Господар или не, той ще трябва да дойде при мен — изрече гордо Шей Тал на Врай в една безсънна тревожна нощ.

Ала новият Господар на Ембрудок също притежаваше немалко гордост и не дойде.

Управляваше нито по-добре, нито по-зле от предшествениците си. Между него и съвета не цареше съгласие по една причина, нямаше съгласие и между него и адютантите му, но по друга.

Съветът и Господарят се споразумяваха, както могат, само за да запазят мира. Единственият въпрос, по който бяха безусловно единни, бе въпросът за академията, която им носеше само беди. Не биваше да се допусне недоволство. Ала тъй като жените работеха в полза на общността, не можаха да им забранят да се събират заедно. И все пак не приемаха академията изцяло, а това пък дразнеше жените.

Шей Тал и Врай тайно се срещнаха с Лейнтал Ей и Датка.

— Разбирате какво се опитваме да направим — каза Шей Тал. — Ще убедите този упорит човек да промени мнението си. Изглежда имате повече влияние върху него, отколкото съм си представяла.

От тази среща не излезе нищо, само дето Датка започна да хвърля погледи на свенливата Врай. А Шей Тал стана малко по-надменна.

Веднъж Лейнтал Ей се върна от едно от самотните си странствания и потърси Шей Тал. Покрит с кал, той клекна да я чака пред женската кула.

Когато тя излезе от пекарната, придружаваха я двама роби с табли пресен хляб в ръце. Още един път хлябът на Олдорандо бе готов и Врай се зае да надзирава разпределението му — ала не преди Шей Тал да отдели един самун за Лейнтал Ей. Подаде му го, усмихна се и отметна назад непокорната си коса.

Той мляскаше с благодарност и тъпчеше на място, за да загрее краката си.

Също като новия Господар по-мекото време се оказа по-скоро мъчение, отколкото условие за напредък. Отново бе станало студено и влагата по миглите на Шей Тал се превърна в скреж. Всичко бе потънало в бяло безмълвие. Реката продължаваше да тече, широка и тъмна, ала бреговете ѝ бяха обточени с ледени ивици.

— Как е младият ми помощник? Напоследък те виждам много рядко.

Той преглътна последната хапка — първото му ядене от три дни насам.

— Ловът беше труден. Трябваше доста да се отдалечим. Сега, когато отново стана студено, елените сигурно ще се придвижат по-близо до дома.

Той стоеше напрегнат и я наблюдаваше, а тя се бе изправила пред него в провисналите си кожи. В сдържаното ѝ мълчание се проявяваше онова нейно качество, което караше хората и да я уважават, и да се отдръпват от нея. Преди още Шей Тал да проговори, той усети, че тя разбира какво иска да прикрие с извинението си.

— Много си мисля за теб, Лейнтал Ей, както навремето мислех за майка ти. Спомни си колко беше мъдра. Спомни си нейния пример, не заставай срещу академията като някои твои приятели.

— Знаеш как те обожава Аоз Рун — изтърси той.

— Знам един начин, по който може да го докаже.

Тя видя, че не е съгласен, стана по-внимателна, улови го за ръката и тръгна с него, като го заразитва къде е бил. От време на време той поглеждаше острия ѝ профил и ѝ разказваше за развалините, които бе посетил в пущинака. Били полузарити сред камъните, пустите улици били като корита на отдавна пресъхнали рекички с подредени край тях къщи без покриви. Дървените им части били отмъкнати или прогнили от времето. Каменни стъпала се издигали към отдавна изчезнали етажи, прозорците зеели към отломките. По праговете растели отровни гъби, в огнищата бил навят сняг от вятъра, а в нишите с рафтове птици свили гнезда.

— Това е част от катастрофата — рече Шей Тал.

— Така става — отвърна невинно той и продължи да разказва за малката група фагори, на които бе попаднал — не военизирани, а скромни, хранещи се с мъхове, които се уплашили от него точно толкова, колкото и той от тях.

— Напразно рискуваш живота си.

— Имам нужда... Имам нужда да се откъсна.

— Никога не съм напускала Олдорандо. Трябва, трябва... И аз искам да се откъсна. Тук съм като в затвор. Но си казвам, че ние всички сме затворници.

— Не виждам така нещата, Шей Тал.

— Ще ги видиш. Първо съдбата формира характерите ни, после характерите ни формират съдбите ни. Но стига толкова, още си твърде млад.

— Не съм толкова млад, че да не мога да ти помогна. Знаеш защо се страхуват от академията — защото може да наруши досегашното ни съществуване. А ти говориш, че знанието ще допринесе за общото благо, така ли е?

Той я наблюдаваше полуусмихнато, полушеговито, а тя, като отвърна на погледа му, си помисли: да, разбирам какво чувства Ойре към теб. Съгласи се с кимане на глава и му се усмихна в отговор.

— В такъв случай трябва да докажеш твърдението си.

Тя мълчаливо повдигна тънките си вежди. Той протегна ръка и разтвори калните си пръсти пред очите ѝ. В дланта му лежаха два класа: семената на единия бяха подредени в нежни звънчета, другият имаше формата на миниатюрна луковица.

— Е, госпожо, може ли академията да се произнесе по тях и да ги наименува?

След миг колебание тя отвърна:

— Овес и ръж, нали?

Тя се ровеше в ума си да си припомни наученото за живота.

— Навремето отглеждането им е било част от селскостопанската работа.

— Откъснах ги близо до развалините, диви са. Навремето може би е имало ниви, засети с тези растения, преди катастрофата, за която говориш... Видях и други странни растения, лазещи по разрушените стени в по-закътаните места. От тях може да се приготви хубав хляб. Същото е и с елените — когато пашата е добра, кошутата ще избере овеса и ще подмине ръжта.

Когато прехвърли класовете в нейните ръце, тя усети боцкането на ръжените осили по кожата си.

— И защо ми ги донесе?

— За да ни направиш по-хубав хляб. Знаеш добре занаята си. Подобри качеството на хляба. Докажи на всички, че знанието допринася за общото благо. Тогава забраната върху академията ще бъде вдигната.

— Много си умен — отвърна тя. — Особен човек си.

Похвалата го обърка.

— О, да знаеш колко много растения растат в пустошта, те биха могли да бъдат от полза за нас.

Когато той понечи да си тръгне, тя го спря:

— Ойре е доста намусена напоследък. Какво я тревожи?

— Мъдра си. Мисля, че сама ще разбереш.

Тя стисна здраво зелените класове, сви се в кожата си и му предложи с топлина в гласа:

— По-често идвай да си говорим. Не пренебрегвай обичта ми към теб.

Той с неудобство се усмихна и се извърна. Не можеше да обясни нито на Шей Тал, нито на когото и да било как убийството на Накри бе помрачило живота му. Макар и глупаци, Накри и Клилс бяха негови роднини и обичаха живота. Ужасът в душата му никога нямаше да изчезне, макар да бяха изминали цели две години. Мислеше си също така, че трудностите, които среща с Ойре, са също част от общата им тайна. Изпитваше двойствено чувство към Аоз Рун. Убийството отчужди неговия властен защитник дори от собствената му дъщеря.

Мълчанието, което пазеше за смъртта на двамата братя, го превръщаше в съучастник във вината на Аоз Рун. Бе станал почти толкова мълчалив, колкото и Датка. Преди тръгваше на самотните си странствания поради доброто си настроение и слабостта си към приключенията, сега към тях го тласкаше тъгата и неудобството.

— Лейнтал Ей!

Той се обърна при повика на Шей Тал.

— Ела да поседиш с мен, докато се върне Врай.

Поканата ѝ хем му достави удоволствие, хем го смути. Бързо влезе с нея в старото ѝ неугледно убежище над помещението с прасетата с надеждата, че никой от приятелите му ловци няма да го види. След студа навън почувства, че му се доспива от застоялия въздух. Спаружената стара майка на Шей Тал седеше в ъгъла срещу килера за боклук, частици от който падаха направо долу при

животните. Час-свирачът изсвистя на точния час, мракът в стаята се сгъстяваше.

Лейнтал Ей поздрави старицата и се настани върху кожите до Шей Тал.

— Ще съберем повече семена и ще засадим поляни с ръж и овес — каза тя. По тона ѝ разбра, че е доволна.

След малко се върна Врай заедно с една друга жена, Еймин Лим — заоблена, създадена да ражда млада жена, която се бе обявила за първа следовница на Шей Тал. Еймин Лим тръгна направо към задната стена на стаята и седна с кръстосани крака с гръб към камъните — тя искаше само да слуша и да бъде пред погледа на Шей Тал.

Врай също се дръпна настрана. Тя бе сравнително слаба. Гърдите ѝ едва личаха под сребристосивите ѝ кожи — приличаха на две луковици. Лицето ѝ бе тясно, обаче не му липсваше миловидност. Очите ѝ бяха дълбоко поставени и блестяха на бледата ѝ кожа. Не за пръв път Лейнтал Ей си помисли, че Врай му напомня за Датка, може би заради това бе тъй привлекателна за приятеля му.

Имаше едно нещо обаче, което отличаваше Врай и това бе косата ѝ. Погледната на слънчева светлина, тя изглеждаше тъмнокафява, различна от сиво-черните коси, характерни за жителите на Олдорандо. Единствено косата ѝ подсказваше, че Врай е от смесен произход — майка ѝ е била робиня от Южен Борлиен, със светла коса и светъл тен на лицето, която починала, след като я пленили.

Твърде млада, за да чувства неприязън към пленилите я, Врай бе очарована от всичко, което виждаше в Олдорандо. Каменните кули и тръбите с гореща вода бяха обзели напълно детското ѝ въображение. Бълваше въпроси и отдаде сърцето си на Шей Тал, защото тя им отговаряше. Шей Тал ценеше живия ум на детето и когато то порасна, тя пое грижата за него.

Под обучението на Шей Тал Врай се научи да чете и пише. Тя стана един от най-запалените членове на академията. Напоследък се народиха много деца и на свой ред Врай учеше някои от тях на олонецката азбука.

Врай и Шей Тал заразказваха на Лейнтал Ей как открили коридори под града. Системата от подземни пътища в посока север-юг и изток-запад свързвала всички кули или навремето ги е свързвала; земетресения, наводнения и други природни бедствия блокирали някои

от коридорите. Шей Тал се надявала да достигне до пирамидата, затрупана някъде около мястото за жертвоприношения, защото вярвала, че тази структура съдържа най-различни съкровища, ала коридорите дотам били затрупани догоре с тиня.

— Има много неща, чиято взаимна връзка не можем да разберем, Лейнтал Ей — каза тя. — Живеем на повърхността, но съм чувала, че хората в Пановал си живеят удобно и под нея, както и на юг, в Отасол, според думите на търговците. Може би коридорите ни свързват със света под нас, където обитават шепнещите и наставляващите. Ако можехме да открием път до тях, да ги посетим тялом, а не само духом, ще придобием знание, което отдавна е погребано. Това ще задоволи Аоз Рун.

Отпуснат от топлината, Лейнтал Ей само кимна сънено.

— Знанието не е нещо погребано завинаги като брасимипите — добави Врай. — Знанието може да бъде получавано чрез наблюдения. Вярвам, че във въздуха съществуват коридори, подобни на онези под нас. Когато настъпи нощта, наблюдавам как звездите изгряват и се движат по небето. Някои преминават през различни коридори...

— Те са твърде далеч, за да ни влияят — намеси се Шей Тал.

— Не чак толкова. Всички са в света на Утра. Каквото и да направи той, ще ни повлияе.

— Ти се страхуваш да се спуснеш под земята — забеляза Шей Тал.

— Мисля, че пък теб, госпожо, те плашат звездите — побърза да отвърне Врай.

Лейнтал Ей бе удивен, че тази свенлива млада жена, не повъзрастна от него, вече не се държи с уважение и отговори така на Шей Тал. Променила се бе, подобно на климата напоследък. Шей Тал очевидно не обърна внимание на това.

— Каква е ползата от подземните коридори? — попита той. — Какво показват те?

— Просто останки от далечното и забравено минало — отговори Врай. — Бъдещето е в небесата.

Ала Шей Тал твърдо заяви:

— Те показват онова, което Аоз Рун отрича: че фермата, в която живеем, е била навремето велико място, където изкуството и науката са процъфтявали и хората са били по-добри от нас. Имало е повече

хора, трябва да е било така — всички сега са вече духове. Били са пицно облечени, така както се обличаше Лойл Брай. А в главите им се раждали блестящи мисли като златни птици. Останали сме само ние, а главите ни са пълни с кал.

По време на разговора Шей Тал непрекъснато се позоваваше на Аоз Рун и докато говореше, напрегнато се взираше в тъмния ъгъл на стаята.

Студът отмина, дойдоха дъждовете, после отново студът, сякаш климатът през този период имаше специалната задача да унищожи жителите на Ембрудок. Жените си вършеха работата и мечтаеха за други светове.

Равнината бе набраздена с падини, които се простираха в посока изток-запад. Върху северните им склонове все още имаше неразтопени купчинки сняг, останали от снежната пустиня, която навремето покриваше цялата земя. Сега изпод снега се провираха зелени стъбълца и около тях се бяха образували малки долчинки, над които те бяха единствени владетели.

От другата страна на падините се простираха гигантски локви, най-забележителната особеност на новия пейзаж. Наоколо бе осеяно с успоредни езера с формата на риба, които отразяваха част от облачното небе.

Навремето районът беше богат на дивеч. Ала той си бе отишъл заедно със снеговете — придвижил се бе към по-сухите пасбища в планините. Животните бяха изместени от ята черни птици, които флегматично газеха край водата на наскоро появилите се езера.

Датка и Лейнтал Ей лежаха на един хребет и наблюдаваха няколко движещи се фигури. И двамата бяха мокри до кости и в лошо настроение. Продълговатото изсечено лице на Датка бе толкова намръщено, че бръчките скриваха очите му. Там, където пръстите им се впираха в калта, се образуваха трапчинки и се пълнеха с вода. Наоколо се чуваше само жвакането на наводнената почва. На известно разстояние зад тях шестима разочаровани ловци бяха приклекли, скрити зад хребета. Докато очакваха командата на водачите си, те следяха с поглед полета на птиците и леко духаха мокрите си пръсти, за да се стоплят.

Фигурите, които наблюдаваха, се движеха на изток по върха на рида с наведени глави, за да се предпазят от ръменето. Зад редицата им се виждаше широката извивка на Ворал. На брега на реката бяха привързани трите лодки, докарали чуждите ловци в традиционните за Олдорандо земи за ловуване.

Неканените гости носеха тежки кожени ботуши и шапки с формата на черпак, които издаваха произхода им.

— От Борлиен са — отбеляза Лейнтал Ей. — Изплашили са дивеча, който е останал. Ще трябва да ги прогоним.

— Как? Много са.

Датка говореше, без да сваля поглед от движещите се в далечината фигури.

— Тази земя е наша, а не тяхна. Но пък са много...

— Можем да направим само едно: да изгорим лодките им. Тези глупаци са оставили само двама души да ги пазят. Ще успеем да се справим с тях.

Тъй като нямаше никакъв дивеч, можеха да ловят борлиенци.

Бяха научили от един от наскоро пленените южняци, че в Борлиен се надига недоволство. Там хората живееха в къщи от глина, обикновено двуетажни, като първият етаж се обитава от животните им, а вторият — от собствениците. Незапомнените дъждове отмили колибите им, цялото население останало без покрив над главата.

Когато групата на Лейнтал Ей се запъти към Ворал, наблюдавайки лодките, дъждът се усили. Идваше откъм юг. Беше началото на зимния период. Дъждът се изсипваше на талази, обливаше движещите се фигури, после утихваше и ги шибаше в гърбовете, а по лицата им се стичаше вода. Те я издухваха от тъпите си носове. Дъждът беше нещо, което допреди няколко години никой от тях не бе виждал. В групата нямаше нито един, който да не мечтае за мразовитите дни от детството си, когато газеха в снега, а дивечът се виждаше чак до хоризонта. Сега той бе скрит от мръсносивата завеса на дъжда, а краката им шляпаха в калта.

Ловците стигнаха брега на реката. Там растеше гъста месеста трева до колене въпреки скорошния мраз, тя се огъваше и полягаше под напора на силния дъжд. Когато се затичаха напред, не се виждаше нищо, освен огъващата се трева, натезжалите облаци и калната вода с

цвета на облаците. Рибата тромаво изскачаше от повърхността с чувството, че светът ѝ се разширява.

Двамата стражи борлиенци се бяха свили на сушина в лодките си и те ги убиха, без да срещнат съпротива — може би предпочитаха смъртта пред влагата. Хвърлиха трупове им във водата. Те заплаваха до лодките и около тях се разля кръв. Част от групата напразно се мъчеше да запали огън. На това място реката бе плитка и трупове не се отдалечаваха дори когато ги отблъскваха с веслата. Поради подкожната си тлъстина те се носеха под самата повърхност, върху която плющеше дъждът.

— Хайде, хайде — нетърпеливо ги подкани Датка. — Оставете огъня. Счупете лодките.

— Можем да ги използваме — предложи Лейнтал Ей. — Да доплаваме с тях до Олдорандо.

Останалите стояха и слушаха безучастно спора между двамата младежи.

— Какво ще каже Аоз Рун, когато се върнем без месо?

— Ще му покажем лодките.

— Дори Аоз Рун не яде лодки.

Забележката беше посрещната със смях.

Те се качиха в лодките и замахаха с греблата, а мъртвите останаха зад тях. Успяха бавно да доплават до Олдорандо, въпреки че дъждът непрекъснато ги удряше в лицата.

Аоз Рун посрещна поданиците си сърдито. Той се втрени в Лейнтал Ей и останалите ловци безмълвно. Това беше още по-обезсърчаващо, защото не казваше нищо, което би могло да бъде отречено. Най-после отвърна поглед от тях, застана пред отворения прозорец и се вторачи в дъжда.

— Може би ни очаква глад. И преди се е случвало. Ала сега имаме други тревоги. Хората на Фаралин Фърд се върнаха от север. Видели в далечината група косматковци, които яздели кайдо и се приближавали насам. Казват, че групата била от воините им.

Ловците се спогледаха един друг.

— Колко са?

Аоз Рун сви рамене.

— Откъм езерото Дорзин ли идват? — попита Лейнтал Ей.

Аоз Рун отново сви рамене, сякаш въпросът нямаше отношение към разговора им.

Обърна се към ловците и задържа тежкия си поглед върху тях.

— Каква според вас е най-добрата стратегия в случая?

Като не получи отговор, сам отвърна на въпроса си:

— Ние не сме страхливци. Ще излезем и ще ги нападнем, преди да са пристигнали да изгорят Олдорандо до основи или каквото там са намислили да правят.

— Няма да нападнат в такова време — обади се един по-възрастен ловец. — Косматковците мразят водата. Само изключителен пристъп на лудост може да ги накара да нагазят във вода. Тя разяжда козината им.

— Времената са трудни — каза Аоз Рун, като крачеше из стаята, без да спре. — Светът ще се удави под дъжда. Кога ще завали проклетият сняг?

Той ги пусна да си вървят и нагази в калта, за да отиде при Шей Тал. Там седяха Врай и другата ѝ близка приятелка Еймин Лим и прекопирваха някакъв модел. Аоз Рун изпрати двете навън.

Двамата с Шей Тал се изгледаха внимателно. Тя се взря във влажното му лице и усети, че има да ѝ казва повече, отколкото би могъл да изрази с думи. Той забеляза бръчките под очите ѝ и първите бели влакнца, проблясващи в тъмните ѝ къдрици.

— Кога ще спре този дъжд?

— Времето отново се влошава. Искам да посадя ръж и овес.

— Ти си толкова мъдра — ти и твоите жени, че сигурно ще можеш да ми кажеш какво ще се случи.

— Не знам. Идва зима. Може би ще стане по-студено.

— Сняг? Как искам да се върне проклетият сняг, а дъждът да изчезне!

Той гневно вдигна юмруци, после отново ги отпусна.

— Ако застудее, дъждът ще се превърне в сняг.

— Утра да те убие, какъв женски отговор! Няма ли да ми кажеш нещо по-сигурно, Шей Тал? Нещо сигурно в този несигурен свят?

— Не повече, отколкото ти можеш да ми кажеш.

Той се завъртя на пети и спря на вратата.

— Ако жените ти не работят, няма да ядат. Не можем да държим хора без работа, разбираш, нали?

Аоз Рун си тръгна, без да каже нито дума повече. Тя го последва до вратата и остана там намръщена. Бе раздразнена, че не ѝ даде възможност отново да му откаже, това щеше да я импулсира. Ала добре разбираше, че умът му изобщо не бе при нея, а е съсредоточен върху много по-важни въпроси.

Загърна грубите дрехи около тялото си и седна на леглото. Когато Врай се върна, тя все още седеше намръщена, ала виновно скочи при вида на младата си приятелка.

— Винаги трябва да действаме в положителна посока — каза тя. — Ако бях магьосница, щях да върна снега заради Аоз Рун.

— Ти си магьосница — отвърна вярната ѝ Врай.

Новината за приближаващите фагори бързо се разнесе. Онези, които си спомняха последното нападение над града, приказваха само за това. Говореха по нощите, когато залитаха от изпития рател и се строполяваха в леглата си; говореха призори, когато мелеха брашното на оскъдната светлина.

— Можем да направим нещо, а не само да говорим — каза им Шей Тал. — Сърцата ви са смели, жени, тъй както са остри езиците ви. Ще покажем на Аоз Рун за какво ни бива. Искам да чуете какво съм намислила.

Решиха, че академията, която непрекъснато се налагаше да оправдава съществуването си в очите на мъжете, трябва да предложи план за нападение, което би спасило Олдорандо. Ще изберат подходящо място и жените ще се съберат там, за да ги видят фагорите. Когато нашествениците се приближат, ще попаднат в засадата на ловните, които ще чакат скрити от двете страни и ще ги унищожат. Докато обсъждаха идеята, жените пищяха и викаха за кръв.

Когато планът бе достатъчно добре обмислен, жените избраха едно от най-хубавите момичета да го изпратят при Аоз Рун. То бе почти на възрастта на Врай и се казваше Дол Сакил, дъщеря на старата акушерка Рол Сакил. Ойре придружи Дол до кулата на баща си, където момичето трябваше да му предаде поздравленията на Шей Тал и да го помоли да отиде в дома ѝ: там именно щеше да му бъде направено предложението как да се защити градът.

— Няма да ми обърне никакво внимание, нали? — попита Дол.

Ойре се усмихна и я побутна напред.

Жените чакаха, а навън се изливаше дъжд.

Когато Ойре се върна, заранта се бе преполовила. Беше сама и изглеждаше бясна. Най-последно изплю цялата истина. Баща ѝ отхвърлил поканата, но оставил Дол Сакил при себе си. Взел я като подарък от академията. Отсега нататък Дол щяла да живее с него.

При тази новина Шей Тал бе обзета от нечовешки гняв. Падна на пода. После стана и затанцува от ярост. Пищеше и скубеше косата си. Ръкомахаше и се заклеваше да отмъсти на всички малоумни мъже. Предсказа, че всички ще бъдат изгълтани живи от фагорите, докато така нареченият им водач лежи в леглото си и се съвкуплява с едно малоумно дете. Изрече още много ужасни неща. Другарките ѝ не можеха да я успокоят и със страх се отдръпнаха от нея. Изгониха Врай и Ойре.

— Случката е неприятна, ала за Дол ще бъде хубаво — отбеляза Рол Сакил.

Тогава Шей Тал уви добре дрехите около тялото си, хукна по улицата и се изправи пред Голямата кула, където живееше Аоз Рун. Дъждът обливаше лицето ѝ, а тя крещейки разказваше за скандалното му поведение, като го предизвикваше да се покаже.

Вдигаше такъв шум, че мъжете от гилдиите на производителите и някои ловци изтичаха навън да слушат. Застанаха под разрушените сгради на сушина и се хилеха със скръстени ръце, докато пороят се изливаше върху гейзерите и ги притискаше към земята, а калта жвакаше под краката им.

Аоз Рун се появи на прозореца на кулата. Погледна надолу и викна на Шей Тал да си тръгва. Тя размаха юмрук. Крещеше, че е отвратителен и че поведението му ще донесе катастрофа на цял Ембрудок.

Тъкмо на това място се появи Лейнтал Ей. Улови Шей Тал за ръката и нежно ѝ заприказва. За миг тя спря да крещи и го заслуша. Той ѝ каза, че не бива да се отчайва. Ловците знаели как да се справят с фагорите. И Аоз Рун знаел. Когато времето се оправи, те щели да излязат и да се бият.

— Когато! Ако! Кой си ти, та да поставяш условия, Лейнтал Ей? Вие, мъжете, сте толкова безсилни!

Тя отново вдигна високо юмрук.

— Трябва да действате според плана ми, иначе ще ви постигне катастрофа. И тебе също, Аоз Рун, чуваш ли? Виждам всичко много

ясно с вътрешното си око.

— Да, да — опита се да я успокои Лейнтал Ей.

— Не ме докосвай! Изпълнете плана. Плана, или ви очаква смърт. А ако този глупав „водач“, както го наричате, се надява да си остане водач, трябва да се откаже от Дол Сакил в леглото си. Насилвач на деца! Проклятие! Проклятие!

Предсказанията бяха произнесени диво и уверено. Шей Тал продължи тирадата си с повече вариации, като проклинаше невежите и брутални мъже. Направи впечатление на всички. Пороят се засили. Кулите потънаха във вода. Ловците тъжно се хилеха един на друг. На улицата се събраха още сеирджии, жадни да видят и чуят нещо сърцераздирателно.

Лейнтал Ей викна на Аоз Рун, че е сигурен във всичко, което казва Шей Тал. Посъветва го да се вслуша в предсказанията. Планът на жените изглежда бил добър.

Аоз Рун отново се появи на прозореца. Лицето му бе черно също като кожата му. Въпреки гнева си той се сдържаше. Съгласи се да изпълни плана на жените, когато времето се оправи. Но не преди това. Със сигурност не. Освен това щял да остави Дол Сакил при себе си. Била влюбена в него и имала нужда от защитата му.

— Варварин! Невеж варварин! Всички вие сте варвари, достойни само за тази миризлива ферма. Злобата и невежеството ни потопиха в калта!

Шей Тал крачеше нагоре-надолу по калната улица и крещеше. Най-големият варварин бил недодяланият насилник, чието име тя отказваше да назове. Те живеели в една най-обикновена ферма, тинеста локва, и били забравили миналото величие на Ембрудок. Старите порутени постройки чак до мизерните им ограждения навремето били изящни кули, обковани със злато. Всичко, което сега е кал и мръсотия, някога било покрито с мрамор. Градът бил четири пъти по-голям от сегашния и всичко в него било красиво — чисто и красиво. Уважавали светостта на жената. Тя се сгуши в мокрите си кожи и захлипа.

Не можела повече да живее в такова мръсно място. Щяла да се засели край града, отвъд огражденията. Ако през нощта дойдели фагорите или пък лукавите борлиенци и я уловели, какво я било

грижа? Нима имала за какво да живее? Те били деца, които носят катастрофата в себе си, всички били такива.

— Успокой се, успокой се, жено — повтаряше Лейнтал Ей и обикаляше в калта около нея. Тя с презрение го отблъсна. Била само една застаряваща жена, която никой не обичал. Единствено тя виждала истината. Щели да съжаляват, когато си отиде.

На това място Шей Тал премина към дела — започна да мести малкото си вещи в една порутена кула сред раджабаралите на североизток от огражденията. Врай и някои други ѝ помагаха, щураха се напред-назад в калта под поройния дъжд с мизерния ѝ багаж.

Дъждът спря на другия ден. Случиха се две забележителни събития. Ято дребни птици от неизвестен род долетяха в Олдорандо и закръжиха около кулите. Въздухът се изпълни с чуруликането им. Ятото не кацна в самото селище. То се настани встрани, в запустелите кули, а повечето се вмъкнаха в рухналата кула, която Шей Тал бе избрала за изгнанието си. Птиците вдигаха невъобразим шум. Човките им бяха малки, главичките им — червени, перата по крилата им бяха червени и бели и полетът им пореше въздуха. Някои ловци се втурнаха с мрежите си и се опитаха да ги уловят, ала безуспешно.

Взеха събитието за предсказание.

Втората случка бе още по-тревожна.

Ворал придойде.

От дъжда нивото на реката се покачи. Когато Час-свирачът отбеляза обед, откъм горното течение на Ворал и далечното езеро Дорзин се появи огромна вълна. Една старица Молас Фърд, събираше на брега гъши пера и забеляза вълната. Изправи се, колкото ѝ бе възможно, и с удивление се вторачи в издигащата се водна стена, приближаваща към нея. Гъските и патиците литнаха, махайки с криле, и кацнаха върху огражденията. Ала старицата остана на мястото си с лопата в ръка и продължаваше да гледа водата с отворена уста. Вълната я завъртя и я блъсна в стената на женската кула.

Наводнението заля цялото селище, после се оттегли, като отми зърното, нахлу в домовете на хората, повлече свинете. Молас Фърд бе изранена до смърт.

Селището се превърна в блато. Единствено на кулата, където се бе настанила Шей Тал, ѝ бе спестена убийствената тиня. Този период отбеляза истинското начало на знаменитостта ѝ като магьосница.

Всички, които я бяха чули да говори срещу Аоз Рун, си седяха у дома и мърмореха.

Тази вечер Баталикс, а сетне и Фрейър залязоха на запад. Залезът превърна водите от наводнението в кръв, а температурите рязко спаднаха. Селището се покри с тънък хрущящ лед.

При следващия изгрев на Фрейър градът се събуди от гневните крясъци на Аоз Рун. Жените, които се бореха с тежките си ботуши, преди да тръгнат за работа, се вслушаха разтревожени, после събудиха мъжете си. Аоз Рун бе възприел тактиката на Шей Тал и яростно викаше:

— Излезте навън, проклети да сте! Днес трябва да се биете срещу фагорите! Ще действам решително против онзи, който седи със скръстени ръце. Ставайте, ставайте, всички да станат и да започват да се бият! Ако наоколо има фагори, ще ви смажат. Аз се бих с фагорите с голи ръце. Вие, негодници, можете заедно да се биете. Това ще бъде велик ден в историята, чувате ли, велик ден, дори ако всички умрете!

Когато утринните облаци над главите им се разнесоха, видяха едрата му фигура в черни кожи да се извисява на върха на кулата и да размахва юмрук. С другата си ръка държеше Дол Сакил, която се извиваше, крещеше и се опитваше да се освободи и да влезе на топло. Зад тях цъфна Илейн Тал — той се подхилваше:

— Да, ще утрепем проклетите фагори по плана на жените чувате ли вие, бездейни свахи от академията? Ще следваме плана на жените, било за добро или за лошо, ще го изпълним до последната буква. Кълна се в първичния камък, ще видим какво ще се случи днес, ще разберем дали Шей Тал е говорила разумно или не, ще знаем колко струват предсказанията ѝ!

На улицата се появиха няколко фигури, тънкият лед хрущеше под краката им. Хората се бяха вторачили в господаря си. Много от тях страхливо се бяха вкопчили един в друг, ала старата Рол Сакил, майката на Дол, се кискаше:

— Трябва да е добре развит, щом може да вика толкова. Така каза и нашата Дол. Гърди като на бик!

Той се приближи до края на парапета и се втренчи в тях, като продължаваше да крещи:

— Да, ще видим колко струват думите ѝ, ще я изпитаме. Ще изпитаме Шей Тал в битка, след като всички вие мислите толкова за нея. Чуваш ли ме, Шей Тал? Днес ще умрем, или ще оцелеем и кръв ще се лее — или червена, или жълта.

Той се изплю върху тях, после се махна от покрива и влезе в кулата си. Капакът за стълбата се захлопна над него.

След като изядоха парчето черен хляб, хората тръгнаха, подтиквани от ловците. Всички бяха потиснати, дори Аоз Рун. Бурната му реч бе изтощила душевните му сили. Отправиха се на югоизток. Температурата беше близо до тази на замръзването. Денят бе тих, слънцата — забулени в облаци. Почвата бе твърда и ледът пукаше под краката им.

Шей Тал тръгна с тях, вървеше в крак с жените със стисната уста, а кожата ѝ се вееха около тънкото ѝ тяло.

Напредваха бавно, тъй като жените не бяха свикнали да изминават разстоянията, които не представляваха нищо за мъжете. Най-после стигнаха равнината, където Лейнтал Ей и ловната му дружина бяха видели борлиенците само два дни преди Ворал да придойде. Там се издигаше веригата хребети с плитките езера между тях, лъщящи като риба на сухо. Тук можеше да се направи засадата. Студът щеше да доведе фагорите, ако имаше такива. Баталикс бе залязъл невидим.

Слязоха в равнината — най-напред мъжете, следвани от обърканите групи на жените. Всички бяха неспокойни под оловното небе.

Жените спряха на брега на първото езеро и погледнаха съвсем недружелюбно към Шей Тал. Осъзнаваха опасността, на която бяха изложени, ако пристигнеха фагорите особено ако яздят. Колкото и да се оглеждаха, нямаше да могат да избягнат опасността, тъй като хребетите ограничаваха полезрението им.

Заплашваха ги и природните стихии. Температурата остана два-три градуса под нулата. Цареше тишина, въздухът бе натезал. Плиткото езеро безмълвно се простираше пред нозете им. Бе широко четирийсетина метра и дълго стотина и недружелюбно се бе разпростряло между два хребета. Водите му бяха неподвижни и отразяваха небето без нито една гънка. Мрачният му вид засили свръхестествения страх у жените, когато ловците се изгубиха от

погледа им зад билото. Дори тревата в краката им, корава от студа, сякаш бе омагьосана. Не се чуваше шум от птици.

Мъжете не бяха доволни, че жените им са близо до фагорите. Настаниха се в съседната падина до другото езеро и се заоплакваха от водача си.

— Никаква следа от фагори — обади се Тант Ейн, като подухваше върху пръстите си. — Да се връщаме. Ами ако разрушат Олдорандо, докато ние сме тук? Ще стане една...

Облакът, образуван от дишането им, ги обединяваше, когато те се облегнаха на копията си и укорно погледнаха Аоз Рун. Той крачеше с мрачно лице на разстояние от тях.

— Да се връщаме ли? Говорите като жени. Дойдохме да се бием и ще се бием, дори ако трябва да дадем живота си на Утра в този бой. Ако наблизко има фагори, ще ги предизвикам. Стойте си по местата.

Той изтича към върха на хребета зад тях, така че да може да вижда жените. Имаше намерение да викне с пълен глас, та гласът му да прокънти в пустошта.

Ала врагът вече се виждаше. Аоз Рун твърде късно разбра защо напоследък не бяха виждали скитащи борлиенци — фагорите ги бяха прогонили. Също като старата Молас Фърд преди наводнението, той стоеше парализиран пред гледката на отколешния човешки враг.

Жените се събраха в единия край на езерото, ансипиталите се групираха в другия. Жените правеха изплашени и несигурни движения, ансипиталите стояха неподвижни. Дори в изненадата си жените реагираха индивидуално, фагорите изглеждаха като едно-единствено цяло.

Невъзможно бе да се преброят вражеските сили. Те се сливаха с късната следобедна мъгла, която падаше над долчинката, и с разпръснатите сиви и сини петна на околността. Един от фагорите продължително и гръмогласно се изкашля, иначе можеха да минат и за нежива материя.

Белите им птици бяха накацали на хребета зад тях. Отначало се поблъскаха малко, ала сега вече се бяха подредили и наклонени на една страна глави като душите на загиналите.

Въпреки застиналия силует на групата ставаше ясно, че трима от фагорите — вероятно водачите им — язدهа кайдо. Седяха, както обикновено, приведени напред към главите на кайдото, сякаш си

говореха с тях. Фагорите пехотинци се скупчиха от двете им страни с прегърбени рамене. Стояха неподвижни като камъните около тях. Онзи отново се закашля. Аоз Рун се съвзе и викна хората си.

Те се изкачиха по хребета и с безпокойство загледаха врага. В отговор фагорите внезапно се раздвижиха. Странно сглобените им крайници преминаха от неподвижност към движение без преход. Плиткото езеро ги бе спряло. Всеизвестно беше, че изпитват отвращение към водата, ала времената се меняха — някакъв по-силен порив ги накара да продължат напред. При вида на трийсет човешки женски, оставени на тяхната милост, те се решиха. Нападнаха.

Един от тримата ездачи размаха меч. С раздиращ въздух вик заби вроговените си пети в хълбоците на кайдото и се втурна напред. Останалите го последваха като един — някои язدهа, други тичаха. Навлязоха във водите на плиткото езеро.

Паника завладя жените. Сега, когато противникът се нахвърли върху тях, те се заблъскаха насам-натам между възвишенията. Едни се катереха откъм едната страна, други — откъм другата, надаваха тихи отчаяни викове като птички, попаднали в беда.

Единствено Шей Тал остана на мястото си с лице към нападателите, а Врай и Еймин Лим се вкопчиха ужасени в нея и заровиха лица в кожата ѝ.

— Бягайте, глупачки! — викаше Аоз Рун, тичайки надолу по хребета.

Шей Тал не чу гласа му от виковете и яростния плясък на водата. Тя стоеше неподвижно в края на езерото, вдигнала ръце, сякаш заповядваше на фагорските орди да спрат.

После настъпи промяната. Мигът, който отгук насетне щеше да се споменава в легендите на Олдорандо като „чудото на Рибното езеро“.

По-късно някои твърдяха, че мразовитият въздух бил разцепен от пронизителен звук, други казваха, че се чул силен глас, трети се кълняха, че това е била ръката на Утра.

Цялата група мародери, шестнайсет на брой, бяха навлезли в езерото начело с тримата сталуни-ездачи. Яростта им ги бе довлякла в чужда за тях среда, водата стигаше до хълбоците им и се пенеше от устрема, с който нападаха. В този миг цялото езеро внезапно замръзна.

Неподвижната дотогава течност, съвършено гладка при три градуса под нулата, в следния миг се разпени, водата се втвърди. И кайдо, и фагори останаха заклещени в прегръдките ѝ. Едно кайдо падна, за да не стане никога вече. Останалите замръзнаха на място заедно с ездачите си и се превърнаха в лед. Сталуните зад тях размахваха ръце — всички попаднаха в капана, замръзнаха в прегръдката на стихията, в която бяха нахлули. Не можаха да направят нито крачка повече. Никой не бе в състояние да се бори, за да достигне безопасния бряг. Скоро кръвта замръзна във вените им въпреки древната биохимия, която оцветяваше кръвния им поток и го защитаваше от студа. Твърдата бяла козина се покри със скреж, а вторачените им очи се вледениха.

Всичко органично стана част от огромния неорганичен свят, който цареше наоколо.

Ледът извая във фигури жестоката им смърт.

Белите птици кръжаха с размахани крила над тази сцена, пицяха с отворени човки и най-после се отправиха в безнадежден полет на изток.

На идната сутрин трима души се надигнаха рано от кожената палатка. През нощта бе паднал пухкав сняг, който караше пущинакът да изглежда така, сякаш бе посипан със сол. Фрейър изгряваше на хоризонта и хвърляше пурпурни отблясъци върху равнината. След няколко минути другият верен Страж също се появи и се настани в царството на Утра.

По това време вече Аоз Рун, Лейнтал Ей и Ойре бяха на крак, удряха се и се разтъркваха, за да ускорят кръвообращението в крайниците си. Кашляха, въпреки че иначе пазеха тишина. Погледнаха се безмълвно и тръгнаха напред. Аоз Рун стъпи върху леденото езеро и при допира то ясно звънна.

Тримата вървяха сред фигурите от лед.

Взираха се с невярващи очи. Пред погледа им се разкри монументална скулптурна група, изваяна в подробности с дивно въображение. Едното кайдо лежеше току под копитата на другите две, по-голямата част от туловището му бе покрита с чупливи вълни от скреж, главата му бе отметната назад от страх, а ноздрите му бяха разширени. Ездачът, полуизпаднал от гърба му, се мъчеше да укроти животното, ужасен в своята неподвижност.

Всички фигури бяха застинали по средата на някакво свое действие, мнозина бяха с вдигнати във въздуха оръжия, а очите им се взираха към брега, който никога нямаше да достигнат. Всички бяха сковани в скреж. Изобразяваха монумент на жестокостта.

Най-после Аоз Рун се обади, кимайки с глава. Гласът му бе приглушен:

— Наистина стана. Сега вече вярвам. Да се връщаме.

Чудото на Лето 24 бе потвърдено.

Той бе изпратил останалата част от групата в Олдорандо още предишната вечер под предводителството на Датка. Само след като се наспеше, можеше да повярва, че не е видял всичко това на сън.

Никой друг не проговори. Бяха се спасили по чудо — тази мисъл парализираше умовете им, караше ги да онемаят. Отдалечиха се от ужасяващата скулптурна група, без повече да проговорят.

Когато се върнаха в Олдорандо, Аоз Рун заповяда един от робите му да бъде отведен от двама ловци до Рибното езеро. Като видял картината със собствените си очи, завързали ръцете зад гърба му, обърнали го с лице на юг и го изритали да си върви у дома. Да се върне в Борлиен и да разказва на съгражданите си, че за Олдорандо се грижи всесилна магьосница.

VIII

ПЪТУВАНЕ В ЗЕМНИТЕ НЕДРА

Стаята, в която Шей Тал стоеше, бе толкова стара, че не можеше да се изчисли точно колко време е съществувала. Беше я обзавела с каквото може: стар гоблен, принадлежал навремето на Лойл Брай, а после на Лойланун — в красноречивия стил на мъртвите жени; скромното ѝ легло в ъгъла, направено от тъкана орлова папрат от Борлиен (папратта прогонваше плъховете); пособията ѝ за писане върху малка каменна масичка; няколко кожи на пода, върху които седяха или коленичеха тринайсет жени. Академията провеждаше заниманията си.

Стените бяха нашарени с жълти и бели лишеи, които започваха от единствения тесен прозорец и през неизброимите години бяха завладели камъните наоколо. В ъглите паяци разпъваха своите паяжини; повечето от оплетените в тях животинки бяха отдавна умрели от глад.

Зад тринайсетте жени седеше Лейнтал Ей с крака, подвити под тялото, опрял брадичка на юмука и лакът на коляното си, забил поглед в пода. Повечето жени безучастно зяпаха Шей Тал. Врай и Еймин Лим я слушаха, за останалите не бе сигурна.

— Влиянията в нашия свят са сложни. Можем да си казваме, че всички те са продукт на мисълта на Утра във вечната му война с Небесата, ала това е твърде елементарно обяснение. По-добре е сами да разсъждаваме. Нуждаем се от друго обяснение, за да разберем същността им. Грижа ли го е Утра? Може би единствено ние можем да обясним собствените си действия...

Тя говореше, без да слуша думите си. Бе поставила вечния въпрос. Сигурно всяко човешко същество, живяло някога на този свят, се е сблъсквало с него и си е отговаряло по свой начин: имаме ли обяснение за нашите собствени действия? Но Шей Тал не можеше да даде собствен отговор. Поради това не се чувстваше способна да обучава другите.

Ала те я слушаха. Знаеше защо внимават, дори без да разбират думите ѝ. Слушаха я, защото я възприемаха като велика магьосница. Откакто стана чудото при Рибното езеро, те поставиха преграда между себе си и нея с уважението си. Самият Аоз Рун се дистанцира от нея още повече.

Шей Тал погледна навън през разрушения прозорец към ритмично дишания свят, който се отърсваше от скорошния студ. Гледаше кишата и снега, нашарени от зелени петна, реката, влачеща кал и тиня от далечни места, които Шей Тал никога нямаше да посети. Съществуваха чудеса. Те се простираха извън нейния прозорец. И все пак дали бе сторила чудо, както всички вярваха?

Шей Тал прекъсна речта си по средата на изречението. Осъзна, че има начин да изпита собствената си святост.

Фагорите, които ги нападнаха при Рибното езеро, се бяха превърнали в лед. Заради нещо, което тя има вътре в себе си, а може би причината бе в самите тях? Припомни си разказите за фагорите, които се ужасяваха от водата. Може би причината за техния ужас бе, че във водата те се превръщат в лед? Това би могло да се провери: в Олдорандо имаше един-двама роби фагори. Тя щеше да направи опит с единия от тях във Ворал, за да види какво ще стане. Така или иначе щеше да разбере.

Тринайсетте се бяха вторачили в нея и я чакаха да продължи. Лейнтал Ей изглеждаше объркан. Тя нямаше представа за какво говореше. Осъзна, че трябва да направи експеримента заради самата себе си.

— Трябва да вършим онова, което ни се казва... — обади се една жена, която седеше на пода. Говореше бавно и объркано, сякаш повтаряше урока си.

Шей Тал стоеше и се вслушваше в нечии стъпки, които се приближаваха по стълбата нагоре към тях. По никакъв начин не можеше да даде прилично обяснение на обсъждания въпрос, по който говореше, откакто Час-свирачът изсвистя последния път. Сега всяка чужда намеса бе добре дошла за нея. Някои от жените бяха безнадеждно глупави.

Капакът на пода се отвори. Появи се Аоз Рун, подобен на огромна черна мечка, следван от вярното си куче. След него излезе Датка и застана отзад с безизразно лице, без дори да погледне към

Лейнтал Ей, който се почувства неудобно и зачака, опрял гръб на студената стена. Жените зяпаха срещу неканените гости, някои нервно се изкискаха.

Фигурата на Аоз Рун изпълни ниската стая. Макар че жените с неудобство източиха вратове към него, той не им обърна внимание и заби поглед в Шей Тал. Тя се бе приближила отново до прозореца, ала стоеше с лице към него, оброчно на фона на калните селища, изпаренията и пейзажа с бледи цветове, простиращ се до хоризонта.

— Какво търсите тук? — попита тя.

Когато го зърна, сърцето ѝ силно заби. Преди всичко проклинаше своята нова репутация, задето той повече не я задява, не държи ръцете ѝ, дори не я преследва. По държанието му личеше, че посещението му е официално, а не приятелско.

— Искам да се върнете в града, за да бъдете под наша защита, госпожо — отвърна той. — Тук, в тези развалини, вие не сте в безопасност. Ако ви нападнат, няма да можем да ви защитим.

— Двете с Врай предпочитаме да живеем тук.

— Въпреки репутацията си вие с Врай сте под опека и трябва да направя всичко, което е по силите ми, за да ви защитя. И останалите жени — всички вие — не бива да стоите тук. Извън огражденията е твърде опасно. При внезапна атака — е, сами можете да си представите какво би могло да ви се случи. Като всесилна магьосница Шей Тал може да слуша себе си. Останалите трябва да слушат мен. Забранявам ви да идвате тук. Твърде е опасно. Разбрахте ли?

Всички с изключение на старата акушерка Рол Сакил избягваха погледа му.

— Това са глупости, Аоз Рун. В тази кула сме достатъчно защитени. Шей Тал изплаши косматковците. Всички го знаем. Освен това дори ти си идвал тук понякога, както сега например.

Последните ѝ думи прозвучаха цинично. Аоз Рун ги пропусна покрай ушите си.

— Говоря за настоящето. Сега, когато времето се променя, нищо не е сигурно. Никоя от вас не бива да влиза отново тук. Иначе ви чака беда.

Той се обърна и повика с пръст Лейнтал Ей.

— Идваш с мен.

Аоз Рун се спусна надолу по стъпалата, без да се сбогува, а Лейнтал Ей и Датка го последваха.

Навън спря и замислено потърка брадата си. Погледна нагоре към прозореца ѝ и извика:

— Все още съм Господар на Ембрудок и по-добре да не го забравяш!

Тя чу вика му от стаята, ала не може да отиде до прозореца. Остана там, където си беше — самотна въпреки хората около нея, — и произнесе достатъчно високо, за да я чуе той:

— Господар на малка мръсна ферма.

Едва когато долови шляпането в калта на трите чифта ботуши да заглъхва, реши да погледне през прозореца. Гледаше широкия му гръб, докато той се отдалечаваше с тежка стъпка към северната порта, придружен от двамата си млади помощници. Изпод токовете на ботушите му изригваха пръски кал. Разбираше самотата му. Той не се чувстваше по-добре от нея.

Ако бе негова жена, сигурно би запазила снажния си стан и всичко онова, което тя толкова много ценеше у себе си. Бе твърде късно да мисли за това сега. Помежду им лежеше пропаст, а една празноглава кукла топлеше ложето му.

— По-добре си вървете — каза тя, страхувайки се да погледне жените.

Когато се върнаха на калния градски площад, Аоз Рун заповяда на Лейнтал Ей да стои настрана от академията.

Лейнтал Ей се изчерви.

— Не е ли време ти и съветът да престанете с предразсъдъците си към академията? Предполагам, че ще промениш мнението си след чудото при Рибното езеро. Защо разстройваш жените? Ще те намразят. Най-лошото, което може да стори академията, е да ги накара да си вирнат носовете.

— Жените стоят със скръстени ръце. Академията създава раздори.

Лейнтал Ей погледна Датка за подкрепа, ала онзи бе забил очи във върховете на ботушите си.

— По-скоро твоето отношение създава раздори, Аоз Рун. Знанието никога не е наранило никого. Имаме нужда от знание.

— Знанието е бавна отрова — твърде млад си, за да го разбереш. Имаме нужда от дисциплина. Така оцеляваме, така сме оцелели. Стой настрана от Шей Тал — тя притежава неестествена сила над хората. Който не работи в Олдорандо, няма да яде. Това е нашето вечно правило. Шей Тал и Врай вече не работят при хлебопекарната, затова отсега нататък няма да ядат. Ще видим дали ще им хареса.

— Ще умрат от глад.

Аоз Рун смръщи вежди и погледна Лейнтал Ей.

— Ако не си сътрудничим, всички ще умрем от глад. Тези жени трябва да бъдат стреснати и аз няма да търпя да ги защитаващ. Ако още веднъж се опиташ да спориш с мен, ще те изхвърля.

Когато Аоз Рун си отиде, Лейнтал Ей постави ръка на рамото на Датка.

— Става все по-лош. Това е негова лична борба с Шей Тал. Какво мислиш?

— Не мисля — поклати глава Датка. — Върша, каквото ми се казва.

Лейнтал Ей саркастично погледна приятеля си.

— И какво ти казаха да направиш сега?

— Тръгвам за брасимипите. Убихме стънджбег — и той показва окървавената си ръка.

— След малко ще дойда и аз.

Лейнтал Ей закрачи покрай Ворал, като разсеяно гледаше гъските, които се разхождаха или плуваха, сетне последва приятеля си. Мислеше си, че разбира гледните точки и на Шей Тал, и на Аоз Рун. За да живеят, трябва да си сътрудничат. И все пак, дали си струва да живеят, ако само си сътрудничат? Конфликтът го потискаше и отдавна го подтикваше да напусне селището — което щеше и да направи, само Ойре да се съгласи да тръгне с него. Чувстваше, че е твърде млад, за да разбере споровете и да прекрати увеличаващите се раздори. Тайно оглеждайки се някой да не го наблюдава, той извади от джоба си дървеното куче, което преди много години старият свещеник от Борлиен му бе дал. Протегна ръка и задейства опашката му. Кученцето яростно залая срещу гъските наоколо.

И друг бе тръгнал към брасимипите. Врай дочу имитацията на кучешки лай и зърна гърба на Лейнтал Ей между две кули. Тя не го обезпокои, тъй като това не бе в нрава ѝ.

Заобиколи горещите извори и Час-свирача. Когато парата се появеше на повърхността, източният вятър я поемаше и със съскане я издухваше върху влажната скала. На върха на всяко отделно косъмче от кожата на Врай бе застинало мънисто от влага като перла. Водите гъргореха и се лееха жълтотебеширени в процепите и излъчваха яростно желание да поемат нанякъде. Тя приклепна на една скала и разсеяно потопа ръка в извора. Горещата вода забълбука през пръстите ѝ и намокри цялата ѝ длан.

Врай облиза течността от пръстите си. Познаваше сярната миризма от детските си години. И сега тук играеха деца, викаха се, тичаха по хлъзгавата скала, без да падат, бързи и ловки като аранги.

По-буйните бяха голи въпреки щипещия вятър, който ги караше да крият незрелите си телца в процепите между скалите. Пенещите се води се спускаха по раменете и коремчетата им.

— Сега ще се обади свиращът — викнаха те на Врай. — Внимавай, госпожице, да не се наквасиш.

При тези думи се заляха от смях.

Врай се вслуша в предупреждението им и се дръпна. Помисли си как някой чужденец би предположил, че децата са надарени с шесто чувство, което им даваше възможност да предскажат кога точно ще бликне Час-свиращът.

И той избликна — дебел стълб вода, за миг помътнял от кал, после блестящо чист. С извисяването на водата, звукът на свирката също се засилваше — неизменна мелодия, която траеше едно и също време. Преди да падне отново, водата се издигаше на височина, върху която човешкият ръст се нанасяше три пъти. Вятърът изви струята на запад и водата обля скалите, където преди малко бе приклепнала Врай.

Свиренето спря. Водният стълб се скри в черната уста на земята, откъдето бе изригнал.

Врай помаха на децата и продължи по пътя към брасимипите. Тя знаеше откъде разбираха, че гейзерът ще бликне. Още помнеше вълнението да се провира гола между скалите с цвят на охра, да топва тялото си в бликащата от земята вода, забила пръстите на краката си в горещата кал, и гъдела, който изпитваше плътта ѝ от бълбукащите мехурчета. Когато часът наближеше, земята леко потреперваше. Тогава се вмъкваше плътно между скалите и с всяка фибра на тялото си

усещаше силата на земните богове, напругащи се в мощна тържествуваща еякулация.

Пътеката, по която вървеше, бе утъпкана главно от жени и прасета. Лъкатушеше за разлика от по-правите пътища, утъпкани от ловците, тъй като посоката ѝ до голяма степен зависеше от подвижното създание — косматата черна свиня на Ембрудок. Ако вървеше по нея, Врай щеше да стигне до езерото Дорзин. Ала пътеката свършваше много преди това, в района на брасимипите. Нататък се простираше само пущинак от тресавища и мраз.

Врай се катереше и се чудеше дали всичко се стреми все нагоре и дали съществува противоположна сила, която го дърпа надолу. Едната бе насочена нагоре, към звездите, а другата свършваше като духове. Час-свирачът бе въплъщение и на двете противоположни сили. Изригващите му води винаги падаха отново на земята. Тя изпитваше непреодолимо желание да извиси духа си до небесата, които бе изучила без помощта на Шей Тал — царството на върховното движение, на загадъчните звезди и слънца, мястото, в което съществуваха толкова много тайни проходи, както и в човешкото тяло.

Към нея се приближаваха двама мъже. Зърна само краката, лактите и горната част на главите им, когато стъпваха по надолнището под тежкия си товар. Разпозна Спарат Лим по тънките му нозе. Носеха късове от стънджбег. Следваше ги Датка само с копие в ръка.

Той ѝ се усмихна за поздрав и застана от едната страна на пътеката, като я гледаше с тъмните си очи. Дясната му ръка бе окървавена, а по дръжката на копието се стичаше тънка струйка кръв.

— Убихме един стъндж — каза той и млъкна. Както обикновено, Врай се почувства едновременно смутена и успокоена от мълчаливостта му. Приятно ѝ беше, че той никога не се хвалеше за разлика от останалите млади ловци, ала не ѝ беше приятно, че никога не споделяше мислите си. Опитваше се да почувства нещо специално към него.

Врай спря.

— Трябва да е бил голям.

— Ще ти го покажа — отвърна той и добави: — Ако ми разрешиш.

Обърна се и тръгна по пътеката, а тя го последва, като не знаеше дали да говори, или не. Но това е глупаво, каза си тя, прекрасно

разбираше, че Датка желае да общува с нея.

Изплю първото нещо, което ѝ хрумна в главата:

— Какво мислиш за човешките същества, населяващи света, Датка?

Без да погледне назад, той отвърна:

— Произлезли сме от първичния камък.

Отговори, без да го интересува фактът, че тя би искала да отдели повече внимание на такъв важен въпрос, и разговорът замря.

Врай съжали, че в Олдорандо нямаше свещеници, би разговаряла с тях. Според легендите и песните навремето в Ембрудок са проповядвали сложна религия, която обединявала Утра с живота на този свят и с духовете в долния свят. През един мрачен сезон преди управлението на Уол Ейн Ден, когато дъхът замръзвал по устните на хората, населението се вдигнало и ги унищожило. Оттогава жертвоприношенията спрели, извършвали се единствено по време на празници. Старият бог, Акха, вече не бил на почит. Несъмнено с това се погубила и част от познанието. Храмовете били опустошени. Сега в тях отглеждаха свине. Когато прасетата са предпочитани пред свещениците, се появяват и други врагове на познанието.

По пътя надолу тя рискува и зададе на Датка още един въпрос:

— Имаш ли желание да разбереш света?

— Да — отвърна той.

Врай не можеше да си обясни категоричния му отговор. Дали разбира, или просто иска да го разбере, питаше се тя.

Силите, които бяха издигнали Кузинтските планини, бяха нагънали земната повърхност във всички посоки, причинявайки деформации като например преплитането на корените на дърветата, които като изпъкнали от напрежение жили се простираха на повърхността на много мили разстояние от самите планини. Между две такива вулканични разливания растеше редица брасимипи, които от древни времена бяха основна суровина за местната икономика. Сега парцелът представляваше гледка, която извикваше тихо вълнение. Няколко жени се бяха скупчили около разтворените върхове на брасимипите, за да се топят, и наглеждаха прасетата, докато наблюдаваха работата на мъжете.

Датка показва къде точно бе убит стънджбегът.

Това едва ли бе необходимо. Купчини от кожата му се разстилаха чак нагоре по безлюдния хълм. Самият Аоз Рун разглеждаше внимателно задната му част, а около петите му се бяха образували жълти локвички. Късите крака на огромното туловище, покрити с корава черна козина и тръни, бяха щръкнали нагоре към небето.

Група мъже чакаха до трупа му, разговаряха и се смееха. Гойджа Хин надзираваше робите — и човеци, и фагори, които размахваха секирите. Те разделяха влакнестия труп на късове, които лесно щяха да отнесат долу в селището. Стояха до колене в козина и дървесни части от плътта на стънджбега. Разчленяваха останките, а наоколо летяха големи парчета от трупа му.

Две по-възрастни жени се суетяха наоколо с ведра в ръце и събираха влажните бели черва. По-късно щяха да ги сварят и да извлекат от тях нерафинирана захар. Червата щяха да бъдат използвани за направа на въжета и черги, а плътта — за гориво за нуждите на гилдиите.

От витлообразните остри лапи на стънджбега щяха да извлекат масло, което бе суровина за един наркотик, наричан рънджбел.

По-възрастните жени си разменяха груби закачки с мъжете, които се хилеха, застанали в безгрижни пози в началото на възвишението. Бе необичайно за стънджбезите да рискуват да се приближат до местата, заселени с хора. Зверовете лесно можеха да бъдат убити, а всяка тяхна част бе полезна за крехката икономика на хората. Това животно бе дълго трийсет метра и щеше да послужи на общността да преживее дни наред.

Прасетата тичаха около краката на Врай и квичаха, после мушваха зурли във влакнестите останки. Цели стада се изхранваха долу в брасимипите. Нищо от гигантските дървета не се виждаше на повърхността, освен тежките им гъбовидни листа, галеци земята с извитите си форми. Листата се мърдаха като уши на слон — не от засилилия се вятър, а от полъха топъл въздух, идващ от корените на дърветата.

Секторът включваше дванайсет брасимипи. Дървото рядко растеше поединично. Почвата около всяко се издигаше нагоре и по нея имаше процепи, които показваха, че под земята съществува значително количество растителност. Топлината, издухвана постоянно от дърветата към листата им, даваше възможност на растенията да

размразяват ледената земя, така че да оцелеят и в най-мразовитите условия.

Под дебелия листо живееха джасикли. Те се възползваха от уютната топлина и отхранваха плахите си синьо-кафяви цветчета. Врай тъкмо се наведе да откъсне едно от тях и Датка се върна при нея.

— Влизам в дървото — съобщи ѝ той.

Тя прие това като покана да се присъедини към него и така и стори. Един роб влачеше отвътре кожени ведра с трески и ги хвърляше на прасетата. Стърготините от вътрешността на брасимипите са изхранвали прасетата на Ембрудок през тъмните векове.

— Ето кое е привлякло стънджбега — посочи Врай. Чудовищните животни обичаха брасимипи също като прасетата.

Към вътрешността на дървото водеше дървена стълба. Тя последва Датка надолу и за миг очите ѝ се оказаха на едно равнище със земната повърхност. Плътните като кожа листа се развяваха край нея и тя си представи, че потъва в земните недра. Зад гърбовете на прасетата мъжете, облечени в кожи се бяха скупчили около жалките останки на гигантския стънджбег. Над всичко се простираше снежната земя и оловното небе. Врай слезе вътре в дървото.

Топлината, полъхнала в лицето ѝ, я накара да примигне — носеше аромат на гниене, който едновременно я отблъскваше и привличаше. Той извираше от дълбините, корените на брасимипите се забиваха далеч надолу. С възрастта в сърцевината на дървото се зараждаше процес на ферментация, при който се отделяше втвърдяващо се вещество, подобно на кератина. В центъра се образуваше тунел. Той представляваше помпа, която поемаше топлината от долните нива и я изпращаше към листата и подземните клони.

Тази благоприятна среда служеше за убежище на няколко вида животни, някои от които бяха определено отвратителни.

Датка протегна ръка, за да подкрепи Врай. Тя слезе от стълбата и се озова в естествено помещение с формата на балон. Вътре работеха три неугледни мръсни жени. Те поздравиха Врай и продължиха да стържат трески от стените на дървото и да пълнят ведрото с тях.

Брасимипът имаше вкус на пащърнак или по-скоро на ряпа, ала нагарчаше. Хората го ядяха само когато нямаха с какво друго да се

хранят. Обикновено той служеше за храна на свинете, от чието мляко приготвяха ратела, основната зимна напитка на Олдорандо.

От едната страна излизаше тесен коридор. Той водеше до най-горния клон на дървото, чиито листа се подаваха на повърхността на известно разстояние от ствола. Зрелите брасимипи имаха шест клона. Най-горните бяха оставяни да се развиват без външна намеса. Тъй като бяха най-близо до повърхността, те служеха за убежище на разнообразни гадини.

Датка посочи към централния тунел, който потъваше надолу в мрака. Заслиза. След миг колебание Врай го последва. Жените спряха работата си, наблюдавайки я, като се усмихваха отчасти със съчувствие, отчасти с присмех. Тя влезе направо в тунела, където бе тъмно като в рог. Под нея се простираше вечният мрак на земните недра. Помисли си, че също като Шей Тал трябва да се спусне в света на духовете, за да събере познание въпреки протестите на учителката й.

Тунелът бе белязан с възрастови пръстени. Те се използваша за стъпала. Той бе достатъчно тесен, за да може всеки слизащ или изкачващ се да опре плътно гръб в отсрещната му стена и да бъде в безопасност.

В ушите им шумеше издиганият се въздух. Нещо подобно на паяжина като жив призрак докосна страната на Врай. Тя с мъка потисна вика си.

Слязоха до точката, където вторите клони се отделяха от основния стълб. На това място имаше друго балонообразно помещение, още по-тясно от горното. Стояха с глави, опрени една до друга. Врай усещаше аромата на Датка и чувстваше тялото му, притиснато до нейното. Нещо в нея се раздвижи.

— Виждаш ли светлините? — попита я той.

Гласът му бе напрегнат. Тя се бореше със себе си, ужасена от сластта, която я обземаше. Ако този мълчалив човек я докоснеше с пръст, тя щеше да падне в обятията му, щеше да разкъса кожата си, да остане съвсем гола и да се съвкуплява с него върху тъмното подземно ложе. Завладяха я приятни и мръсни представи.

— Искам да се върна горе — каза тя, думите с труд излизаха от устата й.

— Не се страхувай. Погледни светлините.

Тя се огледа като в сън, все още долавяше мириxa на тялото му. Беше се вторачила във второто разклонение от повърхността надолу. Там зърна точки светлина като звездици — галактики червени звезди, заключени в дървото.

Датка се размърда пред нея и с рамото си засенчи чудните съзвездия. Хвърли нещо като възглавница в ръцете ѝ. Беше леко, покрито — както си помисли тя — с влакна, корави като козината на стънджбег. Очите-звезди я гледаха, без да мигнат. Объркана, тя не можеше да разбере какво е това.

— Какво е това?

Вместо отговор — може би най-после той бе усетил желанието ѝ, но ако беше така, нима не можеше да ѝ отговори още по-категорично — Датка я помилва по лицето с непохватна нежност.

— О, Датка! — въздъхна тя.

Обзе я трепет — започна отвътре и обхвана цялото ѝ тяло. Не можеше да се контролира.

— Излизаме. Не се страхувай.

Когато се появиха на дневна светлина, черните прасета се ровеха из листата на брасимипа. Светът изглеждаше ослепително светъл, звънтенето на брадвите — непоносимо високо, ароматът на джасиклите — безсмислено силен.

Врай седна и апатично зараглежда животното в ръцете си. То бе в състояние, подобно на фагорите мумии — свито на кълбо с напъхан в опашката нос, а четирите му крака прилежно бяха подгънати под коремчето. Бе неподвижно, сякаш направено от стъкло. Тя не можеше да го изправи. Очите му я фиксираха с далечен поглед и не мигаха между неподвижните клепачи. Върху прашносивото му кожухче се забелязваха бледи цветни ивици.

До известна степен тя го мразеше, както мразеше Датка — толкова равнодушен към женските чувства, че бе взел потрепването ѝ за страх. Ала все пак, слава Богу, че наивността му я бе предпазила от позор — усещаше и благодарност, и презрение.

— Това е глоси — рече Датка и приклепна до нея, като косо я гледаше в очите, сякаш бе объркан.

— Глоси ли?

За миг се зачуди дали той не се опитва да изглежда необичайно забавен.

— Не, глоси. Зимуват в брасимипите на топло. Занеси го у дома си.

— Двете с Шей Тал сме ги виждали западно от реката. Хоксни. Така се наричат, когато станат от зимния си сън.

А какво щеше да си помисли Шей Тал, ако...

— Вземи го — повтори Датка. — Подарък от мен.

— Благодаря — отвърна тя с презрение. Стана, всичко се бе върнало отново на мястото си.

Откри, че на бузата си има кръв — там, където я бе докоснал с наранената си ръка.

Робите продължаваха да кълцат чудовищното туловище. Беше дошъл Лейнтал Ей и разговаряше с Тант Ейн и Аоз Рун. Ловецът в черните кожи повика енергично Датка, като размаха заповеднически ръка над главата си. С прощален поглед към Врай Датка се запъти към Господаря на Ембрудок.

Заестостта на мъжете не означаваше нищо за нея. Напъха глосито в плоската си пазва и тръгна надолу към далечните кули.

Когато чу, че някой тича след нея, настигайки я, тя си каза: „Е, вече е твърде късно...“, ала беше Лейнтал Ей.

— Ще вървя с теб, Врай.

Забеляза, че той бе в отлично настроение.

— Мислех, че имаш неприятности с Аоз Рун.

— О, той винаги става малко нервен след търкания с Шей Тал. Всъщност е велик. И аз съм доволен от стънджбега. Сега, когато времето се затопля, те все по-трудно се намират.

Децата продължаваха да се плискат край гейзерите. Лейнтал Ей остана във възторг от нейното глоси и изрази възхищението си със следната ловджийска песен:

*Глоситата спят
в рохкавия сняг.
Будят се от дъжд —
хоксни се зоват,
тичат през тревни и
цветни долини.*

— В добро настроение си... Ойре мила ли е с теб?

— Ойре винаги е мила.

Тръгнаха всеки по пътя си: Врай — към полуразрушената кула, където показва подаръка си на Шей Тал. Тя разгледа животинчето.

— Не добро за ядене в този период на съществуването си. Може да е отровно.

— Нямам намерение да го ям. Искам да го запазя, докато се събуди.

— Животът е сериозно нещо, скъпа. Може и да останем гладни, ако Аоз Рун наистина се настрои срещу нас.

Тя загледа мълчаливо Врай, както напоследък все по-често обичаше да прави.

— Ще му се опря. Не държа на материалните неща. Към себе си мога да бъда също толкова безжалостна, както той към мен.

— Но той наистина... — започна Врай.

Гласът ѝ изневери. Не можеше да произнесе убедителните думи, затова по-възрастната жена уверено продължи:

— Както ти казах, трябва незабавно да осъществя две неща. Първо, ще направя един експеримент, за да изпитам способностите си. После ще се спусна в света на шепнещите и ще поговоря с Лойланун. Сега тя трябва да знае повече от мен. В зависимост от онова, което ще науча и от двете неща, може да реша да напусна завинаги Олдорандо.

— О, недей, моля те, госпожо! Сигурна ли си, че тъкмо това трябва да сториш? Кълна се, че ако тръгнеш, ще дойда с теб!

— Ще видим. А сега ме остави, моля те.

Усещайки празнота в душата си, Врай се изкачи в полуразрушената си стая. Тръшна се на кушетката.

— Трябва ми любовник, това е всичко. Любовник... Животът е толкова безсмислен...

Ала след малко стана и погледна през прозореца към небето, където се носеха облаци и птици. Е, да си тук е по-добре, отколкото да си в подземния свят, където Шей Тал се готвеше да ходи.

Припомни си песента на Лейнтал Ей. Жената, която я бе съчинила — ако бе жена, — е знаела, че снегът накрая ще изчезне и ще се появят цветя и животни. Може би ще стане тъкмо така.

От нощните си наблюдения знаеше, че в небето има промени. Звездите не бяха духове, а огньовете. Те не горяха в скалите, а във

въздуха. Представи си огромен огън в откритото пространство. С приближаването му топлината щеше да се почувства осезателно. Вероятно двамата Стражи щяха да се приближат до техния свят и да го стоплят.

Тогава глоситата щяха да се върнат към живота, да се превърнат във весело тичащи хоксни, както се пее в песента.

Тя реши да се съсредоточи върху астрономията. Звездите знаеха повече от шепнещите, каквото и да говореше Шей Тал, макар да бе шокиращо да не си съгласен с такава известна личност.

Врай скри глосито в топлия ъгъл до кушетката си, обви вълнуващото я животинче с кожи, така че да се показва само личицето му. Желанието ѝ беше то да се съживява с всеки изминал ден. Говореше му шепнешком и го окуражаваше. Копнееше да го види пораснало, да тича из стаята ѝ. Ала след няколко дни блясъкът в очите на глосито се замъгли и изгасна — животинчето издъхна, без да мигне.

Отчаяна, Врай го отнесе на ронещия се връх на кулата и запрати вързопчето оттам надалеч. То все още бе обвито в кожи, сякаш бе мъртво бебе.

Вълна от безпокойство обзе Шей Тал. Думите ѝ все повече се превръщаха в проповеди. Макар другите жени да ѝ носеха храна, тя предпочиташе да гладува и се готвеше да изпадне в състояние да общува с прославените мъртъвци. Ако не намереше мъдрост при тях, щеше да я потърси далеч отгук, извън фермата.

Първо реши да изпита собствените си магьоснически сили. На няколко мили източно се намираще Рибното езеро, сцената на нейното „чудо“. Докато тя се маеше коя бе истинската причина за случилото се там, гражданите на Олдорандо не изпитваха никакви съмнения. През цялата студена пролет те ходеха на поклонение, за да погледат картината от лед и да потръпват от страх, който обаче бе примесен с гордост. Поклонниците срещаша големи групи борлиенци, които също идваха да се възхитят на сцената. Веднъж зърнаха двама фагори с кацнали на раменете им бели птици с прибрани криле да стоят безмълвни на отсрещния бряг и да съзерцават вледенените си мъртъвци.

Когато топлината се завърна в света, сцената започна да изчезва. Онова, на което хората се възхищаваха, се превръщаше в гротеска. Една сутрин ледът съвсем се стопи, а от скулптурната група остана купчина разкапваща се плът. Най-интересното, което посетителите можеха да видят, бе някоя очна ябълка, търкулнала се върху валмо козина. Рибното езеро изсъхна и изчезна с бързината, с която се бе образувало. От чудото бяха останали само купчина кости и извити рога на кайдо. Ала споменът, чиито мащаби растяха през лупата на отминаващото време, бе жив. Съмненията на Шей Тал обаче останаха.

Следобед тя излезе на площада в час, когато по-мекото време изкушаваше хората да се поразходят и да си поприказват — нещо, което доскоро им бе чуждо. Жени с дъщерите си, бащи със синовете си, ловци и членове на различни гилдии, млади и стари се шляеха и така прекарваха остатъка от деня. Всички бяха под влиянието на Шей Тал, но почти никой не желаше да разговаря с нея.

Лейнтал Ей и Датка стояха с приятели и се смееха. Лейнтал Ей улови погледа на Шей Тал и когато тя го повика, се приближи с нежелание.

— На път съм да осъществя един експеримент, Лейнтал Ей. Искам да дойдеш с мен като сигурен свидетел. Нямам намерение да развалям отношенията ти с Аоз Рун.

— Отношенията ми с него са добри.

Тя обясни, че експериментът трябва да стане край река Ворал. Първо имаше намерение да проучи стария храм. Тръгнаха заедно през тълпата, Лейнтал Ей мълчеше.

— Неудобно ли се чувстваш с мен?

— Компанията ти винаги ми е доставяла удоволствие, Шей Тал.

— Вежливостта ти е излишна. Мислиш ли, че съм магьосница?

— Ти си обикновена жена. И аз те уважавам заради това.

— Обичаш ли ме?

При тези думи той се смути. Вместо да отговори направо, заби поглед в калната земя и измърмори:

— Ти си ми като майка, откакто мама почина. Защо ми задаваш такъв въпрос?

— Бих искала наистина да съм ти майка. Тогава бих се гордяла с теб. Лейнтал Ей, ти също притежаваш духовност. Усещам го. Тя ще те обърква, ала ти дава живот, самата тя е живот. Не я изоставяй,

култивирай я. Повечето от тези хора, които се блъскат в нас, не притежават духовност.

— Духовността равна ли е на конфликтността?

Тя се разсмя с остра нотка в гласа и го прегърна.

— Чуй, уловени сме в капан в това нещастно селище сред тези ограничени хора. Другаде може би се случва какво ли не. Трябва да се направи толкова много! Възможно е да напусна Олдорандо.

— Къде ще отидеш?

Тя поклати глава.

— Понякога ми се струва, че умножаването на тъпите хора ще доведе до собствения ни край и тогава ще се разпръснем по целия свят. Забележи колко много деца се родиха през последните години.

Той се огледа, видя всички познати дружелюбни лица по улицата и заподозря, че тя говори така, за да се наслади на собственото си красноречие, макар наистина да се бяха родили повече деца.

Лейнтал Ей подпря с рамо вратата на стария храм, бутна я и я отвори. Двамата влязоха и застанаха безмълвни. Една птица бе останала затворена вътре. Кръжеше и кръжеше из въздуха, спусна се близо до тях, сякаш ги изпитваше, после се стрелна нагоре и изчезна през една от дупките в покрива.

От процеците се процеждаше светлина, лъчите ѝ пронизваха сумрака, а в тях се въртяха като във вихрушка малки и по-големи пращинки. Наскоро прасетата бяха преместени на открито, ала във въздуха все още се усещаше остатък от миризмата им. Шей Тал енергично ходеше из храма, докато Лейнтал Ей остана до вратата. Оттам поглеждаше към улицата и си припомняше как като дете беше играл на това място.

Стенописите бяха доста непохватни като изпълнение. Много от тях се бяха повредили. Той вдигна поглед към високия алков — там, където бе жертвеният олтар, а камъкът бе някак по-тъмен от нещо, което би могло да бъде кръв. Високо на стената, за да не може да бъде достигнато от вандали и да бъде изтрито, висеше изображение на Утра. Шей Тал стоеше, вторачила поглед в него, а ръцете ѝ, свити в юмруци, бяха плътно прилепени до бедрата ѝ.

Утра бе представен до кръста в кожено наметало. Очите му блестяха, поставени върху тясно животинско лице с изражение, което би могло да бъде описано като състрадателно. Цветът на лицето му

беше син, изобразяващ идеалния цвят на небето, което той обитаваше. Чорлава бяла коса като грива обрамчваше главата му. Ала най-стряскащото различие от човешките норми бе чифт рога, които стърчаха нагоре от черепа му и завършваха със сребърни звънчета.

Зад Утра се виждаха други фигури от забравената, митология, наежени и изобилстващи из цялото небесно пространство. На лявото и дясното му рамо бяха кацнали двата небесни Стража. Баталикс бе изобразен като вол с брада, посивял и стар, а от копието му излизаха лъчи светлина. Фрейър бе по-голям, силна зелена маймуна с пясъчен часовник около врата. Копието му бе по-голямо от това на Баталикс и също излъчваше светлина.

Шей Тал се извърна и каза живо:

— А сега да пристъпим към експеримента, ако Гойджа Хин е готов.

— Видя ли онова, което искаше?

Той бе объркан от резкостта ѝ.

— Не знам. По-късно може и да разбере. Имам намерение да изпадна в състояние за общуване с духовете. Бих искала да попитам някой стар свещеник, дали Утра властва в долния свят, както господства на земята и в небето. Каква непоследователност...

Междувременно Гойджа Хин извеждаше Мик от конюшната под Голямата кула. Той бе надзирател на робите, човек, който носеше всички белези на професията си. Беше нисък, ала изключително набит, с къси мускулести ръце и крака. Чертите му не хармонираха с нискочелото му лице, украсено с извити бакенбарди. Облеклото му бе от лицева кожа, носеше кожен камшик, с който не се разделяше ни денем, ни нощем. Всички познаваха Гойджа Хин, човек непроницаем както за удари, така и за мисли.

— Хайде, Мик, дивак такъв, време е да бъдеш полезен — говореше той с обичайното си ниско ръмжене.

Мик полека излезе и тръгна послушно, тъй като бе израснал в робство. Той бе фагор, най-дълго бе робувал в Олдорандо и си спомняше предшественика на Гойджа Хин — човек с много по-ужасен вид и държане. В сплъстения му кожух тук-там се подаваха черни косми. Лицето му бе набръчкано, а торбичките под очите му бяха пълни със секречия.

Винаги бе покорен. По тази причина Ойре стоеше до него да го утешава. Докато тя го потупваше по приведените рамена, Гойджа Хин го сръга с тоягата.

Ойре действаше като посредник и бе помолила баща си да разреши на Шей Тал да използва фагора при експеримента ѝ. Аоз Рун, без много да се замисля, ѝ бе казал да вземе Мик, тъй като фагорът беше вече стар.

Двете човешки същества заведоха Мик до един завой на Ворал, където реката бе дълбока. Недалеч се издигаше полуразрушената кула на Шей Тал. Когато стигнаха, Шей Тал и Лейнтал Ей вече ги чакаха. Магьосницата се бе вторачила в дълбините на реката, сякаш се опитваше да разгадае тайните ѝ, страните ѝ бяха хлътнали и тя гледаше с отсъстващ поглед.

— Е, Мик — изрече предизвикателно тя, когато звярът се приближи, и го заразглежда преценяващо. Мършави кожени торбички висяха от гърдите и корема му. Гойджа Хин вече беше завързал ръцете зад гърба му. Главата на фагора се въртеше неспокойно между приведените му рамене. Когато зърна Ворал, той с вълнение пъхна език в ноздрите си няколко пъти, като издаде нисък изплашен вик. Нима водата щеше да го превърне в ледена статуя?

Гойджа Хин грубо поздрави Шей Тал.

— Завържи краката му един за друг — заповяда тя.

— Не го наранявай много — примоли се Ойре. — Познавам Мик от дете, много е послушен. Като деца ни оставяше да го яздим, нали, Лейнтал Ей?

Всички се обърнаха към него и той излезе напред.

— Шей Тал няма да го нарани — увери той Ойре и ѝ се усмихна. Тя го гледаше въпросително.

Привлечени от очакваното вълнуващо преживяване, няколко жени и момчета надойдоха и застанаха на групички край брега.

На това място реката беше дълбока и се извиваше към близкия бряг, който бе само десетина сантиметра над повърхността на водата. Отсреща, където бе по-плитко, тънка коричка лед се бе запазила от лъчите на слънцето под надвесения над нея бряг. Тя се издаваше към средата на реката и образуваше прозрачни спирали, сякаш самата вода ги бе гравирала с нож.

Гойджа Хин завърза краката на нещастния Мик и го завлече до края на брега. Фагорът опъна шия към небето, долната му устна увисна върху четинестата му брада и той нададе вик, изразяващ огромния му страх.

Ойре се вкопчи в козината му, като умоляваше Шей Тал да не му стори нищо лошо.

— Отдръпни се — нареди ѝ тя и даде знак на Гойджа Хин да бутне фагора във водата.

Гойджа Хин мушна с мощното си рамо Мик в ребрата, фагорът залитна и падна с плясък във водата. Шей Тал вдигна повелително ръце.

Жените, които наблюдаваха сцената, нададоха вик и се втурнаха напред. Сред тях бе и Рол Сакил. Шей Тал им направи знак да се върнат.

Тя прикова очи във водата — Мик се бореше под повърхността. Валма от козината му се издигаха с въртеливи движения нагоре, подети от развъълнуваната вода, и покриха реката като жълта тръстика.

Водата си остана вода, фагорът продължаваше да е жив.

— Извади го — заповяда тя.

Гойджа Хин държеше Мик на два каиша. Той ги задърпа, а Лейнтал Ей му помагаше. Главата и раменете на стария фагор се показаха на повърхността и Мик нададе жаден вик.

— Не ме убиводавете, горък аз!

Измъкнаха го на брега и той легна задъхан в нозете на Шей Тал. Тя хапеше долната си устна и намръщено гледаше реката. Магията не се получи.

— Хвърлете го отново — викна една от жените.

— Още малко вода и съм свършен — с дебел глас се обади Мик.

— Хвърлете го отново — нареди Шей Тал.

Мик падна във водата за втори път, после за трети. Ала водата си оставаше вода. Не стана никакво чудо и Шей Тал трябваше да скрие разочарованието си.

— Достатъчно — каза тя. — Гойджа Хин, отведа Мик и му дай допълнително храна.

Ойре съчувствено коленичи до главата на Мик, като плачеше и го милваше. От устните на фагора се изливаше черна вода и той се закашля. Лейнтал Ей клекна и обви с ръка раменете на Ойре.

Шей Тал надменно се извърна. Експериментът доказва, че фагор плюс вода не е равно на лед. Процесът не е бил неизбежен. Тогава какво се беше случило на Рибното езеро? През онзи ден не тя бе успяла да превърне водата в лед, както искаше. Експериментът доказва, че не е магьосница. Не доказва и че е магьосница. Показва само, че бе превърнала фагорите в лед при Рибното езеро — освен ако нямаше на лице други фактори, за които да не се е сетила.

Спря пред прага на кулата си и подпря ръка на грапавия камък, усети гъдела на лишеите върху дланта си. Докато намери друго обяснение, ще трябва да гледа на себе си така, както всички гледаха на нея — като на магьосница. Колкото повече гладуваше, толкова повече се уважаваше. Разбира се, като магьосница тя бе предопределена да остане девственица, сексуалните контакти щяха да унищожат магическата ѝ сила. Събра кожата около мършавото си тяло и се заизкачва по протритите стъпала.

Жените, които бяха на брега, местеха поглед от полуудавения Мик, проснат в растяща локва вода, към отдалечаващата се фигура на Шей Тал.

— Е, докъде искаше да стигне и за какво направи всичко това? — попита старата Рол Сакил. — Как стана така, че не удави глупавото същество докрай, след като се опитваше да го стори?

На следващото събрание на съвета Лейнтал Ей стана и се обърна към присъстващите. Каза, че е слушал как Шей Тал провежда лекциите си. Всички знаеха за чудото, което бе извършила при Рибното езеро и което бе спасило живота на много хора. Нищо от онова, което върши, не било насочено срещу добруването на общността. Той предложи академията ѝ да бъде реорганизирана и подкрепена.

Докато Лейнтал Ей говореше, Аоз Рун почервения от ярост. Датка седеше студен и мълчалив. Старците от съвета се споглеждаха изпод вежди и мърмореха от неудобство. Илейн Тал се засмя.

— Какво искаш да сторим, за да помогнем на академията? — попита Аоз Рун.

— Храмът е празен. Дай го на Шей Тал. Нека всеки следобед, когато хората се разхождат, да изнася лекциите си там. Използвайте го като форум, на който всеки да може да вземе думата. Студът си отиде, хората са по-свободни. Отвори храма като академия за всички — мъже, жени и деца.

Думите му отекнаха за миг и потънаха в тишината. После заговори Аоз Рун:

— Тя не може да използва храма. Не желаем нови свещеници. В храма държим прасетата.

— Той е празен.

— Отсега насетне прасетата ще живеят в храма.

— Когато поставяме прасетата над общността, това вещае лоши дни.

Най-после събранието беше прекъснато, тъй като Аоз Рун излезе. Лейнтал Ей се обърна към Датка, страните му се бяха зачервили.

— Защо не ме подкрепи?

Датка се ухили овчедушно, подръпна тясната си брадичка и прикова поглед към масата.

— Дори да те подкрепят всички в Олдорандо, пак няма да спечелиш. Той вече забрани академията. Хабиш си думите, приятелю.

Когато Лейнтал Ей излизаше от сградата, отвратен от целия свят, Датнил Скар, майстор на гилдията на кожарите, го повика и го улови за ръкава.

— Говори добре, млади Лейнтал Ей, и все пак Аоз Рун беше прав. Или ако не дотам прав, поне разумен. Ако Шей Тал говори в храма, ще стане свещеник и ще я боготворят. Ние не искаме това — нашите прадеди са се отървали от свещениците преди много поколения.

Лейнтал Ей познаваше майстор Датнил като добър и скромнен човек. Той сдържа гнева си, погледна старото му лице и попита:

— Защо ми го казваш?

Майстор Датнил се огледа да не би някой да подслушва.

— Обожествяването се ражда от невежеството. Да вярваш в едно определено нещо е доказателство за невежество. Уважавам опитите да се напъхат различни факти в главите на хората. Искам да изкажа съжалението си, че съветът победи, макар да не съм съгласен с предложението ти. Бих желал да идвам в академията на Шей Тал, ако тя ме приеме.

Той свали кожената си шапка и я постави на покрития с лишеи перваз. Поглади рядката си сива коса и прочисти сухото си гърло.

Огледа се и нервно се усмихна. Макар да познаваше всички в стаята, откакто се бе родил, не бе свикнал да държи речи. Коровите му дрехи изскърцаха, когато пристъпваше от крак на крак.

— Не се страхувай от нас, майстор Датнил — каза Шей Тал.

В гласа ѝ долови нотка на нетърпение.

— Боя се единствено от твоята нетърпимост, госпожо — отвърна той и няколко жени, приседнали на пода, скриха в длани усмивките си.

— Знаете какво вършим, защото някои от вас работят за мен — продължи Датнил Скар. — Разбира се, в гилдиите членуват само мъже, тъй като тайните на нашата професия се предават от поколение на поколение. По-специално майсторът учи своя личен чирак или помощник на всичко, което знае. Когато майсторът умре или се оттегли от работа, тогава главният му помощник на свой ред става майстор, както например Рейнил Лейън скоро ще заеме моето място...

— Жената може да върши всичко това не по-зле от мъжа — обади се една от жените, Чийм Фар. — Достатъчно дълго време съм работила за теб, Датнил Скар. Знам всички тайни на солниците. Мога и сама да байцвам, ако е нужно.

— Да, но съществува ред и приемственост, Чийм Фар — отвърна меко майсторът.

— Бих могла съвсем успешно да давам нареждания — продължи Чийм Фар и всички се засмяха, после погледнаха Шей Тал.

А тя започна:

— Разкажи ни за приемствеността. Лойланун ни учеше, че някои от нас произлизат от Юли Свещеника, който пристигнал от север, от Пановал и езерото Дорзин. Това е едната страна на приемствеността. А какво ще кажеш за приемствеността в гилдиите, майстор Датнил?

— Всички членове на нашата гилдия са родени и израснали в Ембрудок още преди да стане Олдорандо. Много поколения от тях.

— Колко много?

— А, доста много...

— Кажи ни откъде знаеш всичко това?

Той избърса ръце в панталона си.

— Имаме документи. Всеки майстор има документи.

— В писмена форма?

— Точно така. Написано на книга. Изкуството се предава на поколенията, ала документите не бива да се разкриват пред другите.

— Как мислиш, защо е така?

— Не желаят жените да обсебят професиите им и да работят по-добре от тях — викна една и жените отново се заляха в смях. Датнил Скар се усмихна смутено и не каза нищо повече.

— Мисля, че навремето тайната е имала защитни функции — обади се Шей Тал. — Някои занаяти, като например леенето на метал и кожарството, е трябвало да останат живи през лошите времена, въпреки глада и нашествията на фагорите. Вероятно в миналото е имало много лоши години и някои занаяти са изчезнали. Например вече не можем да произвеждаме хартия. Сигурно преди е имало гилдия за произвеждане на хартия. Ами стъклото? Не можем да го правим. И все пак наоколо се намират парченца стъкло — всички знаете какво е това. Защо да сме по-глупави от прадедите си? Живеем, работим и поради някакво неблагоприятно стечение на обстоятелствата не разбираме напълно всичко. Това е един от големите въпроси, който винаги трябва да помним.

Тя млъкна. Никой не проговаряше, а това винаги я дразнеше. Копнееше за коментар, който да даде нов тласък на спора.

Тогава се обади Датнил Скар:

— Майко Шей, ти говориш истина, доколкото се простират моите собствени познания. Разбираш, че като майстор аз съм дал клетва да не разкривам тайните на професията си пред никого. Клетва, която съм дал пред Утра и пред Ембрудок. Но знам, че навремето е имало лоши времена, за които не бива да говоря...

Когато той млъкна, тя го окуражи с усмивка:

— Вярваш ли, че навремето Олдорандо е бил по-голям от сега?

Той я погледна с леко наклонена на една страна глава.

— Известно ми е, че наричаш града ферма. Ала той оцелява. Той е центърът на Космоса. Е, това не е отговор на въпроса ти. Приятели, вие открихте овес и ръж на север отук, нека говорим за тях. Доколкото се простират моите познания, навремето тези места са били грижливо поддържани ниви, оградени, за да не влизат дивите животни. Нивите принадлежали на Ембрудок. По тези места растели много други житни растения, които били добре обработвани. Сега отново ги култивирате, което е много мъдро. Знаете, че се нуждаем от хинин за дъбенето на кожата. Трябва да го имаме. Наистина вярвам — е, знам...

Той млъкна, после тихо продължи:

— Огромни гори с високи дървета, които давали и хинин, и дървен материал, растели и на запад, и на север. Наричали района Кейс. Тогава било горещо, нямало никакъв студ.

Една се обади:

— Времето на топлината е легенда, останала от свещениците. Приказка от рода на онези, които би трябвало да забравим в академията. Ние със сигурност знаем, че навремето е било по-студено от сега. Попитай баба ми.

— Онова, което казвам, е, че доколкото се простират познанията ми, преди да стане студено, е било горещо — изрече Датнил Скар, като бавно се чешеше по посивялата си глава. — Трябва да се опитате да разберете тези неща. Много човешки живота са изминали, безброй години. Доста исторически факти са изчезнали. Знаем: вие, жените, си мислите, че мъжете са против това да учите. Може и да сте прави, но аз съм искрен, като ви казвам, че трябва да подкрепите Шей Тал въпреки трудностите. Като майстор разбирам колко ценно е знанието. То извира от дълбините на общността като изворна вода.

Когато свърши, те станаха и вежливо му изръкопляскаха.

Два дни по-късно, когато Фрейър залязваше, Шей Тал неспокойно крачеше из стаята си в изолираната кула. Отдолу се чу вик. Тя тутакси си помисли за Аоз Рун, макар гласът да не бе неговият.

Зачуди се кой ли се е осмелил да излезе извън огражденията, когато вече се смрачаваше. Подаде глава през прозореца и зърна Датнил Скар — фигурата му слабо се открояваше в сумрака.

— О, качи се, приятелю! — викна му тя.

Шей Тал слезе да го посрещне. Той се появи с нервна усмивка на лицето, стиснал кутия в ръцете си. Двата седнаха на каменния под и се загледаха един друг, после тя му наля рател.

След като поговориха за обикновени неща, майсторът започна:

— Мисля, знаеш, че скоро ще се оттегля като майстор на гилдията на кожарите. Главният ми помощник ще заеме мястото ми. Остарявам, а той отдавна знае всичко, на което съм го учил.

— Затова ли дойде?

Майсторът се усмихна и поклати глава.

— Идвам тук, майко Шей, защото аз... защото като човек, много видял, се възхищавам от теб. Не, нека ти го кажа. Винаги съм обичал и съм служил на тази общност, вярвам, че и ти вършиш същото, въпреки

че мнозина от мъжете ти се противопоставят. Ето защо реших да направя нещо хубаво за теб, докато все още мога.

— Ти си добър човек, Датнил Скар. В Олдорандо го знаят. Общността има нужда от добри хора.

Той кимна с въздишка.

— Служил съм на Ембрудок — или Олдорандо, както би трябвало да го наричаме — всеки миг от живота си, никога не съм спирал. И все пак не минаваше и ден...

Той замълча свенливо, усмихна се и продължи:

— Вярвам, че говоря на сродна душа — не е минавал и ден, откакто бях младеж, в който да не съм се чудил... да не съм се чудил какво ли става по другите места, далеч, далеч от нас.

Млъкна, прокашля се и продължи по-решително:

— Ще ти разкажа една история. Съвсем накратко. Спомням си ужасните зими в моята младост, когато фагорите ни нападаха, а след това идваха болестите и гладът. Мнозина умряха. Фагорите също умираха, макар тогава да не го знаехме. Беше толкова тъмно! Кълна се, че сега дните са много по-светли... Както и да е, след като ни нападнаха и убиха много хора, фагорите оставиха едно момче. Името му беше... срамувам се да призная, че съм го забравил, но доколкото се простират познанията ми, беше нещо като Криндълшеди. Дълго име. Навремето ясно си го спомнях. Годиците ме накараха да го забравя. Криндълшеди идваше от една страна далеч на север, наречена Сиборнал. Казваше, че това е земя на вечните ледници. Бях избран за главен чирак в моята гилдия, а в Сиборнал той е трябвало да стане свещеник, така че и двамата бяхме посветени в професиите си. Той, Криндълшеди или както му беше там името, беше на мнение, че животът ни е лесен. Гейзерите затопляха Олдорандо. Като млад член на свещеничеството приятелят ми тръгна с няколко колонисти на юг, за да избягат от студа. Пристигнали на по-добро място на брега на някаква река. Там трябвало да се бият с местните жители на обетованата земя, наречена... е, името ѝ е избледняло след всички тези години. Разрази се жестока битка, в която Криндълшеди — ако това бе името му — бил ранен. Оцелелите избягали, ала били заловени от фагорите-нашественици. Беше щастлив, че се е отървал от тях. А може би са го оставили, защото беше ранен. Направихме, което можахме, за да помогнем на момчето, ала само след месец то почина. Плаках за

него. Но дори тогава му завиждах, защото бе видял нещо от света. Разказа ми, че в Сиборнал ледът имал много нюанси и че бил красив.

Когато майстор Датнил свърши разказа си, смирено седнал до Шей Тал, в стаята влезе Врай на път за горния етаж. Той мило ѝ се усмихна и каза на Шей Тал:

— Не се разделяй с Врай. Знам, че тя е твоят главен чирак и че ти ѝ се доверяваш така, както бих искал аз да се доверя на моя. Нека и тя да чуе онова, което ще кажа.

Той постави дървената кутия на пода пред себе си.

— Донесъл съм да видиш Книгата на майсторите.

Шей Тал имаше такъв вид, сякаш всеки миг щеше да припадне. Знаеше, че ако бъде открит, незабавно щяха да го убият... Представяше си вътрешната борба, през която бе преминал, преди да се реши на тази постъпка. Тя обвини шията му с тънките си ръце и го целуна по набръчканото чело.

Врай дойде и коленичи до него, а на лицето ѝ бе изписано необикновено вълнение.

— Да погледнем! — възкликна тя и протегна ръка, забравяйки свенливостта си.

Майсторът я спря, поставяйки ръката си върху нейната.

— Най-напред забележете от какво дърво е направена кутията. Не е раджабарал — шарките са твърде красиви. Вижте и как е гравирана. Забележете нежните метални рамки в ъглите. Нима нашата гилдия на металообработвателите би могла да изработи такова фино нещо днес?

Когато разгледаха подробностите, той отвори кутията. Извади огромен том, подвързан с дебела кожа, с великолепни гравюри.

— Сам съм го правил, майко. Подвързах книгата наново. Само вътре е стара.

Страниците бяха грижливо изписани — често претенциозно — с различни почерци. Датнил Скар ги прелистваше все още с нежелание да им разкрие повече неща. Ала жените ясно виждаха датите, имената, списъците, постъпленията и цифрите.

Той вдигна поглед към лицата им с тъжна усмивка.

— Този том от свой ъгъл представя историята на Ембрудок през изминалите години. Всяка оцеляла гилдия притежава такъв том, мога да се закълна в това.

— Миналото е далеч. Сега се опитваме да погледнем в бъдещето — обади се Врай. — Не искаме да бъдем обвързани с миналото. Искामе да излезем...

Тя нерешително остави изречението да отмре, съжалявайки че във вълнението си бе привлякла вниманието им към себе си. Като погледна лицата на двамата, разбра, че поради възрастта си никога нямаше да се съгласят с нея. Макар целите им да бяха в общи линии едни и същи, съществуваше разлика, която никога нямаше да бъде преодоляна.

— Ключът към бъдещето лежи в миналото — отбеляза Шей Тал с тон, който отхвърляше твърдението на Врай. И преди й беше правила подобни забележки. После се обърна към стареца и рече: — Майстор Датнил, високо оценяваме смелия ти жест да ни допуснеш да погледнем тайната книга. Вероятно някой ден ще можем да я проучим по-подробно. Би ли ни казал колко майстори е имало, откакто се записват събитията?

Той затвори книгата и я напъха в кутията. От старческата му уста се точеха слюнки, а ръцете му трепереха.

— Плъховете знаят историята на Олдорандо... Аз съм в опасност... с тази книга тук. Стар глупак... Чуйте, скъпи мои, могъщ крал, наречен Денис е властвал над целия Кампанлат в древни времена. Той предвиждал, че светът, наричан от ансипиталите Хрм-Брд Идок, ще изгуби топлината си, тъй както водата се разплисква от ведрото, когато го носиш по надолнище. Ето защо е създал нашите гилдии, подчинени на железни правила. Всички производители трябвало да запазят мъдростта през мрачните времена, докато се завърне топлината.

Говореше напевно, сякаш четеше в паметта си.

— Гилдиите оцеляха от времената на добрия крал, макар понякога да липсваха необходимите средства за обработване на кожата. Според документите нашата гилдия по едно време е била ограничена до майстор и чирак, които живеели в отдалечени подземия... Ужасни времена. Ала ние оцеляхме.

Докато майсторът си бършеше устата, Шей Тал го попита за кой период точно става дума.

— Не разбирам всички записки в книгата. Нали знаеш колко са объркани календарите ни. Доколкото можем да разберем според дните,

в които живеем сега, новите календари създават значителни обърквания във времето... Ембрудок — моля да ми простиш, боя се, че ти казвам твърде много — не винаги е принадлежал на... хора от нашия вид.

Той поклати глава и нервно огледа стаята, жените чакаха, застинали като фагори, в старата тъмна стая. Той отново заговори:

— Много хора са умрели. Имало е страшна чума, Дебелата смърт са я наричали. Нашествия... Седемте ослепявания... приказки за злочестини. Надяваме се, че настоящият ни Господар — и отново нервен поглед из стаята — ще докаже, че е мъдър като крал Денис. Добрият крал създаде нашите гилдии през една година, наречена 249 преди Надир. Не знам кой е бил Надир. Знам само, че аз — позволявам си да вмъкна този факт — съм шейсет и осмият майстор на гилдията на кожарите. Шейсет и осмият... — той се загледа в Шей Тал с късогледите си очи.

— Шейсет и осем...

В стремежа си да прикрие тревожното си удивление тя с привичен жест прибра кожата около тялото си.

— Много поколения, простират се чак до древността.

— Да, да, дотам — кимна благодушно майстор Датнил, сякаш лично бе запознат с времената от далечното минало. — Изминали са седем века, откакто е създадена гилдията. Цели седем века, а все още тънем в мразовита тъмнина.

Сред заобикалящите го пуцинаци Ембрудок приличаше на заседнал в пясъците кораб. Все още служеше за убежище на екипажа, ала никога повече нямаше да тръгне на плаване. Времето бе така оглозгало този някога горд град, че жителите му не разбираха, че той не бе нищо повече от останките на един дворец, център на цивилизация, потънала в небитието в резултат на климата, човешкото безумие и вековете.

С подобряване на времето ловците бяха принудени да изминават дълги разстояния, за да търсят дивеч. Робите засяваха ниви и мечтаеха за свобода. Жените си стояха у дома и се превърнаха в невротички.

Докато Шей Тал се затвори и ставаше все по-самотна, Врай бе изпълнена с потисната енергия и се сприятели с Ойре. Разговаряше с

нея за всичко онова, което бе казал майстор Датнил, в нейно лице намери всеотдаен слушател. И двете бяха на мнение, че в историята съществуват множество объркани загадки, ала все пак Ойре си оставаше леко скептична.

— Датнил Скар е стар и е малко куку, татко винаги казва така — рече тя, закуцука из стаята, като имитираше походката на майстора, и заговори като през тръба: — „Нашата гилдия е толкова изключителна, че ние дори не допуснахме Крал Денис да дойде при нас...“

Когато Врай се засмя, Ойре добави още по-сериозно:

— Майстор Датнил може да бъде екзекутиран, задето ви е показал Главната книга на корпуса си, и това доказва, че е куку.

— Дори когато ни я показваше, той не ни разреши да я разгледаме, както трябва.

Врай замълча, после избухна:

— Само да можем да съединим всички факти! Шей Тал само събира и ги записва. Трябва да има начин да се изработи структура от фактите. Толкова много е било погубено — тук майстор Датнил е прав. Студът е бил така жесток навремето, че почти всичко, което е можело да гори, е било изгорено — дърво, хартия всички документи.

— Даваш ли си сметка, че не можем да разберем дори годината? Макар че е възможно да я отгатнем по звездите. Календарът на Лойл Брай е глупав — календарите трябва да се основават на годините, а не на хората. Хората допускат грешки... Аз също. Ох, ще полудея, кълна ти се!

Ойре избухна в смях и прегърна Врай.

— Ти си най-разумният човек, когато познавам, идиот такъв!

Двете отново заговориха за звездите, седнали една до друга на голия под. Ойре бе ходила с Лейнтал Ей да разглежда фреските в стария храм.

— Спътниците са ясно изобразени и както винаги, Баталикс е над Фрейър, ала почти го докосва над главата на Утра.

— С всяка изминала година двете слънца се приближават — каза решително Врай. — Миналия месец те буквално се докоснаха, когато Баталикс настигна Фрейър, но никой не обърна внимание. Идната година ще се сблъскат. А после?... Или едното минава зад другото?

— Може би това е искал да каже майстор Датнил с думата „ослепяване“? Неочаквано ще настъпи полумрак, ако едното изчезне,

нали? Може би ще настъпят седем ослепявания, както преди.

Тя изглеждаше изплашена и още повече се приближи до приятелката си.

— Тогава ще настъпи краят на света. Ще се появи Утра и то се знае, ще бъде разярен.

Врай се засмя и скочи на крака.

— Миналия път не е настъпил краят на света, няма да настъпи и този път. Не, това може да бъде ново начало.

Лицето ѝ сияеше.

— Ето защо времето се затопля. Когато Шей Тал завърши разговора си с мъртъвците, ще обсъдим въпроса наново. Аз ще работя върху математиката. Нека ослепяванията дойдат, аз ги приветствам!

Двете затанцуваха из стаята, като диво се смееха.

— Копнея за някакво страхотно преживяване! — възкликна Врай.

Междувременно Шей Тал бе тъй отслабнала, че дребните ѝ като на пиле кости се показваха още по-ясно под плътта ѝ, а черните ѝ кожи висяха още по-свободно около тялото ѝ. Жените ѝ носеха храна, ала тя не я докосваше.

— Постенето подхожда на изгладнялата ми душа — говореше тя, крачейки напред-назад из студената си стая, а Врай и Ойре я увещаваха да хапне, докато Еймин хрисимо стоеше до тях.

— Утре ще изпадна в състояние да общувам с мъртъвците. Виетрите и Рол Сакил можете да бъдете с мен. Ще черпя древно познание от кладенеца на миналото. Чрез фесъпсите ще достигна до поколението, построило нашите кули и улици. Ако е необходимо, ще се спусна векове надолу и ще се срещна със самия Крал Денис.

— Чудесно! — възкликна Еймин Лим.

Птиците кацаха на перваза на разкривения прозорец и тя ги хранеше с хляба, който Шей Тал не докосваше.

— Не потъвай в миналото, госпожо — посъветва я Врай. — Така правят старите хора. Гледай напред, гледай навън. Няма никаква полза да разпитваш мъртъвците.

Шей Тал бе толкова отвикнала от спорове, че с труд се овладя да не се скара на главната си ученичка. Погледна я и забеляза почти

стресната, че свенливото младо същество бе станало жена. Лицето ѝ бе бледо, със сенки под очите. И Ойре беше същата.

— Защо сте толкова бледи и двете? Да не сте болни?

Врай поклати глава.

— Тази вечер преди зазоряване ще има пълна тъмнина в продължение на цял час. Тогава ще ти покажа с какво се занимаваме двете с Ойре. Докато светът спи, ние работим.

При залеза на Фрейър вечерта беше ясна. Докато младите жени придружаваха Шей Тал към покрива на полуразрушената кула, топлината напусна света. Лъч призрачна светлина се появи от хоризонта, където залязваше Фрейър, и проряза небето, стигайки на половината разстояние до зенита. Имаше малко облаци. Когато очите им свикнаха с тъмнината, звездите над тях блеснаха с всичката си красота. В някои части на небето те бяха сравнително малобройни, в други — сияеха на купчини. Над главите им широка неравна светла ивица пронизваше небето от хоризонт до хоризонт. Звездите бяха гъсти, скупчени една до друга, и от време на време някоя от тях избухваше.

— Това е най-великолепната гледка! — обади се Ойре. — Как мислиш, госпожо?

Шей Тал отвърна:

— В долния свят фесъпсите висят като звезди. Те са душите на мъртвите. Тук виждате душите на неродените. Каквото е горе, такова е и долу.

— Мисля, че трябва да използваме съвършено различен принцип, за да обясним небето — твърдо изрече Врай. — Всички движения в него са правилни. Звездите се въртят около онази светла звезда, която наричаме Полярна.

Тя посочи към една звезда високо над тях.

— За двацет и пет часа, което е едно денонощие, звездите се завъртват веднъж, като изгряват от изток и залязват на запад също като двамата небесни стражи. Нима това не е доказателство, че са подобни на нашите две слънца, само че са на много по-голямо разстояние оттук?

Младите жени показаха на Шей Тал звездната карта. Там върху пергамент бяха отбелязали относителното положение на звездите. Тя почти не прояви интерес:

— Звездите не могат да ни влияят така, както госите. Какво може да помогне това ваше занимание? По-добре през нощта да спите.

— Небето е живо — въздъхна Врай. — Не е гробница като долния свят. Двете с Ойре стояхме тук и гледахме падащите звезди. Четири светли звезди се движат по-различно от останалите — това са скиталниците, както се пее в старинните песни. Понякога те се връщат по пътя си по небесния свод, а едната се придвижва много бързо. Скоро ще я видим. Мислим, че се намира близо до нас, и я нарекохме Кайдо заради скоростта ѝ.

Шей Тал потри ръце и тревожно се огледа.

— Е, застудя.

— Долу е още по-студено — там, където обитават госите — възрази ѝ Ойре.

— Дръж си езика, млада госпожице. Не си никаква приятелка на академията, щом отклоняваш Врай от истинската ѝ работа.

Лицето ѝ прие изражението на ястреб, излъчваше студенина. Тя бързо се обърна, сякаш да не желаше да вижда Ойре и Врай, и заслиза надолу, без да обели дума повече.

— О, ще си платя за това — намръщи се Врай. — Отсега нататък трябва да бъда изключително смирена, за да компенсирам днешното си поведение.

— Ти си твърде смирена, Врай, а тя е прекалено надменна. Плюй на академията ѝ. Както повечето хора, и тя се бои от небето. Това е бедата ѝ, независимо дали е магьосница или не. Погажда се с глупачки като Еймин Лим, защото ѝ угаждат. — Тя сграбчи Врай със страстна ярост и започна да изброява глупостите на всички, които познаваше.

— Разстройва ме фактът, че няхахме възможност да я накараме да погледне през телескопа — въздъхна Врай.

Тъкмо телескопът бе причина за огромния интерес на Врай към астрономията. Когато Аоз Рун стана господар и отиде да живее в Голямата кула, Ойре свободно претършува всичките му разпадащи се вещи, складирани в сандъци. Телескопът лъсна между тях, напъхан сред изядени от молците платове, които се разпаднаха още щом ги докосна. Бе просто направен — вероятно от отдавна несъществуващ корпус на стъklarите — и представляваше само една кожена тръба с прикрепени на съответните места две лещи. Ала когато се обърнесе към скитащите се звезди, телескопът получаваше силата да променя

възприятията на Врай. Всъщност скиталците представляваха ярки дискове. По това приличаха на двамата небесни стражи, макар да не излъчваха светлина.

От това откритие Врай и Ойре направиха заключението, че скиталците са близо до тях, а звездите — далече горе в небето, някои от тях дори твърде далече. Наречекоха ги на имената на траперите, работещи при звездна светлина: Айпокрийн, Аганип и Копейс, и бързия скиталец, който вече бяха именували Кайдо. Сега търсеха доказателства, че те са светове като техния, вероятно населени с човешки същества.

Врай се взря в приятелката си, но забеляза само общите очертания на красивото ѝ лице и силната ѝ глава и осъзна колко много Ойре прилича на Аоз Рун. И тя, и баща ѝ бяха пълни с живот — а пък Ойре се роди нежелана. Врай се зачуди дали случайно — по някаква малко вероятна случайност, — момичето е било с мъж в тъмнината на брасимип или някъде другаде. После отхвърли безобразната мисъл и обърна взор към небесата.

Двете стояха сериозни на върха на кулата, когато Час-свирачът изсвистя. След няколко минути Кайдо изгря и се понесе към зенита.

Земната наблюдателна станция „Авернус“ — онова, което Врай наричаше Кайдо — увисна високо над Хеликония и континентът Кампанлат се оказа точно под нея. Екипажът на станцията обръщаше огромно внимание на света под тях, ала другите три планети на бинарната система бяха също под непрекъснатото наблюдение на автоматичните уреди.

Температурата се повишаваше и на четирите планети. Подобряването на времето бе стабилно, само на повърхността нежната човешка плът регистрираше аномалии.

Драмата на хеликонийските поколения, живеещи в непосилен труд, се развиваше върху сцена, предопределена от няколко основни обстоятелства. Планетарната година около Баталикс — звездата Б според учените на „Авернус“ — продължаваше 480 дни (Малката година). Ала Хеликония имаше и Голяма година, за която в състоянието, в което се намираха, обитателите на Ембрудок не знаеха нищо. Голяма година имаше тогава, когато звездата Б заедно с

планетите около нея се движеше в орбита около Фрейър, или както учените я наричаха — звездата А.

Голямата година продължаваше 1825 хеликонийски малки години. Една малка година съставляваше 1,42 земни години, а Голямата хеликонийска година бе равна на 2592 земни години — период, през който множество поколения процъфтяваха и изчезваха от сцената.

Голямата година представляваше огромно елиптично пътуване. Хеликония бе малко по-голяма от Земята, масата ѝ бе 1,28 пъти по-голяма от нейната. В много отношения тя бе планета сестра на Земята. Ала по време на елиптичното пътуване, което траеше хиляди години, тя се превръщаше в две планети — замръзнала през апастрона, когато е най-далеч от Фрейър, и свръхгореща през периастрона, когато е най-близо до звездата.

С всяка Малка година Хеликония се приближаваше до Фрейър. Пролетта бе на път да отбележи своето пристигане по най-ефектен начин.

На половината разстояние между звездите, понесли се по своя път високо в небето, и фесъпсите, потъващи към първичния камък, две жени седяха от двете страни на папратовото легло. Прозорците на стаята бяха засенчени с кепенци и светлината бе слаба, за да бъдат разпознати. Придаваше им вид на две скърбящи фигури от двете страни на легнал върху леглото човек. Личеше, че едната е пълна и вече не толкова млада, а другата е обхваната от изсушаващите процеси на възрастта.

Рол Сакил Ден тръсна мазната си коса и погледна фигурата пред себе си със скръбно състрадание.

— Бедното същество, като момиче бе толкова хубава! Няма право да се самоизмъчва така.

— Трябваше да се храни, тъй казвам — обади се другата жена в тон с първата.

— Виж колко е тънка. Погледни кръстчето ѝ. Нищо чудно, че е станала тъй неземна.

Самата Рол Сакил бе суха като мумия, а скелетът ѝ бе разяждан от артрит. Преди да остарее чак толкова, тя бе акушерката на

общността. Все още се грижеше за хората, които изпадаха в състояние на общуване с мъртъвците. Сега, когато Дол вече не лежеше на ръцете ѝ, тя увисна на ръцете на академията, винаги готова да критикува, рядко готова да мисли.

— Станала е толкова плоска, че не би могла да роди дори тояга, какво остава за бебе. Хората трябва да се грижат за утробите си — това е главната част на жената.

— Тя има да се грижи за много други неща — рече Еймин Лим.

— О, и аз питая огромно уважение към познанието, ала когато то пречи на естественото влечение към съвкупление, би трябвало да отстъпи.

— Колкото до това — отвърна доста рязко Еймин Лим от другата страна на леглото, — естественото ѝ влечение бе потиснато, когато твоята Дол се настани в леглото на Аоз Рун. Тя има дълбоки чувства към него. Та кой ли няма? Освен че е Господар на Ембрудок, Аоз Рун е представителен мъж.

Рол Сакил изсумтя:

— Това не е причина да се откаже напълно от сношение. Винаги би могла да опита другаде, за да не губи форма. Освен това той не ще обикаля вратата ѝ и отново ще чука на нея, запомни думите ми. Ръцете му са пълни с нашата Дол.

Старицата повика Еймин Лим по-наблизо, за да ѝ каже нещо доверително, и двете поставиха ръцете си върху неподвижното тяло на Шей Тал.

— Дол винаги го подтиква към това и поради наклонностите си, и по политически причини. Път, който бих препоръчала на всяка жена, включително и на теб, Еймин Лим. Рискувам да те поуча на нещо — получавай и ти тази радост от време на време. Нечовешко е да се лишаваш от това на твоята възраст. Помоли мъжа си.

— О, осмелявам се да кажа, че няма жена, която да не копнее по Аоз Рун въпреки характера му.

Шей Тал въздъхна. Рол Сакил взе ръката ѝ в собствената си груба ръка и рече все още с поверителен тон:

— Моята Дол ми каза, че бълнувал ужасно в съня си. Рекох ѝ, че това е признак за нечиста съвест.

— Че какво ли е направил? — попита Еймин Лим.

— Ами че... ще ти разкажа нещо: онази нощ след пиенето и празнуването аз станах рано, нали съм стара. Като излязох навън, увита добре заради ужасния студ, попаднах на проснато тяло в тъмнината и си рекох: „Някакъв дърт глупак се е побъркал от пиене и е заспал направо на голата земя.“ Там, под Голямата кула.

Тя спря, за да види ефекта от думите си върху Еймин Лим, която, като нямаше какво друго да прави, внимателно се бе заслушала. Когато Рол Сакил продължи, малките ѝ очи бяха почти скрити от бръчки.

— Не ми направи особено впечатление — че и аз обичам да си попейвам. Но от другата страна на кулата какво да видя! Проснато още едно тяло. „Ето ги двама глупаци, изумени от пиене, лежат на голата земя“, пак си рекох. И нивга нямаше да си помисля за тях, ама като се разкри, че младият Клилс и брат му Накри били намерени мъртви заедно, проснати в основата на собствената им кула, е, това вече е друго нещо... — и тя изсумтя.

— Всички казват, че там са ги открили.

— Да, ама първа аз ги видях и те не лежах заедно. Значи не са се били един с друг, нали така? Доста чудно, а, Еймин Лим? Затова си казах: „Някой друг е отишъл и е бутнал двамата братя от върха на кулата. Кой може да е бил, кой щеше да спечели най-много от смъртта им?“ Е, момиче, ето това оставям на другите да си отговорят. Само си думам, думам и на нашата Дол: „Обуздай страха си от високото, Дол. Не се доближавай до края на перваза, като си с Аоз Рун.“ Думам ѝ още: „Не се приближавай до никакъв перваз и ще ти е добре...“ Така ѝ думам.

Еймин Лим поклати глава.

— Шей Тал нямаше да обича Аоз Рун, ако бе сторил нещо такова. А пък тя би трябвало да знае. Умна е, щеше със сигурност да знае.

Рол Сакил стана и нервно закуцука из каменната стая, като със съмнение поклащаше глава.

— Що се отнася до мъжете, Шей Тал е като всички нас. Невинаги се подчинява на разума си. Вместо това понякога използва онова нещо, дето е между краката ѝ.

— О, млъкни, моля ти се! — Еймин Лим погледна със съжаление към приятелката и учителката си. Честно казано, тя желаше животът

на Шей Тал да беше управляван повече от споменатото от Рол Сакил: тогава би била по-щастлива.

Шей Тал се бе проснала вцепенена на лявата си страна в състояние, в което се общува с мъртъвците. Очите ѝ бяха полуотворени. Дишането ѝ едва се чуваше, а от време на време се долавяха протяжни въздишки. Еймин Лим гледаше аскетичните контури на обичното лице и си мислеше, че тя посреща смъртта с върховно спокойствие. Единствено свитите ѝ устни показваха ужаса, който ѝ бе невъзможно да потисне в присъствието на обитателите на долния свят.

Макар че Еймин Лим сама бе изпадала веднъж в същото състояние под чуждо управление страхът от това, че бе видяла баща си, ѝ бе достатъчен. Другото измерение бе вече затворено. Тя никога повече нямаше да посети оня свят, докато не дойде редът ѝ сама да се пресели в него.

— Горкото същество, горкото малко същество — говореше тя и милваше приятелката си по главата, като с обич гледаше сивите ѝ коси с надеждата да улесни преминаването ѝ през черното царство, простиращо се под живия свят.

Макар душата да няма очи, тя може да вижда в среда, в която ужасът измества видимостта.

Когато започна да пада, тя погледна надолу и видя пространство, много по-голямо от нощното небе. Утра никога нямаше да стигне дотук. Това бе район, за който Утра Безсмъртния нямаше никаква представа. Със синьото си лице, неустрашим поглед и тънките си рога той принадлежеше към великата мразовита битка, която обхващаше всичко. Този район бе ад, защото него го нямаше. Всяка блещукаща звезда представляваше една смърт.

Във въздуха витаеше ужас. Всяка смърт тежеше неотменно. Тук, долу, не припламваха комети; това бе място на абсолютната неизменима ентропия, смъртта на Вселената, на която животът можеше да откликне само с ужас.

Както правеше душата в момента.

Земните октави бяха обвили цялата територия. Приличаха на пътеки, лъкатушещи стени, разделящи безкрайността на света. Само

върховете им се подаваха на повърхността. Истинската им същност се спускаше дълбоко в гладката земя, проникваше в първичния камък, върху който почиваше дискът на света.

На дъното на съответните им земни октави в първичния камък бяха скупчени гози и фесъпси, подобно на хиляди препарирани мухи.

Измъчената душа на Шей Тал потъна в предопределената си земна октава, за да уговори общуването си с фесъпсите. Те приличаха на мумии, коремите и очните им орбити бяха празни, костите им тракаха. Кожата им бе груба като старо зебло, ала прозрачна, през нея се виждаха луминесцентните им органи. Устите им бяха отворени като на риби, сякаш все още си припомняха дните, когато са дишали. Устите, които не бяха на гозите, толкова древни, бяха натъпкани със светулки, от тях се виеха прах и дим. Всички тези изсмукани неща бяха неподвижни, въпреки това скитащата се душа усещаше яростта им по-силно, отколкото всяко едно от тях беше изпитало, преди да ги обгърне обсидианът.

Когато душата навлезе сред тях, тя забеляза, че са скупчени в неправилни редици, простиращи се до недостижими за нея места: до Борлиен, до морето, до Пановал, до далечния Сиборнал и дори до ледената пустош на изток. Всички бяха заточени тук като части от една огромна колекция под съответните си земни октави.

За живия усет тук нямаше посоки. Душата имаше свой собствен път. Трябваше да бъде нащрек. Освен прах фесъпсът имаше характер — яростта му придаваше сила. Фесъпсът можеше да погълне всяка душа, преминаваща близо до него, и така се освобождаваше и можеше отново да ходи по земята. Където и да отидеше, носеше ужас и болести.

Душата добре съзнаваше опасността. Потъна през света на Обсидиана, през онова, което Лойланун, бе нарекла дращеща празнота. Най-после стигна до майка си. Появи се нечисто нещо, направено от жици и клонки, формиращи нещо подобно на изсушени примки от гърди и изпъкнали тазобедрени кости. Беше се вторачило в душата на дъщеря си. Показваше кафявите си зъби в отпуснатата долна челюст. Цялото представляваше едно кафяво петно. Ала се забелязваха подробности, както лишеите по стената могат да изобразят човек или некропол.

От него непрекъснато извираха хленчения. Госите са отрицанието на човешкия живот и следователно не вярват в доброто на живота. Нито един не смяташе, че е живял достатъчно дълго на земята или, че през време на съществуването горе е постигнал щастието, което заслужава. Нито пък вярваше, че е потънал в забрава. Жадуваше за живи същества. Единствено живите същества се вслушваха в безкрайните им оплаквания.

— Мамо, отново пристигнах с уважение при теб, за да чуя от какво се оплакваш.

— Ти, невярно дете, кога дойде за последен път, преди колко време? И то с нежелание, да, винаги с нежелание и все с по-голямо нежелание като в онези неблагоприятни дни — как не съм знаела, как не съм знаела! — когато те носех в утробата си. Не желяех още едно същество да се измъкне от бедните ми изгарящи от болка слабини...

— Ще изслушам оплакванията ти...

— Да, ама без желание, защото баща ти не го беше грижа нито за болките ми, нито пък знаеше нещо, нито вършеше нещо, както всички мъже междувпрочем. Как да приема, че децата, неговите издънки, са нещо по-различно? Ох, трябваше да знам! Наистина ти казвам: мразя тези дръвници, мъжете, които вечно искат, все искат нещо, повече, отколкото мога да им дам, и никога, ама никога не са доволни, скръбните нощи, дните, уловена в онзи капан, ето как преживях живота си. И ти пристигаш — още един капан, който има за цел да ме измъкне от младостта ми. Хубава... да, да, бях хубава, но онази проклета болест! Виждам те как ми се присмиваш, хич не те е грижа...

— Грижа ме е, майко, измъчвам се, като те гледам!

— Да, ама нали вие двамата с него ме излъгахте, излъгахте очакванията ми, надеждите ми: той — със сладострастието си, мръсното прасе! Само ако знаеха мъжете каква омраза възбуждат, когато ни покоряват, когато ни възсядат в мътната непоносима тъмнина. А ти — с пикливата си слабост, с вечно сучещата си уста, винаги с тази своя уста, като пръчката му, дете все много искаше, която ме изкарваше от търпение, и дупето ти, дете все трябваше да се бърше, скимтенето ти, с което все искаше нещо, дните, годините, онези години, които изсмукаха силите от тялото ми... Ох! Силите ми, хубавите ми силички и хубостта ми! Всичко ми взехте, не ми оставихте никакво удоволствие от живота! Трябваше да знам... Майка

ми не ми обеща нищо хубаво в живота, а после ми стори и нещо по-лошо, като умря, проклета да е, умря, вежливата изсушена кучка, когато имах нужда от нея...

Гласът на дребното нещо дращеше обсидиановата стена и се опитваше да навлезе в душата.

— Наистина те съжалявам, майко. Искам да ти задам един въпрос, който би ти помогнал да излезеш от настоящата тегота. Ще те помоля да предадеш въпроса ми на своята майка, а тя — на своята и на майката на майка си и така чак до далечни дълбини. Трябва да намериш отговор на въпроса ми, за да мога да се гордея с теб. Искам да открия дали Утра наистина съществува. Съществува ли Утра и какво представлява? Можеш да препратиш въпроса надолу и надолу, докато някой далечен фесъпс му отговори. Отговорът трябва да е пълен. Искам да разбера как функционира светът. Отговорът трябва да достигне до мен. Разбра ли?

Още преди да свърши с питането си, към нея бе отправен писклив отговор.

— Защо трябва да върша нещо за теб, след като ми разруши живота? Защо, защо, защо и какво ме е грижа мене тук, долу, за твоите тъпи проблеми, подла, глупава пикло! Цяла вечност вече съм тук, чу ли, и ще остана вечно заедно с тегобите си...

Разговорът се превърна в безкраен монолог.

— Чу молбата ми, майко. Ако не я предадеш по-надолу, няма никога повече да те посещавам. Никой няма да се обръща към теб.

Нещото бързо отвори уста да захапне душата на дъщеря си. Тя обаче бе на безопасно разстояние и оттам наблюдаваше как от бездиханната уста излизат пращинки, сякаш са искри.

Без повече да проговори, госът започна да препредава въпроса на Шей Тал, а фесъпсите отдолу с настървение се нахвърлиха върху него.

Всички висяха в пространството, ограничено от обсидиановата стена.

Душата усети присъствието на други фесъпси наоколо, висящи като парцаливи палта на закачалка в средата на нощта. Там бяха Лойланун, Лойл Брай, Малкият Юли. Големият Юли и той висеше някъде там, смален до яростна сянка. Госът на бащата на Шей Тал бе също наблизко, по-страшен дори от госа на майка й. Гневът му я

отблъскваше като прилив, а гласът му ѝ напомняше скрибуцането на нокти върху стъкло.

— ... и още нещо, неблагоприятно момиче: защо не се роди момче? Нещастно същество, нали знаеше, че имам нужда от момче, исках да имам момче, добър син, който да продължи мизерното страдание на рода ни. Ето защо станах за посмешище на всичките си приятели, не че чак толкова ме интересува тази банда негодници. Избягах от опасностите, на които бях подложен избягах от виещите вълци. Избягах от тях, без да знам дали ще имам друг шанс — още един шанс, да, още един проклет шанс, — а свежият вятър духаше и пълнеше дробовете ми и всяка моя клетка, докато тичах по пътеката на свободните елени с бели пухкави опашки, мятаци се зад тях. Ох, ако имах още един шанс, нямаше да го пропиляя с безполовата плоскогръда вещица, която тук, в прегръдките на бездиханния камък, ти наричаш своя майка. Мразя я, мразя я, мразя и теб, пиклива нещастнице! И ти ще се преселиш тук някой ден, да, тук, в тази гробница веќе веќе...

Последваха още послания от други мъртви уста, ругатни и ръмжене, проникващи в плътта ѝ като стари животински кости, изникващи изпод земята, зеленясали на повърхността и посипани с пръст, години, души, завист и отровни до самата си вътрешност.

Душата на Шей Тал чакаше сред отровните изпарения, плаваше като във вода и търсеше отговора на въпроса си. Най-после от бездиханна на бездиханна уста се понесе послание, проникващо през обсидиановата скала, която също пращаше нещо като отговор на въпроса през изкристализираните векове.

— ... всички наши разлагащи се тайни... Че защо да ги споделяме с теб, любопитно момиченце, как тъй си въобразяваш, че ще споделим и малкото, което сме си скрили тук, далеч от слънцето? Онова, което навремето беше познание, е изчезнало, изтече като през ведро всичко, което беше обещано, а останалото няма да го разбереш, няма да го разбереш, мръснице, няма, освен последните изпитания на сърцето, въпреки всичкото лицемерие. А пък Утра — какво искате да знаете за него? Не той е помагал на далечните ни прадеди по време на жизнения им път. В дните, когато настъпиха мразовете, от мрака дойдоха белите фагори, нападнаха и завзеха града, като превърнаха

хората в свои роби, а те пък боготворяха новите си господари с името Утра, защото властваха като богове на ледените ветрове...

— Стига, стига, не искам да слушам повече — викна негодуващо душата на Шей Тал.

Ала злобната песен отново я обля:

— Ти попита, ти попита, а сега не можеш да устоиш на истината, смъртна твар, ще видиш какво ще стане, като се преселиш тук. За да удовлетвориш желанието си да получиш тази безполезна мъдрост, трябва да пропътуваш чак до далечен Сиборнал и да потърсиш Голямото колело, където всичко се знае, всичко се върши и всичко, което се отнася до съществуването от вашата страна на този скръбен, скръбен гроб, се разбира. Макар че нищо добро няма да последва от това за теб, любопитно, гадно същество на мъртвата ни дъщеря. Защото онова, което е истинско или вярно, изпробвано или проба на времето, дори самият Утра, с изключение на този затвор, в който всички ние се намираме, без да го заслужаваме...

Душата се отдръпна, обърна се и отплава нагоре през студеното пространство, през редиците от безброй крещящи усти.

Думата, отровната дума бе пристигнала от далечните фесьпси. Целта ѝ трябваше да бъде Сиборнал и Голямото колело. Фесьпсите бяха измамници, безкрайните им редици водеха до безгранична злост, ала в това отношение силите им имаха край. По всичко личеше, че Утра бе напуснал не само живите, но и мъртвите.

Изтерзана, душата на Шей Тал излетя, за да стигне далеч горе, където върху едно легло лежеше бледото неподвижно тяло.

Процесите на промяна, безкрайните периоди на възход се изразяваха на повърхността чрез биологичните същества — животни, хора и фагори.

Сиборналците продължаваха да се придвижват от северния континент на юг през непредсказуемия извор на Чалс, движени от навременни подобряващия се климат, в дирене на по-гостоприемни земи. Жителите на Пановал се разселиха в северна посока в големите равнини. И другаде хората от хиляди населени досега места се раздвижиха и затърсиха нови земи. На юг от континента Кампанлат, в

крайбрежните крепости като Отасол, те се множаха идебелееха от изобилната морска храна.

В морето, тази обител на живот, всичко бе в движение. Безлични същества, придобили човешки форми, излизаха на брега или мощните бури ги отнасяха навътре в сушата.

Същото ставаше и с фагорите. Любители на студа, те се раздвижиха от климатичните промени и диреха убежище по протежение на благоприятни въздушни октави. И по трите огромни континента на Хеликония техните компоненти се срещаха, смесваха се и водеха война срещу синовете на Фрейър.

Походът на младия кзан на Храстипрт Хр-Брал Ипрт бавно се спускаше надолу от високите плещи на Нктрик, пресичаше планини, ала винаги се подчиняваше на въздушните октави. Кзанът и неговите съветници знаеха, че Фрейър малко по малко изпреварва Баталикс към зенита си и се движи насреща им, но въпреки това не забързваха ход. Често спираха и нападаха протогностици, които скромно преминаваха боси по покритите със сняг полета, или компоненти от собствения си род, с които враждуваха. В бледите им туловища не гореше огънят на нетърпението. Там живееше единствено усетът за направление.

Хр-Брал Ипрт яздеше Рук-Грл, а птицата му през повечето време беше кацнала на рамото му. Понякога излиташе, като тракаше с криле, планираше над строя и оттам наблюдаваше с подобните си на мъниста очи безкрайната процесия от сталуни и гилоти, главно пешаци, която се губеше назад в дефилетата на планините. Жрк можеше да планира така, че с часове да виси над господаря си с разперени криле, единствено главата ѝ се въртеше от една страна на друга, нащрек сред останалите птици, които се рееха във въздуха.

Малки групи протогностици, обикновено мадиси, се опитваха да отведат козите си до следващия леден хрусталак. Зърваха птиците отдалеч и си викаха един на друг, сочейки с пръст. Всички знаеха какво предвещават. Можеха да избягат от смъртта или пленничеството, докато все още съществуваше тази възможност. По този начин въшките в козината на фагорите — вкусна храна за птиците, се превръщаха, без да щат, в инструмент за спасяване на живота на мнозина протогностици.

Самите мадиси гъмжаха от паразити. Бояха се от водата, а това, че всяка година мажеха с козя мазнина слабите си тела, по-скоро

увеличаваше паразитите, отколкото ги намаляваше. Ала тези животинки не играят никаква роля в развитието на историята.

Гордият Хр-Брал Ипрт, чийто дългнест череп бе украсен с короната на лицето му, погледна нагоре към птицата, носеща му късмет, после пак се взря напред дали не ги дебне опасност. Във въображението си видя трите посоки на света и мястото, където щяха да пристигнат, там, където живееха синовете на Фрейър, убили дядо му, Великия кзан Хр-Трик Храст, посветил живота си на унищожаването на все повече врагове. Великият кзан бе убит от синовете в Ембрудок и така бе изгубил шанса си да се свие и да се превърне в мумия, по този начин той бе завинаги унищожен. Младият кзан си призна, че неговият народ не е бил активен в унищожаването на синовете, като вместо това великодушно се е възхищавал на великолепните ледени бури на Висок Нктрик, за които бе създадена жълтата им кръв.

Сега поправяше грешката си. Преди Фрейър да събере твърде много сили, синовете на Ембрудок щяха да бъдат премахнати. После самият той щеше да се свие и с чиста съвест да навлезе във вечните покои на дедите си.

Още щом се почувства достатъчно силна, Шей Тал се облегна на рамото на Врай и пое надолу по пътеката към стария храм.

Вратите му бяха откачени и на тяхно място беше поставена ограда. Вътре в полумрака квичаха и риеха прасета. Аоз Рун държеше на думата си.

Двете жени си проправиха път между животните и застанаха в средата на разкаляното помещение, а Шей Тал се загледа в голямата икона на Утра, в бялата му коса, в животинското му лице, увенчано с дълги рога.

— Значи е вярно — прошепна тя. — Фесъпсите са ми казали истината, Врай. Утра е Фагор. Човечеството е боготворяло един фагор. Тъмнината, в която живеем, е много по-гъста, отколкото си въобразяваме.

Ала Врай с надежда се вглеждаше в пъстрите звезди.

IX ОБЛЕЧЕНИ В КОЖИ ОТ ХОКСНИ

В омагьосаните пусти пространства дървета с месести стъбла започнаха да очертават речните брегове. От оживяващите потоци заизригваха влага и мъгла.

Големият континент Кампанлат бе дълъг около четиринайсет хиляди и широк близо пет хиляди мили. Той заемаше по-голямата част от тропическата зона в едното полукълбо на Хеликония. Тук температурните разлики бяха зашеметяващи, но съществуваха в страхотно единство. А сега той се събуждаше отново за живот.

Дълготрайни процеси бяха на път да обхванат континента; те упорито приближаваха опасващото го спокойно море вълна след вълна, планина след планина. Атмосферните явления, също толкова безмилостни и всеобхватни, ускоряваха разпространението им. Климатичните промени дадоха тласък на химически реакции, затоплянето предизвикваше разтърсване на самите вени на света: подземни трусове, вулканични изригвания, улягане, димящи кратери, огромно натрупване на лава. Ложето на гиганта скърцаше.

Усилената подземна дейност се съпровождаше с явления на повърхността на планетата — старите ледени полета се покриха с цвят, зелените копия на клонките пробиха въздуха, преди последните петна сняг да попият в почвата — Фрейър ги зовеше. Ала семената се бяха защитили срещу този прибързан повик. Те разцъфнаха и така отвърнаха на зова на звездата.

Появиха се нови семена. Именно те посрещаха енергийните нужди на новите животни, които се стичаха през степите. И те бяха подготвени за движението. Там, където имаше само няколко породи, сега се рояха безброй стада. Животните сменяха кожусите си и оставяха зад себе си купища проскубана зимна козина, която на мига се разграбваше от птиците за гнездата им, а изпражненията им служеха за храна на насекомите.

Мъглата оживяваше от стрелкащи се птици.

Многобройни крилати проблясваха като скъпоценни камъни върху онова, което само преди миг бе ледено поле. Изтерзани от недоимъка, млекопитаещите изпъваха крака и галопираха, бързайки да посрещнат лятото.

Многогранните земни промени, породени от една неумолима астрономическа причина, бяха толкова сложни, че нито един мъж или жена не можеха да ги разберат. Ала човешкият дух им отговаряше. Очите се отваряха и виждаха нови неща. В жилите на кампанлатци потекоха буйни сокове, пораждащи сили за нов живот.

Хората станаха по-здрави, но болестите все още върлуваха. Нещата хем се подобряваха, хем се влошаваха. Умираха повече, ала живите се увеличаваха. Храната беше повече, ала все повече хора гладуваха. Причините за всички тези противоречия бяха все още извън човешките възможности. Това бе повикът на Фрейър и дори глухите му отвърщаха.

Затъмнението, тъй чакано от Врай и Ойре, най-после дойде. Фактът, че те бяха единствените, които знаеха за него, до известна степен ги радваше, макар че очакваха тревожни последици. Сега разбраха колко ужасяващ може да бъде ефектът на някакво явление, когато хората не знаят нищо за него. Дори Шей Тал се отпусна на леглото и скри очи. Смелите ловци не се показваха от вратата навън. Старците получиха сърдечни пристъпи.

Все пак затъмнението не беше пълно.

Дискът на Фрейър започна да намалява рано следобед. Може би именно това, както и времетраенето му обезпокоиха хората толкова много. С всеки изминал час все по-голяма част от диска на Фрейър изчезваше. Когато слънцата залязоха, те все още бяха вкопчени едно в друго. Нямаше никаква гаранция, че отново ще се появят или пък ако се появят, ще бъдат цели. Повечето хора изтичаха на открито да наблюдават невиждания залез. Осакатените небесни Стражи изчезнаха от погледа на пребледнелите наблюдатели в дълбока тишина.

— Това е краят на света! — викна един търговец. — Утре ледът ще се завърне.

Със спускането на тъмнината избухнаха вълнения. Пощурели хора се лутаха с факли в ръка. Една нова дървена сграда бе подпалена.

Само бързата намеса на Аоз Рун, Илейн Тал и някои от техните приятели с корави мишци възпря общата лудост. Сградата изгоря, в нея

намери смъртта си един човек, но през останалата част от нощта спокойствието бе запазено. На следната сутрин Баталикс изгря както обикновено, а после и Фрейър, цял-целеничък. Всичко вървеше добре, с изключение на факта, че гъските в Ембрудок не снасяха яйца в продължение на седмица.

— Какво ни очаква догодина? — питаха се една друга Врай и Ойре. Въпреки че Шей Тал не участваше, двете започнаха сериозна работа.

За обитателите на земната наблюдателна станция затъмненията бяха просто част от поредицата закономерности в резултат от пресичането на еклиптиките на звездата А и звездата Б, които бяха наклонени една към друга под ъгъл десет градуса. Еклиптиките се пресичаха 644 и 1428 земни години след апастрона, или по хеликонийски измерения — 453 и 1005 години след апастрона. В чертежите на учените годишните затъмнения бяха подредени от всяка страна на пресечните точки на звездните орбити: през 453 година например затъмненията бяха двайсет.

Частичното затъмнение през 632 година, което предвещаваше началото на серията от двайсет затъмнения, бе наблюдавано от учените на борда на наблюдателната станция с научна безпристрастност. Парцаливите същества, блъскащи се из улиците на Ембрудок, предизвикваха съчувствените усмивки на боговете, които се носеха високо над тях.

След влагата и мъглата, след затъмнението — наводнения. Кое бе причина и кое — следствие? Нито един от газещите в тинята и калта не можеше да отговори. Земите източно от Олдорандо, до бреговете на Рибното езеро и отвъд него, изгубиха еленовите си стада и храната намаля. Придошлата река препречваше пътя им на запад, където често зърваха изобилие от животни.

Аоз Рун демонстрира уменията си да ръководи, сключи мир с Лейнтал Ей и Датка и с тяхна помощ организира гражданите да построят мост над Ворал.

Подобен проект не съществуваше дори в най-далечните спомени на хората. Липсваше дървен материал и трябваше да режат раджабарал на трупи със съответните размери. Гилдията за металообработване изкова два дълги триона, с които разрязваха дървото на парчета. Между женската кула и реката създадоха временна работилница. Двете лодки, откраднати от борлиенските мародери, бяха грижливо разглобени и послужиха за части на конструкцията на моста. Превърнаха раджабарала в подпори, клинове, планки, греди и стълбове. За цели седмици всичко наоколо се бе превърнало в дърводелница. Надолу по течението сред гъските се носеха купчини стърготини. Из въздуха в Олдорандо се носеше дървесен прах, а в пръстите на работниците се бяха забили тресчици. С невероятен труд повдигаха огромните трупи и ги влачеха до реката. Робите работеха до шия във водата, завързани един за друг за по-голяма безопасност. За всеобщо учудване никой не загина.

Силуетът на моста постепенно се очертаваше, а Аоз Рун подканяше работниците да бързат. Първата редица трупи, които служеха за пристан, бе отнесена от буря. Отново закипя работа. Влачеха дърво по дърво. Ковашките чукове описваха дъги във въздуха и гръмко се сгромолясваха върху дървените клинове, раздробявайки върховете им. Върху водата се появи тясна платформа, която изглеждаше съвсем сигурна. Над всички се извисяваше облечената в мечи кожи фигура на Аоз Рун, който усърдно размахваше чук или камшик, окуражаваше или ругаеше хората, ала никога не спираше да действа. Дълго след това на чашка рател го споменаваха с уважение: „Ама че дявол беше!“

Работата кипеше. Работниците се развеселиха. Над тъмната Ворал се простря мост, широк четири талпи и с парапет от едната страна. Много жени отказваха да преминат по него, защото се страхуваха да погледнат в бързата вода, прозираща в пролуките между талиите, и да слушат пляска на удрящите в пилоните вълни. Ала жителите на Олдорандо вече имаха достъп до западните равнини. Там бродеше дивеч в изобилие и гладът бе ликвидиран. Аоз Рун имаше причини да бъде доволен.

С идването на лятото Фрейър и Баталикс се разделиха — изгряваха и залязваха поотделно. Денят рядко бе светъл както преди, а нощта не бе тъй тъмна. След удължаването на деня всичко растеше много бързо.

Академията също започна да се разраства. В героичната епопея на строежа всички се трудиха рамо до рамо. Недостигът на месо показваше колко важно е да се отглежда жито. Шепата семена, предадена от Лейнтал Ей на Шей Тал, се превърна в плодородни ниви, където растяха ръж, овес и ечемик. Пазеха ги от мародери като най-ценната собственост на племето Ден.

Тъй като вече няколко жени можеха да пишат и смятат, ожънатото зърно се теглеше и складираше и сетне се разпределяше. Кожите, които ловците носеха, също се измерваха строго. И рибата се преброяваше. Всяко прасе, всяка гъска в селището имаше своето място в счетоводния лист. Земеделието и счетоводството донесоха резултати. Всеки бе зает с нещо.

Врай и Ойре отговаряха за житните поля и за робите, които работеха там. Когато бяха в близките ниви, те виждаха Голямата кула в далечината над поклащащите се от вятъра жита и часовоя, който стоеше горе на пост. Продължаваха да изучават съзвездията. Звездната им карта се запълваше от онова, което наблюдаваха. Докато скитаха из нивята, звездите често бяха предмет на разговорите им.

— Звездите са във вечно движение като риба в бистро езеро — каза Врай. — Целият пасаж се обръща едновременно в един и същ миг. Ала звездите не са риби. Чудя се какво ли представляват всъщност и в какво плуват.

Ойре поднесе житно стъбло до носа си, който Лейнтал Ей обожаваше, затвори едното си око, сетне и другото.

— Стъблото сякаш се движи пред погледа ми, макар да знам, че е съвършено неподвижно през всичкото време. Може би звездите са неподвижни, а се движим ние?...

Врай я чу, но не каза нищо. После тихо изрече:

— Ойре, чудо мое, може би е точно така. Може би земята се движи през всичкото време. Но тогава...

— Ами Стражите в небето?

— Е, и те не се движат... Точно така, движим се ние, въртим ли се, въртим като въртоп в реката. А пък те са далеч от нас също като

звездите...

— ... Сигурно се приближават, Врай, защото времето се затопля...

Спогледаха се с отворена уста, с повдигнати вежди, задъхани от вълнение. От лицата им се излъчваше красота и интелигентност.

Ловците, преминали моста и плъпнали из западните равнини, не си мислеха за въртящото се небе. Важното бе, че равнините бяха на тяхно разположение. Навсякъде покълваше зеленина; тя полягваше под тичащите им стъпала и под изтегналите се на земята в отмора тела. Цъфтяха цветя. Насекоми, които не излитаха по-нависоко от човешки ръст, се суетяха в бледите им цветчета. Дивечът им бе подръка, само да се пресегнеш и да го довлечеш до града, при което новият мост ставаше целият на тъмни петна от животинската кръв.

Колкото повече растеше репутацията на Аоз Рун, толкова повече помръкваше славата на Шей Тал. Привличането на жените в работата — при строежа на моста или при отглеждането на културите, отслаби влиянието ѝ върху интелектуалния живот на общността. Това обаче никак не тревожеше Шей Тал. Откакто се бе върнала от пътешествието си до долния свят, тя упорито отбягваше общуването с когото и да било. Избягваше Аоз Рун и мършавата ѝ фигура все по-рядко се мяркаше по улиците на селището. Задълбочаваше се единствено приятелството ѝ със стария майстор Датнил.

Макар той да не ѝ бе позволил оттогава да погледне нито веднъж тайната книга на корпуса, често се връщаше в миналото. Тя с удоволствие го слушаше, без да се опитва да въведе ред в обърканите му спомени, населени с отдавна забравени имена. Струваше ѝ се, че това ѝ напомня посещението при наставляващите. Той хвърляше светлина върху всичко, което бе неразбираемо и тъмно за нея.

— Доколкото се простират моите познания, навремето в Ембрудок е било още по-сложно отсега. Както знаеш, случила се катастрофа... Съществуваха гилдия на зидарите, ала преди няколко века беше разтурена. Хората имаха необикновено добро мнение за нейния майстор.

И преди на Шей Тал ѝ правеше впечатление милият начин, по който разказваше майстор Датнил — сякаш самият той бе наблюдавал

събитията, които описваше. Сигурно си спомняше неща, четени в тайната книга.

— Как бяха построени толкова много каменни сгради? — попита го тя. — Знаем колко труд е нужен, за да се строи дори от дърво.

Двамата се намираха в стаята на майстора, потънала в полумрак. Шей Тал седеше на пода пред него. Поради напредналата си възраст майстор Датнил бе седнал на един камък, опрян на стената, така че лесно да може да става. И неговата старица, както и главният му чирак Рейнил Лейън — зрял мъж с брада, подстригана във формата на чатал, и с подлизурковски обноски — влизаха и излизаха от стаята. Майсторът запазваше последователността на разказа си.

— Да излезем да се поразходим малко на слънце, майко Шей. Топлината е добра за старите ми кости.

Когато излязоха навън, той я хвана подръка и тръгнаха надолу по улицата, където пасяха прасета с къдрава четина. Наоколо нямаше жива душа, тъй като ловците бяха още в западните степи, а много от жените работеха на полето заедно с робите. Под лъчите на Фрейър дремеха крастави кучета.

— Ловците отсъстват толкова дълго, че жените започнаха да се държат лошо — каза майстор Датнил. — Робите борлиенци обработват и културите, и жените ни. Накъде върви светът...

— Хората се съвкупляват като животните. Остават глухи за знание, ала чувствеността им нараства.

Тя погледна нагоре, където дребните птички се стрелкаха в дупките между камъните на кулите — носеха насекоми на своите малки.

Той я погали по ръката и се взря в изпитото ѝ лице.

— Не се измъчвай. Бъди доволна от мечтата си да заминеш за Сиборнал. Всички трябва да си имаме по една мечта.

— Мечта ли? Каква? — тя намръщено го погледна.

— Мечта, за която да се заловим. Нещо, някаква надежда, стремеж. Човек не живее само за да яде, дори най-низшите от нас. Винаги съществува и вътрешен живот и именно той оцелява, когато се превърнем в духове.

— Ах, вътрешният живот... И той може да умре от глад, нали?

Старият майстор спря до Кулата на билките, тя също. Загледаха се в каменните блокове, от които бе построена. Въпреки вековете

кулата стоеше здраво на основите си. Блоковете, напаснати добре един до друг, повдигаха въпроси, на които никой не бе отговорил. Как е бил донесен и изсечен камъкът? Как е бил подреден така, че да се издигне кула, устояла на времето девет века?

Около краката ѝ жужаха пчели. Ято големи птици пресякоха небето и изчезнаха зад една кула. По шумовете Шей Тал усещаше как денят си отива и закопня нещо огромно и всеобхватно да плени душата ѝ.

— Може би сме способни да построим малка кула от кал, защото изсъхва добре и стяга здраво. Най-напред една малка кула от кал. По-късно — каменна. Аоз Рун би трябвало да обгради Олдорандо със стени от кал. В момента селището е буквално разградено. Всички са по работа извън него. Кой ще надуе рога при опасност? Открити сме за всякакви нападения — и от хора, и от други врагове.

— Навремето четох, че един учен човек от моята гилдия направил макет на този свят във формата на кълбо, което можело да се върти, за да показва земите върху него — къде е Ембрудок, къде е Сиборнал и тъй нататък. На склад е в подземната пирамида заедно с много други вещи.

— Имало е нещо, от което Крал Денис се е страхувал повече от студа. Страхувал се е от нашественици. Майстор Датнил, запазих мълчание известно време за всички мои тайни мисли. Ала те ме измъчват и трябва да говоря... От моите наставляващите научих, че Ембрудок... — тя млъкна, преди да завърши изречението си, осъзнала тежестта на думите, които трябваше да произнесе. — Навремето Ембрудок е бил управляван от фагори.

След миг старецът изрече с обикновения си тон:

— Стоплих се вече. Можем да се върнем в стаята.

Когато се изкачваха по стъпалата, той спря на третия етаж на кулата. Тук бе помещението, където се събираха членовете на гилдията му. Силно миришеше на кожа. Той се послуша. Беше тихо.

— Искях да се убедя, че главният ми чирак е навън. Влез.

До площадката имаше малка стая. Майстор Датнил измъкна ключа от джоба си и отключи вратата, като отново се заозърта страхливо. Уловил погледа на Шей Тал, той обясни:

— Не искам никой да си пъха носа вътре. Както сама разбираш, след малко ще ти разкрия тайните на нашата гилдия, което би могло да

доведе до смъртната ми присъда. Колкото и да съм стар, искам да изживея спокойно последните дни от живота си.

Тя се огледа и пристъпи заедно с него в малката квадратна стаичка. Въпреки изостреното си внимание нито един от двамата не забеляза Рейнил Лейън, главния чирак на гилдията, който трябваше да наследи мантията на майстор Датнил след неговото оттегляне. Той бе застанал в сянката зад пилона, подкрепящ дървената стълба. Рейнил Лейън бе предпазлив и винаги добре обмисляше поведението си. В този миг той стоеше съвършено спокойно, бездиханно, по-неподвижен и от стълба, който отчасти го прикриваше.

Когато майсторът и Шей Тал влязоха в малкия килер и затвориха вратата, Рейнил Лейън притича пъргаво, с необикновено леки стъпки за толкова едър мъж. Залепи око между дъските, които преди време сам бе раздалечил, за да наблюдава по-добре мъжа, когото се канеше да измести.

Изкривил лице от силното дърпане на чаталестата си брада — навик, често имитиран от враговете му; той видя как Датнил Скар извади тайната книга на корпуса на кожарите. Старецът я разтвори пред очите на жената. Когато тази информация достигне до ушите на Аоз Рун, щеше да настъпи краят на стария майстор — и началото на властването на новия. Рейнил Лейън заслиза надолу стъпало по стъпало, тихо и предпазливо.

Майстор Датнил посочи с треперещ пръст страниците на дебелия том.

— Това е тайна, която тежеше като бремене на раменете ми много, много години, майко, и сега се надявам, че твоите рамене няма да се окажат твърде слаби за нея. В най-мрачните и студени времена на по-ранната епоха Ембрудок беше опустошен от проклетите фагори. Самото му име — Ембрудок, е изопачено от ансипиталното Хрм-Брд Идок... Нашествениците държаха тук и мъжете, и жените. Тогава нашият род им робуваше, а фагорите властваха... Какво унижение!

Шей Тал си помисли за фагорския бог Утра, боготворен в храма.

— Унижението не е отминало — обади се тя. — Те са властвали над нас и продължават да бъдат боготворени. Нима този факт не говори, че все още сме роби?

От прашния ъгъл излетя, жужейки, муха със зеленикави плочки на гърба, от вид, наскоро появил се в селището, и кацна върху книгата.

Майстор Датнил с внезапен страх погледна към Шей Тал.

— Трябваше да устоя на изкушението да ти покажа това. Не бива да го знаеш.

Лицето му бе измъчено.

— Утра ще ме накаже.

— Вярваш в Утра въпреки доказателствата?

Старецът трепереше, сякаш бе дочул съдбата да чука на вратата му.

— Той е навсякъде около нас... Ние сме негови роби...

Прицели се в мухата, ала тя се изплъзна и закръжи по-далеч.

Ловците наблюдаваха хоксните с професионално удивление. От всички живи същества, които нахълтаха в западните равнини, само хоксното, толкова игриво, изразяваше най-точно дъха на новото. До селището се намираше мостът, а до моста живееха хоксни.

Фрейър бе събудил глоситата от дългия им сън. Сигналът бе пробягал разстоянието от слънцето до жлезите им, животът изпълни съществата им. Те се протегнаха и заживяха отново, изпълзяха от тъмните си удобни леговища и с удоволствие се раздвижиха — възрадваха се и станаха хоксни. Превърнаха се в множество стада, безгрижни като вятъра. На ивици и без рога, те напомняха мулета или дребни кайдо, галопираха, играеха и пасяха, гмуркаха се във високите сочни и вкусни треви. Бяха способни да изпреварят всичко живо, което можеше да бяга.

Всяко хоксни имаше ивици в два цвята, разположени надлъжно от носа към опашката. Те можеха да бъдат яркочервени и черни или червени и жълти, или черни и жълти, бели и вишневи, зелени и жълти, зелени и небесносини или небесносини и бели, или бели и вишневи, или пък вишневи и яркочервени. Когато стадата спираха да починат и се изтягаха като котки с безгрижно протегнати крака, те се изгубваха в околния пейзаж, който също бе променен за новия сезон. Тъй както хоксното бе извадено от състоянието на глоси, така и цветната долина се бе трансформирала и от песен се бе превърнала в реалност.

Отначало хокснитата изобщо не се страхуваха от ловците. Те галопираха сред хората, смайваха ги с веселостта си, развяваха гривии, отмятаха глави и показваха плоските си зъби, тъмночервени от дъвкане

на великденчета и диви теменужки. Ловците стояха объркани, обхванати и от удоволствието на гледката, и от желанието да ловуват, отвръщаха със смях на веселите животинчета, чиито задници проблясваха от докосването на лъчите на небесните Стражи. Това бяха животните, които повикаха зората над равнината. При първата среща с тях ловците бяха тъй омагьосани, че им бе невъзможно да ги убиват.

После животните изгрухтяваха и политаха подобно на нежен зефир, трополяха с копита край странните кафяви хълмчета, които мравките издигаха, където им попадне, въртяха се наоколо, лукаво се обръщаха назад, разтърсваха гриви, изцвилваха и често се завръщаха, за да продължат играта. Или когато се изморяваха от нея, а и от пашата, жребците възсядаха кобилите си и ги завъртаха в унеса на удоволствието сред високите бели цветя. Издавайки пронизителни гукащи звуци, подобни на смях, те мушваха нашарените си мъжествени пръчки в горящите от желание отвори на кобилите, после отскачаха назад, все още влажни, заслужили овациите на ловците.

Тяхното непринудено настроение влияеше на хората. Желанието им да се завърнат в каменните си домове не бе вече тъй силно. Когато убиеха някое животно, те го изпичаха на огъня, изтягаха се край него, говореха за жени, хвалеха се, пееха, наслаждаваха се на аромата на билките, на цветята, разцъфнали около тях, а телата им издаваха привлекателна миризма от обхваналото ги желание.

Изобщо всичко бе в хармония. Когато се появи Рейнил Лейън — бе необичайно да се види мъж от гилдиите в ловните полета, веселостта им секна. Аоз Рун се отдели от останалите и поговори с Рейнил Лейън с лице, обърнато към далечния хоризонт. Когато се върна, бе мрачен. Не каза на Лейнтал Ей и на Датка за какво са разговаряли.

Когато над Олдорандо се спусна неистинската нощ и единият небесен Страж разпръсна пепелта си над западния хоризонт, стадата хоксни усетиха позната предизвикателна миризма. Повдигнаха ноздри към свежата въздушна струя и се загледаха за саблени езичета.

Враговете им също бяха оцветени в ярки цветове. Саблените езичета бяха на ивици като тях, винаги в черно и още един цвят — кървавочервено, алено или наситено кафяво. Саблените езичета приличаха на хоксни, макар крайниците им да бяха по-къси и по-дебели, а главите им — по-кръгли, като овалността им бе подчертана

още повече от липсата на уши. Главата седеше здраво на як врат и съдържаше главното им оръжие: сабленото езиче, бързо в преследването на къси разстояния. Животното можеше да извади остър като меч език от гърлото си и в движение да разцепи на две крака на хоксното.

Тъй като веднъж ловците го бяха видели в акция, те се отнасяха с уважение към него. Сабленото езиче от своя страна не демонстрираше пред човека страх или агресивност — човеците не бяха включени в менюто му, нито пък, както усещаха, те бяха застрашени от тях.

Огънят привличаше животните. Саблените езичета свикнаха да се приближават по двойки и да сядат или да се изтягат край лагерния огън. Ближеха се с белите си саблени езичета, с които разрязваха на парченца месото, подхвърлено им от хората. Ала не допускаха да ги докосват и се отдръпваха с ръмжене, ако някой предпазливо протегнеше ръка към тях. Това бе достатъчно предупреждение за ловците — вече знаеха какви ужасни поражения можеше да нанесе острият им език, когато се ядосат.

Наоколо цъфтяха гъсталаци от глог и трънка. Мъжете спяха под тежките им клонаци. Разполагаха се сред цветчетата и предизвикващите сетивата аромати и срещаха неподозирани досега цветя, които никой не бе виждал, с изключение на отдавна изчезналите духове. В клоните на глога откриваха кошери диви пчели, някои преливащи от мед. Той лесно ферментираше и ставаше на бител. Хората се опиваха от сладкото питие и с викове и смях се гонеха из тревите, бореха се, докато най-последно идваха любопитните хокснито да видят за какво е всичката тази глъчка. Хоксното също не обичаше да бъде докосвано от човек, макар мнозина да се опитваха, опиянени от битела тичаха през равнината след подскачащите животни, докато паднеха и заспиваха на мига.

В миналите дни завръщането у дома бе върховното удоволствие от лова. След предизвикателството на мразовитите снежни полета те се отпускаха в топлината и блаженството на съня. Сега не беше така. Ловът се бе превърнал в игра. Мускулите не бяха тъй обтегнати, а над цъфналите поля се стелеше топлина.

Селището увеличи населението си, тъй като все повече деца оцеляваха през най-опасната първа година след раждането си. Мъжете

предпочитаха празничните гуляи в равнината пред оплакванията, които често ги посрещаха у дома.

Ето защо не се завръщаха и перчеха заедно както преди, а се мъкнеха към къщи един по един или двама, при това не тъй наперено.

В завръщанията им обаче имаше нещо вълнуващо, което липсваше преди, поне що се отнася до жените. Защото ако мъжете бяха безотговорни, жените пък притежаваха суета.

— Да видим какво си ми донесъл!

Това изречение в различни вариации бе станало общо възклицание, когато жените се тътреха с децата да посрещат мъжете си. Отиваха чак до новия мост и чакаха там, на източния бряг на Ворал. Децата замеряха с камъчета гъските и патиците и нетърпеливо очакваха бащите си да пристигнат с месото и, разбира се, с кожата.

Месото бе тяхно задължение, необходимост за населението и не бе никак хубаво, ако ловците се върнат с празни ръце.

Ала онова, което възбуждаше лудост в душите на жените, бяха кожата — блестящите кожи от хоксни. Никога преди по време на мизерния си живот не бяха и мечтали за смяна на облеклото. Никога преди мъжете не бяха тласкани да убиват заради самото убийство. Всяка жена мечтаеше да притежава кожа от хоксни за предпочитане повече от една и да облече и чедото си така.

Надпреварваха се да се пременят в колкото е възможно по-пъстри кожи. Сини, тъмнопурпурни, аквамаринени, вишневи. Изнудваха мъжете по начини, които им доставяха удоволствие. Перчеха се, червяха си устните. Показваха се. Правеха си прически. Дори започнаха да се къпят.

Когато се носеха правилно и бляскавите ивици се подреждаха вертикално, кожата от хоксни можеха да направят всяка жена елегантна. Трябваше да бъдат изрязани точно. В Олдорандо процъфтя нов занаят — шивачеството. Когато цветята показваха камбанки и съцветия и заклатиха главички покрай улиците между старите полуразрушени кули, а виещата се зеленина се заизкачва по самите развалини, жените заприличаха на цветя. Обвиваха се в ярки цветове, които майките им дори не бяха зървали.

Не мина много време, мъжете също — сякаш да се самозащитят — зарязаха старите си тежки облекла и обърнаха взор към кожата на хоксни.

Въздухът стана неподвижен и заплашителен и раджабаралите заизпускаха пара изпод плоските си похлупаци.

Олдорандо бе затаил дъх под събиращите се облаци. Ловците ги нямаше. Шей Тал седеше сама в стаята си и пишеше. Вече не я бе грижа за външността ѝ все още бе облечена в старите си провиснали кожи. В ушите ѝ продължаваха да звучат пискливите гласове на духовете на нейните родители. Тя се опитваше да мечтае за пътуване и идеали.

Когато Врай и Еймин Лим слязоха от горната стая, Шей Тал остро ги погледна и рече:

— Врай, какво би казала, ако кълбото е модел на света?

— Има смисъл — отвърна Врай. — Кълбото се върти по-леко от всички останали фигури, а и другите скиталци са кръгли. Сигурно и ние сме кръгли.

— А диск или колело? Учиха ни и вярваме, че първичният камък почива върху диск.

— Много, на което са ни учили, се оказа неправилно. Така си ни казвала ти, майко — отвърна Врай. — Мисля, че нашият свят се върти около небесните Стражи.

Шей Тал ги гледаше замислено, а те се притесниха от погледа ѝ. И двете по-млади жени бяха захвърлили старите си кожи и носеха ярки костюми от кожи на хоксни. Тялото на Врай бе обгърнато от ивици в черешово и сиво. Раменете ѝ бяха украсени с ушите на мъртвото животно. Въпреки че Аоз Рун бе наложил ограничения върху академията, Датка ѝ бе подарил кожата. Тя вървеше по-уверено. Бе придобила изисканост.

Внезапно Шей Тал избухна:

— Ах, вие, глупави кокетки, ах, вие, тъпи слугини, отхвърляте моя начин на живот! Не се преструвайте, че няма нищо такова. Знаем какво се крие под вашето уж подчинение. Вижте само как се обличате! Така доникъде няма да стигнем, доникъде! Всичко ни води към още по-голямо объркване. Ще трябва да отида в Сиборнал и да намеря Голямото колело, за което ми говориха шепнещите. Може би там съществува истинската свобода, голямата истина! А тук... тук виждам

само проклятието на невежеството... Всъщност накъде сте тръгнали вие двете?

Еймин Лим разпери ръце, за да покаже, че е невинна.

— Никъде, госпожо. Тук, в полето, да видим дали сме излекували овеса от плесента.

Тя беше голямо момиче, дори съвсем голяма сега, когато мъжът ѝ бе посадил семето си в нея. Стоеше и гледаше умоляващо, после малко се отпусна, като видя как слабо пламъче проблесна в погледа на Шей Тал. Двете с Врай почти излетяха от потискащата стая.

Когато слязоха по мръсните каменни стъпала, Врай каза примирено:

— Ето я пак, избухва редовно като Час-свирача. Горката, нещо наистина я тревожи.

— Къде е този басейн, за който спомена? В моето положение не искам да изминавам дълги разстояния.

— Ще ти хареса, Еймин Лим. Имаме съвсем малко път след северните ниви, при това ще вървим бавно. Сигурно и Ойре е там.

Въздухът толкова се стъсти, че не пропускаше аромата на цветята, а излъчваше свой собствен метален привкус. Цветовете бяха ослепителни, гъските изглеждаха неестествено бели.

Преминаха покрай колоните огромни раджабарали. Оголените цилиндри с кухите си извивки подхождаха повече на зимен пейзаж; те неприятно контрастираха със заобикалящата ти среда.

— Дори раджабаралите се променят — обади се Еймин Лим. — Колко време вече парата излиза от върховете им?

Врай не знаеше и това не я интересуваше особено. Двете с Ойре бяха открили топъл басейн, за който засега не казваха на никого. В тясна долина, разширяваща се в обратна на Олдорандо посока, от земята се бяха появили нови извори, някои от които толкова горещи, че водата им почти кипеше. Други се стичаха надолу и се вливаха във Ворал сред облаци от пара. Един извор, препречен от скала, течеше в противоположна посока и там се бе образувал самотен басейн, заобиколен със зеленина и открит към небето. Именно нататък Врай водеше Еймин Лим.

Когато разгърнаха храсталаците и видяха фигурата край басейна, Еймин Лим извика и закри устата си с ръка.

На брега стоеше Ойре. Беше гола. Кожата ѝ блестеше мокра и от сочните ѝ гърди се стичаше вода. Без да се срамува ни най-малко, тя се обърна и радостно замахна на приятелките си. Зад нея бяха струпани кожите ѝ от хоксни.

— Хайде, къде се бавите? Днес водата е великолепна.

Еймин Лим остана на мястото си изчервена, като продължаваше да държи ръка пред устата си. Никога не бе виждала гол човек.

— Ето ни — отвърна Врай, като се смееше с глас на смущението на приятелката си. — Толкова е хубаво във водата! Ще се съблека и ще вляза. Гледай ме, ако ти стиска.

Тя се затича към Ойре и започна да развързва костюма си в черешовочервено и сиво. Кожите бяха ушити така, че да може да се влиза и излиза от тях. След миг костюмът бе захвърлен настрана и Врай застана съвсем гола, по-слабата ѝ фигура контрастираше на здравата хубост на Ойре. Тя се засмя от удоволствие.

— Хайде, Еймин Лим, не се притеснявай. Плуването ще се отрази добре на бебето ти.

Двете с Ойре скочиха заедно във водата — дъхът им спря от удоволствие.

Еймин Лим не помръдваше от мястото си и хълцаше от ужас.

Те гълтаха богатата гощавка — късовете месо бяха последвани от плодове. Лицата им лъщяха от тлъстина.

Този сезон ловците бяха натежали. Храна имаше в изобилие. Хоксното можеше да бъде убивано без никакъв труд. Животните продължаваха да се приближават, гонеха се сред ловците и отъркваха нашарени тела в задниците на мъртвите си другари.

Все още облечен в старите си черни кожи, Аоз Рун говореше с Гойджа Хин — надзирателя на робите, настрана от останалите. Гърбът му бе толкова масивен, че дори когато вече приближаваше кулите на Олдорандо, все още се виждаше от ловните полета. Аоз Рун се върна при групата. Грабна едно ребро, което все още цвъртеше на огъня, и се търкулна в тревата. Кърд, голямата му хрътка, припна игриво с него и не спря да ръмжи, докато Аоз Рун не донесе клон ароматен глог да пази месото си от нея.

Той дружески подритна Датка:

— Това се казва живот, приятелю. Хич да не ти пука, яж, колкото можеш, преди да се е завърнал ледът. Кълна се в първичния камък, че докато съм жив, няма да забравя този сезон.

— Великолепно.

Това бе всичко, което изрече Датка. Беше привършил с яденето и седеше, обгърнал коленете си с ръце, гледаше стадата хоксни, които бързо галопираха през тревите на не повече от четвърт миля от тях.

— Дявол да го вземе, никога не говориш! — възкликна Аоз Рун в добро настроение и отхапа със здравите си зъби от месото. — Продумай нещо.

Датка обърна главата си така, че опря буза в коляното си, и отправи многозначителен поглед към Аоз Рун.

— Е, кажи ми тогава какво става между Гойджа Хин и теб?

Аоз Рун сви устни.

— Лични работи.

— Значи и ти няма да говориш.

Датка се извърна и още веднъж погледна гонещите се животни под високите облаци, които се трупаха на западния хоризонт. Въздухът беше станал зеленикав, ярките ивици на хокснитата избледняваха.

Най-последно, сякаш усетил мрачния поглед на Аоз Рун с кожата на рамото си, Датка изрече, без да извърне очи:

— Мислех си нещо.

Аоз Рун хвърли оглозгания кокал на Кърд и легна по гръб под цъфтящите клони.

— Добре тогава, да не говорим повече за това. Какво си измислил, като цял живот само си мислел?

— Как да уловя живо хоксни.

— Ха! Че каква полза ще имаш от това?

— Не мислех за ползата. Във всеки случай не повече от тогава, когато повика Накри на върха на кулата.

Последва мрачна тишина и Аоз Рун не я наруши. Най-последно, когато дочуха далечен гръм, Илейн Тал донесе бител. Аоз Рун гневно попита цялата група:

— Къде е Лейнтал Ей? Пак се скита някъде, нали? Защо не е с нас? Ставате все по-мързеливи и непослушни. Май ще има изненади за някой от вас.

Той стана и се отдалечи с тежка крачка, следван на почтено разстояние от хрътката си.

За разлика от мълчаливия си приятел Лейнтал Ей не изучаваше хоксното. Преследваше друг дивеч.

От онази нощ преди четири дълги години, когато стана свидетел на убийството на чичо си Накри, случката непрекъснато го преследваше. Спря да кори Аоз Рун, тъй като разбираше, че Господарят на Ембрудок е изтерзан.

— Сигурна съм, той мисли, че е прокълнат — му бе казала Ойре.

— С построяването на западния мост опрости доста от вината си — практичен както винаги, ѝ отвърна Лейнтал Ей. Ала се чувстваше омърсен от факта, че бе въвличен в убийството, и продължава да си мълчи.

Онази нощ и засили, и промени връзката между него и красивата Ойре — бяха изпили твърде много рател. Дори стана доста бдителен по отношение на нея.

Сам осъзнаваше трудността. „Ако искам да управлявам Олдорандо, както повелява родословното ми дърво, трябва да убия бащата на момичето, което желая да направя мое. Невъзможно е.“

Несъмнено Ойре също разбираше дилемата му и все пак се знаеше, че тя е негово момиче и ничие друго. Той би се бил до смърт с всекиго другиго, който се приближи до нея.

Дивите му инстинкти, усещането му, че бе попаднал в лукав капан, предчувствието му за приближаваща катастрофа го караха да осъзнава — също както Шей Тал, че Олдорандо не се охранява и е уязвим за вражески нападения. Никой не бе нащрек в топлото и приятно време. Часовоите дремеха на поста си.

Повдигна въпроса за отбраната пред Аоз Рун.

Той заяви безапелационно, че никой — нито приятел, нито враг, вече не пътувал надалеч. Снежната покривка улеснявала хората да се придвижват, където пожелаят, а сега навсякъде имало зеленина и растителността се сгъстявала с всеки изминал ден. Така че времето за нападения било безвъзвратно отминало.

Освен това, добави той, фагорите не ги бяха нападали от деня, в който майка Шей Тал извърши чудото при Рибното езеро. Сега били в

по-голяма безопасност отвсякога. После подаде на Лейнтал Ей халба бител.

Момъкът не бе доволен от отговора. Онази нощ, когато се изкачи по стъпалата на Голямата кула, чичо му Накри се чувстваше в безопасност. Ала само след две минути лежеше долу със счупен врат.

Когато ловците излязоха в полето през този ден, Лейнтал Ей спря до моста. После тихо се обърна, решен да огледа селището и да разбере как ще реагира при внезапна атака.

Започна да обикаля покрайнините и първото, което забеляза, бе лекият дим над Ворал. Той се кълбеше на известно разстояние до средата на реката, сякаш се придвижваше по тъмното бързо течение, ала оставаше на едно и също място. Останки от изпаренията, малки като перца, се бяха разпръснали из въздуха по цялото течение на реката. Не можеше да разбере какво означава това. Объркан, той продължи пътя си.

Въздухът ставаше все по-тежък за дишане. Върху старите кули, покрити от времето с пръст, бяха пораснали млади издънки. Виждаше кулите през пролуките между гъсталаците. В едно отношение Аоз Рун беше прав: бе станало доста трудно да се обиколи Олдорандо.

Все пак във въображението му се появиха предупреждаващи картини. Видя фагори, яздещи кайдо, да прескачат през огражденията и да се насочват към вътрешността на селището. Видя ловците да се влачат към дома с мътни от битела глави и натоварени с ярко оцветени кожи. Имаха време само колкото да зърнат изгорелите до основи къщи, жените и децата си мъртви, преди самите да паднат под копитата на диваците.

Той си проправяше път през бодливите храсталаци.

Ах, как язدهа фагорите! Нима имаше нещо по-чудесно от това да възседнеш кайдото и да полетиш, да го направляваш, да усещаш силата му, да се слееш с движенията му? Тези буйни животни не се подчиняваха на друг ездач, освен на фагорите. Така поне разказваха легендите, а той никога не бе чувал човек да е яздил кайдо. Самата мисъл за това го накара да потръпне. Хората вървяха пеша... Но човек на кайдо щеше да бъде нещо повече, отколкото фагор на кайдо.

Скрит в храсталака, можеше да наблюдава селището през северната порта, която бе отворена и никой не я пазеше. Две птичета кацнаха на върха ѝ и зачуруликаха. Почуди се дали сутринта часовоят

бе поел поста, или го бе напуснал по свое собствено желание. Потискаща тишина изпълваше тежкия въздух.

Пред погледа му се появи тромава фигура. Тутакси разпозна в нея надзирателя на робите Гойджа Хин. Зад него се влачеше Мик, завързан с въже.

— Сега ще видиш ти. Работата днес ще ти хареса — Лейнтал Ей чу Гойджа Хин да говори, спирайки до портата и завързвайки Мик за едно дръвче. На краката си фагорът имаше вериги. Погали Мик почти нежно.

Фагорът погледна Гойджа Хин със страх.

— Мик може поседи тук на слънце за малко.

— Не да поседи, а да постои. Ще стоиш прав, Мик. Прави, каквото ти казват, че нали знаеш какво може да ти се случи? Трябва да вършиш точно това, което ти казва Аоз Рун, иначе и двамата ще си вземем беля на главата.

Старият фагор издаде ръмжащ звук.

— Белята е навсякъде около нас във въздушните октави. Какво друго сте вие, синовете на Фрейър, ако не беля?

— Още една дума и ще ти одера кожата — незлобливо изрече Гойджа Хин. — Ще стоиш тук и ще правиш, каквото ни казаха, а след малко ще се облажиш с някой син на Фрейър.

Той остави чудовището на скришното му място и се оттегли с походката си на дюстабанлия обратно към кулите. Мик бързешком се излегна на земята и Лейнтал Ей го изгуби от зора си.

Тази случка обърка Лейнтал Ей, тъй както го бяха объркали изпаренията над Ворал. Той стоеше, чакаше, слушваше се и се чудеше. Само преди няколко години щеше да съзре в напрегнатата неподвижност нещо необичайно, ала сега вдигна рамене и продължи пътя си.

Нямаше стражи около Олдорандо. Трябваше да се направи нещо, което да събуди страха у ловците, за да бъдат винаги готови за евентуална заплаха. Гледаше как парата се стеле надолу от короните на оголените раджабарали. Имаше още една поличба, която не можеше да разгадае. Далеч от север се разнасяше грохотът на гръмотевици, ала той звучеше така, сякаш заплахата бе наблизно.

Пресече пенлив поток, от който излизаше пара. Тя шумно си проправяше път през гъстата папрат по бреговете. Лейнтал Ей се

наведе, потопа ръка и откри, че водата е поносимо топла. Наблизо плаваше мъртва риба с вдигнати опашни перки, току под самата повърхност. Той се наведе и погледна над потока през плетеницата от новоизраслите гъсталаци, които прикриваха целите кули с изключение на върховете им. Тук преди не съществуваха горещи извори.

Земята потрепери. По водата се носеха стъбла от тръстика. В тях се стрелкаха дребни рибки и веднага изчезваха. Над кулите с писък литнаха ято птици, после отново се изгубиха.

Докато чакаше трусът да се повтори, наблизо прозвуча сигналът на Час-свирача, характерен за Олдорандо, който Лейнтал Ей си спомняше още от люлката. Звуча малко по-дълго от обикновено. Младежът знаеше точно колко време продължава. Този път звукът се задържа секунда повече, отколкото преди.

Той стана и продължи обиколката си. С труд се провираше през гъстите храсталаци, достигащи на височина до бедрата му. Дочу гласове. С бързата реакция на ловец Лейнтал Ей замръзна на място, после безшумно се приближи, превит на две. Пред него земята рязко се издигаше, но нея растяха глогинкови храсталаци. Той се подпря на ръце и потъна сред омайните аромати, после внимателно погледна напред. Усещаше корема под тялото си. Тънката навремето младежка снага се бе загладила и отпуснала от лесния живот, който водеше напоследък.

Гласове — женски, ето пак! Вдигна глава и надникна над издатината.

Каквото и да бе очаквал да види, реалността се оказа далеч по-привлекателна. Пред него имаше падина, в чийто център се намираше дълбок басейн, заобиколен от зеленина. Тънки стълбчета пара се издигаха от водата и се носеха над околните храсти, от които се стичаше влага и падаше обратно в басейна. На отсрещната страна две жени обличаха пъстрите си кожи от хоксни, едната беше бременна. Той разпозна в нея Еймин Лим, а в другарката ѝ — Врай. Близо до него на брега на басейна, обърнала красивия си гръб към взора му, стоеше обожаемата своенравна Ойре, съвсем гола.

Когато Лейнтал Ей разбра коя е, задиша учестено и остана да лежи на мястото си, любувайки се на раменете ѝ, плавно спускащи се към гърба, бляскавите слабини и краката ѝ. От удоволствие затаи дъх.

Баталикс се бе освободил от гигантския замък на пурпурните облаци и ръсеше злато по земята. Лъчите на небесния Страж падаха полегато върху канелената кожа на Ойре, украсена по раменете и гърдите с бисерни капки. Струйки вода се стичаха по гънките на тялото ѝ и се събираха върху камъка, на който бе застанала, сякаш да довършат портрета ѝ на русалка. Позата ѝ бе отпусната, краката ѝ — леко разтворени. Повдигна едната си ръка, за да избърше водата от клепачите си, тъй като забеляза, че приятелките ѝ се канят да си тръгват. Ойре възплащаваше безгрижието на животно, неосъзнаващо хищния поглед на ловеца, ала готово всеки миг да побегне, ако се наложи.

Тъмната и мокра коса бе прилепнала на главата, влажни кичури се къдреха около раменете и шията ѝ и тя напомняше на излязла от водата видра.

Лейнтал Ей само от време на време зърваше лицето ѝ от мястото, където се беше свил. Никога преди не бе виждал голо тяло — нито мъжко, нито женско. Обичаите и силният студ не допускаха голота в Олдорандо. Развълнуван от гледката, той потопаи лице в ароматните треви. Усещаше силния пулс в слепоочията си.

Най-сетне понечи да вдигне глава и отново да се наслади на гледката. Когато тя се раздвижи да помахва за сбогом на другарките си и после пак се обърна, извивката на бедрата ѝ възбуди в душата му непреодолима възхита. Въздухът, който вдишваше, му се стори различен. Сега Ойре гледаше басейна сякаш в полусън, взираше се в бистрите му дълбини, миглите ѝ блестяха на фона на чистото ѝ лице. В следващия миг той обърна внимание на половия ѝ орган, покрит с малки влажни косъмчета, прекрасния ѝ корем и лукавата спирала на пъпа ѝ. Всичко това откри внезапно, когато тя вдигна ръце във въздуха и се гмурна в басейна.

Лейнтал Ей остана сам със слънчевата светлина и изпаренията, които се виеха на кълба в хрусталаците, после тя отново се появи и се засмя.

Излезе съвсем близо до него, гърдите ѝ се полюшваха и леко се докосваха една друга.

— Ойре, скъпоценна Ойре! — извика той в екстаз.

Изправи се.

Тя стоеше приведена пред него, а една вена в малката трапчинка на шията ѝ нежно пулсираше. Гледаше го сериозно с мамещ поглед, малко ленив от отпускащата топлина. Той преоткри красотата на нежния овал на лицето ѝ, оброчено с влажни виещи се кичури, сладостта на сводестите ѝ вежди и извитите нагоре мигли. Сега веждите ѝ бяха повдигнати, ала след първоначалната си изненада тя не се уплаши. Просто го гледаше с полуразтворени устни в очакване на следващата му стъпка, сякаш се чудеше каква ли ще е тя. После със забавени движения смъкна ръка, за да се покрие. Жестът ѝ бе повече провокиращ, отколкото отбранителен. Съзнавайки добре красотата си, тя притежаваше естествено самообладание.

Четири птички сладострастно изпърхаха помежду им, отмалели в тежкия следобеден час.

Лейнтал Ей тръгна през тревите, препречи пътя ѝ и се взря в очите ѝ. Усещаше тялото ѝ върху кожата си. Протегна ръце, прегърна я и страстно я зацелува по устните.

Ойре отстъпи назад, облиза устни полуусмихната, с присвити очи.

— Съблечи се. Нека Баталикс види как си направен — подкачи го тя.

Думите ѝ прозвучаха и като подкана, и като присмех. Той развърза връзките на врата си, сграбчи отвора на туниката си и я дръпна така, че шевовете се разпраха. Измъкна се от кожата и ги захвърли долу. Отнесе се по същия начин и с панталоните си, после ги скрита встрани. Усещаше щръкналата си корава пръчка. Приблужи се към Ойре. Тя сграбчи протегнатата му ръка, дръпна го, ритна го по пиццала и бавно отстъпи назад, като го потопа целия във водата.

Влажните устни на басейна се затвориха над него. Чувстваше удивителна топлина. Изскочи на повърхността, жаден за глътка въздух.

Тя се наклони назад, обгърнала с ръце красивите си колене.

— Изкъпи се, преди да дойдеш при мен, въшливи войнико!

Той шляпна с ръце във водата и я изпръска едновременно гневно и закачливо.

Когато му помогна да излезе навън, тя вече бе значително понежна. Плъзна се в прегръдките му. Двамата коленичиха на тревата и той промуши ръка между краката ѝ. Усети нежните извивки на плътта ѝ. И в същия миг семето му изригна от него и се изля на тревата.

— О, колко си глупав, глупав! — извика тя и го плесна през гърдите, а лицето ѝ се изкриви от разочарование.

— Недей, Ойре! Всичко е наред. Дай ми една минутка, моля те. Обичам те, Ойре, с цялата си душа. Винаги съм те желаел, винаги. Ела при мен, да го направим отново.

Ала Ойре се изправи, изпълнена с негодувание и неопитност. Въпреки галещите думи той ѝ се ядоса, ядоса се и на себе си. Скори след нея.

— Проклетата да си! Как може да си тъй красива, кокетка такава!

Сграбчи я за ръката, грубо я обърна към себе си я блъсна към басейна, над който се виеха изпарения. Тя го хвана за косата, като яростно крещеше. Двамата паднаха във водата.

Той провря ръка под гърба ѝ и я улови под водата. Когато се показа на повърхността, я целуна, като с лявата си ръка я хвана за гърдата. Изкачиха се със смях на калния бряг и се затъркаляха. Лейнтал Ей заклеци краката ѝ между своите и се възкачи върху нея. Ойре страстно го целуваше по устата и мушкаше езика си между зъбите му, дори когато той проникна в нея.

Двамата лежах скрити от човешки погледи и буйно се любеха. Калта полепваше по телата им и издаваше приятни звуци, сякаш вътре гъмжеше от съвкупляващи се микроорганизми, които изразяваха радостта си от живота.

Тя премаляла навличаше кожата си. Меката материя бе отчетливо нашарена с тъмносини и светлосини ивици, всяка променяше размерите си, спускайки се надолу по тялото ѝ. Следобедът бе станал душен, а тътенът на гръмотевиците се чуваше по-близо, като от време на време преминаваше в тропот, сякаш изразяваше дълбоко несъгласие.

Лейнтал Ей се отпусна на земята по-близо до Ойре и с полуотворени очи наблюдаваше движенията ѝ.

— Винаги съм те желал — заговори ѝ той. — От години. Плътта ти е като горещ извор. Ти ще бъдеш моя жена. Ще идваме тук всеки ден.

Тя мълчеше. После затананика:

Водата изтича като деня на мечтите...

— Желая те лудо, Ойре, всеки ден. И ти ме желаеш, нали?

Тя го погледна и отвърна:

— Да, да, Лейнтал Ей, желаех те. Ала не мога да ти стана жена.

Той усети, че земята под него се разтресе.

— Какво искаш да кажеш?

Тя се подвоуми, после се наведе над него. Когато той автоматично протегна ръце към нея, Ойре се дръпна, мушна гърдите си в туниката и рече:

— Обичам те, Лейнтал Ей, но нямам намерение да ти ставам жена. Винаги съм подозирала, че академията е просто едно забавление, утешение за глупачки като Еймин Лим. Сега времето е хубаво и тя се разпадна. Честно казано, на никого не му пука за академията, освен на Врай и Шей Тал. Може би и на майстор Датнил. Но все пак аз ценя примера за независимостта на жената, който ни дава Шей Тал, и го следвам. Тя няма да се подчини на баща ми, макар да подозирам, че лудо го желае, както всяка жена. А аз ще последвам примера ѝ: ако стана твое притежание, ще бъда едно нищо.

Той залази на колене с нещастен вид.

— Недей така, недей. Ти ще си всичко, Ойре, всичко. Поотделно ние не представляваме нищо.

— За няколко седмици — да.

— Какво очакваш?

— Какво очаквам ли?...

Вдигна поглед нагоре и въздъхна. Проглади назад все още влажната си коса и извърна очи към младите храсталаци, погледна небето, птиците.

— Не че имам толкова високо мнение за себе си. Не мога да направя много. Но ако бъда независима като Шей Тал, бих могла да постигна нещо.

— Не говори така. Нуждаеш се от някого, който да те защитава. Шей Тал и Врай не са щастливи. Шей Тал никога не се смее, нали? Освен това е стара. Аз ще се грижа за теб и ще те направя щастлива. Не желая нищо повече на този свят.

Тя закопчаваше туниката си. Погледна дървените пръчици, които сама бе изобретила (за удивление на шивача), така че кожата да могат да се обличат и събличат без затруднение.

— О, Лейнтал Ей, толкова е трудно с мен! Самата аз се затруднявам със себе си. Всъщност не знам какво точно искам. Копнея да се разтопя и да потека като тази чудесна вода. Кой знае откъде идва и накъде отива? Може би от самата сърцевина на земята... Наистина те обичам, макар и по моя тъй ужасен начин. Слушай, хайде да се уговорим.

Ойре спря да се занимава с туниката си и застана с ръце на хълбоците, забила поглед надолу в него.

— Направи нещо огромно и удивително, поне едно нещо, извърши една-единствена постъпка и аз ще стана твоя завинаги. Разбираш ли? Нещо велико, Лейнтал Ей, нещо огромно — и аз съм твоя. Ще слушам всяка твоя дума.

Той се изправи и застана на известно разстояние от нея, като не я изпускаше от очи.

— Велика постъпка? Какво разбираш под това? В името на първичния камък, Ойре, ти си много странно момиче.

Тя тръсна влажната си коса.

— Ако ти подсказва, постъпката няма да е велика. Разбираш ли? Освен това сама не знам какво искам. Стреми се, стреми се... Вече надебеляваш, сякаш ще раждаш...

Той стоеше неподвижен, с твърд поглед.

— Защо като ти кажа, че те обичам, ти ме обиждаш?

— Надявам се, че говориш истината. Аз също говоря истината. Ала не исках да те нараня. Всъщност съм твърде внимателна. Ти просто освободи нещо в мен, нещо, което не съм казвала никому. Копнея за... не, няма да издам копнежите си... за слава. Направи нещо велико, Лейнтал Ей, преди да сме остарели.

— Да убивам фагори ли?

Внезапно тя се засмя доста рязко и го погледна с присвити очи. За миг приликата ѝ с Аоз Рун бе поразителна.

— Това ли е всичко, което можа да измислиш? Да речем, че убиеш милиони фагори.

Той стоеше объркан.

— Значи си въобразяваш, че струваш колкото един милион фагори?

Ойре се престори, че силно се пляска по челото, сякаш дава воля на чувствата си.

— Това не е за мен, разбираш ли? А за теб. Постигни нещо велико заради самия себе си. Напъхали сме се тук, на това място, което Шей Тал нарича ферма. Опитай се поне да я превърнеш в легендарна ферма.

Земята отново се разтресе.

— По дяволите! — изруга той. — Земята наистина се движи.

Двамата се изправиха, разтърсени от разговора, без да си обръщат внимание един на друг. От небесните облаци се надвеси бронзова сянка, пурпурна в центъра и жълта по краищата. Топлината стана непоносима. Двамата застанаха сред потискащата тишина с гръб един към друг и се заоглеждаха.

Някакво плъокане ги накара да обърнат глави към басейна. На повърхността излизаха жълти мехурчета и се пукаха, покриха с мръсотия чистата вода. Извираха от дълбините и издаваха воня на развалени яйца. Заизлизаха все по-бързо и ставаха все по-черни. Долчинката се изпълни с гъста мъгла.

Струя рядка кал изригна от басейна и се разпръсна във въздуха. Разлетяха се горещи парцали мръсотия и нашариха листака наоколо. Двамата побягнаха ужасени — тя, облечена в цветовете на лятното небе.

Минута след като избягаха, басейнът се превърна в кипяща черна бездна.

Преди да стигнат до Олдорандо, небесата се разтвориха и от тях рукна дъжд — сив и смразяващ до кости.

Когато се качиха в Голямата кула, над главите им прозвучаха гласове, над които се издигаше сочният тембър на Аоз Рун. Току-що се бе завърнал с връстниците си Тант Ейн, Фаралин Фърд и Илейн Тал — яки воители и отлични ловци. С тях бяха и жените им — възклицаваха при вида на красивите кожи от хоксни, и Дол Сакил, която намусено седеше встрани до прозореца, без да обръща внимание на леещия се порой. В стаята бе и Рейнил Лейън със съвършено сухи кожи, опипваше чаталестата си брада и неспокойно шареше с очи. Той мълчеше, а и с него никой не разговаряше.

Аоз Рун хвърли поглед на дъщеря си, после предизвикателно се обърна към Лейнтал Ей:

— Пак те нямаше.

— Да, за известно време. Проверях отбраната. Мисля...

Аоз Рун рязко се засмя и преди да каже нещо, погледна другарите си:

— Влизаш в такова състояние заедно с Ойре, чиято красива дреха е развързана — значи си проверявал нещо друго, а не отбраната. Не ме лъжи, младо нахално копеле!

Мъжете се разсмяха. Лейнтал Ей стана тъмночервен.

— Не съм лъжец. Наистина тръгнах да проверявам отбраната, ала ние нямаме никаква отбрана. Няма ги стражите, няма ги постовете, а вие си лежите и си пиете в пущинака. Олдорандо може да падне само от един-единствен борлиенец. Твърде лековерно гледаме на живота и ти даваш лош пример за това.

Усети, че Ойре го стисна окуражаващо за ръката.

— Напоследък много рядко прекарва времето си тук — извика Дол капризно, ала никой не й обърна внимание, тъй като Аоз Рун се извърна към другарите си и рече:

— Виждате ли какво трябва да понасям от собствените си така наречени помощници? Винаги толкова нахални. Сега Олдорандо е скрит и защитен от зеленината, която с всяка изминала седмица става все по-висока и гъста. Когато отново дойде време за война, а е сигурно, че това ще стане, ще се бием, колкото си щем. Опитваш се да създаваш интриги, Лейнтал Ей.

— Не си прав. Опитвам се да предпазя града.

Аоз Рун излезе напред и застана пред него, огромната, черна фигура се извиси над младежа.

— Тогава си мълчи. И не смей да ме поучаваш!

Викове отвън заглушиха шума от пороя. Дол се обърна към прозореца и викна, че някой е загазил. Ойре изтича при нея.

— Върнете се! — извика Аоз Рун, ала и трите по-възрастни жени се заблъскаха коя да стигне първа до прозореца. Стаята стана още по-мрачна.

— Ще отидем да видим какво се е случило — обади се Тант Ейн.

Той заслиза по стълбите и докато се спускаше, широките му плещи почти закриха отвора. С него тръгнаха Фаралин Фърд и Илейн

Тал. Рейнил Лейън остана в мрака, загледан подир тях. Аоз Рун направи жест, сякаш искаше да ги възпре, после нерешително застана по средата на тъмната стая. Единствен Лейнтал Ей го наблюдаваше.

Момъкът прекрачи напред и каза:

— Изгубих самообладание. Не биваше да ме наричаш лъжец. Недей да ми казваш, че няма да се вслушаш в предупрежденията ми. Наше задължение е да охраняваме селището, както преди.

Аоз Рун хапеше устни.

— Послушал си тази проклета жена Шей Тал — разсеяно говореше той, като с едно ухо следеше звуците отвън. Към предишните викове се присъединиха и мъжки гласове. Жените на прозореца също забърбориха, разтичаха се и се вкопчиха в Дол и една в друга.

— Махайте се! — изкрещя Аоз Рун и гневно дръпна Дол.

Кърд, огромната жълта хрътка, залая.

Светът се изпълни с барабаненето на пороя. Фигурите под кулата едва се мержелееха в проливния дъжд. Двамата едри ловци вдигаха някакво тяло от калта, а третият, Фаралин Фърд, се мъчеше да обхване с ръце две старици, чиито кожи бяха просмукани от дъжда, и да ги отведе до някакъв заслон. Без да се грижат за себе си, стариците вдигнаха опечалени лица към небето и дъждът се заизлива в отворените им усти. Разпознаха в тях жената на Датнил Скар и една стара вдовица, лелята на Фаралин Фърд.

Жените бяха довели тялото пред северната порта. Докато го влачеха, бяха изкаляли и себе си, и трупа. Ловците се изправиха с товара си. Лицето му бе неузнаваемо — изкривено от ужас и изцапано с кръв до такава степен, че дори дъждът не можеше да го измие. Когато ловците го повдигнаха, главата му клюмна назад. Кръвта продължаваше да се стича по лицето и дрехите му. Гърлото му бе изгризано така, както човек отхапва голямо парче от ябълка.

Дол се разтрепери. Аоз Рун мина покрай нея, измъкна едрите си плещи извън прозореца и викна на хората, които стояха долу:

— Не внасяйте това нещо тук!

Мъжете обаче не му обърнаха внимание. Те се бяха запътили към най-близкия заслон. Над тях от парапета струеше вода и падаше върху главите им. Хлъзгаха се в мръсотията с окаляния си товар.

Аоз Рун изруга и изтича надолу, Кърд го последва. Обзет от драматичността на момента, Лейнтал Ей тръгна след него заедно с

Ойре, Дол и останалите жени, които се заблъскаха по тесните стъпала. Най-отзад бавно вървеше Рейнил Лейън.

Ловците и стариците замъкнаха мъртвия в ниския обор и го пуснаха върху разстланата слама. Мъжете стояха встрани и бършеха лицата си с ръце, а около тялото се образува локва вода, примесена с кръв, върху която се понесоха сламчици, въртяха се в кръг, несигурни като лодки в река, търсеци излаз към морето.

Стариците — гротескни вързопи — бяха похлупили глави една друга на раменете и горчиво плачеха. Напомняха скулптурна група. Макар по лицето на стареца да бяха полепнали косми и кръв, никой не се усъмни в самоличността му. Пред тях лежеше мъртъв майстор Датнил Скар, а Кърд душеше безжизненото му ухо.

Жената на Тант Ейн на име Фарейл Мъск бе известна в Олдорандо. Тя зави протяжно като професионална оплаквачка и не бе в състояние да спре.

Никой не можеше да сбърка смъртоносната рана на врата на майстора — това бе ухапката на фагор. Юли Свещеника бе въвел начина на екзекуция, обичаен за Пановал, и в Олдорандо го използваша, макар и рядко — само в случай на необходимост. Някъде навън в проливния дъжд бе Утра. Той чакаше, винаги в състояние на война. Лейнтал Ей си спомни тревожното твърдение на Шей Тал, че Утра е фагор. В мисълта си се върна малко по-назад, преди да види Ойре гола, когато бе забелязал Гойджа Хин да води Мик към северната порта. Нямаше съмнение кой бе отговорен за смъртта на стария майстор. Помисли си, че Шей Тал ще има още една причина да страда.

Погледна ужасените лица наоколо си и злорадото лице на Рейнил Лейън и това му даде кураж. Той изрече с висок глас:

— Аоз Рун, обвинявам те в убийството на добрия старец!

Посочи с пръст към Аоз Рун, сякаш някой от присъстващите можеше и да не знае кого има предвид.

Всички обърнаха поглед към Господаря на Ембрудок, чиято глава се опираше в таванските греди. Лицето му бе преbledняло. Той се обади с дрезгав глас:

— Не смей да говориш против мен. Ако произнесеш само още една дума, Лейнтал Ей, ще те смачкам!

Ала никой не можеше да спре Лейнтал Ей. Изпълнен с гняв, той подигравателно извика:

— И това ли е един от жестоките ти удари срещу знанието? Срещу Шей Тал?

Хората замърмориха, притеснени още повече в мрачното тясно помещение. Аоз Рун отвърна:

— Извърших справедливо дело. Казаха ми, че Датнил Скар е разрешил на външни лица да четат тайната книга на неговата гилдия. Това е забранено. Справедливото наказание за деянието е смърт, както е било винаги.

— Справедливост! Нима ви прилича на справедливост? Това си е чисто убийство. Вие видяхте — извършено е като убийството на...

Не че нападението на Аоз Рун бе толкова неочаквано, ала неговата ярост го надви. Лейнтал Ей замахна да удари Аоз Рун в лицето, почерняло от гняв. Чу писъка на Ойре. Посрещна го корав юмрук, който го уцели право в челюстта.

Той сякаш се видя отстрани как преплита крака заднешком, стъпва върху размекнатия труп и безсилен пада на пода.

Чуваше писъци, викове, тропот на ботуши край себе си. Усецаше ритниците в ребрата. Сред хората настъпи объркване, когато го вдигнаха като трупа, който преди малко бяха пуснали. Той се опита да предпази главата си, за да не се удари в стената. После го отнесоха навън под дъжда. Чуваше гръмотевиците като пулса на някой великан.

От стълбите го захвърлиха в калта. Дъждът се изливаше върху лицето му. Лежеше безсилен на земята и осъзна, че вече не е помощник на Аоз Рун.

Дъждът продължаваше да се лее. Плътни облаци се носеха над централния континент. Над случките в Олдорандо вземаше връх ужасното време и краят му не се виждаше.

Далеч от селището армията на младия кзан Хр-Брал Ипрт бе принудена да спре и да се приюти сред разхвърляните хълмове на изток. Племената преминаха в състояние на летаргия, за да се предпазят от пороя.

И фагорите усетиха земните трусове, причинени от същия източник, както в Олдорандо. Далеч на север предишните хълмнали местности в района на Чалс бяха подложени на силна сеизмична

дейност. С изчезването на ледените блокове земята се разтърси и се издигна.

През същия период океанът, който заобикаляше Хеликония, се освободи от леда дори отвъд широките тропически зони, простиращи се от екватора до трийсет и пет градуса ширина на север и на юг. Западната циркулация на океанските води породиха серия от цунами, които разрушиха крайбрежните райони по цялото кълбо. Често наводненията се придружаваха от вулканична дейност и това променяше цялата земна повърхност.

Всички геоложки промени бяха регистрирани от апаратурата на земната наблюдателна станция, наречена от Врай „Кайдо“. Данните се изпращаха до далечната Земя. Специалистите от станцията не наблюдаваха никоя друга планета така внимателно, както Хеликония.

Отчитаха се стадата от йелки и двуйелки, населяващи равнината на Северен Кампанлат — пасбищата им бяха застрашени. От друга страна, кайдото се множеше, тъй като граничните зони, голи досега, даваха достатъчно паша.

На тропическия континент съществуваха два вида ансипитални общности: уседнали племена без кайдо, живеещи на едно място, и подвижни — или номадски — групи с кайдо. Не само че животните бяха извънредно мобилни, а и консумацията им на фураж принуждаваше онези, които ги отглеждаха, непрекъснато да търсят нови пасбища. Армията на младия кзан например се състоеше от множество малки групи, обречени да водят номадски живот, дори често да воюват. Походът им беше само едната страна на миграцията, която щеше да привърши след десетилетия — тя се извършваше в целия континент от изток на запад.

Един трус откъсна снежни лавини, които се затъркаляха към армията на кзана и отбелязаха края на надигането на пластове в ядрото на планетата. Посоката на течението на реката от стопени ледове се обърна, и тя тръгна от ледника Хригт. Образува се нова долина. Новата река си проправи път през нея и потече на запад вместо на север. Тя се превърна в приток на Такиса, която течеше на юг и се вливаше в Морето на орлите. Години наред водите ѝ бяха черни, всеки ден влачеха десетки тонове от разрушаващата се планина.

Наводненията, причинени от новата река, накараха малка част от фагорите номади да се насочат към Олдорандо, вместо да тръгнат на

изток. Съдбата бе отредила да се срещнат с Аоз Рун по-късно. Макар промяната в посоката на тяхната миграция да изглеждаше съвсем незначителна дори за самите ансипитали, бе съдено това да промени обществената история по целия континент.

На „Авернус“ учените изучаваха обществената история на хеликонийските култури. Ала хелиографите смятаха своята наука за най-важна. Преди всичко останало беше светлината.

Звездата Б, наричана от хеликонийците Баталикс, бе скромно слънце от спектрален клас G4. Всъщност бе малко по-малко от земното Слънце — с радиус 0,94 спрямо неговия. Видимите му размери от повърхността на Хеликония представляваха 76% от тези на Слънцето, гледано от Земята. При фотосферична температура 5600 градуса по Келвин блясъкът му достигаше едва 0,8 от неговия. Бе на около пет милиарда години.

Наблюдавана от „Авернус“, по-отдалечената звезда А, позната на местното население като Фрейър, около която се въртеше звездата Б, бе много по-внушителна. Това бе блестящ бял супергигант от спектрален клас А с радиус шейсет и пет пъти по-голям и блясък шейсет хиляди пъти по-силен от този на Слънцето. Масата му превъзхождаше неговата 14,8 пъти, а температурата на повърхността му бе 11 000 градуса по Келвин, докато на Слънцето бе 5780.

Макар звездата Б да имаше постоянни наблюдатели, звездата А магнетично привличаше вниманието особено сега, когато „Авернус“ се придвижваше заедно с цялата система на звездата Б към супергиганта. Възрастта на Фрейър беше между десет и единайсет милиона години. Беше се появила встрани от главната звездна последователност и вече навлизаше в старческа възраст.

Излъчващата се от нея енергия бе с такъв интензитет, че наблюдаван от Хеликония, дискът на звездата А бе винаги по-светъл от този на звездата Б, макар да не изглеждаше толкова голям, тъй като бе на много по-далечно разстояние. Бе достойна за страха на ансипиталите, както и за обожанието на Врай.

Врай стоеше сама на върха на кулата. Чакаше. Наблюдаваше през телескопа. Усещаше, че развитието на човешките отношения се влечи към утрешния ден като тинеста река. Всичко свежо и чисто бе затлачено. Под пасивността ѝ се криеше неосъзнат копнеж за нещо огромно, което да ѝ даде по-широки и чисти перспективи, отколкото би могла да създаде грешната човешка природа.

Когато падне мрак, тя отново ще погледне към звездите, ако, разбира се, облаците се разсеят достатъчно.

Цял Олдорандо бе обграден от висока гъста зеленина. С всеки изминал ден се появяваха нови и нови клонки. Израстваха нависоко, сякаш природата си бе наумила да погребее града в непроходими гори. Някои от по-отдалечените кули бяха вече обрасли със зеленина.

Тя забеляза голяма бяла птица да се рее над една от тези кули, ала не ѝ обърна особено внимание. Наблюдаваше небето и се наслаждаваше на собствения си полет над планетата, който извършваше без всякакви усилия.

Отдалеч дочу песента на мъжете. Ловците се бяха завърнали в Олдорандо от лов за хоксни и Аоз Рун организираше пиршество — в чест на тримата му новоназначени помощници Тант Ейн, Фаралин Фърд и Илейн Тал. Приятелите от детинство му заместиха Датка и Лейнтал Ей, изгонени и подложени на преследване.

Врай се опита да мисли абстрактно, ала умът ѝ непрекъснато се връщаше към угасналите надежди — нейните, на Датка, на чието желание не бе в състояние да отвърне, както и надеждите на Лейнтал Ей. Настроението ѝ бе в унисон с нескончаемата вечер. Баталикс бе слязъл ниско, другият Страж щеше след час да го последва. И хора, и животни се готвеха да посрещнат царството на нощта. По това време хората изваждаха свещите — не дай Бог нещо непредвидено да се случи, или се канеха да спят чак до сутринта.

От орловото си гнездо Врай виждаше обикновените жители на Олдорандо да се прибират с изпълнени или пропаднали надежди. След тях забеляза тънката прегърбена фигура на Шей Тал.

Шей Тал се върна с мрачен, уморен вид в кулата заедно с Еймин Лим. От убийството на майстор Датнил насам тя бе станала изключително разсеяна. Върху нея също бе паднало проклятието на мълчанието. Напоследък се опитваше да изпълни заръката на мъртвия вече майстор — да си пробие път към пирамидата на Крал Денис през

жертвената земя. Въпреки помощта на робите не успя. Хората, дошли да видят изкопните работи, открито или тайно се смееха, защото стъпаловидните стени на пирамидата навлизаха в земята безразборно и без план. С всеки изкопан сантиметър устата на Шей Тал все повече се изкривяваше в мрачна гримаса.

Водена и от жалост, и от собствената си самота, Врай слезе да поговори с Шей Тал. Магьосницата сякаш притежаваше нещо наистина вълшебно у себе си. Почти единствена сред останалите жени в Олдорандо, тя продължаваше да носи старите провиснали кожи, които се замятаха около тялото ѝ и ѝ придаваха старовремски вид. Всички други бяха облечени в кожи от хоксни.

Огорчена от злочестия вид на по-възрастната жена, Врай не можа да се стърпи и я посъветва:

— Сама прогонваш щастието от себе си, госпожо. Наоколо е пълно със сенки от миналото. Не се рови в него.

Шей Тал отвърна с чувство за хумор:

— Нито аз, нито ти гледаме на собственото си щастие като на наше първо задължение.

— Съсипана си. — Врай посочи навън през прозореца: — Погледни онази бяла птица, която грациозно кръжи във въздуха. Гледката не повишава ли настроението ти? Как бих искала да съм като нея и да полетя към звездите!

За изненада на Врай Шей Тал отиде до прозореца и погледна натам, накъдето ѝ бе посочила. Обърна се, отметна с ръка кичура от челото си и спокойно изрече:

— Онази бяла птица ли ми сочиш?

— Ами да. Какво ѝ има?

Тъмнината в стаята вече се съгъстяваше.

— Нима не си спомняш Рибното езеро и другите ни срещи с нея? Тези птици са на фагорите.

Тя говореше безизразно, по начина, по който се изразяваше в академията. Врай се изплаши и си помисли колко е била заслепена от собствените си желания, за да пренебрегне един елементарен факт. Закри уста с ръка, погледът ѝ се местеше от Шей Тал към Еймин Лим и обратно.

— Нападение? Какво ще правим?

— Вече не общувам с Господаря на Ембрудок, нито пък той с мен. Врай, трябва да отидеш и да му съобщиш, че врагът може да се появи пред портите на града, докато пирува с приятелите си. Той знае, че на мен не може да се разчита да спра диваците, както сторих преди. Тръгвай веднага.

Когато Врай забърза надолу по пътеката, отново заваля. Тя вървеше, водена от пеенето. Аоз Рун и приятелите му седяха в най-долната стая в кулата на металопроизводителите. Лицата им бяха зачервени от обилната храна и от битела. Главното ястие бе корито, пълно с печени гъски, натъпкани с ароматни треви; от мириса им на Врай ѝ потекоха слюнки. Сред присъстващите бяха тримата нови помощници и жените им, най-новият майстор Рейнил Лейън, Дол и Ойре. Единствено Дол и Ойре се зарадваха на появата ѝ. Врай знаеше — защото Рол Сакил гордо го бе заявила, — че Дол носи детето на Аоз Рун под сърцето си.

Върху масите вече горяха свещи, а в краката на седящите кучетата гложгаха кокали. Миризмата на вкусното ядене се смесваше с вонята на куча пикня.

Въпреки че мъжете бяха зачервили гребени и сияеха и въпреки тръбното отопление, в стаята бе студено. Вътре плискаше дъжд и в краката им се стичаха потоци от пороя. Стаята бе малка и мръсна, с мрежи от паяжини във всеки ъгъл. Всичко това се наби в очите на Врай, докато съобщаваше новината на Аоз Рун.

Навремето тя познаваше всяко чепче по гредите на тавана. Майка ѝ беше робиня в гилдията на металопроизводителите и тя бе живяла в ъгъла на тази стая и всяка нощ бе свидетелка на майчината си деградация.

Макар преди миг да изглеждаше доста пиян, Аоз Рун тутакси скочи на крака. Кърд яростно залая и Дол го срита да млъкне. Останалите участници в пиршеството се загледаха доста глупаво един друг, нежелаещи да възприемат новината, която им носеше Врай.

Аоз Рун zakрачи около масата и започна да дава заповеди на всеки един от тях, като го удряше по рамото.

— Тант Ейн, вдигни всички в бойна готовност и изведи ловците. Бог да ни е на помощ, защо нямаме сваятна охрана? Постави стражи на всяка кула и ми докладвай. Фаралин Фърд, доведи всички жени и деца. Заключение ги в кулата на жените за по-голяма безопасност. Дол,

Ойре — вие останете тук. Илейн Тал, твоят глас е най-силен. Ще се изкачиш на тази кула и ще разгласяваш всяко съобщение... Рейнил Лейън, ти отговаряш за всички мъже от гилдиите. Нека веднага се строят. Върви!

След бързата канонада от заповеди той им кресна да тръгват и яростно започна да обикаля из стаята. После се обърна към Врай:

— Добре, жено, искам сам да видя обстановката. Вашата кула се намира в най-северната част, ще погледна оттам. Искам да видя колкото е възможно повече. Ще наблюдавам всеки един от хората си и нека се надяваме, че тревогата е фалшива.

Той забърза към вратата, а огромната му хрътка се стрелна покрай него. Врай хвърли последен поглед към пълнените гъски и ги последва. Скоро от полуразрушените стари сгради се разнесоха викове. Дъждът бе спрял да барабани. Жълтите цветя покрай улиците тръснаха главички и отново се изправиха.

Ойре се затича след Аоз Рун и тръгна до него, като се усмихваше въпреки ръмженето му, с което искаше да я отпрати. Подскачаше, облечена в кожите си от хоксни в тъмносиньо и светлосиньо, сякаш ликуваше.

— Рядко съм те виждала неподготвен, татко.

Той ѝ отпрати един от своите стрелкащи черни погледи. Тя просто си мислеше, че напоследък бе остарял.

Като стигнаха кулата на Врай, Аоз Рун махна с ръка на дъщеря си да спре и се втурна вътре. Заизкачва се по изкривената стълба и Шей Тал се появи на площадката. Той само ѝ кимна и продължи нагоре. Тя го последва до върха, като с удоволствие душеше миризмата му.

Аоз Рун застана до парапета и започна да изучава околността, върху която вече се спускаше мрак. Разтвори крака и заслони очите си с две ръце, като издаде лакти напред. Фрейър залязваше и светлината му се разсейваше през цепнатините на западните облаци. Бялата птица продължаваше да кръжи недалеч от тях. В храстите под крилете ѝ не се забелязваше никакво движение.

Шей Тал се обади иззад широкия му гръб:

— Има само една птица.

Той не отговори.

— Така че може и да няма фагори.

Той проговори, без да се обърне или да смени позата си:

— Как се е променило всичко тук, откакто бяхме деца!

— Да, дори понякога снежната белота ми липсва.

Когато се обърна, върху лицето му бе изписана горчивина и той с мъка я прикри.

— Е, очевидно опасността не е голяма. Ако искаш, ела да видиш.

Заслиза, без да се колебае, сякаш съжаляваше за поканата. Дочул виковете, Лейнтал Ей се появи с копие в ръка.

Двамата с Аоз Рун втренчено се загледаха. Никой не проговаряше. После Аоз Рун измъкна меча си и закрачи надолу по пътеката в посока на бялата птица.

Растителността беше гъста. Върху тях се посипа вода. Най-много се намокриха жените — мъжете накланяха клоните, за да преминат, пускаха ги след себе си и те изливаха всичката вода в лицата на следващите ги жени.

Там, където растяха червени джанки със стволоче, по-тънки от човешка ръка, се наведоха. Имаше разрушена кула, от която бяха останали само два етажа и цялата бе обвита в растителност. До нея, под разядените камъни, в тунела, образуван от гъстата зеленина, се възправяше фагор, възседнал кайдо.

През клонците над главите им бялата птица пищеше предупредително.

Хората спряха, жените инстинктивно се скупчиха. Кърд залегна и заръмжа.

Вроговените ръце почиваха върху лъка на седлото. Копията на фагора бяха отпуснати зад него, неподготвени за бой. Той кокореше алените си очи и се ослушваше, без да помръдва.

Дъждът бе просмукал козината му и тя бе полепнала около туловището му на тежки сиви валма. Капка бе капнала на върха на единия издаден напред рог и блестеше. Кайдото също стоеше неподвижно с проточена напред шия, а рогата му извиваха под челюстта му и после отново се издигаха нагоре. Ребрата му се брояха, цялото бе опръскано с кал и осеяно с прободни рани, върху които бе засъхнала жълта кръв.

Нереалната картина неочаквано бе разрушена от Шей Тал. Тя се мушна покрай Аоз Рун и Лейнтал Ей и застана на пътеката пред тях.

Вдигна дясната ръка над главата си, сякаш им заповядваше. Фагорът не реагира, със сигурност обаче не се вледени.

— Върни се, госпожо! — викна ѝ Врай, уверена, че магията няма да подейства.

Сякаш някой тласна Шей Тал и тя пристъпи напред, насочила цялото си внимание към враждебната група — животното и неговия ездач. Обвиваше ги сумрак, светлината умираше — това щеше да бъде преимущество за противника, който можеше да вижда в тъмнината.

Пристъпвайки крачка след крачка, Шей Тал едновременно трябваше да вдига очи нагоре, за да следи дали фагорът няма да направи някакво неочаквано движение. Неподвижността на чудовището бе обезпокоителна. Като се приближи още повече, Шей Тал забеляза, че фагорът е женски. Изпод прогизналата козина се забелязваха тежки кафеникави бозки.

— Шей Тал, върни се!

Викайки, Аоз Рун изтича напред и я отмина с меч в ръка.

Гилотата най-последно помръдна. Вдигна оръжието си с извито острие и скрита кайдото си.

Животното се втурна с необикновена бързина. Както стоеше неподвижно, то внезапно се стрелна към хората надолу по тясната пътека с рогата напред. Жените с писъци се мушнаха в натезжалите от вода хрусталаци. Без да чака нареждане, Кърд се втурна, плъзна се под издадените челюсти на кайдото и го захапа за крака.

Като оголи венците и зъбите си, гилотата се надвеси от седлото и замахна към Аоз Рун. Отстъпвайки назад, той усети как извитото острие изсвистя покрай носа му.

Още по-назад на пътеката Лейнтал Ей заби дръжката на копието си в земята, падна на едно коляно и насочи оръжието си към гърдите на кайдото. То се сви още преди да го докосне.

Ала Аоз Рун улови кожените поводи, обгърнали торса на животното, и здраво ги стисна. Преди гилотата да замахне втори път, той се метна на гърба на кайдото зад ездачката му.

За миг Аоз Рун сякаш щеше да падне от другата страна, но обвивялата си ръка около врата на гилотата и се задържа на достатъчно разстояние от смъртоносните остриета на рогата.

Гилотата заизвива глава. Черепът ѝ бе тежък като камък. Само с един удар можеше да усмърти човек, ала Аоз Рун се скри под

мишницата ѝ и я стисна за гърлото още по-яко.

Кайдото спря също толкова внезапно, както се бе втурнало, като на сантиметри избягна удара на Лейнтал Ей. Спряно от Кърд, то се въртеше, яростно се мъчеше да отхвърли сивата хрътка с рогата си. Аоз Рун измъкна меч си и с всичката сила, на която бе способен, го заби между ребрата на гилотата, в сбраните ѝ накуп черва.

Тя се изправи на стремето и нададе рязък вик — предаваше се. Протегна ръце и извитият ѝ меч излетя в най-близките храсти. Ужасено, кайдото се изправи на задните си крака. Гилотата падна, заедно с нея и Аоз Рун. При падането така се извиха, че тя пое главния удар. Лявото ѝ рамо с трясък се удари в земята.

Бялата птица пикира от помръкналото небе и със зловещ писък се притече на помощ на господарката си. Насочи се към лицето на Аоз Рун. Кърд отскочи нависоко и я улови за крака. Тя обърна закривена човка към него. Яростно удряше главата му с крилете си, ала хрътката стегна зъби и я свлече на земята. Сетне бързо я пусна и я захапа за гърлото. Огромната бяла птица издъхна мигновено, а крилете ѝ се разпростряха неподвижни на калната пътека.

Гилотата също бе мъртва. Аоз Рун застана над нея задъхан.

— В името на първичния камък, твърде съм дебел за подобни упражнения — изрече той. Шей Тал стоеше встрани и плачеше. Врай и Ойре заразглеждаха мъртвата дивачка, вираха се в отворената ѝ уста, откъдето бликаше жълта сукървица.

В далечината се чуха виковете на Тант Ейн. Отблизо му отговориха. Аоз Рун скрита трупа на гилотата и тя се претърколи по гръб, а от челюстите ѝ на земята се плъсна тежкия бял език. Лицето ѝ бе сурово, нарязано от бръчки, сивата кожа — там, където се виждаше над костите — приличаше на кожата на червей. Козината по тялото ѝ окапваше и на места прозираха островчета оголена кожа.

— Може би е болна от някаква мръсна болест — предположи Ойре. — Затова е толкова слаба. Да се махаме оттук, Лейнтал Ей. Робите ще погребат трупа.

Но Лейнтал Ей коленичил развързваше въжетото, омотано около кръста ѝ. Вдигна очи и мрачно каза:

— Ти искаше да извърша някакво велико дело. Може би ще го сторя.

Въжето бе по-фино от което и да е въже в Олдорандо, изплетено от фибрите на стънджбег. Той го нави около ръката си.

Кърд стоеше на почтено разстояние от кайдото. Звярът, в раменете по-висок от среден на ръст човек, потреперваше с вдигната глава, въртеше очи и изобщо не се опитваше да избяга. Лейнтал Ей завърза въжето на клуп и го хвърли на врата на животното. Стегна го с дърпане, стъпка по стъпка се приближи до треперещото същество и застана на една ръка разстояние от хълбока му.

Аоз Рун бе възвърнал увереността си. Избърса меча в крака си и когато Тант Ейн дойде, той вече го прибираще.

— Ще наблюдаваме наоколо, но чудовището беше само: канеше се да умира. Имаме още една причина да продължим пиршеството, Тант Ейн.

Потупаха се един друг по раменете, Аоз Рун се огледа. Пренебрегвайки Лейнтал Ей, той съсредоточи вниманието си върху Шей Тал и Врай.

— Не сме сърдити, каквото и да си мислите — каза той на жените. — Направихте добре, като вдигнахте тревога. Елате с мен и Ойре и се включете във веселбата. Помощниците ми ще ви посрещнат.

— Двете с Врай имаме други неща за вършене — поклати глава Шей Тал.

Ала Врай си спомни за пълнените гъски. Все още усещаше аромата им. Струваше си да понесе дори омразната стая, само и само да вкуси от прелестната гозба. Тя измъчено погледна Шей Тал, ала стомахът надделя. Предаде се на съблазънта.

— Ще дойда — отвърна тя на Аоз Рун и се изчерви.

Лейнтал Ей постави ръка върху треперещите хълбоци на кайдото. Ойре стоеше до него. Тя се обърна към баща си и студено изрече:

— Аз няма да дойда. Чувствам се по-щастлива, когато съм с Лейнтал Ей.

— Както винаги, правиш, каквото си поискаш — отвърна той и закрачи по мократа пътека с Тант Ейн, като остави унижената Врай да го следва, както може.

Кайдото тръскаше главата си нагоре-надолу и хвърляше коси погледи към Лейнтал Ей.

— Ще те опитомя — говореше му той. — Двамата — Ойре и аз, ще те яздим по равнини и планини.

Те си пробиха път сред събиращата се тълпа, през струпаните хора, които се блъскаха да погледат трупа на победения враг. Заедно се отправиха към Ембрудок, чиито кули стърчаха като прогнили зъби на фона на последните лъчи на Фрейър. Вървяха ръка за ръка и всички различия помежду им изчезнаха в този решителен момент, когато двамата влачеа потреперващото животно след себе си.

X

ПОСТИЖЕНИЕТО НА ЛЕЙНТАЛ ЕЙ

Степта беше покрита с пъстри цветя — докъдето стигаше погледът и още по-нататък, по-далеч, отколкото което и да е човешко същество на два крака би могло да достигне. Бели, жълти, оранжеви, сини, резедави, червени — вихрушка от цветчета се извиваше на мили разстояние и спираше пред стените на Олдорандо, приобщавайки селището към взрива от цветове.

Дъждът бе донесъл цветята и бе изчезнал. Ала те останаха и се простираха до хоризонта, където се мерзелееха на пъстри ивици, сякаш самото пространство бе обагрено от пролетта.

Част от него бе оградено.

Лейнтал Ей и Датка бяха привършили работата си. Заедно с приятелите оглеждаха направеното.

Бяха издигнали ограда от клони и бодливи храсти. Сякоха новите издънки, докато мъзгата потичаше от мечовете им и мокреше китките им. Подрязаха клоните и ги подредиха хоризонтално и отвесно. Понякога имаше цели дървета, обрасли с бодли. Получи се ограда, висока колкото човешки ръст, през която почти не можеше да се проникне. Тя ограждаше около един хектар земя.

В средата на това пространство бе затворено кайдото, което не се поддаваше на никакви опити да бъде обзидано.

Господарката на кайдото, убитата гилота, бе оставена да гние, както бе обичаят. Едва три дни по-късно Мик и още двама роби бяха изпратени да погребат трупа, който бе започнал да воня.

От устните на кайдото висеше цветче, сякаш бе хрчка. Току-що бе напълнило уста с розови цветя. Те не му се струваха тъй вкусни, понеже не бе на свобода — огромното изнемоощяло животно стоеше с високо вдигната глава и се взираше над оградата, забравило да дъвче. От време на време прекрачваше няколко метра, вдигайки високо крака, после се връщаше в предишния си наблюдателен пункт, забелило очи.

Завитият му надолу рог се преплете в тръните и то с нетърпеливо движение се освободи. Бе достатъчно силно, за да счупи оградата и да

избяга на свобода, ала му липсваше желание. Кротко си пасеше и от разширените му ноздри се отронваха шумни въздишки.

— Щом фагорите могат да го яздят, значи и ние можем — инатеше се Лейнтал Ей. Донесе ведро с бител и го постави до животното. Кайдото го помириша и настръхнало му обърна гръб.

— Ще поспя — рече Датка.

След много часове на мълчание това бяха единствените му думи. Изпълзя през оградата, излегна се на земята, сви крака, постави ръце под главата си и затвори очи. Наоколо му жужаха насекоми. Двамата с Лейнтал Ей си бяха спечелили само драскотини и белези, без да успеят да опитомят животното.

Лейнтал Ей избърса потното си чело и отново се приближи до плененото кайдо.

То наведе глава и очите му се изравниха с очите на Лейнтал Ей. Момъкът дишаше бавно. Наблюдаваше рогата, насочени към него, и заиздава успокоителни звуци, готов всеки миг да отскочи встрани. Огромното животно разтърси уши, които се намираха в основата на рогата му, и му обърна гръб.

Лейнтал Ей притаи дъх и отново пристъпи напред. Откакто двамата с Ойре се бяха любили край басейна, красотата ѝ го одухотворяваше. Обещанието за още любов висеше над него като клон на дърво, който не можеше да достигне. Трябваше да се докаже чрез великия подвиг, желан от нея. Всяка сутрин се събуждаше, обзет от желание да я притежава. Целият бе потопен в това желание като в уханието на разцъфналата равнина. Ако опитомеше и обяздеше кайдото, тя щеше да бъде негова.

Ала кайдото продължаваше да се съпротивява на човешките усилия. Докато той се приближаваше, то стоеше и чакаше. Юздите му потрепваха. В последния миг се отдръпваше рязко от протегнатата ръка, подскачаше и насочваше рогата си напред.

Предишната нощ той бе прекарал заедно с животното вътре в ограденото място — дремеше на пресекулки от страх да не би кайдото да го стъпче с копита. То все още не приемаше нито храна, нито вода от ръката му и се отдръпваше всеки път, когато Лейнтал Ей се приближеше. Това се повтаряше за стотен път.

Най-после Лейнтал Ей се предаде. Остави Датка да дреме и се завърна в Олдорандо да опита друг начин, за да успее.

Три часа по-късно, отчетени по Час-свирача, до ограденото място се приближи странен на вид фагор. Промъкна се непохватно през оградата и бодлите одраха валма влажна жълта козина, които останаха да висят между клонките като мъртви птици.

С влачеща се походка странното същество се приближи до кайдото.

Вътре под кожата плътта на Лейнтал Ей бе гореща и вонеше. Бе завързал лицето си с кърпа, а в ноздрите си бе напъхал ароматни цветове. Бе накарал двама роби борлиенци да изровят трупа, който беше вече на три дни, и да го одерат. Рейнил Лейън бе впръскал солена разтвор в кожата, за да отслаби неприятните миризми. Ойре го придружи до ограденото място и остана при Датка, за да види какво ще се случи.

Кайдото наведе ниско глава и вдъхна миризмата. Около тялото му бяха завързани все още непокътнати седлото на господарката му и пищните стремени. Още щом стигна до обърканото животно, Лейнтал Ей постави крак в стремето и се метна върху седлото. Най-послед го възседна и се настани пред единствената ниска гърбица на кайдото.

Фагорите язدهа без юзди, държаха се за вратовете на ездитните си животни или за острата къдрава козина в основата на шията им. Лейнтал Ей здраво сграбчи козината и зачака следващото движение. С крайчеца на окото си зърна и други хора да се стичат по моста над Ворал, присъединявайки се към Ойре и Датка, за да наблюдават представлението.

Кайдото стоеше тихо все още с наведена глава, сякаш претегляше новия си товар. После бавно направи странно движение — изви шията си като дъга надолу и обърна глава, впервайки очи отдолу нагоре в ездача си. Погледът му срещна очите на Лейнтал Ей.

Животното остана в необикновената си поза, ала започна да трепери.

Треперенето представляваше напрегнати вибрации, видимо извиращи от самото му сърце като земетресение на малка планета. Ала очите му продължаваха вторачено да фиксират съществото върху гърба му, без да се помръдне. Лейнтал Ей също стоеше неподвижен и вибрираше заедно с кайдото. Останал в тази поза, той се вирираше в

изкривената муцуна, на която — така си помисли по-късно — се появи изражение, сякаш животното изпитваше силна болка.

Когато най-последно се раздвижи, кайдото се стрелна нагоре като изхвърлено с ластик. Само с едно движение то се изправи и подскочи високо във въздуха, извивайки гърба си като котка и свивайки непохватните крака под корема. Това бе легендарният отскок на кайдото, който виждаха за пръв път. Изхвърли се над оградата. Дори не докосна най-горните клонки на бодливите храсти.

Когато се приземи, мушна глава между предните си крака, насочи рогата си нагоре и се удари с врат в пръста! Един от рогата мигновено проби сърцето му. Лейнтал Ей изхвърча във въздуха и се просна сред детелината.

Още преди да се изправи на крака, клатушкайки се, той беше сигурен, че кайдото е мъртво.

Дръпна вонящата фагорска кожа от себе си. Завъртя я над главата си и я захвърли. Тя падна върху клонките на една издънка и провисна. Той ругаеше недоволно и усещаше мозъка си да гори. Никога преди враждебността между фагор и човек не бе тъй ясно демонстрирана, както в самоунищожението на кайдото.

Лейнтал Ей се запъти към Ойре, която тичаше към него. Зад нея зърна съгражданите си и пред очите му заиграха цветни петна. Цветовете се издигнаха, полетяха и се смесиха с небето. Той се понесе към тях.

Цели шест дни Лейнтал Ей лежеше в треска. Тялото му бе покрито с огнени обриви. Старата Рол Сакил го намаза с гъша мас. Ойре седеше до него. Аоз Рун дойде и мълчаливо го погледна. Водеше и Дол със себе си, която беше бременна, затова не й разреши да остане. На излизане замислено поглаждаше брадата си, сякаш си припомняше нещо.

На седмия ден Лейнтал Ей отново облече кожата си от хоксни и се върна в степта, изпълнен с нови планове.

Оградата, която бяха издигнали, вече изглеждаше стабилна, цялата изпъстрена с нови зелени филизи. Отвъд нея сред ярко оцветените треви пасяха стада от хоксни.

— Няма да се предам — каза Лейнтал Ей на Датка. — Щом не можем да яздим кайдо, ще яздим хоксни. Те не са ни противници като кайдото, кръвта им е червена като нашата. Да видим дали ще можем да уловим някое от тях.

И двамата бяха облечени в кожи от хоксни. Избраха си едно животно на бели и кафяви ивици и се приближиха до него на четири крака. То си почиваше. В последния момент стана и с неудоволствие се отдалечи.

Опитаха се да го доближат от различни страни, докато останалите животни от стадото наблюдаваха играта. На Датка му се удаде да се приближи дотолкова, че да може да го докосне с ръка. То показва зъбите си и избяга.

Донесоха въжето на гилотата и се опитаха да хвърлят ласо сред животните. Няколко часа тичаха из равнината и гонеха хоксни.

Катереха се по младите дръвчета, дебнеха в клоните с готово ласо. Животните идваха рисковано близо, блъскаха се и цвилеха, ала никое не се осмеляваше да застане под дървото.

По здрач и двамата мъже бяха изтощени и в лошо настроение. Кожата на кайдото бе разкъсана от няколко важно крачещи наоколо лешояда, чието монашеско оперение контрастираше с парчетата златисто месо, което преглъщаха. Дотичаха и саблени езичета, скараха се помежду си за гощавката и изгониха птиците. Скоро щеше да се спусне мрак.

Двамата се оттеглиха в сравнително безопасното оградено място, ядоха палачинки и гъши яйца със сол и легнаха да спят.

На сутринта пръв се събуди Датка. Прозя се и се опря на лакти, не вярвайки на очите си.

В студената светлина на зората ярките цветове още не се бяха събудили. Сиво-зелена мъгла се стелеше на пластове, изцяло скрила от погледа старото селище. Светът се бе стаил в гъстата мъгла, характерна за изгрева на Баталикс в този период. Дори четирите хоксни, които доволно пасяха в ограждението, приличаха на макети.

Той сръга Лейнтал Ей с ботуша си и го събуди. Двамата запълзяха по корем по влажната трева и се промушиха през защитната бодлива ограда. Когато се озоваха отвъд ограждението, те се изправиха тихо, усмихнаха се един на друг и се прегърнаха през раменете, старейки се да сподавят смеха, който напираше в гърлата им.

Нямаше съмнение, че хокснитата бяха подирили защита от саблените езичета. Сега се намираха в още по-голяма беда.

Лейнтал Ей и Датка измъкнаха ножовете си и нарязаха свежи клонки от храсталаците, без да обръщат внимание на драскотините. Жилавите храсти растяха дори в снеговете, пазейки всяко клъбце от неразтворили се още листа. Сега съцветието се бе разтворило — меднозелено, разкриващо сребрилата извивка на истинските бодли.

Пъстрите животни бяха направили дупка в оградата и бяха влезли вътре. Не бе трудно да се преплетат клонките и дупката да се затвори. Скоро четирите хоксни бяха на сигурно място.

Лейнтал Ей и Датка заспориха. Датка твърдеше, че животните трябва да бъдат оставени без вода, докато отслабнат и се подчинят на волята им. Лейнтал Ей мислеше, че с повече храна и вода ще спечелят битката. Най-накрая победи неговият метод като по-положителен.

Ала докато оседляят животните, имаше още много време. Цели десет дни двамата работиха всеотдайно и всяка нощ прекарваха в ограждението, тъй като нощите ставаха все по-къси. Това беше сензация. Населението се стичаше по моста над Ворал да се забавлява. Аоз Рун и помощниците му, идваха всеки ден. Отначало и Ойре ги наблюдаваше, ала изгуби интерес, когато видя, че животните весело се отбраняват от бъдещите си ездачи. Често идваше и Врай, в някои случаи заедно с Еймин Лим, която носеше бебето си на рамене.

Битката за надмощие бе спечелена едва след като на младите ловци им хрумна да разделят мястото на четири. Когато ги откъснаха едно от друго, животните се почувстваха самотни и отказаха да се хранят.

Лейнтал Ей им даваше ечемичен хляб. Прибави и рател, който се складираше в кулата на Праст. Дори хората вече предпочитаха по-сладкия бител или ечемиченото вино и традиционната напитка на Ембрудок излезе от мода. Една от последиците беше, че жените бяха освободени от брасимипите и ги изпратиха да работят на полето. Ето защо рател имаше в изобилие не за четири, а за повече хоксни.

Малко рател, примесен с хляба, бе достатъчен да накара пленените животни весело да подскачат, да падат, а най-накрая да се отпуснат и задремат. Докато дремеха, Лейнтал Ей промуши каишка около врата на хоксното, което бяха нарекли Златушка. После го възседна. Златушка отстъпи и подскочи. Лейнтал Ей се задържа около

минута. При втория опит остана по-дълго. Победата бе на негова страна.

Скоро Датка възседна Сияйна.

— Боже мой, по-добре е, отколкото да седиш върху горящ стънджбег! — извика Лейнтал Ей, яздейки около оградата. — Можем да отидем, където пожелаем. В Пановал, до края на земята, до брега на океана!

Най-после двамата слязоха и се потупаха по гърбовете, като се смееха доволно на постижението си.

— Почакай Ойре да ме зърне как влизам в Олдорандо на гърба на хоксни. Няма да може да ми устои.

— Изненадващо е на колко много неща могат да устоят жените — отвърна му Датка.

Когато вече можеха уверено да яздят, те тръгнаха един до друг, преминаха по моста и влязоха в града. Жителите се обръщаха и се смееха доволни, сякаш осъзнаваха огромната обществена промяна. От този ден насетне нищо вече нямаше да бъде същото.

Появи се Аоз Рун заедно с Илейн Тал и Фаралин Фърд и си заплю едното от другите две хоксни, наречено Сивушка. Помощниците му се скараха за последното животно.

— Съжалявам, приятели, но то е за Ойре — отрязва Лейнтал Ей.

— Ойре няма да язди хоксни — възпротиви се Аоз Рун. — Забрави за това, Лейнтал Ей. Хоксното е за мъже. То ни дава невъобразими възможности. С хоксното ние ставаме равни с фагорите, чалсийците, пановалците, с всички останали.

Той беше възседнал Сивушка и се взираше в земята. Представяше си времето, когато няма да води само група ловци, а цяла армия, стотина мъже, дори двеста, всички възседнали хоксни, всяващи страх в сърцето на врага. С всяко завоевание Олдорандо ще става все по-богат, ще бъде в по-голяма безопасност. Знамената му ще се веят над все още несъществуващите на картата равнини.

Погледна към Лейнтал Ей и Датка, които стояха в средата на ливадата с поводи в ръце. Тъмното му лице се сбръчка в усмивка.

— Добра работа свършихте. Каквото било, било. Като Господар на Ембрудок назначавам и двама ви за господари на Западната степ.

Той се наведе да стисне ръката на Лейнтал Ей.

— Приеми новата си титла. Отсега нататък ти и мълчаливият ти приятел отговаряте за всички хоксни. Те са ваши, подарявам ви ги. Ще се погрижа да получите помощ. Ще имате и задължения, и привилегии. Знаете, че съм справедлив. Искам колкото е възможно по-скоро всички мъже да яхнат хоксни.

— Искам дъщеря ти за жена, Аоз Рун.

Господарят се почеса по брадата.

— Започни работа с хокснитата. Аз ще се заловя с дъщеря си.

Погледът му стана безизразен, което подсказа, че няма никакво намерение да окуражава връзката им. Ако съществуваше негов съперник за властта, това не бяха тримата му мекушави помощници, а младият Лейнтал Ей. Да го обвърже с Ойре означаваше да засили потенциалната заплаха. Ала бе твърде лукав, за да обезкуражи опаката си дъщеря. Той искаше да има един доволен Лейнтал Ей и многобройна, добре въоръжена конница.

Макар въображението му да бе твърде необуздано, щеше да дойде време, когато всичко, за което мечтаеше, щеше да бъде постигнато от други, и то в много по-големи размери. Началото на този период бе поставено от Лейнтал Ей и Датка, които първи възседнаха косматите гърбове на своите коне-хоксни.

Окрилен от мечти, Аоз Рун сложи край на безделието, което го бе налегнало от по-топлото време, и се превърна отново в човек на действието. Той бе вдъхновил хората си да построят мост. Сега трябваше да направят конюшни, огради за добитъка и работилница за сбруи и седла. Взеха за модел седлото и стремената на мъртвата гилота.

Използваха опитомените хоксни за примамка — както при лова на елени, и заловиха повечето от дивите животни. Въпреки протестите си всички ловци бяха задължени за кратко време да се научат да яздят. Всеки си имаше свое хоксни. Ерата на пешите ловци безвъзвратно отмина.

Фуражът се превърна в главен проблем. Жените имаха грижата да засаждат по-големи площи с овес. Дори стариците изпращаха в полето да помагат, колкото могат. Около нивите издигнаха огради, за да предпазват културите от хоксни и други вредители. Експедиции тръгнаха, за да открият нови брасимипи. Разбраха, че хоксното се

храни със земни брасимипи — растенията, в чиито дънери намираха убежище техните глоси.

За новите дейности имаха нужда от енергия. Най-модерното изобретение беше мелницата. Хоксното се въртеше в кръг и смилаше всичкото зърно, от което се нуждаеха, така че жените бяха освободени от вечната сутрешна шетня.

Само за няколко седмици, дори за дни революцията, започнала с хоксното, беше в пълен ход. Олдорандо се превърна в съвсем различен град.

Населението му се удвои, но имаше хоксни за всяко човешко същество. В основата на всяка кула при прасетата и козите бяха настанени и ездитните животни. На всяка улица можеха да се видят пасящи хоксни. На брега на Ворал, където ги водеха на водопой, се въртеше и търговия с тях. Извън градските порти се организираха примитивни родео и хората се събираха на циркови представления, в които главните роли се изпълняваха от хоксни. Те бяха навсякъде — в кулите, в разговорите, в сънищата.

Докато търговията със сбруи и седла се развиваше, за да задоволи изникналите нужди, Аоз Рун кроеше планове как да превърне ловците в лека кавалерия. Непрекъснато се упражняваха. Престанаха да ходят на лов. Месото стана рядкост. За да възпре оплакванията, Аоз Рун замисли първия конен набег.

Заедно с помощниците си той избра едно малко градче на югоизток, известно като Ванлиан, провинция Борлиен. То се намиреше на брега на Ворал, там, където реката се разширяваше в долина. От изток бе защитено от високи полегати скали с издълбани в тях пещери. Жителите благославяха реката, че се е разляла в няколко плитки езера, където ловяха риба, главната им храна. Понякога търговци носеха изсушена риба в Олдорандо. Ванлиан имаше двеста жители и бе по-голям от Олдорандо, ала не разполагаше с укрепления като каменните кули. Можеше да бъде разрушен с внезапна атака.

Разбойническата кавалерия наброяваше трийсет и един воини. Нападнаха призори, когато Баталикс изгряваше, а жителите на Ванлиан бяха излезли от пещерите си да ловят риба. Макар градът да бе заобиколен от ров, след който следваше стръмен бряг, хокснитата с лекота го изкачиха и се втурнаха сред безпомощните хора, а ездачите им надаваха диви викове и хвърляха копия.

Само след два часа Ванлиан бе разрушен. Мъжете бяха убити, а жените — изнасилени. Хижите бяха подпалени, пламнаха и пещерите, а дигите, преграждащи изкуствените езера, бяха пробити. Сред развалините се вдигна шумен празник, на който победителите изпиха голямо количество от местната бира. Аоз Рун произнесе слово за възхвала на своите мъже и конете им. Никой от кавалеристите не бе загинал, макар едно хоксни да бе смъртоносно ранено от меча на ванлианец.

Победата над по-многобройния противник бе спечелена, защото местните хора се стреснаха, като видяха мъже в шарени кожи да яздят шарени коне. Те гледаха неподвижни с отворени усти и попаднаха под смъртоносните удари на пришълците. Пожалиха само младежите и децата от двата пола. Накараха ги да приберат добитъка си и да подкарат прасетата, козите и говедата към Олдорандо. Под надзора на шестима кавалеристи, избрани за охрана, те извървяха разстоянието за цял един ден, докато Аоз Рун и тържествуващите му офицери го изминаха за час.

Битката при Ванлиан бе отчетена като голяма победа. Зажадняха за още набези. Аоз Рун стегна юмука на властта и населението разбра, че победите изискват жертви. Господарят се обърна към поданиците си, след като се бе завърнал с кавалерията от друг успешен набег.

— Никога повече няма да се молим — заяви той. Стоеше с ръце на хълбоците и с разкрасени крака. Робът зад него държеше Сивушка за поводите. — Олдорандо ще се превърне във велик град, какъвто според легендите е бил Ембрудок в отдавна отминалите времена. Сега сме като фагорите. Всички ще се страхуват от нас и ние ще забогатеем. Ще разширим земите си и ще пленим още роби, които да ни работят. Скоро ще нападнем самия Борлиен. Нуждаем се от повече хора, броят ни е недостатъчен. Жени, вие трябва да раждате повече деца на своите мъже. Скоро, когато се разпръснем из далечните земи, бебетата ще се раждат върху седлата.

Той посочи групичката нещастници, охранявани от Гойджа Хин, от Мик и другите роби.

— Те ще работят за нас, както правят хокснитата. Но за известно време ще трябва да удвоим усилията си, да ядем по-малко, за да

постигнем целите си. Да не съм ви чул да се оплаквате. Единствено героите заслужават величието, което скоро ще постигнем.

Датка се почеса по бедрото и погледна Лейнтал Ей, като вдигна едната си вежда.

— Видя ли какво направихме?

Ала Лейнтал Ей бе развълнуван. Каквито и да бяха чувствата му към Аоз Рун, вярваше в голяма част от думите, които той произнесе. Наистина нямаше по-голямо удоволствие от това да яздиш на гърба на хоксни, да се чувстваш слят със силното животно, да усещаш как вятърът свири в ушите ти и да чуваш грохота на копитата му по земята. Досега не бе измислено нищо по-чудесно, само с едно изключение.

Той прегърна Ойре и й рече:

— Нали чу какво каза баща ти? Извърших нещо велико, едно от най-великите неща в историята. Опитомих хоксни. Нали това искаше? Сега трябва да станеш моя жена.

Ала тя го отблъсна.

— Миришеш на хоксни като баща ми. Откакто се разболя, в устата ти са само глупавите същества, които са ценни заради кожата им. Татко говори единствено за Сивушка, а ти за Златушка. Направи нещо, което да подобри живота ни, не да го влоши. Ако бях твоя жена, нямаше да те виждам, защото щеше да яздиш ден и нощ. Вие, мъжете, полудяхте по тези хоксни.

Повечето жени мислеха като Ойре. Понасяха лошите последствия от хоксниманията, лишени от вълнуващите й страни. Принудени да работят на полето, те повече нямаха удоволствието да прекарват следобедите си, дремейки в академията.

Само Шей Тал живо се интересуваше от животните. Дивите стада от хоксни не бяха тъй многобройни, както преди. Преместиха се да пасат на запад и на юг, за да избягат пленничеството или смъртта. Именно на Шей Тал принадлежеше идеята да се кръстоса кобила с жребец. Създаде конюшния до пирамидата на Крал Денис и скоро там се родиха жребчета. Това бяха домашни животни с по-мек темперамент, които лесно се обучаваха да извършват всякакъв вид работа.

Нарекоха една от най-добрите кобили Вярност. Шей Тал знаеше, че сега държи в ръцете си онова, което щеше да й помогне да напусне

Олдорандо и да заминe за далечния Сиборнал.

XI ЗАМИНАВАНЕТО НА ШЕЙ ТАЛ

Олдорандо се разрастваше и в дъжд, и в пек. Преди трудолюбивите му жители да разберат какво става, той прекоси реката Ворал, прескочи мочурестите извори на изток и се разпротря до огражденията в степта и брасимиповите островчета в ниската хълмиста област.

Построиха нови мостове. Ала епопеята на първия строеж не се повтори. Гилдиите отново се научиха на занаята дърводобив, появи се дърводелство, което се практикуваше и от свободните хора, и от робите. Да се построят подпори, сводове и брегови устройства вече не представляваше никаква трудност.

Отвъд мостовете засадиха и оградиха ниви, направиха кочини за прасетата и ферми за гъските. Производството на хранителни продукти трябваше рязко да се повиши, за да изхранят домашните хоксни, които непрекъснато се увеличаваха. Нуждаеха се от още роби за обработването на новите ниви. Отвъд и между тях издигнаха още кули, които мислено продължаваха линията на Ембрудок. Използваха ги за нуждите на робите и техните надзиратели. Кулите бяха построени след демонстрация, представена от академията — вместо камъни редяха блокове от кал на два вместо на пет етажа. Честите проливни дъждове отмиваха стените. Олдорандците не обърнаха внимание, тъй като в новите постройки живееха само роби. Ала робите се разтревожиха и измислиха сламата, пожъната от житните поля, да бъде използвана като покрив, излизащ над стените от кал, предпазвайки ги от дъждовните порои.

Отвъд нивята и новите кули се виеха конските пътеки, охранявани от кавалерията на Аоз Рун. Олдорандо не бе просто град, а и военен лагер. Никой не можеше да влезе или да излезе от него без специално разрешение. Изключение правеха търговските квартали, разрастващи се в южна посока и наречени Паук — думата, с която в Олдорандо изразяваха състоянието за общуване с душите на мъртвите.

За всеки гордо възседнал коня си воин шестима души трябваше да превиват гръб на полето. Ала реколтата беше добра. Земята щедро се отплати след дългата почивка. В студа използваша кулата на Праст за склад — най-напред на сол, сетне на рател. Сега в нея стоварваха житото. Навън по утъпканата земя жени и роби вееха огромна купчина зърно. Мъжете обръщаха житото с дървени гребла, жените размахваха кожи, опънати на дървени рамки, и отвяваха плявата. От работата им ставаше много горещо. Срамът тихичко си отиде от хората. Жените, поне младите, хвърлиха красивите си туники и работеха с разгопени гърди.

Във въздуха се издигаше фин прашец. Той полепваше по влажната плът на жените, покриваше лицата им и им придаваше пухкавост. Извисяваше се като пирамида над работещите, позлатен от слънчевата светлина, после се разпръскваше и се стелеше, където му попадне, заглушаваше стъпките по дървените стъпала и се сипеше върху листата на растенията.

Тант Ейн и Фаралин Фърд яздеха, следвани отблизо от Аоз Рун и Илейн Тал, а зад тях се точеха младите ловци, предвождани от Датка. Връщаха се от лов и носеха няколко елена.

За миг те се почувстваха доволни, че седят върху седлата и наблюдават работата на жените. Сред работничките бяха съпругите на тримата помощници. Те не обръщаха внимание на духовитите забележки на господарите си. Ветрилата вееха житото, мъжете снизходително се бяха надвесили от седлата, плявата и прахта се носеха над главите им и замъгляваха слънцето.

Появи се Дол с бавна походка, бремна, а до нея вървеше Мик, старият фагор, и караше гъските й. Идваше и Шей Тал, мършавостта й се подчертаваше още повече от пълнотата на Дол. Когато видяха Господаря на Ембрудок и хората му, и двете жени спряха и се спогледаха.

— Не казвай нищо на Аоз Рун — предупреди я Шей Тал.

— Тъкмо сега е много податлив — отвърна й Дол. — Очаква момче.

Тя се запъти към него и застана до Сивушка. Аоз Рун я погледна, ала не каза нищо.

Тя го потупа по коляното.

— Навремето е имало свещеници, които са благославяли реколтата в името на Утра. Благославяли са и новородените. Свещениците се грижели за всички — мъже и жени, високопоставени и низши. И ние имаме нужда от тях. Не можеш ли да ни плениш няколко?

— Утра! — възкликна Аоз Рун и се изплю в прахта.

— Това не е отговор.

Тъмните му вежди и мигли бяха позлатени от финия прашец във въздуха. Премести тежкия си поглед зад Дол — там, където стоеше Шей Тал с бледо като восък лице.

— Тя е разговаряла с теб, нали, Дол? Какво знаеш ти за Утра? Великият Юли го отхвърли, а предците ни изхвърлиха свещениците. Ненужни гърла. Защо ние сме силни, а борлиенците са слаби? Защото нямаме свещеници. Забрави тези глупости и не ме безпокой повече.

— Шей Тал казва, че духовете са разярени, защото нямаме свещеници. Нали, Шей Тал? — попита Дол и погледна назад през рамо по-възрастната жена, която продължаваше да стои неподвижно.

— Шепнещите винаги са разярени — заяви Аоз Рун и ѝ обърна гръб.

— Блъскат се там долу като в гнездо на бълхи — съгласи се с него Илейн Тал, посочи към земята и се засмя. Беше едър червендалест мъж и когато се смееше, бузите му се тресяха. Той не се отделяше от Аоз Рун и бе станал най-близкият му помощник, докато другите двама играеха второстепенна роля.

Шей Тал пристъпи напред и рече:

— Аоз Рун, въпреки че Олдорандо процъфтява, хората остават разделени. Великият Юли едва ли щеше да го одобри. Свещениците може да ни помогнат да се обединим.

Той я погледна отгоре надолу, после бавно слезе от своето хоксни и застана с лице към нея. Дол стоеше настрана.

— Ако накарам теб да мълчиш, ще накарам и Дол да замълчи. Никой не иска свещениците да се върнат. Само ти ги искаш, защото ще ти помогнат да засилиш желанието си за повече знания. Учението е лукс. То създава никому ненужни приказки. И ти го знаеш, но си толкова твърдоглава, че не искаш да си го признаеш. Щом желаш, гладувай до смърт, ала останалите хора в Олдорандо напълняват, погледни сама. Напълняваме и без свещеници, и без твоето учение.

Лицето на Шей Тал се сви и потръпна. Тя тихо изрече:

— Не искам да се боря с теб, Аоз Рун. До гуша ми дойде. Но думите ти не са верни. Процъфтяваме, защото отчасти прилагаме на практика познанията си. Мостовете, домовете — това са все идеи, разработени от академията за нуждите на общността.

— Не ме ядосвай, жено!

Тя погледна надолу към земята.

— Знам, че ме мразиш. Знам, че затова майстор Датнил беше убит.

— Аз мразя единствено разделението, вечното разделение — изръмжа Аоз Рун. — Оцеляваме само с общи усилия и винаги е било така.

— Но единствено чрез развитието на индивидуалността можем да израснем — отвърна Шей Тал. Лицето ѝ пребледня още повече.

Той яростно посочи наоколо.

— Огледай се, в името на Юли! Спомни си какво представляваше това място, когато беше дете. Опитай се да разбереш как сме го построили с общи усилия, за да стане такава, каквото е сега. Не заставай на пътя ми и не се опитвай да ми противоречиш. Погледни жените на помощниците ми — циците им се клатят и те работят редом с всички останали. Защо никога не си с тях? Винаги стоиш настрана, всяваш недоволство, скимтиш.

— Няма какво да ѝ се поклаща — изкикоти се Илейн Тал. Забележката му бе адресирана към приятелите му Тант Ейн и Фаралин Фърд, за да им достави удоволствие. Ала тя достигна и до наострилите уши млади ловци, които избухнаха в подигравателен смях — всички с изключение на Датка. Останал мълчаливо на седлото си, той с напрежение наблюдаваше разиграващата се драма.

Шей Тал също дочу коментара на Илейн Тал. Тъй като ѝ бе далечен роднина, заболя я още повече. Очите ѝ заблестяха от сълзи и гняв.

— Достатъчно! Няма повече да понасям обиди — твоите и на другарите ти. Няма да те безпокоя вече, Аоз Рун, никога повече няма да споря с теб. Виждаш ме за последен път, твърдоглавецо, побойнико и предателю, ти винаги ме разочарова. Ти, с бременната си крава в леглото! Утре, когато Фрейър изгрее, ще напусна Олдорандо, за да не

се върна никога. Ще тръгна сама с кобилата си Вярност и никой повече няма да ме види.

Аоз Рун разпери ръце.

— Никой не напуска Олдорандо без мое разрешение. Няма да мръднеш оттук, докато не запълзиш в нозете ми и не молиш да те пусна.

— Ще видим утре сутринта — изсъска Шей Тал.

Тя се обърна на пети, прибра провисналите тъмни кожи около тялото си и тръгна към северната порта.

Дол се бе зачервила.

— Пусни я да си ходи, Аоз Рун, изгони я. Прав ѝ път! Бременна крава, разбира се, а пък тя е изсушена мумия!

— Ти стой настрана. Ще реша въпроса, както пожелаея.

— Предполагам, ще трябва да я убиеш като останалите.

Той я цапна през лицето — леко, ала с презрение, като продължаваше да гледа след отдалечаващата се фигура на Шей Тал.

Бе нощ и всички спяха, макар че Баталикс продължаваше да свети ниско в небето. Робите се въртяха в съня си, а някои от свободните хора все още бяха будни. В най-горната стая на Мостовата кула се провеждаше среща на целия съвет. Присъстваха майсторите на седемте стари гилдии плюс още двама майстори, по-млади мъже от новосъздадените гилдии — за сбруи, седла и принадлежности за яздене. Тук бяха и тримата помощници на Аоз Рун и единият от господарите на Западната степ — Датка. Събранието се председателстваше от Господаря на Ембрудок, а няколко моми се грижеха дървените им чаши да бъдат винаги пълни с бител или бира.

След дълги спорове Аоз Рун попита:

— Ингсан Атрей, кажи какво мислиш по въпроса.

Обръщаше се към старшия майстор, сивобрад мъж, който отговаряше за гилдията на металопроизводителите и бе мълчал досега. Годиците бяха превили гърба на Ингсан Атрей и бяха посипали косата му със сняг, така се подчертаваше още повече широкият му череп. Поради това гледаха на него като на мъдър човек. Имаше навика да се усмихва непрекъснато, макар очите му, засенчени от сбръчкани

клепачи, да гледаха винаги бдително. Седнал върху кожата на пода, натрупани, за да му бъде по-удобно, той и сега се усмихна:

— Господарю мой, гилдиите на Ембрудок по традиция защитават жените. В края на краищата те са главният трудов ресурс, когато ловците са навън. Времената, разбира се, се променят, признавам го. По времето на Господаря Уол Ейн е било различно. Ала жените служат и за придобиване на повече познания. Нямаме книги, но те помнят и предават легендите на племето ни. Това се вижда още щом започнем да разказваме Великата приказка в дни на пиршества...

— По въпроса, моля...

— Да, тъкмо се приближавах до него. Шей Тал може да е трудна и така нататък, ала тя е магьосница и учена жена и това е всеизвестно. Никому не е навредила. Ако замине, подир нея ще тръгнат и други жени и това ще бъде голяма загуба. Ние, майсторите, смеем да кажем, че беше прав да не ѝ разрешиш да замине.

— Олдорандо не е затвор — извика Фаралин Фърд.

Аоз Рун отсечено кимна с глава и се огледа.

— Свиках събранието, защото помощниците ми не бяха съгласни с мен. Кой споделя мнението им?

Улови погледа на Рейнил Лейън, който нервно подръпваше чаталестата си брада.

— Майсторе на гилдията на кожарите, винаги си давал изказ на мислите си. Какво ще кажеш сега?

— Що се отнася до това... — Рейнил Лейън махна с ръка. — Ще се появят затруднения, ако спрем Шей Тал. Лесно ще се изплъзне, щом я поставим в подобно положение. А има един общ принцип... Останалите жени ще си помислят... Е, добре, не ни трябва недоволни жени. Ето например Врай — тя също е мислеща жена, при това привлекателна, но нямаме проблеми с нея. Ако премислите заповедта си, мнозина ще са ви благодарни...

— Казвай направо, не го усуквай — отсече Аоз Рун. — Сега си вече майстор, както искаше, и няма смисъл да се подмазваш.

Никой не продума. Аоз Рун ги гледаше втренчено. Всички отбягваха погледа му, забили очи в чашите си.

Илейн Тал се обади:

— Защо съжالياваме? Какво значение има? Да заминава.

— Датка! — викна Господарят. — Няма ли да продумаш поне една дума тази нощ, тъй като приятелят ти Лейнтал Ей не ни почете с присъствието си?

Датка остави чашата си и погледна Аоз Рун в очите.

— Всички тези спорове, приказките за принципи... всичко е глупост. Знаем, че двамата с Шей Тал отдавна сте във война. Така че ти решаваш какво да правиш, не ние. Изритай я сега, когато имаш тази възможност. Защо замесваш и нас?

— Защото засяга всички ви, затова! — Аоз Рун удари с юмрук по пода. — В името на първичния камък, защо тази жена винаги роптае срещу мен и срещу всички? Не мога да разбера. Какъв червей разяжда душата ѝ? Запази академията си, нали? Името ѝ се нареди в дългия списък на жените, които вечно са създавали проблеми — Лойланун, Лойл Брай, която стана жена на Малкия Юли... Но къде ще ходи? Какво ще стане с нея?

Речта му бе дива и несвързана.

Никой не отговори. Датка бе изразил онова, което мислеше, в себе си всички одобриха думите му. Самият Аоз Рун нямаше какво да каже. Събранието се прекрати.

Тъкмо когато Датка се измъкваше, Рейнил Лейън го хвана за ръкава и тихо рече:

— Хитър си. Щом се отървем от Шей Тал, академията ще се оглави от твоята обожаема, нали? После тя ще има нужда от подкрепата ти...

— Оставям хитростта за теб, Рейнил Лейън — отвърна Датка и се дръпна. — Само не заставай на пътя ми.

Лесно откри Лейнтал Ей. Въпреки късния час Датка знаеше къде да го намери. В полуразрушената кула Шей Тал си опаковаше багажа в компанията на много от своите приятели, дошли да се сбогуват с нея — Еймин Лим с децата си, Врай, Лейнтал Ей с Ойре и още няколко жени.

— Каква е присъдата? — Лейнтал Ей се приближи до Датка още щом той влезе.

— Няма решение.

— Не може да я спре! Ако тя желае, ще тръгне.

— Зависи колко ще пие през нощта с Илейн Тал и дружината си, а и с оня нещастен подлизурко Рейнил Лейън.

— Тя остарява, Датка. Дали да я пуснем?

Той сви рамене, един от любимите му жестове, и погледна към Врай и Ойре, които стояха наблизко и слушаха.

— Да тръгваме заедно с Шей Тал, преди Аоз Рун да е заповядал да ни убият. Ако тези две дами потеглят с нея, ще ми липсват много. Всички ще отидем в Сиборнал.

Датка отново сви рамене.

— Готов ли си да се закълнеш, че ще се държи добре, щом Шей Тал си отиде? Можем ли да му вярваме?

— Всичко отдавна е отминало — намеси се Ойре. — Сега татко живее щастливо с Дол и вече не се карат както преди. Чакат бебе.

— Ойре, светът е широк — продължи Лейнтал Ей. — Да тръгнем с Шей Тал, както предлага Датка, и да започнем всичко отначало. Врай, ще те вземем с нас. Ако останеш тук, без подкрепата на Шей Тал ще бъдеш в опасност.

Врай не бе проговорила. Както винаги, тя просто бе част от групата, без да се налага с нещо. Ала сега твърдо отговори:

— Не мога да напусна това място, Датка. Благодаря за любезната покана, но трябва да остана, каквото и да направи Шей Тал. Най-последно трудът ми даде резултати, които скоро се надявам да оповестя.

— Все още не можеш да понасяш присъствието ми, нали? — мрачно попита той.

— О, щях да забравя нещо — рече тихо тя.

После се обърна, избягвайки тежкия поглед на Датка, и се промуши покрай жените, застанали до Шей Тал.

— Трябва да измериш разстоянието, Шей Тал. Не забравяй. Нека робинята брои крачките на твоето хоксни всеки ден и да отбелязва посоката. През нощта записвай подробностите. Разбери колко далеч се намира страната Сиборнал. Бъди колкото е възможно по-точна.

Шей Тал изглеждаше величествена сред плача и бърборенето, които изпълваха стаята ѝ. Когато някой се обърнеше към нея, тя запазваше затвореното изражение на ястребовото си лице, сякаш духът ѝ бе вече далеч от тях. Говореше малко и произнасяше думите без всякакво чувство.

След като отмести празен поглед от стената, както винаги покрита с лишей, Датка погледна Лейнтал Ей с наклонена на една

страна глава и му кимна да излезе. Онзи поклати глава и Датка се изплъзна безшумно навън.

— Колко жалко, че не можем да опитомяваме жените, както хокснитата — подхвърли той, излизайки.

— Е, поне непрекъснато се опитваш — рече надменно Ойре.

Двете с Врай отведоха Лейнтал Ей в ъгъла и му зашепнаха. Важно беше Шей Тал да не тръгва сутринта, той трябваше да я убеди да почака до следващия ден.

— Но това е абсурдно! Ако иска да тръгне, да върви. Нали вече решихме? Най-напред вие не искате да тръгнете, сега пък не искате тя да си ходи. Извън огражденията съществува свят, за който не знаете нищо.

Ойре хладнокръвно измъкна една сламка от пъстрите си кожи.

— Да, светът на завоеванията. Знам, достатъчно слушам за това от татко. Работата е там, че утре ще има затъмнение.

— Това е общоизвестен факт. Измина цяла година от последното затъмнение.

— Утре ще бъде съвсем различно, Лейнтал Ей — предупреди го Врай. — Искаме само да накараме Шей Тал да отложи деня на тръгването си. Ако ни напусне в момента на затъмнението, хората ще свържат двете събития. А ние знаем, че между тях няма никаква връзка.

— Какво ще стане утре? — намръщи вежди Лейнтал Ей.

Двете жени се спогледаха с неудобство.

— Мислим, че ако тръгне утре, може да се случи нещо лошо.

— Аха! Значи наистина вярвате, че съществува връзка... Какви ги забърква женският ум! Ако има връзка, тогава не можем да я избегнем по никой начин, нали така?

Ойре се хвана за главата с престорен ужас.

— Мъжкият ум... Трябва ти извинение за бездействието, а?

— Вещици такива, набъркват се, където не ви е работа!

И двете с презрение го оставиха сам в ъгъла и се смесиха с тълпата, заобикаляща Шей Тал.

Стариците продължаваха да бърбят, за кой ли път повтаряха чудото при Рибното езеро, говореха уклончиво, за да разберат дали заетата Шей Тал се вслушва в спомените им. Ала тя не показваше, че ги вижда или чува.

— Изглеждаш така, сякаш животът ти е омръзнал — коментираше Рол Сакил. — Може би като стигнеш до този Сиборнал, ще се омъжиш и ще се настаниш щастливо — ако, разбира се, мъжете там са направени от същото тесто, както тук.

— Може би там са направени от по-добър материал — отвърна друга старица и думите ѝ потънаха в общия смях. Започнаха да се забавляват с предположения по този въпрос.

Шей Тал продължаваше да събира багажа си, без да се усмихва.

Имаше малко вещи. Когато най-последно ги събра в две кожени чанти, тя се обърна към жените в стаята и ги помоли да излязат, за да си почине преди тръгване. Благодарни на всички, че бяха дошли, благослови ги и каза, че никога няма да ги забрави. Целуна Врай по челото. После повика Ойре и Лейнтал Ей.

Взе ръката на младежа в своите тънки ръце и го погледна в очите с обичайната нежност, която изпитваше към него. Заговори едва когато всички, с изключение на Ойре, напуснаха стаята.

— Внимавай във всичко, което вършиш, защото не се грижиш достатъчно за себе си. Разбра ли ме, Лейнтал Ей? Радвам се, че не се бориш за властта, която може би чувстваш, че ти принадлежи по рождено право, защото тя би ти донесла само тъга.

Обърна се към Ойре с напрегнато, сериозно лице:

— Ти си ми скъпа, защото знам колко си скъпа на Лейнтал Ей. Моят съвет към теб на раздяла е следният: стани негова жена колкото е възможно по-скоро. Не поставяй условия на сърцето си, както сторих аз, както навремето направи и баща ти, защото това неизбежно води до злочестина. За жалост го разбрах твърде късно. Като млада бях много горда.

— Не си злочеста. Все още си горда — отвърна Ойре.

— Човек може да бъде едновременно злочест и горд. Вслушай се в съвета ми, защото аз добре разбирам затрудненията ти. Лейнтал Ей винаги ще смятам за собствен син. Той те обича. Обичай го и ти. Не само с душата си, обичай го и с тялото си. Всяко нещо трябва да се използва по предназначение.

Тя хвърли поглед към собствената си изсушена плът и им кимна за сбогом.

Баталикс залязваше, спускаше се истинската нощ.

Тълпите търговци, пристигащи в Олдорандо от всички посоки на света, се увеличаваха с всеки изминал ден. Търговията със сол, тъй важна за всички, се извършваше на север и на юг, откъдето често я пренасяха с каручки, теглени от кози. Олдорандо вече имаше редовна връзка на запад през степта, създадена от търговците на Кейс, които носеха дреболии — украшения, цветно стъкло, играчки, сребристи музикални инструменти, както и захарна тръстика и редки плодове. Предпочитаха да им се плаща в брой, вместо да ги заменят с други стоки, ала Олдорандо нямаше свои парични знаци, затова приемаха билки, кожи и жито. Понякога хората от Кейс използваша стънджбези за товарни животни, но броят им намаляваше, тъй като времето се бе затоплило.

От Борлиен продължаваха да пристигат търговци и свещеници, макар че отдавна се бяха научили да се пазят от коварните си северни съседи. Продаваха памфлети и листа, изписани със страшни римувани приказки, както и метални тенджери и тигани.

По околни пътища от изток идваха множество търговци, а понякога прииждаха с кервани. Тъмни дребни хора с роби мади и фагори прокарваха редовни пътища, по които Олдорандо бе само временна спирка. Те продаваха фино изработени предмети и украшения, харесвани от жените на Олдорандо. Носеше се мълва, че жените отивали и по-надалеч с тъмните мъже. Със сигурност обаче хората от изток търгуваха с млади мадиски, които даряваха дива и красива любов и линееха затворени в кулите. Макар да имаха лоша слава, Олдорандо приемаше търговците заради стоките им — не само украшения, а и тъкани, черги, килими, гоблени, шалове, невиджани досега в града. Пътниците се нуждаеха от място, където да се настанят. Лагерите им нарушаваха обществения ред. Робите в Олдорандо с огромен труд издигнаха отделно градче точно на юг от кулите, иронично назовано Паук. Тук се извършваха всякакви сделки. В тесните улички търговците на кожи и други стоки се пазаряха, а наблизко имаше места за хранене и конюшни. До известно време на търговците им бе забранено да влизат в Олдорандо. Ала броят им растеше, така че някои се настаниха в града, като със себе си донесоха и нови занаяти, и нови пороци.

Олдорандците също се научиха да търгуват. Все повече хора се обръщаха към Аоз Рун за специални концесии, включително за правото да секат монети. Този проблем му създаваше много повече трудности, отколкото въпросът с академията, която просто смяташе за загуба на време.

Група от шестима олдорандски търговци, удобно настанени върху своите хоксни, се завръщаха в града от успешно пътуване. При изгрева на Фрейър те спряха на един хълм на север близо до брасимипите, откъдето виждаха покрайнините, неприветливи в сивата светлина. Въздухът бе тъй неподвижен, че до ушите им достигаха далечни гласове.

— Гледайте! — възкликна един от по-младите търговци и заслони с длан очите си. — Край вратата има някаква суматоха. По-добре е да минем по друг път.

— Да не са косматковци?

Всички се вторачиха натам. В далечината видяха тълпа от мъже и жени да се стичат навън от града. Някои от тях нерешително спряха и тълпата се раздели на две. Другите продължиха.

— Не ми се струва да е нещо важно — каза младият търговец и пришпори своето хоксни. В Ембрудок го чакаше жена му, която той копнееше да види и за която носеше подарък в джоба си. Заминаването на Шей Тал не означаваше нищо за него.

Скоро Баталикс щеше да изгрее и да затъмни другаря си в небето.

Неприветливата, посърнала утрин, бременна с дъжд, чувството, че за нея започва приключение, караха Шей Тал да се усеща така, сякаш беше в безтегловно състояние. Не почувства нищо, когато притисна Врай до себе си в безмълвно сбогуване. Робинята й Мейса Латра, трудолюбива жена, й помогна да слезе по стълбите с малобройните си вещи. До кулата стоеше Еймин Лим, стиснала юздите на собственото си хоксни и на това на Шей Тал — тя тъжно се сбогуваше с мъжа си и с невръстното си дете. Ето, мислеше си Шей Тал, саможертва, по-голяма от моята. Аз съм радостна, че тръгвам. Но никога няма да разбера защо Еймин Лим идва с мен. Ала

същевременно почувства топлина към приятелката си, макар винаги да бе я презирала.

С нея тръгваха четири жени: Мейса Латра, Еймин Лим и две по-млади, усърдни ученички в академията. Всички яздеха, а един кастриран роб ги придружаваше. Името му беше Хамадранабейл. Той водеше две товарни хоксни и чифт зли ловджийски хрътки с нашийници.

Няколко жени и по-възрастни мъже вървяха след процесията, даваха напътствия и викаха за сбогом, сериозни или весели, кога както им хрумне.

Лейнтал Ей и Ойре чакаха на портата, за да зърнат Шей Тал за последен път. Стояха един до друг, ала избягваха да се поглеждат.

Отвъд портата беше застанал самият Аоз Рун в черните си кожи, със скръстени на гърдите ръце и с наведена брадичка. Зад него потропваше Сивушка под грижите на Илейн Тал, който за пръв път изглеждаше натъжен като господаря си. Няколко мъже мълчаливо бяха застанали зад безмълвния си владетел със сериозни лица и скръстени ръце.

Когато се появи Шей Тал, Аоз Рун се метна на седлото и бавно тръгна — не към нея, а успоредно на пътя. Продължавайки в същата посока, някъде напред в началото на горичката двамата щяха да се срещнат.

Преди да стигне дотам, Аоз Рун отби от пътя и пое по пътеката сред дърветата, успоредна на главния път. Групата жени начело с Еймин Лим продължиха невъзмутимо по пътя, като тихо ронеха сълзи. Шей Тал и Аоз Рун не правеха опит за общуване, нито пък се поглеждаха.

Фрейър все още бе скрит зад ранните облаци, светът оставаше сив и безцветен.

Пътят се заизкачва стръмно, стесни се, дърветата се сгъстиха. Достигнаха до едно голо място, почвата стана мочурлива. Когато хората наближиха, наоколо заскачаха жаби и се изпокриха. Всички хоксни избираха бавно пътя си през локвите, повдигаха с отвращение крака, наоколо захвърча жълта кал.

Дърветата на отсрещния бряг на блатото накараха ездачите да се движат близо един до друг. Сякаш за пръв път забелязала присъствието на Аоз Рун, Шей Тал извика с ясения си глас:

— Няма нужда да вървиш подир мен.

— Аз те водя, госпожо, не те следвам. Ще те изпратя по живо, по здраво от Олдорандо. Дължа ти тази чест.

Двамата млъкнаха. Продължиха пътя си и стигнаха до наклон, осеян с хрусталаци. На билото избраха утъпкания търговски път на североизток, към Чалс и далечен Сиборнал — никой не знаеше колко бе далечен. Надолу до склона се появи друга горичка. Пръв до билото стигна Аоз Рун. Чакаше ги горе. Когато жените преминаваха, той подкара Сивушка по линията на хребета.

Шей Тал дръпна юздите на Вярност и се приближи към него с ясно и спокойно изражение на лицето.

— Добре е вече да се връщаш.

— Желая ти добър път — официално изрече той, изправил гръб и прибрал корема си. — Отбележи, че никой не направи опит да те спре.

Гласът ѝ поомекна:

— Никога повече няма да се видим. От този ден насетне ние ще бъдем мъртви един за друг. Дали не погубихме живота си, Аоз Рун?

— Не разбирам за какво говориш.

— Напротив, разбираш. От деца сме били винаги противници. Кажете ми нещо, приятелю, тъй като вече заминавам. Не бъди горд като мен. Поне не сега.

Той сви устни и безмълвно я загледа.

— Моля те, Аоз Рун, само дума на прощаване. Добре съзнавам, че навремето твърде често ти казвах „не“.

Той кимна с глава:

— Истина е.

Тя развълнувано се огледа, дръпна юздите на Вярност и се приближи още една крачка към него, така че двете хоксни се докоснаха.

— Сега, когато си отивам завинаги, кажи ми само, че все още изпитваш същите чувства към мен, както преди, когато бяхме млади.

Той се засмя носово.

— Ти си луда! Винаги си била далеч от живота. Вглеждала си се само в себе си. Вече не чувствам нищо към теб, нито пък ти към мен, ако искаш да знаеш.

Тя се протегна да го прегърне, ала той се отдръпна, като оголи зъби като хрътка.

— Лъжа, Аоз Рун, всичко е лъжа! Тогава ми помахай с ръка, като тръгна, целуни ме за сбогом, да те вземат мътните. Толкова много съм страдала от теб. Жестовете са по-добри от думите.

— Мнозина твърдят, че не е така. Остава само изреченото.

От очите ѝ бликнаха сълзи и потекоха по изпитите ѝ страни.

— Духовете да те вземат дано!

Тя обърна кобилата си и се отдалечи в галоп, мушна се сред дърветата, за да настигне малобройната процесия.

За миг той остана на мястото си, неподвижен върху седлото, вираше се напред, а кокалчетата на пръстите му побеляха, стискайки юздите. Бавно обърна Сивушка и я насочи към дърветата, отдалечавайки се от Олдорандо по допирателната, без да обръща внимание на Илейн Тал, който дискретно го изчакваше на известно разстояние зад него.

Движеха се по надолнище и Сивушка ускори ход, пришпорена от господаря си. Скоро запрепусаха в галоп, а под тях земята летеше и всички човешки същества се изгубиха от погледа му. Аоз Рун вдигна юмрук високо над главата си.

— Прав ѝ път на дъртата кучка! — извика той. От гърлото му проехтя див смях.

Земната наблюдателна станция „Авернус“ виждаше всичко, тъй като преминаваше точно над тях. Всички промени се записваха и данните се изпращаха към Земята. Членовете на осемте фамилии учени на борда на „Авернус“ ги синтезираха.

Отбелязваха не само движението на хората, а и на фагорите — и черни, и бели. Всеки напредък или отстъпление се трансформираха в импулси, които накрая щяха да изминат многото светлинни години разстояние, делящи ги от компютрите в Централния институт за Хеликония на Земята.

От илюминаторите на станцията учените наблюдаваха планетата, както и затъмнението, което хвърляше огромна черна сянка над океаните и тропическия континент.

На други екрани наблюдаваха друго събитие — похода на кзана към Олдорандо. По специфичното отчитане на времето той се намираше на една година от очакваната цел — разрушаването на стария град.

Кодирани, тези сигнали отлитаха към Земята. Векове по-късно наблюдателите на Хеликония се събраха да проследят последната сцена на драмата.

Студените райони на Мордриат, ехтящите му каньони, разпръснатите скалисти стени, блатата, еднообразните високи долини, вечно обитавани от облаци — сякаш не лед, а огън бе формирал голите контури на самотата им, останаха назад.

Участниците в похода, раздробени на множество отделни групи, се движеха с труд към низините, безлюдни, ако не се брояха мадите с техните стада и многобройните птичи ята. Безразлични към заобикалящата ги среда, фагорите продължиха на югоизток.

Предвождаше ги кзанът на Храстипрт — Хр-Брал Ипрт. В душите им все още живееше желанието за мъст и те решително си проправяха път през наводнените равнини на изток от Олдорандо. Мнозина от тях обаче загинаха. Болестите и нападенията на безмилостните синове на Фрейър бяха намалили техния брой.

Освен това бяха посрещани враждебно от малки групи фагори, през чиито земи преминаваха. Те не яздеха кайдо и водеха улегнал начин на живот, често ползваха голям брой роби — хора и мади, затова се противопоставяха на всяко нашествие на техните територии.

Хр-Брал Ипрт излизаше навсякъде победител. Единствено болестите бяха извън неговата власт. При вестта за приближаването му всичко живо по пътя му бягаше. Вълните на похода се разливаха по целия континент.

Сега водачите заедно с Хр-Брал Ипрт стояха пред широка река. Водите ѝ бяха леденостудени. Макар фагорите да не го знаеха, те се стичаха надолу от същата планина Нктрик, откъдето бяха тръгнали и те — на хиляди мили разстояние от равнината.

— Ще останем тук, при водите, докато Баталикс не премине два пъти през небето — заяви Хр-Брал Ипрт на своите командири. —

Доброволци ще обходят бреговете на реката и ще ни осигурят брод да преминем. Въздушните октави ще ги направляват.

Той подсвири на бялата си птица, която запоци козината му за кърлежи. Кзанът вършеше всичко доста разсеяно, тъй като други грижи бяха налегнали душата му, ала дребните същества го дразнеха. Може би се дължеше на топлината в равнините. От всички страни се издигаха зелени скали и улавяха нежеланата топлина като вода в шепи. Третото ослепяване скоро щеше да се случи. По-късно щеше да започне завръщането на по-студените месеци.

Ала на първо място стоеше отмъщението.

Той махна на грациозната Жрк да си ходи и слезе от кайдото, за да разбере каква е обстановката. Птицата остана да кръжи над него, като от време на време прибираше криле.

Чакаха, докато останалата част от силите, проточили се на десетина мили зад тях, ги настигнат. Развяха знамената и пуснаха животните да пасат. Слугите разпънаха палатки за командващите. Заредиха се обеди и ритуали.

Когато Баталикс и предателят Фрейър се издигнаха над лагера им, кзанът на Храстипрт влезе в палатката си и разкопча бронята на лицето си. Дългата му глава бе източена напред между косматите му рамене, а туловището му, осеяно с белезите на изпитанията по пътя, също бе приведено напред от желание за мъст.

Клепачите му паднаха и сякаш превърнаха аления му поглед в процеп, вперен покрай извивката на носа в четирите му филоки. Те стояха в палатката, дращеха се и се блъскаха, очаквайки го да дойде.

Жрк се провря през отвора, ала Хр-Брал Ипрт я отпъди навън. Тя запърха с криле, загубила равновесие, и несръчно се приземи, после излезе с клатушкаща се походка. Хр-Брал Ипрт дръпна чергата над входа. Започна да съблича ризницата си, дрехата без ръкави, да разкопчава колана с висящата кесия, като през всичкото време не сваляше настойчив поглед от четирите си невести, местейки го ту към една, ту към друга. Вдъхна аромата им.

Филоките се развълнуваха, зачесаха кърлежите по козината си и занаместваха дългите бели кичури, така че пълните им бозки се залюляха пред погледа му. Орловите пера, с които бяха украсили козината по главите си, заклимаха към него. Изсумтяха и изящно пъхаха бели езици в ноздрите си.

— Ти! — посочи той една женска, която се бе възбудила силно. Другарките ѝ се разтичаха и се скупчиха в задната част на палатката, а избраницата обърна гръб на младия кзан и се наведе. Той се приближи и напъха трите си пръста дълбоко в лакомата ѝ плът, после ги избърса в черната козина на муцуната си. Без повече шум я възседна с цялата си тежест, а тя се отпусна на четири крака. Бавно се снижаваше с всеки негов тласък, докато широкото ѝ чело опря в чергата.

Когато всичко свърши и останалите филоки се заклатиха към сестра си да я гушнат, Хр-Брал Ипрт навлече снаряжението си и излезе от палатката. Трябваше да изминат три седмици, за да се събуди отново сексуалното му желание.

Командирът на похода Йол-Гар Уирик го чакаше отпуснат. Двамата се вгледаха един в друг. Йол-Гар Уирик посочи небето.

— Денят идва.

Кзанът завъртя глава и размаха юмрук, за да разгони птиците и да види небето. Вторачи се в узурпатора Фрейър, забелязал как всеки ден се влачи като паяк върху паяжина към Баталикс. Скоро, много скоро Фрейър щеше да се скрие в корема на своя враг. Тогава войните ще стигнат там, закъдето са се насочили. Тогава трябва да ударят и да избият всички изчадия на Фрейър в града, в който бе загинал благородният дядо на Хр-Брал Ипрт. Ще опожарят града и ще изтрият и паметта за него. Само тогава той и сподвижниците му ще могат достойно да се оттеглят — и да се превърнат в мумии. Тези мисли се появиха в главата му и ухапаха като бавно топящи се ледени висулки, които се разплуват, изгубват формата си и разкашкват земята.

— Приближават се един към друг — изръмжа той.

По-късно накара един роб-човек да надуе рога от стънджбег и кератиновите фигури на двамата сталуни — баща му и працядо му — бяха настанени пред него. Младият кзан забеляза колко се бяха повредили от дългото пътуване независимо от полагащите грижи. Войните от племето се събраха край черната река и Хр-Брал Ипрт изпадна в транс. Всички стояха абсолютно неподвижни, всеки според темперамента си, сякаш бяха замръзнали.

Появи се образът на працядо му, не по-голям от снежен заек, който тичаше на четири крака, както го бяха видели и преди, когато Баталикс още не бе уловен в паяжината, изплетена от Фрейър.

— Вдигни високо рога — изрече снежният заек. — Помни враждата, негодувай срещу прииждащата зеленина, напръскай я с червената кръв на синовете на Фрейър, донесли зеленото и пропъдили предишното бяло.

Появи се и кератиновият му баща, малко по-едър, поклони се на сина си и призова серия картини пред погледа му.

Пред затворените очи на кзана бе целият свят и трите му части пулсираха. Оттам излизаха жълтите нишки на въздушните октави, увиваха се като дълги панделки около свитите юмруци на заобикалящия го свят, обгръщаха обичния Баталикс и паяшката фигура на Фрейър. По панделките тичаха прилични на въшки същества, оплаквайки някого с остър тон.

Хр-Брал Ипрт благодари на баща си за картините, които се появиха във въображението му. Беше ги виждал много пъти. Всички присъстващи ги познаваха. Трябваше да бъдат повтаряни. Бяха движещата сила на похода. Ако не се повтаряха, светлината в душите им щеше да угасне и главите им щяха да се изпразнят и да заприличат на далечни пещери, пълни с телата на мъртви змии.

Като ги повтаряше, всички ясно разбираха, че нуждите на фагора бяха нужни на целия свят, който заминалите за другия свят бяха нарекли Хрл-Икор Ихар, а нуждите на Хрл-Икор Ихар се измерваха с нуждите на всеки отделен фагор. Появиха се и картини на синовете на Фрейър: когато цветовете на въздушните октави станаха по-ярки, синовете започнаха да падат по земята, умираха или се смаяваха. Това се бе случвало и преди. Миналото и бъдещето се вместиаха в настоящето. Хората щяха да изпопадат пак, когато Фрейър бъде изцяло погълнат от Баталикс. И тогава щеше да дойде времето за удара — срещу всички и особено срещу онези, чиито предци бяха убили Великия кзан Хр-Трик Храст.

Помни. Бъди храбър, бъди непреклонен. Не се отклонявай ни най-малко от програмата, предавана от поколение на поколение.

Имаше нещо от атмосферата на древността, нещо далечно, прашно и истинско. Видя ангелообразно опълчение от предци, разчупващи първичните ледени полета. Въздухът се изпълни с тропота на милиони маршируващи войници.

Помни. Подготви се за следващия етап. Дръж високо рогата си.

Младият кзан бавно излезе от трансa. Бялата птица се бе настанила върху лявото му рамо. Мушна уверено извитата си човка в козината и гънките на раменете му и закълва кърлежите, събрали се там. Рогът отново прозвуча и скръбният му тон се понесе над леденостудената река.

Меланхоличният зов долетя до група фагори, които се бяха отделили от главната колона — шест гилоти и два сталуна. Водеха едно старо червено кайдо, което куцукаше и не можеше да бъде яздено, затова носеше на гърба си оръжия и храна. Няколко дни преди това, когато Баталикс щастливо грееше на небето, те бяха пленили шестима мади, мъже и жени, които заедно с животните се придвижваха след мигриращ керван към извора на Чалс. Тутакси сготвиха и изядоха животните, като отгризваха гърлата им по познатия начин.

Нещастните мади бяха завързани един за друг и трябваше да следват фагорите. Но им бе твърде трудно, а и закъснението заради гощавката беше причина групата да се отдели от главните части на похода. Озоваха се не на този бряг, който трябваше. Стояха пред буйна река. Над възвишенията бушуваха гръмотевични бури, водата придойде и те бяха откъснати.

Тази огряна от Баталикс нощ фагорите си разпънаха лагер на мрачна поляна под високи раджабарали. Завързаха мадите за едно потънко дърво и им позволиха да спят, сгушени един до друг. Фагорите се излегнаха наблизко по гръб. Птиците им се настаниха върху гърдите им. Фагорите тутакси потънаха в спокоен сън, сякаш се готвеха да се превърнат в мумии.

Събудиха се от писъка на птиците и виковете на мадите. Те ужасени бяха разкъсали привързващото ги въже и се строполиха върху туловищата на фагорите — не за да ги нападнат, а с надеждата да бъдат защитени срещу по-голямата заплаха.

Един раджабарал се разцепваше. Въздухът се изпълни с грохота на разрушението.

Показаха се вертикалните пластове и гъста кафява мъзга като гной бликна от цепнатините. Парата, извираща от дървото, загръщаше извиващото се същество, което се появи оттам.

— Червеят на Утра! Червеят на Утра! — викаха мадите. Фагорите се подпряха на ръце и крака, за да се изправят. Водачът им

отиде при товарното кайдо и делово зараздава копията.

Огромният ствол на раджабарала бе висок девет метра. Внезапно горният му край изхвърча, наоколо се разлетяха парчета, сякаш се счупи глинено гърне, и от откършения връх се показа главата на червея на Утра. Из поляната се понесе характерната му миризма, в която се примесваше вонята на разлагаща се риба и гниещо сирене.

Съществото изправи глава като змия, огъващото се тяло лъщеше на слънцето. Заизвива го и раджабаралът се разцепи с трясък, разкривайки още от слузестите пръстени. Те се изправяха и помежду им лъсна обелена от кожата оголена плът. Пробивайки почвата, червеят бе навлязъл в раджабарала през корените му и бе използвал дървото като леговище. Нарастващата топлина бе ускорила метаморфозата му. Сега имаше нужда от храна, както му диктуваше развитието на всички задължителни стадии от житейския му цикъл.

Фагорите се бяха въоръжили. Водачът им, яко сложена гилота с черни косми, под които прозираше кожата ѝ, издаде заповед. Двамата най-добри стрелци хвърлиха копията си по червея на Утра.

Звярът се изви и копията прелетяха покрай него, без да го наранят. Той забеляза фигурите под себе си и тутакси зае позата на нападаща змия. Съществата на земята осъзнаха истинските размери на червея едва когато той внезапно се изправи пред тях и четири изпъкнали очи се взряха в лицата им над мустачки от удебелена плът, излизащи от устата му. Когато червеят се подготви за удар, мустачките зашаваха като пръсти на ръка. Устата, пълна с извити навътре зъби, бе удивително увиснала, свита в средата и в краищата. Мяташе главата си, както асокин маха с опашка. За миг я извиси над върховете на дърветата, следващия вече бе на равнището, на което бяха фагорите. Те метнаха копията си. Белите им птици се разлетяха.

Устата на звяра имаше странно капризен вид. Той сграбчи една гилота между зъбите си и почти я отлепи от земята. Женската бе твърде тежка за еластичния му врат. Той я повлече по блатистата земя и тя ужасено завика, като с едната си ръка удряше вонящата плът на чудовището.

— Убий го! — викна гилотата-водач и се втурна напред с нож в ръка.

Ала в мрачния слузест мозък на червея се роди решение. Жестоко отхапа част от гилотата и пусна онова, което бе останало от

нея. Главата се издигна отново нагоре, далеч от опасността, а по мустаците му потече жълта кръв. Остатъкът от гилотата заби юмрук в земята и повече не мръдна.

Още докато преглъщаше лакомо залька си, червеят започна да се променя, извитото му на спирала тяло се разкъсваше вътре в дървото. Макар да не бяха склонни да се плашат, останалите седем фагори се строполиха на земята от ужас. Червеят се разцепваше на две.

Той повлече окървавената си глава по тревата на известно разстояние от тях. Ципите се разкъсваха с протяжен шум. От главата се обели нещо, приличащо на маска, от което се появиха две гротескни глави. Докато стояха една над друга, те все още напомняха на старата глава. Когато едната от новите се повдигна, приликата изчезна.

От челюстите на новите глави израстваха нови мустаци удебелена плът и щръкваша напред. Зад тях се виждаше устата, която не можеше да се затвори. Над този необичаен отвор плътта се разцепи и разкри две хоризонтално поставени в главата очи. Пласт слуз се появи от разкъсаните ципи и изсъхна, леко променяйки цвета на главите. Едната стана зелена с нюанс на зеленясала мед, а другата — синя на петна.

Главите се издигнаха и се обърнаха с гръб една към друга, сякаш си противоречаха, издавайки ниско ръмжене.

Това действие доведе до разкъсването на още ципи по протежение на старото тяло, което се превърна в две крилати същества: едното зелено, другото синьо, и двете много слаби. Конвулсивна борба, напомняща смъртна криза, разтърси старото тяло. Двете нови копиевидни тела изскочиха от него, издигнаха се и разпериха шумолящи като хартия криле. Съществата се понесоха над разтърсения раджабарал, като пляскаха с тънките си криле. Около тях закръжиха осемте бели птици, от отворените им човки се разнасяше зловец писък.

Двете отделящи се една от друга твари станаха по-стабилни. В следващия миг опашките им, също покрити с дълги мустаци, се отлепиха от земята. Те полетяха във въздуха и светлината на Фрейър заблестя върху люспите и мокрите им криле. Едното чудовище, зеленото, бе мъжко, с два чифта пипала, които се клатушкаха някъде в средната част на тялото му, а другото, синьото — женско, с не толкова яркоцветени люспи.

Замахаха с криле по-уверено и се издигнаха над дърветата. С устите си вдишваха въздух и го издишаха от задните си пролуки. Съществата кръжаха над поляната в противоположни посоки, безпомощно наблюдавани от групата фагори, после поеха на първия си полет.

Съществата, приличащи на летящи змии, се отправиха едното към далечния юг, другото на север, подчинявайки се на тайнствената музика на собствените си въздушни октави, и внезапно мощта на полета им придаде красота. Дългите им тънки тела вълнообразно се люшкаха в атмосферата. Набраха височина и се и издигнаха над долината, подобна на чаша. После изчезнаха към двата полюса, за да си търсят другари от противния пол.

Имагото^[1] бе забравило предишната си форма на съществуване, векове наред затворено да зимува в земните недра.

Фагорите с недоволно ръмжене се заеха с по-належащи неща. Огледаха сечището. Остана само куцото кайдо, което кротко пасеше. Мадите бяха изчезнали. Възползвайки се от неочакваната възможност, бяха избягали в гората.

Обикновено мадисите се чифтосваха за цял живот и рядко се случваше вдовец или вдовица да се задомят отново; разбира се, дълбоката скръб като правило откарваше в гроба останалия жив от двойката. Бегълците бяха трима мъже с жените си. По-възрастната с няколко години двойка се наричаше Каткаарнит — общо име и за двамата, прието при събирането им. Наричаха ги Каткаарнит-той и Каткаарнит-тя.

И шестимата бяха слаби и дребни на ръст. Всички бяха тъмни. Полухората протогностици — а мадите бяха именно такова племе, малко се различаваха по външен вид от истинските хора. Свитите устни поради особената форма на черепа им и начинът, по който бяха подредени зъбите, им придаваха замислен вид. На всяка ръка имаха по осем пръста — по четири от двете противоположни страни, което им даваше възможност да стискат много здраво. На краката си също имаха четири пръста отпред и четири отзад, на петата.

Бягаха с постоянна скорост, клатеха се като лисици и се отдалечаваха от сечището, където бяха фагорите. Можеха да се движат

така с часове, ако бе необходимо. Тичаха през дъбрави и блата в редица по двама, водени от Каткаарнитите, зад които бягаха следващата по възраст двойка и най-накрая — най-младите. Няколко диви животни, главно елени, с тропот се отстраниха от пътя им. Веднъж подплашиха глиган. Тичаха, без да спрат.

Бягаха на запад, споменът за осемседмичното пленничество им даваше сили. Заобиколиха блатата и се заизкачваха по стръмнините, за да излязат навън от чашата на долината. Стана малко по-хладно. В същото време бавно, но сигурно изкачването по стръмния наклон изтощаваше силите им. Тичането се превърна в бързо ходене. Кожата им гореше. Но те продължаваха пътя си с наведени глави, като дишаха болезнено и от време на време се спъваха в неравната почва.

Най-сетне последната двойка издаде шумна въздишка, падна на земята и остана да лежи задъхана — и двамата се хванаха за корема. Четиримата им другари погледнаха нагоре и видяха, че почти са качили наклона. Надяваха се, че сетне ще тичат по равно. Продължиха приведени напред и щом стигнаха догоре, седнаха на земята. Белите им дробове бяха претоварени.

Погледнаха назад през необикновено чистия въздух. Под тях, на дъното на долчинката, лежаха двамата им изтощени другари. Полегатите склонове бяха набраздени и по вдлъбнатините се стичаше вода. Потоците се вливаха в река, която описваше осморка. От водата все още стърчаха полупотопени дървета. Там, където се бяха събрали клони и наноси, се образуваха водоеми. Реката завиваше зад хълмовете и се губеше от погледа.

Ромон на вода изпълваше въздуха. Видяха масивите сводести раджабарали. Някъде сред тях се намираше групата фагори, от които бяха избягали. Зад раджабаралите растяха гъсти млади гори и покриваха склоновете, оформящи отсрещната стена на чашата. Дърветата бяха мрачнозелени, подредени в редици, а сред тях изпъкваше едно дърво със златисти листа, известно на мадите като каспиарн. Когато ги измъчваше глад, те се хранеха с горчивите му пъпки.

Зад горите се виждаха скали, оронили се на места, проправяйки опасни пътеки за хора и животни. Скалите бяха част от планината, разпростряла заоблени контури, докдето стигаше погледът. Меките ѝ скали се бяха разцепили и образуваха клисури, от които бе израснала

буйна зеленина. Там, където растителността бе най-гъста, а планината бе най-силно разядена, блестеше поток и се пенеше в дефилето, после се спускаше към долината.

Отвъд оронилата се планина се извисяваше още една от базалт, с олющени от безмилостната вековна зима склонове. Тях не ги покриваше зелена мантия. Бяха недокоснати от природните промени, макар че на места се жълтееха и белееха поляни, обрасли с дребни високопланински цветчета, чийто цвят бе тъй чист и ярък, че се виждаха на мили разстояние.

Зад върховете на базалтовите планини се синееха още планински вериги — студени, ужасяващи. И сякаш да демонстрират на всяко живо същество, че светът е безкраен, и зад тях се мержелееха хребети като зъби — високи и далечни, те се издигаха като бастиони там, където започваха разпукващите дърво и камък арктически студове.

Острите очи на мадите запечатаха целия пейзаж, зърнаха малки бели петна сред по-близките дървета, сред каспиарните, по протежение на скалите, в по-високите дефилета на планините, чак до пенливия поток в клисурата. В тези петънца разпознаха белите фагорски птици. Където летяха те, имаше фагори. Докъдето им стигаше погледът, безшумният поход на воините на Хр-Брал Ипрт бе маркиран от бели птици. Не се виждаше жив фагор, ала величественият пейзаж по всяка вероятност скриваше от погледа десетки хиляди войници.

Докато си почиваха и се оглеждаха наоколо, мадите започнаха да се почесват тук и там. Отначало сърбежът наподобяваше гъдел, ала стана жестоко болезнен, когато умората им премина. Скоро се затъркаляха, чешеха се и ругаеха, телата им се покриха с пот върху обривите, изпъстрили в червено кожата им. Свиха се на кълбо и се чешеха и с ръце, и с крака. Лудото боцкане ги нападаше на талази, откакто фагорите ги бяха пленили.

Докато ровеха с ръце между краката си или лудо се дращеха под мишниците, или пък забиваха нокти в четинестата си коса, не си и помисляха за причината и следствието и нямаха представа, че обривите се дължат на кърлежите, живеещи в козината на фагорите.

Общо взето, паразитът беше безвреден, поне когато не заразяваше хората и протогностиците с нещо по-тежко от треска или просто с обриви, които траеха не повече от няколко дни. Ала

температурата се променяше, тъй като Хеликония се приближаваше до Фрейър. Кърлежите се множаха: женският отдаваше почит на великия Фрейър, като снасяше милиони яйца.

Скоро този незначителен паразит, толкова дълбоко свързан с живота на планетата, че не го и забелязваха, щеше да се превърне в преносител на вирус, причинител на така наречената костна треска, която щеше да промени целия свят.

Вирусът преминаваше в активния стадий на развитието си през пролетта на хеликонийската голяма година, по времето на затъмненията. Всяка пролет населението от хора боледуваше от костна треска, очакваше се да оцелее едва половината. Катастрофата бе тъй всеобхватна и последиците толкова дълбоки, че сама бе унищожила оскъдните сведения за себе си.

Докато мадите се търкаляха и чешеха в листата, не обърнаха внимание на неутъпканата почва под себе си.

Там, далеч от топлината на долината, гъсталаци от буйни треви растяха по земята и по стволовете на дърветата, известни като шоатапракси — с кухо стъбло, което се втвърдяваше с годините. Леко облечени мъже с високи, подгънати над прасеца ботуши се появиха иззад храсталаците шоатапракси с въжета в ръце и се нахвърлиха върху мадите.

Младата двойка, останала долу, се възползва от възможността да избяга, макар това да означаваше, че трябва да се върне назад, при фагорите. Четиримата им приятели станаха пленници, ала продължаваха да се дерат. Краткотрайната им изтощителна свобода бе свършила. Този път бяха станали собственост на човешки същества, за да дадат своя незначителен принос в друго циклично събитие — миграцията на юг от Сиборнал.

Без да искат, те се бяха включили в колонизаторската армия на свещеника-воин Фестибариятид. Но това малко ги засягаше. Бяха се привели до земята от товара, който завързаха на гърба на всекиго от тях. Новите им господари ги поведоха напред. С труд крачеха на юг и продължаваха да се чешат въпреки новото си клетничество.

Докато си проправяха път покрай отвора на огромната чаша на долината, Фрейър се издигна в небето. Всичко наоколо хвърли втора сянка, която се скъсяваше, колкото повече слънцето се приближаваше към зенита си.

Околността заблестя. Обедната температура се повиши. Незначителните паразити загъмжаха в безбройните незначителни процепи.

[1] Насекомо, завършило всички форми на метаморфоза. — Б.пр.

↑

XII ГОСПОДАР НА ОСТРОВА

Илейн Тал бе едър веселяк, верен, надежден, без каквото и да е въображение. Беше смелчага, добър ловец и яздеше хоксното си със собствен стил. Имаше дори наченки на интелигентност, макар да хранеше подозрение към академията и да не можеше да чете. Не даваше нито на жена си, нито на децата си да се учат. Бе изцяло верен на Аоз Рун с единствената амбиция да му служи колкото е възможно по-добре.

Ала едно нещо не му се удаваше — да разбере Аоз Рун. Слезе от светлонашареното си хоксни и търпеливо застана на известно разстояние от Господаря на Ембрудок. Виждаше само гърба му, тъй като Аоз Рун упорито бе вперил поглед напред, с брада, опряна на гърдите. Както винаги, Господарят носеше старите си вмирисани кожи, ала върху раменете си бе наметнал груб жълт шаяк, по всяка вероятност с желание по някакъв, макар и не толкова забележим начин, да отдаде дължимото на заминаващата магьосница. Хрътката Кърд сновеше между копитата на Сивушка.

Така че Илейн Тал остана на разстояние, с пръст в уста, зает единствено с човъркане на кътника си. Не мислеше за нищо.

След още няколко ругатни, изречени на глас, Аоз Рун пришпори животното. Погледна назад през рамо със свъсени черни вежди, ала не обърна на помощника си повече внимание, отколкото на кучето си.

Подкара хоксното с пълна скорост нагоре до самия ръб на стръмната скала, като дръпна юздите на Сивушка тъй жестоко, че тя се изправи на задните си крака.

— Дърта кучка! — извика Аоз Рун. Ехото се върна при него.

Той хареса звука на собствената си горчивина и изрева заедно с ехото, без да обръща внимание, че кобилата му го отнася надалеч от Олдорандо, и без да се интересува дали кучето и помощникът му могат да го настигнат.

Аоз Рун внезапно дръпна юздите на Сивушка и от устата ѝ потече пяна. Беше още утро. Ала над света бе надвиснала сянка, която

го потискаше. Вдигна очи нагоре и погледна през преплетените клони. Видя, че мътното кълбо, което бавно задминаваше Фрейър по небето, бе отхапало цял залък от него. Ослепяването нахлуваше без покана. Кърд тревожно заскимтя и се долепи до краката на хоксното.

От близката паднала на земята борика излетя кукумявка и бързо се стрелна надолу. Перата ѝ бяха на петна, а крилете ѝ по-дълги от човешки ръце. Тя изписка злоещо и се мушна между краката на Сивушка, после се издигна в избледнялото небе.

Хоксното се изправи на задни крака, после подскочи и загалопира, никой не бе в състояние да го спре, запрепуска напред с пълна скорост. Аоз Рун се мъчеше да се задържи на седлото, хоксното се мъчеше да го изхвърли.

Разтревожен от небесното явление, Илейн Тал го следваше, като се бореше с Ветрогона, своя жребец, да не го изпусне от контрол. Носеше се като южния вятър, разгорещен от преследването на другото животно.

Когато най-после Аоз Рун успокои изплашеното животно, лошото му настроение премина. Незлобливо се засмя, погали животното и му заговори по-нежно, отколкото на другарите си — хората. Бавно и безшумно Баталикс продължаваше да разяжда Фрейър. Захапката на фагора — Аоз Рун си спомни старите легенди. Двата небесни Стражи не бяха другари, а врагове, обречени да се разкъсват един друг през вечността.

Той отпусна рамене и остави успокоеното животно да го води, където си поиска. Защо не? После щеше да се върне в Олдорандо и да продължи да управлява, както преди. Но дали градът щеше да бъде същият, сега, когато тя, старата кучка, си беше отишла? Дол бе нещастно и скучно същество, което не обръщаше внимание на личността му. В дома си той намирал единствено тревоги и разочарования.

Аоз Рун силно дръпна юздата и продължи през лабиринт от глогинови храсти и бодили, като с мрачен вид оставяше клоните да брулят лицето му. Светът се бе объркал твърде надълбоко за неговото въображение. В храстите бяха оплетени тръстики, плевели, слама. Умът му бе тъй зает с мисли, че не обърна внимание на тези доказателства за скорошното наводнение.

Баталикс продължаваше да разкъсва Фрейър, а долният му ръб се обагри със сребрист огън. После и той бе затъмнен от облаци — черни, довеяни от изток. Заваля дъжд, засили се, лееше се над пепелявосивите гъсталаци. Аоз Рун напредваше с наведена глава. Пороят плющеше в храстите. Утра показваше омразата си.

Той срита хоксните си навън от гъсталака и спря там, където под краката му шляпаше гъста трева. Илейн Тал бавно се приближи до него. Дъждът се усилваше, стичаше се по гърбовете на животните и плющеше на земята. Господарят на Ембрудок погледна изпод свъсените си вежди и забеляза, че земята се повдигаше от едната страна — там имаше склон, обрасъл с дървета и покрит с речни камъни. В подножието му бе построен нещо като заслон от камъни. Зад него следваха мочурести земи, по които се виеха потоци. Гледката се замъгляваше, полускрита от дъждовната пелена, неясни бяха дори очертанията на убежището — ала не дотам, че да не забележи фигурите на входа му.

Те стояха неподвижно. Наблюдаваха. Трябва да бяха усетили приближаването му дълго преди той да ги бе видял. Кърд се бе заковала на място и ръмжеше.

Без да погледне назад, Аоз Рун махна с ръка на Илейн Тал да застане до него.

— Проклети косматковци — отзова се Илейн Тал, без да изгуби присъствие на духа.

— Мразят водата. Ще останат далеч от пороя, там, където са. Върви уверено.

Аоз Рун тръгна с бавна стъпка напред и повика Кърд до краката на Сивушка.

Нямаше да обърне гръб и да покаже страха си. Блатото можеше да е непроходимо. По-добре е да тръгнат към възвишенията. Качат ли се на хребета — ако фагорите им позволят да се отдалечат толкова, — можеха да си плюят на петите. Той не бе въоръжен, носеше само нож на пояса си.

Двамата мъже напредваха рамо до рамо, а кучето продължаваше да ръмжи зад тях. За да изкачат склона, трябваше да заобиколят заслона. В сумрака не можеха да различат нищо, очевидно в мизерното убежище се бяха приютили пет-шест чудовища. Зад тях стояха две кайдо, мятаха глави, за да се отърсят от дъжда, и от време на време

сплитаха рога. Държеше ги един роб — човек или протогностик, — който апатично зяпаше Аоз Рун и Илейн Тал.

На покрива на постройката бяха кацнали две бели птици, сгушени една до друга. Още две имаше на земята — те се бореха за остатъците от храната на кайдото. Петата птица бе кацнала на един камък на известно разстояние от тях — разкъсваше дребно животно, което бе уловила.

Фагорите не помръдваха.

Двете групи се намираха на един хвърлей разстояние една от друга. Хокснитата вече се канеха да се заизкачват по склона, когато Кърд се втурна изпод краката на Сивушка и се затича към заслона с яростен лай.

Хрътката съвсем малко изпревари раздвижването на фигурите: Те се втурнаха от убежището си, за да отвърнат на нападението. Явно се нуждаеха от стимул, за да започнат да действат, сякаш нервната им система оставаше инертна под някакъв определен минимум. Като ги видя да тичат напред, Аоз Рун изкомандва със силен глас и двамата с Илейн Тал пришпориха конете си нагоре по склона.

Язденето бе мъчително. Дърветата бяха млади, не по-високи от човешки ръст, а короните им се разстилаха като чадъри. Бяха опасни за хокснитата. Трябваше да направляват внимателно Сивушка и Ветрогон.

Преследвачите ги приближаваха. Край ушите им профуча копие и се заби в земята, ала други не последваха. По-зловещ бе шумът от приближаващите кайдо и гърлените подвиквания на ездачите им. На равното кайдото можеше да изпревари хоксното. Но сред ниската растителност едрото животно нямаше това предимство. Ала колкото и бързо да се движеха ловците, не можеха да се откъснат от преследвачите си. Скоро двамата с Илейн Тал започнаха да ругаят и да се потят като ездитните животни.

Стигнаха до полянка, където се стичаше вода от възвишенията. Аоз Рун се възползва от възможността да се огледа. Следваха ги две от рунтавите бели чудовища, яздеци кайдо, всяко вдигнало дясната си ръка, за да се предпазва от шибациите го клони. Свободната ръка висеше край хълбока на кайдото и държеше копие, ездачите направляваха животните с помощта на коленете и роговите си ходила.

Пешите фагори бяха преполовили склона — бяха далеч и не представляваха заплаха.

— Косматковците никога не се предават — изръмжа Аоз Рун. — Хайде, Сивушке, глупачката ми!

Те се втурнаха напред, ала фагорите спечелиха преднина.

Дъждът намаля, после се усили още повече. Това обаче нямаше никакво значение. Когато прелетяваха покрай дърветата, листата изхвърляха вода в очите им. Почвата под краката им не бе толкова подгизнала, ала все по-често по пътя се срещаха камъни.

Сега двамата въоръжени фагори бяха на разстояние, удобно за хвърляне на копие.

Сграбчил здраво поводите в ръце, Аоз Рун се изправи на стрепената. Така виждаше над чадърите на ниските дървета. Отляво плътната стена от издънки прекъсваше. Аоз Рун викна към Илейн Тал и свърна вляво, за миг изгубвайки фагорите зад купищата камъни, чиито контури сякаш трептяха под струите на поройния дъжд.

Поеха по някаква пътека и с облекчение пришпориха отново хокснитата нагоре. От двете им страни дърветата оредяха. Пред тях твърдата почва свършваше и се превръщаше в язове рядка кал.

Когато мъжете, окрилени от надежда, викнаха на животните да положат още малко усилия, фагорите-преследвачи излязоха иззад чадърите на дърветата. Аоз Рун размаха юмрук и се втурна напред. Огромната жълта хрътка хукна до него, изравни се със Сивушка и не отстъпи нито на сантиметър.

После склонът стана по-полегат, а почвата под краката им — по-стабилна. Пред тях се простираше меланхоличен сив пейзаж с разпръснати раджабарали и дървета чиито вертикални стволове внушаваха такава мощ, както и широко разлялата се около тях вода. Всичко беше сиво-зелено.

Пейзажът бе прорязан от буйна река, разляла се извън коритото си — течеше сред листвениците като странен лабиринт, отразяващ небесата. Още по-далеч се редяха тъмни дървета, които се губеха от погледа зад пелена от мъгла. По небето се носеха облаци, хвърляха сенки върху земята и скриваха заклецилите се един в друг небесни Стражи.

Аоз Рун прокара длан по лицето си и избърса потта, примесена с дъждовна вода. Забеляза безопасно място. Насред реката имаше един

остров, покрит с камъни и дървета с черни листа. Ако двамата с Илейн Тал стигнат до него — а по-близкият бряг не бе много далеч, — щяха да се спасят от чудовищата.

Той посочи напред и изрева дрезгаво.

В същия миг осъзна, че язди сам. Обърна се и замръзна от изненада.

Ярките хоризонтални ивици на Ветрогон се мяркаха на известно разстояние от лявата му страна. Животното беше без ездач и безцелно препускаше към реката.

Илейн Тал се бе проснал на върха на склона. Двама рунтави воители го бяха обградили. Единият скочи от кайдото си. Ловецът тутакси ритна с крак към него, ала силният фагор го вдигна. На рамото на Илейн Тал Господарят зърна червено петно — бяха го свалили от седлото с копията си. Ловецът безсилно се бореше. Фагорът насочи надолу рогата си и се приготви за смъртоносен удар.

Другият фагор не дочака пробождането. Чевръсто срита кайдото си в хълбоците и запрепуска надолу към Аоз Рун с високо вдигнато копие.

Господарят тутакси пришпори Сивушка. Не можеше да направи нищо за злочестия си помощник. Полетя към острова. Наведен напред, той окуражаваше Сивушка, защото почувства, че животното започна да отпада.

Предимството бе на страната на фагора-преследвач. Колкото и бързо да летеше хоксното, кайдото правеше огромни крачки в откритата местност.

Жълтото наметало на Аоз Рун плющеше от вятъра, докато хоксното му летеше към бленувания остров. Толкова наблизко, все по-близко и още, и още! Пенещите се води, влажният листак, бледите очертания на далечните хребети, един гризач, свил се в безопасност сред тревите — всичко това се появи за миг пред очите му. Знаеше, че е закъснял. Кожата между лопатките на плещите му плувна в пот в очакване на удара с копие.

Бърз поглед назад. Грамадната твар бе почти до него, жилите по източения врат на кайдото ясно се виждаха като клонките на пълзящо растение, обвиващо дървесен ствол. Ето, сега щеше да се изравни с него, за да е сигурен, че ще го убие, проклетото същество! Очите му изпуснаха огън.

Макар вече да не бе млад, Аоз Рун реагира по-бързо от фагора.

Неочаквано дръпна юздите, с яростна сила отметна главата на Сивушка и спря вихрения ѝ ход, сетне я обърна назад. Скочи от седлото, претърколи се по калната земя и бързо се хвърли на пътя на кайдото.

Смъкна просмуканото наметало от раменете си и го завъртя във въздуха. В същото време копие то на фагора се заби в земята. Грубата материя се уви около протегнатата въоръжена ръка на неприятеля. Аоз Рун дръпна с цялата си сила.

Фагорът се плъзна напред и сграбчи гривата на кайдото със свободната си ръка. Аоз Рун измъкна наметалото си, хвана го за двата края и стегна с него гърлото на звяра. Един замах и фагорът се изпусна и падна на земята, а ръждивокафявото кайдо се стрелна напред.

Гадната воня на прокиснало мляко връхлетя Аоз Рун. Той стоеше и несигурно гледаше надолу към безпомощния фагор. Останалите приближаваха, за да помогнат на другаря си. Сивушка избяга в галоп. Съдбата му бе отчайваща както и преди.

Повика Кърд, ала хрътката приклепна трепереща в тревата и не искаше да дойде.

Когато фагорът се надигна, Аоз Рун се завтече към реката, сграбчил копие то в ръка. Можеше да преплува до острова — той оставаше единствената му надежда.

Преди да излезе на брега, осъзна опасността. Водата беше черна, защото влачеше кални наноси, удавени животни и клони, които щяха да му попречат да достигне до острова.

Колебаеше се. В това време фагорът го нападна.

Аоз Рун си спомни как преди много години, още преди да бе прихванал срамната треска, се бе преборил с един от зверовете. Онзи беше ранен. Този тук не бе някой младок, усети го инстинктивно, когато го сграбчи за ръката и го ритна с ботуша си. Би могъл да го хвърли във водата, преди да са пристигнали останалите.

Ала не беше толкова лесно. Звярът все още притежаваше изключителна сила. Отстъпваше ту единият, ту другият. Аоз Рун нито можеше да насочи копие то, нито да извади ножа си. Те се бореха, като подскачаха или подтичваха, ръмжаха, пъшкаха, а противникът му се старееше да вкара в игра рогата си.

Фагорът успя да извие ръката му и Аоз Рун изкрещя от болка. Пусна копието. Освободи лакътя си, вдигна го и го заби в брадата на противника си. Напънаха се и извървяха няколко крачки заедно, като нагазиха във водата почти до колене. Аоз Рун отчаяно викаше кучето си, ала Кърд се щуреше напред-назад и яростно лаеше срещу тримата фагори, които настъпваха пеша.

Във водата плаваше голямо дърво, въртопите го въртяха във всички посоки. Приблужи се и се обърна. Изпод водата се протегна един клон като човешка ръка. От него се стичаше вода. Той удари и човека, и фагора, вкопчени един в друг на плиткото. Двамата паднаха, подчинявайки се на непреодолимата сила на гравитацията, и бяха повлечени под буйно течащата вода. От нея се показа още един клон, после и той потъна, теглен от подводното течение, като остави на повърхността жълтеникави въртопчета.

Вече четири часа Баталикс гризеше Фрейър откъм едната страна, както куче гризе кокал. Едва след това по-ярката светлина угасна. През целия ранен следобед върху земята се стелеше стоманеносива сянка. Никаква животинка не помръдваше.

За три часа Фрейър изчезна от света, откраднат от дневното небе.

Към залез-слънце се показва само отчасти. Никой не можеше да гарантира, че ще се появи отново цял-целеничък. От хоризонт до хоризонт небето бе покрито с гъсти облаци. Денят издъхна, при това какъв тревожен ден! И деца, и възрастни, всички в Олдорандо си легнаха с предчувствие за нещо лошо.

После излезе вятър, разпръсна дъждовните облаци и възбуди хората още повече.

В стария град имаше три смъртни случая — единият бе самоубийство, а няколко сгради изгоряха или продължаваха да горят. Единствено проливният дъжд ги спаси от по-тежки последици.

Събудена от вятъра искра от близкия огън освети локвата пред Голямата кула. Отражението хвърли отблясъци върху тавана на стаята, където Ойре лежеше на леглото си с отворени очи. Вятърът свиреше, капакът на някакъв прозорец тракаше, искри летяха в комина на нощта.

Ойре чакаше. Безпокояха я комарите, наскоро се бяха завърнали в Олдорандо. Всяка седмица им носеше по нещо ново, което не бяха изпитвали преди.

Трепкащата светлина отвън се насложи върху петната по тавана и изрисува старец с дълга коса, облечен в тога. Ойре си представи, че не може да види лицето му, защото го е скрил зад повдигнатото си рамо. Правеше нещо. Краката му се раздвижиха с вълничките, които вятърът образуваше в локвата навън. Старецът тихичко се разхождаше сред звездите.

Уморена от играта, тя се огледа, учудена къде ли е баща ѝ. Когато отново погледна нагоре, видя, че е сгрещила — старецът надничаше иззад рамото си и се взираше в нея. Лицето му бе набраздено от възрастта. Сега се движеше по-бързо и капакът тракаше в такт със стъпките му. Той вървеше през света към нея. Тялото му бе покрито с отровен обрив.

Ойре се надигна и седна в леглото. Край ухото ѝ избръмча комар. Почеса се по главата и погледна към Дол, която дишаше тежко.

— Какво става с теб, момиче?

— Болките зачестиха.

Ойре стана гола от леглото, наметна си дълга роба и се наведе над приятелката си, чието лице белееше в мрака.

— Да изпратя ли да повикат Ма Скантиом?

— Още не. Да си поговорим.

Дол протегна ръка и Ойре я хвана.

— Стана ми добра приятелка, Ойре. Спомням си толкова забавни неща. Ти и Врай... Знам какво мислите за мен. И двете сте мили, но сте толкова различни. Врай е твърде несигурна в себе си, а ти си винаги уверена...

— Разбрала си нещата съвсем обратно.

— Е, никога не съм знаела много. Хората често изобщо не се разбират и това е ужасно, нали? Надявам се да не е така със собственото ми дете. Знам, че съм далеч и от схващанията на баща ти. А сега и той не ме разбира... Представяш ли си — тъкмо тази нощ не е при мен.

Капакът на прозореца долу отново се затръшна. Те се сгушиха една в друга. Ойре постави ръка върху надутия корем на приятелката си.

— Сигурна съм, че не е тръгнал с Шей Тал, ако от това се боиш.
Дол се подпря удобно на лакти и обърна лице към Ойре.

— Понякога не мога да понасям собствените си чувства. В сравнение с тях тази болка е нищо. Знам, че не мога да ѝ се намажа и на малкото пръстче. Ала все пак аз казах „да“, а тя „не“ и това е от значение. Винаги съм му казвала „да“, а него сега го няма при мен... Мисля, че никога, ама никога не ме е обичал.

Внезапно тя зариде толкова буйно, че от очите ѝ потекоха сълзи. Ойре ги видя да блестят на трепкащата светлина, когато Дол се обърна и зарови лице в топлата ѝ гръд.

Капакът на прозореца отново се затръшна заедно със зловещия вой на вятъра.

— Нека да изпратя да повикат Ма Скантиом, мила — помоли я Ойре.

Ма Скантиом бе поела задълженията на акушерка, тъй като майката на Дол бе твърде грохнала вече.

— Още не, още не.

Постепенно сълзите ѝ пресъхнаха. Тя дълбоко въздъхна.

— Има време... Има време за всичко.

Ойре стана, уви се в робата и слезе боса, за да намести капака на прозореца. Мокрият вятър я блъсна в лицето — мощно духаше от юг. Тя с радост вдъхна дълбоко. До ушите ѝ достигна звукът, издаван от гъските в Ембрудок от незапомнени времена — с клатеща се походка те се скриха под плета.

— Но защо живея сама? — попита тя нощта.

Сложи резето на прозоречния капак и усети горчивия мирис на дим. Близката сграда продължаваше да тлее и да напомня за деня на всеобща лудост.

Когато се върна в стаята, Дол седеше и бършеше лицето си.

— По-добре е да повикаш Ма Скантиом, Ойре. Бъдещият Господар на Ембрудок е на път да се роди.

Ойре я целуна по бузата. И двете жени бяха бледи, а очите им — широко отворени.

— Той скоро ще се върне. Мъжете са толкова... не можеш да разчиташ на тях.

И тя изтича навън, за да повика робинята.

Вятърът, който затръшваше капака на прозореца, бе пропътувал дълго разстояние. Идваше чак от Кузинтските планини, които го бяха издухали измежду варовиковите си зъби. Бе роден над бездънното море, което бъдещите моряци щяха да нарекат Ардънт. Придвижваше се на запад по екватора, набираше скорост и влага, докато стигна до високата бариера на източния щит на Кампанлат, Нктрик, където се раздели на две.

Северното въздушно течение профуча по Чалския залив и изгуби сили, докато стопяваше пролетния скреж на Сиборнал. Южното течение изви покрай нос Валгос, най-напред над Скимитарско море, а после над североизточната част на Морето на орлите, за да въздъхне над низините между Кивасиен и Отасол. Изсвистя над пустошта, която един ден щеше да бъде великата страна Борлиен, леко въздъхна над Олдорандо и затръшна прозореца на Ойре. Продължи по пътя си, недочакал да чуе първото изплакване на сина на Аоз Рун.

Топлият въздушен поток носеше със себе си птици, насекоми, спори, полени и микроорганизми. Изчезна след няколко часа и тутакси го забравиха, ала бе изиграл своята роля в промяната на всичко съществуващо до този миг.

Когато премина, на мъжа, който седеше неудобно в клоните на едно дърво, му стана по-уютно. Дървото растеше на остров в средата на буйна река, която се бе засилила да се превърне в приток на река Такиса. Мъжът си бе наранил крака и се бе покатерил горе за по-голяма безопасност.

Отдолу седеше голям мъжки фагор. Вероятно чакаше човека да падне. Каквито и да бяха намеренията му, той не помръдваше, само от време на време махаше с ухо. Бялата му птица бе кацнала на дървото възможно по-далеч от ранения мъж.

Човекът и фагорът бяха изхвърлени полуживи на брега на острова. В състоянието, в което се намираше, човекът бе потърсил безопасност между клоните на дървото. Прилепи се до дънера, за да не го отнесе силният вятър.

Вятърът бе твърде топъл за фагора. Най-после той помръдна, изправи се и без да погледне назад, тръгна да дири път през камъните, които покриваха по-голямата част от тясната ивица суша. След като го

гледа известно време с протегната напред шия, бялата му птица разпери криле и запляска с тях след своя воин.

Мъжът си помисли: „Ако хвана и убия птицата, това би било един вид победа — може пък да става за ядене.“

Ала Аоз Рун имаше по-належащи проблеми от глада. Първо трябваше да надвие фагора. Когато се зазори, той видя през засланиящите го листа бреговете на реката, откъдето бе довлечен от течението. На мочурестата земя седяха четирима фагори, всеки с птица на рамо или лениво обикаляща го. Единият държеше кайдо за гривата. Бяха седели там с часове и почти неподвижни се взираха към острова.

На безопасно разстояние от тях, току до водата, стоеше Кърд. Кучето бе тревожно, скимтеше, ходеше напред-назад и се вглеждаше във водовъртежите в черната вода.

Аоз Рун хапеше от болка долната си устна, обраснала с брада, и се опитваше да се свлече малко по-надолу по клона, за да може да наблюдава оттеглянето на врага си. Фагорът вървеше бавно. Тъй като не виждаше къде може да отиде на тесния остров, Аоз Рун си помисли, че чудовището ще направи един кръг и пак ще се върне. Ако се чувстваше по-добре, ловецът можеше да измисли нещо, с което неприятно да го изненада, когато се върне.

Присви очи и погледна нагоре към небето. Фрейър се откопчваше от гъстите клони на дърветата, на вид непокътнат от преживяното предишния ден. Баталикс, който вече бе изгрял, се губеше в облаци. Аоз Рун умираше за сън, ала не смееше да затвори очи. Вероятно и фагорът се чувстваше по същия начин.

От чудовището нямаше и помен. Чуваше се само непрекъснатото гъргорене на водата в неспокойния ѝ път на юг. Бе ледено студена, Аоз Рун си спомняше добре. Врагът му нямаше да понесе отново да се потопа в нея.

Изглежда фагорът му кроеше някакъв капан. Въпреки плана си Аоз Рун почувства непреодолимо желание да слезе от дървото и да поразузнае. След като взе решение, той почака няколко минути да събере сили. Почеса се.

Беше му трудно да се движи. Крайниците му се бяха схванали. Огромните му черни кожи не бяха още изсъхнали. Главният проблем бе левият му крак — болезнено подут и твърд, не можеше да го прегъне в коляното. Все пак успя да се спусне надолу по дървото и

най-после се свлече на земята. Полежа свит на кълбо и задъхан, не можеше да се повдигне. Всеки миг очакваше фагорът да се нахвърли отгоре му и да го убие.

Фагорите на брега го бяха видели да се движи и се развикаха, ала гласовете им, по-слаби от човешките, едва се долавяха през шума на пенливите води. Кърд също зави.

Аоз Рун се вдигна на крака. До побелелия от пяната бряг той откри оголен до кората клон, който му послужи за патерица. В тялото му като въртоп вилнееха страх, студ, болка, щеше да припадне всеки миг. Усещаше се натежал, тресеше го и целият гореше. Огледа се отчаяно с отворена уста, в очакване да бъде нападнат. Фагорът не се виждаше никъде.

— Ще ми попаднеш в ръцете, проклетнико, дори ако това бъде моят край... Аз съм Господарят на Ембрудок... все още...

Напредваше стъпка по стъпка, като внимаваше купчината камъни, изграждащи гръбнака на острова, да бъде между него и близкия бряг, та фагорите, които стояха нащрек, да не могат да го виждат. От дясната му страна буйната вода носеше камъни, клони, буци пръст заедно с поникналата върху тях трева, които опасно се завихряха към отсрещния бряг. Мъглата се смесваше с водата и се виеше над разбунената ѝ повърхност.

Реката бе изхвърлила на брега издънки и по-стари дървета — корабокрушенци като него самия. Клоните им бяха отсечени от блъскащите се в тях камъни и те бяха останали като кораби без мачти в неочакваното наводнение. Районът, засегнат от природното бедствие, бе широк не повече от дванайсет метра, ала на дължина — като гръбнака на потопено във водата огромно животно — разделяше новообразуваната река, докдето стигаше погледът.

Като ранена мечка Аоз Рун куцукаше напред и развълнуван от прегледа на околността, гледаше да върви покрай самата вода, за да бъде на по-голямо разстояние от възможно нападение.

От гъстата папрат пред него изскочи елен с вирната глава и блеснали очи. Човекът се стресна и падна, а еленът се гмурна във водата и навлезе навътре, докато над повърхността остана да стърчи само ръждивокафявата му глава е тривърхи рога. Жално измуча и отдаде силното си тяло на буйното течение, което го понесе надолу. Животното изглежда не можеше да достигне до отсрещния бряг, ала

продължаваше геройски да се съпротивлява, докато Аоз Рун го изгуби от погледа си в мъглата, стелеща се покрай брега.

По-късно, като се покатери върху едно паднало дърво, той отново зърна бялата птица.

Тя го наблюдаваше с подъл пронизващ поглед от върха на една колиба, покрита с пръст и каменни плочи. Стените ѝ бяха от насечен камък. Върху колибата бяха натрупани листа, папрати, накършени клони и тя се сливаше със заобикалящата я среда. Аоз Рун си проправи път към отвора на този заслон, като смяташе, че фагорът е вътре.

Там, където земята се спускаше надолу, на метър от вратата се вихреше вода. На това място островът се бе прекъснал. Появяваше се на няколко метра по-нагоре по течението, за да продължи извивката си като тясно корабче с товар от никому ненужни камъни на борда. Бе разделен на две части от вода с въртопчета, която не стигаше по-високо от коляното му. С газене човекът можеше да отиде на по-безопасно място. Поради характерния белег на рода си — страх от водата, фагорът никога нямаше да го последва.

Студеното течение захвапа краката му като зъби на алигатор. Докато с труд се влачеше към продължението на острова, той високо викаше от болка. Падна на сушата. Остана легнал по очи, заби пръсти в чакъла, после се обърна, за да види колибата зад себе си. Противникът му сигурно бе вътре — ранен и болен като него самия.

Завлече се на високото и тръгна из острова, глупаво се заоглежда и най-накрая отрязва с ножа си две здрави пръчки. Пъхна ги под едната си мишница и се втурна обратно към жестокия поток, като подскачаше с помощта на патерицата. Не откъсваше поглед от вратата на колибата.

Когато стигна до нея, над главата му нещо се раздвижи. Бялата фагорска птица се спусна надолу и заби острата си човка в слепоочието му. Той изпусна пръчките и патерицата и замахна с ножа, разрязвайки въздуха над главата си. Когато птицата се спусна отново, той я перна през гърдите. Тя непохватно сви криле и кацна на един дънер, а наоколо се разхвърчаха обагрени с червена кръв пера.

Той продължи с куцукане напред и напъха двете пръчки, както бе намислил — едната под резето, а другата под горната панта на вратата. Вратата тутакси се разтресе. Последваха удари и рев — фагорът се опитваше да излезе, но пръчките бяха яки.

Аоз Рун вдигна патерицата. Обърна се и тръгна обратно към островчето, но погледът му падна върху птицата. Тя подскачаше от крак на крак, а от гърдите ѝ капеше кръв. Той вдигна патерицата над главата си и я стовари върху нея. Уби я.

Мушна птицата под едната си мишница и прегази водата за трети път.

Стъпи на сушата, седна на земята и замасажира краката си, за да ги раздвижи. Проклинаше болката в костите си. Удрянето по вратата на колибата продължаваше. Рано или късно едната пръчка щеше да се измести, но засега фагорът бе обезвреден, а Господарят на Ембрудок тържествуваше.

Като влачеше фагорската птица, Аоз Рун изпълзя между две наклонени едно към друго дървета и натрупа камъни наоколо си за сигурно. Слабостта го връхлиташе на талази. Той заспа, заровил глава във все още топлата гръд на птицата.

Събуди се от студ, целият схванат. Фрейър бе ниско в западната половина на небосклона, потънал в златна омара. Аоз Рун изви тяло в примитивния си окоп, за да може да наблюдава близкия бряг. Фагорите продължаваха да стоят и да чакат. Зад тях земята се издигаше нагоре — той можеше да види мястото, където бе паднал Илейн Тал. Зад възвишението пламтеше в мъгла по-големият небесен Страж. Край водата нямаше и следа от Кърд.

Кракът го болеше по-слабо. Той излезе от дупката си заднешком, влачейки мъртвата птица, и се изправи.

Фагорът го чакаше само на няколко метра отвъд потока. Зад него се виждаше колибата — вратата ѝ бе затворена, покривът бе пробит и встрани се търкаляха камъни. Фагорът бе излязъл оттам.

Чудовището със сумтене извърна глава на една страна, после на другата и рогата му проблеснаха на слънчевата светлина. Имаше жалък вид, а кожухът му бе просмукан от неотдавнашното му потапяне в реката.

Фагорът хвърли несръчно копието си — човекът, изправен в цял ръст, представляваше отлична мишена. Аоз Рун бе твърде скован и изненадан, за да отскочи, ала оръжието премина далеч от него. Той видя, че копието всъщност беше една от пръчките, които бе отсякъл, за да залости вратата. Несръчният удар показваше, че фагорът вероятно бе ранен в ръката.

Аоз Рун размаха юмрук. Скоро за кратко щеше да падне мрак. Инстинктът му подсказваше да запали огън. Той се засуети да изпълни намерението си, като благодареше на Утра, че възвърна силите му, при все че бе твърде объркан от необяснимото си лошо състояние. Може и да е гладен, мислеше си той, но щом запали огън, ще има достатъчно храна.

След като понасъбра клонки и гнили дръвца и ги нареди на завет между камъните, като добър ловец той се залови да търка две пръчици между дланите си. Фагорът стоеше неподвижно на известно разстояние от него и го наблюдаваше.

— Зине на Фрейър, ти правис топлина — извика чудовището.

Аоз Рун вдигна поглед и видя само очертанията на противника си на фона на позлатения западен хоризонт.

— Да, правя топлина. А освен това ще сготвя и ще изям твоята птица, косматко.

— Сте ми дадес малко от нея.

— Водата ще се оттече за ден-два. После и двамата ще се приберем по домовете си. Но засега остани там, където си.

Фагорът артикулираше неразбираемо. Каза нещо, което Аоз Рун не схвана. Той седна край огъня, загледан през потока в противника си, чийто силует вече се губеше в общите очертания на дърветата и хълмовете, чернеещи се на фона на залеза. Аоз Рун се чешеше, дереше се с нокти под кожата си, като се извиваше насам-натам.

— Зине на Фрейър, ти зи болен и през носта сте умрес.

Фагорът с труд произнасяше шипящите звукове, като наблягаше повече на „З“.

— Болен ли зъм? Да, болен зъм, ала взе още зъм Господар на Ембрудок, проклетнико.

Аоз Рун завика Кърд, ала не получи отговор. Над земята бе паднал мрак и той не можеше да види дали фагорите бяха още на брега. Целият, свят се превърна в черна сянка.

Уплашен от слабостта си, той си помисли, че фагорът се навежда, сякаш се кани да прескочи пространството, което ги разделяше.

Аоз Рун размаха юмрук.

— Остани си в твоя свят, аз ще си остана в моя.

Самото произнасяне на думите го изтощи. Заслонил очи с длани, той се задъхваше така, както Кърд след цял ден ловуване.

Дълго време фагорът не отговаряше, сякаш се опитваше да смели в мозъка си забележката на човека и най-накрая реши да я отхвърли. Без да помръдне, той го стори с думите:

— Ние зе раздаме и умираме в един и зъст свят, в един и зъст звят. Затова трябва да зе бием.

Словата доехтяха до ушите на Аоз Рун през водата. Той не разбира значението им. Спомни си само своите думи, отправени към Шей Тал, че ще спечелят само ако са обединени. Сега се обърка. Колко типично за нея — никога да не е наблизно, когато му е нужна.

Той се обърна с лице към огъня, падна на колене, мушна още клони в пламъците и се залови с мъчителната работа да разрязва птицата на парчета. Откъсна единия ѝ крак, при което сухожилията увиснаха, и го забодде на пръчка като на шиш. Тъкмо се канеше да го напъха в огъня, когато осъзна, че невъобразимата болка от обрива върху кожата му прониква дълбоко в костите му. Чувстваше скелета си така, сякаш го горяха на клада. Обзе го слабост. Самата мисъл за храна го отвращаваше.

С мъка се изправи на крака, стъпи в огъня, тръгна слепешката към водата, завъртя се в кръг и завика, като вдигна високо окървавения птичи крак. Водата бучеше. Стори му се, че реката спря да тече. Островът се превърна в тясна лодка, която бързо се движеше по повърхността на езеро, не можеше да контролира скоростта ѝ. А езерото бе във вечно движение, насочило се към огромната пещера на мрака.

Устата на пещерата се затвори и го погълна.

— Прихванал си козтна трезка — заключи фагорът. Казваше се Ям-Ухрмар. Не бе воин. Цялата им група се състоеше от дървари и събирачи на лишеи, които се движеха по един и същ маршрут. Бяха откраднали кайдото им. Когато сред тях се появиха двама синове на Фрейър, те просто последваха инстинкта си и ги нападнаха, а в резултат на това сега Ям-Ухрмар беше в беда.

Различни фактори станаха причина събирачите на лишеи да бъдат изтласкани на запад, вместо да вървят на изток. Крачеха в

обратната посока, следвайки благоприятни въздушни октави, когато срещнаха свои събрата, които говореха за голям поход, разрушаващ всичко по пътя си. Макар и разтревожени, събирачите на лишеи продължиха пътя си в дирене на по-хладни места, ала се върнаха по дългата долина, където въздушните октави се отразяваха като в огледало. Изляха се проливни дъждове. Фагорите бяха принудени да отстъпят. Недружелюбието и объркаността ги бяха наранили до дъното на душата им.

Фагорът стоеше неподвижен на брега на реката в очакване на смъртта на зловещия Фрейър. Когато той се скри в мрака, фагорът се успокои. Размърда се и замасажира наранената си ръка. Зарадва се на нощта.

На известно разстояние от него врагът му бе паднал върху купчина камъни. Нямаше да му досажда повече. Най-после, колкото и проклети да бяха тези паразити, синовете на Фрейър, трябваше да ги съжали: всички най-накрая се разболяваха при самия вид на ансипиталите. Това се казва справедливост! Ям-Ухрмар стоеше неподвижен и чакаше да мине времето.

— Ти си болен и сте умрес — извика той. Ала усети нещо не наред и в себе си. Почеса се по врата със здравата си ръка и се загледа в тъмнината, която го заобикаляше. Гъстата тъма вече избледняваше. Някъде на изток Баталикс, този добър воин, бащата на ансипиталната раса, пускаше първите филизи на новото си раждане. Ям-Ухрмар се оттегли в колибата с пробития покрив и се излегна на земята, алените му очи се затвориха. Потъна в сън без сънища и без движение.

Над ширналата се река се прокрадна лъч откъм изток, който възвестяваше изгрева на Баталикс. Той щеше да изгрява много пъти, преди водите да се оттекат, тъй като идваха от огромен резервоар горе в далечния Нктрик. Щеше да дойде време, когато водата ще издълбае свое собствено корито. Още по-късно земната маса щеше да избути реката на друго място. Много векове трябваше да изминат до времето, когато Фрейър щеше да достигне върха на славата си. Тогава тази земя щеше да пресъхне и да се превърне в част от пустинята Мадура, прекосявана от още непознати народи.

Докато човекът и фагорът спяха, нито единият, нито другият осъзнаваха, че водата щеше да тече край тясната ивица — тяхното

островче, цяла епоха. Наводнението не бе временно, то щеше да продължи още двеста години по Баталикс.

XIII

ПОЛОВИНРУНОВА МОНЕТА

На борда на земната наблюдателна станция добре разбираха термина „костна треска“. Той бе част от сложен болестотворен механизъм, причинен от вируса, известен на учените от „Авернус“ като хеликовирус, и последиците му бяха по-ясни на тях, отколкото на онези, които страдаха и умираха от болестта долу, на планетата.

Изследванията в областта на хеликонийската микробиология бяха достатъчно напреднали, за да разберат земните учени, че вирусът се появява два пъти на всеки 1825 години от хеликонийската Голяма година. Каквото и да мислеха хеликонийците за него, той не беше случайно явление. Неизменно се разпространяваше по време на двайсетте затъмнения, отбелязващи началото на истинската пролет, и още веднъж по време на шестте или седемте затъмнения по-късно в същата година. Климатичните промени, които съвпадаха със затъмненията, действаха подтикващо на фазите на вирусната хиперактивност. Последиците бяха катастрофални, макар съвършено различни през двата различни периода.

За жителите долу, на планетата, двете епидемии бяха съвсем отделни феномени. Те бушуваха разделени с повече от пет хеликонийски малки века (т.е. малко повече от седем земни века). Ето защо бяха познати под различни наименования — „костна треска“ и „дебелата смърт“.

Вирусната епидемия въздействаше върху историята на всички, през чиито земи преминаваше като неудържим потоп. Ала един отделно взет вирус не бе от значение, както не бе от значение и една отделно взета капка вода от потопа.

Хеликовирусът трябваше да бъде увеличен десет хиляди пъти, за да стане видим за човешкото око. Беше с големина деветдесет и седем милимикрона. Състоеше се от торбичка, отчасти покрита с двадесетостенник, изграден от липиди и протеин и съдържащ рибонуклеинови киселини, в много отношения приличащи на

плеоморфичния хеликонийски вирус, който причиняваше унищожената вече земна болест, наречена заушка.

И учените на „Авернус“, както и зрителите там, на Земята, бяха проследили действието на разрушителния вирус. Също като древния индийски бог Шива той обединяваше ансипиталните принципи на разрушение и съхранение. Убиваше, а смъртоносното му пробуждане бе причина за ново съществуване. Животът и на хората, и на фагорите нямаше да бъде възможен без хеликовируса.

Тъкмо поради това, че го имаше на планетата, нито един земен жител не би могъл да стъпи там и да оцелее. На Хеликония управляваше хеликовирусът и служеше като санитарен кордон около планетата.

Костната треска още не бе нахлула в Ембрудок. Ала се приближаваше бавно, но сигурно, както походът на младия кзан Хр-Брал Иррт. Учените на борда на „Авернус“ се питаха: кой първо ще удари града?

Друго нещо вълнуваше жителите на Ембрудок. Най-важният въпрос в умовете на хората, стоящи на върха на нестабилната йерархия, бе: как може да се вземе властта и като се вземе, как да се задържи?

Човечеството имаше късмет, че никой не бе стигнал до окончателния отговор. Ала Тант Ейн и Фаралин Фърд, користни и безотговорни мъже, нямаха абстрактен интерес към въпроса. С течение на времето и с идването на съдбовното Лето 26 от новия календар, когато бе изминала повече от половин година от отсъствието на Аоз Рун, двамата му помощници управляваха нещата в селището ден за ден.

Това им бе удобно. Ала не и на Рейнил Лейън. Думата му все повече се чуваше и изпълняваше и от двамата регенти, и от съвета. Рейнил Лейън разбираше, че на Олдорандо е нужна съвсем друга система. С въвеждането ѝ той щеше да получи власт, без да употреби сила — точно към каквато се стремеше.

Щеше да отстъпи пред натиска на търговците и да въведе парите, които да заменят стоковата размяна.

Отсега насетне в Олдорандо нищо нямаше да бъде безплатно.

За хляба щеше да се заплаща с монетите, които той щеше да въведе.

Доволни, че и те щяха да получат своя дял, Тант Ейн и Фаралин Фърд одобриха плана на Лейън. Градът се разрастваше с всеки изминал ден. Търговията повече не можеше да бъде ограничавана само в покрайнините. Тя се бе превърнала в централна част от живота и трябваше да се извършва в центъра. Освен това според новаторските планове на Рейнил Лейън търговците щяха да плащат данъци.

— Не е правилно да се заплаща за храната. Тя трябва да е безплатна като въздуха — започна Датка.

— Но нали ще получаваме пари, за да можем да я заплащаме? — възрази Лейнтал Ей.

— Не ми харесва. Рейнил Лейън много ще се нагуши.

Датка и другият Господар на Западната степ крачеха към кулата на Ойре и по пътя изпълняваха задълженията си — въвеждаха ред. С нарастването на Олдорандо се увеличиха и задачите им. Навсякъде се срещаха нови непознати лица. Учените членове на съвета изчислиха, че едва една четвърт от местното население са родени в града. Останалите бяха чужденци, мнозина от които само преминаваха оттук. Олдорандо бе разположен на континентално кръстовище, по което трафикът тъкмо бе започнал да се развива. Пустите само допреди няколко месеца площи сега бяха покрити с колиби и палатки. Имаше и някои още по-дълбоки промени. Старият ловен режим, понякога труден, друг път безгрижен, бе премахнат за една нощ. Лейнтал Ей и Датка имаха роби, които се грижеха за техните хоксни. Все по-рядко се срещаше дивеч, стънджбезите изчезнаха, а мигриращото население доведе говеда, които предполагаха установен начин на живот.

Ласкателствата по време на пазарлъка изместиха другарството при лова. Прославили се по времето на Аоз Рун с това, че яздят като вятър из новооткритите земи, сега се задоволяваха да се шляят по улиците, да продават на сергиите, да се грижат за ездитните животни в хановете, да охраняват или да сводничат.

Господарите на Западната степ отговаряха за реда в разрастващия се квартал на града, разположен западно от Ворал. Помагаха им шерифи. Роби от юг — сръчни зидари, им строяха сред брасимипите кула, в която да живеят. Тя бе имитация на старите. От

нея господарите щяха да контролират околностите, тъй като бе висока три етажа.

След като инспектираха какво е свършено през деня и си размениха шеги с надзирателя, Лейнтал Ей и Датка се отправиха към стария град, проправяйки си път през тълпата религиозни поклонници. Бяха сковани сергии под платнени навеси, готови да задоволят нуждите на минавачите. Всяка имаше разрешително от бюро на Лейнтал Ей и номерът му бе изписан на висящ диск.

Поклонниците се юрнаха напред. Лейнтал Ей се отмести от пътя им и опря гръб в нов платнен навес. Краката му изхвъркнаха във въздуха, той се пързулна и падна в една дупка, прикрита от платното. Измъкна мечата си. Трима пребледнели младежи, голи до кръста, го погледнаха ужасени, когато той се обърна към тях.

Дупката бе дълбока до кръста и широка колкото малка стая.

В центъра на челата си младежите си бяха изрисували по едно око.

Датка се появи иззад ъгъла и погледна в изкопа, като се хилеше на нещастieto на приятеля си.

— Какво правите тук? — попита Лейнтал Ей тримата мъже.

Съзвзели се от удивлението, младежите стояха твърдо на краката си. Единият отвърна:

— Тук ще се издигне храм на Акха на Великия Наба, следователно мястото е свещено. Трябва да те помолим незабавно да напуснеш.

— Това място е моя собственост — отговори Лейнтал Ей. — Покажете ми разрешителното си за този парцел.

Докато младежите си разменяха погледи, около изкопа се събраха още поклонници, които гледаха надолу и мърмореха молитви. Всички носеха роби в черно и бяло.

— Нямаме разрешително. Нищо не продаваме.

— Откъде сте?

Едър мъж с чалма от черен плат застана пред дупката, придружен от две по-възрастни жени, носещи нещо голямо. Той викна надутото:

— Ние сме последователи на Акха на Великия Наба и се придвижваме на юг, за да разнасяме славата му. Имаме намерение да

построим светилище и настояваме веднага да разкарате оттук грешната си персона.

— Всяка педя земя тук е моя собственост. Защо копаете надолу, щом искате да издигнете параклис нагоре? Вие, чужденците, не различавате ли земята от небето?

Един от младежите обясни с извинителен тон:

— Акха е бог и на земята, и на подземните недра и ние живеем в неговите вени. Ще разпространим добрата новина по цялата земя. Та нали сме Ползватели от Пановал?

— Няма да използвате без разрешение тази дупка — изръмжа — Лейнтал Ей. — Махайте се всички!

Едрият надут мъж закрепця, но Датка измъкна меча си и замахна. Предметът, който носеха двете възрастни жени, бе покрит с платно. Датка го промуши с острието и отхвърли покривалото. Пред очите им лъсна фигура в странно клекнало положение — получовек със слепи, ала широко отворени жабешки очи. Бе издялана от черен камък.

— Каква красота! — възкликна със смях Датка. — Такава грозна муцуна наистина трябва да се крие!

Поклонниците се разяриха. Бяха обидили Акха — слънчевата светлина никога не биваше да го докосва. Няколко души се нахвърлиха върху Датка. Лейнтал Ей с вик изскочи от изкопа и ги заналага с плоската страна на меча си. На мястото на схватката се появиха един-двама пазачи от неговите хора, въоръжени с тояги, и за кратко време поклонниците бяха тъй хубавичко натупани, че обещаха в бъдеще да се държат прилично.

Лейнтал Ей и Датка продължиха към новите стаи на Ойре в реконструираната кула на Врай. Ойре се бе преместила, защото площадът около Голямата кула стана твърде шумен с дървените си магазинчета и пивници. С нея си отиде и Дол с малкия си син Растил Рун Ден и със старата си майка Рол Сакил. Тъй като Аоз Рун го нямаше от дълго време, за по-голяма безопасност Дол се настани в сградата, където живееха и двамата непредсказуеми помощници Фаралин Фърд и Тант Ейн.

На входа на кулата, която все още наричаха Кулата на Шей Тал, пазеха четирима плещести млади борлиенци, освободени роби. Така бе наредил Лейнтал Ей. Когато двамата с Датка влязоха, робите го поздравиха.

— Как е Ойре? — попита той вече на стълбата.

— Поправя се.

Той завари любимата си да лежи на леглото, а до нея седяха Врай, Дол и Рол Сакил. Той отиде до нея и я прегърна.

— О, Лейнтал Ей! Беше толкова ужасно! Толкова ме беше страх!

Тя се взираше в очите му. Той гледаше лицето ѝ — забеляза умората в нежните бръчици под очите ѝ. Всички, които общуваха с душите на родителите си, се състаряваха от преживяното.

— Мислех си, че вече никога няма да се върна при теб, любов моя — прошепна тя. — Долният свят става все по-лош при всяко посещение.

Възрастта бе превила надве Рол Сакил. Дълга бяла коса покриваше лицето ѝ и от него стърчеше само носът ѝ. Тя клечеше до леглото и люлееше внука си на ръце.

— Само старите не успяват да се върнат оттам, Ойре — рече тя.

Момичето седна в леглото и се притисна още по-силно до Лейнтал Ей. Той усети, че тя трепери.

— Този път бе два пъти по-ужасно — вселена без слънца. Долният свят е противоположен на нашия. Първичният камък е като слънце най-отдолу — черно слънце, излъчващо черна светлина. Духовете висят като звезди — не във въздуха, а в скалите. Всички бавно се просмукват надолу в черната дупка на камъка... Толкова са зловещи, мразят живота...

— Истина е — съгласи се Дол, като успокояваше старата си майка. — Те ни мразят и ако можеха, биха ни изяли.

— Когато минаваш покрай тях, те плюят.

— От очите им излиза злокобен прах...

— А пък челюстите им...

— А баща ти? — попита Лейнтал Ей, като ѝ подсказа причината, поради която бе изпаднала в шок, състояние за общуване с шепнещите и наставляващите.

— В долния свят срещнах майка си...

За миг Ойре не можеше да продума. Макар да се бе вкопчила в Лейнтал Ей, светът на въздуха, на който принадлежеше той, все още ѝ изглеждаше по-нереален от онзи, от който се бе върнала току-що. Майка ѝ не намерила една мила дума за нея, само я коряла и обиждала с омраза, чиято сила приживе никой не смеел да покаже.

— Каза ми, че очерням името ѝ и че се срамува дори в гроба. Аз съм я убила, аз съм била отговорна за смъртта ѝ, ненавиждала ме, откакто за пръв път ме усетила в утробата си... Всички бели, които съм сторила като дете... безпомощността ми... Ох, ох, не мога да ви разкажа...

Започна ужасно да вие, за да се освободи от скръбта си. Врай излезе напред и помогна на Лейнтал Ей да я удържи.

— Не е вярно, Ойре, всичко това е плод на въображението ти.

Ала ридаящата ѝ приятелка я отблъсна.

За известно време сякаш всички изпаднаха в състояние на паук. Гледаха с мрачно съчувствие, потънали в своите собствени мисли.

— А баща ти? — попита отново Лейнтал Ей. — Срещна ли го?

Тя се съвзе достатъчно, отдръпна се и го загледа със зачервени очи, а лицето ѝ блестеше от сълзи.

— Слава на Утра, той не беше там, не беше там. Не е дошло още времето да се озове в Долния свят.

Като чува тази новина, те объркано се загледаха един друг. За да прикрие ужаса от факта, че Аоз Рун може да е тръгнал с Шей Тал, Ойре продължи да говори.

— Той със сигурност няма да се превърне в зъл дух, живял е достатъчно пълноценен живот и няма да заприлича на някой от онези малки вързопи, пълни със зложелателство. Поне по-дълго време е имал завидна съдба. Но къде ли се дява през всичкото това време?

Плачът ѝ зарази Дол, тя грабна Растил Рун Ден от ръцете на майка си, залюшка го и занарежда:

— Дали е още жив? Къде е? Честно казано, не беше чак толкова лош... Сигурна ли си, че долу го нямаше?

— Казвам ти, че го нямаше. Лейнтал Ей, Датка, той все още е на този свят, макар само Утра да знае къде е, в това можем да бъдем сигурни.

Рол Сакил заплака, виейки — бебето вече не ѝ пречеше.

— Рано или късно всички трябва да отидем в онова ужасно място. Дол, Дол, идва ред на бедната ти стара майка... Обещай ми, че ще дойдеш да ме видиш, обеща ми, а аз ти обещавам, че няма да кажа и една лоша дума срещу теб. Никога няма да те упрекна, че се свърза с ужасния човек, който повлия на живота на всички нас...

Докато Дол усмиряваше майка си, Лейнтал Ей се опитваше да утеши Ойре, но тя внезапно го отблъсна и слезе от леглото, като бършеше лице и тежко дишаше.

— Не ме докосвай. Нося вонята на долния свят. Нека да се измия.

По време на оплакванията Датка стоеше в задната част на стаята и яката му фигура се открояваше на фона на грубата стена. Лицето му беше безизразно. Сега излезе напред.

— Я млъкнете и се опитайте да размислите. Ние сме в опасност и трябва да превърнем новината в наше предимство. Ако Аоз Рун е жив, нуждаем се от план за действие, докато се върне — ако се върне. Може би са го пленили косматковците. Предупреждавам ви, че Фаралин Фърд и Тант Ейн възнамеряват да поемат контрола над Олдорандо. Най-напред планират да изсекат монети под командването на онзи червей Рейнил Лейън.

Очите му се спряха на Врай и отново се прехвърлиха върху тях...

— Рейнил Лейън вече е накарал металопроизводителите да се заловят за работа и да секат монети. Когато поемат контрола върху тази дейност и заплатят на хората си, ще станат всесилни. Сигурно ще убият Аоз Рун, когато се върне.

— Откъде знаеш? — попита Врай. — Фаралин Фърд и Тант Ейн са негови стари приятели.

— Колкото до това... — проточи Датка и се засмя. — Всяко нещо е до време.

Той стоеше нащрек и оглеждаше всички поред. Най-накрая погледът му се спря на Лейнтал Ей.

— Сега е време да докажем колко струва всеки от нас. Няма да казваме на никого, че Аоз Рун е жив. На никого. По-добре е да се чувстват несигурни. Нека съмненията останат. Новината на Ойре ще накара помощниците на Аоз Рун да узурпират властта веднага. Ще искат да го изпреварят.

— Не мисля... — започна Лейнтал Ей, но Датка, внезапно станал разговорлив, го прекъсна:

— Кой има най-голямо право да управлява, когато Аоз Рун умре? Ти, Лейнтал Ей. И ти, Ойре. Синът на Лойланун и дъщерята на Аоз Рун. Бебето на Дол е опасен довод, за който съветът ще се залови. Лейнтал Ей, двамата с Ойре трябва веднага да се съедините.

Достатъчно сте си играли. Ще повикаме десетина свещеници от Борлиен за церемонията и вие ще обявите, че старият Господар е мъртъв, така че двамата ще управлявате вместо него. Това ще се приеме.

— А Фаралин Фърд и Тант Ейн?

— Ще се погрижим за тях — мрачно изрече Датка. — И за Рейнил Лейън. Не се ползват с общата подкрепа, както вие.

Те се загледаха един друг мрачно. Най-последно Лейнтал Ей заговори:

— Няма да узурпирам титлата на Аоз Рун, докато е още жив. Оценявам хитростта ти, Датка, но не съм съгласен с плана ти.

Датка опъна ръце до бедрата си и се ухили:

— Виждам. Значи не те е грижа, дали помощниците ще вземат властта? Ако го направят, ще те убият, ще убият и мен.

— Не вярвам.

— Вярваш или не, наистина ще те убият. Ще убият и Ойре, и Дол, и това бебе. Вероятно и Врай. Стига си летял в облаците. Те са груби мъже и скоро ще започнат да действат. Ослепяванията, слуховете за костната треска докато ти седиш и блееш, те ще си свършат работата.

— По-добре да върнем баща ми — обади се Ойре, като нарочно погледна не към Лейнтал Ей, а към Датка. — Нещата се променят и ние имаме нужда от наистина здрав владетел.

Датка кисело се засмя на забележката ѝ и без да отвърне, зачака да види какъв ефект ще има върху Лейнтал Ей.

В стаята тегнеше тишина. Наруши я Лейнтал Ей, като смутено каза:

— Каквото и да направят, нямам намерение да искам властта. Това би причинило разкол.

— Разкол ли? — попита Датка. — Страната ни е разделена и с всичките тези чужденци върви към хаос. Сигурно си глупак, щом вярваш в глупостите на Аоз Рун за някакво си единение.

По време на спора Врай стоеше до капака на стълбата, без да се набива в очи, облеганата на стената със скръстени ръце. Сега излезе напред и заяви:

— Грещиш, като мислиш единствено за земните неща.

Посочи към бебето и продължи:

— Когато Растил Рун се роди, баща му тъкмо бе изчезнал. Това се случи преди три четвъртини. Времето на Двойния залез отмина. Така че сега е три четвъртини от последното затъмнение, искам да ти го напомня. Или последното ослепяване, ако предпочиташ стария термин. Трябва също така да ви предупредя, че приближава още едно затъмнение. Двете с Ойре направихме изчисления...

Старата майка на Дол я прекъсна с висок глас:

— Никога преди не са ни сполетявали такива злочестини. Какво сторихме, с какво ги заслужихме? Още едно нещастие ще довърши всички ни.

— Не мога да обясня причината. Сега се уча само да предсказвам последствията — отвърна Врай, като хвърли съчувствен поглед към старицата. — И ако не съм сгрешила, следващото затъмнение ще трае много по-дълго от предишните, а Фрейър изцяло ще се скрие за повече от пет часа и половина и явлението ще продължи през по-голямата част на деня, като започне още от изгрев-слънце. Можете да си представите каква паника ще настъпи.

Рол Сакил и Дол завиха. Датка с рязък тон им заповяда да млъкнат и попита:

— Затъмнение цял ден? След някоя и друга година ще имаме само затъмнения и Фрейър съвсем ще се изгуби, ако изчисленията ти са правилни. Защо твърдиш такива неща, Врай?

Тя се обърна към него и го загледа с търсец поглед. Стресна се от видяното и нарочно отговори с термини, които беше сигурна, че той ще отхвърли:

— Защото Вселената не е нещо случайно. Тя е машина. Следователно човек може да предвижда движенията ѝ.

В Олдорандо от векове не бяха чували подобно революционно изказване. На Датка то му дойде твърде много.

— Ако си сигурна, трябва да опитаме да се защитим с жертвоприношения.

Без да си прави труда да спори, Врай се обърна към останалите:

— Затъмненията няма да траят вечно. Ще продължат двайсет години и след първите единайсет ще се скъсяват по времетраене. След двайсетата година няма да има повече затъмнения.

Думите ѝ имаха за цел да им внушат увереност. Горчивият израз на лицата им показваше какво си мислят: след двайсет години нито

един от тях нямаше да бъде жив.

— Как така знаеш какво ще се случи в бъдещето, Врай? Дори Шей Тал не знаеше — попита я Лейнтал Ей сериозно.

Прииска й се да го докосне, ала бе твърде свенлива.

— Въпрос на наблюдения и събиране на известните факти, както и тяхното анализиране. Въпрос на разбиране на известните ни вече неща. Трябва да виждаме онова, което гледаме. Фрейър и Баталикс са на голямо разстояние един от друг, дори когато ни изглеждат близо. Всяко едно от двете светила балансира на ръба на огромна кръгла чиния. Чиниите са под ъгъл една спрямо друга. Затъмненията стават там, където двете се засичат, тъй като нашият свят се намира на една линия с Фрейър, а Баталикс е помежду им. Разбираш ли?

Датка крачеше напред-назад. Нетърпеливо каза:

— Слушай, Врай. Забранявам ти да говориш за налудничавите си идеи на обществени места. Хората ще те убият. Ето докъде те докара академията. Нямам намерение да те слушам повече.

Той мрачно я погледна — с горчивина, ала умолително. Тя се закова на място. Без повече приказки Датка излезе от стаята. След него се възцари тишина.

Не бяха изминали и две минути от излизането му, когато отвън долетя врява. Лейнтал Ей тутакси изтича на улицата да разбере какво става. Подозираше, че Датка се е замесил в нещо, ала от приятеля му нямаше и следа. Някакъв човек бе паднал от коня си и викаше за помощ — личеше, че е чужденец. Наоколо му се събра тълпа, сред тях имаше познати на Лейнтал Ей лица, ала никой не се притече на помощ на пътника.

— Чума е — каза му един минувач. — Всеки, който помогне на този човек, ще се разболеє още преди Фрейър да залезе.

Доведоха двама роби и страдалникът бе отведен в хана.

Това бе първият случай на костна треска в Олдорандо.

Когато Лейнтал Ей се върна в стаята на Ойре, тя бе съблякла кожата си от хоксни и се миеше над легена, като в същото време викаше иззад завесата към Дол и Врай.

Сгърченото лице на Дол за пръв път изразяваше някакво чувство. Тя откъсна Растил Рун от гърдата си и го подаде на майка си с думите:

— Слушай, приятелко, трябва да действаш. Събери хората и им поговори. Обясни им. Не обръщай внимание на Датка.

— Ти трябва да го направиш, Лейнтал Ей — викна Ойре. — Напомни на всички как Аоз Рун изгради Олдорандо и как ти беше верният му помощник. Не се води по плана на Датка. Увери хората, че Аоз Рун не е мъртъв и че скоро ще се върне.

— Правилно — обади се Дол. — Припомни им колко се страхуваха от него и как той построи моста. Ще те послушат.

— Имате предвид само себе си — възрази Лейнтал Ей. — Ала грешите. Аоз Рун отсъства твърде дълго. Половината хора едва ли знаят името му. Те са непознати, минаващи оттук търговци. Вървете в Паук и попитайте първия срещнат за Аоз Рун — няма да може да ви каже кой е. Ето защо въпросът за властта е отворен.

Беше убедителен. Дол замаха с юмрук към него.

— И ти се осмеляваш да говориш така? Това е лъжа! Ако... когато той се върне, ще управлява, както преди. Ще се погрижа да изрита Фаралин Фърд и Тант Ейн. Няма да забравя и онова влечуго Рейнил Лейън.

— Може и да стане, може и да не стане, Дол. Въпросът е, че го няма. Ами Шей Тал? И нея я няма толкова време, колкото и Аоз Рун. Да си чула някой да споменава името ѝ? На теб може все още да ти липсва, Врай, но не и на другите.

Врай тръсна глава и тихо каза:

— Ако искаш да знаеш истината, не ми липсва нито Шей Тал, нито Аоз Рун. Мисля, че разбиха живота ни. Сигурна съм, че тя разби моя живот. Ох, знам, че грешката беше моя и ѝ дължа много. Нали съм дъщеря на робиня? Но аз следвах Шей Тал твърде безропотно.

— Права си — обади се кресливо Рол Сакил и тръсна бебето в ръце. — Даваше ти лош пример, Врай. Прекалено голяма девственица бе нашата Шей Тал. И ти тръгна по нейния път. Трябва вече да си на петнайсет, приближаваш средна възраст, а още не си лягала с мъж. Побързай, докато не е станало твърде късно.

— Мама е права, Врай — рече Дол. — Нали видя как Датка излезе оттук? Ядоса се, защото ти спореше с него. Той те обича, да, така е. Бъди малко по-покорна, нали си жена? Обвий ръце около него и той ще ти даде каквото поискаш. Мисля си, че ще бъде доста сладострастен.

— Обвий краката си около него, а не ръцете си, това ще те посъветвам — прекъсна я Рол Сакил и се преви от смях. — Сега през

Олдорандо преминават множество красиви жени. Не е както беше по времето на нашата младост, когато жените не достигаха. Какви неща само показват на пазара! Нищо чудно, че искат пари. Знам в коя цепнатина ще си ги наврат...

— Стига — обади се Врай, страните ѝ бяха порозовели. — Ще си подредя живота сама, без грубите ви съвети. Уважавам Датка, но изобщо не го обичам. Престанете.

Лейнтал Ей взе ръката на Врай, за да я утеши. В същото време Ойре излезе иззад завесата с приборана на темето коса. Беше захвърлила кожата си от хоксни, които бяха вече демоден сред по-младите жени в Олдорандо. Вместо това носеше зелена вълнена рокля, почти докосваща земята.

— Съветвах Врай да си вземе мъж, и то скоро, също като тебе — каза ѝ Лейнтал Ей.

— Датка поне е зрял мъж и знае какво иска.

При тази забележка Лейнтал Ей се начумери. Обърна гръб на Ойре и помоли Врай:

— Обясни ми за двайсетте затъмнения. Не разбрах думите ти. Как така Вселената ще е машина?

Тя свъси вежди:

— Преди малко си чул главното, ала не си слушал. Трябва да бъдеш готов да повярваш, че светът е по-странен, отколкото си даваш сметка. Ще се опитам да ти обясня: представи си, че земните октави продължават високо над нас във въздуха, както и дълбоко в земята. Представи си, че този свят, наричан от фагорите Хрл-Икор, непрекъснато следва своята собствена октава. Всъщност октавата му се върти около Баталикс. Хрл-Икор прави едно завъртане около Баталикс за 480 дни. Това представлява нашата година. Баталикс не се движи. Движим се ние.

— Какво става, когато Баталикс залязва всяка вечер?

— Баталикс е неподвижен в небесния свод. Движим се ние.

Лейнтал Ей се засмя.

— А Двойният залез? Тогава кое се движи?

— Същото. Движим се ние. Баталикс и Фрейър остават на местата си. Щом не можеш да приемеш това, не бих могла да ти обяснявам по-нататък.

— Скъпа ми Врай, та нали всеки ден виждаме как небесните Стражи се движат? Какво от това, като повярвам, че и двата са се вледенили?

Тя се поколеба, после каза:

— Е, всъщност Баталикс и Фрейър наистина се движат, когато Фрейър засияе по-ярко.

— Почакай. Първо ме караш да смятам, че не се движат, после че се движат. Престани, Врай. Ще повярвам на предсказаните от теб затъмнения, когато ги видя, не и преди това.

С нетърпелив вик тя вдигна слабите си ръце над главата си.

— Ох, какви сте глупаци! Нека Ембрудок падне, какво значение има? Не можете да разберете най-простото нещо.

И излезе от стаята, по-разярена и от Датка.

— Има някои прости неща, които и тя не разбира — обади се Рол Сакил и залюля бебето в ръце.

Старата стая на Врай беше показателна за промените, които ставаха в Олдорандо. Вече не беше толкова неугледна. Украшения, събрани оттук-оттам, я изпъстриха. Врай бе наследила някои от нещата на Шей Тал, по-точно на Лойланун, и си беше купила други от пазарите. До прозореца висеше звездна карта, изработена от самата нея, върху която беше отбелязала еклиптиките на двете слънца.

Върху едната стена висеше старинна карта, подарена ѝ от един нов обожател. Бе изрисувана с цветни мастила на оризова хартия. Това бе нейната отаасаалска карта, изобразяваща целия свят, и Врай не преставаше да ѝ се удивлява. Светът бе кръгъл, а сушата — заобиколена от океани. Той почиваше върху първичния камък — по-голям от самия него, — от който бе излязъл или по-скоро бе изригнал светът. Сушата носеше наименованието Сиборнал, Кампанлат бе под него, а отделно в долната част на картата бе Хеспагорат. Бяха обозначени и някои острови. Единственият град, отбелязан на картата, бе Отаасаал. Той се намиреше в центъра на кълбото.

Зачуди се колко ли далеч трябва да се издигне човек, за да види света по този начин. Баталикс и Фрейър бяха другите два кръгли свята, както тя добре знаеше. Ала под тях нямаше първичен камък. Защо тогава техният свят се нуждае от камък?

В една ниша на стената до картата бе поставена малка фигурка, подарена ѝ от Датка. Тя я взе и я залюля разсеяно в дланите си. Представляваше двойка, потънала в удоволствие от съвкупление в клекнало положение. Жената и мъжът бяха изваяни от едно парче камък. Ръцете, през които бе преминала фигурата, я бяха излъскали и чертите им едва се забелязваха. Беше толкова стара, че времето бе изгладило лицата. Фигурата представляваше върховния акт, съединяващ двама души, и Врай с копнеж я разглеждаше в дланта си.

— Ето, това е сливане — измърмори тихо тя.

Въпреки закачките на приятелките си Врай отчаяно желаше онова, което камъкът представяше. Тя също бе разбрала, както и Шей Тал преди нея, че пътят към познанието е самотен.

Дали фигурата не изобразяваше наистина съществували двойка любовници, чиито имена са забравени и останали в миналото? Беше невъзможно да се разбере.

Отговорите на много от въпросите на бъдещето се криеха в миналото. Тя хвърли отчаян поглед към астрономическия часовник, който се опитваше да измайстори от дърво — той лежеше на масата до тесния прозорец. Не само че не бе свикнала да работи с дърво, но и все още не бе разбрала цялостно принципите, поддържащи света, трите скитащи се свята и двамата небесни Стражи по техните еклиптики.

Внезапно ѝ хрумна, че между сферите съществува зависимост — бяха направени от един и същ материал, както любовниците бяха изваяни от едно парче камък. А някаква сила, мощна като сексуалното влечение, тайнствено ги свързваше и диктуваше движенията им.

Тя седна до масата и започна да разглобява осите и пръстените, като се опитваше да ги пренареди по друг начин.

Беше потънала в заниманието си, когато на вратата се почука. Рейнил Лейън нахълта и бързо се огледа да не би в стаята да има още някой.

Видя я в рамката на бледосиния правоъгълник на прозореца. Светлината очертаваше профила ѝ. В едната си ръка държеше дървена топка. При влизането му тя се понадигна и той забеляза — защото нищо и никой не избягваше от зоркия му поглед, — че за пръв път Врай не прояви обичайната си резервираност. Тя се усмихна нервно и поглади с ръка кожата си от хоксни там, където сенки загатваха гърдите ѝ. Той затвори вратата зад себе си.

Напоследък майсторът на кожарите се държеше някак величествено. Бе завързал на чаталестата си брада две панделки, както правеха чужденците, и носеше копринени панталони. Беше започнал да проявява внимание към Врай, правеше ѝ подаръци, като например отаасаалската карта, с която се бе сдобил в Паук, и внимателно слушаше теориите ѝ. Тя намираще всичко това за озадачаващо, но вълнуващо. Макар да изпитваше недоверие към мазното му държание, ласкаеше се от него, както и от интереса му към всичко, което тя вършеше.

— Много работиш, Врай — помаха ѝ с пръст Рейнил Лейън и повдигна едната си вежда. — Ако прекарваш повече време навън, тези хубави бузки ще порозовеят отново.

— Знаеш колко съм заета с академията сега, когато Еймин Лим напусна заедно с Шей Тал. А имам и своя собствена работа.

Академията процъфтяваше както никога досега. Разполагаше със собствена сграда и се ръководеше до голяма степен от една от асистентките на Врай. Ангажираха образовани хора да изнасят лекции, обръщаха се към всекиго, който минаваше през Олдорандо. Много от идеите им се прилагаха на практика в работилниците под лекционната зала. Самият Рейнил Лейън наблюдаваше работата.

Окото му не изпускаше нищо. Като зърна каменната фигура сред натрупаните дреболии на масата, той подробно я огледа отблизо. Тя се изчерви и се размърда неспокойно.

— Много е старо.

— Но и доста обичано занимание.

Тя се закикоти:

— Имам предвид самия предмет.

— А аз говоря за забавлението.

Той постави фигурата обратно, дяволито я погледна и се облегна на ръба на масата така, че краката им да се докосват.

Врай ухапа устни и сведе поглед. Имаше еротични мисли към този мъж, когото не харесваше много, и сега те напиреха в съзнанието ѝ.

Ала верен на стила си, Рейнил Лейън промени тактиката. След миг мълчание той премести крака си, изкашля се и заговори сериозно:

— Врай, сред поклонниците, които току-що пристигнаха от Пановал, има един, който не е толкова заслепен от религията като

останалата гълпа. Той изработва часовници изцяло от метал. Дървото не е добро за целта. Нека ти доведе този майстор, а ти ще му даваш напътствия, за да ти го изработи както трябва.

— Моето не е просто часовник, Рейнил Лейън — отвърна тя и вдигна поглед към него, тъй като той бе застанал тъкмо пред стола ѝ. Чудеше се дали на тях двамата можеше някога да гледат като на двойка, изваяна от едно парче камък.

— Разбирам. Затова ще му даваш наставления, за да изработи твоята машина. Ще му платя с монети. Скоро ще заема важен пост и ще имам власт да командвам по мое собствено желание.

Тя наостри уши.

— Чух, че ще управляваш монетен двор в Олдорандо.

Той присви очи и я загледа полуусмихнат, полуядосан.

— Кой ти го каза?

— Нали знаеш как се разпространяват новините...

— Фаралин Фърд пак се е разбърлил.

— Не го цениш много, нали? Нито пък Тант Ейн.

Той махна с ръка и я улови за дланите.

— Но пък високо ценя теб. Ще имам власт и за разлика от останалите глупаци — за разлика от Аоз Рун — аз съм убеден, че познанието, прибавено към властта, я засилва още повече... Стани моя жена и ще получиш всичко, което искаш. Ще живееш по-добре. Двамата ще открием много неща. Ще отворим пирамидата, която предшественикът ми, Датнил Скар, така и не можа да отвори въпреки големите му приказки.

Тя обърна лице, като се чудеше дали тънкото ѝ тяло и органът ѝ, който бе в състояние на летаргия, биха могли да съблазнят и задържат някой мъж.

Освободи китките си от ръцете му и се обърна с гръб към него. Ръцете ѝ литнаха като птици към лицето ѝ и се опитаха да прикрият вълнението ѝ.

— Не ме съблазнявай, не си играй с мен.

— Трябва да бъдеш съблазнена, кошуто моя.

С присвити очи той отвори кесията на колана си и извади няколко монети. Подаде ѝ ги, сякаш подлъгваше диво хоксни с храна. Тя предпазливо се приближи и ги заразглежда.

— Новите пари, Врай. Монети. Вземи ги. Те ще променят Олдорандо.

Трите монети бяха неправилно окръглени и печатът бе груб. Едната — малка бронзова монета, имаше печат „Половин рун“, медната — „Един рун“, а златната — „Пет руна“. В средата на всяка бе написано:

ОЛД
ОРАН
ДО

Докато ги разглеждаше, Врай се смееше от възмущение. Парите са власт, те са новост, знание.

— Руни! — възкликна тя. — Значи си богат!

— Те са истинският ключ към богатството.

Тя ги подреди върху изтърганата си маса.

— С тях ще проверя интелигентността ти, Рейнил Лейтън.

— Това ли е начинът да приласкаеш един мъж?

Той се засмя, ала по тясното ѝ лице разбра, че говори сериозно.

— Нека половината рун бъде нашият свят Хрл-Икор. Големият рун е Баталикс. Малката златна монета е Фрейър.

Тя задвижи монетата от половин рун около тази от един рун.

— Ето как се движим във въздуха. Всеки кръг представлява една година. През годината монетата от половин рун се завърта като топка четиристотин и осемдесет пъти. Виждаш ли? Когато си мислим, че монетата от един рун се движи, всъщност се движим ние, които се намираме върху монетата от половин рун. Ала и монетата от един рун не стои неподвижно. Тук съществува общ принцип, напомнящ любовта. Тъй както животът на детето се върти около майка му, така монетата от половин рун се върти около тази от един рун. Реших, че същото прави и монетата от един рун около онази от пет руна.

— Решила си? Значи е само догадка?

— Не. Просто наблюдение. Но нито едно наблюдение, колкото и просто да е то, не може да бъде обяснено от друго, освен от онзи, който знае как да го обясни. Между зимното и пролетното слънцестоене монетата от половин рун се придвижва на максимално разстояние от двете страни на монетата от един рун.

Тя посочи диаметъра на орбитата му.

— Представи си, че зад монетата от пет руна има няколко малки клечици, които представляват звездите. После си представи, че седиш на монетата от половин рун. Можеш ли да си го представиш?

— Нещо повече, представям си как и ти седиш до мен.

Тя забеляза колко бързо реагира и продължи с разтреперан глас:

— Ето ни тук, а монетата от половин рун минава най-напред от тази страна на руна, после от другата... Какво наблюдаваме? Ами да — сякаш монетата от пет руна се движи на фона на фиксираните звезди отзад.

— Сякаш ли?

— В този случай — да. Движението показва две неща: че Фрейър е по-близо в сравнение със звездите и че всъщност се движим ние, а не небесните Стражи.

Рейнил Лейън замислено гледаше монетите.

— Но ти твърдиш, че двете монети се движат около монетата от пет руна?

— Сега двамата с теб имаме обща тайна. Става въпрос за предшественика ти, който нелегално предостави на Шей Тал информация от книгата на твоята гилдия... От летоброенето на Крал Денис знаем, че това е годината, която той би нарекъл Лето 446. Толкова години са изминали, след като някой си Надир...

— Имах по-добра възможност от теб да се лутам в данните, кошутото моя, и разполагам с още дати, с които да сравнявам. Датата Нула е годината на максималния студ и мрак според календара на Денис.

— Точно както си мислех. Тази е четиристотин четирийсет и шестата година от времето, когато Фрейър е бил най-слаб. Баталикс никога не променя блясъка си. По някаква причина Фрейър го променя. Навремето си мислех, че ту просветва, ту потъмнява, както му дойде. Ала сега знам, че във Вселената няма нищо случайно, както няма нищо случайно в посоката на речното течение. За всяко нещо си има причина. Вселената е машина като астрономическия часовник, който ще бъде неин макет. Фрейър става по-блестящ, защото се приближава към нас — не, обратното: ние се приближаваме към него. Трудно е да отхвърлиш старото мислене, когато то е залегнало в самия език. В новия език монетите от половин рун и един рун се приближават до монетата от пет руна...

Той си играеше с малките панделки на брадата си. Врай го гледаше и размишляваше върху думите си.

— Защо теорията за приближаването е за предпочитане пред теорията за просветването и потъмняването?

Тя плесна с ръце.

— Какъв умен въпрос! Щом Баталикс не става ту по-светъл, ту по-тъмен, защо Фрейър се променя? Монетата от половин рун винаги се приближава към монетата от един рун, макар единият рун непрекъснато да се отмества от пътя. Ето защо мисля, че рунът се приближава към монетата от пет руна по същия начин — като влачи със себе си и монетата от половин рун. Което пък ни води до затъмненията.

И тя отново закръжи с двете монети.

— Виждаш как монетата от половин рун всяка година достига до една точка, откъдето наблюдателите върху нея — ти и аз — не виждаме петака, защото монетата от един рун застава на пътя ни. Ето ти затъмнение.

— Защо тогава няма затъмнение всяка година? Ако само една част от теорията ти е погрешна, това я срутва цялата, тъй както хоксното никога няма да тича на три крака.

Умен си, мислеше си тя, много по-умен от Датка или Лейнтал Ей, а пък аз харесвам умните мъже, дори тогава, когато са безскрупулни.

— О, и за това има причина, която не мога точно да ти обясня. Затова се опитвам да изработя този модел. Скоро ще ти покажа.

Той се усмихна и отново взе тънката й ръка в своята. Тя се разтрепери така, сякаш се намираще в кухнята на брасимипа.

— Още утре ще ти изпратя онзи майстор и той ще работи срещу злато под твоите инструкции, ако се съгласиш да станеш моя и да оповестя новината. Искам те близо до себе си, в леглото си.

— О, ще трябва да почакаш... моля те... моля те...

Тя разтреперана падна в обятията му и той я притисна до себе си. Ръцете му заопипваха тялото й, търсеха дребните й форми. Наистина ме желае, помисли си тя във вихъра на преживяването. Желаете ме така, както Датка не си би и помислил. Той е по-зрял, далеч поинтелигентен. Не е толкова лош, колкото го описват. Шей Тал греши по отношение на него. Тя грешеше за още много неща. Освен това

мярката за добро поведение в Олдорандо вече е различна, така че щом ме желае, ще ме има...

— Леглото — задъхано изрече тя, докато разкъсваше дрехите му. — Бързо, преди да съм променила решението си. Толкова съм раздвоена... Бързо, готова съм! Отвори...

— Ох, панталоните ми, внимавай...

Но нетърпението ѝ му доставяше удоволствие. Тя усети, видя неговото втвърдяващо се желание, когато той се наведе и влезе в нея. Врай изпъшка, а той се смееше. Тя си представи двамата, една плът, извиващи се сред звездите в прегръдките на мощна вселенска сила, неизвестна, вечна...

Лазаретът бе нов, още недовършен. Беше построен близо до огражденията в края на града и се простираше до известната от миналото Кула на Праст. Тук събраха пътиците, поразени от болестта по време на пътуването. През улицата се намираше лечебницата на ветеринарния лекар, който приемаше болни животни.

И лазаретът, и ветеринарната лечебница имаха лоша слава. Твърдяха, че и в двете заведения използвали едни и същи инструменти. Ала лазарета управляваше с твърда ръка първата жена — член на аптекарската гилдия, акушерка и учителка в академията, известната на всички Ма Скантиом. Скантиом наричаха цветята, с които по нейно настояване украсяваха отделенията в сградата.

Един роб отведе Лейнтал Ей при нея. Тя бе висока, яка жена на средна възраст, с препълнена пазва и добродушен израз на лицето. Леля ѝ бе жена на Накри. Двамата с Лейнтал Ей бяха в добри отношения вече дълги години.

— Имам двама пациенти в изолационното, които искам да видиш — каза тя, докато избираше ключ от тежката връзка, провиснала на колана ѝ. Беше захвърлила кожите от хоксни, носеше тъмнооранжева дреха с престилка, която стигаше почти до пода.

Ма Скантиом отключи една здрава врата в задната част на кабинета си.

Влязоха в старата кула и се заизкачваха нагоре, докато стигнаха върха ѝ.

Някъде отдолу доехтя мелодия, изпълнявана от възстановяващ се пациент. Лейнтал Ей я позна: „Спри, спри, Ворал река...“ Ритъмът бе забързан, ала издаваше тъга, която беше в тон с безсмисленото припяване на хора. Реката тече и няма да спре, не, не спира дори за любов, не спира дори заради самия живот...

Всеки етаж бе разделен на малки отделения — килии с врати и решетки. Без да каже дума, Ма Скантиом дръпна завесата и посочи на Лейнтал Ей да погледне през решетката.

В килията имаше две легла и на всяко лежеше по един мъж. Те бяха почти голи. Движенията им бяха сковани. Мъжът по-близо до вратата имаше гъста грива черна коса; лежеше с извит гръб, а ръцете му бяха заклещени над главата. Притискаше кокалчетата на пръстите си до каменната стена, от тях струеше кръв и се стичаше по сините вени надолу по ръцете му. Главата му се въртеше на всички страни под най-неудобни ъгли. Той зърна Лейнтал Ей през решетката, помъчи се да спре очи върху него, ала главата му бавно да се извива. Артериите на шията му бяха изпъкнали като въжета.

Другият пациент, който лежеше под прозореца, извиваше ръце върху гърдите си. Свиваше се на кълбо, после се протягаше, като в същото време непрекъснато риташе с крака, така че малките му костички пращяха. Разсеяният му поглед се движеше от пода до тавана и образно. Лейнтал Ей разпозна в него мъжа, който бе припаднал на улицата.

И двамата болни бяха смъртно бледи и телата им блестяха от пот, чиято кисела миризма се процеждаше навън. Лейнтал Ей дръпна отново завесата и остави двамата да се борят срещу невидимия нападател.

— Костна треска — заключи той.

Стоеше близо до Ма Скантиом и търсеше с поглед изражението на лицето ѝ в гъстата мрачина.

Тя само кимна с глава. Той я последва надолу.

Свирачът продължаваше уморено мелодията:

*Защо ли бързаш тъй?
За нея без предел копнея,
без нея тука си линея...*

Ма Скантиом подхвърли през рамо:

— Първите пристигнаха преди два дни. Трябваше да те повикам още вчера. Не слагат нищо в уста, не мога да ги убедя да пийнат дори вода. Прилича на продължителен мускулен спазъм. Засегнати са и мозъците им.

— Ще умрат ли?

— Само половината от страдащите от костна треска оцеляват. Понякога, когато намалят с една трета телесното си тегло, просто се оправят. И си остават кльоцави. Други полудяват и умират, сякаш треската нахлува в душите им и ги убива отвътре.

Лейнтал Ей преглътна — усещаше гърлото си сухо. Когато се върна в кабинета си, Ма Скантиом дълбоко вдъхна от букета скантиоми и глог на перваза, за да изчисти вонята, застинала в ноздрите ѝ. Стаята бе боядисана в бяло.

— Кой са те? Търговци?

— И двамата идват от изток. Пътували са с различни групи мади. Единият е търговец, другият — певец. И двамата притежават роби-фагори, които сега се намират във ветеринарната лечебница. Вероятно знаеш, че костната треска се разпространява бързо и може да се превърне в епидемия. Искам тези пациенти да напуснат лечебницата. Нуждаем се от сграда извън града, за да изолираме болните. Тези тук няма да останат единствените случаи.

— Говорила ли си с Фаралин Фърд за това?

Тя се намръщи.

— Повече от безполезно е. Преди всичко двамата с Тант Ейн заявиха, че болните не бива да се местят оттук. После предложиха да ги убием и да хвърлим труповете им във Ворал.

— Ще видя какво мога да направя. Сещам се за една полуразрушена кула на около пет мили от града. Може би ще е подходяща.

— Знаех си, че ще помогнеш.

Тя сложи ръката си върху неговата.

— Болестта се причинява от нещо. При благоприятни условия тя се разпространява като пожар. Половината от населението ще умре — не знам лек за нея. Моето убеждение е, че мръсните фагори са я пренесли тук. Може би е от вонята на кожата им. Днес Фрейър няма да го има на небесния свод два часа. По време на мрака ще накарам да

убият двамата фагори във ветеринарната лечебница и да ги заровят. Искях да осведомя някого от властите, затова казвам на теб. Сигурна съм, че ще бъдеш на моя страна.

— Мислиш ли, че ще продължат да разпространяват костната треска?

— Не знам. Просто не искам да поемам риска. Може причината да е другаде, може ослепяванията да носят болестта. Или я е изпратил Утра.

Тя прехапа устни. Той забеляза колко загрижено бе добродушното ѝ лице.

— Зарови ги дълбоко, където кучетата няма да могат да ги достигнат. А аз ще видя дали полуразрушената кула може да свърши работа. Очакваш ли... — той се поколеба, — че скоро ще има и други случаи?

Тя проговори, без да променя израза на лицето си:

— Разбира се.

Когато Лейнтал Ей излезе, свирачът продължаваше тъжната си мелодия и тя долиташе до ушите му от далечните килии на сградата.

Лейнтал Ей не си и помисли да откаже на Ма Скантиом, макар да имаше други планове за двата тъмни часа без Фрейър.

Думите на Датка сутринта, когато Ойре излизаше от състоянието, в което бе общувала с мъртвите, дълбоко го разтревожиха. Схващаше справедливостта на довода, че двамата заедно с Ойре представляват неоспорими кандидати за властта в Олдорандо. Общо взето, и той, както всички останали, искаше да има онова, което бе по право негово. Ала най-много искаше Ойре. Но дали желае да управлява Олдорандо?

Думите на Датка внезапно бяха променили положението. Може би ако вземе властта, ще спечели и Ойре?

Бе потънал в подобни мисли, когато тръгна да изпълни онова, което обеща на Ма Скантиом. Костната треска бе една легенда, ала самият факт, че никой нямаше опит с нея, я правеше още по-мрачна. Умираха хора. Епидемията сякаш служеше като ускорител на някакъв естествен процес.

Ето защо той работеше, без да се оплаква, като настоя за помощта на Гойджа Хин. Лейнтал Ей и надзирателят на робите

прибраха фагорите на двамата болни и ги изпратиха в изолационното отделение. Накараха ги да увият господарите си в черги и да ги отнесат далеч от лазарета. Вързопите нямаше да причинят паника, ако някой ги зърне.

Малобройната група изнесе товара си извън пределите на града и тръгна към полуразрушената кула, за която Лейнтал Ей каза на Ма Скантиом. Заедно с тях бе и старият роб-фагор Мик, за да отменя фагорите, които носеха болните. Така искаха да свършат по-бързо, ала Мик бе толкова остарял, че всъщност се забавиха.

Гойджа Хин, също превит от годините, с дълга коса, която така се бе сплъстила на раменете му, че самият той приличаше на фагор, жестоко удряше Мик с камшика си. Ала нито камшикът, нито ругатните можеха да накарат стария роб да побърза. Той се влачеше, без да протестира, макар прасците на краката му да се бяха зачервили от ударите.

— Моята беда е там, че нито искам да изпитам ударите на камшика, нито пък искам сам да го използвам — каза си Лейнтал Ей. Дойде му друга мисъл и го обзе като утринна омара. Осъзна, че му липсват някои качества. Желанията му бяха скромни. Той бе доволен от дните, които отлитаха покрай него.

Предполагам, че съм твърде доволен. Достатъчно ми е да знам, че Ойре ме обича, и да лежа в обятията ѝ. Достатъчно ми е да знам, че навремето Аоз Рун бе като баща за мен. Достатъчно ми е, че климатът се променя, че Утра е заповядал на стражите си да останат в небето.

Но Утра бе оставил стражите си да променят вечния си път. Аоз Рун изчезна. А какво каза Ойре тази сутрин, че така ме заболя? Че Датка е зрял, като намекуваше, че аз не съм. О, този мой мълчалив приятел! Нима това е зрялост? Да кроиш хитри планове вътре в себе си? А нима самодоволството не е зрялост само по себе си?

В характера си имаше твърде много от дядо си, Малкия Юли, и твърде малко от Юли Свещеника. За пръв път от дълго време той си спомни нежното опиянение, което дядо му изпитваше към Лойл Брай, спомни си колко дълго оставаха сами в стаята с порцелановия прозорец. Епохата бе друга. По онова време всичко беше много по-просто. Тогава се задоволяваха с толкова малко!

Сега нямаше да бъде доволен да умре. Нямаше да бъде доволен да бъде убит от помощниците, ако го заподозрат, че е въввлечен в

заговора на Датка. Нямахте да бъде доволен и да издъхне от костна треска, прихванал я от двамата нещастници, които сега извеждаха извън града. До старата кула имаше още цели три мили.

Той спря. Фагорите и Гойджа Хин автоматично крачеха със зловещия си товар. Ето пак, размекна се и се съгласи да свърши онова, за което го помолиха. Нямахте причина да го прави. Трябваше да се откаже от глупавия навик да се подчинява.

Викна на фагорите. Те също спряха. Останаха по местата си, без да мърдат. Само товарът на плещите им леко се поклащаше.

Групата бе спряла на тясна пътека с глогинкови храсти от двете страни. Преди няколко дни наблизо бе изядено едно дете; фактите сочеха, че убийството бе дело на саблено езиче. Сега, когато дивите хоксни се срещаха рядко, хищниците идваха твърде близо до селището. Ето защо наоколо имаше малко хора.

Лейнтал Ей разтвори храсталаците. Накара фагорите да пренесат болните си господари вътре и да ги оставят на земята. Чудовищата свършиха всичко тъй небрежно, че мъжете се търкулнаха, заклецили крайници, и така си останаха.

Устните им бяха посинели и се бяха обърнали, разкривайки жълтите им зъби и венци. Крайниците им бяха изкривени, костите им скърцаха. Някак усещаха положението си, ала не бяха в състояние да спрат постоянното си движение. Дори очните им ябълки се въртяха ужасяващо върху опънатите им лица.

— Знаеш ли какво им е на тези хора? — попита Лейнтал Ей.

Гойджа Хин кимна с глава и демонично се усмихна — показваше, че човешкото познание не му е чуждо.

— Болни са — отвърна той.

Лейнтал Ей никога нямахте да забрави треската, която бе прихванал навремето от един фагор.

— Убий ги. Накарай фагорите да издълбаят гробове с ръце. Бързо.

— Разбирам.

Надзирателят на робите тежко пристъпи напред.

Лейнтал Ей стоеше опрян на един клон, и наблюдаваше как старецът изпълнява нареждането му. Даваше заповеди за всеки етап на работата и те бяха безпрекословно изпълнявани. Усещаше се погълнат от всичко, което ставаше пред очите му, и не поглеждаше встрани.

Гойджа Хин измъкна късия си меч и промуши по два пъти болните в сърцето. Робите започнаха да рият с роговите си ръце — двамата бели фагори и Мик, затлъстял като господаря си, обрасъл с черните космалаци на възрастта и бавен в работата си.

Всички фагори имаха пранги на нозете си. Търкулнаха труповете в гробовете и нахвърляха пръст отгоре им, после се изправиха неподвижни по своя особен начин и зачакаха следващото нареждане. Заповядано им бе да изкопаят още три гроба под храстите. Направиха и това като неми животни. Гойджа Хин намушка двата чужди фагора между ребрата и когато паднаха по корем, той избърса жълтата кръв от меча си в козината им.

Накара Мик да ги замъкне до гробовете им и да ги затрупа с мръсотия.

Мик се изправи и се обърна към Лейнтал Ей и пъкна белия си език в дясната ноздра.

— Не убивай Мик, господарю. Махни вериги и остави Мик да бяга и издъхне под небе.

— Какво? Да те освободя ли, стари проклетнико? След толкова години? — викна разярено Гойджа Хин и замахна с меча си.

Лейнтал Ей го спря и се взря в престарелия фагор. Когато беше момче, робът му разрешаваше да го язди. Развълнува се, че Мик не направи и опит да му го припомни. Не захленчи и не потърси съчувствие. Стоеше неподвижен и чакаше.

— Колко си годишен, Мик?

Сантименталност, помисли си Лейнтал Ей, проявявам сантименталност. Не се решаваш да издадеш поредната заповед за убийство, нали?

— Аз затворник, не брои години.

Съскащите звуци излизаха като бръмчене на пчела от гърлото му.

— Навремето ние, ансипиталите, управлявахме Ембрудок, а вие, синовете на Фрейър, бяхте наши роби. Попитай майка Шей Тал. Тя знае.

— Казвала ми е. И сте ни убивали, както ви убиваме и ние.

Алените очи примигнаха. Звярът изръмжа.

— Пазехме живота ви през векове, когато Фрейър боледуваше. Много глупави. Сега вие, синовете, всички умрете. Разбийте вериги, пуснете мен да се превърна в мумия.

Лейнтал Ей посочи отворения гроб.

— Убий го — заповяда той на Гойджа Хин.

Мик не се съпротивляваше. Гойджа Хин изрита огромното туловище в дупката и го зарина с ботуша си. После застана сред гъсталака с лице към Лейнтал Ей и заоблизва пресъхналите си от страх устни.

— Познавам те от дете, господине. Бях добър с теб. Лично аз винаги съм твърдял, че ти ще станеш един ден Господар на Ембрудок. Питай връстниците ми.

Не направи опит да се защити с меча си. Той падна от ръцете му и Гойджа Хан коленичи, като несвързано бърбореше и кимаше с побелялата си глава.

— Вероятно Мик бе прав — каза Лейнтал Ей. — Носим болестта вътре в душите си. Може би вече е твърде късно.

Без да погледне назад, той остави Гойджа Хин и закрачи към многолюдния град, ядосан на самия себе си, задето не нанесе съдбовния удар.

Когато влезе в стаята си, бе вече късно. Огледа се наоколо с помръкнало лице. Лъчите на Фрейър осветяваха отсрещния ъгъл и на неговия фон цялата стая изглеждаше необикновено тъмна.

Изми лицето и ръцете си в легена, като поемаше с шепи хладната вода и обливаше веждите, клепките, страните си и я оставяше да се стича по челюстите. Направи го няколко пъти, като дишаше тежко; усещаше как тялото му се разхлажда, ала яростта срещу самия него си оставаше. Когато прокара ръце през лицето си, с радост забеляза, че те бяха спрели да треперят.

Светлината в ъгъла се плъзна по стената, пожълтя и се сви в квадратче, не по-голямо от кутия, където златото на света се разпадна. Обиколи стаята и си набеляза какво да вземе със себе си, сякаш така, между другото.

На вратата се почука, Ойре надникна вътре. Тутакси усетила напрежението в стаята, тя спря на прага.

— Лейнтал Ей, къде беше? Чаках те.

— Трябваше да свърша нещо.

Тя стоеше с ръка на резето, гледаше го и въздишаше. Тъй като светлината падаше откъм гърба му, Ойре не можеше да разгадае израза

на лицето му в гъстия сумрак, който се събираше в стаята, ала долови резкостта в тона му.

— Какво има, Лейнтал Ей?

Той сгъна старото си ловджийско одеяло на вързоп и го завърза отдолу.

— Напускам Олдорандо.

— Напускаш...? Къде отиваш?

— О... Да речем, че тръгвам да търся Аоз Рун.

В гласа му се усещаше горчивина.

— Изгубих интерес към... към всичко тук.

— Не ставай глупав.

Докато говореше, тя пристъпи, за да го види по-добре, и си помисли колко огромен изглеждаше в ниската стая.

— Къде ще го търсиш в пустошта?

Той се обърна към нея и метна вързоп на рамо.

— Нима мислиш, че да го търсим в реалния свят е по-глупаво, отколкото да се спускаме долу при духовете като теб? Винаги си ми казвала, че трябва да направя нещо велико. Нищо не те задоволяваше. Е, сега тръгвам или ще го направя, или ще загина. Нима това не е нещо велико?

Тя тихо се засмя:

— Не искам да тръгваш. Искам да...

— Знам какво искаш. Мислиш, че Датка е зрял, а аз не съм. Е, по дяволите всичко това! Достатъчно. Тръгвам, защото винаги съм копнял да замина оттук. Опитай късмета си с Датка.

— Обичам те, Лейнтал Ей. Държиш се като Аоз Рун.

Той я хвана за ръцете.

— Престани да ме сравняваш с другите. Може би не си толкова умна, колкото те мислех, иначе щеше да разбереш кое ме обижда най-много. И аз те обичам, но заминавам...

— Защо си толкова груб? — изпищя тя.

— Достатъчно дълго живях сред грубияни. Престани да ми задаваш глупави въпроси.

Той я прегърна, притисна я до себе си и я целуна по устата с такава сила, че зъбите им се удариха.

— Надявам се да се върна — каза той, после рязко се изсмя на собствената си забележка.

Хвърли ѝ последен поглед и излезе, като затръшна вратата след себе си и я остави в празната стая. Златото се бе превърнало в пепел. Беше почти тъмно, макар през прозореца да проникваше светлината на огньовете по улицата.

— Негодник! — извика тя. — Проклет да си! Проклет да съм аз!

После се съвзе, изтича до вратата, отвори я и завика след него. Лейнтал Ей тичаше надолу по стълбите и не ѝ отвърна. Тя се спусна след него и го хвана за ръкава.

— Лейнтал Ей, идиот такъв, къде си тръгнал?

— Отивам да оседлая Златушка.

Изплю се и тъй ядовито избърса уста с опакото на дланта си, че тя застина на място. После през ума ѝ премина мисълта, че веднага трябва да повика Датка. Той би трябвало да знае как да се оправи с лудостта на приятеля си.

Напоследък Датка не се виждаше много-много. Понякога преспиваше в недовършената сграда отвъд Ворал, от време на време в друга кула или в някое от съмнителните нови места, които никнеха като гъби. В този миг тя си помисли единствено за кулата на Шей Тал — да провери да не би той да е с Врай. За щастие Датка наистина беше там. Двамата с Врай тъкмо се караха. Бузите ѝ бяха зачервени и тя викаше така, сякаш я бе ударил. Датка бе пребледнял от ярост, ала Ойре ги прекъсна и ги заля с приказки, без да обръща внимание на собствените им проблеми. Той издаде звук, сякаш се задави.

— Не можем да го пуснем да тръгне тъкмо сега, когато всичко наоколо е пред разпадане!

Той хвърли още един убийствен поглед на Врай и изтича от стаята навън.

Тичаше по целия път към конюшните и завари Лейнтал Ей тъкмо да излиза и да отвежда Златушка. Застанаха лице в лице.

— Ти си напълно полудял, приятелю. Дръж се разумно. Никой не иска да си тръгваш. Ела на себе си и се погрижи за собствените си интереси.

— Омръзна ми все да върша онова, което ми казват. Искаш да остана, за да изпълниш плановете си.

— Нужен си ни, за да не позволим на Тант Ейн и другаря му, както и на онова слузесто влечуго Рейнил Лейън да вземат в ръцете си всичко, което имаме.

Лейнтал Ей горчиво го гледаше.

— Нямах късмет. Тръгвам да търся Аоз Рун.

Датка се изсмя:

— Ти си луд. Никой не знае къде може да бъде.

— Убеден съм, че е заминал с Шей Тал в Сиборнал.

— Глупак! Забрави за Аоз Рун, звездата му залезе, той е стар. Сега е наш ред. Заминаваш от Олдорандо, защото се боиш, нали? Случайно имам приятели, които не са ме предали. Единият е в лазарета.

— Какво означава това?

— Знам онова, което знаеш и ти. Заминаваш, защото се страхуваш от чумата.

След това Лейнтал Ей си повтаряше ядовитите думи, които двамата си разменяха, осъзнавайки, че Датка не приличаше на себе си — обикновено безчувствен и хладен. Тогава постъпи инстинктивно — удари Датка с всичка сила. Замахна с дясната си ръка и цапна приятеля си под носа с ръба на дланта. Чу как костта му изхрущя.

Датка тутакси падна по гръб и се хвана за лицето. Шурна кръв и закапа между пръстите му. Лейнтал Ей се метна на седлото, пришпори Златушка и препусна покрай сбиращата се тълпа. Хората зашумяха развълнувано и се струпаха около наранения мъж, който се мъчеше да се изправи, ругаеше и се превиваше от болка.

Все още разярен, Лейнтал Ей излезе от чертите на града. Беше взел само част от нещата, които смяташе. В състоянието, в което беше, му бе достатъчно да пътува само с одеяло и с меча си.

Когато се отдалечи, бръкна в джоба си и извади малък предмет. В здрачевината едва различаваше формата му. Ала тя му бе позната от дете. Кученце, което отваряше и затваряше уста, щом опашката му се полюшнеше нагоре-надолу. Имаше го от времето, когато бе умрял дядо му.

Лейнтал Ей захвърли играчката в близкия храст.

XIV ПРЕЗ ИГЛЕНО УХО

Човешкият род се страхуваше от ухапването на фагорите, ала далеч по-опасно бе ухапването на фагорския кърлеж.

Ухапването на кърлежа нямаше лоши последици за фагорите, но не и за хората. През хилядолетията устата на паразита се бе приспособила да прониква в кожната тъкан, като я нарушава минимално, и оттам да всмуква безболезнено храната, от която се нуждае, за да продължи собствения си сложен репродуктивен цикъл.

Кърлежът притежава сложно устроени полови органи и няма глава. Устната му част е разделена на два чифта. Единият се състои от модифицирани щипци, които проникват в плътта и изпускат антикоагулант и вещество, с което упояват мястото на ухапването. Другият притежава сложно устроен резец, покрит с извити навътре зъби, с който здраво се вкопчва в кожата на домакина си.

Кърлежът се залавя добре и не сменя положението си, докато не падне сам от преяждане — освен ако търсецата човка на фагорската птица не го открие и клъвне за деликатес.

Хеликовирусът, засегнал множество жители на Ембрудок, се намира в клетките на кърлежа. Там той изчаква инертен звуците да се свържат в хармония, която да го измъкне в оркестъра на живота, макар и да се събужда за квазиактивност, ако женският фагор, който обитава, се разгони. Само два пъти в цикъла на Голямата хеликонийска година спусъкът на хармонията задейства активната фаза на вируса.

Тогава се задейства верига от събития, която накрая решава съдбата на цели народи. Утра, би казал някой философ, не е нищо друго освен хеликонийски вирус.

Подчиняващ се на външния сигнал, вирусът избликва от клетките на кърлежа и през устната част прониква в приютилото го тяло, където си проправя път в кръвта. Сякаш тръгнал по собствените си въздушни октави, той се придвижва из тялото, докато достигне основите на мозъка и влезе в хипоталамуса, причинявайки остро възпаление на мозъка, което често завършва със смърт.

Нахлул в хипоталамуса, този древен сектор на съзнанието, седалище на яростта и похотливостта, вирусът се множи с репродуктивна мощ, която би могла да се оприличи на бурите, бушуващи в Нктрик.

Така една генетична система нахлува в пределите на друга. Пострадалата клетка капитулира и всъщност се превръща в нова биологична единица със своя собствена естествена история, подобно на град по време на продължителна война, който преминава ту в едни, ту в други ръце.

Какви са външните белези? Сухожилията на жертвата се схващат и изопват, както Лейнтал Ей бе наблюдавал в лазарета. Общо взето, онези, които са ги видели, по разбираеми причини не са оставили описания на случаите.

Горните факти вяха установени чрез наблюдения и внимателна дедукция. Фамилиите учени на борда на „Авернус“ имаха практика в подобни неща и разполагаха с превъзходна апаратура. Така до голяма степен невъзможността да посетят планетата бе компенсирана.

Познанията им върху така наречената костна треска скоро се разколебаха от появата на нови факти. Въпросът отново беше отворен за спорове. Защото фамилията Пин посочи, че именно по време на двайсетте затъмнения и нашествието на костната треска поне в Олдорандо се е променил и начинът на хранене на населението. Рателът бе излязъл от мода. Брасимипните култури, пълни с витамини, които поддържаха общността през вековете на суровите зими, не се харесваха вече на хората. Дали тази промяна, предположи фамилията Пин, не е направила хората по-уязвими към ухапването на кърлежа и към кърлежовия вирус? Въпросът се дискутираше — понякога твърде разгорещено. И още веднъж се появиха горещи глави, които настояваха въпреки опасностите да се изпрати експедиция на повърхността на Хеликония, което им бе забранено.

Не всички, които имаха контакт с болни от костна треска, умряха. Забелязваше се, че засегнатите реагираха по различен начин. Някои осъзнаваха приближаването на болестта и имаха достатъчно

време, за да страдат предварително или да се помирят с Утра, всеки според разбиранията си. Други се строполяваха неочаквано, както си работеха или разговаряха с приятели, докато се разхождаха, дори докато лежаха в обятията на любовниците си. Нито постепенното, нито внезапното разболяване гарантираха оцеляване. По какъвто и начин болестта да настъпваше, едва половината от разболелите се оживяваха. За останалите бе късмет — като пациентите от лазарета на Ма Скантиом — да намерят своя плитък гроб. Мнозина в общия ужас, който обхваща всяка засегната общност, бяха оставени да се разлагат, а цели фамилни бягаха от домовете си и биваха повалени от заразата по пътя.

Това ставаше, откакто на Хеликония живееха човешки същества. Оцелелите от пандемията изгубваха една трета от нормалното си телесно тегло, макар че „нормално“ по-скоро е относителна величина. Никога не възвръщаха истинското си тегло, това не ставаше и с децата им, нито пък с децата на техните деца. Най-после бе дошла пролетта, лятото предстоеше — тогава щеше да настъпи адаптация към по-слабите форми. Те оставаха характерни за много поколения, ала постепенно изчезваха и отново се появяваха подкожни тлъстини, като болестта продължаваше да съществува в латентно състояние, спотаена в нервните клетки на оцелелите.

Това положение продължаваше до късното лято на Голямата година. Тогава ги удряше дебелата смърт.

Сякаш да компенсират изключителния сезонен контраст, двата пола на повърхността на Хеликония бяха подобни по структурата на тялото и теглото на мозъка си. В зряла възраст тежаха около дванайсет стейна — мярката за тежест в Олдорандо. Ако оцелееха от костната треска, теглото им падаше до осем стейна или дори по-малко. Скелетът на следващото поколение се видоизменяше. Ала поколенията след него бавно повишаваха телесното си тегло до нашествието на още по-зловещата дебела смърт, причинила други драматични промени.

Аоз Рун бе сред онези, които оживяха след първия удар на пандемичния цикъл. На стотици и хиляди хора след него се пада участта да страдат, да умират или да полудеят. Някои, скрити в отдалечените части на световната пустош, можеха изобщо да не срещнат чумата. Ала потомците им щяха да бъдат отритнати в един нов свят. На тях щяха да гледат като на нещо ненормално и щяха да

имат съвсем малък шанс да продължат рода си. Двете смъртоносни болести, разпространявани от фагорския кърлеж, всъщност бяха една и съща. И тази болест, Шива на болестите, разрушител и спасител, размахваше окървавения меч на оцеляването сред човечеството в своеобразните условия на планетата.

Два пъти за две и половина хиляди земни години човечеството на Хеликония трябваше да премине през игленото ухо, създадено от фагорския кърлеж. Това бе цената на неговото оцеляване, на понататъшното му развитие. От всеобщата смърт, от видимата дисхармония се роди хармония — сред агонизиращите писъци се понесе шепот, който достигна до дълбините на човешките същества, за да им подсказва, че всичко е изключително хубаво.

Само доверчивите щяха да повярват на този шепот.

Когато дисхармонията заглъхна, нахлу странна музика като ромон на ручей. Над изпълнената с болка пустош се разнесе божествена музика, доловена най-напред от ушите на Аоз Рун. Пред възвръщащото му се зрение се появиха заоблени форми, на петна, на бразди или в еднаква, еднообразна окраска. Те не означаваха нищо, нито пък той търсеше значението им. Просто си лежеше с извит гръб и отворена уста и чакаше кога ще спрат да подскачат очните му ябълки, за да фокусира погледа си.

Омайният ромон му помогна да дойде в съзнание. Макар да не бе в състояние да координира движенията си, той осъзнаваше, че ръцете му не бяха свободни. В главата му се появяваха откъслечни мисли. Виждаше бягащи елени, виждаше се как самият той тича, скача, бие се; жена се засмя, той яздеше, слънчева светлина се процеждаше между дървета с човешки ръст. Мускулите му се свиха, симпатичната му нервна система ръководеше този спазъм като на куче, заспало край лагерния огън.

Заоблените форми се оказаха речни камъни. Аоз Рун бе заклещен между тях, сякаш самият той бе неорганична материя. Едно младо дръвче, изкоренено далеч нагоре по течението и с обелена кора, се смесваше с камъните и чакъла. Самият той лежеше и се сливаше с него, отметнал ръце високо над главата си.

Много предпазливо прибра крайниците си. След малко седна с ръце върху коленете и дълго гледа дълбоката река. Когато се вслуша в шума ѝ, изпълни го неизказано удоволствие. Запълзя напред на ръце и

колене, усещайки как кожата му се мятат изпразнени около тялото му, и стигна пясъчната ивица, не по-широка от педята му. Загледа се с разсеяна благодарност в течащата вода. Падна нощ. Той лежеше с лице в речните камъчета.

Дойде утринта. Светлината на двете слънца го обля. Стана му топло. Изправи се и се задържа на един щръкнал клон.

Обърна обраслата си с коса глава, щастлив от факта, че извърши движението с изумителна лекота. На няколко метра от него, зад тесния пенлив поток, стоеше фагорът и го гледаше.

— Знаци озивя — каза той.

От много години и цикли, останали в далечното минало, в отделни части на Хеликония и по-специално в континента Кампанлат съществуваше обичай да убиват краля на племето, показал признаци на остаряване. При различните племена критериите и начините за извършването на това деяние бяха различни. Макар да се смяташе, че кралете са поставени да властват на земята от Утра или Акха, животът им се отнемаше по най-груб начин. В момента, когато се покажеха бели коси или кралят не успееше да отсече нечия глава с един замах на секирата, или пък не задоволи сексуалното желание на жените си и не можеше да прескочи даден поток или пропад — или каквито са били критериите на съответното племе, — удушаваша краля или му даваха да изпие отровната чаша, или пък използваша някакъв друг начин за умъртвяване.

Също така членовете на племето, които проявяваха симптоми на болестите убийци — започваха да се протягат или да пъшкат, ги изпращаха на оня свят. В по-ранните времена хората не познавали милосърдието. Често свършвали на кладата поради вярата си в пречистващата сила на огъня, а заедно със страдалеца изгаряха семейството и домакинството му. Дивашкият ритуал рядко предпазваше от епидемията, така че писъците на изгаряния често се чуваха от уши, които вече бръмчаха от първите признаци на болестта.

Преминаващи през противоречията на живота, поколенията хора бавно се цивилизоваха. Това е очевидно, ако приемем, че първият признак на цивилизацията — без който хората не могат да живеят заедно в първичната отчаяна анархия — е съчувствието към ближния, душевното съпричастие към неуспехите му. Вече имаше болници,

лекари, сестри и свещеници всички служеха повече за облекчаване на страданията, отколкото за безогледното им прекъсване.

Аоз Рун се възстанови без каквато и да е помощ. Може би му помогна фактът, че телосложението му бе яко. Без да обръща внимание на фагора, той с мъка закрачи към границата от сива вода помежду им, бавно се наведе и загреба с шепи да пие.

Част от водата, изтичаща между пръстите му потече от устните към брадата му където, подета от вятъра, се понесе на една страна, отново падна и бе погълната от дълбоката река. Именно тези незначителни капки бяха наблюдавани, докато падаха обратно в реката. Милиони очи уловиха малкия плясък. Милиони очи проследяваха всяко движение на Аоз Рун, докато стоеше и дишаше тежко с влажна уста на тесния остров.

Редиците монитори на борда на земната наблюдателна станция седяха отблизо много неща, включително Господаря на Ембрудок. Задължение на „Авернус“ беше да предава всички сигнали, получавани от повърхността на Хеликония, към Института за Хеликония.

Приемателят на Института за Хеликония бе поставен върху луната на Плутон, Харон, в самия край на Слънчевата система. Голяма част от финансирането идваше по линията на Канала за анализи, който излъчваше дълга сага за събитията на Хеликония за зрителите на Земята и на другите планети. Във всяка провинция имаше огромни аудитории, приличащи на раковини в пясък; всяка една побираше десет хиляди души. Заострените им кубета се забиваха в небето и от тях предаваше Каналът за анализи.

Понякога аудиториите оставаха почти безлюдни в продължение на цели години. След това в резултат на нови събития на далечната планета публиката отново се увеличаваше. Хората идваха като на поклонение. Хеликония бе последния голям обект на земното изкуство. Всички на Земята, от управляващите до метачите, бяха запознати с различните аспекти на живота на Хеликония. Имената на Аоз Рун, Шей Тал, Врай и Лейнтал Ей бяха на устата на всички. Тъй като земните богове бяха умрели, заменяха ги с други персонажи.

Зрителите възприемаха Аоз Рун като свой съвременник, само че преместен в друга сфера, като платоничен идеал, изпълващ с присъствието си огромните аудитории. Публиката отново ги препълваше. Хората влизаха, обути със сандали. Слуховете за приближаващата се епидемия, за затъмненията се разпространяваха на Земята така, както и в Олдорандо, като привличаха хиляди, чийто живот се променяше под влиянието на удивлението и загрижеността им за Хеликония.

Някои от поклонниците, които наблюдаваха развитието на далечната планета, се замисляха върху парадокса, наложен им от размерите на Вселената. Осемте фамилии учени на борда на „Авернус“ живеяха по същото време, както хеликонийците. Те им бяха съвременници във всяко едно отношение, макар че хеликовирუსът повеляваше да бъдат разделени за неопределено време от подобния на Земята свят, който изучаваха.

Всъщност колко по-откъснати бяха осемте фамилии от далечния свят, който смятаха за родна планета! Изпращаха сигналите обратно на Земята, където още не бе построена нито една аудитория, дори архитектите им не бяха родени. Сигналите прекосяваха различни части на Космоса между двете системи за хиляди години. А през хилядолетията се променяше не само Хеликония.

Онези, които седяха безмълвни в аудиториите, видяха на холоекраните огромната фигура на Аоз Рун да пие вода и как се разхвърчават пръски от устата му, за да се слоят отново с тъмната река, както бе станало преди хиляда години на разстояние хиляда светлинни години от тях.

Уловената светлина, която наблюдаваха, дори животът, който водеха, бе техническо чудо, плод на развитата физика. И единствено метафизик с непроменливи разбирания би могъл да каже кой съществуваше в момента: Аоз Рун или публиката. Всъщност не се изискваше кой знае каква философия да се направи заключението, че освен неопределеността, наложена от ограниченията на картината, макрокосмосът в микрокосмоса са взаимозависими, преплетени с явления като хеликовируса. Крайните им резултати бяха универсални, макар да се възприемаха единствено от феномена „осъзнаване“ — игленото ухо, през което преминаваха макро– и микрокосмосът, за да се превърнат във фактическо единство. Разсъжденията на

равнището на божествеността можеха да разрешат различията между безкрайните религии, които съществуваха, ала само човешкото познание обединяваше минало и настояще в едно цяло.

Въображението функционираше, вирусът бе просто негова функция.

Двете йелки подскачаха чевръсто с издадени напред шии. Ноздрите им потръпваха, тъй като тичаха от доста време. Хълбоците им лъщяха от пот.

Ездачите им носеха високи ботуши, подгънати под коленете, и дълги наметала от сив плат. Лицата им бяха съсредоточени и посивели, украсени с малки брадички под устата. Всеки би познал, че са жители на Сиборнал.

Върху чакълестата пътека, по която яздеха, падаше сянката на плещестата планина. Непрекъснатото чаткане на копитата на йелките се носеше над обширната пустош, пресечени от реки и тук-там осеяна с дървета.

Ездачите бяха съгледвачи от силите на свещеника-воин Фестибариятид. Наслаждаваха се на ездата, вдишваха свежия въздух, рядко си разменяха по някоя дума и не преставаха да внимават за врагове.

По пътеката зад тях ги следваха други сиборналци пеша. Те водеха група пленени протогностици.

Пътеката извиваше надолу към реката, отвъд която равнината се издигаше и завършваше със скалист нос. Стръмните склонове представляваха разрушени скални пластове, подредени почти отвесно, а върху тях растяха ниски дървета. Тук се намираше селището, управлявано от Фестибариятид.

Съгледвачите преминаха реката по плиткия брод. Йелките подушиха скалите и внимателно заизбираха пътя си сред пластовете. Бяха животни от северните равнини и сред планините не се чувстваха съвсем на мястото си. Те и други като тях бяха докарани на юг заедно с годишните нашествия на колонистите от северния континент към Чалс и граничещите с Пановал райони.

На пътеката се появи и охраната от ариергарда. Четиримата бяха въоръжени с копия и водеха няколко нещастници — протогностици,

пленени по време на патрулирането. Сред пленниците се мъкнеха Каткаарнит-той и Каткаарнит-тя, които продължаваха да се чешат, макар да бяха изминали седмици, откакто бяха пленени.

Побутваха ги с остриетата на копията и те се заклатушкаха през плитката река, после бяха принудени да тръгнат по стръмната пътека, оградена от скали, над която се носеше миризмата на йелките, минаха покрай часовия и стигнаха до селището, наречено Нов Ашкитош.

Именно в това укрепление, на това опасно място, много седмици по-късно пристигна Лейнтал Ей. Имаше такъв вид, че малцина от близките му приятели биха го разпознали без колебание. Бе изгубил една трета от телесното си тегло, приличаше на скелет, с бледна кожа и съвсем различно изражение на очите. Освен това походката му се бе променила — най-добрата дегизировка, тъй като биеше на очи. Бе преболедувал костна треска.

Когато напусна Олдорандо, тръгна на североизток през местност, по-късно известна като Мочурището на Рун, и пое в посоката на Шей Тал. Скиташе се, изгубил пътя. Околностите, известни му от ранна младост, навремето целите в бяло и открити към небето, се бяха изгубили под зелената джунгла.

Самотните тогава места сега криеха опасности. Усещаше непрекъснатото движение не само на разтревожените животни, но и на човешки, получовешки и ансипитални същества, раздвижени от прилива на сезоните. Иззад храсталаците на всяка крачка надничаха враждебни млади лица. Всяко храстче имаше колкото листа, толкова и уши.

Златушка се чувстваше несигурна в гората. Хоксното бе животно, свикнало с обширните открити пространства. Тя все повече се инатеше и принуди Лейнтал Ей да слезе с недоволно ръмжене и да я поведе за юздите.

Най-после през безкрайната гора от брези и борики се покатери до каменна кула. Завърза Златушка за едно дърво и тръгна на разузнаване. Наоколо цареше тишина. Почувства се зле и влезе в празната кула, за да си почине. Когато се изкачи на върха, разпозна всичко наоколо — кулата бе една от онези, които бе разглеждал по време на безгрижните си скитания в търсене на нови хоризонти.

Излезе оттам с душа, изпълнена с огорчение и умора. Изтощен се отпусна на земята, протегна се и разбра, че не може да свали ръцете

си. Заизмъчваха го спазми, треската го повали с един удар и той изви гръб в делириум, сякаш имаше намерение да пречупи гръбнака си.

Дребни мургави мъже и жени се появиха от скривалището си и предпазливо запълзяха към него. Бяха протогностици от нондадското племе, космати същества, които не стигаха по-високо от кръста му. На ръцете си имаха осем пръста, ала те бяха полуприкрити от гъста рижава козина, която растеше от китките им и се спускаше надолу като ръкавели. В лицата приличаха на асокини с издължени муцуни, които им придаваха доста замислен вид като на мадисите.

Езикът им бе смесица от сумтене, подсвиркване и цъкане и изобщо не приличаше на олонецки, макар да се забелязваха известни останки от стария език. Те се посъветваха и най-после решиха да отнесат сина на Фрейър, тъй като личната му октава бе добра.

Зад кулата на хребета растяха една редица раджабарали, чиито стволове бяха скрити зад брезите. В основата на едно такова дърво нондадите влязоха под земята. Завлякоха и Лейнтал Ей, като сумтяха и цъкаха с език от затруднение. Златушка изцвили и задърпа юздата, ала уви! — господарят ѝ бе изчезнал.

Нондадите бяха направили дома си на безопасно място, сред корените на голямото дърво. Това бяха Осемдесетте мрачини. Спяха върху леглата, покрити е папрат, за да се предпазват от гризачите, с които споделяха убежището си.

Дейностите им се определяха от обичаите им. Например избираха кралете и воините си още когато се раждаха, за да ги управляват и защитават. Управниците се обучаваха на жестокост и сред Осемдесетте мрачини се водеха диви смъртоносни битки. Ала кралете служеха като заместители на останалите членове от племето — те изливаха навън вътрешното насилие, така че обикновените обитатели на Осемдесетте мрачини бяха добродушни и любвеобилни, държаха се един за друг и не притежаваха изразено чувство за персонална идентичност. Импулсът им ги тласкаше да се грижат за Лейнтал Ей, макар че ако умреше, щяха да го разкъсат на парчета. Това също беше техен обичай.

Една от женските стана негова сноктруикс — легеше до него, милваше го и го разтриваше, изсмукваше болестта му. В делириума си Лейнтал Ей виждаше множество животни, дребни като мишки и огромни като планини. Когато се събуди в мрака, разбра, че има

непозната другарка, близка като живота, която би направила всичко, за да го спаси и запази целостта му. Почувства се като дух и пламенно се вкопчи в новия начин на съществуване, в който раят и адът му се представяха в една и съща прегръдка.

Доколкото изобщо можеше да разбере нещо от думите, сноктруикс означаваше нещо като лечителка. Означаваше също и крадец, търговец, но преди всичко същество, което чувства.

Той лежеше в мрака в конвулсии, с изкривени крайници и същността му се изпаряваше във вид на пот. Вирусът се бе развихрил и го принуждаваше да се провери през ухото на иглата на Шива. Той се превърна в поле от сухожилия, на което се водеше битка между армиите на най-различни болки. Ала тайнствената сноктруикс бе до него и му помагаше с присъствието си. Тя го дари със здраве.

От време на време армиите на болките отстъпваха. Гласовете в Осемдесетте мрачини постепенно станаха разбираеми и той смътно започна да осъзнава какво му се бе случило. В необикновения език на нондадите не съществуваха думи за храна, пиене, любов, глад, студ, топлина, омраза, надежда, отчаяние, болка, макар да изглеждаше, че кралете и воините, които се биеха в далечната мрачина, ги разбираха. Останалите от племето обаче посвещаваха свободните си часове, които бяха много, на пространни разговори върху Последниците. Нещата от първа необходимост за живота си оставаха без наименования, тъй като бяха спечелили тяхното презрение. Значение имаха единствено Последниците.

Задушен от собствения си зъл дух, Лейнтал Ей не успя да усвои езика до такава степен, че да разбере Последниците. Но по всичко личеше, че главната движеща сила на споровете — което също бе обичай, предаван от поколение на поколение — бе да се реши дали всички трябва да смесят идентичностите си така, че да съществуват вътре във великия бог на мрака Уитрам, или трябва да изградят друг статут на съществуване.

Споровете за другия статут бяха дълги и не спираха дори тогава, когато нондадите се хранеха. На Лейнтал Ей изобщо не му хрумна, че те гложеха Златушка. Самият той нямаше апетит. Размишленията върху различния статут преминаваха през него като течаща вода.

Различният статут се сливаше с много други неща, някои от които изключително неудобни, като например светлината и битките.

Статутът лежеше върху плещите на кралете и воините и би могъл да се преведе грубо като индивидуалност. Тя противоречеше на волята на Уитрам. Ала по някакъв начин, поне така пролича от спора, преплетен като коренаците на дървото, сред които се разплиташе, да се противоречи на волята на Уитрам всъщност означаваше да се изпълнява волята му.

Всичко бе твърде объркано, особено когато в ръцете ти лежи малка космата сноктруикс.

Тя не умря първа. Другите умираха тихо, докато пълзяха сред Осемдесетте мрачини. Най-напред усети, че все по-малко гласове се включват в музиката на спора. После и сноктруикс се вкочани. Той я стисна силно, с мъка, на която мислеше, че не е способен. Ала нондадите нямаха защитни сили срещу болестта, която Лейнтал Ей бе донесъл със себе си в тяхната земя, нямаха обичай да се разболяват и да оздравяват.

След известно време и тя умря. Лейнтал Ей седна и заплака. Никога не бе виждал лицето ѝ, макар че дребните ѝ разлети контури, зад които по всичко личеше, че съществува цяло богатство, му бяха познати при докосване.

Спорът за Последниците приключи. Последното изцъкване, изсвирване, последното дихание изчезна в Осемдесетте мрачини. Не бяха стигнали до никакво решение. Дори смъртта беше доказателство за несигурността по спорния въпрос и тя се прояви едновременно като индивидуална и обща. Само Уитрам можеше да каже дали е доволен, а както обикновено постъпват боговете, той запази пълно мълчание.

Разтърсен от шока, Лейнтал Ей се мъчеше да събере разпокъсаните си мисли. Той запълзя на ръце и колене по труповете на своите спасители и затърси откъде да избяга. Над него оставаше да виси цялото ужасно величие на Осемдесетте мрачини.

Като полагаше усилия да запази душевното си равновесие, той си каза: „Каквито и проблеми да имаха моите скъпи приятели нондадите, аз притежавам индивидуалност. Знам, че съм аз, не мога да избягам от своето аз. Следователно трябва да се помиря със себе си. Не бива да потъвам във вечния спор, в който бяха потънали те. В моя случай всичко е на мястото си. Каквото и да ми се случи, поне знам, че съм аз. Независимо дали ще живея, или ще умра, мога да се държа по съответния начин. Напразно диря Аоз Рун. Той не ми е господар, аз

самият съм си господар. Нито пък Ойре има толкова голямо въздействие върху мен, че да стана изгнаник. Да имаш задължения не означава да бъдеш роб...“

И така нататък по същия начин, докато думите изгубиха смисъла си. Лабиринтът сред коренаците не предлагаше изход. Колко пъти, когато някой тесен тунел се извиеше нагоре, той обнадежден запълзяваше по него само за да открие, че проходът е задънен, и че там лежи някой свит на кълбо труп, а гризачите водеха свой собствен спор върху останките му.

Като преминаваше през разширяваща се кухня, той се препъна в един крал. В мрака размерите нямаха такова значение, както на светло. Кралят изглеждаше огромен, когато Лейнтал Ей най-напред се докосна до дългите му извити нокти и онзи изпъшка. Момъкът се търкулна върху него, зарита, започна да пици, опитваше се да измъкне камата си, а ужасното безформено същество със зъби и нокти се мъчеше да се добере до шията му. Лейнтал Ей легна върху него с желанието да го сплеска, но без резултат. Ръгна го с лакът в окото и за миг въодушевляването на нападателя му отслабна. Лейнтал Ей измъкна камата си, но бе изритан от съзвезия се враг. Търсеците му пръсти се докоснаха до един корен. Момъкът се придърпа по-близо до него, изви ръката на краля около корена и замахна към главата, от чиято уста стърчаха остри зъби. Гневното същество отново се освободи и се нахвърли върху Лейнтал Ей с неудържима ярост. Двете фигури се сляха в една — фигурата на омразата, която се зариваше в пръст и мръсотия.

Изтощен след пристъпите на костната треска и продължителното лежане. Лейнтал Ей, почувства, че желанието му да се бори отслабва. Ноктите се забиха в хълбока му. Внезапно нещо падна върху вкопчилите се тела. Въздухът се изпълни с дивашко ръмжене и цъкане. Объркването му бе толкова дълбоко, че му бе нужно известно време, за да разбере: в мрака се бе появил трети нападател — един от нондадските воители. Той съсредоточи злобата си върху краля. Лейнтал Ей бе попаднал между две остриета.

Като се затъркаля и зарита с крака, той се освободи от прегръдките на врага си, сграбчи меча и успя да се добере окървавен до един тъмен ъгъл. Вдигна краката си така, че тялото и лицето му да бъдат защитени от фронтална атака, и неочаквано отгоре откри тесен

изход. Внимателно промъкна глава в тунела, който бе малко по-широк от тялото му. Преди треската никога нямаше да се побере в него. Сега с движение на питон успя и най-после се озова в широка кухня под земята. Под ръцете си усети мъртви листа. Остана да лежи и да диша тежко, като слушаше със страх звуците от продължаващата битка.

— В името на небесните стражи, светлина! — задъхваше се той.

В кухнята навлезе лека сивота, прилична на влажна мъгла. Бе успял да достигне края на Осемдесетте мрачини.

Страхът го караше да върви към светлината. Той изпълзя по земята и се озова треперещ под един раджабарал. Светлината приличаше на водопад, изливащ се от високото небесно езеро. Дълго стоя прав, дишаше дълбоко и изтриваше пръстта и кръвта от лицето си. Погледна към краката си. Диво лице на пор се опули срещу него и изчезна. Бе напуснал царството на нондадите, а посещението му при тях бе донесло смърт за по-голямата част от племето.

Мисълта му болезнено се върна към неговата сноктруикс. Душата му се изпълни с тъга, удивление и благодарност.

Единият небесен страж бе високо в небето. Близко до хоризонта висеше другият, Баталикс, а лъчите му се спускаха почти хоризонтално през огромната тиха гора и създаваха зловеща красота в океана от листа.

Кожите му бяха на парцали. Плътта му бе нарязана на дълги бразди, от които капеше кръв там, където кралят на воините го бе раздрал с извитите си нокти.

Макар че се огледа и повика веднъж Златушка, нямаше никаква надежда. Не очакваше да види отново своето хоксни. Инстинктът му на ловец му подсказваше да не стои на това място. Ако не се премести, ще се превърне в нечия плячка, а той се чувстваше твърде изтощен за друга битка.

Вслуша се в раджабарала. Нещо вътре в него пращеше. Нондадите си бяха направили голям склад под дървото, в чиито корени живееха. Твърдяха, че Уитрам обитава върха на дънера и от време на време избухвал яростно срещу света, тъй несправедлив към протогностиците. Какво ли би направил Уитрам, чудеше се той, когато всички нондади умрат? Дори богът ще бъде принуден да приеме друга индивидуалност.

— Събуди се — каза си той, усетил, че умът му блуждае. Нямаше и следа от полуразрушената кула, по която да се ориентира. Тогава се обърна с гръб към Баталикс и тръгна през петнистите дънери. Усещаше крайниците и тялото си приятно нереални.

Дните минаваха. Лейнтал Ей се криеше от фагори и други врагове. Не изпитваше глад, след болестта нямаше апетит и мисълта му беше ясна. Осъзна, че главата му е пълна с думите, които му бе казала Врай, със съветите на Шей Тал, на майка му и на баба му. Колко много дължеше на жените и на своята сноктруикс... Неща, отнасящи се до света като място, обитавано от множество същества, място, където и той има щастие да живее. Свят, в който всеки ден става нещо необикновено и където свежестта изпълваше зажаденелите му дробове като животворен прилив. С костите си усещаше, че е благословен. Неизчерпаеми светове съществуваха един в друг.

И така, стъпвайки леко, той пристигна при укреплението пред сиборналското селище, известно под името Нов Ашкитош.

Нов Ашкитош бе в състояние на непрекъснато вълнение. Колонистите го обичаха такъв.

Селището заемаше обширна площ. Бе построено в кръг, доколкото позволяваше теренът. По периметъра бяха колибите и оградите с наблюдателници между тях, с обработваема земя във вътрешната част, пресечена от пътеки, разположени радиално от центъра навън като спици на колело. В средата се намираха сгради и складове, както и участъците, в които държаха пленниците. Всичките бяха подредени около геометричния център на селището, представляващ кръгла църква — Храм на недостъпния мир.

Мъже и жени делово сновяха напред-назад. Разтакаването не бе разрешено. Съществуваха врагове — Сиборнал винаги е имал врагове — и външни, и вътрешни.

Външен враг бе всичко онова, което не принадлежеше на Сиборнал. Не че сиборналците бяха враждебни хора, но религията им повеляваше да бъдат предпазливи. Особено трябваше да се пазят от всичко, идващо от Пановал също и от фагорския народ.

Отвън селището охраняваха съгледвачи, яздеци йелки. Всеки час те носеха информация за движението на разпокъсани части фагори

към селището, следвани от истинска армия ансипитали откъм планините.

Новините предизвикваха контролирана тревога. Всички бяха нащрек. Нямахме паника. Макар сиборналските колонисти да се отнасяха враждебно към двурогите нашественици и да получаваха същото и от тях, двете страни бяха установили необикновен съюз помежду си, който свеждаше конфликтите до минимум. За разлика от населението на Ембрудок, никой сиборналец никога не се биеше с фагор по свое собствено желание.

Нещо повече, те търгуваха помежду си. Колонистите осъзнаваха собственото си уязвимо положение, осъзнаваха, че не е възможно да отстъпят към Сиборнал — нямаше да бъдат приети, ако изобщо се завърнат, тъй като бяха войнолюбиви еретици. Те търгуваха с живот — с живота на хора и получовеци.

Колонистите съществуваха на ръба на глада дори при добри времена. Колонията бе населена с вегетарианци, всеки мъж бе способен градинар. Културите им даваха добра реколта. Ала по-голямата част от нея се използваше за фураж на ездитния добитък. Трябваше да изхранват огромен брой йелки, хоксни и кайдо (последните им бяха дар от фагорите), за да може общността да оцелее.

Защото съгледвачите непрекъснато патрулираха по съседните територии, информираха селището за всичко, което ставаше навсякъде, и пленяваха всичко, що срещнеха по пътя си. Участъците бяха препълнени със случайно преминаващи наоколо същества.

Предаваха пленниците на фагорите като израз на почит. В замяна те оставяха колонистите на мира. Защо не? Свещеникът-воин Фестибариятид лукаво бе разположил селището върху фалшива октава, фагорите нямаха причина да нахлуят в него.

Оставаше обаче вътрешният враг. Двама протогностици известни като Каткаарнит-той и Каткаарнит-тя, още с пристигането си се разболяха и скоро умряха. Началникът на участъка повика свещеника-лекар и той установи костна треска. Тя се разпространяваше с всяка изминала седмица. Сутринта в спалното помещение бе открит един от съгледвачите с преплетени и схванати крайници, подскачащи очни ябълки и потънало в пот тяло.

Болестта нахлу в съвсем неудобно време, когато колонистите се опитваха да сформират пратките пленници, за да ги дарят на приближаващата се армия фагори. Вече се бяха информирали за името на ансипиталния свещеник-воин, който бе именно кзан Хр-Брал Ипрт. Огромният брой смъртни случаи щеше да развали плановете им. По заповед на високопоставения Фестибариятид при всяка отправена молба се пееха допълнителни молитви.

Когато Лейнтал Ей влезе в селището, той чу молитвите и му стана приятно от звуците. С интерес разглеждаше всичко около себе си, без да обръща внимание на двамата въоръжени часовои, придружили го до централната охрана, пред която пленниците риеха тор и го подреждаха на купчини.

Капитанът от охраната се обърка, като видя човек, който не е от Сиборнал, да влиза в лагера по собствено желание. След като поговори с Лейнтал Ей известно време и се опита да го изтормози, той изпрати свой подчинен да доведе свещеник-воин.

През това време Лейнтал Ей трябваше да свикне с факта, че всеки, който не бе преболедувал костна треска, му изглеждаше неестествено дебел. Свещеникът-воин изглеждаше изключително тлъст. Той предизвикателно се обърна към Лейнтал Ей и му зададе няколко остри въпроса.

— Имах известни затруднения — отвърна Лейнтал Ей. — Дойдох тук с надеждата да намеря убежище. Имам нужда от дрехи. Горите са твърде оживени за моя вкус. Искам да ми дадете кон, за предпочитане хоксни, готов съм да си го изработя. После ще си тръгна.

— Какъв човек си ти? От Хеспагорат ли си? Защо си толкова слаб?

— Прекарах костна треска.

Свещеникът-воин докосна с пръст устата си.

— Боец ли си?

— Наскоро изтребих цяло племе от другите, Нондадите...

— Значи не се боиш от протогностиците?

— Никак.

Получи задача да охранява участъците и да храни нещастните пленници. В замяна получи сиви вълнени дрехи. Логиката на свещеника-воин бе проста. Човек, преболедувал костна треска, би

могъл да се грижи за пленниците, без опасност да умре или да разпространи пандемията.

Ала все повече колонисти и пленници падаха, покосени от нейния бич. Лейнтал Ей забеляза, че молитвите в Храма на недостъпния мир стават все по-пламенни. В същото време хората се държаха по-близо един до друг. Ходеше където си искаше, и никой не го спираше. Почувства, че всъщност води прекрасен живот. Всеки ден бе подарък за него.

Съгледвачите отглеждаха конете си в съответната част. Той бе отговорен за групата пленници, чието задължение бе да носят сено и фураж на животните. Ето в какво се състоеше огромният фуражен проблем за селището. Един ар зелена трева бе нужен на ден за изхранването на десет животни. Селището разполагаше с петдесет животни, които обхождаха огромен район; те консумираха трева от 24 000 акра годишно или малко по-малко, тъй като известна част от храненето се извършваше извън периметъра на селището. Този сериозен проблем означаваше, че Храмът на недостъпния мир бе обикновено пълен с полугладни фермери — рядко явление дори на Хеликония.

Лейнтал Ей не тормозеше пленниците — те работеха достатъчно добре, като се имаха предвид мизериите условия на живот. Охраната стоеше на разстояние. Лекият дъжд ги бе накарал да наведат глави. Единствен Лейнтал Ей забеляза животните, когато се подредиха наоколо, мушнаха влажни муцуни и се задъхаха в очакване на гощавката. Бе настъпило времето да си избере кон и да избяга. След ден-два охраната щеше да бъде достатъчно дезорганизирана, за да може да го направи, ако се съдеше по начина, по който се развиваха събитията.

Той хвърли поглед на една кобила-хоксни. Приблужи се до нея с парче питка в ръка. От главата до копитата хоксното бе нашарено в оранжево-жълто с бледосини ивици.

— Вярност!

Кобилата дойде при него, пое храната и мушна муцуната си под мишницата му. Той я хвана за ушите и я помилва.

— Къде е Шей Тал? — попита той.

Ала отговорът бе очевиден. Сиборналците я бяха пленили и я бяха дарили на фагорите. Никога нямаше да стигне до Сиборнал. Шей

Тал се бе превърнала в дух. Тя и малката група, потеглили с нея, се бяха слели с времето.

Името на капитана на охраната беше Скитошерил. Между Лейнтал Ей и него се установи нещо като дебнещо приятелство. Лейнтал Ей виждаше, че Скитошерил се страхува — не докосваше никого, а на ревера си носеше китка скантиом и стрък глогинков храст и много често мушваше дългия си нос там с надеждата да запази останалата част от тялото си от вилнеещата зараза.

— Вие, олдорандците, кланяте ли се на някакъв бог?

— Не. Сами можем да се грижим за себе си. Имаме добро мнение за Утра, това е истина, но още преди няколко поколения изритахме всички свещеници от Ембрудок. Трябва и вие да направите същото в Нов Ашкитош — животът ви ще се улесни.

— Варварско поведение! Затова хванахте чумата, защото дразните Бога.

— Вчера умряха девет затворници и шестима от вашите хора. Много се молите, а полза никаква.

Скитошерил очевидно се ядоса. Стояха на открито и вятърът бърчеше наметалата им. От храма се носеше музиката на молитвата.

— Не харесваш ли нашата църква? Ние сме проста селска общност, а виж каква хубава църква имаме. Обзалагам се, че в Олдорандо няма такова нещо.

— Но тук живеете като в затвор!

Прозвуча тържествената мелодия от храма, която му подейства по тайнствен начин. Към музикалните инструменти се присъединиха човешките гласове в по-висока тоналност.

— Не говори така, иначе ще накарам да те набият. Животът е в църквата. Великото кръгло колело на Карнабхар, свещеният център на нашата вяра. Ако не беше Великото колело, още щяхме да бъдем в прегръдките на снега и леда.

Говорейки, той изписа окръжност с показалец върху челото си.

— Как така?

— Именно колелото ни приближава през всичкото време към Фрейър. Не го ли знаеш? Като дете ме заведоха на поклонение да го

видя. В планината Шивенинк. Ако не си ходил на поклонение, не можеш да станеш истински сиборналец.

Следващият ден донесе още седем смъртни случая. Скитошерил отговаряше за организиране на погребението, а пленниците мадиси едва можеха да изкопаят гробовете.

— Имам скъпа приятелка, пленена от вашите хора — каза Лейнтал Ей. — Тя искаше да направи поклонение в Сиборнал, да се посъветва със свещениците на вашето Велико колело. Мислеше, че са извор на всичката мъдрост. Ала вместо това хората ви са я пленили и са я продали на някой миризлив фагор. Така ли се отнасяте с хората?

Скитошерил сви рамене:

— Не укорявай мен. Вероятно са я взели за шпионка от Пановал.

— Как биха могли да я объркат? Яздила е хоксни, както и придружаващите я. Хората от Пановал имат ли хоксни? Не съм чувал такова нещо. Тя бе прелестна жена, и вие, разбойници такива, сте я предали на косматковците!

— Не сме разбойници. Просто искаме да живеем в мир и да се придвижим по-нататък, когато изтощим почвата тук.

— Искаш да кажеш, когато изтощите местното население. Как си представяш да заменят жени срещу собствената си безопасност?

Сиборналецът отвърна с неловка усмивка:

— Вие, варварите от Кампанлат, вие не цените жените.

— Ценим ги високо.

— Вземат ли участие в управлението?

— Не, жените не управляват.

— А на някои места в Сиборнал жените управляват. Погледай как се грижим за тях в нашето селище. Имаме жени-свещеници.

— Не съм видял нито една.

— Защото се грижим за тях.

Той се наклони към Лейнтал Ей:

— Слушай, Лейнтал Ей, като си помисля, виждам, че не си лош човек. Ще ти се доверя. Знам как стоят нещата тук. Знам колко съгледвачи тръгват и колко се връщат. Умрели са от чумата в някой мизерен гъсталак, не са погребани и вероятно са разкъсани от птиците или от Другите. Ще стане още по-лошо, щом седим на едно място. Аз съм религиозен човек и вярвам в молитвите. Ала костната треска е

толкова силна, че дори молитвите не могат да я надвият. Имам жена, която много обичам. Искам да сключа сделка с теб.

Докато Скитошерил говореше, Лейнтал Ей стоеше на малкото възвишение и гледаше надолу към неплодородната земя, която се спускаше към реката; по бреговете ѝ растяха ниски бодливи дървета. Сред камъните, покриващи склона, пленниците копаеха, седем трупа — сиборналци, обвити в чаршафи — лежах под открито небе и чакаха да бъдат погребани. Помисли си: „Разбирам защо това тлъсто кюфте иска да избяга, но какъв ми е той? Не е повече от онова, което Шей Тал, Еймин Лим и останалите са представлявали за него.“

— Каква сделка?

— Четири добре охранени йелки. Аз, жена ми, слугинята ѝ и ти. Ще тръгнем заедно. Няма да имаме пречки при преминаването на постовете. Ще се върнем заедно с теб в Олдорандо. Ти знаеш пътя, аз ще те защитавам и ще се погрижа да получиш добър кон. В противен случай никога няма да ти разрешат да излезеш оттук — ще бъдеш твърде ценен за нас, особено когато нещата се влошат. Съгласен ли си?

— Кога имаш намерение да тръгнем?

Скитошерил мушна носа в китката на ревера си и въпросително погледна Лейнтал Ей.

— Ако споменеш и дума пред някого, ще те убия. Слушай, походът на фагорския кзан Хр-Брал Ипрт трябва да премине оттук преди залеза на Фрейър според нашите съгледвачи. Ние четиримата ще ги последваме. Фагорите няма да ни нападнат, ако тръгнем след тях. Походът може да върви където ще, ние обаче ще се насочим към Олдорандо.

— Нима възнамеряваш да живееш в подобно варварско място?
— попита Лейнтал Ей.

— Преди да ти отговоря на въпроса, ще трябва да видим колко е варварско. Не се опитвай да бъдеш саркастичен към високопоставените от теб. Съгласен ли си?

— Предпочитам хоксни пред йелка. При това искам сам да си го избира. Никога не съм яздил йелка. Искам и меч от бял метал, не бронз.

— Много добре. Значи си съгласен?

— Да си стиснем ли ръцете?

— Не докосвам чужди ръце. Думите са достатъчни. Добре. Аз съм богобоязлив човек и няма да те предам. Гледай и ти да не ме

предадеш. Погребихи трупове, докато отида да подготвя жена си за пътуване.

Още щом високият сиборналец си отиде, Лейнтал Ей викна на пленниците да прекъснат работа.

— Аз не съм ви господар. И аз съм пленник като вас. Мразя сиборналците. Хвърлете трупове във водата и ги покрийте с камъни, за да си спестите труда. След това си измийте ръцете.

Вместо да му благодарят, те го изгледаха подозрително — висок, облечен в сивите си вълнени одежди, той се извисяваше над тях, стъпил на брега, при това разговаряше с охраната на равна нога. Лейнтал Ей почувства омразата им, но не се трогна. Ако животът на Шей Тал се оказа толкова евтин, значи животът изобщо беше евтин. Докато се бяхтеха с трупове, отметнаха чаршафа от един и той зърна пепеляво лице със замръзнали от ужас черти. После уловиха тялото за краката и раменете и го хвърлиха долу в реката, а буйната вода лакомо сграбчи покривалото, обви го около тялото и най-безцеремонно завъргна така увития труп по течението.

Реката заобикаляше Нов Ашкитош, на отсрещния бряг, започваше ничията земя.

Когато изпълниха задачата си, мадисите осъзнаха възможността да избягат, като прегазят реката и си плюят на петите. Някои поддържаха този план — нагазиха във водата и завикаха другарите си. По-страхливите се дърпаха назад, като сочеха към неизвестната опасност. Всички предпазливо гледаха към Лейнтал Ей, който стоеше на мястото си със скръстени ръце. Не бяха способни да решат дали да действат поединично или колективно и в резултат не вършеха нищо, а само спореха, взираха се нагоре в брега или надолу по течението, ала си оставаха все така нерешителни.

Имаше причина за колебанието им. На ничията земя на отсрещния бряг се тълпяха фигури, които се придвижваха на запад. Разтревожени птици с писък литваха пред тях, кръжаха във въздуха и се опитваха отново да кацнат.

Хоризонтът се издигаше, после рязко се спускаше, за да разкрие редицата пънове и короните на древните раджабарали, които изпускаха пара. Зад изпаренията пространството се разширяваше, в далечината се виждаха скупчени хълмове спокойно да се извисяват в мъглявата

светлина. Тук-там стърчаха, странно набраздени мегалити, които бележеха земни и въздушни октави.

Бегълците се насочиха на запад и обърнаха гръб на Нов Ашкитош, сякаш се страхуваха от репутацията му. Понякога се виждаха самотни фигури, ала по-често те бяха на групи, дори твърде големи. Някои водеха пред себе си животни или бяха съпътствани от фагори. Понякога фагорите контролираха положението.

Движението напред тук-там се прекъсваше. Голяма група спря на склона на известно разстояние от мястото, където бе застанал Лейнтал Ей. Острият му поглед улови признаци на скръб — фигурите от време на време се навеждаха или протягаха ръце нагоре, изразяващи мъката си; някои прибягваха от група на група. Заразата се движеше заедно с тях.

Лейнтал Ей откри, че се визира по-надалеч, за да разбере каква е причината за тяхното бягство. За миг му се стори, че зърна заснежен връх между две възвишения. Светлината върху него непрекъснато се менеше, сякаш хвърлящи огромни сенки същества се движеха по високите му склонове. Суеверен страх обзе мозъка му и се разсея едва когато разбра, че не вижда планина, а нещо по-близко и съвсем не тъй постоянно: ято фагорски птици, което се сгъстяваше, докато прелиташе през прохода.

Най-напред спря да съзерцава. Извърна поглед от протогностиците, които продължаваха да се карат, и се върна в сградата на охраната.

Беше му ясно, че бегълците, мнозина от които вече заразени, ще се спуснат в Олдорандо. Трябваше да се върне колкото е възможно по-скоро, за да предупреди Датка и помощниците. В противен случай градът ще потъне в прилива болни хора и други същества. Разтревожи се за Ойре. Откакто живя със своята сноктруикс, твърде рядко си спомняше за своята любима.

Слънцата стопляха гърба му. Чувстваше се самотен, ала засега трябваше да се примири.

Вслушвайки се в музиката, долитаща откъм църквата, той ритна вратата на сградата на охраната, ала го посрещна мълчание. Тъй като не знаеше колко далеч беше домът на Скитошерил, не можеше да направи нищо друго, освен да остане да чака семейството. Докато чакаше, лошите му предчувствия се засилиха.

Трима съгледвачи слязоха пеша в селището с двойка пленници, единият от които тутакси припадна и се сви на кълбо пред охранителния пункт. Съгледвачите бяха болни и изтощени. Те се довякоха вътре в сградата без да погледнат Лейнтал Ей. А той с безразличие спря взор върху останалия на крака пленник. Вече не се интересуваше от пленниците. После отново му хвърли поглед.

Пленникът стоеше с разкрасени крака в отбранителна поза, макар главата му да клумаше от изтощение. Беше висок. Фактът, че беше слаб, говореше, че също бе преболедувал костна треска. Носеше провиснали черни кожи, които се мятаха свободно около тялото му.

Лейнтал Ай надникна в стаята, където току-що пристигналите съгледвачи се бяха облегли на масата и пиеха бира от корени.

— Ще заведа пленника на работа. Имаме незабавна нужда от него.

И излезе, преди да му отговорят.

С кратка заповед Лейнтал Ей го поведе към Храма на недостъпния мир. Свещениците бяха вътре в централния олтар, ала Лейнтал Ей отведе пленника и го настави да седне до стената, където светлината бе слаба. Мъжът с благодарност се тръшна на мястото като торба с кости.

Беше Аоз Рун. Лицето му бе набраздено и измъчено, кожата на шията му висеше като изпразнен мях, брадата му почти цялата беше посивяла. Ала по линията на веждите и израза на устата му безпогрешно се разпознаваше Господарят на Ембрудок. Отначало Аоз Рун не разбра, че слабият сиборналец в сиви дрехи е Лейнтал Ей. Когато го позна, той изхлипа и го притисна до себе си, а тялото му затрепери.

След малко Аоз Рун беше вече в състояние да обясни на Лейнтал Ей какво му се бе случило и как се бе оказал на малкия остров по средата на буйната река. Когато се възстановил от треската, разбрал, че останалият по принуда с него фагор умира от глад. Фагорът не бил воин, а скромн събирач на лишеи на име Ям-Ухрмар, който се ужасявал от водата, затова нито можел, нито искал да яде риба. При загубата на апетит, обхващащ всички, преболедували костна треска, самият Аоз Рун почти нямал нужда да се храни. Двамата разговаряли през разделящата ги вода, докато най-после Аоз Рун преминал на по-големия от двата острова, за да сключи съюз с нявгашния си враг.

От време на време виждали хора и фагори на брега и им викали, ала никой не можел да премине буйната река, за да им помогне. Тогава двамата се опитали да си построят сал, което им отнело много труд и време.

Първите им опити били безрезултатни. Преплитали клони и ги замазвали с кал, докато построили сал, който можел да плава върху водата. Убеждавал Ям-Ухрмар да се качи в него, ала той се дърпал с ужас назад. След дълги спорове Аоз Рун тръгнал сам, но по средата на реката калта се размекнала и примитивната лодка потънала. Аоз Рун успял да доплува до брега надолу по течението.

Имал намерение да намери въже и да се върне да спаси Ям-Ухрмар, ала всички, които срещал, били или враждебно настроени, или бягали от него. След дълго скитане бил пленен от сиборналци съгледвачи, които го довели в Нов Ашкитош.

— Заедно ще се върнем в Ембрудок — отсече Лейнтал Ей. — Ойре толкова ще се радва.

Отначало Аоз Рун не отговори.

— Не мога да се върна... Не мога... Не мога да изоставя Ям-Ухрмар... Не разбираш.

Той търкаше коленете си с ръце.

— Ти си все още Господар на Ембрудок.

Аоз Рун с въздишка наведе глава. Беше победен, паднал духом. Искеше само тихо убежище. Отново несигурно потъркване на коленете с ръце върху изтърканата мечка кожа.

— Няма вече мирни убежища — отговори Лейнтал Ей. — Всичко се променя. Ще се върнем в Ембрудок заедно. Колкото можем по-скоро.

Волята бе напуснала Аоз Рун и сега Лейнтал Ей трябваше да решава и за двамата. Можеше да вземе сиборналски костюм от склада на охраната. Дегизиран по този начин, Аоз Рун би могъл да се присъедини към групата на Скитошерил. Разочарован, остави Господаря и излезе. Не беше очаквал това.

Отвън го чакаше друга изненада. Зад дървените постройки, които заобикаляха църквата, се събираха членове на колонията. Тихо бяха обърнали взор отвъд селището, към откритото пространство. В сивото си одеяние не се отличаваха един от друг.

Чакаха похода на младия фагорски кзан.

Потокът бегълци пред армията му продължаваше да се стича. Сред хората, протогностиците и Другите се втурваше случаен елен. Понякога бегълците вървяха до групи фагори, част от авангарда на армията на Хр-Брал Ипрт. В процесията се забелязваше известна неориентираност, сякаш се движеха слепешката. Походът правеше впечатление повече с многобройността, отколкото с дисциплината си.

На пръв поглед разпръснати, ала ръководени от въздушните си октави, групите фагори изминаваха неизброими акри по дивите територии. Напредваха с бавната си безмилостна скорост, с бавната си неестествена крачка. В бледите им души не проблясваше и искра нетърпение.

Пътят през планини и долини от почти стратосферните висини на Нктрик до равнините на Олдорандо бе три и половина хиляди мили. Подобно на всяка човешка армия, придвижваща се предимно пеша по неравен терен, воините рядко изминаваха повече от единайсет мили на ден.

Рядко вървяха повече от един ден на всеки двайсет. По-голямата част от времето се изразходваше за обичайните занимания на огромните армии: хранене и почивка.

За да си осигурят прехраната, бяха обсадили няколко планински града край пътя си, сляха се със скалите и чукарите и чакаха синовете на Фрейър вътре в градовете да отворят вратите и да сложат оръжие. Срещаха номадски племена на път да се превърнат в човеци, които още не познаваха силата на семената и бяха обречени на скитнически живот. Преследваха ги по опасни стръмни пътеки, за да се снабдят с няколко глави изпосталели аранги за рядката гозба. Отначало ги задържаше снегът, а към края, и то много по-сериозно — обилните наводнения, които се изливаха към по-долните земи от хълбоците на Нктрик.

Воините също се разболяваха, страдаха от злополуки, дезертираха и биваха нападани от племената, през чиито територии преминаваха.

Според съвременния календар бе Въздушният обрат 446. В първичните умове на ансипиталната раса това бе също така Лето 367 след Малкия апотеоз на Великата година 5 634 000 от катастрофата. От онзи ден, когато за пръв път над скалите на родния ледник прозвуча тръбата, направена от стънджбегски рог, бяха изминали тринайсет

въздушни обрата. Баталикс и притъмнелият Фрейър висяха ниско в западната половина на небесния свод, близо един до друг, и осветяваха похода през последната му фаза.

В сравнение с по-високите земи на Мордриат, който бяха вече пресекли, теренът бе мек като женски скут и не предполагаше наличието на толкова дивашки сили. Ала бе изровен. Вярно, че бе обрасъл с дървета, чиито отровно зелени листа протягаха върховете си хоризонтално, сякаш притиснати от невидими въздушни октави, но листакът не можеше да прикрие богатата геоложка анатомия, изровена от вековете, когато царуваше мразът. Това бе земя, способна да подкрепя неуморимата душа на живота независимо от формата ѝ. Тя представляваше неподправеният ръкопис на великата история на Утра. Гъстите редици на армията фагори бяха автохтонна^[1] демонстрация на това място.

В сравнение с тях сиводрехите обитатели на селището бяха бледи сенки, по-преходни от онези, които преминаваха през границите им.

Лейнтал Ей вървеше по кривата улица, образувана между църквата и заобикалящите я служби, охранителни пунктове и складове, и носеше сиборналско облекло за Аоз Рун. Наблюдаваше сцени, които се разиграваха между сградите.

Всички обитатели на Нов Ашкитош се бяха събрали да гледат преминаващите армии. Зачуди се дали чакат тук от страх, или да разберат дали почитта, която бяха платили на ансипиталната раса, наистина бе осигурила безопасността им.

Мълчаливите бели диваци се движеха от двете страни на селището. Вървяха с механична точност, безразлично вперили поглед пред себе си. Мнозина бяха слаби, със сплъстена козина, ала голите им глави излъчваха могъщество. Над тях летяха фагорските птици и вдигаха невъобразима връва. Много от пернатите се отделяха от ятото и налитаха на купчините тор около селището, като се биеха с криле и издаваха остри писъци.

Обитателите на града отвърнаха със свои собствени звуци, сякаш им се противопоставяха. Когато Лейнтал Ей излезе от църквата, редиците хора запяха. Думите не бяха на олонецки. Имаха грубо, ала задушевно звучене, подходящо за мощния хор. От песента лъхаше нещо средно между стоицизъм и подчинение. Женските гласове се

извисяваха чисти над басовете. Мелодията се превръщаше в бавна песен, която наподобяваше марш.

Сред косматата армия диваци започнаха да се различават гърбове на кайдо — не толкова многобройни, колкото бяха в началото на похода, ала достатъчно, за да създадат пищност на гледката. В центъра на по-подредената фаланга стъпваше Рук-Грл с ниско сведена рижа глава, носещ на гърба си самия млад кзан. Зад него яздеха генералите му, следвани от личните му филоки, само две от които бяха оцелели и сега бяха надуты гилоти. Помежду се мъкнеха хора пленници с товари на гърбовете си.

Хр-Брал Ипрт държеше главата си високо вдигната, короната му блестеше на болезненобледата светлина. Жрк размахваше криле над него като знаме. Кзанът не благоволяваше да хвърли поглед на човешкото селище, което му отдаваше почести. Ала гърлената песен, която се носеше, във въздуха като приветствие, възбуди някакво чувство в душата му, защото когато се изравни с Храма на недостъпния мир, той вдигна меч с дясната си ръка — не можеше да се определи дали жестът му означаваше поздрав или заплаха. Продължи пътя си, без да спре.

Като забеляза, че Аоз Рун стои до него, Лейнтал го отведе в охранителния пункт. Там чакаха, докато Скитошерил дойде с жена си и слугинята ѝ, натоварена с багаж.

— Кой е този? — попита Скитошерил и посочи към Аоз Рун. — Нима вече нарушаваш договорните си задължения, варварино?

— Той е мой приятел и това е достатъчно. Накъде са се запътили приятелите ти фагори?

Сиборналецът вдигна едното си рамо, сякаш отговорът не си струваше вдигането и на двете.

— Откъде да знам? Спри ги и ги попитай, щом си толкова любопитен.

— Движат се към Олдорандо, не знаеш ли? Разбойници, приятели на диваците, които пеят молитви за водача им!

— Ако знаех къде се намира всяко варварско градче в пустошта, едва ли щях да разчитам на теб да ми показваш пътя.

Те яростно се скараха, ала жената на Скитошерил излезе напред и попита:

— Защо спорите, Барбо? Нека изпълним плана си. Щом този човек твърди, че може да ни заведе до Ондоро, накарай го да го стори.

— Разбира се, скъпа — отвърна Скитошерил и отправи нещо като усмивка в нейна посока. Начумери се на Лейнтал Ей и тръгна, ала много скоро се върна с един съгледвач, който водеше няколко йелки. Жена му се задоволи да гледа Лейнтал Ей и Аоз Рун с мълчаливо презрение.

Беше яка жена, висока почти колкото мъжа си, безформена под сивите си одежди. Онова, което я правеше забележителна в очите на Лейнтал Ей, бе правата ѝ руса коса и светлосините ѝ очи. Въпреки грубия им израз, те създаваха приятно впечатление.

Той сърдечно се обърна към нея:

— Ще ви заведе в Олдорандо и ще бъдете в безопасност. Градът ни е красив и вълнуващ и се гордее с гейзерите и кулите си. Час-свирачът ще ви удиви. Ще харесате всичко, което видите там.

— Нямам намерение нищо да харесвам — студено отвърна тя.

Сякаш съжалила за отговора си, жената го попита за името му, ала този път по-сърдечно.

— Да тръгваме, залезът настъпва — остро извика Скитошерил. — Вие, двамата варвари, ще яздите йелки. Нямаме хоксни. А този съгледвач ще ни придружи. Получи заповед да се справя сурово с всяка беда.

— Наистина с всяка — потвърди съгледвачът изпод качулката си.

Когато Фрейър потъна зад хоризонта, те излязоха — шестима със седем йелки, едната използваха за багажа. Преминаха покрай охраната през западния вход на селището без инциденти. Постовите стояха унили като сенки в спускащата се нощ и се взираха в сгъстяващата се тъмнина.

Групата навлезе в пустошта по следите на последния воин от косматата армия на кзана. Земята бе утъпкана и мръсна от преминаването на множество същества.

Лейнтал Ей ги водеше. Не обръщаше внимание на неудобствата от язденето на йелката. Като си помислеше за дивашките фагорски орди отпред, на сърцето и душата му ставаше тежко и нещо го душеше. Увереността му, че по пътя си ще пометат Олдорандо, независимо каква бе крайната им цел, растеше. От него зависеше да пришпори животното колкото е възможно по-бързо, да заобиколи

фланга на похода и да предупреди града. Срита йелката в ребрата и сякаш я пришпорваше със силата на духа си.

Ойре и усмихнатите ѝ очи бяха всичко, което му бе скъпо в този град. Не съжеляваше за дългото си отсъствие, тъй като му бе помогнало по-добре да разбере себе си и да се вгледа с нови очи в същността на девойката. Сблъскал се бе с липсата на зрелост у себе си, със зависимостта си от другите и бе пожелал да стане по-добър, ала без да изказва на глас своето желание. Със завръщането си щеше да я дари поне с някои от качествата, които тя ценеше. Ако пристигнеше навреме.

Навлязоха в мрачна гора, през която проблясваше бледата светлина от златния залез на Баталикс. Дърветата бяха още млади и ниски. Короните им рядко се извисяваха над главата на ездача. Наоколо гъмжеше от невидими същества. Рехава редица от протогностици се точеше на изток. Придържайки се към собствената си въздушна октава, мадисите бяха успели да избягнат кзана и да преминат през редиците му. Измъчени лица като призраци се движеха през виещите се клони на младите дръвчета.

Съгледвачът и Аоз Рун пазеха тила и едва се различаваха в сумрака. Господарят яздеше с наведена глава, изглеждаше безжизнен и сломен. След тях беше само слугинята с натоварената йелка. Точно зад Лейнтал Ей яздеха Скитошерил и жена му. Лицата им бяха скрити в сивите качулки. Очите му потърсиха бледото ѝ лице. Сините ѝ очи блестяха, ала някакъв замръзнал израз в тях го плашеше. Дали смъртта вече не лазеше към тях?

Той пак срита бавната йелка и забърза към очакващите го опасности.

[1] Коренно население. — Б.пр. ↑

XV

СМРАДТА НА ИЗГОРЯЛО

Над Олдорандо цареше тишина. По улиците имаше малко хора. Повечето от тях носеха някаква билка близо до лицето си, някои я бяха прикрепили с маска, обхващаща носа и устата. Билките се ползваха с най-добро име. Те пропъждаха болестта, мухите и вонята на уличните огньовете.

Високо над къщите двамата небесни стражи, на косъм разстояние едни от друг, блестяха надолу като две очи. Под керемидите и плочите населението чакаше. Всичко, което бе свързано с организацията, бе направено. Оставаше им само да чакат.

Вирусът скиташе от единия край на града до другия. Една седмица имаше повече смъртни случаи в южния квартал, така наречения Паук, а останалата част от града дишаше по-свободно. После районът отвъд Ворал търпеше наказанието за облекчение на останалите. С лед някой и друг ден заразата като гръм поразяваше и тях и по улиците се разнасяше скръбен плач, дори от домовете, където се беше чул съвсем наскоро.

Тант Ейн и Фаралин Фърд, заедно с Рейнил Лейън, майстор на монетния двор, и Датка, Господарят на Западната степ, бяха образували комитет по треската. Негови членове бяха те самите заедно с някои полезни граждани като например Ма Скантиом от лазарета. Подпомогнати от спомагателната организация, сформирана от поклонниците от Пановал, Ползвателите, които останаха в Олдорандо да проповядват срещу неговата неморалност, прокараха закони, за да се справят с опустошенията на треската. Спазването им се съблюдаваше от специални полицейски части.

По всички улици висяха предупреждения, че прикриването на мъртви тела и плячкосването на трупове се наказват по един и същ начин: екзекуция чрез ухапване на фагор — примитивно наказание, което причиняваше нервно потръпване у богатите търговци. Предупрежденията, залепени извън града, че в града вилнее епидемия, бяха адресирани до всички, които се приближаваха. Малцина от

бегълците стичащи се от изток, проявяваха неблагоприятното да пренебрегнат предупрежденията: избърсваха потни чела и заобикаляха селището. Съмнително беше обаче, че щяха да бъдат ефикасна защита срещу онези, които се приближаваха с враждебни намерения.

Първите каруци в Олдорандо — грубо сковани и с две колела, дърпани от хоксни — редовно трополяха по улиците на града. Товареха ги с труповете от деня — или натрупани край бордюрите, или изхвърлени безцеремонно пред вратите, или пък пуснати голи от прозорците на къщите. Независимо от това дали бяха майки, съпрузи или деца, толкова обичани приживе, умиращите причиняваха болезнено отвращение, още повече когато се превръщаха в трупове.

Макар да не бяха разбрали причината за треската, хората създаваха множество теории. Всички бяха убедени, че болестта е заразна. Някои отиваха твърде далеч и смятаха, че само като погледнат труп, ще заемат неговото място. Други, вслушали се в проповедите на Акха и Наба — тутакси или в резултат на дълго убеждаване, — вярваха, че треската се бе появила поради разгулния живот на гражданите.

Каквито и да бяха убежденията им, всички бяха на мнение, че огънят е единственото средство да се справят с труповете. Извозваха ги с каруци до определено място извън града и ги хвърляха в пламъците. Непрекъснато поддържаха кладата. Димът ѝ, миризмата на почернелите меса се носеха из пустите улици със залостени врати и прозорци и напомняха на жителите за тяхната уязвимост. В резултат все още незасегнатите се хвърляха или в дълбока покруса, или необуздан разврат, а понякога и в двете.

Никой не вярваше, че треската е в кулминационната си точка и че нищо по-лошо не може да се случи. Ужасът се уравниваше от надежда. Защото все по-голям брой хора, главно младежи, оцеляваха след пораженията на хеликовируса и макар слаби и изтощени, уверено се движеха из града. Ойре бе една от тях.

Беше се свлякла на улицата, свиваше се от непоносимите болки, докато Дол Сакил я пое в грижовните си ръце.

Дол се грижеше за нея без страх за собственото си здраве, с флегматичното безразличие, характерно за личността ѝ. Въпреки прогнозите на приятелите не се разболя и доживя да види как Ойре преминава през игленото ухо — слаба, прилична на скелет. Дол взе

една-единствена предпазна мярка: изпрати детето си Растил Рун при мъжа и детето на Еймин Лим. После момчето отново се върна при нея.

Двете млади жени и детето прекарваха дните си у дома. Очакването, усещането за приближаващия край не бе толкова неприятно. Играеха си с момчето прости игри, които ги връщаха в собственото им детство. Един-два пъти и Врай се включи, ала напоследък бе нещо разсеяна. Когато проговаряше, то бе само за работата ѝ и за онова, което се стреми да направи. Един път произнесе страстно слово и си призна за връзката си с Рейнил Лейън, за когото нямаха какво хубаво да кажат. Тази връзка я дразнеше, често чувстваше отвращение — мразеше го, когато го нямаше, ала като се появяваше, тя се хвърляше в обятията му.

— Всички сме го правили, Врай — изкоментира Дол. — Само че ти позакъсна малко, затова ще боли повече.

— Не всички сме го правили докрай — тихо се обади Ойре. — Вече нямам никакви желания. Всичко отлетя... Желанието ми е да пожелае. Ще се сбъдне само ако Лейнтал Ей се върне.

И тя се загледа през прозореца към синьото небе.

— Разкъсвам се — рече Врай. Не искаше да я отвлекат от собствените ѝ тревоги. — Нямам спокойствие като преди. Не мога да се позная.

В признанията си Врай не спомена нищо за Датка, а и другите жени избягнаха този въпрос. Любовта ѝ би могла да бъде попълноценна, ако не съжеляваше за Датка. Не само защото ѝ бе съвестно за него — той бе обзел всичките ѝ мисли. Боеше се от това, което можеше да се случи, и лесно убеди неспокойния Рейнил Лейън да се срещат тайно на друго място, а не в домовете си. В това тайно място тя и чаталобрадатыят ѝ любовник се срещаха всеки ден, докато градът чакаше изтръпнал пред болестта, а през отворения прозорец нахлуваше тропотът на оседлани животни.

Рейнил Лейън пожела да затвори прозореца, ала тя не искаше.

— Животните могат да ни заразят — протестираше той. — Да изчезнем отгук, кошуте моя, да напуснем града. Да избягаме от напастта и от всичко, което ни тревожи.

— Как ще оцелеем? Тук е мястото ни. Тук, в този град, един до друг в обятията си.

Той неловко ѝ се усмихна.

— Ами ако се заразим един друг?

Тя се хвърли отново в леглото с щръкнали гърди.

— Тогава ще умрем един до друг, ще умрем, докато се любим! Дръж се, Рейнил Лейън, вземай пример от мен. Раздай се целия — още и още!

Тя потърка окосмените му слабини с ръка и прехвърли крак зад гърба му.

— Ах, ти, ненаситно прасе! — възкликна с обич той и се търкулна до нея, като притисна тялото ѝ със своето.

Датка седеше на ръба на леглото, захлупил глава в шепите си. Тъй като той мълчеше, момичето в леглото също не проговаряше. Извърна лице от него и сви колене до гърдите си.

Едва когато Датка стана и започна да се облича с бързината на човек, който е взел някакво решение, тя произнесе глухо:

— Нали знаеш, че не съм заразена?

Той ѝ хвърли горчив поглед, ала не каза нищо. Продължи да се облича бързо.

Тя извърна глава и отметна дългата коса от лицето си.

— Тогава какво има, Датка?

— Нищо.

— Не се държиш като мъж.

Той нахлузи ботушите си с такъв вид, сякаш се интересуваше повече от тях, отколкото от нея.

— Проклета да си, жено, не те желая. Ти не си жената, която искам. Набий си го в главата и се измитай оттук.

От вградения в стената шкаф измъкна меч, красиво произведение на изкусен майстор. Блясъкът му контрастираше с разядените от червеи вратички на шкафа. Напъха го в пояса си. Тя му викна да попита къде отива. Той повече не ѝ обърна внимание, затръшна вратата след себе си и затрополи надолу по стълбите.

Не бе пропилял напразно последните няколко тъжни седмици, откакто Лейнтал Ей замина: откри, че Врай го бе предала. Използва голяма част от времето да организира съдействието на младите в Олдорандо, които биха го подкрепили. Свърза се и с чужденците, които недоволстваха от ограниченията, наложени им в Олдорандо и

симпатизираха на онези — а те не бяха малко, — чийто живот бе разбит от непосилната работа след въвеждане на паричните отношения в града. Майсторът на монетния двор Рейнил Лейън често бе обект на неговите критики.

Когато излезе на улицата, яхнал хоксното си, всичко тънеше в тишина, страничните улички бяха пусати с изключение на охраната, на която плащаше, за да пази на вратата. Хората бяха отишли на пазар поради необходимост да посрещнат всекидневните си нужди. Малката аптека с внушително подредените си бурканчета развиваше добра търговия. Все още се срещаха търговци с пъстри сергии и пъстри облекла. Ала имаше и хора с товари на гърбовете, които напускаха града, преди да стане по-лошо.

Датка не забелязваше нищо. Яздеше автоматично с вторачен пред себе си поглед. Напрежението в града се сливаше със собственото му напрежение. Бе стигнал до точката, от която нататък не можеше да понася нищо. Щеше да убие Рейнил Лейън, ако е необходимо, щеше да убие и Врай и всичко щеше да свърши. Устните му се свиваха, когато в ума си репетираше съкрушителния удар. Хората се отдръпваха от пътя му, защото се бояха, че съсредоточеният му вид предвещава началото на смъртоносната треска.

Знаеше тайното място на Врай, шпионите му редовно го информираха. Помисли си: „Ако управлявах, щях да закрия академията завинаги. Никой не се осмелява да вземе това решение и да го изпълни. Аз щях да го направя. Сега е времето за удар, като се използва извинението, че заразата се разпространява от лекциите, които се провеждат там. Това наистина ще я нарани!“

— Внимавай, братко, внимавай! Моли се заедно с Ползвателите за спасение, вслушай се в думите на Великия Акха на Наба...

Той отмина уличния проповедник. Щеше да прочисти улиците и от тези глупаци, ако управляваше.

Близо до конюшните на улица „Юли“ към него се приближи негов познат, наемник и търговец на животни.

— Е?

— Сега е горе, господарю.

Човекът многозначително вдигна вежди към мансардния прозорец на една дървена сграда с изглед към конюшните. Това бяха

главно общежития, в които се намираха жилища или пивници, служещи за прикритие на баровете и вертепите зад тях.

Датка отсечено кимна.

Отмести завесата от мъниста, върху която бяха окачени пресни билки, и влезе в пивницата. В тясното тъмно помещение нямаше клиенти. От стените се зъбеха със суха усмивка ловни трофеи. Собственикът стоеше до щанда със скръстени ръце и се взираше в пространството. Вече подкупен, той само наклони глава, така че двойната му гуша се разстла върху гърдите му — сигнал за Датка да свърши онова, което имаше да върши. Датка го подмина и се заизкачва по стълбите.

Посрещна го воня на конюшни, на зеле и на нещо още по-лошо. Вървеше покрай стената, ала от това дъските не преставаха да скърцат. Спря пред вратата, зад която се чуваха гласове. Тъй като бе неспокоен, Рейнил Лейън залостваше. Датка почука на разкривените дъски.

— Съобщение за теб, господарю — глухо произнесе той. — Спешно, от монетния двор.

Приближи се с ужасна усмивка и чу как резетата се отместват. Още щом вратата се откряна, той я блъсна и се втурна вътре. Рейнил Лейън падна по гръб и закрещя от ужас. При вида на камата той се втурна към прозореца и завика за помощ. Датка го сграбчи за врата и го хвърли обратно на леглото.

— Датка!

Врай седна в леглото и се прикри с чаршафа.

— Измитай се оттук, проклетнико!

Вместо отговор той затръшна вратата с ритник, без дори да се огледа. Нахвърли се върху Рейнил Лейън, който с пышкане се надигаше от леглото.

— Знам, че ще ме убиеш — изхленчи майсторът на монетния двор, и протегна треперещата си ръка, за да се защити. — Моля те, имай милост към мен, аз не съм ти враг. Мога да ти помогна.

— Ще те съжаля точно толкова, колкото ти съжали майстор Датнил.

Рейнил Лейън бавно стана, като прикриваше голотата си и със страх гледаше нападателя си.

— Не го направих аз. Не само аз. Аоз Рун заповяда да умре. Всъщност бе съвсем законно. Законът бе нарушен. Ако ме убиеш, това

няма да е законно. Кажу му, Врай. Слушай, Датка, майстор Датнил издаде тайните на гилдията. Показа тайната книга на Шей Тал. Не цялата. Не най-лошото от нея. Трябва да го знаеш.

Датка се спря.

— Светът е мъртъв, мъртви са и проклетите гилдии. Знаеш какво мисля за тях. Нека миналото ходи при духовете. То е мъртво, каквото след малко ще бъдеш и ти.

Врай се възползва от колебанието му. Бе си възвърнала присъствие на духа.

— Слушай, Датка, нека ти обясня положението. Ние и двамата можем да ти помогнем. В тайната книга има неща, които майстор Датнил не посмя да разкрие дори пред Шей Тал. Случили са се много, много отдавна, ала миналото продължава да живее в нас, колкото и да не го желаем.

— Ако е така, тогава ще ме приемеш. Толкова дълго копнях за теб!

Рейнил Лейън се загърна с наметалото си и изрече, като мобилизира всичкото си остроумие:

— Кавгата ти е с мен, не с Врай. В различните гилдии книгите запечатват онова, което е станало в Ембрудок в далечното минало. Те доказват, че навремето Ембрудок е бил град на фагорите. Вероятно те са го построили — няма сведения за това. Но със сигурност са го владели заедно с хората в него. Хората им били роби.

Датка стоеше неподвижен и мрачно ги гледаше. В главата му се въртеше една-единствена мисъл: „Всички ние сме роби“, макар да знаеше, че е глупаво.

— Ако те са владеели Ембрудок, кой ги е избил? Кой е взел града обратно? Крал Денис ли?

— Това се е случило след царуването на Денис. Тайната книга пише малко за това, записани са само отделни инциденти. Разбрахме, че фагорите сами са пожелали да си тръгнат.

— Не са били разгромени?

— Знаеш ли колко малко разбираме тези диваци? — отвърна Врай. — Вероятно въздушните им октави са се променили и те са си отишли. Ала докато са били тук, са били силни. Ако някога си обръщал внимание на стенописа на Утра в стария храм, трябва да си се досетил. Утра е изображение на фагорски крал.

Датка избърса с длан челото си.

— Утра е фагор? Не може да бъде! Отиваш твърде далеч. Това проклето учение може да превърне бялото в черно. От академията се раждат толкова глупости. Ще я унищожа! Ако имах власт, щях да я унищожа.

— Ако искаш власт, ще застана на твоя страна — каза Рейнил Лейън.

— Не искам да си на моя страна.

— Е, разбира се...

Рейнил Лейън махна объркано с ръка и подръпна върховете на брадата си.

— Знаеш ли, трябва да разгадаем една загадка. Защото по всичко личи, че фагорите се завръщат. Може би ще имат претенции към стария си град. Така мисля.

— Какво искаш да кажеш?

— Много е просто. Трябва да си дочул слуховете. Към нас се приближава огромна армия фагори. Върви да говориш с хората, които преминават покрай града. Бедата е, че Тант Ейн и Фаралин Фърд няма да могат да ни защитят, тъй като твърде много се грижат за собствените си интереси. Те са твоите врагове, не аз. Ако някой силен мъж ги убие и завладее града, той ще може да го спаси. Това е предложението ми.

Той внимателно наблюдаваше Датка и забеляза емоциите, които оживиха лицето му. Окуражаващо му се усмихна с пълното съзнание, че е отвоювал живота си.

— Аз ще ти помогна — повтори той. — Ще застана на твоя страна.

— И аз ще бъда на твоя страна, Датка — вметна Врай.

Той й хвърли един от своите мрачни бляскави погледи.

— Ти никога няма да бъдеш на моя страна. Дори да завладее целия Ембрудок за теб.

Фаралин Фърд и Тант Ейн си пиеха в „Двойната халба“. С тях бяха жени, приятели и подлизурковци, които също се наслаждаваха на приятната вечер.

„Двойната халба“ бе едно от малкото места, където все още можеше да се чуе смях. Кръчмата представляваше част от нова административна сграда, в която се помещаваше и монетният двор. За построяването на сградата бе заплатено главно от богатите търговци, някои от които участваха в пиршеството заедно с жените си. Помещението бе подредено с мебели, доскоро неизвестни в Олдорандо — овални маси, дивани, шкафчета, а по стените висяха красиви тъкани килими.

Лееха се вноси напитки, а младо русо момче свиреше на тамбура.

Прозорците бяха затворени, за да не влиза студеният нощен въздух и миризмата на дим от улиците. На масата в средата гореше петролна лампа. Наоколо бяха подредени недокоснати блюда. Един от търговците разказваше протяжна история за убийства, предателства и пътешествия.

Фаралин Фърд носеше коженото си яке разкопчано, а под него се виждаше вълнена риза. Подпрял лакти на масата, разсеяно слушаше историята, а погледът му, бродеше из помещението.

Жената на Тант Ейн, Фарейл Мъск, тихо се разхождаше, уж проверяваше дали робът е затворил кепенците добре. Тя бе далечна роднина и на Тант Ейн, и на Фаралин Фърд, тъй като произхождаше от рода на Господаря Уол Ейн Ден. Макар и да не можеше да се нарече красавица, Фарейл Мъск бе умна и с характер жена, която се нравеше на едни и не се харесваше на други. Носеше свещник със запалена свещ и с една ръка бе заслонила пламъка ѝ да не угасне.

Лицето ѝ сияеше на светлината, очертаваха се странни контури, които ѝ придаваха нещо тайнствено. Тя усети очите на Фаралин Фърд върху себе си, ала не отвърна на погледа му, тъй като познаваше стойността на симулираното безразличие.

Той си мислеше, както много пъти досега, че повече заслужава Фарейл Мъск, отколкото собствената си жена, която му бе скучна. Въпреки опасностите той няколко пъти бе правил любов с нея. Времето не стигаше. След няколко дни всички можеха да умрат, с пиене не ще удави осъзнаването на този факт. Той отново я съблазняваше.

Стана и с твърда крачка излезе от помещението, като ѝ хвърли многозначителен поглед. Дългият разказ навлизаше в един от

периодичните вълнуващи моменти, в които се говореше как някаква известна личност се задушила в кожата на собствената си овца. Масата избухна в смях. Някои наблюдателни очи обаче забелязаха, че адютантът изчезна, а след малко, за да спази приличието, бе последван от жената на другаря си.

— Мислех, че няма да посмееш да излезеш.

— Любопитството е по-силно от страха. Разполагаме само със секунда.

— Да го направим тук, под стълбите. Виж, в този ъгъл.

— Прави ли, Фаралин Фърд?

— Пипни го, жено — прав ли е или не?

Тя въздъхна и се наведе към него, като хвана с две ръце онова, което ѝ се предлагаше. От предишните си срещи с нея той си спомни колко сладък бе дъхът на тази жена.

— Тогава под стълбите.

Тя постави свещта на пода. Дръпна блузката си и му показа великолепните си гърди. Той я прегърна с една ръка и я повлече към ъгъла, като възбудено я целуваше.

Те стояха заклещени под стълбите, когато от улицата нахлуха Датка и още дванайсет мъже с факли в ръце и оголени мечове.

Въпреки протестите им поведоха Фарейл Мъск и Фаралин Фърд пред себе си. Те едва можеха да загърнат дрехите си. Наблъскаха ги в помещението, където останалите офицери седяха по местата си, а към гърдите им бяха насочени оръжия.

— Това е законен акт — заяви Датка и ги изгледа, както вълк гледа аранги-сукалчета. — Вземам властта в Ембрудок в собствените си ръце, докато дойде времето, когато се върне истинският Господар на Ембрудок, Аоз Рун, и влезе в правата си на владетел. Аз съм детрониран като негов помощник, ала съм му служил най-дълго. Имам намерение да се погрижа за защитата на града срещу нашественици.

Зад него стоеше Рейнил Лейън. Мечът му бе в калъфа. Той високо извика:

— Аз съм на страната на Датка Ден. Да живее Господарят Датка Ден!

Очите на Датка откриха Тант Ейн, в сянката. По-възрастният от двамата помощници не бе станал заедно с другите. Седеше

неподвижно на чело на масата, а ръцете му почиваха върху страничните облегалки на стола.

— Защищавай се! — извика Датка и скочи напред с вдигнат меч, готов да се бие със седналия мъж. — Изправи се на крака, негоднико!

Тант Ейн не се помръдна, пронизваща болка изкриви лицето му и главата му се отметна назад. Очните му ябълки се заобръщаха в очните кухини. Когато Датка ритна стола му, той схванато се строполи на пода, без да направи опит да се задържи.

— Костна треска! — викна някой. — Тя е сред нас!
Фарейл Мъск запищя.

До сутринта още два живота бяха отнети и миризмата на изгоряла плът отново се понесе из Олдорандо. Тант Ейн лежеше в лазарета под самоотвержените грижи на Ма Скантиом.

Въпреки опасността от зараза на улица „Крайбрежна“ се събра огромно множество, за да чуе публичната прокламация на Датка по повод завземането на властта. Преди подобни събрания се провеждаха редовно пред Голямата кула. Тези дни бяха безвъзвратно отминали. Улица „Крайбрежна“ бе по-широка и по-елегантна от останалите. От едната ѝ страна покрай брега на реката тук-там имаше малки павилиони. Гъските продължаваха да се разхождат наоколо, сякаш съзнавайки древното си право. От другата страна бяха построени нови сгради, зад които стърчаха старите каменни кули. Тук се издигаше публичната естрада.

Там се бе изправил Рейнил Лейън и пристъпваше от крак на крак. Фаралин Фърд също бе тук, със завързани на гърба ръце. Шестима млади воители от охраната на Датка, въоръжени с мечове в калъфи и копия, мрачно гледаха тълпата. Сред хората се движеха търговци — те продаваха противозаразни билки. Там бяха и поклонниците — Ползватели, облечени в отличаващите ги дрехи в черно и бяло. Те държаха знаменца и настояваха хората да се покаят. В края на тълпата играеха деца, като имитираха поведението на възрастните.

Когато се обади Час-свирачът, Датка се покачи на естрадата и се обърна към тълпата:

— Поемам бремето на властта за благо на града.

Очевидно едновременната му мълчаливост го бе напуснала. Говореше красноречиво. Ала въпреки всичко стоеше почти неподвижно, без да жестикулира, без да използва тялото си, за да помогне на думите си да станат по-изразителни, сякаш мълчанието бе напуснало единствено устата му.

— Нямам желание да узурпирам властта на законния владетел на Ембрудок Аоз Рун. Когато се върне — ако се върне, — онова, което е по право негово, ще му се даде обратно. Аз съм законният му заместник. Онези, които той бе оставил да управляват, злоупотребиха с властта. Не мога да стоя и да гледам безучастно. В тези лоши времена имаме нужда от честност.

— Защо тогава Рейнил Лейън е зад теб, Датка? — дочу се глас от тълпата. Последваха още забележки, ала Датка се опита да ги пренебрегне.

— Знам, че имате оплаквания. Ще ги чуя после, след като вие ме чуете. Съдете узурпаторите на властта на Аоз Рун. Илейн Тал има куража да излезе в пустошта заедно със своя господар. Другите двама останаха по домовете си. За награда Тант Ейн се разболя от треска. Пред вас стои третият, най-лошият от тях, Фаралин Фърд. Вижте го как трепери. Да се е обръщал някога към вас? Бе твърде зает със собствените си коварни и похотливи игрички. Както всички знаете, аз съм ловец. Двамата с Лейнтал Ей разработихме Западната степ. И Фаралин Фърд ще умре от напастта, както приятелчето му Тант Ейн. Нима ще бъдете управлявани от трупове? Аз няма да се разболея. Чумата се предава чрез полово сношение, а аз не го практикувам. Най-напред ще възстановя охраната около града и ще обуча истинска армия. В положението, в което се намираме в момента ние сме лесна плячка за всеки неприятел — били то хора или не. По-добре е да умрем в битка, отколкото в постелята.

Последната му забележка възбуди духовете. Датка млъкна и ги загледа. Сред хората бяха Ойре и Дол, която притискаше Растил Рун в прегръдките си. Когато Датка млъкна, Ойре се провикна от тълпата:

— Ти си узурпатор! С какво си по-добър от Тант Ейн или Рейнил Лейън?

Датка се приближи към края на естрадата.

— Нищо не крада. Сам вдигнах онова, което бе изпуснато.

Той посочи към Ойре.

— Ойре, от всички единствено ти като рождена дъщеря на Аоз Рун трябва да знаеш, че ще дам на баща ти онова, което е негово — нека само се върне. Той също би желал да постъпя по този начин.

— Не можеш да говориш от негово име, докато него го няма.

— Мога и го правя.

— Значи не казваш истината.

Останалите, за които тази кавга не означаваше нищо, пък и малко ги бе грижа за Аоз Рун, също завикаха и се заоплакваха на висок глас. Някой хвърли презрял плод. Охраната разблъска тълпата, ала без успех.

Датка пребледня. Вдигна юмрук над главата си от силно вълнение.

— Много добре, негодници такива. Ще ви кажа публично онова, което винаги е било скрито от вас. Не се страхувам. Имате много високо мнение за Аоз Рун, обожавате го, но аз ще ви кажа какъв човек беше той. Убиец. Още по-лошо — той бе двоен убиец.

Сред хората се възцари тишина, всички лица се обърнаха към него, сляха се ведно и заприличаха на облак от плът.

Датка трепереше, осъзнал какво бе казал.

— Как според вас Аоз Рун взе властта? Чрез убийство, кърваво убийство, извършено през нощта. Тук има хора, които си спомнят Накри и Клилс, синовете на стария Дресил. Те управляваха, когато Ембрудок беше просто ферма. През една тъмна нощ Аоз Рун — тогава младеж — хвърли двамата братя от върха на голямата кула, както си бяха пийнали. Гнусно двойно убийство. А кой бе свидетел, кой видя всичко това? Аз бях там, както и тя, рождената му дъщеря.

Той обвиняващо посочи към тънката фигура на Ойре, която ужасена се бе вкопчила в Дол.

— Той е луд! — извика едно момче в края на тълпата. — Датка е луд!

Хората се разбягаха. Настъпи общо объркване, а в единия край на тълпата започна бой.

Рейнил Лейън се опита да събере хората около властното си бледолико присъствие, и викна с мощен глас:

— Подкрепете ни, за да ви подкрепим и ние! Ще защитаваме Олдорандо.

През всичкото време Фаралин Фърд стоеше на естрадата със завързани отзад ръце, строго охраняван. Разбра, че звездният му миг е настъпил.

— Изхвърлете Датка! — извика той. — Аоз Рун никога не го е одобрявал. Няма да го одобрим и ние.

Датка се извърна с бързото движение на ловец и измъкна камата си. Нахвърли се върху адютанта. Пронизителен писък на Фарейл Мъск някъде от тълпата в същото време, когато няколко гласа подеха призива.

— Изхвърлете Датка!

Хората замлъкнаха тутакси, онемели от внезапното действие на Датка. В тишината и въздуха се разнасяше дим от кладата. Никой не помръдваше. Датка стоеше сковано с гръб към публиката. За миг Фаралин Фърд също замря. После отхвърли глава назад и издаде задавен вик. От устата му бликна кръв. Отпусна се и охраната го остави да се строполи в краката на Датка.

Последва бъркотия. Кръвта предизвика виковете от тълпата.

— Глупак такъв! Ще ни убият — викна Рейнил Лейън.

Той се втурна към задната част на естрадата и скочи долу. Преди някой да успее да го спре, мушна се в една пресечка.

Охраната се разтича, без да обръща внимание на заповедите на Датка, а хората сгъстиха редици към платформата. Фарейл Мъск крещеше, че Датка трябва да бъде арестуван. Като видя, че всичко е свършено, той също скочи от платформата и хукна да бяга.

В края на тълпата до павилионите край реката момченцата подскачаха и пляскаха с ръце от възторг. Тълпата се развълнува и откри, че вълненията са по-животворни от смъртта.

За Датка не оставаше нищо друго, освен позорно да избяга. Той тичаше задъхан из пустите улици с отворена за въздух уста и мърмореше неразбираемо, а трите му сенки — полусянка, сянка, полусянка — ритмично променяха местоположението си в краката му. Бягащите му мисли, също като сенките му, ту се проясняваха, ту избледняваха, докато се опитваше да не мисли за поражението си, да изхвърли от себе си усещането за собственото си падение.

Отминаха го странници, натоварили багажа си върху примитивна шейна. Един старец, който помагаше на внучето си да върви, му викна:

— Косматковците идат!

Чу шум на тичащи хора след себе си — тълпата, която искаше мъст. Имаше само едно място, където можеше да намери убежище — един затвор, една надежда. С проклятие на уста той се запъти към Врай.

Тя се бе върнала в старата си кула. Седеше като в сън, осъзнала и изплашена от осъзнатото, че в Ембрудок настъпва дълбока криза. Когато Датка потропа на вратата ѝ, тя с облекчение го пусна да влезе. Стоеше, без да показва съчувствие или присмех, когато Датка се хвърли с плач на леглото ѝ.

— Каква бъркотия — каза тя. — Къде е Рейнил Лейън?

Той продължаваше да плаче и да удря постелките с юмрук.

— Престани — нежно се обърна към него тя. Заразхожда се из стаята, като се вглеждаше в петнистия таван. — Живеем в такава бъркотия. Как бих искала да не изпитвам никакви чувства! Човешките същества забъркват такива каши! Бяхме по-добре, когато снегът ни обграждаше, когато мръзняхме, когато нямахме никаква... надежда! Как бих искала да съществува само наука, чиста наука, без всякакви емоции.

Той седна в леглото.

— Врай...

— Не ми говори. Нямах какво да ми кажеш и никога не си имал, трябва да приемеш фактите. Не искам да слушам. Не желая да знам какво си направил.

Навън гъските вдигаха врява.

Той се прозя:

— Ти не си жена. Студена си. Винаги съм го знаел, но въпреки всичко имах чувства към теб...

— Студена ли?... Глупак такъв, та аз димя като раджабарал.

Шумът на улицата се засили. Стана достатъчно висок, за да се различават отделни думи. Датка изтича до прозореца.

Къде бяха хората на града? Онези, които се изливаха от близките улици, му бяха непознати. Не можеше да види едно познато лице. Нямахше нито един от неговите хора, никакъв Рейнил Лейън, — не че това го изненадваше, нито един жител, който да разпознае. Навремето познаваше всички. А сега чужди хора искаха кръвта му. В сърцето му нахлу истински страх, сякаш единствената му амбиция бе да умре в

ръцете на приятели. Да ме мразят непознати... това бе непоносимо. Той се надвеси през прозореца, заруга ги и размаха войнствено юмрук.

Лицата се вдигнаха нагоре почти едновременно и лъснаха като корем на умряла риба. Тълпата зашумя й спря.

Пред този шум Датка свали ръка и се дръпна назад не за да се успокои, защото бе вече спокоен. Облегна се на стената и заразглежда грубите си ръце с все още лъщяща кръв под ноктите.

Едва когато чу гласа на Врай долу, разбра, че тя бе излязла от стаята. Разтвори широко вратата на кулата, стоеше на площадката и говореше на хората. Тълпата се люшна напред, когато хората отзад се заблъскаха да чуят думите й. Някои присмехулно завикаха, ала останалите им шътнаха да млъкнат. Нейният глас, ожесточен и остър, политна над рошавите им глави.

— Защо не спрете и не помислите какво правите? Не сте животни. Опитайте се да се държите като хора. Ако трябва да умрем, оставете ни да умрем с достойнство, а не като се душим един друг. Осъзнавате страданията си. И съзнанието, и страданието са белези на хуманността. Бъдете горди, дявол да ви вземе — умрете, познали гордостта. Спомнете си света на духовете, който ви очаква долу, където се чува единствено тракането на зъби, защото умрелите не са удовлетворени от собствения си живот. Не е ли ужасно? Не ви ли изглежда ужасно да изпитвате неудовлетворение и презрение към собствения си живот? Променете живота си отвътре. Климатът няма никакво значение — дали вали сняг, дъжд или грее слънце, не обръщайте внимание, приемоте го, но се постарайте да промените характера си. Създайте спокойствие в душата си. Помислете трезво. Дали Датка или неговото убийство ще бъдат достатъчно силни, за да решат собствените ви трудности? Единствено вие можете да си отговорите. Мислите, че нещата не вървят на добре. Трябва да ви предупредя, че ви чакат нови предизвикателства. Твърдя го с цялата тежест на академията, която ръководя. Утре по обяд ще има трето ослепяване, най-лошото от всички двайсет ослепявания. Нищо не може да го спре. Хората нямат власт над небесата.

— Какво ще правите? Нима ще се щурате лудо из улиците, ще режете гърлата си, ще разрушавате всичко наоколо, ще опожарявате, вместо да строите, сякаш сте по-лоши и от фагорите? Осъзнайте още сега колко мръсни и долни ще бъдете утре!

Хората се загледаха един друг и замърмориха. Не се чува повече викове. Тя чакаше инстинктът да ѝ подсказва кога да продължи речта си, за да засегне друга тема.

— Преди години магьосницата Шей Тал се обърна към жителите на Олдорандо. Спомням си ясно думите ѝ, тъй като благоговеех пред всичко, което казваше. Тя ни предложи съкровището на познанието. То може да стане ваше само ако сте скромни и се осмелите да протегнете ръка, за да го вземете. Разбирате ли какво ви говоря? Утрешното ослепяване няма да бъде нещо неестествено. Какво представлява то? Просто двете слънца ще се разминат, слънцата, които познавате от деца. Нашият свят е кръгъл, те също са кръгли. Представяте ли си колко голямо трябва да е кълбото, което обитаваме, за да не падаме от него? Ала в сравнение с небесните стражи то е малко. Стражите изглеждат дребни само защото са на далечно разстояние от нас. Шей Тал спомена, че в миналото е имало катастрофа. Убедена съм, че не е било така. Ние научихме нещо повече от нея. Утра е наредил своя свят, така че всичко е взаимосвързано навсякъде. По главите и телата ви растат косми със същата закономерност, с която слънцата изгряват и залязват. Това не са отделно взети действия, всички произлизат от волята на Утра. Нашият свят обикаля около Баталикс. Съществуват и други светове като нашия, които се движат по същия начин. Едновременно Баталикс прави огромен кръг около Фрейър. Ще трябва да приемете, че фермата, която обитаваме не е център на Вселената.

Шумът от мърморенето се засили — те протестираха. Врай ги изпревари, като още повече извиси глас.

— Разбирате ли какво ви говоря? Да разбираш е по-трудно, отколкото да режеш глави, нали? За да разберете изцяло онова, което ви говоря, трябва да осъзнаете разбраното от вас с въображението си, така фактите ще оживеят. Годината ни има четиристотин и осемдесет дни, това е известно на всички. За това време Хрл-Икор прави пълна обиколка около Баталикс. Ала имаме да направим още един кръг — кръга на Баталикс и нашия свят около Фрейър. Готови ли сте да ме чуете? Това отнема хиляда осемстотин двамайсест и пет малки години... Представете си само Голямата година!

Сега тълпата се бе смълчала, вторачена в нея — новата магьосница.

— Досега малко хора можеха да си я представят. Защото всеки от нас живее не повече от четирийсет години. Ще трябва четирийсет и шест живота, за да се направи пълният кръг около Фрейър. Мнозина от нас в жизнения си път не остават следи, ала всички ние сме част от това велико нещо. Затова е трудно да се осъзнае познанието и много лесно се изгубва по време на изпитания.

Тя бе обхваната от нова сила, съблазнена от собственото си красноречие.

— За каква беда, за каква катастрофа говореше Шей Тал — толкова голяма, че да ни накара да загубим това важно познание? Ами тъкмо това, че светлината на Фрейър варира по време на Голямата година. Много поколения живяха в полумрак, в мраз, когато светът бе погребан под снеговете. Утре ще тържествувате, когато стане затъмнението — ослепяването, когато далечният Фрейър се скрие зад Баталикс, — защото това е знак, че Фрейър се приближава към нас... Утре навлизаме в пролетта на Голямата година. Тържествуйте! Приемете разума и познанието, за да тържествувате! Изхвърлете бъркотията от живота си, причинена от невежеството, и тържествуйте! За всички нас идват по-добри времена!

Шоатапраксите им пречеха. Когато слизаха към низините, горската трева започна да се среща на туфи, а те преминаваха в гъсталаци. Групата се опитваше да си проправи път през един район, обрасъл с храсти.

Растителността надвишаваше ръста им. Само от време на време се пресичаше от тесни ледникови насипи и те понякога ги изкачваха, за да се ориентират. В шоатапраксите бяха преплетени тънките клонки на къпина, което правеше пътуването и трудно, и болезнено. Фагорската армия пред тях се движеше по друг път. Те бяха принудени да следват лъкатушещата животинска пътека, ала въпреки това пътят се оказа лош за йелките. Стряскаха се от тревата, сякаш не харесваха острия ѝ аромат. Когато поклащаха рога, те се заклецваха между клонаците, а бодлите по земята проникваха в по-меките части на копитата им. Ето защо хората слязоха и продължиха пеша.

— Колко още има, варварино? — попита Скитошерил.

— Не е далеч — отговори Лейнтал Ей. Това бе шаблонният му отговор на шаблонния въпрос. Бяха прекарвали нощта в неудобствата на гората и призори се бяха събудили, покрити целите със скреж. Лейнтал Ей се чувстваше добре, беше му леко от намаленото тегло, но забеляза, че останалите се бяха изморили. От Аоз Рун бе останала само сянката му, през нощта бълнуваше на непознат език.

Достигнаха мочурищата, където за облекчение на всички растителността стана по-рядка. След като спряха да видят дали всичко е спокойно, продължиха и подплашиха ято дребни птички. Отпред блесна долината, обградена със заоблени хълмове. Те тръгнаха надолу, а не към възвишенията главно поради умората. Ала щом навлязоха в долината, в лицата ги блъсна студен вятър, втурна се срещу тях като звяр и ги захапа чак до костите. Мрачно се бореха с поривите му и напредваха с наведени глави.

Вятърът носеше мъгла. Тя се виеше около тях, ала главите им бяха над валмата ѝ. Лейнтал Ей знаеше откъде идва той — пласт от студен въздух се спускаше като водопад от далечните планини отляво, преминаваше през възвишенията и се втурваше в долината като търсеше къде още по-ниско да падне. Беше характерен за местността вятър; колкото по-скоро се откопчеха от студената му прегръдка, толкова по-добре.

Жената на Скитошерил нададе слаб вик и спря, наведе се до йелката си и зарови лице в ръкава си.

Скитошерил загрижено се върна назад при нея и я прегърна с облечената си в сиво ръка. Леденото течение обви наметалото около крака му.

Той тревожно погледна Лейнтал Ей:

— Не може да продължи!

— Ако останем тук, ще загинем.

Отпъди влагата от очите си и погледна напред. Помисли си, че след няколко часа долината ще стане топла и безопасна. Ала в момента бе смъртоносен капан. Оставаха в сянката. Светлината на двете слънца преминаваше над левия склон на долината над главата им. От вертикалните ѝ лъчи огромните раджабарали на отсрещното било хвърляха огромни сенки. В утринната светлина дърветата димяха, изпаренията се издигаха в небето и хвърляха движещи се сенки по земята.

Мястото му бе познато, защото беше идвал тук, когато всичко наоколо бе покрито със сняг. Обикновено бе приятно — последният проход, преди ловците да достигнат равнината, в чийто край бе разположен Олдорандо. Беше му твърде студено, за да трепери, леденият въздух бе сграбчил топлината на тялото му. Не можеха да продължат. Жената на Скитошерил болезнено се подпираше о хълбоците на йелката си. Сега, когато се бе предала, слугинята й също се възползва от възможността да излее мъката си — застана с гръб към вятъра и заскимтя.

— Ще се промъкнем между раджабаралите — извика Лейнтал Ей в ухото на Скитошерил, за да го чуе. Онзи кимна с глава, защото все още се суетеше около жена си да я качи на седлото.

— Качвайте се всички! — изкомандва Лейнтал Ей.

В същия миг забеляза бяло крило.

Над хълмовете от лявата им страна се появиха фагорски птици, борещи се със студеното течение, което ги дърпаше надолу. Когато преминаваха под сенките на отсрещните раджабарали, перата им променяха цвета си от бяло до сиво. Под птиците се точеше редица от фагори. Те бяха воини — носеха копия, готови за бой. Стигнаха до ръба на хълма и застанаха неподвижно като стълбове. Погледнаха надолу към хората, обвити във валмата влага.

— Побързайте, побързайте, преди да са ни нападнали!

Забеляза, че Аоз Рун се е вторачил в диваците — безизразно и неподвижен.

Втурна се към него и го смушка в гърба.

— Качвай се. Трябва да се махаме отгук.

Аоз Рун отговори с груб гърлен звук.

— Ти си омагьосан, човече. Научил си малко от проклетия им език и това те е лишило от сили.

Насила метна приятеля си върху седлото. Съгледвачът стори същото с прислужницата, която хълцаше от ужас.

— Нагоре по склона към раджабаралите! — викна Лейнтал Ей. Плесна кобилата на Аоз Рун по вълнистата шия и се затича да възседне своята. Животните без желание се заизкачваха. Почти не реагираха на пришпорванията в ребрата, хоксното щеше да тича по-леко и по-бързо.

— Няма да ни нападнат — възпротиви се сиборналецът. — Ако почувстваме заплаха, ще им дадем прислужницата.

— Ще ни убият заради конете. Или за да ги яздят, или за да ги изядат. Ако искаш, остани да се пазариш с тях.

Разтревожен, Скитошерил поклати глава и се метна на седлото.

Пръв се заизкачва по склона, хванал за поводите коня на жена си. Веднага след тях тръгнаха прислужницата и съгледвачът. На известно разстояние Аоз Рун безжизнено яздеше своята йелка, като я пускаше да се отклонява встрани въпреки виковете на Лейнтал Ей да ги следва плътно. Той пазеше тила с натоварената йелка и непрекъснато се обръщаше назад да види какво става.

Фагорите не се помръдваха. Не ги безпокоеше студения вятър, самите те бяха същества на мраза. Неподвижността им не подсказваше какви решения биха могли да вземат. Беше невъзможно да се разбере какво възнамеряваха да правят.

Групата изкачи възвишението. Скоро с облекчение се измъкнаха от прегръдките на ледения вятър и рязко задърпаха юздите.

Като прехвърлиха билото се озоваха в ярка слънчева светлина. И двете слънца, достатъчно близо едно до друго, за да се слоят всеки миг, блестяха между стволите на огромните дървета. Само за миг зърнаха танцуващи фигури, които леко се носеха в позлатеното пространство — Другите празнуваха тайнствения си празник, после изчезнаха, сякаш неочаквано се разтвориха в тържеството на зеленикавата светлина. Хората се мушнаха под защитата на гладките стволове, все още задъхани от студа. С балдахина пара над главите си те сякаш бяха навлезли в царството на боговете. Масивните дървета бяха трийсетина на брой. Зад тях бе равнината и пътят към Олдорандо.

Фагорската дивизия се раздвижи. От пълна неподвижност фагорите се впуснаха в неудържимо действие. Диваците съсредоточено заслизаха надолу по склона, над който до този миг стояха неподвижно застанали. Само един яздеше кайдо. Той ги водеше. Белите птици кряскаха пронизително над долината.

Отчаян, Лейнтал Ей се огледа за убежище. Нямаше такова, с изключение на онова, което им предлагаша раджабаралите. От вътрешността им се носеше дълбок тътен. Той извади меч си и пришпори йелката към сиборналеца, който помагаше на жена си да слезе на земята.

— Ще трябва да останем и да се бием. Готов ли си за това? След минута-две ще са при нас.

Скитошерил го погледна. Душевна агония изкривяваше всяка частица от лицето му. Бе отворил уста в безмълвен вик на ужас.

— Прихванала е костна треска, ще умре — изрече той.

Очите на жена му се бяха изцъклили, а тялото ѝ бе сгърчено и вкочанено.

Лейнтал Ей с нетърпелив жест повика съгледвача.

— Тогава ти и аз. Внимавай, ето ги.

Вместо отговор разузнавачът злобно му се ухили и направи заканаелен жест с пръста на ръката си — ще видят те! Това горчиво окуражи Лейнтал Ей.

Той яростно се хвърли в основата на дърветата и заоглежда пръстта, където бяха изчезнали Другите, с мисълта, че тук някъде трябва да има някакво убежище, и убежище и сноктруикс. Ала не неговата сноктруикс, никога повече нямаше да я види!

Въпреки че бяха изчезнали внезапно, Другите не бяха оставили никакви следи. Е, значи нямаше друг изход — трябваше да се бият. Без съмнение щяха да загинат. Нямаше да издъхне, докато животът му не изтече от всяка рана, получена от копията на ансипиталите.

Двамата със съгледвача се върнаха до билото, за да посрещнат врага, когато се появи.

Зад тях тътенът от раджабаралите се засили. Могъщите дървета спряха да изпускат пара и нещо в тях затрещя като гръмотевици. Първите коси лъчи на съединилите се слънца бяха проникнали почти до дъното на долината и осветяваха фагорите, крачещи през всепроникващия вятър, яките им туловища бяха обвити в кълба от мъгла, а коравите косми на козината им трептяха от бързия им ход. Те вдигнаха поглед нагоре и като видяха двете човешки същества, нададоха пронизителен възглас. Заизкачваха се по хълма.

Земната наблюдателна станция следваше събитията на планетата. Хиляда години по-късно тези наблюдения достигнаха до онези, които влизаха, обути със сандали, в огромните аудитории на Земята, по-пълни, отколкото през миналия век. Хората, отишли да наблюдават всеобхватното електронно изображение на реалността, от много векове вече несъществуваща, желяеха в душите си, преследваните човешки същества да оцелеят — винаги използваша бъдеще време, което естествено се налагаше на хомо сапиенса дори когато ставаше въпрос за такива отдавна отминали събития като това.

От наблюдателницата си, която имаше много преимущества, те виждаха отвъд мястото на действието, развиващо се сред горичката раджабарали, отвъд простора на равнината, където навремето Рибното езеро бе вледенило ужасяващата скулптурна група, чак до самия Олдорандо.

Целият пейзаж бе изпълнен с пъплещи фигури. Младият кзан най-после се готвеше да нападне града, който бе разкъсал и живота, и мумията на прославения му дядо-сталун. Очакваше знамението. Макар армията му да бе разпръсната и да не бе подредена за бой, а се бе скупчила на няколко части като добитък, самият ѝ брой я правеше страшна. Щеше да помете стария Ембрудок и безмилостно да продължи към югозападните брегове на континента Кампанлат до самите крайбрежни скали на източния океан Клаймънт. Ще го прекосят, ако им е възможно, до Хеспагорат и скалистите земи на прадедите на Патовин.

Именно поради факта, че фагорските войски бяха разпръснати, за бежанците бе все още възможно да преминат през скупчените стада и племена и необезпокоявани да побързат натам, откъдето бяха дошли фагорите. Обикновено групите бежанци се водеха от мадиси, чувствителни към въздушните октави, които тромавите зверове под знамето на Хр-Брал Ипрт избягваха по пътя си. По този начин се придвижваше и чаталобрадацият Рейнил Лейн, който мушкаше пред себе си плах мадис. Премина близо покрай самия кзан, ала онзи, неподвижен, не трепна дори, не прояви никакъв интерес към тях.

Младият кзан стоеше срещу разранените хълбоци на Рук-Грл и в душата си общуваше с мъртвите мумии на баща си и працядо си, вслуша се още веднъж в техните съвети и нареждания. Зад него стоеше генералът му, а зад генерала — двете му оцелели гилоти. Рядко обслужваше гилотите си, ала ако всичко минеше благополучно, отново щеше да дойде време да им отделя повече внимание. Първо трябваше да открие двете въздушни октави — на смъртта и на победата. Ако поемеше по октавата на победата, походът му щеше да бъде триумфиращ.

Той чакаше неподвижен и от време на време изстрелваше белия си език нагоре към ноздрите под черния мъх на зурлата си. Знамението щеше да се появи в небето, въздушните октави щяха да концентрират силата си и той заедно с онези, които командваше, щяха да се втурнат

напред и да изпепелят проклетия дърен град, наречен навремето Хрм-Брд Идок.

Лейнтал Ей и сиборналският съгледвач стояха с извадени мечове на древното бойно поле, където хора и фагори се бяха сблъскали по често отколкото можеше да се предположи. Дватама стояха и чакаха да посрещнат с мечовете си първите фагори, изкачили възвишението. Зад тях тътенът на раджабаралите ехтеше като гръм. Аоз Рун и прислужницата приклекнаха до един от тях и покорно зачакаха да видят какво ще стане. Скитошерил нежно постави на земята вкочаненото тяло на жена си, с любов засенчи лицето ѝ от блясъка на двойното слънце, което приближаваше зенита си. После изтича и се присъедини към двамата си другари, като пътъом извади меча си.

Изкачването разбърка редиците на фагорите и най-бързият се появи най-напред. Когато главата и раменете на водача изникнаха иззад върха, Лейнтал Ей се втурна напред. Единствената им надежда бе да ги убиват един по един — бе преброил трийсет и пет или дори повече диваци, след което се отказа да пресмята безнадеждно големия им брой.

Ръката на фагора се издигна във въздуха за удар. Бе под неудобен за човешкото същество ъгъл, ала Лейнтал Ей се мушна под острието на копието, което вече бе безполезно, и промуши фагора с протегнатата ръка. Лакътът му отскочи, защото острието удари в ребро. Когато от раната бликна жълта кръв, си спомни старата ловджийска приказка, че червата на ансипиталите се намирили над белите им дробове. Той го бе доказал, когато бе одрал мъртвия фагор, за да се увие в кожата му и да измами кайдото.

Фагорът метна назад дългата си кокалеста глава и разтегна устни, оголвайки жълтите си зъби в агония. Падна и се затъркаля надолу по склона, после спря на дъното сред надигащата се вече мъгла.

Останалите чудовища тъкмо се показваха над върха на възвишението. Сиборналецът съгледвач смело се биеше, от време на време от устата му излизаше яростна ругатня на матерния му език. С боен вик Лейнтал Ей отново се втурна в боя.

Светът експлодира.

Шумът бе тъй разтърсващ, тъй близък, че боят тутакси замря. Последва втора експлозия. Над главите им се разхвърчаха черни

камъни, някои от които падаха на отвъдната страна на долината. Настъпи хаос.

Всяка от биещите се страни последва собствените си инстинкти: фагорите застинаха, а двамата човеци се хвърлиха на земята.

Реакцията им бе навременна. Последваха още експлозии. Черните камъни се разхвърчаха навсякъде. Някои от тях улучиха фагорите и ги завлякоха надолу по склона, разпръсквайки напосоки издъхващите им тела. Останалите обърнаха гръб и побягнаха обратно в долината, за да се спасят — търкаляха се, хлъзгаха се по хълбок, за да избягат от опасността. Белите птици се разлетяха с крясък из небето.

Лейнтал Ей лежеше неподвижно запушил с ръце ушите си, и с ужас гледаше нагоре. Раджабаралите се цепеха откъм върха, трещяха и се разтваряха като експлодиращи бурета, чиито обръчи се разпадаха. През есента на последната хеликонийска Голяма година те бяха прибрали огромните си плодоносни клони вътре в стволовете си и бяха запечатали короната си отгоре с огромна тапа от смола до пролетното равноденствие. По време на вековете зима вътрешни помпи издърпваха топлина от коренната система на дърветата чак от дълбините на скалите и проправяха пътя за тази мощна експлозия.

Дървото над Лейнтал Ей се разцепи с гръм. Той видя как се разлетяха семена. Някои се щурнаха нагоре, повечето обаче се разпръснаха на всички страни. Силата на еякулацията изхвърли черните снаряди на половин миля разстояние. Наоколо се виеше пара.

Когато се възцари тишина, стана ясно, че бяха експлодирали единайсет дървета. Почернелите им кори се обелиха от върха надолу и нагоре се стрелна по-тънка корона, белезникава, със зелени стръкчета на върха.

Бледозелените стръкчета трябваше да се разклонят, докато горичката, състояща се главно от гладки стълбове, се покриеше с блестящозелен листак, за да предпази корените от по-жестоките лъчи на слънцата, когато Хеликония се приближеше до Фрейър — убийствено близо и за човека, и за зверовете, и за растенията. Независимо кой щеше да оживее или да загине под сянката им, раджабаралите трябваше да защитят собствената си форма на живот.

Тези дървета представляваха част от растителността на новия свят, светът, който се създаде, след като Фрейър заплува в заоблачените небеса на Хеликония. Заедно с новите животни те бяха в непрекъснатата

екологична надпревара с нормите на стария свят, когато Баталикс владееше сам небесата. Бинарната система бе създавала бинарна биология.

Всяко едно от семената, черни и на петна, създадени така, че да приличат на камъни, бе голямо колкото човешка глава. През идните шестстотин хиляди дни някои щяха да оцелеят и да се превърнат в многогодишни дървета.

Лейнтал Ей ритна напосоки едно от тях и отиде да види какво става със съгледвача. Той бе ранен, прободен от безмилостното острие на фагор. Скитошерил и Лейнтал Ей му помогнаха да се върне там, където стояха Аоз Рун и прислужницата. Състоянието му бе лошо, раната обилно кървеше. Те безпомощно приклекнаха до него, докато животът се източваше от вените му.

Скитошерил заподготвя сложен религиозен ритуал, но Лейнтал Ей гневно се изправи.

— Трябва да стигнем до Ембрудок колкото е възможно по-скоро, нима не разбираш? Остави тялото и жена си с прислужницата тук. Продължи с мен и Аоз Рун. Нямаме време.

Скитошерил махна с ръка към тялото.

— Дълга му го. Ще отнеме малко време, но трябва да бъде направено по правилата на нашата религия.

— Косматковците може да се върнат. Те не се плашат лесно, а ние едва ли можем отново да се надяваме на щастливата съдба. Ще продължи с Аоз Рун.

— Добре се справи, варварино. Продължи пътя си. Може би отново ще се срещнем.

Преди да тръгне, Лейнтал Ей погледна назад и каза:

— Съжалявам за жена ти.

Когато раджабаралите експлодираха, Аоз Рун запази достатъчно присъствие на духа, за да задържи за юздите двете йелки. Останалите се разбягаха от страх.

— Можеш ли да яздиш?

— Да, мога. Помогни ми, Лейнтал Ей. Ще се съвзема. Като научиш езика на фагорите, започваш да виждаш нещата по-различно. Ще се съвзема.

— Качвай се и да тръгваме. Боя се, че ще закъснеем и няма да можем да предупредим Ембрудок.

Пришпориха йелките и препуснаха един след друг, оставяйки зад гърба си сенчестата горичка, където сиводрехият сиборналец бе коленичил и се молеше.

Двете йелки упорито напредваха с протегнати шии и с празен поглед, вперен напред. Когато изпразненията им паднаха на земята, бръмбарите излязоха от дупките си и затъркаляха съкровищата към подземните си складове, така те посадиха семената на бъдещите гори.

Нямаше видимост, тъй като равнината бе осеяна с хребети. Пейзажът бе изпъстрен с каменни стълбове на стотици години, чиито кръгли знаци бяха изтъркани от времето и разрушителните лишеи. Лейнтал Ей препускаше напред, нащрек за евентуална беда, обръщаше се и викаше на Аоз Рун да не изостава.

Равнината гъмжеше от групи бежанци, които се движеха във всички посоки, ала той ги заобикаляше колкото бе възможно поотдалеч. Двамата преминаха покрай трупове, от които бяха останали само кости и парцали от облеклата им. Наоколо бяха накацали затлъстели птици, а веднъж зърнаха и прокрадващо се саблено езиче.

Зад гърбовете им от север и от изток се издигна студен фронт и ги наметна като с шал. Там, където небето бе ясно, Фрейър и Баталикс се бяха вкопчили един в друг. Йелките преминаха Рибното езеро, където се издигаше каменна пирамида в чест на чудото, извършено от Шей Тал преди много зими в несъществуващите вече води. Тъкмо когато се заизкачваха по един висок хребет, се появи вятър. Започна да притъмнява.

Лейнтал Ей слезе и погали муцуната на йелката си. Аоз Рун седеше унил на седлото.

Затъмнението започваше. Още веднъж, точно както бе предсказала Врай, Баталикс отгриза като фагор блестящия диск на Фрейър. Процесът беше бавен и неумолим и в резултат Фрейър щеше да изчезне напълно в продължение на пет часа и половина. Недалеч от Лейнтал и Ей Аоз Рун кзанът бе получил очакваното знамение.

Слънцата разкъсваха собствената си светлина. Ужасен страх обхвана Лейнтал Ей и смрази душата му. За миг на дневното небе блеснаха звезди. После той затвори очи и се вкопчи в йелката си, като зарови лице в рижавата козина. Над него тегнеха двайсетте

ослепявания и в сърцето си се молеше Утра да спечели небесната битка.

Ала Аоз Рун вдигна поглед към небето и със страхопочитание, излъчващо се от тънките му черти, възкликна:

— Сега Хрм-Брд Идок ще загине!

Времето като че ли бе спряло. По-ярката светлина бавно избледня и се скри зад по-слабата. Денят изсивя като незаровен труп.

Лейнтал Ей излезе от ужаса, в който бе изпаднал, и улови Аоз Рун за костеливите рамене, като търсеше да зърне познатото, ала сега разкривено лице.

— Какво каза?

Аоз Рун продума като в сън:

— Ще се оправя. Отново ще бъда аз.

— Попитах те какво каза.

— Да... Знаеш ли как вонята им се полепва по всичко? С езика им е същото. Кара те да гледаш различно на всичко. Бях с Ям-Ухрмар половин въздушен обрат и разговаряхме. За много неща. Неща, с които моят интелект, развит по модела на олонецкия език, не можеше да се справи.

— Остави това. Какво каза за Ембрудок?

— Нещо, което Ям-Ухрмар знаеше, че ще стане, и бе сигурен в това, сякаш вече е минало, а не бъдеще. Че фагорите ще разрушат Ембрудок...

— Трябва да продължа. Ако искаш, следвай ме. Трябва да се върна и да предупредя всички. Ойре, Датка...

Аоз Рун го сграбчи за ръцете с внезапно бликнала сила.

— Почакай, Лейнтал Ей! Само миг и отново ще заприличам на себе си. Прекарах костна треска. Бях се отписал. Мраз се бе настанил в сърцето ми.

— Никога не си извинявал другите, а сега извиняваш себе си.

Някои от качествата на по-възрастния мъж сякаш отново оживяха, когато той се вторачи в Лейнтал Ей.

— Ти си един от добрите мъже, носиш моя печат. Бях твой господар. Чуй ме. Говоря неща, за които не бях си и помислял, преди да остана на онзи остров за половин въздушен обрат. Поколенията се раждат и си вървят по пътя, после се спускат в долния свят. Не можеш

избяга от тази съдба. Остава само добрата дума, казана за теб, когато вече те няма.

— Ще я кажа тази дума, но ти още не си мъртъв, човече.

— Ансипиталната раса знае, че времето ѝ е свършило. Идват подобри времена за мъжете и жените. Слънце, цветя, нежност. Ние ще бъдем забравени. А скелетът на Хрл-Икор Ихар ще бъде вече оголен.

Лейнтал Ей го блъсна встрани и изруга — тъй и не разбра казаното.

— Остави бъдещето и всичко от този род. Светът съществува сега. Продължавам за Ембрудок.

Той отново възседна йелката и я срита в хълбоците. Аоз Рун го последва с летаргичните движения на човек, събуден от дълбок сън.

Сивотата се сгъстяваше сякаш ферментираше. След час Фрейър бе разкъсан на две и тишината стана още по-тягостна. Двамата мъже отминаваха групи, вкаменени от страх при спускащия се мрак.

По пътя си видяха един човек, който вървеше пеша. Подтичваше бавно, ала без да спира като движеше и крака, и ръце. Застана на билото и ги загледа, готов всеки миг да си плюе на петите. Лейнтал Ей хвана дръжката на меча с дясната си ръка.

Дори в сумрака нямаше съмнение чия бе тази представителна фигура с лъвска грива и драматично посивяла чаталеста брада. Лейнтал Ей го повика по име и се приближи с йелката до него.

На Рейнил Лейън му трябваше известно време, за да се убеди в самоличността на Лейнтал Ей, и още повече, за да разпознае превърналия се в скелет Аоз Рун, в чиито очи блясъкът бе изгаснал. Той предпазливо заобиколи разклонените рога на йелката и сграбчи Лейнтал Ей за китката с влажната си длан.

— Ако направя още една крачка, ще отида при предците ви. И двамата сте прекарали костна треска и сте оживели. Аз може и да не съм такъв късметлия. Казват, че усилията влошават положението... сексуални и други.

Той се хвана задъхан за гърдите.

— Олдорандо гние от заразата. Искан да избягам навреме, какъв съм глупак! Ето какво означават небесните предзнаменования. Греховен съм, макар да не съм и наполовина толкова лош, както ти, Аоз Рун. Поклонниците, са казвали истината. Скоро ще отида при шепнещите.

Той се свлече на земята, като пухтеше и нещастно клюмаше с глава. Опря лакът в една кутия, която мъкнеше със себе си.

— Кажи ми какво става в града? — нетърпеливо го попита Лейнтал Ей.

— Нищо не ме питай, остави ме... Остави ме да умра.

Лейнтал Ей слезе и срита господаря на монетния двор в бутовете.

— Какво става в града освен болестта?

Рейнил Лейън вдигна зачервеното си лице.

— Враговете отвътре... Като че ли треската не беше достатъчна, та достойният ти приятел, другият Господар на Западната степ, се опита да узурпира титлата на Аоз Рун. Разочарован съм от човешката природа.

Той бръкна с ръка в торбичката, която висеше на пояса му, и извади няколко бляскави златни монети — новоизсечени руни в неговия двор.

— Продай ми йелката си, Лейнтал Ей. Имаш само час път до дома и едва ли се нуждаеш от нея. Но аз се нуждая...

— Кажи ми още нещо, проклет да си! Какво става с Датка, мъртъв ли е?

— Кой знае? Може би вече е мъртъв. Тръгнах снощи.

— А фагорите? Как се промъкна през тях — като си купи пътя ли?

Рейнил Лейън махна с една ръка, докато с другата напъхваше парите си обратно.

— Между нас и града са разпръснати много от тях. Имах мадис за водач, който ги заобикаляше. Кой знае какво са намислили мръсниците!

Сякаш внезапно припомнил си нещо, той добави:

— Разбери, че тръгнах не заради себе си, а заради онези, които бях задължен да защитавам. Останалите от групата ми ме следват. Откраднаха нашите хоксни още щом тръгнахме вчера, така че не напредваме...

Лейнтал Ей изръмжа като ранено животно, сграбчи го за палтото и го свлече в краката си.

— Останалите ли? Останалите? Кои са с теб? От кого бягаш, мръсничко? Къде е Врай?

Кисела гримаса.

— Пусни ме да вървя. Тя предпочете астрономията си, казвам ти го с тъга. Все още е в града. Бъди ми благодарен, Лейнтал Ей, загдето спасих твои и на Аоз Рун приятели и роднини. Дай ми спасителната йелка.

— По-късно ще се разправам с теб!

Лейнтал Ей блъсна Рейнил Лейън настрани и се метна на йелката. Яростно я пришпори, премина билото и с викове запрепуска към следващото.

В подножието на хълма видя да се крият трима души и малко момче. Един мадис лежеше, заровил лице в пръстта, нашарен целия от сенките по небето. До него седяха Дол, притиснала Растил Рун, и Ойре. Момчето плачеше. Двете жени ужасени се вгледаха в Лейнтал Ей. Познаха го едва когато той слезе от йелката, отиде до тях и ги повика по име.

Ойре също бе преминала през игленото ухо на костната треска. Двамата стояха и се разглеждаха, усмихваха се и възклицаваха на собствените си скелети. После тя със смях, примесен със сълзи се хвърли в обятията му. Докато стояха така притиснати един до друг, се приближи Аоз Рун, хвана тънката китка на синчето си и прегърна Дол. По набразденото му лице потекоха сълзи.

Жените разказаха нещичко от последните неблагоприятни събития в Олдорандо. Ойре обясни как Датка безуспешно се бе опитал да завземе властта. Той бе останал в града заедно с още много хора. Когато Рейнил Лейън отишъл при Ойре и Дол и им предложил да ги придружи до някое безопасно място, те се съгласили. Макар да подозирали, че човекът иска да избяга, за да спаси собствената си кожа, така се страхували да не би Растил Рун да се разболее, че приели предложението му и набързо тръгнали с него. Поради неопитността му борлиенски разбойници откраднали храната и конете им.

— А фагорите? Ще нападнат ли града?

Жените само можаха да кажат, че градът все още се държи въпреки хаоса, който вилнее вътре в него.

Твърдяха още, че когато тръгнали, пред града били струпани огромни маси страховити косматковци.

— Ще трябва да се върна.

— В такъв случай и аз ще дойда с теб. Никога повече няма да те пусна, съкровище мое — каза Ойре. — Рейнил Лейън да прави, каквото ще. Дол и момчето остават с татко.

Докато стояха и разговаряха, вкопчани един в друг, откъм запад се понесе дим. Ала те бяха твърде задълбочени в себе си, твърде щастливи, за да го забележат.

— При вида на сина ми аз се съживявам — обади се Аоз Рун, прегърна детето и избърса очите му с ръкава си. — Дол, ако си в състояние да погребеш миналото, отсега насетне ще ти бъда добър мъж.

— Говориш натъжено, татко каза — Ойре. — Аз трябва да бъда първата, която да изрече тези думи. Сега осъзнавам колко капризно съм се държала с Лейнтал Ей. Бях на път да го изгубя завинаги.

Когато Лейнтал Ей видя, че от очите ѝ бликват сълзи, без да ще си спомни за своята сноктруикс в земята под раджабаралите. Осъзна, че само защото Ойре го бе почти загубила, сега се откриват наново. Той я заутешава, ала тя се изтръгна от прегръдките му.

— Прости ми и аз ще съм твоя. Никога повече няма да бъда своенравна, кълна се!

Той я прегърна и се усмихна.

— Запази своенравието си. То ни е нужно. Имаме още много да учим. И ние трябва да се променяме с времето. Благодарен съм ти, че ме разбра, че ме накара да действам.

Те с любов се прегърнаха, притиснаха скелетоподобните си тела едно до друго и се целунаха по бледите бузи.

Мадисът водач започна да идва на себе си. Изправи се и повика Рейнил Лейън, ала майсторът на монетния двор бе избягал. Димът се бе сгъстил, а от пепелта небето бе потъмняло още повече.

Аоз Рун започна да разказва на Дол преживелиците си на острова, ала Лейнтал Ей го прекъсна:

— Отново се събрахме и това е великолепно. Но двамата с Ойре трябва да се върнем в Ембрудок колкото е възможно по-бързо. Сигурни сме, че ще имат нужда от нас.

Двамата небесни стражи се изгубиха в облаците. Надигаше се вятър и вълнуваше равнината. Духаше откъм Ембрудок и носеше вестта за бушуващ пожар. Димът се сгъстяваше. Превърна се в завеса, която забули живите същества — и приятели, и врагове — и се разстла

над необятната равнина. Обви всичко наоколо. Димът донесе смрад на изгоряло. Ята гъски летяха на изток.

Човешките фигури, скупчени около двете животни с разклонени рога, представляваха три поколения. Те тръгнаха из равнината и потънаха в гъстия дим. Всички други щяха да загинат, ала те щяха да оцелеят. Кзанът щеше да тържествува, защото така беше писано да стане.

В пламъците, унищожаваци Ембрудок, се раждаха нови форми на живот. Зад ансипиталната маска на Утра в Хеликония яростно се разпореждаше Шива — богът на унищожението и обновлението.

Затъмнението този път беше пълно.

... Или пък може да вярвате, че всичко това е съществувало и преди, но човешкият род е бил пометен от огнена стихия или градовете му са били изравнени със земята от мощни размествания на земните пластове, или са били погълнати от алчните реки, излезли извън коритата си след непрекъснати порои. В такъв случай имате още по-голямо основание да се съгласите с гледната ми точка и да признаете, че приближава краят на небето и земята. Ако светът наистина е бил разтърсен от подобни злини и заплахи, тогава е нужен само още един по-мощен трус, за да го срути и превърне във вселенски развалини.

Тит Лукреций Кар
„За природата на нещата“

55 г. пр.н.е.

Издание:

Брайън Олдис. Хеликония. Пролет

Превод: Мария Донева, 1995 г.

Редактори: Весела Петрова, Владимир Зарков

ИК „Лира Принт“, 1995 г.

Отпечатана в ДФ „Балкан прес“ — София

ISBN: 954-8610-03-5

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.